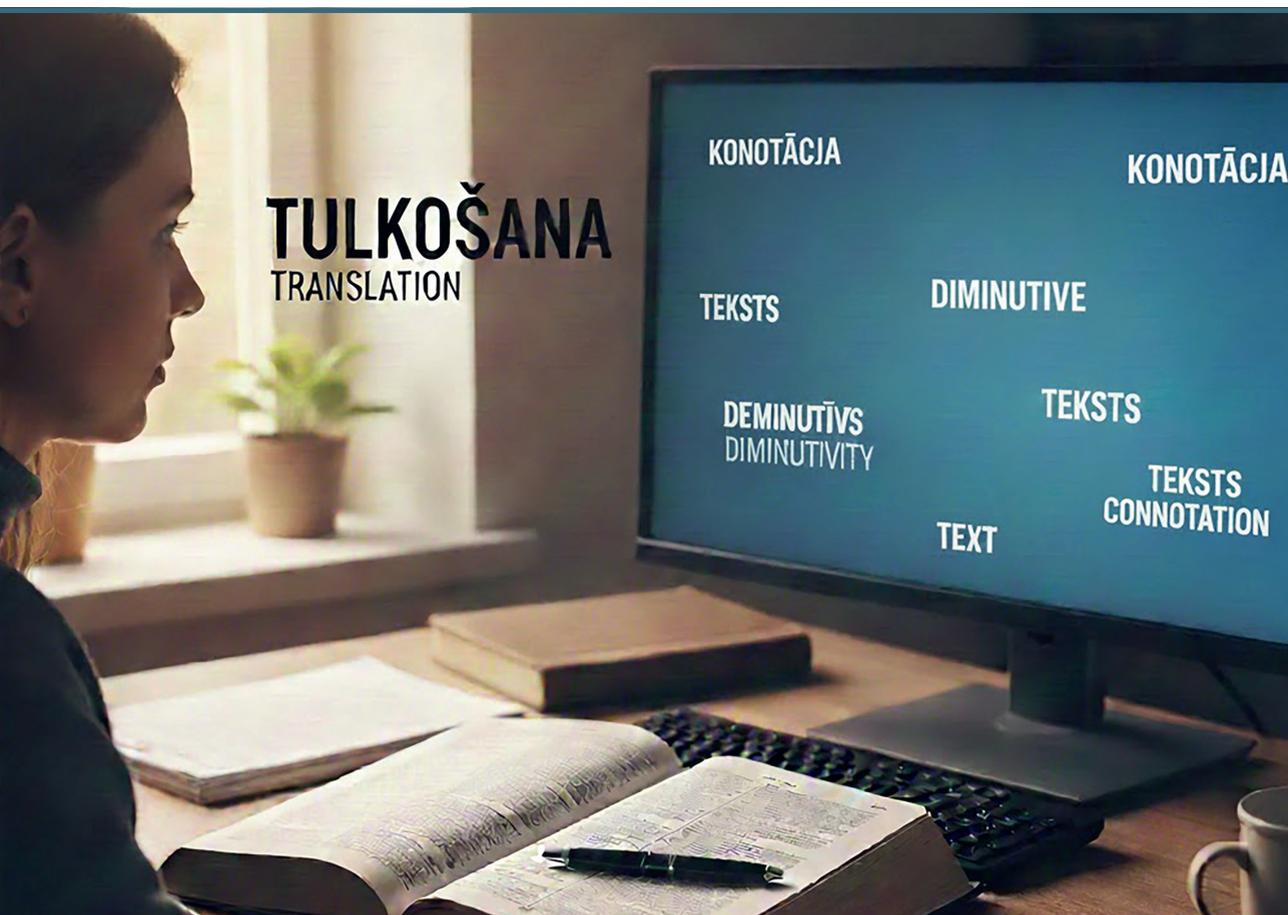

Zane Veidenberga

DEMINUTĪVU ATVEIDES SEMANTISKAIS UN PRAGMATISKAIS ASPEKTS LATVIEŠU PROZAS TULKOJUMOS ANGLŪ VALODĀ

Promocijas darbs

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE

Liepājas akadēmija

Zane Veidenberga

Doktora studiju programmas „Valodu un literatūras studijas” doktorante

**DEMINUTĪVU ATVEIDES SEMANTISKAIS
UN PRAGMATISKAIS ASPEKTS
LATVIEŠU PROZAS TULKOJUMOS ANĢĻU VALODĀ**

**Promocijas darbs
zinātnes doktora (*Ph.D.*) grāda iegūšanai
Humanitāro un mākslas zinātņu Valodniecības un
literātūrzinātnes nozarē**

Zinātniskā vadītāja –
RTU Liepājas akadēmijas vadošā pētniece *Dr. philol.*
DZINTRA LELE-ROZENTĀLE

Liepāja 2026

Anotācija

Promocijas darbs „Deminutīvu atveides semantiskais un pragmatiskais aspekts latviešu prozas tulkojumos angļu valodā” izstrādāts zinātnes doktora grāda (Ph. D.) iegūšanai humanitārajās un mākslas zinātnēs valodniecības un literatūrzinātnes nozarē.

Pētījuma objekts: deminutīvi latviešu literārajos darbos un to iespējamās morfoloģiskās un leksiskās atbilstmes deminutivitātes izteikšanai angļu valodā, kas, īstenojot identisku funkciju, nodrošina līdzvērtīgu semantiku un konotāciju mērķtekstā. Deminutīvs kā pētījuma objekts ir starpdisciplinārs, un to iespējams analizēt no vairāku zinātņu nozaru un apakšnozaru skatpunkta. Šajā promocijas darbā deminutīvs primāri analizēts sastatāmās valodniecības un tulkojumzinātnes kontekstā, sasaistot to ar psiholoģijas, filozofijas, psiholingvistikas un vairāku citu saistītu jomu pētījumu atziņām.

Promocijas darba mērķis ir, pirmkārt, izpētīt un sastatīt latviešu valodas deminutīvus un to angļu valodas atbilstmes tulkojumzinātnes kontekstā, un, otrkārt, izstrādāt ieteikumus tulkotājiem iegūto sastatījuma rezultātu praktiskai lietošanai tulkošanas prasmju un tehniku apguvē, tulkošanas praksē un līdzīgu atbalsta materiālu izveidē kultūras un valodas atšķirību radīto izaicinājumu risināšanai.

Pētījumā apvienotas gan kvalitatīvas, gan kvantitatīvas **pētniecības metodes un instrumenti**: teorētiskās literatūras deskriptīvā analīze, ekscerpētā valodas materiāla sastatāmā un salīdzināmā kvalitatīvā un kvantitatīvā analīze, tulkošanas eksperiments, skaļdomāšanas protokoli un dialogprotokoli, tulkošanas eksperimenta dalībnieku un nozares ekspertu anketēšana.

Promocijas darba **praktiskā izmantojamība** ir saistīta ar tā **novitāti**. Tajā pirmo reizi ir veikts latviešu morfoloģiski atvasināto deminutīvu detalizēts sastatījums ar angļu valodas morfoloģiskajiem un analītiskajiem līdzekļiem līdzvērtīgu konotāciju izteikšanai. Sastatījuma rezultāti, aplūkoti tulkojumzinātnes skatījumā, deva iespēju izstrādāt lingvistisko (semantisko un pragmatisko) parādību sastatījumā un tulkošanas praksē balstītu mācību materiālu un palīglīdzekļi – ieteikumus tulkotājiem latviešu avottekstā mērķtiecīgi lietotu deminutīvu konotāciju pārnesei angļu valodā.

Promocijas darba apjoms ir 149 lappuses, un tā **struktūru** veido ievads, 3 daļas ar vairākām nodaļām un apakšnodaļām, nobeigums. 1. daļa ir veltīta teorētiskās literatūras deskriptīvajai analīzei, lai noskaidrotu, kas kopīgs un atšķirīgs deminutivitātes nozīmju un konotāciju izteikšanai latviešu un angļu valodā. Iegūtais sastatījums 2. daļā ir aplūkots tulkojumzinātnes kontekstā. 3. daļā ir atspoguļots ieteikumu tulkotājiem izstrādes pakāpeniskais process. Promocijas darbam ir pievienoti 11 pielikumi, un tajā iekļautas 19 tabulas un 3 attēli. Bibliogrāfijā avotu sarakstā ir 53 vienības un literatūras sarakstā ir 214 vienību.

Abstract

The Doctoral Thesis “Semantic and Pragmatic Aspects of Rendering Diminutives in English Translations of Latvian Prose” has been developed for the promotion to the scientific degree of Doctor of Science (Ph. D.) in humanities and arts, in the field of languages and literature.

The research object of this Doctoral Thesis – diminutives in Latvian prose texts and corresponding morphological and lexical means to express diminutivity in English, which, by implementing an identical function, ensure equivalent semantic and emotional connotation in the target text. The diminutive as a research object is interdisciplinary and it can be analysed from the perspective of several branches and sub-branches of science.

The aim of the Doctoral Thesis is, firstly, to study and contrast Latvian diminutives and their English counterparts in the context of translation studies and, secondly, to develop guidelines for translators enabling them to apply the results of contrastive analysis in their translation skills acquisition and translation processes, and for developing similar support tools to overcome challenges caused by language and cultural differences.

The study combines both qualitative and quantitative **research methods and instruments**: descriptive analysis of the theoretical literature, contrastive and comparative qualitative and quantitative analysis of the excerpted language material, translation experiment, Think Aloud Protocols and Dialogue Think Aloud Protocols, questionnaires of participants of the translation experiment and experts of the field.

The **practical applicability** of this research is related to its **novelty**. For the first time, a detailed contrastive analysis of the Latvian morphologically derived diminutives and the morphological and analytical means of expressing equivalent connotations in English has been made. The results of the contrastive analysis, discussed from the perspective of translation studies, provided an opportunity to develop a support material based on contrasting linguistic (semantic and pragmatic) phenomena and translation practice – guidelines for transferring into English connotations of purposefully used diminutives in Latvian source texts.

The volume of the Doctoral Thesis is 149 pages, and its **structure** consists of Introduction, 3 parts with several chapters and sub-chapters, and Conclusion. Part 1 reflects theory analysis to find out the similarities and differences between Latvian and English in expressing the meanings and connotations of diminutivity. The result of this contrastive analysis has been discussed from the translation studies perspective in Part 2, and Part 3 reflects the gradual development of the guidelines for translators. The Doctoral Thesis has 11 annexes and contains 19 tables and 3 figures. In the bibliography, the list of sources includes 53 units and the list of literature – 214 units.

Saturs

Anotācija	2
Abstract	3
Ievads	6
1. Deminutīvi, to nozīmes, konotācijas un funkcijas latviešu un angļu valodā: kopīgais un atšķirīgais	16
1.1. Emociju un valodas attieksmes.....	17
1.2. Latviešu valodas gramatikās un leksikogrāfijas avotos fiksētās deminutīva nozīmes un konotācijas un to salīdzinājums ar deminutīviem citās valodās	22
1.3. Deminutīva nozīmju, konotāciju un funkciju skaidrojums	30
1.3.1. Deminutīvi latviešu valodā	30
1.3.2. Deminutīvi angļu valodā.....	35
1.3.3. Daniela Juravska deminutīvu semantikas universālās struktūras modelis latviešu un angļu valodas kontekstā	38
2. Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide tulkojumā	46
2.1. Ekscerpētā valodas materiāla sastatāmā un kvantitatīvā analīze	46
2.2. Tulkošanas pieejas sasaiste ar tulkojuma mērķi un mērķauditoriju	59
2.3. Tulkošanas risinājumi	65
3. Palīgīdzekļi tulkotājiem: izstrādes, izmēģināšanas un pilnveides process.....	69
3.1. Pirmais tulkošanas eksperiments datu ieguvei no kontrolgrupas Ieteikumu izstrādei un izmēģināšanai	69
3.2. Otrais tulkošanas eksperiments – Ieteikumu izmēģinājums.....	101
3.2.1. Rezultāti un diskusija	103
3.2.2. Studentu priekšlikumi Ieteikumu pilnveidei: pēctulkošanas aptaujas datu kopsavilkums	117
3.3. Tulkošanas jomas ekspertu viedokļu apkopojums un Ieteikumu gala varianta izstrāde	119
Nobeigums un secinājumi	126
Avoti.....	132
Literatūras saraksts	136

Pielikumi

1. pielikums. Ekscerpētā valodas materiāla sastatāmās un kvantitatīvās analīzes piemēri
2. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa
3. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperimenta dati. Kārlis Skalbe „Bendes meitiņa”
4. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperimenta dati. Osvalds Zebris „Gaiļu kalna ēnā”
5. pielikums. Studentu 2. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa
6. pielikums. Studentu 2. tulkošanas eksperimenta dati: mērķteksti, skaļdomāšanas protokolu atšifrējumi, atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem
7. pielikums. Aptaujas anketa tulkošanas jomas ekspertiem
8. pielikums. Tulkošanas jomas ekspertu aptaujas dati
9. pielikums. Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmju nianšu atveidei angļu valodā: pilnveides process
10. pielikums. Palīgīdzekļi tulkošanas prasmju un tehniku apguvei un tulkošanas praksei: izstrādes metodoloģijas shematisks attēlojums
11. pielikums. Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmju nianšu atveidei angļu valodā

Ievads

Latviešu valodā runā aptuveni 1,5 miljoni cilvēku (Latviešu valodas aģentūra...), un tajā rakstītā literatūra nav pieejama plašai starptautiskai auditorijai bez tulkojuma palīdzības. Romāna, stāsta vai jebkura cita literāra darba tulkošana citā valodā bieži tiek veikta ar nolūku piedāvāt mērķteksta lasītājam iespēju gūt ieskatu avotvalodas kultūrā, tās specifikā, kā arī radīt priekšstatu par šīs valodas runātāju pasaules redzējumu. Tāpēc latviešu literatūras atpazīšana un novērtēšana ārpus Latvijas robežām ir ļoti atkarīga no tulkotāju darba – vai viņi spēj citā valodā pārnest avottekstam un tā autora stilam raksturīgās īpašības, vēstījumu, unikalitāti, kultūrspecifiskus elementus, pasaules uzskatu un citus aspektus, kas varētu būt saistoši lasītājiem visā pasaulē.

Latviešu valodā viena no lingvistiskām parādībām, kas palīdz nest kultūrspecifisku informāciju, tādējādi atspoguļojot latviešu pasaules uzskatu (sal. Sīlis 2002; Sīlis, Sīle 2019; Vulāne 2002; 2013), ir deminutīvs. Deminutīvs latviešu valodā ir morfoloģiska kategorija (sal. Rūķe-Draviņa 1959; Saule-Sleine 1955; Vulāne 2013 u. c.), ar kuru, izmantojot plašu deminutīvсуффиксу klāstu, iespējams izteikt daudzveidīgu semantisko un pragmatisko spektru. Latviešu valodā deminutīvs bieži var būt vienīgā norāde tekstā, kas konkrētajā daiļdarbā signalizē autora attieksmi pret konkrēto tēlu vai situāciju, viena tēla attieksmi pret citu tēlu, notikumu, lietu vai parādību. Literāra darba tulkošanas procesā konkrētā kontekstā lietota deminutīva izpratne un analīze var būt tikpat sarežģīta kā cilvēku jūtu un emociju izpratne. Papildu grūtības tulkotājiem rada arī tas, ka angļu valodā deminutīvs ir drīzāk onomasioloģiska nekā morfoloģiska kategorija (Schneider, Strubel-Burgdorf 2012: 15), un latviešu avotteksta deminutīvu implicēto konotāciju izteikšanai nav iespējams izmantot līdzvērtīgus deminutīvus mērķvalodā. Latviešu daiļliteratūras tulkotāji deminutīvus bieži uzskata par izaicinājumu jeb klupšanas akmeni¹ (sal., piemēram, intervijas ar tulkotāju Margītu Gailīti (Rikše 2014) un Ievu Sentivani (Kaukule 2018)), jo tulkojumā nepieciešams pārnest ne tikai avotteksta vēstījumu, bet arī atspoguļot žanra specifiku, autora stilu un citus aspektus, tāpēc ir būtiski atrast līdzvērtīgus izteiksmes līdzekļus mērķvalodā.

Ierosmes daudziem pētījumiem tulkojumzinātnē ir nākušas no tulkotāju izglītotājiem (Malmkjær 2013: 32), arī šī promocijas darba pētījumam. Strādājot ar topošajiem tulkotājiem, vērojams, ka darba procesā studentu pirmā izvēle bieži ir burtisks tulkojums, mērķvalodā cenšoties izmantot tos pašus valodas līdzekļus, kas lietoti avotvalodā. Ja tas nav iespējams, tad, piemēram, avotteksta deminutīvu gadījumā topošie tulkotāji izvēlas lietot motivētājevārdu, tādējādi pazaudējot deminutīvos ietvertās nozīmes nianses. Deminutīvu implicēto konotāciju gadījumā burtiskas tulkošanas pieeja bieži nav izmantojama, jo angļu un latviešu valodā deminutīvu lietošanas biežums un tradīcijas ir atšķirīgas. Pētot deminutīvus angļu valodā, Klauss P. Šneiders (*Klaus P. Schneider*) iesaka runāt nevis par „deminutīviem”, bet

---

¹ Tulkojumzinātnes literatūrā, piemēram, Ritva Lepihalme (*Ritva Leppihalme*), pētot šāda veida izaicinājumus, lieto terminu „culture bump” (Leppihalme 1997, viii). Detalizētāk tas iztirzāts šī promocijas darba 2.2. nodaļā.

„deminutivitāti”² (*diminutivity*) (Schneider 2003: 4), jo valodās, kurās nav atbilstošu sufiksu, emocionālo attieksmi, vērtējumu un nozīmes nianse iespējams izteikt ar citu valodas līdzekļu palīdzību (detalizētāk šis jautājums aplūkots apakšnodaļā 1.3.2.).

Praktizējošu tulkotāju izteiktie viedokļi par deminutīviem kā nopietniem izaicinājumiem literāru tekstu tulkošanas procesā un topošo tulkotāju tendence avotvalodā un mērķvalodā lietot tos pašus valodas līdzekļus vai pazaudēt deminutīvu implicētās nozīmes nianse rosināja promocijas darba **pētījuma objekta** izvēli – deminutīvi latviešu literārajos darbos un to iespējamās morfoloģiskās un leksiskās atbilstmes deminutivitātes izteikšanai angļu valodā, kas, īstenojot identisku funkciju, nodrošina līdzvērtīgu semantiku un konotāciju mērķtekstā. Deminutīvs kā pētījuma objekts ir starpdisciplinārs, un to iespējams analizēt no vairāku zinātņu nozaru un apakšnozaru skatpunkta. Starpdisciplināritāte izriet no tā būtības – deminutīvs nav tikai lingvistiska parādība, bet arī līdzeklis jūtu, emociju un citu nianšu paušanai un sociālās mijiedarbības atspoguļošanai. Ar deminutīva palīdzību iespējams atklāt gan saziņas situācijas dalībnieka attieksmi, gan sociālo kontekstu, kurā komunikācija norisinās, tādējādi to iespējams pētīt no dažādiem rakursiem, ieskaitot funkcionālos, semantiskos un pragmatiskos aspektus. Piemēram, psiholingvistikas skatījumā deminutīvs ļauj analizēt, kā valodas līdzekļu izvēle ietekmē emocionālo uztveri, savukārt sociolingvistikas perspektīvā tas sniedz ieskatu par runātāja identitātes konstruēšanu un tuvuma vai hierarhijas izpausmēm sarunvalodā. Kulturoloģijas un starpkultūru saziņas pētījumi apliecina, ka deminutīvs ir cieši saistīts ar konkrētās kultūras vērtību sistēmu, jūtu un emociju izteiksmes tradīciju un sabiedrības priekšstatiem par jūtu, emociju un attieksmju izteikšanu. Apgūstot dzimto valodu, bērns no mazotnes apgūst arī deminutivitātes izteikšanas un uztveres veidus un līdzekļus, kas dažādās valodās var būt atšķirīgi, un par to liecina arī promocijas darbā veiktais latviešu un angļu valodas sastatījums. Valodu un kultūru kopīgo un atšķirīgo aspektu izpratne un apzināšanās ir ļoti būtiska svešvalodu apgūvē, starpkultūru komunikācijā, tulkošanā un daudzās citās jomās. Šajā promocijas darbā deminutīvs primāri analizēts sastatāmās valodniecības un tulkojumzinātnes kontekstā, sasaistot to ar atziņām, kas gūtas psiholoģijas, filozofijas, psiholingvistikas un vairāku citu saistītu jomu pētījumos.

Promocijas darba mērķis ir, pirmkārt, izpētīt un sastatīt latviešu valodas deminutīvus un to angļu valodas atbilstmes tulkojumzinātnes kontekstā, un, otrkārt, izstrādāt ieteikumus tulkotājiem iegūto sastatījuma rezultātu praktiskai lietošanai tulkošanas prasmju un tehniku apgūvē, tulkošanas praksē un līdzīgu atbalsta materiālu izveidē kultūras un valodas atšķirību radīto izaicinājumu risināšanai.

Promocijas darba nolūks tādējādi ir pētījumā iegūtos sastatījuma rezultātus deminutivitātes izteikšanai latviešu un angļu valodā padarīt praktiski izmantojamus gan topošajiem tulkotājiem, attīstot tulkošanas prasmes un apgūstot dažādas tulkošanas tehnikas, gan tulkotājiem tulkošanas procesā, t. i., izanalizējot, kādi valodas līdzekļi angļu valodā un

---

² Arī promocijas darba pētījumā izmantotajos avotos tiek lietots jēdziens deminutivitāte, piemēram, LU Latviešu valodas institūta mājaslapā A. Vulānes referāta kopsavilkumā: „Deminutivitāte cieši saistīta ar emoīvo pusī un tiek aktīvi izmantota gan mīlesības un cieņas, gan nicinājuma un pat naida izteikšanai, tās pamatā ir indivīda subjektīvais vērtējums, kas izriet no viņa attieksmes pret objektu/ referentu – tas ir vērtīgs, nozīmīgs, pozitīvi uztverams vai otrādi” (LU Latviešu valodas institūts. c.). Šādā izpratnē jēdziens „deminutivitāte” lietots arī šajā promocijas darbā.

kādi tulkošanas risinājumi ir tulkotāju rīcībā latviešu avottekstu deminutīvu konotāciju pārnesei tulkojumos, izstrādāt palīgmateriālu topošajiem un praktizējošajiem tulkotājiem.

Ņemot vērā, ka promocijas darba mērķim ir vairākas pakāpes, tā sasniegšanai tika izvirzīti trīs **pētījuma jautājumi**:

1. Kas kopīgs un atšķirīgs deminutivitātes nozīmju, konotāciju un funkciju izteikšanai latviešu un angļu valodā?
2. Kuri tulkošanas risinājumi izmantojami tulkošanas procesā, lai, lietojot angļu valodai raksturīgos deminutivitātes izteikšanas līdzekļus, mērķtekstā pārnestu nozīmes, konotācijas un funkcijas, kas latviešu avottekstos izteiktas ar deminutīvu palīdzību?
3. Kā tulkošanas prasmju un tehniku apguvē un tulkošanas praksē izmantot šajā pētījumā iegūtos angļu un latviešu valodas sastatījuma rezultātus un tulkojumzinātnes piedāvāto tulkošanas pieeju un risinājumu analīzes secinājumus, lai tulkošanas procesā pārvarētu avotteksta un mērķteksta valodas un kultūras atšķirību radītos izaicinājumus?

Atbildes uz pētījuma jautājumiem tika izmantotas par pamatu, lai pētījuma rezultātā izstrādātu „Ieteikumus tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” (turpmāk tekstā – Ieteikumi). To izstrādes un aprobēšanas metodoloģiju turpmāk iespējams izmantot arī citu tulkošanas prasmju un tehniku apguves un praktisku palīg līdzekļu sagatavošanai, lai palīdzētu tulkotājiem risināt ar kultūru un valodu atšķirībām saistītos izaicinājumus.

Promocijas darba mērķa sasniegšanai izvirzītie **uzdevumi**:

- izpētīt deminutīvu aprakstus latviešu lingvistiskajā literatūrā, t. sk. gramatikās un leksikogrāfiskos avotos (valodniecības vārdnīcās, skaidrojošajās vārdnīcās utt.), lai pamatotu deminutīvu nozīmīgo lomu latviešu valodā un akcentētu nepieciešamību atveidot to konotācijas prozas tekstu tulkojumos angļu valodā;
- izanalizēt lingvistiskās literatūras avotus, apkopojot deminutivitātes nozīmju un konotāciju izteikšanai lietojamās valodas līdzekļus angļu valodā;
- aplūkot tulkošanas pieejas un risinājumus, kā no latviešu valodas iespējams angļu valodā pārnest deminutīvu konotācijas;
- apkopot un izanalizēt praktizējošo un topošo tulkotāju lietotos valodas līdzekļus un tulkošanas risinājumus deminutīvu konotāciju atveidei latviešu prozas tekstu tulkojumos angļu valodā;
- izstrādāt ieteikumus tulkotājiem deminutīvu konotāciju pārnesei latviešu prozas tekstu tulkojumos angļu valodā, balstoties uz tulkojumzinātnes un lingvistiskās literatūras analīzi, praktizējošu tulkotāju un topošo tulkotāju izmantoto valodas līdzekļu un tulkošanas risinājumu, kā arī tulkošanas jomas ekspertu viedokļu analīzi.

Ņemot vērā, ka deminutīvu nozīmes, konotācijas un funkciju atveidi tulkojumos var uzskatīt par komplicētu pētniecības problēmu (Mārtinsone u. c. 2016: 51–52), jo objekti ir daudzskaitlīgi un daudzveidīgi, un risinājumus var rast radošā dažādu iesaistīto elementu mijiedarbības procesā, pētījumā izvēlēts apvienot gan kvalitatīvas, gan kvantitatīvas

pētniecības metodes un instrumentus: teorētiskās literatūras deskriptīvo analīzi, ekscerpētā valodas materiāla sastatāmo un salīdzināmo kvalitatīvo un kvantitatīvo analīzi, tulkošanas eksperimentu, skaļdomāšanas protokolus un dialogprotokolus, tulkošanas eksperimenta dalībnieku un nozares ekspertu anketēšanu.

Promocijas darba **praktiskā izmantojamība** ir cieši saistīta ar tā **novitāti**. Šajā promocijas darbā pirmo reizi ir veikts latviešu morfoloģiski atvasināto deminutīvu detalizēts sastatījums ar angļu valodas morfoloģiskajiem un analītiskajiem līdzekļiem līdzvērtīgu konotāciju izteikšanai. Iegūtie sastatījuma rezultāti ir pētīti dažāda līmeņa praksē, t. i., avotteksti analizēti sastatījumā ar topošo tulkotāju mērķtekstiem studiju praksē un praktizējošu tulkotāju veikumu nozares profesionālajā praksē. Sastatījuma rezultāti, aplūkoti tulkojumzinātnes skatījumā, deva iespēju izstrādāt lingvistisko (semantisko un pragmatisko) parādību sastatījumā un tulkošanas praksē balstītu palīgīdzekli – Ieteikumus latviešu avottekstā mērķtiecīgi lietotu deminutīvu konotāciju pārnesei angļu valodā. Šo Ieteikumu izstrādes pakāpeniskā gaita nākotnē var kalpot kā piemērs palīgīdzekļu sagatavošanas metodoloģijai tulkošanas prasmju un tehniku apguves un praktiskās tulkošanas vajadzībām citu valodas un kultūrspecifisku parādību pārnesei tulkojumā.

Lai gan Džeimss Holmss (*James S. Holmes*) tulku un tulkotāju sagatavošanu un palīgīdzekļu izstrādi gan topošajiem, gan praktizējošiem tulkotājiem uzskatīja par lietīšķās tulkojumzinātnes sastāvdaļu jau 1972. gadā (Holmes 2000 [1972]: 189), tieši pēdējās desmitgadēs ir vērojams pētījumu skaita pieaugums, kas veltīti šiem aspektiem (Olalla-Soler u. c. 2022: 21–22). Tas norāda, cik būtiski šie jautājumi ir tulkojumzinātnes un praktiskās tulkošanas attīstības kontekstā.

Promocijas darba struktūru veido ievads, 3 daļas ar vairākām nodaļām un apakšnodaļām, nobeigums, un 11 pielikumi. Promocijas darbā iekļautas 19 tabulas un 3 attēli.

1. daļa „Deminutīvi, to nozīmes, konotācijas un funkcijas latviešu un angļu valodā: kopīgais un atšķirīgais” ietver 3 nodaļas, no kurām pirmā ir veltīta ieskatam emociju un valodas attieksmēs – kā vairāku zinātnes nozaru pētnieki, piemēram, lingvisti, filozofi un psihologi skaidro emociju verbalizēšanu dažādās valodās. Otrajā nodaļā, pamatojot deminutīvu būtisko vietu latviešu valodā, apkopoti deminutīvu apraksti, denotatīvo un konotatīvo nozīmju skaidrojumi, sākot no pirmajām 17. gadsimtā izdotajām latviešu gramatikām un vārdnīcām (piemēram, Adolphi 1685; Langijs 1685, cit. pēc Bleses 1936), līdz pat mūsu dienām (piemēram, LVG 2013; Kalnača 2015 u. c.). Trešās nodaļas 1.3.1. apakšnodaļā ir raksturotas latviešu deminutīvu nozīmes un konotācijas, par pamatu izmantojot Veltas Rūķes-Draviņas (1959) un Annas Vulānes (2002; 2007; 2013) deminutīvu skaidrojumus un klasifikācijas. 1.3.2. apakšnodaļā aplūkoti šo konotāciju izteiksmes līdzekļi angļu valodā, galvenokārt balstoties uz K. P. Šneidera (Schneider 2003; 2013) deminutīvu un to nozīmes izteiksmes līdzekļu pētījumiem angļu valodā. 1.3.3. apakšnodaļā, izmantojot Daniela Juravska (*Daniel Jurafsky*) (1996) deminutīvu semantikas universālo struktūru, ir salīdzinātas latviešu deminutīvu nozīmes un konotācijas ar to izteiksmes līdzekļiem angļu

valodā, balstoties uz K. P. Šneidera (Schneider 2003: 56) uzskatu, ka, sastatot deminutīvus dažādās valodās, tos jāanalizē no onomasioloģijas perspektīvas³.

Promocijas darba 2. daļa „Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide tulkojumā” ir veltīta deminutīvu izpētei un analīzei tulkošanas kontekstā. Pirmajā nodaļā sastatāmi analizēts valodas materiāls, kas ekscerpēts no trim latviešu prozas darbu angļu tulkojumu izlasēm „Bear’s Ears. An Anthology of Latvian Literature” (2003), „New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction” (1998), „Trafika Europe issue 3: Latvian Sojourn” (2015) un attiecīgajiem avottekstiem, lai noskaidrotu, 1) kā tulkotāji rīkojas, ja latviešu tekstā ir deminutīvs, un 2) kurus angļu valodas līdzekļus lieto tā nozīmju un konotāciju atveidei, kā arī 3) lai apkopotu reālus piemērus deminutīvu nozīmes pārnesei angļu valodā, kurus tālāk pētījuma gaitā izmantot kā ilustrāciju, analizējot tulkojumzinātnes literatūras avotus. Otrajā nodaļā analizēts, kā tulkošanas pieejas izvēli (t. i., orientāciju uz avotvalodu vai mērķvalodu (sal. Venuti 2000 [1989]; 2008)) ietekmē tulkojuma mērķis, mērķauditorija un tā paredzētās funkcijas mērķvalodā (Nord 1991; Vermeer 2000 [1989]). Tas ir cieši saistīts ar iemesliem, kāpēc ir nepieciešams tulkot nelielu nāciju valodās radītus daiļdarbus citās valodās, kā arī faktoriem un apsvērumiem, kas ietekmē tulkojamo darbu izvēli. No tiem var būt atkarīga izmantotā tulkošanas pieeja visa literārā darba līmenī un konkrēto tulkošanas risinājumu lietošana atsevišķas tulkošanas vienības līmenī. Tāpēc otrajā nodaļā ir detalizētāk aplūkota nepieciešamība tulkot latviešu literātu darbus (sal. Zauberga 2004; Veisbergs 2004; Viķe-Freiberga 2004). Otrā nodaļa sniedz ieskatu, kā lingvistiskās pragmatikas atziņas, pētot valodu tās lietojumā, var palīdzēt tulkotājiem izprast deminutīvos ietvertās nianšes un izvēlēties atbilstošāko veidu to pārnesei mērķtekstā. Trešajā nodaļā analizēta Entonija Pīma (*Anthony Pym*) (2016) sistematizēto tulkošanas risinājumu piemērotība deminutīvu nozīmju un konotāciju atveidei, sasaistot tos ar K. P. Šneidera (2003) apkopoto valodas līdzekļu klāstu emociju un attieksmju izteikšanai angļu valodā.

Promocijas darba 3. daļa „Palīglīdzekļi tulkotājiem: izstrādes, izmēģināšanas un pilnveides process” ar piemēra – „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” – palīdzību atspoguļo tulkošanas prasmju un tehniku apguves materiāla un tulkošanas palīglīdzekļa praktisko sagatavošanas, izstrādes, izmēģināšanas un pilnveides procesu. Ieteikumu 1. variants tika sagatavots, balstoties uz promocijas darba 1. un 2. daļā atspoguļoto lingvistiskās un tulkojumzinātnes teorijas avotu analīzi un publicēto latviešu prozas darbu tulkojumu sastatāmās analīzes (skat. 2.1. nodaļu) rezultātiem. Ieteikumu 1. varianta izmēģināšanai un atgriezeniskās saites ieguvei kā pētniecības metode tika izvēlēts tulkošanas eksperiments (ar eksperimentālo grupu un kontrolgrupu), ierakstot skaļdomāšanas protokolus un papildinot tos ar pētījuma dalībnieku pēctulkošanas aptauju. Tulkošanas eksperimenta kontrolgrupas rezultātu analīze atspoguļota 3.1. nodaļā, kam seko ieskats Ieteikumu 1. varianta izstrādē. (Ieteikumu 1. variants pievienots 5. pielikumā, t. i., 2. eksperimenta tulkošanas uzdevumā). Eksperimentālās grupas rezultātu analīze iekļauta

---

³ “In any case, not morphological form, but the concept of diminution should be the starting point of any contrastive analysis or language comparison of diminutives, as, indeed, all cross-linguistic or typological studies should start from an onomasiological perspective.”

3.2. nodaļā, un tulkošanas jomas ekspertu, t. i., tulkotāju izglītotāju un praktizējošu tulkotāju viedokļu apkopojums – 3.3. nodaļā. Noslēgumā tabulas veidā sniegts pārskats par Ieteikumu pārstrādes un pilnveides procesu, kas pievienots 10. pielikumā. Promocijas darba pētījuma rezultātā sagatavotie „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” atspoguļoti 3.3. nodaļā un pievienoti 11. pielikumā.

Latviešu un angļu valodas sastatījuma rezultātā sagatavotie Ieteikumi sākotnēji bija paredzēti kā palīglīdzeklis topošo tulkotāju prasmju apguves un pilnveides procesā, t. i., lai, strādājot ar tulkošanas uzdevumiem praktisko kursu ietvaros, tie mudinātu izmantot viņu rīcībā esošos tulkošanas risinājumus un izteiksmes līdzekļus, izlemjot, vai un kā angļu valodā pārnest latviešu deminutīvu emocionālās attieksmes un nozīmju nianšes. Promocijas darba pētījuma gaitā, analizējot publicētos latviešu prozas darbu tulkojumus angļu valodā un praktizējošu tulkotāju atgriezenisko saiti, tika secināts, ka Ieteikumi varētu kalpot kā kompakts padomu apkopojums arī jaunajiem tulkotājiem, kuri tulkošanas nozarē ienākuši no citām studiju jomām, un atgādinājums praktizējošajiem tulkotājiem. Promocijas darba Nobeiguma nodaļā ir sniegtas atbildes uz pētījuma jautājumiem, kā arī minētas iespējas, kā turpmāk var pilnveidot Ieteikumus, padarot tos maksimāli lietderīgus topošajiem un jaunajiem daiļliteratūras tulkotājiem.

Promocijas darba pētījumā, meklējot atbildes uz pētījuma jautājumiem, tika konstatēts, ka šādu teorētiski kompleksu un sarežģītu un vienlaikus tulkošanas prasmju apgūvē un tulkošanas praksē ļoti nepieciešamu jautājumu risināšanai jāizmanto starpdisciplināra pieeja, ietverot, lingvistikas, t. sk. lietišķās valodniecības, teorētiskās un lietišķās tulkojumzinātnes jomas, kā arī citu zinātņu nozaru pētījumos gūtās atziņas.

Promocijas darba pētījums **aprobēts** divdesmit piecos referātos dažādās starptautiskās gan starpdisciplinārās, gan specializētās valodniecībai, literatūrzinātnei, kultūrai un starpkultūru komunikācijai veltītās zinātniskās konferencēs Ventspilī, Liepājā, Rīgā, Daugavpilī, Kauņā, Klaipeņā, Šauļos, Viļņā un Lēvenē:

1. „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu konotāciju atveidei tulkojumos angļu valodā: piemēru apkopošanas, analīzes un atlases process” 30. starptautiskā zinātniskā konferencē „Vārds un tā pētīšanas aspekti” RTU Liepājas akadēmijā, Liepājā, Latvijā 2025. gada 27.–28. novembrī.
2. „Transfer of Emotional Connotations of Diminutives: Two English Translations of *Raudup's Widow* by Rūdolfs Blaumanis” starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Vairāk nekā vārdi: (starp)lingvālie aspekti praktiskā kontekstā” Ventspils Augstskolā, Ventspilī, Latvijā 2025. gada 9.–10. oktobrī.
3. „The Role of Combining Theoretical and Practical Research Methods and Instruments in the Process of Developing Support Tools for Translators” starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities” (etECH2025) Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2025. gada 24.–25. aprīlī.
4. „Ieteikumu izstrāde latviešu deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei tulkojumos angļu valodā” 29. starptautiskā zinātniskā konferencē „Vārds un tā

- pēīšanas aspekti” RTU Liepājas akadēmijā, Liepājā, Latvijā 2024. gada 28.–29. novembrī.
5. „Guidelines for Overcoming Challenges Caused by Diminutives in Latvian Source Texts: Opinions of Novice Translators and Field Experts” 9. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Linguistic, Educational, and Intercultural Research 2024” Viļņas Universitātē, Viļņā, Lietuvā 2024.gada 7.–8. novembrī.
  6. „Use of Various Feedback Collection Methods for Developing Guidelines for Novice Translators” 7. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities” (etECH2023) Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2023. gada 19.–21. aprīlī.
  7. „Transferring Implied Values of the Latvian Source Text Diminutives into English: Piloting Translation Guidelines with Novice Translators” Ventspils Augstskolas starptautiskajā starpdisciplinārajā zinātniskajā konferencē „Linguistic Diversity, Terminology and Statistics” tiešsaistē 2022. gada 3.–4. novembrī.
  8. „Dialogue Protocols and Post-Translation Questionnaires: Instruments for Getting Feedback from Students When Piloting New Translation Guidelines” 6. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities” (etECH2022) Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2022. gada 20.–22. aprīlī.
  9. „Emotional Connotations Implied by Latvian Diminutives in Literary Texts and Their Transfer into English: Solutions Chosen by Novice Translators” 2. starptautiskajā starpdisciplinārajā konferencē „Bridging Languages and Cultures II” Ventspils Augstskolā, Ventspilī, Latvijā 2019. gada 12.–13. septembrī.
  10. „Transfer of Emotional Connotations Expressed by Latvian Diminutives: Perspective of Translation Students” 3. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities” (etECH2019) Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2019. gada 25.–26. aprīlī.
  11. „Emotional Connotations in a Literary Text: Source Text and Target Text Reader Perception” 1. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Emerging Trends in Economics, Culture and Humanities” (etECH2017) Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2017. gada 27.–28. aprīlī.
  12. „Deminutīvi kā līdzeklis pasaules uztveres un emociju izpaušmei valodā” Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes Starptautiskajā zinātniskajā konferencē „XXVI Zinātniskie lasījumi” Daugavpils Universitātē, Daugavpilī, Latvijā 2016. gada 28.–29. janvārī.
  13. „Transfer of the Meanings and Connotations of the Diminutive in the English Translations of Latvian Prose Texts: *Trafika Europe* issue 3: *Latvian Sojourn*” Šauļu Universitātes Humanitārās fakultātes Lietuvišu valodniecības un komunikācijas katedras un Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūta 20. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Teksts: lingvistika un poētika 20” Šauļu Universitātē, Šauļos, Lietuvā 2015. gada 11. decembrī.

14. „Deminutīva skaidrojums latviešu gramatikas grāmatās” 20. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Vārds un tā pētīšanas aspekti” Liepājas Universitātē, Liepājā, Latvijā 2015. gada 3.–4. decembrī.
15. „Transferring the Connotations of Latvian Diminutives for English-speaking Readership: Nora Ikstena’s *Naģe* Translated by Margita Gailītis” Asociācijas Kanādas studijām Latvijā un Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Lietišķās valodniecības centra starptautiskajā konferencē „Canada Among Nations: What's In A Name?” Latvijas Universitātē, Rīgā, Latvijā 2015. gada 9. oktobrī.
16. „Application of Rīva Leppihalme’s Translation Strategies for Allusions to Transfer the Function and Meaning of Latvian Diminutives in Literary Text Translations: Pros and Cons” Klaipēdas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Semantics and Structure of Linguistic Units” Klaipēdas Universitātē, Klaipēdā, Lietuvā 2015. gada 12.–13. jūnijā.
17. „Connotations Expressed by Diminutives in Translations: Bear’s Ears. An Anthology of Latvian Literature”. Ekonomikas un kultūras augstskolas starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Kopīgas vērtības radīšana zināšanu sabiedrībā: pieredze, inovācijas un pēctecība” Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2015. gada 16.–17. aprīlī.
18. „Deminutīvu emofīvās konotācijas avottekstos un to pārnese mērķtekstos: datu apstrāde un analīze ar MS Excel palīdzību” Ekonomikas un kultūras augstskolas 4. starptautiskās zinātniskās konferences „Pārmaiņas un iespējas: pētīt sasaisti starp teoriju un praksi” sekcijā „Pārmaiņas un iespējas: pētīt sasaisti starp teoriju un praksi tulkošanā” Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2014. gada 10.–11. aprīlī.
19. „Researching the Transfer of the Meaning Conveyed by the Diminutive: Problem Issues” Lēvenes Katoļu Universitātes Tulkojumzinātnes pētniecības centra CETRA doktorantūras vasaras skolā noslēguma konferencē Lēvenē, Beļģijā 2013. gada 27. augustā.
20. „Daniel Jurafsky’s Universal Structure for the Semantics of the Diminutive and Latvian Diminutives: Understanding the Meaning Conveyed by the Diminutive in a Particular Context” Klaipēdas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Semantics and Structure of Linguistic Units” Klaipēdas Universitātē, Klaipēdā, Lietuvā 2013. gada 14. jūnijā.
21. „Deminutīvu emofīvās konotācijas atveide latviešu prozas tulkojumos angļu valodā lingvistiskās pragmatikas skatījumā” Ventspils Augstskolas un Liepājas Universitātes 2. starptautiskajā jauno lingvistu konferencē „Via Scientiarium” Liepājas Universitātē, Liepājā, Latvijā 2013. gada 11.–12. aprīlī.
22. „Termins „deminutīvs” latviešu vārdnīcās un tā nozīmes skaidrojums citu valodu vārdnīcās”, 17. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Vārds un tā

- pētīšanas aspekti” Liepājas Universitātē, Liepājā, Latvijā 2012. gada 29.–30. novembrī.
23. „Deminutīvu paustās nozīmes pārnese tulkojumos angļu valodā” Ventspils augstskolas, Liepājas Universitātes un Latvijas Universitātes valodniecības programmu doktorantu starpaugstskolu kolokvijā Latvijas Universitātē, Rīgā, Latvijā 2012. gada 18. maijā.
  24. „Deminutīvu atveide Annas Sakses „Pasaku par ziediem” angļu tulkojumā” Ekonomikas un kultūras augstskolas starptautiskās zinātniskās konferences „Inovātivi un radoši risinājumi uzņēmējdarbībā un kultūrā” sekcijā „Inovācijas tulkošanā un tulku/tulkotāju studiju procesā” Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2012. gada 28.–30. martā.
  25. „Deminutīvu kategorijas pārnese tulkojumos no latviešu valodas angļu valodā” Ekonomikas un kultūras augstskolas starptautiskās zinātniskās konferences „Uzņēmējdarbības un kultūras ilgtspējīgas attīstības vadība” sekcijā „Kvalitātes paaugstināšana tulkošanas nozarē” Ekonomikas un kultūras augstskolā, Rīgā, Latvijā 2011. gada 18.–20. maijā.

Atsevišķas pētījuma daļas un atziņas publicētas septiņos rakstos dažādos recenzētos zinātnisko rakstu krājumos:

1. Veidenberga, Zane (pieņemts publicēšanai). Ieteikumi latviešu deminutīvu konotāciju pārnesei tulkojumos angļu valodā: tulkošanas jomas ekspertu loma ieteikumu izstrādē. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*: rakstu krājums, 29. Atbildīgās redaktore Linda Lauze un Ieva Ozola. Liepāja: RTU.
2. Veidenberga, Zane (2023). Transferring implied values of the Latvian source text diminutives into English: Piloting translation guidelines with novice translators. *Studies about Languages / Kalbų studijos*, 42. Kaunas: KTU Faculty of Social Sciences and Humanities, 5–16. <https://doi.org/10.5755/j01.sal.1.42.33098>.
3. Veidenberga, Zane (2020). Emotional Connotations Implied by Latvian Diminutives in Literary Texts and Their Transfer into English: Solutions Chosen by Novice Translators. *Bridging Languages and Cultures II*. Linguistics, Translation Studies and Intercultural Communication. Guntars Dreijers, Jānis Sīlis, Silga Sviķe, Jānis Veckrācis (eds.). Berlin: Frank & Timme, 113–133.
4. Veidenberga, Zane (2014). Transfer of Implied Values of the Latvian Diminutives into Their English Language Counterparts. *Translators Have Their Say? Translation and the Power of Agency*. Series: Repräsentation – Transformation. representation – transformation. représentation – transformation. Translating across Cultures and Societies. Khalifa, A.W. (ed), Bd. 10. Zürich, Berlin: LIT Verlag, 174–194.
5. Veidenberga, Zane (2014). Deminutīvu emotīvās konotācijas atveide latviešu prozas tulkojumos angļu valodā lingvistiskās pragmatikas skatījumā. *VIA SCIENTIARUM*: starptautiskās jauno lingvistu konferences rakstu krājums.

2. laidiens. Sastādītājas Silga Sviķe, Zane Veidenberga. Ventspils, Liepāja: Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte, 201–216.
6. Veidenberga, Zane (2013). Termins „deminutīvs” 20. un 21. gadsimta latviešu un citvalodu leksikogrāfiskajos avotos. *Vārds un tā pētīšanas aspekti: rakstu krājums*, 17 (II). Atbildīgā redaktore Linda Lauze. Liepāja: LiePA, 218–231.
7. Alkaitami, Daina; Veidenberga, Zane (2013). Transfer of the Source Text Meaning by Using Diminutives in Latvian Translation. *Economics and Culture*, vol. 7. Rīga: Ekonomikas un kultūras augstskola, 73–86.

1. Deminutīvi, to nozīmes, konotācijas un funkcijas latviešu un angļu valodā: kopīgais un atšķirīgais

Deminutīvi un to lietojums, denotatīvās un konotatīvās nozīmes dažādās valodās ir saistošs izpētes objekts valodniecībā, jo īpaši sastatāmajā valodniecībā un tulkojumzinātnē. Tradicionālajā gramatikā (*traditional grammar*) (detalizētāk aplūkots nodaļā 1.3.2.) deminutīvi tiek definēti kā morfoloģiski atvasinājumi (Schneider 2003: 5; 137), t. i., tie ir sintētiski atvasināti no lietvārdiem, īpašības vārdiem, darbības vārdiem un citām vārdšķirām un tiek plaši lietoti, lai apzīmētu ne tikai objektīvi nelielu izmēru, bet izteiktu arī sirsnību un citas emocijas, sākot no mīļuma, mīlestības, prieka līdz pat žēlumam, nievājumam un nicinājumam (sal. Rūķe-Draviņa 1959; Vulāne 2002; 2013). Dažādās valodās izdoto valodniecības vārdnīcu (sal. Bußmann 2002; Brown 2006; VPSV 2007 utt.) autori un pētnieki (sal. Bagasheva-Koleva 2010; Chamonikolasová, Rambousek 2007; Jurafsky 1993; Jurafsky 1996; Ruiz de Mendoza 1996; Rūķe-Draviņa 1959; Schneider 2003 u. c.) ir vienisprātis, ka ar deminutīvu palīdzību izsaka gan apzīmējamā objekta objektīvo nozīmi – mazu, nelielu izmēru, gan virkni emocionālo nokrāsu – personisku pozitīvu vai negatīvu attieksmi vai novērtējumu, piemēram, mīļumu, sirsnību, žēlumu, ironiju, nicinājumu, nievājumu utt. Promocijas darbā termins „deminutīvs” tiek izprasts atbilstoši „Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā” dotajai deminutīva definīcijai: „Atvasinājums, kas apzīmē kaut ko mazu vai mazāku salīdzinājumā ar motivētālvārda nosaukto reāliju. Latviešu valodā lietvārda deminutīvus parasti darina ar piedēkļiem -iņ-, -īt-, -el-, -ēn-, -uk-, piemēram, nams – namiņš, laime – laimīte, kāja – kājele, pīle – pīlēns, brālis – brāļuks. Deminutīvi var izteikt pozitīvu vai negatīvu emocionālo attieksmi, piemēram, meitiņa, dēliņš, un deputātiņš, priekšnieķelis”. (VPSV 2007: 82). Pētījums neattiecas uz deminutīviem, kas ieguvuši terminu raksturu, jo, „izmantojot termina funkcijā vārdus ar pamazinājuma piedēkļiem -iņ- un -īt- (*sieriņš, pūtiņe*), neitralizējas šo atvasinājumu pamazinājuma nozīme” (Skujiņa 1993: 62). „Termini ir ekspresīvi neitrāli vārdi” (turpat: 42), un „šiem lietvārdiem nav ne pamazinājuma, ne mīlinājuma nozīmes” (MLLVG 1959: 131; arī LVG 2013: 227), un arī subjektīvā vērtējuma nozīme ir neitralizējusies.

Literatūras tulkotājiem latviešu – angļu valodu pāri grūtības rada latviešu deminutīvi, kas bieži ir vienīgais līdzeklis, lai avottekstā papildus pamazinājuma nozīmei izteiktu dažādas konotatīvās nozīmes nianšes, pozitīvas vai negatīvas emocijas, runātāja attieksmi pret sarunas biedru, apzīmējamo objektu vai situāciju. Ar deminutīviem var izteikt plašu emociju gammu – no mīļuma, sirsnības un prieka līdz nožēlas, nicinājuma un ironijas izpausmei (Rūķe-Draviņa 1959; Vulāne 2002; 2013 utt.), kā arī deminutīvu lietojums var pastiprināt vai mazināt teiktā nozīmi, paust augstāko vērtību un līdzvērtīgumu (Vulāne 2002; 2013). Šīs daudzpusīgās nianšes atspoguļojas deminutīvu lietojumā dažādu latviešu rakstnieku darbos.

Šajā promocijas darba nodaļā tiek salīdzināti latviešu, angļu un arī citu valodu pētnieku piedāvāto deminutīvu nozīmju skaidrojumi un klasifikācijas, lai pamatotu deminutīvu nozīmi latviešu valodā un rastu atbildi uz jautājumu, kā valodnieku piedāvātie deminutīvu nozīmju skaidrojumi un klasifikācijas var palīdzēt tulkotājam izprast konkrētā

kontekstā lietota deminutīva nozīmes nianses un kā rīkoties, ja latviešu avottekstā lietotā deminutīva konotācijas nepieciešams pārnest angļu mērķtekstā. Lai to paveiktu, promocijas darba 1. nodaļā:

- sniegts īss ieskats par valodas, domāšanas un emociju attieksmēm;
- aplūkots, kā latviešu gramatikā un vārdnīcās tiek raksturota deminutīvu darināšana un skaidrotas to nozīmes un konotācijas, tādējādi akcentējot deminutīvu nozīmīgo lomu latviešu valodā;
- apkopotas lingvistiskajā literatūrā atspoguļotās deminutīvu atvasināšanas iespējas, nozīmes un konotācijas latviešu valodā un to izteikšanas iespējas angļu valodā.

Analizējot deminutīvu nozīmi un konotācijas latviešu valodā, galvenokārt izmantoti Mērijas Saules-Sleines (1955), V. Rūķes-Draviņas (1959) A. Vulānes (2002; 2013), Intas Urbanovičas (2014), Andras Kalnačas (2015), A. Kalnačas un Ilzes Lokmanes (2021) un citu valodnieku pētījumi, angļu valodā – K. P. Šneidera (2003), K. P. Šneidera un Suzannes Štrūbeles-Burgdorfas (*Susanne Strubel-Burgdorf*) (Schneider, Strubel-Burgdorf 2012), Annas Veržbickas (*Anna Wierzbicka*) (1997; 1999; 2011) u. c. pētījumi, un tie salīdzināti ar amerikāņu lingvista D. Juravska (Jurafsky 1996) izstrādāto deminutīvu semantikas universālās struktūras modeli, kas veidots, apkopojot informāciju par deminutīvu semantiku vairāk nekā 60 pasaules valodās.

1.1. Emociju un valodas attieksmes

Lai gan zinātniskā diskusija par valodas un domāšanas savstarpējo saistību, atkarību un ietekmi jau norisinās vairāku gadsimtu garumā, tomēr joprojām pastāv daudz neatbildētu jautājumu par to, kāda īsti ir to savstarpējā saistība un kā izpaužas savstarpējā ietekme. Lai izprastu valodas un domāšanas attieksmes, to izpētē nepieciešams izmantot zināšanas un atklājumus, kas gūti ne tikai lingvistikā, bet arī daudzās citās zinātņu nozarēs un apakšnozarēs (Fāters 2010: 14), piemēram, psiholoģijā, īpaši kognitīvajā psiholoģijā, datorzinātnē, filozofijā. Šajā promocijas darbā tiek pētīts, kā latviešu valodā ar deminutīvu palīdzību pausto plašo jūtu, emociju un attieksmju gammu ir iespējams izteikt angļu valodā ar dažādiem citiem valodas līdzekļiem, jo angļu valodā no motivētā vārda atvasināti deminutīvi tiek lietoti daudz retāk. Tāpēc lietderīgi ir aplūkot, ko par emociju un valodas attieksmēm ir rakstījuši valodas un domāšanas attieksmju pētnieki. Šajā nodaļā sniegts īss ieskats dažādu nozaru zinātnieku, piemēram, lingvistu, psiholingvistu, psihologu, filozofu u. c. viedokļos par valodas, domāšanas un emociju attieksmēm.

Norādes par valodas un cilvēku emocionālās pasaules un jūtu saistību un abpusējo mijiedarbību atrodamas jau filozofa un valodnieka Vilhelma Humbolta (*Wilhelm Humboldt*)⁴

⁴ 20. gadsimta pirmajā pusē, lielā mērā ietekmējoties no V. Humbolta (1767–1835) uzskatiem, amerikāņu valodnieks Edvards Sepīrs (*Edward Sapir*) un viņa skolnieks un ideju turpinātājs Bendžamins Lī Vorfss (*Benjamin Lee Whorf*) uzskatīja, ka, novērojot vienu un to pašu reālās pasaules parādību, atšķirīgu valodu lietotāji to uztver atšķirīgi, jo valoda nosaka pasaules uztveri un redzējumu, t. i., valoda nosaka domāšanas procesu. (Sapir 1921; Sepīrs 1999; Whorf 1956) Šī valodas un domāšanas attieksmes izpratne, ko dēvē par Sepīra–Vorfā lingvistiskās relativitātes hipotēzi, ir balstīta uz indiāņu cilšu valodu izpēti un to salīdzinājumu ar

darbos, piemēram, 1830.–1835. gadā izdotajā „Par cilvēku valodu dažādību un tās ietekmi uz cilvēku garīgo attīstību”⁵ V. Humbolts rakstīja: „Valoda veidojas runājot, un runāšana ir domas vai izjūtas izpausme.” (Humbolts 1999: 10) V. Humbolta domas par emociju izpausmi valodā ar valodas līdzekļu palīdzību atspoguļo citāts: „Bet arī tur, kur vairāku valodu formu sistēma kopumā ir vienāda, kā, piemēram, sanskritā, grieķu, latīņu un vācu valodā, kurās dominē locījumi, kas retāk veidoti ar patskaņu mijas, biežāk – ar afiksu palīdzību, šīs sistēmas lietojumā var būt svarīgas, garīgās savdabības izraisītas atšķirības.” (Humbolts 1999: 27) Deminutīvus daudzās valodās līdzīgi kā latviešu valodā darina ar afiksu (konkrēti – ar piedēkļu) palīdzību, piemēram, vācu, spāņu, daudzās slāvu un citās valodās. Sarma Kļaviņa uzskata, ka: „[...] valodas būtība pastāv uzdevumā esamību iekļaut domu formā, atspoguļot to un izzināt. Katra valoda tai raksturīgā veidā saista cilvēku un tautu ar pasauli, ir starpniece izziņā un uztverē.” (Kļaviņa 1997: 5) Jau Ernests Blese, raksturojot latviešu emocionālo pasaules uztveri un tās atspoguļojumu valodā, ir rakstījis, ka: „Daba latvietim tuva, latvietis dabu pratis labi novērot un atrast novērojamām parādībām zīmīgu valodas ietēru salīdzinājumu un vispārīgās izteiksmes ziņā, kam liela dzejas vērtība, bet kam pamatā tāpat ir tikai apgaroti reāla lietu uztvere un izpratne.” (Blese 1940: 140) Biežais deminutīvu lietojums runā varētu būt gan emocionalitātes izpausme, gan arī tam varētu rast diezgan, E. Bleses vārdiem runājot, „reālu lietu uztveri un izpratni” (turpat) jeb racionālu skaidrojumu – deminutīvi bieži tiek lietoti, runājot par lietām, kas cilvēkam ir tuvas un svarīgas. E. Blese uzskata, ka „valodas garam, teorētiski spriežot, jāizpaužas visā valodas empīrisko parādību sistēmā – skaņās, vārdu atvasināšanas veidā, formās, sintaksē un leksikā.” (turpat: 134) Deminutīvi, kurus latviešu valodā darina ar viena vai vairāku piedēkļu palīdzību, iekļaujas E. Bleses minētajā valodas empīrisko parādību sistēmā.

Raugoties no psiholoģijas viedokļa, Tonijs Malims (*Tony Malim*) un Anna Bērča (*Ann Birch*) (Malim, Birch 1998) ir norādījuši, ka valodā cilvēki atspoguļo sev svarīgās lietas. Bet tuvais un svarīgais varētu būt ne tikai cilvēka racionālās, bet arī emocionālās pasaules daļa. A. Vulāne, pētot deminutīvus latviešu tautasdziesmās, uzsver, ka „tas, kas bijis emocionālas attieksmes vērts, bieži vien tiek pausts ar tāda deminutīva starpniecību, kam piemīt pozitīva emotīvā un vērtējuma konotācija [...]” (Vulāne 2002: 12). Lietojot deminutīvus mūsdienā latviešu valodā, tajos ir saglabāties „tautasdziesmās rodamais senā cilvēka ētikas kodekss – dzīvot saskaņā ar sevi un pasauli, ar bijību, mīlestību, cieņu izturoties gan pret sīko, gan lielo” (Vulāne 2002: 12), kas „guvis atspoguļojumu arī leksēmu derivatīvajā struktūrā” (turpat: 12), t. i., deminutīvos.

Leonīds Perlovskis (*Leonid Perlovsky*), kurš šodien ir viens no lielākajiem valodas ietekmes uz domāšanu atbalstītājiem, uzskata, ka valodas emocionālā satura loma prāta

---

citām, piemēram, Eiropas tautu valodām (Sapir 1921; Whorf 1956). 20. gadsimta vidū V. Humbolta valodas un domāšanas savstarpējās saistības idejas (un līdz ar to arī V. Humbolta idejas sekotāju Sepīra un Vorfa) ass kritizētājs bija amerikāņu lingvists un filozofs Noams Čomskis (*Noam Chomsky*), kurš lingvistiku uzskatīja par psiholoģijas apakšjomu, jo ar psiholoģijas palīdzību ir iespējams izprast domāšanas pamatā esošo mehānismu sarežģītību un abstraktumu (Chomsky 2006).

⁵ “Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts”

darbībā netiek pietiekami novērtēta (Perlovsky 2009). Savus uzskatus par valodas un emociju attieksmēm viņš balsta uz 20. gadsimta beigās un 21. gadsimta pirmajā desmitgadē veiktajiem smadzeņu pētījumiem, kuros ar eksperimentu palīdzību ir pierādīts, ka valoda ietekmē domāšanu (turpat). Rakstā „Language and emotions: Emotional Sapir-Whorf hypothesis” L. Perlovskis apgalvo, ka valodas modeļus, t. i., vārdus un frāzes, no apkārt dzirdamās valodas bērni apgūst aptuveni līdz piecu vai septiņu gadu vecumam. Šajos modeļos ir ietverta gadu tūkstošiem krātā kultūras gudrība. Pārējās dzīves laikā šie valodas modeļi nosaka kognitīvo modeļu (*cognitive models* (Perlovsky 2009: 519)) apguvi. Valodas modeļi saglabājuši paaudžu paaudzēs krātās gudrības, pasaules izpratni un redzējumu, tāpēc daudzi zinātnieki, piemēram, Jānis Anspaks (1991), A. Vulāne (2011) u. c. uzskata, ka bērnu izglītošanā skolā jāizmanto latviešu tautasdziesmas, jo „tautas mutvārdu daiļrade [...] veido novērošanas un spriešanas spējas, rosina zinātkāri, asina prātu, izkopj jūtas” (Anspaks 1991: 4). Deminutīvu morfoloģija ir viens no valodu apguves izpētes objektiem, jo daudzās valodās tieši deminutīvu darināšanas modeļus apgūst kā pirmos to pragmatisko funkciju dēļ (Savickienē, Dressler 2007: 343).

Valodas, domāšanas un cilvēka emocionālās pasaules saistību L. Perlovskis pamato ar cilvēka evolūcijas pētījumu rezultātā iegūtiem faktiem, kas liecina, ka pirmatnējam cilvēkam bijis viens nervu mehānisms (*a unified neural mechanism of fused voicing – behaviour, emotion – motivation, and concept – understanding*) (Perlovsky 2009: 519), kas evolūcijas procesā sadalījies atsevišķos mehānismos, kuri kontrolē balss veidošanos, izziņu, motivāciju, rīcību un citus ar valodu un domāšanu saistītos procesus. Emocijas L. Perlovskis (2009) skaidro kā vairākus nervu darbības procesus smadzenēs, kas darbojas kā instinktu – emociju mehānisms (pamatojoties uz Grosberga un Levaina instinktu – emociju teoriju (*instinctual – emotional mechanism as described by Grossberg and Levine*)), kurā instinkts ir iedzimts „sensors” (Perlovsky 2009: 519), kas kontrolē cilvēka ķermenim vitāli svarīgos rādītājus. Emocijas ir nervu signāli, kas sasaista instinktus ar cilvēka apziņā jau izveidotajiem jēdzieniem un priekšstatiem. Viens no cilvēkam piemītošajiem instinktiem, kurš nav saistīts ar ķermeņa fizisko vajadzību apmierināšanu, ir zināšanu instinkts (*knowledge instinct*) (turpat: 520), un emocijas palīdz apmierināt šī instinkta vajadzības, t. i., reaģē uz tā sūtītajiem signāliem.

Deminutīvu lietojumu un to nozīmes latviešu valodā varētu palīdzēt izskaidrot un izprast L. Perlovskis (2009) uzskats, ka valodu emocionalitāte ir saistīta ar valodas skanējumu, kuru savukārt kontrolē gramatika. Fleksīvajās valodās ir plašs līdzekļu klāsts, ar kuru palīdzību paust emocionalitāti, piemēram, afiksi un galotnes. Izrunā afiksu un galotņu fonētiskā saplūšana ar vārda sakni pakļaujas noteiktiem likumiem, kas kopīgi daudziem konkrētās valodas vārdiem, un konkrētās valodas runātāji atpazīst saikni starp skaņu un nozīmi, respektīvi, pausto emocionalitāti. Tas faktiski sasaucas ar A. Vulānes (2007) uzskatu par deminutīva būtisko lomu bērna emocionālās pieredzes veidošanā, ko var ilustrēt ar citātu no raksta „Deminutīvs bērna emocionālajā pieredzē” par bērna emocionālas pieredzes attīstību pēc vārda došanas, jo tad „paplašinās viņam adresēto emocionāli marķēto vienību loks, jo bieži vien ikdienas saziņā tiek izmantoti dažādi attiecīgā personvārda derivatīvie varianti [...]. Bērns pēc deminutīva lietojuma zina, kādas emocijas, attieksmi paūz runātājs.

Vienlaicīgi viņš mācās pats izmantot dažādos iespējamus vārda variantus, lai izteiktu savu attieksmi. Savukārt bērna smadzenes ir saņēmušas informāciju, ka vārda deminutīvvariants var būt emocionālas informācijas nesējs.” (turpat: 82) A. Vulāne uzskata, ka, lietojot deminutīvus, pieaugušie pietuvina apkārtējo pasauli bērna uztverei, t. i., rada „lielās pasaules samazināto modeli, kuru bērnam no sava skatpunkta vieglāk uztvert” (turpat 81). Līdzīgu domu par valodas skaņu lomu ir izteicis jau Edvards Sepīrs (*Edward Sapir*)(Sapir 1921). Fleksīvās (sintētiskās) valodas ir vairāk saglabājušas spēju izteikt emocionalitāti nekā analītiskās, piemēram, angļu valoda. Iemesls ir lēnākas gramatiskās un līdz ar to arī fonētiskās izmaiņas fleksīvajās valodās.

Vēstures gaitā, attīstoties domai par valodas un domāšanas attieksmēm, ir bijuši gan noliedzēji, ka šādas attieksmes vispār pastāv (piemēram, Čomskis 2006), gan piekritēji (piemēram, Piažē 2002), kas tālāk turpinājuši pētīt, skaidrot un interpretēt valodas ietekmi uz domāšanu un domāšanas ietekmi uz valodu. Vairākos 21. gadsimta pētījumos valodas un domāšanas savstarpējā saistība tiek tiešāk vai netiešāk atzīta (Yule 2006; Bloom, Keil 2001; Perlovsky 2009 u. c.), vienlaikus norādot, ka līdz šim nav uzkrāts pietiekošs un uzticams fakto materiāls, kas ļautu sniegt precīzas atbildes, kā valoda ietekmē domāšanu un kā domāšana ietekmē valodu. Šajā promocijas darbā, pētot iespējas, kā tulkojumos pārnest jūtas, emocijas un citas konotācijas, kas latviešu valodā izteiktas ar leksēmu derivatīvās struktūras palīdzību, tiek meklēti līdzvērtīgi izteiksmes līdzekļi angļu valodā. Tulkotāji ir starpnieki, kas palīdz lasītājiem novērtēt un izbaudīt citā valodā un kultūrā radītus daiļdarbus, tāpēc ir svarīgi apzināties, ka tās pašas emocijas un attieksmes dažādās valodās var būt izteiktas jeb vārdos noformulētas atšķirīgi – atbilstoši attiecīgajai kultūrai un valodai. Ja, piemēram, latviešu valodā mīluma un sirsnības paušanai ir lietots deminutīvs, tad angļu valodā šīs emocijas var izteikt ar, piemēram, atbilstošiem īpašības vārdiem. Avotvalodai vai tās kultūrai specifiskas vai raksturīgas nianšes izteikšanai var atrast kontekstam atbilstošu izteiksmes veidu vai līdzvērtīgu emociju izraisošu veidu mērķvalodā. A. Veržbicka (1992a: 3) uzskata, ka ikviena nozīme ir pārnesama citā valodā, tikai jautājums ir, cik lielu lomu spēlē kultūratšķirības. Runājot par deminutīviem, A. Veržbicka norāda, ka trūkst piemērotas metodikas nopietniem to semantikas pētījumiem, īpaši, ja deminutīvu semantiku analizē starpkultūru kontekstā. (Wierzbicka 1992a: 225) Vairāku gadu desmitu garumā A. Veržbicka kopā ar domubiedriem Austrālijas Nacionālajā Universitātē (*Australian National University*) ir strādājusi pie semantiskās struktūras universālo principu un jēdzienu (*universal human concepts, semantic primes*) izstrādes (Wierzbicka 1992a; 1992b; 1997; 1999; 2011; Harkins, Wierzbicka 2001), piemēram, *es, labs, slikts* utt., ar kuru palīdzību būtu iespējams visiem saprotamā veidā paust izteikumā ietvertu nozīmi. Meklējot universālos jēdzienus, A. Veržbicka atsaucas uz 17. gadsimta domātājiem Gotfrīdu Vilhelmu Leibnicu (*Gottfried Wilhelm Leibniz*), Renē Dekartu (*René Descartes*), Blēzu Paskālu (*Blaise Pascal*), kuri pirmie izteica domu par visiem cilvēkiem kopīgu iedzimtu jēdzienu izpratni, kuru jēga ir intuitīvi uztverama⁶ (Wierzbicka

---

⁶ “When the great seventeenth-century thinkers (above all, Descartes) first formulated the idea that there is an innate stock of human concepts, they offered two criteria for their identification: (1) these concepts must be

1992a: 11–12). G. F. Leibnica skaidrojumā universālie jēdzieni cilvēka domu alfabētā (*the alphabet of human thought*) darbojas kā komponenti pārējo jēdzienu izpratnes veidošanā (Wierzbicka 1992a: 12). Literatūrā lietotais termins A. Veržbickas un domubiedru izveidotajam universālo jēdzienu un principu kopumam ir „dabiskā semantiskā metavaloda” (*natural semantic metalanguage*) (Wierzbicka 1997; 1999; 2011 u. c.), kuru izmanto emociju jēdzienu definēšanai un izpētei psiholingvistikā (piemēram, Levinson u. c. 2007), kā arī metavalodas principus izmanto emociju paušanai lietoto konceptuālo metaforu analīzei stilistikā (piemēram, Kövecses 2003). A. Veržbicka metavalodas izstrādes gaitā ir izmantojusi tās principus deminutīvu nozīmes analīzei, definējot dažādas emocijas, ar kuru palīdzību varētu vieglāk un precīzāk izprast implicēto nozīmi konkrētā situācijā. Pētījumā līdz šim izmantotajā literatūrā ir atrodami skaidrojumi tā sauktajiem pamata emociju apzīmējošajiem vārdiem, piemēram, *dusmas, skumjas, bailes, nožēla* utt. Kā piemēru var minēt nožēlas emociju skaidrojumu, saglabājot oriģinālo autoru lietoto noformējumu katras emocijas aprakstīšanai (promocijas darba autores tulkojumā ar slīpsvītru ir atdalīti vairāki tulkojuma varianti, jo, cenšoties saglabāt avotteksta izkārtojumu un teikumu struktūru, oriģinālvalodā ietvertā informācija netiek precīzi un labskanīgi pārnesta latviešu valodā):

„Žēl

X kaut ko jūt

dažreiz cilvēks ko šādu domā / reizēm cilvēks šādi domā

kādam notika kaut kas slikts

es gribētu, kaut tas nebūtu noticis

šī iemesla dēļ šis cilvēks jūt kaut ko sliktu / jūtas slikti

X šādi jūtas.”⁷ (Wierzbicka 1992b: 561–562)

Dabiskās semantiskās metavalodas ideja apliecina, ka tulkojumā ir iespējams pārnest un vārdos noformulēt citā valodā eksplicīti vai implicīti izteiktas emocijas un attieksmes. Balstoties uz šo domu, nākamajās promocijas darba nodaļās, pamatojot deminutīvu nozīmi latviešu valodā, ir apkopotas nozīmes un konotācijas, kuras iespējams implicēt ar deminutīvu palīdzību, piedāvājot dažādus valodas līdzekļus to izteikšanai angļu valodā.

---

intuitively clear and self-explanatory; and (2) they must be impossible to define [...] because its meaning is intuitively clear to us.”

⁷ „Sorry

X feels something

sometimes a person thinks something like this:

something bad happened to someone

I would want: this didn't happen

because of this, this person feels something bad

X feels like this.”

1.2. Latviešu valodas gramatikās un leksikogrāfijas avotos fiksētās deminutīva nozīmes un konotācijas un to salīdzinājums ar deminutīviem citās valodās

Šajā nodaļā sniegts īss ieskats latviešu gramatikās un vārdnīcās iekļautajā informācijā, izsekojot deminutīva atspoguļojuma vēsturei un ilustrējot tā nozīmīgo vietu un lomu latviešu valodā. Promocijas pētījumā šis apkopojums tika veikts pirms detalizētas deminutīvu nozīmes un konotāciju analīzes, lai varētu pamatot, kāpēc daiļliteratūras tulkojumos no latviešu valodas būtu jāsauglabā deminutīvu implicētais vēstījums. Nodaļas beigās tiek piedāvāts apkopojums, kā deminutīvi ir skaidroti latviešu valodas kontaktvalodu – angļu, vācu un krievu – leksikogrāfiskajos avotos, vairāk koncentrējoties uz lingvistiskajām vārdnīcām. Tas veikts ar nolūku noskaidrot, vai šajās valodās ar deminutīvu palīdzību iespējams izteikt ne tikai objektīvo nozīmi, bet arī subjektīvo vērtējumu un attieksmes.

Deminutīvs daudzfunkcionālā nozīmē latviešu valodā tiek lietots jau izsenis, un to pierāda latviešu gramatikas grāmatas un vārdnīcas no 17., 18. un 19. gadsimta, kas, izņemot dažas 19. gadsimta beigu vārdnīcas, ir izdotas vācu valodā. Deminutīva objektīvās un konotatīvās nozīmes minētas jau, piemēram, Jāņa jeb Johana Langija (*Johannes Langius*) 1685. gadā izdotajā latviski-vāciskajā vārdnīcā, kurā īsā latviešu vārddarināšanas izklāstā iekļauta deminutīvu veidošana (Langijs 1685, cit. pēc Bleses 1936: 371), savukārt vārdnīcas daļā pie šķirklīem doti arī attiecīgo vārdu deminutīvi, piemēram, *māsa – māsiņa*, kā atbilstīgi vācu valodā norādot deminutīvu *Schwesterlein* (turpat: 153). Heinriha Ādolfija (*Heinrich Adolphi*) sastādītajā gramatikā (Adolphi 1685: 15–19) deminutīviem ir veltīta vesela nodaļa lietvārdu sadaļā „Von den Diminutivis”, norādot, ka ar deminutīvu palīdzību var izteikt gan mīļu, sirsnīgu, gan bijīgu attieksmi⁸, kā piemērus minot: *Deewinfch, Kundzinfch, Gafpafchina* (turpat: 16) vai nicīgu attieksmi: *tahds Skrodelitis, tahds Kurpniefinfch* (turpat: 16).

Gotharda Frīdriha Stendera (*Gotthard Friedrich Stender*) 1783. gadā iznākušajā „Lettische Grammatik” deminutīvu skaidrošanai ir atvēlēti astoņi paragrāfi II daļā, kas veltīti etimoloģijai – no 35.–42. paragrāfam. 35. paragrāfā minēts, ka ar deminutīviem izsaka mīļumu un necieņu, kā piemērus dodot *Mana balta meitin’ un Tas irr tahds kurpniefinfch* (Stenders 1783: 48). 36. paragrāfā ar piemēriem ilustrēts, kā darināt deminutīvus dažādu deklināciju lietvārdiem, 37. paragrāfā parādīta deminutīvu locīšana, savukārt no 38.–39. paragrāfam norādīts, ka vienam un tam pašam lietvārdam var darināt vairākus deminutīvu variantus, piemēram, *Tehws – tehtihts, tehtinfch, Mahte – mahmina* (turpat: 50). 40. paragrāfā skaidrots, ka arī īpašības un apstākļa vārdiem iespējams darināt deminutīvus: *mazs - mazininfch, nabaggs - nabbadzinfch, nabbaga – nabbadzite, taggad – tagaddin/ tagadiht* (turpat 50). 41. paragrāfā, līdzīgi kā Ādolfija gramatikā, ar piemēriem parādīts, ka lietvārdus atvasina vienlaikus ar vairākiem deminutīvpiedēkļiem, tikai G. F. Stenders norāda, ka šādā gadījumā

⁸ “[...] pflaget zu lieblosen/ auch sehr simpflich zu verachten [...] auch in ihrer größten Andacht [...]” (Adolphi 1685, 15)

tas norāda uz pamazinājumu⁹, piemēram, *brahlis – Dim., brahlihts, Subdimin. brahlulihitis, mahte – Dim., mahmina, Subdim. mahmulihite, auch mahmulinna* (turpat 50–51).

1790. gadā, veicot papildinājumus un labojumus Stendera gramatikai („Anmerkungen und Zusätze zu der lettischen Grammatik des Herrn Propst Stender”), Kristofs Harders (*Christoph Harder*) cita starpā 75. paragrāfā norādījis, ka arī darbības vārdiem var būt deminutīvi, kas norāda uz darbības pakāpeniskumu vai tās norisi mazākā mērā (Harder 1790: 16).

Šajā pētījumā būtiski pieminēt Heinriha Heselberga (*Heinrich Hesselberg*) „Lettische Sprachlehre”, kas izdota 1841. gadā, jo no aplūkotajām gramatikas grāmatām šī ir pirmā, kurā nodaļa par deminutīviem kārtota pēc piedēkļiem, skaidrojot to nozīmi (šis princips vēlāk izmantots gan Augusta Bīlenšteina (*August Bielenstein*), gan Jāņa Endzelīna izstrādātajās gramatikas grāmatās, gan arī „Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikā”, 2013. gadā izdotajā „Latviešu valodas gramatikā” u. c. gramatikas grāmatās). H. Heselberga gramatikā ir minēti daudzi deminutīvu piemēri (piemēram, ar *-inſch, -ina* – 16 piemēru).

Liela uzmanība deminutīviem latviešu valodā veltīta A. Bīlenšteina 1863. gadā iznākušajā „Handbuch der lettischen Sprache”, kurā informācija sagrupēta pēc deminutīvsufiksiem (līdzīgi kā H. Heselberga iepriekš minētajā grāmatā, kurā nodaļa par deminutīviem kārtota pēc piedēkļiem). A. Bīlenšteins norāda, ka ar deminutīviem var izteikt mīļumu, mazu izmēru, sirsnību, nicinājumu, kā arī – deminutīvus darina gan īpašības un apstākļa vārdiem, gan darbības vārdiem. 449. paragrāfā A. Bīlenšteins darbības vārdu deminutīvus apraksta līdzīgi kā K. Harders (1790: 16) – darbība notiek mazākā mērā (*in geringerem Grade*) vai retāk (*in geringeren Zwischenräumen*), piemēram, *já-d-el-é-t, u'rb-ul-é-t* (Bielenstein 1863: 223). Mūsdienās šos darbības vārdus ne visos gadījumos uzskata par deminutīviem (sal. LVG 2013: 286 – 291).

Detalizēts 20. un 21. gadsimtā izdoto vārdnīcu apskats ir pieejams publikācijā „Termins *deminutīvs* 20. un 21. gadsimta latviešu un citvalodu leksikogrāfiskajos avotos” (skat. Veidenberga 2013), un šajā nodaļā minēti daži būtiskākie aspekti par termina *deminutīvs* rakstību un nozīmju skaidrojumu. Kā norāda ieskats senākajās latviešu gramatikas grāmatās, latviešu valodā vārds *deminutīvs* ir ienācis pirms 20. gadsimta, un 20. gadsimta sākumā izdotajās vārdnīcās (gan pareizrakstības, gan svešvārdu, gan latviešu valodas vārdnīcās) tas vēl nav ieguvis stabilu vietu – atsevišķās vārdnīcās tas ir iekļauts, bet citās nav. Šis latīņu cilmes vārds latviešu valodā varētu būt ienācis no vācu valodas, jo, piemēram, Daina Zemzare grāmatā „Latviešu vārdnīcas (līdz 1900. gadam)” nodaļā par Jākoba Langes latviešu – vācu vārdnīcām, kas izdotas laika posmā no 1772.–1777. gadam, min, ka „substantīvu dzimte raksturota ar pronomenu *tas, tā*, deminutīvi = ar norādi „dim.”, [..]” (Zemzare 1961: 133).

20. gadsimta sākumā izdotajās vārdnīcās termins tiek rakstīts gan ar patskani *i*, gan *e* pirmajā zilbē, piemēram, 1904. gadā Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas (*Zinību komitijas*) izdotajā „Konversācijas vārdnīcas” (*Konwersazijas Wardniza*) 13. burtnīcā: „Diminutivs (lat.) pamazinams vārds, piemēram, rociņa (no rokas)” (KV 1904: 606). Patskani *i* pirmajā zilbē varētu būt mantots no tā laika vācu valodas, jo, kā jau iepriekš

⁹“Subdiminutiva [...] die gradatim verkleinern”

minēts, J. Langes latviešu – vācu vārdnīcās 18. gadsimta otrajā pusē deminutīvs vācu valodā tika īsināts kā „dim.” Jēkabs Dravnieks ir bijis „Konversācijas vārdnīcas” darbvedis un tekstu caurlūkotājs (Baltiņš 2010), tāpēc būtiski atzīmēt, ka *deminutīvs* 1915. gadā iznākušajā J. Dravnieka sastādītajā „Pareizrakstības vārdnīcā” (*Pareifrakstības wahrniza*), kas domāta skolām un pašmācībai, parādās gan kā „diminutīvs” (Dravnieks 1915: 35), gan „[deminutīvs]” (Dravnieks 1915: 34). Kā pareizais ir dots rakstības variants ar patskani *i* pirmajā zilbē, bet pieļauts ir arī variants ar *e*, un tas dots kvadrātiekvās ar norādi, ka tomēr jāskatās „diminutīvs”. J. Dravnieks ir devis nozīmīgu ieguldījumu latviešu leksikogrāfijā (Bankavs 1999: 34; Baltiņš 2010: 7), tāpēc būtiski ir atzīmēt, ka jau 1915. gadā viņa sastādītajā vārdnīcā ir pieļauta termina *deminutīvs* rakstība ar īso patskani *e* pirmajā zilbē, kā tas ir mūsdienās, bet citās 20. gadsimta sākuma vārdnīcās gandrīz katrā ir atšķirīga vārda *deminutīvs* rakstība. Piemēram, Eduarda Ozoliņa sakārtotajā un J. Endzelīna rediģētajā „Svešvārdu vārdnīcā” 1926. gadā *deminutīvs* ir iekļauts kā svešvārds ar šādu rakstību un skaidrojumu: „Dēminūtīvs, l. dēminūtīvum, pamazinājuma vārdiņš, piemēram, upīte, māmuliņa” (Ozoliņš 1926: 20), bet 1934. gadā iznākušajā pārلابotajā un papildinātajā 2. izdevumā ir mainījusies vārda pareizrakstība un sniegts nedaudz plašāks skaidrojuma formulējums: „Deminūtīvs, l. dēminūtīvum, pamazināmā forma valodas mācībā, piemēram, upīte, labiņš, pamazītiņām”. (Ozoliņš 1934: 44)

1926. gada izdevumā vārda rakstībā ir parādījušās garumzīmes, kas saskan ar vārdnīcā minēto latīņu valodas vārdu, no kura tas cēlies. 1934. gada, t. i., vārdnīcas 2. izdevumā, pirmajā zilbē no patskaņa *e* ir pazudusi garumzīme. 1928.–1929. gadā iznākušajā „Latviešu konversācijas vārdnīcas” 3. sējumā šķirkļis „dēminūtīvs” ir plaši izvērstis, atsaucoties uz 1922. gadā iznākušo J. Endzelīna „Lettische Grammatik”: „Dēminūtīvs (lat.), pamazināmā forma lietas un (retāk) īpašības vārdos. Ar pamazināmo bieži saistās mīlināmā, bet arī nievājamā nozīme (piemēram, latv. vārdos ar galotni -elis [...]). (LKV 1928–1929: 5035) „Latviešu konversācijas vārdnīcā” ir arī minēts, ka deminutīvi bieži sastopami vienkāršās tautas valodā, tautas dziesmās, atsevišķu rakstnieku darbos. Vārdnīcā ir iekļauts arī rakstības variants „dīminūtīvs”, bet ar norādi „sk. dēminūtīvs” (LKV 1928–1929: 5357).

1933. gadā Jāņa Vidiņa „Svešvārdu grāmatā” (2. papildinātajā izdevumā, ko pārstrādājis Juris Vidiņš) vēl sastopama vārda pareizrakstība ar garajiem patskaņiem „dēminūtīvs” (Vidiņš 1933: 67), kā tas ir 1928.–1929. gadā iznākušajā „Latviešu konversācijas vārdnīcā” un E. Ozoliņa sastādītajā 1934. gada „Svešvārdu vārdnīcā”, kur norādīts, ka vārds aizgūts no latīņu *dēminūtīvum*, kas varētu ietekmēt arī tā rakstību. Savukārt E. Bleses veidotajā „Pareizrakstības vārdnīcā”, kas izdota 1939. gadā jau parādās mūsdienās pazīstamā vārda pareizrakstības forma „deminutīvs” (Blese 1939: 41).

Ļoti plašu un detalizētu deminutīvu darināšanas un nozīmju skaidrojumu ietver J. Endzelīna un Kārļa Mīlenbaha 1934. gadā izdotā „Latviešu gramatika” un J. Endzelīna 1951. gadā izdotā „Latviešu valodas gramatika” (kas ir 1922. gadā vācu valodā iznākušās „Lettische Grammatik” tulkojums un papildinājums). Deminutīvi grupēti pēc izskaņām, attiecīgi skaidrojot to piešķirto pozitīvo vai negatīvo nozīmes nokrāsu. 1934. gada izdevumā deminutīvi apzīmēti kā „pamazināmās formas” (Endzelīns, Mīlenbahs 1934: 37) un „pamazināmie vārdi” (turpat: 42 un 50). Pamazināmo vārdu skaidrojumā norādīts, ka tie

apzīmē „1) kaut ko mazu, p. p. galdiņš = mazs galds, 2) kaut ko milīgu, patikamu, košu, p. p. māmuliņa = mīļa māte, saulīte = mīļā jaukā saule; 3) ar galotni *-elis, -ele* nicināšanu: vīrelis, zirģelis, muīzele” (turpat: 123). Lai gan pamazināmo vārdu skaidrojumā minētas tikai galotnes *-elis, -ele*, ar kuru palīdzību darinātie deminutīvi izsaka negatīvu attieksmi, konkrētu piedēkļu šķirkļos ir norādītas arī citas nianse, piemēram, nievājuma nozīme, apzīmējot darītājus no darbības vārdiem ar piedēkļiem *-eli, -uli* darinātajos atvasinājumos (turpat 42–43).

1951. gadā izdotajā J. Endzelīna „Latviešu valodas gramatikā” deminutīvi grupēti pēc izskaņām, attiecīgi skaidrojot to piešķirto nozīmes nokrāsu. Līdzīgs princips ir ievērots „Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikā I: Fonētika un morfoloģija” (MLLVG1959) un „Latviešu valodas gramatikā” (LVG 2013). Deminutīvi aplūkoti nodaļā par vārddarināšanu (apakšnodaļā par lietvārdu darināšanu). Informācija sakārtota pēc izskaņām, kurās ietilpst deminutīvpiedēkļi, piemēram, *-ēn-, -iņ-, -ūt-*, norādot nozīmju nianse.

20. gadsimta otrajā pusē *deminutīvs* jau ir ieņēmis stabilu vietu vārdnīcās ar šodien pazīstamo vārda pareizrakstību, un paralēli tiek lietots *pamazināmais vārds*. Piemēram, 1963. gadā iznākušajā „Valodniecības terminu vārdnīcā”, ko sastādījis Rūdolfs Grabis, Dzidra Barbare un Anna Bergmane, ir minēts termins *deminutīvs*, bet ar norādi „sk. pamazināmais vārds” (VTV 1963: 39). Šķirklis *deminutīvs* ir iekļauts „Latviešu literārās valodas vārdnīcās” 2. sējumā, kur minēta deminutīva apzīmētā objektīvā pamazinājuma nozīme, bet nav pieminēta emocionālā un attieksmes nokrāsa.

LU Latviešu valodas institūta 2007. gadā izdotajā „Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā” ir sniegts detalizēts termina *deminutīvs* kā valodniecības termina skaidrojums, minot arī tā rakstību angļu, vācu un krievu valodā (VPSV 2007: 82). Jāatzīst, ka termina *deminutīvs* skaidrojums šajā vārdnīcā pēc būtības nav mainījies, ja salīdzina ar 1928.–1929. gadā izdotajā „Latviešu konversācijas vārdnīcā” sniegto skaidrojumu. Un šī ir otrā vārdnīca (pirmā – „Latviešu konversācijas vārdnīca”), kur *deminutīva* skaidrojumā ir pieminēta ne tikai pamazinājuma nozīme, bet arī pozitīvā un negatīvā emocionālā attieksme, kas „Latviešu konversācijas vārdnīcā” tika nosaukta „mīlināmā [...], nievājamā nozīme” (LKV 1928–1929: 5035).

Deminutīvu skaidrojums 20. un 21. gadsimtā izdotajās gramatikas grāmatās iekļauts I. Urbanovičas rakstā „Deminutīvu darināšana un lietvārdu deklinācijas” (2014), aplūkojot deminutīvu darināšanu no valodas kultūras viedokļa. 2013. gadā izdotā „Latviešu valodas gramatika” ietver ļoti apjomīgu informāciju par deminutīviem A. Vulānes izstrādātajā nodaļā par vārddarināšanu (Vulāne 2013), kas izmantota nākamajā promocijas darba nodaļā.

Lai apzinātu, vai deminutīvu definīcija un denotatīvo un konotatīvo nozīmju skaidrojums latviešu valodas kontekstā un citu valodu kontekstā sakrīt, pētījumā tika iekļautas vairākas 20. gadsimta beigu un 21. gadsimta sākuma angļu, vācu un krievu valodniecības vārdnīcas, kuru analīze ir plašāk atspoguļota promocijas darba autores rakstā „Termini *deminutīvs* 20. un 21. gadsimta latviešu un citvalodu leksikogrāfiskajos avotos” (skat. Veidenberga 2013). Pētījuma rezultātu kopsavilkums iekļauts 1. tabulā.

Ņemot vērā, ka šajā promocijas darbā tiek pētīts, kā latviešu deminutīvu nozīmes un konotācijas var izteikt tulkojumos angļu valodā, īpaši būtisks ir deminutīvu skaidrojums angļu

valodniecības vārdnīcās. Kopumā jāsecina, ka deminutīvu emocionālā nozīme tajās ir norādīta, piemēram, Deivida Kristela (*David Crystal*) Valodu enciklopēdiskajā vārdnīcā (*An Encyclopaedic Dictionary of Language and Languages*) minētas vairākas valodas, kurās deminutīvi tiek atvasināti ar deminutīvsufiksiem, kā arī norādīts, ka bez pamazinājuma nozīmes ar tiem var paust arī mīlinājuma nozīmi (Crystal 1992: 105). Līdzīgi ir arī Hadumodas Busmanes (*Hadumod Bussmann*) sastādītajā Routledža valodas un lingvistikas vārdnīcā (*Routledge Dictionary of Language and Linguistics*), kurā minēts, ka ar deminutīviem var paust arī runātāja emocionālo attieksmi (Bussmann 1996). Plašāks deminutīvu skaidrojums ir atrodamšs Viljama Frolija (*William J. Frawley*) vadībā sastādītajā Starptautiskajā lingvistikas enciklopēdijā (*International Encyclopaedia of Linguistics*), kurā norādīts, ka deminutīva pamata denotatīvā nozīme ir *mazs*, bet tam piemīt potenciāls apzīmēt dažādas konotācijas, piemēram, mīļumu vai nicinājumu (Frawley 2003: 438). Plašs deminutīvu nozīmes nianšu uzskaitījums ir iekļauts 2006. gada Keitas Braunas (*Keith Brown*) virs vadībā sastādītajā Valodas un lingvistikas enciklopēdijā (*Encyclopaedia of Language and Linguistics*), kur vesela nodaļa ir veltīta deminutīviem un augmentatīviem (Brown 2006: 594–595), minot, ka ar deminutīviem var apzīmēt pozitīvas un negatīvas nozīmes nianšes: mīlestību, pieķeršanos, nievājumu, kā arī ar deminutīva lietojumu var mīkstināt izteikumu vai mazināt tā nozīmību, un piešķirt ironisku attieksmi. Tas sasauca arī ar K. P. Šneidera (Schneider 2003; Schneider 2013; arī Schneider, Strubel-Burgdorf 2012) angļu deminutīvu nozīmju un emocionālo attieksmju izteiksmes pētījumiem, kas detalizētāk aplūkoti 1.3.2. apakšnodaļā.

Arī lielākajā daļā pētījumā iekļautajās valodniecības vārdnīcās vācu valodā minētas deminutīvu denotatīvās un konotatīvās nozīmes. Piemēram, plašs un pamatīgs deminutīvu nozīmes skaidrojums ir H. Busmanes 1990. gadā vācu valodā sastādītajā Valodniecības leksikonā (*Lexikon der Sprachwissenschaft*) (Bußmann 1990) un 2002. gadā papildinātajā izdevumā (Bußmann 2002). Abās vārdnīcās ir minēta gan pamazinājuma nozīme, gan norāde uz runātāja emocionālo attieksmi¹⁰ (Bußmann 1990: 183; Bußmann 2002: 167).

Deminutīvs kā atsevišķs šķirklis nav iekļauts nevienā no pētījuma gaitā izmantotajām krievu 20. gadsimta beigu un 21. gadsimta sākuma vārdnīcām. Kā iepriekš minēts, „Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā” (VPSV 2007) kā latviešu termina *deminutīvs* atbilde krievu valodā ir norādīts *дeми́нутив*. Šo terminu, rakstot gan *деминутив*, gan *дими́нутив*, plaši lieto krievu lingvistiskajā literatūrā (sal. Skljarevskaja 2016a; 2016b; Yesakova, Leonenkova 2020 u. c.), ietverot gan denotatīvās, gan konotatīvās nozīmes nianšes, līdzīgi kā šajā pētījumā izmantotajās latviešu, angļu un vācu vārdnīcās tiek skaidrota deminutīva nozīme.

Pētījuma rezultātu kopsavilkums ir iekļauts 1. tabulā. No pētījuma gaitā izmantotajām angļu, vācu un krievu vārdnīcām tabulā ir iekļautas valodniecības terminu vārdnīcas un enciklopēdiskās vārdnīcas, kuras sniedz pētījuma mērķiem nepieciešamo informāciju.

---

¹⁰ „[...] Verkleinerungsform [...] auch emotionale Einstellungen des Sprechers [...]”

Šķirkļis *deminutīvs* 20. un 21. gadsimta latviešu, angļu, krievu un vācu vārdnīcās.
Pētījuma rezultātu kopsavilkums

Vārdnīca	Valoda	Iekļauts šķirkļis <i>deminutīvs</i>	Rakstība	Ar deminutīvu var paust pozitīvas (p) un negatīvas (n) konotācijas
KV 1904	latviešu	X	Diminutivs	-
Paul 1908	vācu	-	-	-
Weigand 1909	vācu	-	-	-
Kluge 1910	vācu	-	-	-
Dravnieks 1915	latviešu	X	1) diminutīvs 2) deminutīvs	-
ZTV 1922	latviešu	-	-	-
Bergmann 1923	vācu	X	Deminutivum	-
Mīlenbahs 1923–1925	latviešu	-	-	-
Ozoliņš 1924	latviešu	-	-	-
Ozoliņš 1926	latviešu	X	Dēminūtīvs	-
LKV 1928–1929	latviešu	X	Dēminūtīvs	p/n
Ozoliņš 1929	latviešu	-	-	-
Ozoliņš 1932	latviešu	-	-	-
Vidiņš 1933	latviešu	X	Dēminūtīvs	-
TOED 1933	angļu	X	Diminutive	p/n
Ozoliņš 1934	latviešu	X	Deminūtīvs	-
Ushakov 1936	krievu	-	-	-
Blese 1939	latviešu	X	Deminutīvs	-
Ozhegov 1953	krievu	-	-	-
SSLRJ 1954	krievu	-	-	-
VTV 1963	latviešu	X	Deminutīvs	-
Akhmanova 1966	krievu	-	-	-
SV 1969	latviešu	X	Deminutīvs	-
Akhmanova 1969	krievu	-	-	-
LLVV 1973	latviešu	X	Deminutīvs	-
Lewandowski 1975	vācu	-	-	-
Rozental, Telenkova 1976	krievu	X	Деминутив	p/n
Crystal 1980	angļu	X	Diminutive	p
Dtv-Lexikon 1982	vācu	X	1) Diminutivum 2) Deminutivum	-
LLVV 1986	latviešu	X	Deminutīvs	-
LVV 1987	latviešu	X	Deminutīvs	-
Bußmann 1990	vācu	X	1) Diminutivum 2) Deminutivum	p/n
Jarceva 1990	krievu	-	-	-
Karulis 1992	latviešu	-	-	-
Crystal 1992	angļu	X	Diminutive	p

Bērziņa-Baltiņa, Bičolis 1993	latviešu	X	1) deminutīvs 2) diminutīvs	-
MLS 1993	vācu	X	1) Diminutiv(-um) 2) Deminutiv(-um)	-
Bussmann 1996	angļu	X	Diminutive	p/n
Matthews 1997	angļu	X	Diminutive	-
Longman 1998	angļu	X	Diminutive	-
Jarceva 1998	krievu	-	-	-
SV 1999	latviešu	X	Deminutīvs	-
Dtv-Lexikon 1999	vācu	X	1) Diminutivum 2) Deminutivum	-
Bußmann 2002	vācu	X	1) Diminutivum 2) Deminutivum	-
Jarceva 2002	krievu	-	-	-
Frawley 2003	angļu	X	Diminutive	p/n
Vjaterē, Vjaterē 2004	latviešu	-	-	-
Malmkjær 2004	angļu	-	-	-
Skljarevskaja 2005	krievu			
LVV 2006	latviešu	X	Deminutīvs	-
Brown 2006	angļu	X	Diminutive	p/n
VPSV 2007	latviešu	X	Deminutīvs	p/n
Shchukin 2007	krievu	-	-	-
SV 2008	latviešu	X	Deminutīvs	-
MLS 2010	vācu	X	1) Diminutiv(-um) 2) Deminutiv(-um)	-
Hogan 2011	angļu	-	-	-

Apkopojot pētījuma laikā savāktu informāciju un šajā apakšnodaļā atspoguļoto materiāla analīzi, būtiskākie secinājumi ir šādi:

- deminutīvi latviešu valodai raksturīgi izsenis un minēti jau 17. gadsimtā izdotajās pirmajās latviešu gramatikās un vārdnīcās;
- 17.–18. gadsimta gramatikās, rakstot par lietvārdiem, deminutīviem un to darināšanai veltītas atsevišķas nodaļas. Tie minēti arī, rakstot par īpašības un apstākļa vārdiem;
- sākot no H. Heselberga 1841. gada „Lettische Sprachlehre” un A. Bīlenšteina 1863. gada „Handbuch der lettischen Sprache”, deminutīvi tiek grupēti pēc piedēkļiem nodaļās par lietvārdiem (arī īpašības un apstākļa vārdiem);
- terminam „deminutīvs” izpētītajās latviešu valodas gramatikās un vārdnīcās sastopamas vairākas pareizrakstības formas (*diminutivs*, *dīminūtīvs*, *dēmīnūtīvs*, *deminūtīvs*, *deminutīvs*). To varētu būt ietekmējusi vārda rakstība latīņu un vācu valodā kā latviešu valodas kontaktvalodā. Līdz 20. gadsimta trīsdesmitajiem gadiem rakstība vēl nav nostabilizējusies, bet pēc 1939. gada izdotajās vārdnīcās konsekventi tiek rakstīts *deminutīvs*;
- latviešu valodas vārdnīcās visplašākais un vispilnīgākais deminutīva nozīmes skaidrojums atrodams 1928.–1929. gadā izdotajā „Latviešu konversācijas vārdnīcā”

un 2007. gadā izdotajā „Valodniecības pamatterminu skaidrojošajā vārdnīcā”, kur pieminēta ne tikai pamazinājuma nozīme, bet arī pozitīvā un negatīvā emocionālā attieksme, ko var paust ar deminutīva palīdzību;

- 20. un 21. gadsimta gramatikās detalizēta informācija par deminutīviem iekļauta nodaļā par vārddarināšanu; deminutīvi tiek grupēti pēc piedēkļiem;
- angļu un vācu valodniecības vārdnīcās skaidrojumā tiek minēta ne tikai deminutīvu denotatīvā nozīme, bet arī papildu konotācija, t. i., skaidrojumā iekļauts, ka deminutīvs apzīmē pamazinājumu un var izteikt pozitīvu nokrāsu (piemēram, mīļumu), retāk – negatīvu nokrāsu.

Veiktais apkopojums, kā deminutīvi raksturoti un skaidroti latviešu gramatikās un vārdnīcās, apliecina deminutīvu nozīmīgo vietu latviešu valodā – tie minēti jau pirmajos 17. gadsimta izdevumos un detalizēti raksturoti jaunākajās gramatikas grāmatās, atklājot to daudzfunkcionalitāti. Nākamajās apakšnodaļās analizētas latviešu deminutīvu denotatīvās un konotatīvās nozīmes un šo nozīmju izteiksmes līdzekļi angļu valodā, kas turpmākajā promocijas darba izstrādē kalpo par pamatu Ieteikumu sagatavošanai deminutīvu konotāciju atveidei angļu valodā.

1.3. Deminutīva nozīmju, konotāciju un funkciju skaidrojums

1.3.1. Deminutīvi latviešu valodā

Pētot deminutīvus, latviešu valodniecībā lielāka uzmanība tiem pievērsta morfoloģijas un vārddarināšanas aspektā (piemēram, MLLVG 1959; Saule-Sleine 1955; Kalme, Smiltņiece 2001; Kalnača 2015; Kalnača, Lokmane 2021; Vulāne 2013 u. c.). A. Vulāne uzskaita bagātīgu deminutīvu darināšanas formantu kopumu latviešu valodā: „(arī ar interfiksa *-t-*, *-sn-* paplašinājumu) *-iņš, -iņa, -tiņš, -tiņa, -sniņš, -sniņa, -īns, -īna, -tīns, -tīna, -snīns, -snīna, -ins, -ina, -inis, -ine, -iens, -eņš, -eņa, -teņš, -teņa, -sneņš, -sneņa, -enis, -ene, -ēns, -ēna, -tēns, -tēna, -snēns, -snēna, -āns, -ana, -ete, -ītis, -īte, -tītis, -tīte, -nītis, -utis, -ute, -atis, -āte, -ata, -elis, -ele, -telis, -tele, -ēlis, -ēle, -ulis, -ule, -uļa, -ala, -aļa, -uks, -uka, -ucis, -udzis, -aks, -āks, -āka, -ēks, -ēka, -ika, -iķis, -uška, -uškis, -auska, -auskis, -ka, -nieks, -nīca, -nīca, -eņks, -eņka, -iņks, -iņka, -uža, -aža, -eža, -ežis*” (Vulāne 2013: 222–223), norādot, ka „lielākā daļa no tiem pieder mūsdienās neproduktīviem un neaktīviem derivatīvajiem tipiem, daļa sastopami vairs tikai izloksnēs” (turpat).

Deminutīvu nozīmju un konotāciju izpētei vislielāko devumu ir devusi V. Rūķe-Draviņa (1953; 1959). Apjomīgajā pētījumā „Diminutive im Lettischen” (1959), uzskaitot vairāk nekā 60 standartvalodā un izloksnēs sastopamus deminutīvformantus un to variantus, detalizēti raksturotas 17 deminutīvu nozīmes un funkcijas, uzsverot, ka īstās nianse atklājas konkrētā lietojuma kontekstā (turpat: 121):

- deminutīvi ar nozīmi „mazs” (*der Begriff des Kleinen*) (Rūķe-Draviņa 1959: 125), piemēram, *mazs, mazs vīriņš* (Rūķe-Draviņa 1959: 127), *maziņš* (Rūķe-Draviņa 1953: 459);
- deminutīvi ar nozīmi „jauns”, „nepieaudzis” (*der Begriff des Jungen*) (Rūķe-Draviņa 1959: 127), piemēram, *cāliņi, zutēns* (Rūķe-Draviņa 1959: 128);
- deminutīvi ar nozīmi „mīļš” (*der Begriff des Lieben*) (Rūķe-Draviņa 1959: 129), piemēram, *krustmāmiņ!* (Rūķe-Draviņa 1959: 130);
- deminutīvi ar nozīmi „mazs” un „mīļš”, kas mijiedarbojas (*die wechselseitigen Beziehungen zwischen „klein” und „lieb”*) (Rūķe-Draviņa 1959: 131), piemēram, *tukliņas rociņas, (...) pats smukiņš un baltiņš* (Rūķe-Draviņa 1953: 461);
- deminutīvi ar glaimojošu toni (*der schmeichelhafte Unterton*) (Rūķe-Draviņa 1959: 136), piemēram, *lūdzu, lūdzu, es ēdišu pavisam lēniņām* (Rūķe-Draviņa 1959: 139–140);
- deminutīvi, ar kuriem izteikts prieks, patika, bauda (*der Unterton der Genusses*) (Rūķe-Draviņa 1959: 140), piemēram, *glīts pāriītis* (Rūķe-Draviņa 1959: 141);
- deminutīvi ar cieņas, godbijības konotāciju (*der Beiklang der Ehrerbietung*) (Rūķe-Draviņa 1959: 141), piemēram, *Jūsu māsiņa, Kā bija vārdiņš?* (Rūķe-Draviņa 1959: 142);
- deminutīvi, kas teikto pastiprina, piešķir lielāku intensitāti (*Intensivierung*) (Rūķe-Draviņa 1959: 142), piemēram, *tieviņš, lēniņām* (Rūķe-Draviņa 1959: 142);

- deminutīvi, ar kuriem izteikts precizējumu laikā vai telpā (*die Nuance der Präzisierung in der Zeit oder im Raum*) (Rūķe-Draviņa 1959: 144), piemēram, *mazā gaismiņa, ausmiņā, nupatiņās* (Rūķe-Draviņa 1959: 145);
- deminutīvi, ar kuriem izteikta noteiktība (*Funktion der Bestimmtheit*) (Rūķe-Draviņa 1959: 145), piemēram, *jauniņš, baltiņš* (Rūķe-Draviņa 1959: 146);
- deminutīvi ar nožēlas, žēluma, līdzjūtības nozīmi (*der Unterton des Mitleides*) (Rūķe-Draviņa 1959: 148), piemēram, *nabadziņš* (Rūķe-Draviņa 1959: 148);
- deminutīvi ar nicinājuma, pazemojuma nozīmi (*die geringschätzigte Bedeutung*) (Rūķe-Draviņa 1959: 150), piemēram, *dzejnieķelis* (Rūķe-Draviņa 1959: 150);
- deminutīvi ar ironisku nozīmi (*der ironische Sinn*) (Rūķe-Draviņa 1959: 153), piemēram, *skat, kas par kundziņu!* (Rūķe-Draviņa 1959: 155);
- deminutīvi ar augmentatīva nozīmi (*die augmentative Bedeutung*) (Rūķe-Draviņa 1959: 155), piemēram, *runcēns, kaķīte* (Rūķe-Draviņa 1959: 157);
- deminutīvi, kas teikumā lietoti, lai pastiprinātu vēstījuma iespaidu (*Satzdiminutive oder impressionistische Diminutive*) (Rūķe-Draviņa 1959: 157) *uz kapīņiem, Ak, darbiņā vēl?* (Rūķe-Draviņa 1959: 157–158);
- deminutīvi ar neitrālu nozīmi – kā lietišķa (objektīva) fakta konstatācija (*die im sachlichen Inhalt spezialisierten Diminutive*) (Rūķe-Draviņa 1959: 159), piemēram, *bērnuratiņi, kāpostu galviņas* (Rūķe-Draviņa 1959: 161);
- deminutīvi, kas lietoti pantmēra vai stilistikas saglabāšanai (*das Variieren von verschiedenen Diminutivformen aus metrischen un stilistischen Gründen*) (Rūķe-Draviņa 1959: 165). Šeit kā piemēru var minēt latviešu tautasdziesmas, kurās deminutīvi bieži lietoti pantmēra saglabāšanai: „Sunīšam maizi devu Dižu dižu gabaliņu” (Ozols 1993: 31–32).

Pēdējās divas uzskaitītās deminutīvu funkcijas tulkotājiem nav būtiskas deminutīvu konotāciju izpratnes kontekstā – ja avottekstā ir deminutīvs ar neitrālu nozīmi, piemēram, termins *tiltiņš, saitiņa*, onīms *Kalniņi, Smiltiņi* (Vulāne 2013: 227), vai tas lietots avotvalodas teksta ritma, pantmēra vai labskanības dēļ, piemēram, dzejā, tad tulkotājam jālieto attiecīgais termins, tulkojuma funkcijai piemērots onīma atveides risinājums utt.

Pētot deminutīvu lietojumu latviešu tautasdziesmās un bērna emocionālās pieredzes attīstībā, A. Vulāne (2002; 2007; arī 2011) ir konkretizējusi un nedaudz paplašinājusi V. Rūķes-Draviņas deminutīvu nozīmju uzskaitījumu, uzskatot, ka tie „kalpo pozitīvo emociju attīstīšanai bērnos” (Vulāne 2007: 81) un ir „viens no būtiskākajiem emocionalitātes veidotājfaktoriem” (Vulāne 2007: 81). Savukārt tautasdziesmās ar deminutīvu bieži tiek apzīmēts tas, „kas bijis emocionālās attieksmes vērts” (Vulāne 2002: 12). Pētījumu rezultātā A. Vulāne, līdzīgi kā V. Rūķe-Draviņa, akcentē, ka ar deminutīviem izsaka maigumu, mīļumu, sirsnīgumu, prieku par pasauli, žēlumu, līdzjūtību, reālu pamazinājumu un ārkārtīgi reti – noniecinājumu (Vulāne 2002: 12), kā arī vēl papildus norādījusi:

- ar deminutīviem „reizēm var paust humoristisku attieksmi” (Vulāne 2002: 12). V. Rūķe-Draviņa šo deminutīvu nozīmi nav atsevišķi izdalījusi, bet atsevišķos

kontekstos daļēji tā sasauca ar deminutīvu izmantošanu ironiskas attieksmes izteikšanai;

- deminutīvi „var piešķirt vārdam [...] cildinājuma, augstākā novērtējuma, īpašas labvēlības [...] nozīmes papildkomponentu” (Vulāne 2002: 12; arī Vulāne 2007: 85), kas ir izvērstāks nozīmes skaidrojums deminutīviem, kurus V. Rūķe-Draviņa raksturo kā deminutīvus ar cieņas un godbijības konotāciju. Šajā kategorijā varētu iederēties arī deminutīvu konotācija, kuru A. Vulāne ir minējusi dainu kontekstā – ar deminutīvu palīdzību izsaka dziļākas jūtas un svētumu (Vulāne 2007: 85);
- deminutīvi „piezemē valodu, padarot to pieticīgāku, un vienlaikus mīkstina to, padarot maigāku” (Vulāne 2002: 12; arī Vulāne 2007: 81; 2013: 228). V. Rūķe-Draviņa deminutīvu nozīmju skaidrojumā šo deminutīva funkciju atsevišķi neizdala;
- deminutīvi nominē to, kas „objektīvi ir pārāks par cilvēku”, lai iegūtu „zināmu izlīdzinājumu” (Vulāne 2002: 12), piemērošanos, pielīdzināšanu un harmoniju (Vulāne 2007: 85 un 87). A. Vulāne norāda, ka deminutīvs tiek lietots „sasaistot svešo ar savu pasauli, uzrunājot un bieži vien arī personificējot to” (Vulāne 2002: 12; arī Vulāne 2007: 81), panākot tuvināšanos (Vulāne 2013: 228). V. Rūķe-Draviņa šādu deminutīva funkciju nav atsevišķi izdalījusi, bet atsevišķos kontekstos daļēji to var attiecināt uz deminutīviem ar cieņas un godbijības izrādīšanu.

Nemot vērā, ka deminutīvu lietojuma konotācijas pilnībā uztveramas tikai konkrētajā kontekstā (Rūķe-Draviņa 1959: 121; Urbanoviča 2014: 147; Kalnača 2015: 253; Vulāne 2013: 225; 227 u. c.), augstāk uzskaitītās un raksturotās deminutīvu funkcijas tulkotājiem var kalpot kā ierosinājums, izvērtējot, kāds tieši ir konkrētā deminutīva vēstījums attiecīgajā kontekstā. Raksturojot latviešu deminutīvpiedēkļus, to nozīmes un konotācijas, dažādos lingvistiskās literatūras avotos un gramatikas grāmatās atkārtoti tiek norādīta to daudzfunkcionalitāte (Rūķe-Draviņa 1959; Vulāne 2013; Urbanoviča 2014; Kalnača 2015), kā arī atkarība no konkrētā konteksta, jo „to pašu deminutīvsufiksu var izmantot gan pozitīva, gan negatīva vērtējuma izteikšanai” (Kalnača 2015: 253)¹¹. Apsverot konkrētā teksta žanru, autora stilu, lietojuma kontekstu un citus faktorus, deminutīvu funkciju un nozīmju uzskaitījums, balstoties uz lingvistiskās literatūras teorijas avotiem, var palīdzēt tulkošanas procesā kontekstuāli un konsituatīvi izprast konkrētajā deminutīvā ietvērto vēstījumu.

Daiļdarbos rakstnieki kā izteiksmes līdzekļi atbilstoši konkrētā teksta vai tēla vajadzībām un arī sava stila specifikai var izvēlēties deminutīvus, kas atvasināti ar biežāk sastopamiem un produktīvākajiem deminutīvpiedēkļiem, piemēram, *-iņ-* un *-īt-* (Urbanoviča 2014: 149; Kalnača 2015: 255), gan arī ar seniem deminutīvpiedēkļiem, kuri mūsdienu valodā vairs nav produktīvi, un arī izmantot izloksnēs lietotus vai neregulārus atvasinājumus. Tāpēc šajā pētījumā atsevišķu latviešu deminutīvpiedēkļu nozīmes un konotācijas netiek detalizēti analizētas, jo ārpus konkrētā lietojuma konteksta to iespējams raksturot tikai vispārīgi. 2. tabulā iekļauti biežāk sastopamie deminutīvpiedēkļi, īsumā norādot to iespējamās nozīmes

---

¹¹ “[...] one and the same diminutive suffix can be used to convey either positive or negative evaluation.”

un konotācijas, kā arī, iekļaujot komentārus, kas ir būtiski tulkošanas kontekstā un var ietekmēt avoteksta autora izvēlētajā deminutīva konotāciju un funkciju izpratni.

2. tabula

Latviešu valodā biežāk sastopamie deminutīvpiedēkļi, to pamatnozīmes un konotācijas (avoti: Vulāne 2013; Kalnača 2015)

Deminutīvpiedēklis	Pamatnozīmes un konotācijas Komentāri
-uk-	<p>Deminutīvpiedēkli lieto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lietvārdu atvasināšanai, lai apzīmētu draugus, tuviniekus, piem.: <i>meituks, tētuks</i>; - pamazinājuma, maiguma, abu vienlaikus izteikšanai, piem.: <i>suņuks, ežuks</i> (Vulāne 2013: 222); - izteikti pozitīvas attieksmes un mīluma, maiguma izteikšanai (Kalnača 2015: 257). <p>Deminutīvpiedēklim piemīt ģenderiskais marķējums; lieto neoficiālai saziņai; ir sens deminutīvpiedēklis; situatīvi marķēts (Vulāne 2013: 222).</p> <p>Atvasinājumus attiecina gan uz dzīvām būtnēm, gan priekšmetiem (Kalnača 2015: 255).</p>
-el-	<p>Deminutīvpiedēkli lieto plašas konotāciju gammas izteikšanai: pamazinājums, pozitīvas emocijas, piem.: mīlinājums un maigums, piem.: <i>biželes, māšele</i>; negatīvas emocijas, piemēram, nepatika, nicinājums, nievājums, piem.: <i>priekšnieķelis, būdele</i>.</p> <p>Atvasinājumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parasti attiecina uz tuvākajiem cilvēkiem (Vulāne 2013: 225; arī Kalnača 2015: 254); - attiecina uz dzīvām būtnēm (Kalnača 2015: 255).
-ēn-	<p>Deminutīvpiedēkli lieto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - personu nosaukumos ar pamazinājuma nozīmi, piem.: <i>puisēns, meitēns</i> (Vulāne 2013: 226) un izsakot maigumu, pieķeršanos (Kalnača 2015: 257); personvārdu deminutīvos, piem.: <i>Kārlis – Kārlēns, Miķelis – Miķelēns</i> (Vulāne 2013: 226; Kalnača 2015: 257); - radniecības apzīmējumos, galvenokārt bērnu, mazuļu nosaukumos, piem.: <i>dēlēns</i>; - dzīvnieku, putnu, zivju u. c. mazuļu nosaukumos, piem.: <i>zvērēns, lācēns</i> (Vulāne 2013: 226; Kalnača 2015: 254); - onīmu deminutīvu darināšanai – ar pamazinājuma nozīmi, arī sadzīviskuma, nevērības vai savējības nokrāsu; onīmu motivētos atvasinājumos piederības nozīme nereti dominē pār deminutīva nozīmi (Vulāne 2013: 227). <p>Atvasinājumus parasti izmanto sarunvalodā (Vulāne 2013: 227), un tos attiecina gan uz dzīvām būtnēm, gan priekšmetiem (Kalnača 2015: 255).</p> <p>Konsituatīvi derivāti var iegūt negatīvu konotāciju (Vulāne 2013: 227).</p>

-iņ-	<p>Atvasinājums:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izsaka dažādas emocionāli ekspresīvas papildnozīmes, neitrālu nozīmi, tas var funkcionēt kā termins; - vienā gadījumā izsaka ļoti pozitīvu attieksmi, citā – pretēju, nicinošu vērtējumu. [...] Konsituatīvi un kontekstuāli deminutīvs var izteikt vairākas nozīmes vienlaikus (Vulāne 2013: 227); - implicē ironiju (Kalnača 2015: 255); - tiek attiecināts uz dzīvām būtnēm (turpat: 255). <p>Deminutīvpiedēkli lieto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jaunu vārdu atvasināšanai no deminutīviem, piem.: <i>brāļukiņš, vilcēniņš</i>; šis derivatīvais tips nav produktīvs, atvasinājumi parasti funkcionē sarunvalodā, izsakot pastiprinātu mīļuma nokrāsu; - nominatīvu vienību darināšanā bez pamazinājuma nozīmes: senāki atvasinājumi, jaunāki termini. Parasti nosauktā reālija ir mazāka salīdzinājumā ar motivētālvārda nosaukto, bet dažkārt šīs kopsakarības ir zudušas vai arī nav saskatāmas, piemēram, <i>āboliņš, dakšiņa, vērpjamais ratiņš, (piezīmju) grāmatiņa, (saldais) radziņš</i> (Vulāne 2013: 229); - ar interfiksu <i>-sn-</i> sestās deklinācijas lietvārdu motivētajos atvasinājumos, piem.: <i>sir+(sn)+iņ-a, nak+(sn)+iņ-a</i> (paplašinātais piedēklis <i>-sniņ-</i>); - atvasinājumos ar interfiksu <i>-t-</i>, piem.: <i>ac+(t)+iņ-a, medu+(t)+iņ-š</i> (paplašinātais piedēklis <i>-tiņ-</i>) (Vulāne 2013: 227 un 244).
-īt-	<p>Atvasinājumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izsaka reālu pamazinājumu, attieksmi, vērtējumu, pamazinājumu, subjektīvo vērtējumu; - var būt emofīvi marķēti un atkarībā no situācijas izteikt tikai mīļumu, maigumu, vai arī implicēt gan pamazinājuma, gan mīļuma nozīmi, piemēram, <i>vecītis, vecenīte, maizīte, celītis, brālītis</i> (Vulāne 2013: 232); - implicē ironiju (Kalnača 2015: 255); - tiek attiecināti uz dzīvām būtnēm (turpat: 255); - var būt neregulāri atvasinājumi, kas ieguvuši termina raksturu, kam nojaušama deminutīva nozīme, bet nav iespējama emocionālā ekspresivitāte, piem.: <i>cigarešu čaulīte</i> (Vulāne 2013: 233) - dažkārt var tikt darināti, motivācijai izmantojot jau ar citu deminutīvpiedēkli atvasinātus lietvārdus, piešķirot tiem papildu mīļuma, sirsnīguma nokrāsu vai vājinot negatīvo nozīmi, piem.: <i>māselīte, Annelīte</i>; - var būt neregulāri deminutīvi, kas darināti no vairākiem ceturtais deklinācijas personvārdiem, piem.: <i>Katrīna – Katrīnīte, Regīna – Regīnīte</i>; - var būt ar terminu raksturu, piem.: <i>kliņģerītes, vijolītes, spolīte</i> (Vulāne 2013: 233).
-ul-	<p>Deminutīvpiedēkli lieto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atvasinājumos, kurus parasti motivē darbības vārds, lietvārds vai īpašības vārds (Vulāne 2013: 241); - personu nosaukumos (darītājevārdos) un priekšmetu nosaukumos ar nievājuma nokrāsu vai bez tās, piem.: <i>čīkst+ul-is, šūp+ul-is, maz+ul-is</i>; - interfiksa funkcijai kā asemantisku savienotājmorfēmu vairākos atvasinājumos ar piedēkli <i>-īb-</i>, <i>-ēn-</i> un <i>-āj-</i>, piem.: <i>čūsk+(ul)+ēn-s, pried+(ul)+āj-s, og+(ul)+āj-s</i> (Vulāne 2013: 244). <p>Deminutīvpiedēkļa viena no senajām nozīmēm ir deminutīva nozīme, kas paglābusies vien dažos atvasinājumos, piemēram, <i>ežulis, mazulis</i>, kā arī sarunvalodā lietotajās hipokoristikās, piem.: <i>Aijulis, Annulis, Edžulis</i> (Vulāne 2013: 242);</p> <p>Atvasinājumus attiecina gan uz dzīvām būtnēm, gan priekšmetiem (Kalnača 2015: 255).</p>

2. tabulā, īsumā apkopojot tikai biežāk sastopamo deminutīvpiedēkļu pamatnozīmes un iespējamās konotācijas, iezīmējas plašs emocionālo nianšu spektrs, kas vēlreiz apliecina deminutīvu daudzfunkcionalitāti latviešu valodā. Nākamajā apakšnodalā aplūkots, kādi valodas līdzekļi tiek izmantoti angļu valodā, lai izteiktu emocijas un attieksmes.

1.3.2. Deminutīvi angļu valodā

Lingvistiskajā literatūrā pastāv uzskats, ka angļu valodā deminutīvi neeksistē vai arī to ir ļoti maz, un deminutīvsufiksi ir neproduktīvi (sal. Grandi 2011: 7). K. P. Šneiders uzskata, ka nav jēgpilni salīdzināt deminutīvus kā morfoloģisku kategoriju sintētiskās valodās un angļu valodā, bet gan jāņem vērā visi izteiksmes līdzekļi, analizējot deminutīvus plašākā angļu valodas kā analītiskas valodas struktūras kontekstā¹² (Schneider 2003: 55–56). Vērtējummorfoloģijas (*evaluative morphology*) ietvaros (sal. Martín Calvo 2022: 22) norādīts, ka daudzos deminutīvu pētījumos netiek skaidri definēts, vai deminutīvs ir morfoloģiska vai semantiska kategorija. K. P. Šneiders atbalsta uzskatu, ka termins „deminutīvs” (*diminutive*) ir attīstījies tradicionālās gramatikas ietvaros un sastopams valodās, kurās morfoloģija ir līdzīga klasiskās latīņu valodas morfoloģijai (Schneider 2003: 5; Schneider 2013: 137). Tāpēc par prototipiskiem deminutīviem tiek uzskatīti lietvārdu atvasinājumi ar piedēkļiem, piemēram, *house* + *-ie* > *housie*¹³ (Schneider 2003: 4–5), un attiecīgi atvasināšana ar piedēkļiem ir prototipisks deminutīvu darināšanas process, kura rezultātā iegūtais atvasinājums ietver denotatīvas un konotatīvas nozīmes komponentus. Prototipiski deminutīvi nav iespējami valodās, kurās nav sufiksu, tāpēc K. P. Šneiders rosina lietot jēdzienu „deminutivitāte” (*diminutivity*) attiecinot to uz kvantitātes, kvalitātes, modifikācijas, gradācijas, intensifikācijas un vērtējuma jēdzieniem, ietverot izmēra un attieksmes aspektus¹⁴ (Schneider 2003: 4). Tas nozīmē, ka deminutivitātes izteikšanai iespējams izmantot gan citus morfoloģijas piedāvātos vārdarināšanas veidus, gan citus valodas līdzekļus (turpat: 7), ne tikai prototipiskos deminutīvus, kā tas ir, piemēram, latviešu valodā.

Uzskatot deminutīvus angļu valodā vairāk par onomasioloģisku nekā morfoloģisku kategoriju (Schneider, Strubel-Burgdorf 2012: 15) un lietojot jēdzienu „deminutivitāte”, tiek paplašināts arī tās izteiksmes līdzekļu klāsts, jo deminutivitāti var izteikt gan ar analītiskiem,

¹² “There is not much point in comparing English to languages such as Polish or Greek in this way. Instead, all linguistic devices of expressing diminution in English, suffixal or otherwise, must be considered and analysed in the broader context of the structural system of English as an analytic language.”

¹³ “The description of prototypical diminutives involves the following parameters: word class of input (base word) and output (diminutive), formation process, and denotative and connotative meaning components of output. The default values are: noun > noun, suffixation, [+small], and [positive] or [+negative] attitude.”

¹⁴ “I suggest that “diminution”, also referred to as “diminutivity”, is a concept related to such concepts as quantification, qualification, modification, gradation, intensification, and evaluation, and of the same theoretical status. Diminution can be considered the interface between concepts of quantification and qualification, in that it combines aspects of size and attitude, and more particularly of smallness and appreciation or depreciation (cf. also Jurafsky 1996). This complex concept is expressed through diminutives.”

gan sintētiskiem deminutīvu marķieriem (Schneider 2003), t. i., izmantot morfoloģiskos (sintētiskos) un analītiskos (sintaktiskos) valodas līdzekļus.

Mūsdienu angļu valodā ir sastopami četrpadsmit deminutīvsufiksi: *-a*, *-een*, *-er*, *-ette*, *-ie*, *-kin*, *-le*, *-let*, *-ling*, *-o*, *-peg*, *-poo*, *-pops*, *-s* (Schneider 2003: 79), no kuriem lielākā daļa tiek reti lietoti, daži – tikai dialektos. Motivētātvārds gandrīz vienmēr ir lietvārds, ļoti retos gadījumos – īpašības vārds. Personvārdi ir lielākā grupa, no kuriem atvasina deminutīvus (turpat: 120). Lai gan semantiskās atšķirības starp motivētātvārdu un atvasinājumu pastāv, tomēr K. P. Šneiders norāda, ka, raugoties tikai no gramatikas viedokļa, nav iespējams tās precīzi noteikt ārpus lietojuma konteksta (turpat: 122). Raksturojot īsumā, dažu biežāk sastopamo deminutīvsufiksu nozīmes un konotācijas ir šādas:

- produktīvajam sufiksam *-ie* ir vairāki rakstības varianti: *-y/-ey/-ee*, kas sastopami gan dialektos, gan sarunvalodā; *-ie* uzskatāma par oriģinālo rakstību, lai gan britu angļu valodā priekšroka tiek dota rakstībai ar *-y* (Schneider 2003: 86). Šis sufikss un tā varianti bieži tiek lietoti tuvu ģimenes locekļu (*granny*, *daddy*) un mājdzīvnieku (*doggy*, *horsie*) nosaukšanai, sociālās tuvības izteikšanai (*buddy*, *chappie*) un bieži – personvārdu atvasināšanai (*Annie*, *Rosie*, *Bobby*) un parasti izsaka emocionālu pieķeršanos, mīlumu (Schneider 2003: 87–90; arī Biały 2012: 119). Atvasināšanai ar šo sufiksu izmanto vienzilbīgus motivētātvārdus vai vairākzilbīgu vārdu un pat salikteņu vai vārdsavienojumu strupinājumus, veidojot divzilbīgus atvasinājumus (*lipstick* – *lippie*, *moving pictures* – *movies*) (Schneider 2003: 88);
- ar piedēkli *-ette* atvasināts ēkas elementa vai telpas nosaukums (*balconette*, *kitchenette*) apzīmē objektīvi mazu izmēru, bet kāda žanra darbs (*nolette*) iegūst papildu konotāciju, ka attiecīgais objekts neatbilst noteiktiem standartiem (Schneider 2003: 93–94; Biały 2012: 115);
- piedēklis *-ling*, lietots augu vai dzīvnieku nosaukumu atvasinājumos, apzīmē, ka nosauktais objekts ir jauns vai mazs, nepieaudzis (*seedling*, *duckling*), bet, lietots pieaugušu personu nosaukumu atvasinājumos, ietver negatīvu konotāciju, mazsvarīgumu, neatbilstību standartam (*lordling*) (Schneider 2003: 103–104);
- piedēkļi *-s*, *-er*, *-o*, *a*, *-le* tiek raksturoti kā ekspresīvi sufiksi, kas izsaka patiku, pieķeršanos un subjektīvu vērtējumu, bet ne mazu izmēru (Schneider 2003: 108). Mūsdienu angļu valodā atvasinājumi ar šiem sufiksiem tiek lietoti tuvības un pieķeršanās izteikšanai (*Moms*, *Paps*, *kiddo*);
- kā iespējams, bet strīdīgs īpašības vārdu deminutīvpiedēklis minēts piedēklis *-ish*, kas norāda uz nepilnīgumu, vāju gradāciju, aptuvenību –*yellowish* (Schneider 2003: 5). Līdzīgi arī latviešu lingvistiskajā literatūrā vairākos avotos (piemēram, Kalme, Smiltnece 2001: 123–124; Kalnača 2015: 259) sufiksi *-gans*, *-gana* un *-īgs*, *-īga* minēti kā sufiksi īpašības vārdu deminutīvu atvasināšanai, lai izteiktu vājāku krāsu intensitātes gradāciju.

K. P. Šneiders (Schneider 2013: 16) norāda, ka ikdienā angļu valodā tiek lietoti ar sufiksu atvasināti deminutīvi, piemēram, *droplet*, *starlet*, bet bez plašu eksperimentu veikšanas, ņemot vērā konkrēto kontekstu, nav iespējams pateikt, vai valodas lietotāji uztver

nozīmes nianses. Uzskaitot morfoloģiskos deminutīvu darināšanas veidus un līdzekļus angļu valodā, K. P. Šneiders papildus prototipiskajai deminutīvu atvasināšanai ar piedēkļiem, piemēram, *-let*, (*droplet, booklet*), min arī atvasināšanu ar priedēkļiem, piemēram, *mini-*, (*mini-cruise, mini-team, micro-processor, micro-cosmos*) (Schneider 2003: 7), norādot, ka tas attiecas tikai uz tehniskiem terminiem, kas latviešu lingvistiskajā literatūrā netiek uzskatīti par deminutīviem (sal., piemēram, Vulāne 2013). Deminutīvus hipokoristikām vai mīluma, mīlinājuma izteikšanai iespējams darināt, izmantojot atkārtošānu (*reduplication*), piemēram, *John-John, goody-goody*, atkārtojumā lietojot atskaņas (*rhyming reduplication*), piemēram, *Annie-Pannie, Brinnie-Winnie, piggie-wiggie*. Atkarībā no konteksta šādi iespējams implicēt ironiju, necieņu vai tamlīdzīgu attieksmi. Strupināšana (*truncation*) ir bieži lietots paņēmiens personvārdu deminutīvu darināšanai, piemēram, *Elizabeth – Lizzie, Andrew – Andy*. To izmanto arī tuvu priekšmetu, lietu un parādību apzīmēšanai, izsakot pozitīvu attieksmi, maigumu, piemēram, *bottom – bottie, football – footie*. Strupināšana parasti tiek lietota kopā ar sufiksiem *-ie/-y* (Schneider 2003: 9; 84–85).

Vairākos pētījumos, analizējot iespējas, kā angļu valodā atveidot ar prototipiskajiem deminutīviem izteiktās nozīmes avotvalodā, piemēram, spāņu (Ruiz de Mendoza 1996), čehu (Chamonikolasová, Rambousek 2007), slovēņu (Sicherl 2013), poļu (Biaty 2017) u. c., prevalē analītiskie izteiksmes līdzekļi – ekspresīvi īpašības vārdi, mazāk – apstākļa vārdi. Arī K. P. Šneiders (Schneider 2003: 122) norāda, ka galvenā alternatīva prototipiskiem deminutīviem ir analītiskie deminutivitātes izteiksmes līdzekļi, jo tie atspoguļo angļu valodas kā analītiskas valodas būtību (Schneider 2003: 123; arī Naciscione 2010: 135–136). Maza izmēra apzīmēšanai izmantojami īpašības vārdi no plašā sinonīmu klāsta *small, little, tiny, wee* utt., izvēloties iederīgo konkrētajā kontekstā, jo, piemēram, īpašības vārds *small* tiek lietots neitrālā un objektīvā nozīmē, bet *little* ietver papildu emocionālu komponenti, savukārt *tiny, teeny, wee* lieto neformālas saziņas situācijās, tie ir stilistiski marķēti un var paaugstināt intensitātes pakāpi (Schneider 2003: 124–126; 135–136).

Konotāciju izteikšanai plašas iespējas piedāvā dažādu vērtējumu vai attieksmi izsakošu modifikatoru (īpašības vārdu) izmantojums (Schneider 2003: 134–135), piemēram, negatīvai attieksmei un vērtējumam – *selfish, lousy, cheeky, sodding* utt., empātijas, žēluma, nožēlas paušanai – *poor, pitiful, old* utt., savukārt pozitīvu attieksmju un vērtējuma izteikšanai atkarībā no konteksta var izmantot *dear, sweet, lovely* un tamlīdzīgus īpašības vārdus, kā arī konotācijas pastiprināšanai šos līdzekļus var kombinēt, piemēram, *you cheeky little devil* (turpat: 134) vai *you smug, self-righteous little scientist* (turpat: 135).

Apkopojot šajā apakšnodaļā aplūkotos deminutivitātes izteiksmes līdzekļus angļu valodā, var secināt:

- lai gan mūsdienās angļu valodā eksistē morfoloģiski atvasinājumi gan objektīvi maza izmēra apzīmēšanai (piemēram, atvasinot ar sufiksiem *-ette, -ie/-y, -let*), gan emocionālas attieksmes izteikšanai (piemēram, atvasinot ar sufiksiem *-ie/ -y, -s, -er, -o, a, -le*), tos lieto reti;
- deminutīvus biežāk lieto pozitīvas konotācijas izteikšanai, izmantojot atvasinājumus ar sufiksiem *-ie/-y, -s, -er, -o, a, -le*; retāk – negatīvas konotācijas

izteikšanai, piemēram, žanra nosaukumam pievienojot sufiksu *-ette*, personu nosaukumus atvasinot ar sufiksu *-ling*;

- morfoloģiski darinātu deminutīvu nozīmes konotācija angļu valodā ir atkarīga no to lietojuma konteksta (līdzīgi kā tas ir latviešu valodā);
- angļu valodā konotāciju izteikšanai var lietot dažādus morfoloģiskos līdzekļus, piemēram, vārda atkārtošanu, atskaņas, strupināšanu;
- angļu valodā galvenā alternatīva morfoloģiski darinātiem deminutīviem ir analītiskie deminutivitātes izteiksmes līdzekļi, pārsvarā īpašības vārdi, kas apzīmē attiecīgo konotāciju.

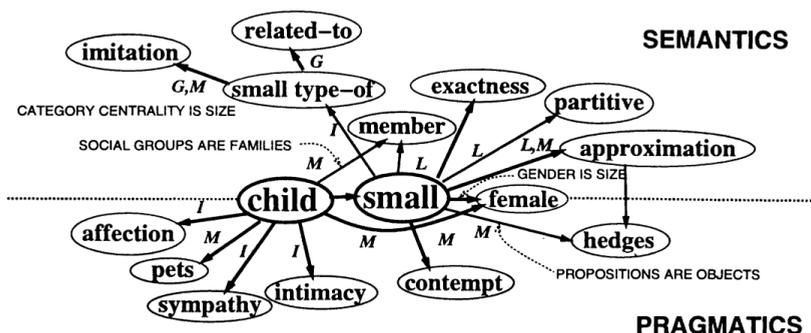
Balstoties uz apakšnodaļā 1.3.1. un 1.3.2. apkopoto informāciju par deminutīvu nozīmēm, konotācijām un funkcijām latviešu valodā un valodas līdzekļiem to izteikšanai angļu valodā, nākamajā apakšnodaļā tiek piedāvāts abu valodu salīdzinājums, par pamatu izmantojot D. Juravska deminutīvu semantikas universālās struktūras modeli.

1.3.3. Daniela Juravska deminutīvu semantikas universālās struktūras modelis latviešu un angļu valodas kontekstā

D. Juravskis (Jurafsky 1993 un 1996) ir izstrādājis modeli, kurā mēģinājis apkopot deminutīvu kā semantikas kategorijas universālās tendences vairāk nekā 60 valodās, norādot saiknes nozīmju starpā (skat.1. attēlu). D. Juravska piedāvātajā modelī deminutīvu nozīmes ir aplūkotas gan sinhroniskajā, gan diahroniskajā aspektā, jo viņš uzskata, ka valodas sinhroniskais stāvoklis ir cieši saistīts ar tās diahronisko dabu – deminutīvu daudzās un pat pretrunīgās nozīmes un to savstarpējo saistību ir iespējams izskaidrot, tikai izprotot to vēsturisko attīstību. (Jurafsky 1996: 533–535) 1. attēlā redzamajā modelī deminutīvu nozīmju saiknes, atspoguļojot to diahronisko attīstību, ir apzīmētas ar: I (*inferential*) – savstarpēji izrietošas nozīmes, M (*metaphoric*) – metaforiski saistītas nozīmes, G (*generalisation*) – nozīmes vispārinājums un L (*Lambda-abstraction*¹⁵) – lambda abstrakcija, t. i., predikāta aizstāšana ar mainīgo lielumu.

---

¹⁵ D. Juravskis lieto matemātisko terminu „lambda abstrakcija”, lai apzīmētu deminutīvu semantisko pārmaiņu mehānismu, kura rezultātā mainās deminutīvā ietvertā daudzuma vai apjoma nozīme: “[...] which accounts for the rise of quantificational meaning” (Jurafsky 1996, 533), un predikāts tiek aizstāts ar mainīgo lielumu, kas ir mazāks par prototipu: “taking one predicate in the form and replacing it with a variable [...] smaller than the prototypical exemplar” (Jurafsky 1996, 559).

1. att. Daniela Juravska piedāvātā deminutīvu semantikas universālā struktūra (*Universal Structure for the Semantics of the Diminutive*). Avots: Jurafsky 1996: 542.

Skaidrojot modeļa uzbūvi, D. Juravskis atsaucas uz A. Veržbickas uzskatu, ka deminutīvu analīzes pamatu veido jēdzieni „mazs” un „bērns” (Jurafsky 1996: 537), un tie veido modeļa centrālo asi, no kuras izriet savstarpēji saistītās deminutīvu semantiskās un pragmatiskās nozīmes. Šajā promocijas darbā modeļa izstrādes gaita, veidošanas principi un pamatojums netiek detalizēti aplūkoti, jo mērķa sasniegšanai svarīgāk ir noskaidrot, vai un kā konkrētais modelis var palīdzēt tulkotājam izprast deminutīvos ietvertu nozīmi konkrētajā kontekstā. Tāpēc būtiski ir salīdzināt D. Juravska modelī ietvertās deminutīvu nozīmes ar latviešu valodnieku raksturotajām deminutīvu nozīmēm, meklējot kopīgo un atšķirīgo, un aplūkot, kā tas sasauca ar deminutivitātes izteikšanas līdzekļiem angļu valodā.

3. tabulā ir minētās D. Juravska universālajā struktūrā iekļautās deminutīvu semantiskās nozīmes (Jurafsky 1996: 535–537), kuras sakrīt ar V. Rūķes-Draviņas (1959) un A. Vulānes (2002; 2013) fiksētajām latviešu deminutīvu nozīmēm vai tām pielīdzināmām nozīmēm, attiecīgi norādot to atveides iespējas tulkojumā, par pamatu izmantojot K. P. Šneidera (Schneider 2003) uzskaitītos deminutivitātes izteikšanas līdzekļus angļu valodā.

3. tabula
Latviešu deminutīvu semantiskās nozīmes un deminutivitātes izteiksmes līdzekļi angļu valodā D. Juravska deminutīvu semantikas universālajā struktūrā

Semantiskā nozīme D. Juravska modelī (Jurafsky 1996)	Latviešu deminutīvu semantiskās nozīmes	Deminutivitātes izteikšanas līdzekļi angļu valodā
Bērns, mazulis (<i>child/</i> <i>offspring</i>)	Deminutīvi ar nozīmi jauns, nepieaudzis (<i>mazulis</i> ; vai <i>kaķēns</i> ; <i>vilcēns</i> , <i>pilēns</i> , <i>zutēns</i>) (Rūķe-Draviņa 1959: 127–128).	Augu vai dzīvnieku nosaukumus, apzīmējot, ka nosauktais objekts ir jauns vai mazs, nepieaudzis, atvasina ar piedēkli <i>-ling</i> (<i>seedling</i> , <i>duckling</i>), (Schneider 2003: 103– 104); - <i>y</i> (<i>horsie</i> , <i>doggie</i>), <i>-let</i>

		(<i>piglet</i>) (turpat: 90) vai veidojot vārdsavienojumus, piemēram, ar <i>baby</i> (<i>baby girl</i>).
Mazs (<i>small</i>)	Deminutīvi ar nozīmi mazs (<i>mazs, mazs vīriņš, maza grāmatiņa</i>) (Rūķe-Draviņa 1959: 127–128).	Izsaka ar: - piedēkļiem, piemēram, <i>-let,- ling,-kin,-ock: boolet, droplet, princeling, lambkin, hillock</i> (Schneider 2003: 90 un 97); - priedēkļiem, piemēram, <i>mini-, (mini-cruise, mini-team, micro-processor, micro-cosmos</i> (Schneider 2003: 7). Parasti lieto tehnisku objektu apzīmēšanai; - analītiskiem līdzekļiem – īpašības vārdiem: <i>small, little, tiny, wee</i> utt. vai, veidojot vārdsavienojumus, piemēram, ar <i>dwarf</i> (<i>dwarf tree</i>) (turpat: 7).
Loceklis, piederīgais (<i>member</i>) D. Juravskis šo nozīmi skaidro kā grupas vai ģimenes centrālo vai marģinālo jēdzienu metaforu – tie, kuri nav tās centrā, tiek apzīmēti ar deminutīvu (Jurafsky 1996: 553).	Pētījumā izmantotajā literatūrā netika konstatēts, ka šī nozīme tiek izdalīta. Teorētiski kā piemēru var minēt: <i>brālis – brālēns</i> , kam vēsturiski varētu būt saikne ar deminutīvu, bet šodien vārdu „ <i>brālēns</i> ” neuztver kā deminutīvu. Atvasinājumus ar deminutīvpriedēkļiem, piemēram, <i>-ul</i> attiecina uz tuvākajiem cilvēkiem (Vulāne 2013: 225).	Tuvinieku, tuvo cilvēku un piederīgo apzīmēšanai parasti lieto sufiksu <i>-ie/y: granny, auntie, doggy</i> (Schneider 2003: 87).
Tāds pats maza izmēra (<i>small type-of</i>)	Deminutīvi ar neitrālu nozīmi – kā lietišķa (objektīva) fakta konstatējums (Rūķe-Draviņa 1959: 159), piemēram, <i>bērnu ratīni, kāpostu galviņas</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 161); <i>laiva – priežu mizas laiviņa; galds – kafijas galdīnš</i> .	Atvasinājumi ar <i>-let: booklet; -ette: kitchenette, statuette</i> (Schneider 2003: 93), <i>cigarette</i> (Schneider 2003: 95). Atvasinājumi ar priedēkļiem, piemēram, <i>mini-, (mini-cruise, mini-team, micro-processor, micro-cosmos</i> (Schneider 2003: 7); parasti lieto tehnisku objektu apzīmēšanai.
Imitācija, līdzība (<i>imitation</i>)	Pētījumā izmantotajā literatūrā nozīme latviešu valodā netiek atsevišķi izdalīta, bet tā ir cieši saistīta ar iepriekš minēto nozīmi tabulā, piemēram, <i>zvans – govju zvaniņš; zirgs – šaha zirzīnš</i> .	Cieši saistīta ar iepriekš minēto nozīmi tabulā. Atsevišķos kontekstos šo nozīmi var izteikt, īpašības un apstākļa vārdam pievienojot piedēkli <i>-ish</i> vai <i>-ette</i> , piemēram, <i>leatherette</i> (Jurafsky 1996: 553).
Saistīts, radniecīgs (<i>related to</i>)	Pētījumā izmantotajā literatūrā nozīme netiek atsevišķi izdalīta, bet tā ir cieši saistīta ar divām iepriekš minētajām nozīmēm tabulā.	Atsevišķos kontekstos šo nozīmi var izteikt, īpašības un apstākļa vārdam pievienojot piedēkli <i>-ish: boyish, childish</i> (Jurafsky 1996: 553).

		Pētījumā izmantotajā literatūrā citi piemēri netika atrasti.
Precizējums, noteiktība (<i>exactness</i>)	Deminutīvi, ar kuriem izteikts precizējums laikā vai telpā (Rūķe-Draviņa 1959: 144), piemēram, <i>mazā gaismīna, ausmīnā, nupatīnās</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 145); deminutīvi, ar kuriem izteikta noteiktība (Rūķe-Draviņa 1959: 145), piemēram, <i>jaunīnš, baltīnš</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 146); <i>nupat – nupatīnās; nosalis tikai (pats) pirkstgalīnš</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 145); <i>tūlīt būšu – tūlīn būšu</i> (sar.); <i>arī jauns – jauniņš; mazs – maziņš; balts – baltīnš</i> .	Pētījumā izmantotajā literatūrā piemēri netika atrasti. Izmantojot K. P. Šneidera ieteikumus, var lietot analītiskos valodas līdzekļus (Schneider 2003: 134–135), piemēram, <i>very, just, exact, right</i> utt.
Aptuvenība (<i>approximation</i>) D. Juravskis šo nozīmi skaidro ar marģinalitātes metaforu – tas, kas nav nozīmes centrā, tiek apzīmēts ar deminutīvu, piemēram, <i>warm – warmish</i> (Jurafsky 1996: 536)	Latviešu valodā atvasinājumi <i>zaļš – zaļgans, skābs – skābens</i> netiek uzskatīti par deminutīviem, to atvasināšanai nav izmantoti deminutīvsufiksi. Raksturojot īpašības vārdu deminutīvu atvasināšanu, V. Kalme un G. Smiltiece (2001: 123–124) un A. Kalnača (2015: 259) norāda <i>-gans, -gana</i> un <i>-īgs, -īga</i> attiecīgi vīriešu un sieviešu dzimtē kā sufiksus īpašības vārdu deminutīvu darināšanai, lai izteiktu vājāku krāsu intensitātes gradāciju: <i>zils – zilgans, brūns – brūnīgs</i> . Sufiksu <i>-īgs, -īga</i> var pievienot ar <i>-gans, -gana</i> atvasinātiem īpašības vārdiem, norādot, ka lietošana vienlaikus norāda uz minimālu attiecīgās krāsas intensitāti.	Kā norāda D. Juravskis (Jurafsky 1996: 536), angļu valodā aptuvenību var izteikt ar piedēkļa <i>-ish</i> palīdzību (<i>greenish, svenenish</i>), bet K.P. Šneiders (Schneider 2003: 5) to uzskata par strīdīgu angļu deminutīvsufiksu. Ar to izsaka nepilnīgumu, vāju gradāciju, aptuvenību – <i>yellowish</i> (Schneider 2003: 5). Ar piedēkli <i>-ish</i> angļu valodā atvasina īpašības un apstākļa vārdus. D. Juravskis kā piemēru šai nozīmei min <i>a little tired</i> (Jurafsky 1996: 569).

Promocijas darba pētījumā izmantotajā lingvistiskajā literatūrā netika konstatēts, ka latviešu deminutīvu semantikā būtu nozīme, kas eksplicīti izsaka sievišķo vai apzīmē sieviešu dzimumu (*female*) (Jurafsky 1996: 553), tāpēc 3. tabulā tā nav iekļauta. Kā angļu valodas piemēru D. Juravskis min angļu atvasinājumu *major – majorette* un arī jauniešu un bērnu apzīmēšanai izmantotos nosaukumus dažādās valodās, kur sieviešu dzimtes lietvārdiem tiek izmantots tas pats sufikss, kas deminutīvu darināšanai. Angļu valodā (*boy – girl*) vārdā *girl* vēsturiski ir saglabājies ģermāņu valodu deminutīvsufikss *-l-*. Morfēma ir zaudējusi daļu nozīmes un kļuvusi abstraktāka (Jurafsky 1996: 553). Līdzīgi procesi saskatāmi arī latviešu valodā (*zēns – meitene*: deminutīvsufikss *-en-*), lai gan šodien vārdu „*meitene*” neuztver kā deminutīvu (sal. Endzelīns 1951: 294; 298; Rūķe-Draviņa 1959: 212). Mūsdienu angļu valodā piedēkli *-ette* lieto sieviešu dzimuma pārstāvju apzīmēšanai dažādās profesionālās jomās (*female professionalism*): *bachelor – bachelorette, undergraduate – undergraduette*

(Schneider 2003: 95). Zināmā mērā šī D. Juravska minētā semantiskā nozīme varētu sasaukties ar pieņēmumu, ka saziņā ar bērniem tēvi lieto mazāk deminutīvu kā mātes (Vulāne 2007: 81). Daiļdarbu tulkošanas kontekstā (sal., piemēram, Rūķe-Draviņa 1959: 396–397) varētu būt situācijas, kad, piemēram, kāda tēla valodai raksturīgs deminutīvu lietojums, kas attiecīgi būtu jāatveido angļu valodā, izmantojot atbilstošus valodas līdzekļus¹⁶.

Analizētajos avotos netika atrasti piemēri tam, ka latviešu valodā ar deminutīviem apzīmētu daļu no kā vesela, nedaudz vai daļēji no kaut kā (*partitive*) (Jurafsky 1996: 542). Kā piemērus šai nozīmei D. Juravskis min *a little of something, rest a little* (turpat: 569). Kā liecina šie piemēri, angļu valodā šo nozīmi izsaka, izmantojot analītiskus valodas līdzekļus.

Kā iepriekš minēts, deminutīvu nozīme ir cieši saistīta ar lietojuma kontekstu (sal., piemēram, Rūķe-Draviņa 1959; Schneider 2003; Vulāne 2013 u. c.), tāpēc 4. tabulā ir minētas D. Juravska universālajā struktūrā iekļautās deminutīvu pragmatiskās nozīmes (Jurafsky 1996: 535–537), kuras sakrīt ar V. Rūķes-Draviņas (1959) un A. Vulānes (2002; 2013) fiksētajām latviešu deminutīvu nozīmēm vai tām pielīdzināmām nozīmēm, attiecīgi norādot to atveides iespējas tulkojumā, par pamatu izmantojot K. P. Šneidera (Schneider 2003) uzskaitītos deminutivitātes izteikšanas līdzekļus angļu valodā.

4. tabula

Latviešu deminutīvu pragmatiskās nozīmes un deminutivitātes izteiksmes līdzekļi angļu valodā, balstoties uz D. Juravska deminutīvu semantikas universālās struktūras modeli

Pragmatiskā nozīme D. Juravska modeļi (Jurafsky 1996)	Latviešu deminutīvu pragmatiskās nozīmes	Deminutivitātes izteikšanas līdzekļi angļu valodā
Pieķeršanās/ mīlestība (<i>affection</i>)	Deminutīvi ar nozīmi mīļš (Rūķe-Draviņa 1959: 129), piemēram, <i>krustmāmiņ!</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 130); <i>māmulīņ!</i> , <i>vecētīņ!</i> , <i>Annulīt!</i> , <i>mazais bērniņš</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 130–131). Daļēji arī deminutīvi, ar kuriem izteikts prieks, patika, bauda (Rūķe-Draviņa 1959: 140), piemēram, <i>glīts pārītis</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 141).	Pieķeršanos un mīļumu izsaka: - ar piedēkļiem <i>-ie/y, -s, -er, -o, -a, -le love/ lovey, piggy, Paps, kiddo</i> (Schneider 2003: 86 un 108); - izmantojot atkārtošānu: <i>John-John, goody-goody</i> (Schneider 2003: 9; 84–85); - ar analītiskiem līdzekļiem (Schneider 2003: 134–135), izvēloties kontekstam atbilstošu attiecīgās nozīmes vārdu no sinonīmu klāsta: <i>sweetie, darling</i> .
Mīluļi, mājdzīvnieki (<i>pets</i>)	Deminutīvi ar nozīmi mazs un mīļš (Rūķe-Draviņa 1959: 131),	Konotāciju mazs, mīļš, mīlīgs izsaka:

¹⁶ Ilustrācijai var minēt piemēru no Annas Sakses „Pasakas par ziediem”, kurās Magones tēla valodai ir raksturīgs biežs deminutīvu lietojums:

AT „Mans vīriņš, mans bucītis, mans...” – tā viņa vīteroja citām meitām, un, lai ko tās runāja, viņa prata vienmēr iespraukt kādu pateicienu par savu vīriņu. (Sakse 1974, 96)

MT "My hubby" this, "my darling" that – she would put into every sentence, when she talked to her girl-friends, no matter what they were talking about. (Sakse 1978, 80)

	<p>piemēram, <i>tukliņas rociņas</i>, (..) <i>pats smuklīšs un baltīšs</i> (Rūķe-Draviņa 1953: 461); arī deminutīvi ar nozīmi jauns, nepieaudzis (Rūķe-Draviņa 1959: 127), piemēram, <i>cālīši, zutēns</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 128); <i>cālīši, kaķēns, siventīņš</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 128); <i>kumeliņš</i> (Vulāne 2002: 12).</p>	<p>- ar piedēkļiem - <i>y/ie</i>: <i>piggy, horsie, doggy</i> (Schneider 2003: 90), retāk ar citiem, piemēram, <i>-kin</i>: <i>lambkin</i>;</p> <p>- ar analītiskiem līdzekļiem (Schneider 2003: 134–135), izvēloties kontekstam atbilstošu attiecīgās nozīmes īpašības vārdu, piemēram, <i>little, cute, sweet</i>.</p>
Līdzjūtība (<i>sympathy</i>)	<p>Deminutīvi ar nožēlas, žēluma, līdzjūtības nozīmi (Rūķe-Draviņa 1959: 148), piemēram, <i>nabadziņš</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 148); <i>bārenīte</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 148–149).</p>	<p>Atbilstoši kontekstam šo nozīmes niansi var izteikt ar analītiskiem līdzekļiem (Schneider 2003: 134–135), piemēram, pievienojot īpašības vārdu <i>poor, sorrowful</i>.</p>
Tuvība (<i>intimacy</i>)	<p>V. Rūķe-Draviņa (1959) nozīmi latviešu valodā nav izdalījusi atsevišķi, bet tā varētu būt cieši saistīta ar nozīmi mīļš, jo tuvs ir tas, kas ir mīļš. A. Vulāne tautasdziesmās ir fiksējusi deminutīvu lietojumu gadījumos, kad tiek apzīmēta cilvēkam tuva, dārga reālija vai parādība, kas norāda uz ciešu „iesaisti cilvēka dzīvē, samērošanu, [...] uzrunājot un bieži vien arī personificējot to (..): <i>Dod, Māriņa, man to govī (..); Lūdzu Dievu, lūdzu Laimu, / Abus divus mīļi lūdzu: / No Dieviņa veselību, / No Laimiņas labu mūžu.</i>” (Vulāne 2002: 12).</p>	<p>Tuvību izsaka:</p> <p>- ar piedēkļiem <i>-ie/y, -s, -er, -o, -a, -le</i> <i>lovie/ lovey, piggy, Paps, kiddo</i> (Schneider 2003: 86; 108);</p> <p>- ar analītiskiem līdzekļiem (Schneider 2003: 134–135), piemēram, pievienojot īpašības vārdu, kas apzīmē kontekstam atbilstošas emocijas: <i>cute, dear, lovely, sweet</i>.</p>
Nicināšana, nievājums (<i>contempt</i>)	<p>Deminutīvi ar nicinājuma, pazemojuma nozīmi (Rūķe-Draviņa 1959: 150), piemēram, <i>dzejniekēlis</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 150); <i>mājele</i> (Rūķe-Draviņa 1959: 151); <i>zirģelis, vācietēli, draugaļiņa</i> (Vulāne 2002: 12).</p>	<p>Nicināšanu, nievājumu, necieņu iespējams implicēt:</p> <p>- žanra darbu apzīmējošam motivētālvārdam pievienojot piedēkli <i>-ette</i>: <i>nolette</i> (Schneider 2003: 93–94);</p> <p>- pieaugušu personu nosaukumiem pievienojot piedēkli <i>-ling</i>: <i>lordling</i> (Schneider 2003: 103–104);</p> <p>- atkārtot vārdu, izmantojot atskaņas: <i>Brinnie-Winnie, piggie-wiggie</i> (Schneider 2003: 84–85);</p> <p>- ar analītiskiem līdzekļiem (Schneider 2003: 134–135), piemēram, pievienojot īpašības vārdu, kas apzīmē kontekstam atbilstošas emocijas: <i>skunky</i>,</p>

		<i>cheeky, sodding</i> vai <i>you little so-and-so</i> (Jurafsky 1996: 569).
--	--	--

Pētījumā izmantotajā literatūrā netika konstatēts, ka latviešu deminutīvi tiktu lietoti nozīmes norobežošanai vai mazināšanai (*metalinguistic/ semantic hedges*), ko D. Juravskis skaidro kā piederības pakāpes kādai konkrētai grupai vai kategorijai ierobežošanu vai vājināšanu (Jurafsky 1996: 549; 556), tāpēc 4. tabulā tā nav iekļauta. Angļu valodā šo pragmatisko nozīmi izsaka ar analītisku līdzekļu palīdzību, piemēram, *sort of* (Jurafsky 1996: 549) vai *just, only* (Jurafsky 1996: 557).

Vairākas V. Rūķes-Draviņas (1959) un A. Vulānes (2002; 2013) norādītās deminutīvu nozīmju nianse D. Juravska modelī nav minētas, piemēram, pieglaimošānās (Rūķe-Draviņa 1959: 136), ironija (Rūķe-Draviņa 1959: 153), cieņas, godbijības (Rūķe-Draviņa 1959: 141), cildinājuma, īpašas labvēlības konotācija (Vulāne 2002: 12; Vulāne 2007: 85). Kā vienu no iespējam atveidot ironijas konotācijas ar morfoloģiskajiem līdzekļiem K. P. Šneiders piedāvā izmantot vārda atkārtošānu, veidojot atskaņas (Schneider 2003: 9; 84–85), ja tas atbilst konkrētā teksta žanram un kontekstam. Šeit atspoguļotā angļu valodas deminutivitātes izteiksmes līdzekļu analīze liecina, ka pārējo netieši izteikto konotāciju gadījumā to pārnesei iespējams izmantot analītiskos līdzekļus.

D. Juravskis norāda, ka jebkura no semantiskajām nozīmēm konkrētā situācijā var būt kopā ar vienu vai vairākām pragmatiskajām konotācijām (Jurafsky 1996: 535). Līdzīgu novērojumu par latviešu valodai radniecīgās lietuviešu valodas deminutīviem ir izteikusi Ineta Savickiene (*Ineta Savickienė*) norādot, ka lietuviešu valodniecības tradīcijā ciešās savstarpējās saistības dēļ deminutīvu semantiskās un pragmatiskās nozīmes netiek nošķirtas¹⁷ (Savickiene 2007: 13). Ņemot vērā, ka lingvistiskajā literatūrā latviešu deminutīvu skaidrojumā bieži tiek norādīta konteksta loma (piemēram, Rūķe-Draviņa 1959: 121; Urbanoviča 2014: 147; Kalnača 2015: 253 u. c.), semantiskās un pragmatiskās nozīmes strikti nodalīt ir ļoti grūti, un, kas attiecas uz deminutīvu nozīmes atveidi prozas tulkojumos, tad tulkotājam, strādājot ar konkrēto tekstu, ir būtiski uztvert deminutīva kopējo nozīmes spektru un nianse. Tas nav viegli panākams, jo, kā norāda arī A. Veržbicka, izstrādājot dabisko semantisko metavalodu, bija sarežģīti pat vairākās teksta rindiņās noformulēt vienā piedēklī ietverto komplekso semantisko struktūru¹⁸ (Wierzbicka 1992a: 303).

Salīdzinot D. Juravska piedāvāto deminutīvu semantikas modeli ar V. Rūķes-Draviņas un A. Vulānes fiksētajām deminutīvu nozīmēm, jāsecina, ka tas var tulkotājiem sniegt plašāku priekšstatu par deminutīvu iespējamajām semantiskajām un pragmatiskajām nozīmēm dažādās valodās, un to var izmantot par pamatu ieteikumu izstrādei tulkotājiem latviešu deminutīvu konotāciju atveidei angļu valodā. Jāņem vērā, ka šis modelis nevar kalpot par

¹⁷ “According to Lithuanian linguistic tradition, the study of diminutives does not distinguish between semantic and pragmatic senses characteristic of this type of noun; one reason for such a treatment is that these meanings are often very closely interrelated.”

¹⁸ “The idea that a simple suffix may carry with it a very complex semantic structure, which cannot be matched with any one global emotion term, or even with a few such terms, and which in fact may need several lines to be spelt out fully, was far beyond the limits of what was expected and imagined in the traditional descriptions of meaning.”

vienīgo instrumentu deminutīvu nozīmes interpretācijai konkrētā kontekstā, jo ir vispārīgs un tajā nav ietvertas vairākas nozīmes nianšes, kuras tiek paustas ar deminutīvu palīdzību latviešu valodā (piemēram, ironija, godbijība, glaimi utt.).

Apkopojot šajā apakšnodaļā veikto analīzi, var secināt, ka deminutīvu nozīmes latviešu valodā un citās fleksīvajās un sintētiskajās valodās ir ļoti daudzveidīgas, kultūrspecifiskas un atkarīgas no konkrētā lietojuma konteksta. Lai gan līdz šim nav izstrādāta vienota universāla metodika, ar kuras palīdzību būtu iespējams analizēt deminutīvu semantiku starpkultūru aspektā, D. Juravska deminutīvu semantikas universālās struktūras modelis un A. Veržbickas dabīgās semantiskās metavalodas ideja pamato, ka vienas un tās pašas emocijas un attieksmes dažādās valodās iespējams izteikt ar atšķirīgu valodas līdzekļu palīdzību atbilstoši attiecīgajai kultūrai un valodai. „Katra valodas iekšējā forma arvien jāpatur prātā tulkiem un tulkotājiem [...]” (Kļaviņa 1997: 5), meklējot teksta tipam un kontekstam atbilstošu izteiksmes veidu vai līdzvērtīgu emociju izraisīšu veidu mērķvalodā, lai pārnestu avotteksta implicēto vēstījumu un arī avotvalodai vai tās kultūrai specifiskas un raksturīgas nianšes.

Šajā promocijas darba nodaļā veiktais salīdzinājums starp latviešu deminutīvu nozīmēm un konotācijām un to izteiksmes līdzekļiem angļu valodā ir izmantots par pamatu sastatāmai valodas materiāla analīzei, kas atspoguļota nākamajā nodaļā. Tajā sniegts ieskats, kā latviešu deminutīvu implicētās emocionālās attieksmes un konotācijas iespējams atveidot angļu valodā, izmantojot tulkojumzinātnes literatūrā piedāvātās tulkošanas pieejas un risinājumus.

2. Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide tulkojumā

Promocijas darba otrajā daļā deminutīvi tiek analizēti tulkošanas kontekstā. Lai gūtu priekšstatu, kā angļu valodā tiek atveidoti latviešu deminutīvu nozīmes un konotācijas, pirmajā nodaļā sastatāmi analizēts valodas materiāls no publicētiem latviešu prozas tulkojumiem angļu valodā un to avottekstiem. Ņemot vērā tulkošanas pieejas un risinājumu izvēles ciešo saistību ar tulkojuma mērķi, mērķauditoriju un paredzēto funkciju mērķvalodā, otrā nodaļa sniedz ieskatu vairākos praktiskos ar tulkošanu saistītos aspektos: kāpēc jātulko latviešu daiļdarbi citās valodās; kā lingvistiskās pragmatikas zināšanas var palīdzēt tulkotājiem izprast deminutīvu konotāciju avottekstā un līdzvērtīgi atveidot to tulkojumā. Trešā nodaļa ir veltīta E. Pima (2016) piedāvāto tulkošanas risinājumu piemērotības analīzei deminutīvu nozīmju un konotāciju atveidei angļu valodā.

2.1. Ekscerpētā valodas materiāla sastatāmā un kvantitatīvā analīze

Lai gūtu apstiprinājumu promocijas darba mērķa aktualitātei un uzkrātu piemērus palīgļīdzekļa izstrādei jaunajiem tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā, bija nepieciešams izpētīt, kādus valodas līdzekļus latviešu literatūras tulkotāji izvēlas, atveidojot angļu valodā deminutīvu implicētās nozīmes. Valodas materiāla sastatāmā analīze iekļauta promocijas darbā pirms tulkojumzinātnes teorijas avotu analīzes, lai, analizējot tulkošanas pieejas un paņēmienus, varētu izmantot konkrētus deminutīvu nozīmes nianšu atveides piemērus. Valodas materiāla sastatāmā analīze sniedz priekšstatu, kā deminutīvu nozīmes nianšu pārnesei angļu valodā tiek lietoti iepriekšējā nodaļā aplūkoti valodas līdzekļi deminutivitātes izteikšanai.

Promocijas darba pētījumam izmantotais valodas materiāls ekscerpēts no trim angļu valodā izdotām latviešu literatūras izlasēm: 2003. gadā Latvijas Universitātes izdotās latviešu rakstnieku darbu izlases „Bear’s Ears. An Anthology of Latvian Literature” (turpmāk tekstā – „Bear’s Ears”), 1998. gadā ASV iznākušā literārā žurnāla „New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction” (turpmāk tekstā – „New Latvian Fiction”) un 2015. gadā sagatavotā elektroniskā literārā izdevuma „Trafika Europe issue 3: Latvian Sojourn” (turpmāk tekstā – „Latvian Sojourn”). Analīzei šīs izlases izvēlētas, jo tajās iekļauti dažādu laika posmu autoru darbi un katrai no tām ir atšķirīgs izdevēju un sastādītāju noteikts uzdevums, kas attiecīgi ietekmē izvēlēto tulkošanas pieeju.

„Bear’s Ears” sastādītāju mērķis bija radīt reprezentatīvu latviešu literatūras ainu līdz 1940. gadam (Zauberga 2003: 14), „New Latvian Fiction” tika sagatavots, lai sniegtu ieskatu latviešu īsprozas darbos, kas rakstīti 20. gadsimta 80. un 90. gados (Dumbere 1998: 14), savukārt tiešsaistes literārā žurnāla uzdevums ir popularizēt Eiropas literatūras tulkojumus angļu valodā, un tā trešais numurs „Latvian Sojourn” ir veltīts mūsdienu latviešu rakstnieku un dzejnieku darbiem. Lai gan šajās izlasēs iekļautie latviešu rakstnieku darbi ir radīti gan 20. gadsimta sākumā, gan beigās, tie tulkoti angļu valodā pašās pagājušā gadsimta beigās un šī gadsimta sākumā.

Analīzes mērķiem no izvēlētajiem avottekstiem (AT) ekscerpēti deminutīvu lietošanas gadījumi, ievadīti MS Excel tabulā, norādot to konstatēto nozīmi kontekstā. Deminutīvu implicēto nozīmju iedalīšanai kategorijās par pamatu izmantots V. Rūķes-Draviņas (1959) dalījums emociju nokrāsās – sirsnīgums, mīlums, ironija, nievājums, nepatika utt. (skat. promocijas darba 1.3. nodaļu). Katrai kategorijai ir piešķirts attiecīgais kods (piemēram, pamazinājums apzīmēts ar *p*, pamazinājums un sirsnība – ar *p+poz*, ironija – ar *i*) utt. (piemēru skat. 1. pielikumā). Nepieciešamības gadījumā tika pierakstīti komentāri, kas var noderēt analīzes procesā. Jāatzīst, ka deminutīvu implicēto konotāciju interpretācija ir diezgan subjektīva, jo ne vienmēr ir iespējams precīzi izvērtēt autora nodomu paust kādu konkrētu emocionālo nokrāsu vai attieksmi, izvēloties lietot deminutīvu. Katra cilvēka individuālā pieredze, valodas izjūta un emocionalitāte ir atšķirīga, un deminutīvu lietošanas gadījumu interpretācija var atšķirties. Tāpēc arī šajā datu ekscerpēšanas procesā MS Excel tabulā deminutīvu lietošanas gadījumos, kad grūti izprast, kādu papildu informāciju autors vēlējis paust, tas tika norādīts. Piemēram, skolas starpbrīža aprakstā Arvja Kolmaņa „Stāstā par skolnieci Veroniku”: „Neviens pats nestāvēja kaut kur nomaļus, kaktiņā ierāvēs, visi drāzās kā negudri.” (Kolmanis 1995: 136) ir ļoti grūti noteikt, vai deminutīvs „kaktiņš” ir lietots, lai paustu autora ironiju pret notiekošo, vai arī lai atspoguļotu kāda nedrošāka skolēna bailes, bijību pret starpbrīdī valdošo troksni un haosu.

No mērķtekstiem (MT) ekscerpētie atbilstošie tulkojuma segmenti jeb vienības tika ievadītas MS Excel tabulā, analīzes rezultātā konstatējot, vai konkrētā deminutīva nozīme un implicētās konotācijas ir:

- pilnībā pārnestas angļu valodā;
- daļēji pārnestas angļu valodā;
- pazaudētas tulkojumā.

Gadījumos, kad mērķtekstā vismaz daļēji ir pārnestas avotteksta deminutīvos ietvertās konotācijas, analīzes gaitā tiek secināts, kādi līdzekļi ir izmantoti tulkojumā, respektīvi, vai nozīmes un konotāciju izteikšanai izmantoti morfoloģiskie vai analītiskie līdzekļi, vai arī izmantota pārfrāzēšana un vēstījums kompensēts ar citu izteiksmes līdzekļu palīdzību. Analizētajā valodas materiālā ietilpst visu vārdšķiru (lietvārdu, darbības vārdu, apstākļa vārdu un īpašības vārdu) deminutīvi, kas lietoti avottekstos.

Teo Hermanss (*Theo Hermans*) tulkošanas specifiku attiecina uz iepriekš radīta diskursa atveidi citā zīmju sistēmā (Hermans 1996: 12), uzskatot, ka avota sistēmiskā „citādība” (*the systemic ‘otherness’*) visticamāk tulkojumā pilnībā netiek izskausta (turpat: 12). Deminutīvu lietojumu latviešu avottekstos varētu uzskatīt par vienu no veidiem, kā izteikt „citādību” – savdabīgo pasaules redzējumu un attieksmi pret to (Vulāne 2002: 12), kas sakņojas tautas mītos un folklorā. Ieva Zauberga norādījusi, ka izlases „Bear’s Ears” „visi tulkojumi ir diezgan tuvi avottekstam, cenšoties vienlaikus atveidot oriģinālo tekstu gaisotni un akcentēt latviešu kultūru”¹⁹ (Zauberga 2003:14). Lai gan „Bears Ears” iniciators un izdevējs ir Latvijas puse (Latvijas Universitāte), un tajā iekļauto darbu izvēli varētu uzskatīt

---

¹⁹ “All translations are fairly close ones, aimed at both recreating the atmosphere of the original texts and highlighting Latvian culture.”

par oriģināla jeb avotvalodas kultūras “uzspiestiem” (Dollerup 1996: 46²⁰; Zauberga 2004: 117), tomēr to veidot mudinājusi arī interese par latviešu literatūras tulkojumiem mērķvalodas auditorijā (turpat: 113). Izlasē „New Latvian Fiction” iekļauti stilistiski daudzveidīgi mūsdienu latviešu īsprozas darbi, kuru „autori izpauž sevi ar sapņu un apziņas plūsmas palīdzību, bieži sapludinot realitāti ar neracionālo pasauli un ikdienas rutīnu ar metafizisko”²¹ (Ikstena 1998a: 9). Lai gan izlases izdevējus ASV interesēja tikai mūsdienu latviešu literatūra, ne tās konteksts, izdevuma „The Review of Contemporary Fiction” redaktors Džons Obraiens (*John O'Brien*) atzinis, ka nacionālās identitātes izjūta un latviešu pasaules redzējuma izpaušme mūsdienu uzliktajos rāmjos ir vissaisošākā latviešu prozas darbu īpašība (Dumbere 1998: 14). Elektroniskais literārais žurnāls „Trafika Europe”, kura 3. izdevums „Latvian Sojourn” veltīts latviešu literatūrai, publicējamus darbus izvēlas, balstoties uz savu padomnieku kolēģijas ieteikumiem (Trafika Europe-с). Izlasē iekļauti darbi, kas ar ticību mākslas dziedējošajam spēkam palīdz dziedēt vēstures radītās rētas²² (Singer 2015: 1).

Ņemot vērā, ka lēmumpieņemšanas process, kas norisinās tulkoātāju domās, pētniekiem ir slēpts (sal. Toury 1995; Hermans 1996), viens no veidiem, kā to varētu izprast, ir avotteksta un mērķteksta sastatīšana, izdarot retrospektīvus secinājumus (Hermans 1996: 4). Veicot šādu sastatāmu analīzi, jāņem vērā, ka deminutīvi ir ļoti cieši saistīti ar konkrēto lietojuma kontekstu, tāpēc, analizējot to nozīmju atveidi visās trīs izlasēs iekļautajos prozas darbos, tas ir darīts ne tikai vārda, bet arī vārdsavienojuma un pat teikuma līmenī.

Izlasēs iekļauto prozas tekstu tulkoātājiem ir ļoti atšķirīga tulkošanas un mērķvalodas lietošanas pieredze. Gandrīz visiem latviešu valoda ir dzimtā valoda, izņemot Džeidu Vilu (*Jayde Will*), kurš tulkojis „Latvian Sojourn” iekļautos Osvalda Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” fragmentus. „Bears Ears” darbu tulkoātājiem (piemēram, Tamārai Zālītei un Zigmundam Šteinam) ir pieredze tieši literāro tekstu tulkošanā, bet vairākiem „Latvian Sojourn” tulkoātājiem ir diezgan maza pieredze literatūras tulkošanā. Lai gan viņu dzimtā valoda ir latviešu, 4 no viņiem ilgstoši dzīvojuši angļiski runājošās valstīs (piemēram, M. Gailītis, Ilze Kļaviņa-Mueller, Ināra Cedriņa, Kaija Straumanis). Savukārt „New Latvian Fiction” iekļautā stāsta „Negaisa nāciens” autors Mārtiņš Zelmenis pats tulkojis savu darbu angļu valodā. Faktiski šo latviešu prozas darbu izlašu tulkoātāju atšķirīgā pieredze atspoguļo reālo situāciju tulkošanas jomā – tulkoātāji var būt gan tie, kuriem avotvaloda ir dzimtā valoda, gan arī tie, kuriem mērķvaloda ir dzimtā, kā arī viņu pieredze tulkošanas jomā un tai nepieciešamās specifiskās zināšanas un prasmes var būt ļoti atšķirīgas. Tas neapšaubāmi ietekmē izvēlēto tulkošanas pieeju un gala rezultātu. Piemēram, „New Latvian Fiction” tulkoātājiem nav bijušas noteiktas striktas normas vai prasības, tāpēc katrs tulkoātājs ir atšķirīgi atveidojis angļu valodā, piemēram, latviešu personvārdus (Krieviņa 1998: 10), gan saglabājot

---

²⁰ Keja Dollerupa (*Cay Dollerup*) lieto jēdzienu oriģināla jeb avotvalodas kultūras uzspiests tulkojums pretstatā mērķvalodas kultūras pieprasītam tulkojumam: “When translation is forced upon source texts, their realisations in target cultures will vary from being ‘imposed’ by the source culture (in the broadest sense of the term) to being ‘requisitioned’, that is wanted, desired, by target cultures.”

²¹ “[...] the authors use dreams and stream of consciousness to express themselves, often merging reality with the world of the irrational, the mundane with the metaphysical”

²² “Latvia is emerging from some scars of history with a narrative of renewal: several pieces here navigate this legacy with an almost fatalistic, fairy-tale confidence in the healing power of art.”

latviešu valodas rakstību, gan angļiskojot tos. Tas ietekmējis arī deminutīvu nozīmju nianšu atveidi, jo, piemēram, *Kārlītis* (Einfelds 1995) ir aizstāts ar angļu atbilstmi *Charlie* (Einfelds 1998) un *Jānītis* (Repše 1999 [1992]) – ar *Johny* (Repše 1998). Gundegas Repšes (1998) stāsta „Stigma” kontekstā bērna vārda deminutīva *Jānītis* atveide ar angļu deminutīvu *Johny* ir veiksmīga, jo tiek pārnesta sirsnība un mīļums pret mazo zēnu. Personvārda deminutīva lietošanas gadījums Jāņa Einfelds (1998) īsā stāsta „Liktenis” angļu tulkojumā, kur *Kārlītis* ir pārtapis par *Charlie*, deminutīva lietošana palīdz atveidot sirsnīgo attieksmi pret *Kārlīti/Charlie* kā pret mazu bērnu stāsta sākumā un ironisko, zināmā mēra nicinošo attieksmi pret viņu kā pieaugušo stāsta turpinājumā. Deminutīvs gan avottekstā, gan tā angļu tulkojumā faktiski izsaka, ka šis zēns tā arī nav izaudzis savā apziņā un attieksmē pret dzīvi. Ņemot vērā, ka šis konkrētās izlases mērķis bija piedāvāt lasītājiem ieskatu latviešu prozas darbos, bet ne plašākā vēstures vai kultūras kontekstā (Dumbere 1998: 14), šis risinājums ir atbilstošs, jo gan latviešu, gan angļu personvārdu deminutīvi izsaka emocionālu attieksmi. Šāds risinājums gan nebūtu piemērots „Bear’s Ears” iekļautajos tulkojumos, jo to nolūks ir saglabāt latviskumu mērķtekstā (Zauberga 2003: 14). Neviens no analizētajiem šīs izlases darbos iekļautajiem personvārdu deminutīviem nav angļiskots. Tie ir atveidoti ar motivētājevārdu vai transkribēti, piemēram, *Kārlēns* (Blaumanis 1955b [1900]) – *Kārlis* un *Kārlēns* (Blaumanis 2003b), kas ir atbilstoši arī bērna vārda pamazinājuma gadījumā, kad tas tiek lietots kontekstā bez papildu niansēm. Vairākos gadījumos personvārdu deminutīvi aizstāti ar motivētājevārdu, pievienojot tam īpašības vārdu, piemēram, *Matīsiņš* (Blaumanis 1955a [1889]) – *little Matīss* (Blaumanis 2003a), un vienā situācijā izmantots atkārtotības paņēmieni (sal. Schneider 2003: 9), emocionāli uzrunājot personu: „Mīļo Kārlīt!” (Blaumanis 1955a [1889]: 76) – „My dear, dear Kārlis” (Blaumanis 2003a: 78). Īpašības vārdu ar nozīmi *mazs* lietošana deminutīvu nozīmju atveidei, piemēram, *little Matīss* (Blaumanis 2003a), tikai daļēji pārnēs mērķtekstā emocionālās konotācijas, jo avottekstā deminutīvs palīdz raisīt lasītājos līdzjūtību pret mazo zēnu ar vārgajām kājām, kurš nesēn zaudējis tēvu. *Matīsiņa* atveide ar *little Matīss* nespēj pilnībā pārnēs līdzjūtības un žēluma niansi mērķtekstā.

Datu ievadīšana MS Excel tabulā palīdzēja noteikt vispārīgas tendences deminutīvu nozīmju atveidei tulkojumos, bet kvantitatīvos rezultātus nevarējām uztvert kā apliecinājumu tam, ka viena vai otra valodas līdzekļa izmantojums būtu labāks un ieteicamāks. Konkrētu piemēru kvalitatīvai analīzei daiļdarbu tulkošanas kontekstā ir daudz lielāka nozīme, jo daudzveidīgi veiksmīgi piemēri var parādīt citiem tulkotājiem, kādas iespējas un līdzekļi pastāv, bet lēmums konkrētā deminutīva implicēto konotāciju pārnesei mērķtekstā nav atkarīgs no attiecīgā risinājuma izmantošanas biežuma citos tulkojumos.

1. piemērā ir citāts no Rūdolfa Blaumaņa „Raudupietes” (Blaumanis 1955a [1889]: 71), kurā ar deminutīva palīdzību izteikts aizvainotās atraitnes nievājums pret jauno kalpu puisī, kurš atļāvies noraidīt viņas bildinājumu.

1. piemērs

AT

Smuks tu gan esi, puisiņ!, bet lielkunga meitas jau nu tevis tikpat neņems iegātņos.
(Blaumanis 1955a [1889]: 71)

MT

You may be handsome, my lad, but no daughter of a rich landowner would marry you for all that! (Blaumanis 2003a: 72)

Kā redzams 1. piemērā, lai mērķtekstā pārnestu Raudupietes emocijas, tulkotāja izvēlējusies apvienot vairākus līdzekļus: uzrunā deminutīvu *puisīt* atveidot ar sarunvalodas vārdu *lad* (Oxford Dictionary-e, šķirklis *lad*), pievienojot piederības vietniekvārdu *my*, un intensitātes pakāpes atveidei papildus vēl lietojot izsaukuma zīmi teikuma beigās.

2. un 3. piemērā ir fragmenti no Kārļa Skalbes pasakas „Bendes meitiņa”, kurā deminutīvs *meitiņa* avottekstā izmantots, lai parādītu gan to, ka meitene ir maza, gan simboliski atspoguļotu viņas tīro un nevainīgo dvēseli un sirsnīgo tēva un meitas mīlestību.

2. piemērs

AT

Reiz bija viens bende un tam bija meitiņa. (Skalbe 1979a [1913]: 111)

MT

Once there lived a hangman and he had a daughter. (Skalbe 2003a: 137)

3. piemērs

AT

Bet reizēm, kad viņš bij izgulējis grūto dzērumu, kādā tas pavadīja savas dienas, tas ņēma uz ceļiem savu meitiņu, un kāda skaņa viņa kaklā meklēja vārdus. (Skalbe 1979a [1913]: 111)

MT

But sometimes when he had sobered up after boozy days he took his little daughter in his lap and a strange sound would struggle in his throat for words. (Skalbe 2003a: 137)

Šī pasaka sarakstīta lirisma periodā, kurā „lirika izpaužas nevis dzejas pantā, bet pasaules atveidē, kā to redz cilvēka sirds. Lirismā priekšplānā ir subjektīvais, indivīda pieredze; visums, sociālās problēmas pagaist”²³ (Zauberga 2003: 11). K. Skalbes valodā tas atspoguļojas bagātīgā izteiksmes līdzekļu klāstā, un deminutīvi netiek lietoti bieži (piemēram, pasakā „Pārvēršanās” (Skalbe 1979c [1936]) – tikai 3), bet jēgpilni un mērķtiecīgi. 2. un 3. piemērā iekļauto fragmentu tulkojumi emocionāli ir neitrālāki nekā avotteksts, jo zaudēts kontrasts starp *bendi* un *meitiņu* – nāves nesēju un gaišo, nevainīgo, sirsnīgo bērnu. Tulkotāja izmantojusi īpašības vārdu *little*, kas apzīmē ne tikai mazu izmēru, bet ietver arī zināmu emocionālu komponenti (Schneider 2003: 124–126). Deminutīvu nozīmes un konotāciju pārneses analīze „Bendes meitiņas” angļu tulkojumā parāda, ka literāra darba emocionālā vēstījuma atveidi ir ļoti sarežģīti analizēt vārda vai pat teikuma līmenī. 4. piemērā iekļauta rindkopa, kurā redzams, ka teikuma līmenī netieši izteiktās emocionālās nianšes ir zaudētas,

²³ “[...] lyric is not distinguished by its verse form but by its portrayal of the world as conceived by the human heart. In lyricism the subjective, the experience of the individual comes to the foreground; the universe, social problems fade away.”

bet kopumā rindkopas līmenī tās ir kompensētas. Analīzes vajadzībām avotteksta deminutīvi un to atbilstmes angļu mērķtekstā 4. piemērā ir sanumurēti.

4. piemērs

AT

Meitina [1] izgāja ziedošā pļavā. Un katra *zālīte* [2] tai bij tik laba kā zaļa *māmuliņa* [3]. *Viņa* bij nogurusi un *gribēja gulēt*, un *viņai nebij ne segas, ne spilventiņa* [4]. *Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventiņus* [5]. „*Vai te jau gulta zem katras zālītes* [6],” *meitina* [7] brīnījās. *Viņa staigāja pa pļavu, un nevienam puķes nav smaržojušas tā, kā tai rītā bendes meitinai* [8]. Un nevienam *zālītes* [9] nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam. (Skalbe 1979a [1913]: 113)

MT

Our little girl [1] went into a blooming meadow. And every grass stalk [2] seemed to her as kind as mother [3]. She felt tired and wanted to sleep but she had neither blankets nor pillows [4]. But flowers offered her their fringed petal sheets and moss its little velvet cushions [5]. “There seems to be a bed under every grass stalk [6],” the little girl [7] wondered. She walked in the meadow and no flower had ever smelled so sweetly as on that morning for the hangman’s daughter [8]. Never had the little grass stalks [9] bent so readily, not even for the king himself. (Skalbe 2003a: 139)

4. piemērā uzskatāmi redzams, ka angļu valodā deminutivitāti izsaka ar daudzveidīgiem analītiskiem valodas līdzekļiem (sal. Schneider 2003: 123; Naciscione 2010: 135–136), ar kuru palīdzību atveidots gan avotteksta autora stila poētisms, gan ar deminutīvu palīdzību netieši izteiktās maiguma, sirsnīguma un citas pozitīvas konotācijas. 4. piemērā deminutīvi nr. 3, 4 un 8 atveidoti ar motivētāmvārdiem, bet 1. gadījumā ir pievienots piederības vietniekvārds *our* pirms īpašības vārda *little* (*our little girl*), tādējādi iesaistot lasītāju un piešķirot piederības un personiskas iesaistes nokrāsu. *Spilventiņi* (deminutīvs nr. 5) ir atveidots, motivētāmvārdam *cushions* pievienojot apzīmētājus *little* un *velvet*, kas raisa papildu pozitīvas sirsnīguma un siltuma emocionālās asociācijas.

Līdzīgi kā 4. piemērā, arī 5. piemērā iekļautajā fragmentā no O. Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” deminutīva *sieviņa* konotācijas pārnesei tulkojumā izmantots piederības vietniekvārds, šoreiz tas ir *my* (*my wife*).

5. piemērs

AT

Sievīna palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa ... vēderā tāds žņaudzējs, ka taisni vai balsī jābrēc, - tumšmatis murmina, muļķīgi iesmejas, bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites. (Zebris 2014: 13)

MT

“My wife stayed at home, right at the last minute before the trip ... she had cramps in her stomach that made her cry out in pain,” the dark-haired man murmured, foolishly, but it was apparent that the receptionist did not care about the ailments of the wives of the new arrivals. (Zebris 2015: 10)

Atbilstoši angļu valodas gramatikas normām lietvārds vienskaitlī jālieto ar artikulu vai vietniekvārdu (Azar 2009: 118), un šajā gadījumā piederības vietniekvārda *my* izvēle palīdz mērķtekstā pārnest vēstījumu, ka runātājs vēlas izraisīt viesnīcnieka līdzjūtību.

6. piemērā redzams, ka ar atbilstoši izteiksmīgu vārdu izvēli mērķtekstā iespējams atveidot vientuļās sirmgalves mīļuma un sirsnības pilno attieksmi pret tuvējo apkārtni, kurā viņa visu mūžu nodzīvojusi. M. Zelmeņa stāsts „Negaisa nāciens” (Zelmenis 1999 [1995]) ir emocionāls tēlojums par vientuļu lauku sievu, kuras dzīve ir pakārtota ikdienas darbiem. Marijas pasaule ir viņas lopiņi, vecā māja un tās tuvējā apkaime.

6. piemērs

AT

Pareizi, jā, vēl putni mēro balsis un ūdens klusklusītiņām murd turpat viņpus plaviņai. (Zelmenis 1999 [1995]: 219)

MT

It's true, the birds are still comparing their voices, and water murmurs on the other side of the meadow. (Zelmenis 1998: 154)

6. piemērā liegā ūdens radītā skaņa *klusklusītiņām murd*, kas avottekstā izteikta ar apstākļa vārda reduplikāciju, divas reizes atkārtojot vārda sakni *klus-* un pievienojot divus deminutīvsufiksus *-īt-* un *-iņ-*, atveidota ar darbības vārdu *murmur*, kas ir gan atbilsme vārdam *murdēt* – ļoti klusa, maiga, grūti saklausāma skaņa (Oxford Dictionary-^s, šķirklis *murmur*), bet vienlaikus vismaz daļēji ietver arī ar apstākļa vārdu netieši izteikto konotāciju, ka Marija šo liego skaņu saklausa ar sirdi. Ja mērķtekstā darbības vārdam pievienotu apstākļa vārdu, piemēram, *softly* (*murmurs softly*), tad implicētā konotācija būtu pārnesta angļu valodā vēl tiešāk, kompensējot arī emocijas, kas implicētas ar deminutīvu *plaviņa*, bet mērķtekstā zaudētas, izvēloties neitrālo motivētārvārdu *meadow*. M. Zelmenis (1998), tulkojot savu stāstu „Negaisa nāciens”, kur avottekstā ir 55 deminutīvu lietošanas gadījumi, angļu valodā morfoloģiski darinātu deminutīvu ir lietojis tikai vienu reizi – atveidojot deminutīvu *kaķēns* ar angļu atbilstmi *kitten*, objektīvi norādot, ka tas ir vēl mazs un jauns.

7. piemērs

AT

Bērnībā, kad mēs smiltīs izkašātās bedrītēs noglabājām mažas pukītes, akmentinus un varavīkšņainas trauku suķes, to visu pārsedzām ar stiklinu un rūpīgi pabērām ar zemi, šajos mākslīgajos noslēpumos obligāti ar kādu vajadzēja dalīties. (Bankovskis 1995: 6)

MT

In childhood, we hid small flowers, pebbles, and broken glass, and carefully evened out the ground. Even then, we felt compelled to share make-believe secrets about the whereabouts of the treasures with someone. (Bankovskis 1998: 14)

7. piemērā iekļauts fragments no Paula Bankovska stāsta „Zeltītās klusēšanas nedēļa”, kurā atspoguļotās bērnības atmiņas vairumam lasītāju asociējas ar sirsnību un mīlumu, kas avottekstā tiek izteikts ar bagātīgu deminutīvu lietojumu – 7. piemērā vienā teikumā ir četri deminutīvi. Bērni bieži savā runā lieto deminutīvus, arī pieaugušie, runājot ar bērnu vai runājot par bērniņu, patīkamām un mīlām atmiņām, tos bieži izmanto. 7. piemēra mērķtekstā nav lietots neviens deminutīvs, bet ir izmantoti leksiskie līdzekļi pamazinājuma nozīmes atveidei – īpašības vārds *small* – *small flowers*, kā arī lietvārds *pebbles*, kas apzīmē mazus akmentiņus, bet *stikliņš* atveidots ar *broken glass*, kas norāda uz stikla gabaliņa nelielo izmēru. Tulkotāja deminutīvu zaudējumu ir centusies kompensēt ar stilistiski izteiksmīgu vārdu izvēli (*pebbles, make-believe secrets*), kā arī pārfrāzējot domu – bērniem noslēpums ir svarīgs, tāpēc arī visi sīkie priekšmeti, kuru apzīmēšanai avottekstā lietoti deminutīvi, bērniem ir ļoti nozīmīgi un mērķtekstā nosaukti par dārgumiem (*treasures*).

8. piemērs ir no Andras Neiburga stāsta „Vasaras pieraksti. Zona”, kurā vasarnieki dodas prom no vasarnīcas un vietējie iedzīvotāji viņus pavada. Īpaši pieminēts stāsta negatīvais tēls Šūmanis.

8. piemērs

AT

Purva malā krūmos stāv Šūmanis. Māj atvadām ar roku, smīn. Zem hūtītes divi radzīni. (Neiburga 2004: 300)

MT

At the edge of the swamp Šūmanis stands in the bushes. Waves farewell, smirks. Under his hat, two horns. (Neiburga 1998: 109)

Stāstā Šūmanis attēlots kā ne visai patīkams cilvēks – nevīžīgs, pieglaimīgs, kurš aiz muguras visus aprunā. Citus bargi kritizē, bet par sevi viņš ir ļoti augstās domās. Deminutīvi avottekstā lietoti ar ironisku konotāciju – rakstniece it kā pasmaida par šo tēlu, kura tipāžu lasītāji noteikti spēj atpazīt un arī paredzēt viņa tālāko rīcību. Atvadoties no prombraucējiem, Šūmanis izturas šķietami laipni, bet galvā „zem hūtītes” jau perina domas, kā viņus aprunāt. Latviešu valodas tradīcija un labskanīgums prasa deminutīvu lietojumu, jo *zem hūtes divi ragi* neskanētu pietiekami ironiski un neizteiktu, ka patiesībā Šūmaņa atvadišanās nav laipnības izpausme, drīzāk prieks, ka vasarnieki aizbrauc un varēs viņus droši aprunāt. Tulkojums

atbilst mērķvalodas normām – *hat* un *horn* mūsdienu angļu valodā nav deminutīvu, bet ironiskā attieksme pret Šūmaņa tēlu gandrīz pilnībā ir pazudusi. Tā atspoguļojas tikai darbības vārda *smīnēt* atbilstmē *smirk*, kas norāda uz pašapmierinātību un apziņu, ka citi nezina, ko cilvēks patiesībā domā (Oxford Dictionary-e, šķīrkļis *smirk*). Pilnīgai implicētās konotācijas pārnesi šādā situācijā noteikti var izmantot analītiskos deminutīvu darināšanas līdzekļus (Schneider 2003), piemēram, lietvārdu *horns* lietot kopā ar īpašības vārdu *sharp* vai *wicked*, vai kādu citu ar nozīmi *jauns, indīgs*.

Pieķeršanās, žēluma un līdzjūtības emociju gamma ir implicēta ar deminutīva *meitentiņi* lietojumu Noras Ikstenas stāstā „Naģe”, kas redzams 9. piemērā.

9. piemērs

AT

Bet viņām ir savi pastāvīgi klienti. Gadās jau arī visādi maitas, bet tā – paretam. Kopumā, ņemot, viņas godīgi nopelna savu dienišķo maizi.

Nadežda uzskata, ka jaunie meitentiņi par daudz dzer. Dažas pat rij ripas un duras. Tad viņai vienmēr viņas jāglābj. (Ikstena 2004: 65)

MT

But they have some regular clients. Not that they don't chance on some bastards, now and then, but that happens rarely. In sum, they earn their daily bread honestly.

Nadezhda thinks that the young girls drink too much. Some of them even swallow pills and shoot up. Sometimes she has to save them. (Ikstena 2015: 104)

9. piemērā deminutīvs *meitentiņi* ir vienīgais izteiksmes līdzeklis avottekstā, kas norāda uz naivās Nadeždas emocionālo pieķeršanos un līdzī jušanu meitenēm, kuras piepelnās, stāvot uz šosejas, kur viņa pārdod salasītās ogas un sēnes. *Jaunie meitentiņi* ir atveidoti ar neitrālo vārdsavienojumu *the young girls*, un netieši izteiktais emocionālais vēstījums ir pazudis, un arī rindkopas līmenī tas netiek kompensēts. Arī šajā gadījumā var izmantot analītiskos līdzekļus un Nadeždas attieksmi izteikt, piemēram, ar īpašības vārdu *poor* (*poor girls*). Iespējams arī izvēlēties kontekstā iederīgu darbības vārdu, piemēram, nevis *Nadezhda thinks*, bet *Nadezhda worries*, *Nadezhda feels concerned* vai tamlīdzīgi.

Lai gan daudzos gadījumos deminutīvu konotācijas visās trīs izlasēs iekļauto analizēto darbu tulkojumos tiek pazaudētas, iepriekš minētie piemēri parāda, ka analītiskie valodas līdzekļi piedāvā tulkotājiem plašas iespējas deminutivitātes izteikšanai angļu valodā, saglabājot avotteksta deminutīvu implicētās konotācijas. Apzinoties, ka literāru darbu tulkojumā izvēlēto valodas līdzekļu biežumam nav būtiskas nozīmes, jo katrs darbs un katrs deminutīva nozīmes un konotāciju atveides gadījums jāaplūko individuāli, šī pētījuma ietvaros tomēr tika veikts arī statistisks apkopojums, lai varētu konstatēt vispārīgas tendences, vai deminutīvu konotācijas tiek pārnestas mērķtekstā vai arī pazaudētas. 5., 6. un 7. tabulā redzams analizētajos avottekstos fiksēto deminutīvu skaits, to nozīmes un konotāciju zaudējums vai pārnese mērķtekstā, norādot, vai tās izteiktas ar morfoloģisku vai analītisku valodas līdzekļu palīdzību.

Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide mērķtekstā:
„The Bear’s Ears”

Avotteksts	Mērķteksts	Deminutīvu skaits avottekstā (kopā)	Zaudētas konotācijas mērķtekstā	Emocionālo konotāciju atveide mērķtekstā	
				ar morfoloģiskiem līdzekļiem	ar leksiskiem līdzekļiem
Skalbe 1979a [1913]	Skalbe 2003a	45	11	0	34
Skalbe 1979b [1924]	Skalbe 2003b	13	3	0	10
Skalbe 1979c [1936]	Skalbe 2003c	3	2	0	1
Blaumanis 1955a [1889]	Blaumanis 2003a	128	87	7	34
Blaumanis 1955b [1900]	Blaumanis 2003b	64	39	0	25
Jaunsudrabiņš 1982 [1923]	Jaunsudrabiņš 2003	14	14	0	0
Virza 1989 [1933]	Virza 2003	21	11	0	10
Mauriņa 1990 [1939]	Mauriņa 2003	12	8	2	2
Upīts 1949 [1914]	Upīts 2003	25	17	0	8
	Kopā	325	192	9	124

5. tabulā redzams, ka gandrīz 60 % gadījumu avotteksta deminutīvu nozīmes un implicētās konotācijas mērķtekstā ir zaudētas gan vārda, gan teikuma un rindkopas līmenī. Ļoti reti tulkotāji ir lietojuši morfoloģiskus līdzekļus, un tas ir darīts gadījumos, kad angļu valodā eksistē deminutīvs ar līdzvērtīgu nozīmi, piemēram, *memmiņa* (Blaumanis 1955a [1889]) – *mummy* (Blaumanis 2003a) vai *vecmāmiņa* (Mauriņa 1990 [1939]) – *granny* (Mauriņa 2003). Analītisko valodas līdzekļu izmantojums nozīmes nianšu atveidei ir daudz plašāks, un tulkotāji ir izmantojuši gan emocionāli izteiksmīgus īpašības vārdus, lietvārdus un darbības vārdus, gan arī pievienojuši lietvārdiem piederības vietniekvārdus.

Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide mērķtekstā:
„New Latvian Fiction”

Avotteksts	Mērķteksts	Deminutīvu skaits avottekstā (kopā)	Zaudētas konotācijas mērķtekstā	Emocionālo konotāciju atveide mērķtekstā	
				ar morfoloģiskiem līdzekļiem	ar leksiskiem līdzekļiem
Bankovskis 1995	Bankovskis 1998	17	13	0	4
Berelis 1999 [1995]	Berelis 1998	65	36	0	29
Einfelds 1995	Einfelds 1998	62	30	20	12
Ikstena 1995	Ikstena 1998b	14	14	0	0
Kolmanis 1995	Kolmanis 1998	32	25	0	7
Lāce 1992	Lāce 1998	18	15	0	3
Neiburga 2004	Neiburga 1998	53	42	0	11
Ozoliņš 1991	Ozoliņš 1998	7	7	0	0
Repše 1999 [1992]	Repše 1998	75	46	14	15
Zelmenis 1999 [1995]	Zelmenis 1998	55	50	1	4
Ziedonis 1992	Ziedonis 1998	137	100	0	37
	Kopā	535	378	35	122

6. tabulā apkopoti kvantitatīvie rādītāji par deminutīvu lietošanas gadījumiem N. Ikstenas, P. Bankovska, Gunta Bereļa, J. Einfelda, A. Kolmaņa, Aijas Lāces, A. Neiburgas, Aivara Ozoliņa, G. Repšes, M. Zelmeņa un Rimanta Ziedoņa prozas darbos, kuru tulkojumi iekļauti ASV 1998. gadā izdotajā mūsdienu literatūras periodiskā izdevuma „The Review of Contemporary Fiction” XVIII sējumā „New Latvian Fiction”. 6. tabulā redzams, ka 11 analizētajos avottekstos tika fiksēti 535 deminutīvu lietošanas gadījumi, no kuriem mērķtekstos 35 ir atveidoti ar morfoloģiski darinātu deminutīvu angļu valodā, 122 – ar leksisko līdzekļu palīdzību. Izlasē iekļauto prozas darbu tulkojumos deminutīvu nozīmes un konotācijas zaudētas 378 gadījumos, kas ir vairāk nekā 70 % gadījumu. Tas varētu būt gan striktu tulkošanas prasību trūkuma dēļ (sal. Krieviņa 1998: 10), gan arī tulkotāju subjektīvās interpretācijas dēļ, cenšoties izvairīties no pārlietu lielas „citādības” (sal. Hermans 1996: 10). Mērķtekstā morfoloģiski darināti deminutīvi pārsvarā lietoti gadījumos, kad latviešu personvārda deminutīvs ir aizstāts ar tā atbilstmi angļu valodā. Procentuāli pilnībā vai daļēji

atveidoto deminutīvu nozīmju un konotāciju skaits un arī izvēlētie valodas līdzekļi izlasē „New Latvian Fiction” un „The Bears Ears” ir diezgan tuvi.

7. tabula

Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveide mērķtekstā:
„Latvian Sojourn”

Avotteksts	Mērķteksts	Deminutīvu skaits avottekstā (kopā)	Zaudētas konotācijas mērķtekstā	Atveide mērķtekstā	
				ar morfoloģiskiem līdzekļiem	ar leksiskiem līdzekļiem
Einfelds 2009	Einfelds 2015	91	55	2	34
Ikstena 2004	Ikstena 2015	52	39	0	13
Zālīte 2013	Zālīte 2015	3	0	1	2
Zebris 2014a	Zebris 2015b	67	19	1	47
	Kopā	213	113	4	96

No izlasē „Latvian Sojourn” iekļautajiem latviešu rakstnieku prozas darbu vai to fragmentu tulkojumiem analizētajos J. Einfelds, N. Ikstena, Māras Zālītes un O. Zebra, avottekstos kopā tika fiksēti 213 deminutīvu lietošanas gadījumi, kuru nozīmju nianse mērķtekstos tika pilnībā vai daļēji atveidotas 47 %, bet zaudētas – attiecīgi aptuveni 53 % gadījumu (skat. 7. tabulu).

Latviešu literatūrai ir grūti atrast ceļu pie lasītājiem, kuru kultūrā ļoti piesardzīgi izturas pret tulcotiem daiļdarbiem (Zauberga 2003: 13). Ar izcilu tulkotāju veikumu, kas spēj mērķauditorijai saprotamā formā pārnest citā valodā formulētas gan vispārcilvēciskas vērtības, gan kultūrspecifiskas lietas un pasaules redzējumu, tā var aizsniegt lasītājus visā pasaulē, bet starptautiskas auditorijas sasniegšanai nepieciešams ieguldīt laiku un pūles (Ikstena 1998a: 9). Šī jautājuma iespējamie risinājumi ir sarežģīti un daudzslāņaini, un līdzvērtīga avotteksta deminutīvos ietvertā vēstījuma pārnese tulkojumā ir viens no elementiem, kas varētu palīdzēt to paveikt.

Šajā promocijas darba nodaļā, apkopojot kvantitatīvos datus, var secināt, ka deminutīvu nozīmju nianse un konotācijas visās trīs izlasēs iekļauto latviešu autoru prozas darbu tulkojumos angļu valodā ir pārnestas mazāk nekā pusē gadījumu, „New Latvian Fiction” tulkojumos pat tikai aptuveni 30 % gadījumu. Šie rezultāti ir tuvi līdzīga rakstura pētījumiem par deminutīvu nozīmju un konotāciju atveidi, tulkojot no citām valodām (sal. Chamonikolasová, Rambousek 2007; Al-Ghazalli 2012 u. c.) – deminutīvu denotatīvā nozīme mērķtekstā angļu valodā tiek pārnesta, bet emocionālās konotācijas – bieži zaudētas.

Deminutīvu nozīmju un konotāciju atveides analīze izlasēs „The Bears Ears”, „New Latvian Fiction” un „Latvian Sojourn” iekļauto latviešu rakstnieku prozas darbu tulkojumos ļauj secināt, ka:

- vārda, teikumu un rindkopas līmenī avotteksta deminutīvu konotācijas tiek bieži pazaudētas („New Latvian Fiction” – aptuveni 70 % un „The Bears Ears” – gandrīz 60 %, „Latvian Sojourn” – ap 53 %);
- denotatīvo pamazinājuma nozīmi tulkotāji bieži atveido, izmantojot analītiskos līdzekļus, piemēram, īpašības vārdus *small, little, tiny* utt., kas pēc savas nozīmes izsaka mazu izmēru vai apjomu;
- analītiskie līdzekļi dažādu emocionālo nokrāsu un attieksmes atveidei, piemēram, īpašības vārds *dear* pirms lietvārda, tiek lietoti ievērojami retāk nekā *small* vai *little* objektīvā izmēra apzīmēšanai;
- morfoloģiskie deminutīvu darināšanas līdzekļi konotāciju atveidei tiek reti izmantoti. Pārsvārā tulkotāji tos lietojuši personvārda deminutīvu atveidei, izvēloties attiecīgā personvārda atbilstīgu angļu valodā.

Analizētais valodas materiāls piedāvā veiksmīgus piemērus, kā tulkojumā, izvēloties avotvalodas deminutīva nozīmei vistuvāko sinonīmu no īpašības vārdu, apstākļa vārdu, lietvārdu, darbības vārdu u. c. vārdšķiru (kuras apzīmē attiecīgo emocionālo attieksmi, stāvokli, darbības intensitāti) klāsta, ir iespējams precīzi atveidot avottekstā pausto emocionālo nokrāsu. Piemēram, G. Repšes darba „Stigma” tulkojumā (Repše 1998) sirsnīgās uzrunas *brālīti* un *bērnīņ* (Repše 1999 [1992]: 228; 229) attiecīgi atveidotas ar atbilstoši sirsnīgu uzrunu *little guy* un *sweetie* (Repše 1998: 138 un 139), bet ironiski lietotais deminutīvs *putniņš* (Repše 1999 [1992]: 222) iztulkots kā frāze *what kind of bird* (Repše 1998: 132). Nicinoša attieksme izteikta, pilnībā pārfrāzējot teikumu: *Profesorīte atradusies*. (Repše 1999 [1992]: 217) – *Aren't we Little Miss Professor* (Repše 1998: 127). Diemžēl šādi piemēri analizētajos tekstos ir atsevišķi gadījumi.

Ekscerpētā materiāla analīze rāda, ka izlašu tulkotāji nav pilnībā izmantojuši angļu morfoloģisko deminutīvu darināšanas klāstu, piemēram, prefiksāciju, atkārtotību, salikto darināšanu utt. (sal. Schneider 2003). Analizētie piemēri parāda, ka latviešu deminutīvu konotāciju pārnesei angļu valodā iespējams veiksmīgi izmantot analītiskos līdzekļus vērtējuma vai attieksmes izteikšanai (Schneider 2003: 134–135), un tulkotājiem ieteicams plašāk izmantot emocionāli ekspresīvus adjektīvus, adverbis, kā arī no mērķvalodā pieejamo sinonīmu klāsta izvēlēties atbilstošākos substantīvus, verbus vai citu vārdšķiru vārdus, kas visprecīzāk izteiktu to emocionālo informāciju, ko sevī ietver avotvalodā konkrētā kontekstā lietotais deminutīvs.

Valodas materiāla sastatāmās analīzes rezultāti liecina, ka palīgīdzeklis, kurā apkopoti ieteikumi deminutīvu implicēto konotāciju atveidei angļu valodā, būtu noderīgs ne tikai topošajiem un jaunajiem tulkotājiem, bet arī praktizējošiem tulkotājiem kā atgādinājums par valodas līdzekļu daudzveidīgajām iespējām un avots idejām tulkošanas procesā. Lai varētu izstrādāt palīgīdzekli tulkotājiem, nepieciešams promocijas darba apakšnodaļās 1.3.1.–1.3.3. atspoguļoto latviešu deminutīvu nozīmju nianšu un angļu valodas emociju un attieksmju izteiksmes līdzekļu salīdzinājumu izanalizēt no tulkojumzinātnes skatupunkta. Šī analīze iekļauta nākamajās divās nodaļās.

2.2. Tulkošanas pieejas sasaiste ar tulkojuma mērķi un mērķauditoriju

Deminutīvos ietvertās subjektīvā vērtējuma, jūtu, attieksmes un emocionālās nokrāsas jeb konotācijas atveide angļu valodā bieži rada grūtības latviešu prozas darbu tulkotājiem, jo atšķirībā no latviešu valodas angļu valodā morfoloģiski atvasināti deminutīvi tiek lietoti reti, tāpēc jāmeklē citi izteiksmes līdzekļi. A. Veržbicka (Wierzbicka 1992a: 3) uzskata, „ja valoda ir līdzeklis nozīmes izteikšanai, tad nozīmei vismaz kaut kādā mērā ir jābūt neatkarīgai no valodas un pārnesamai no vienas valodas citā”²⁴. (Skat. arī Sīlis 2002: 104). Bet jautājums ir, cik lielā mērā tā ir atveidojama citā valodā un cik liela nozīme ir avotteksta un mērķteksta kultūras atšķirībām jeb, „formulējot to citiem vārdiem, cik lielā mērā valodu veido „cilvēka būtība” un cik liela mērā to nosaka kultūra” (Wierzbicka 1992a: 7)²⁵. Latviešu deminutīvos ietverto nozīmi, attieksmi un vērtējumu reizēm grūti atveidot tulkojumos pat radniecīgajā lietuviešu valodā (Kvašīte 2012: 251), un pēc valodu tipa un tradīcijām atšķirīgā angļu valoda tulkotājiem rada papildu grūtības. Jānis Sīlis (2002: 106), raksturojot divus biežāk sastopamo tulkošanas grūtību iemeslus, t. i., lingvistiskos un kultūrspecifiskos, tieši latviešu deminutīvus min kā piemēru lingvistiskajām grūtībām, jo „pie t. s. sintētisko valodu grupas piederošās latviešu valodas deminutīvu sufiksiem nav atbilstības angļu valodā, kas pieder pie analītiskajām valodām, nav arī iespējams adekvāti izteikt deminutīvus ietverto mīļumu un sirsnīgumu: latviešu *dieviņš, papardīte, galotnīte* angļu tulkojums ar *little (small, tiny, miniature* utt.) norāda tikai uz nelielu izmēru, labākajā gadījumā – uz smalkumu, trauslumu, graciositāti” (Sīlis 2002: 107). Deminutīvu mērķtiecīgs un jēgpilns lietojums avottekstā latviešu prozas darbu tulkotājam nenovēršami liek meklēt un kombinēt dažādus mērķvalodas izteiksmes līdzekļus, atveidojot mērķtekstā deminutīvu implicētās vērtības un konotāciju. Lai latviešu literatūras tulkotājs varētu atrast piemērotākos angļu valodas līdzekļus deminutīvu nozīmju atveidei, viņam ir maksimāli precīzi jāuztver avottekstā implicētās nozīmes nianses – ko teksta autors ir vēlējis pateikt, kādu vēstījumu paust, izmantojot deminutīvu konkrētā kontekstā; mērķvalodā jāpārnes ne tikai eksplīcīti paustais vēstījums, bet arī implicētā nozīme. A. Vulāne uzskata, ka „deminutīvs acīmredzot pieder leksikas slānim, kas ietver kultūrspecifisku informāciju, atspoguļo latviskā pasaules skatījuma savdabību [...]” (Vulāne 2002: 11), tāpēc latviešu rakstnieku prozas darbu tulkojumos būtu svarīgi saglabāt informāciju, kas izteikta ar deminutīvu palīdzību. Kā norādījusi A. Veržbicka, kultūratšķirību dēļ dažādās valodās pat vārdiem, kuru atbilstmes ir dotas vārdnīcās, nozīmes atšķiras, jo tie „atspoguļo un atklāj attiecīgās sabiedrības (vai valodas kopienas) dzīves un domāšanas veidu, kā arī spēj sniegt nenovērtējamas norādes kultūras izpratnei”²⁶ (Wierzbicka 1997: 4). Savukārt Zoltāns Kevečešs (*Zoltán Kövecses*), pētot emociju izpausmi ar metaforu palīdzību, ir secinājis, ka tieši konotatīvās nozīmes, īpaši emocionālās nozīmes dažādās kultūrās ir ļoti

²⁴ “[...]if language is a tool for expressing meaning, then meaning, at least to some extent, must be independent of language and transferable from one language to another.”

²⁵ “[...] to put it differently, to what extent languages are shaped by “human nature” and to what extent they are shaped by culture”

²⁶ “[...] meanings of words from different languages don't match (even if they are artificially matched, *faute de mieux*, by the dictionaries), that they reflect and pass on ways of living and ways of thinking characteristic of a given society (or speech community) and that they provide priceless clues to the understanding of culture.”

atšķirīgas (Kövecses 2003: 10). Cenšoties mērķvalodā atveidot deminutīva nozīmi un konotācijas, tulkotāja uzdevums ir īpaši sarežģīts, jo būtiska nozīme ir ne tikai konkrētā literārā darba tipam, žanram, tulkošanas valodu pāra specifikai, valodu tradīcijām, kultūratšķirībām, bet arī subjektivitātei (deminutīvos ietvertās nozīmes nianšu izpratne ir atkarīga no tulkotāja individuālās pieredzes, interpretācijas un valodas izjūtas) un deminutīva lietojuma konteksta.

Tulkotājam kā vidutājam starp tekstu un tā lasītāju ir pietiekoši labi jāpazīst potenciālā mērķauditorija ar tās kopējām zināšanām un jāizjūt mērķvaloda. Lai atrastu labāko tulkojuma variantu jeb risinājumu, Kristiāne Norda (*Christiane Nord*) uzskata, ka būtiski ir analizēt avotteksta un mērķteksta funkcionēšanu attiecīgi avotvalodas un mērķvalodas kultūrā, kas palīdz tulkotājam izprast, kuri avotteksta elementi ir jāsauglabā un jāadaptē mērķtekstā (Nord 1991). Tulkotāja darba procesā pieņemtie lēmumi ir atkarīgi no tulkošanas uzdevuma un tulkojuma mērķa (*skopos*) (Vermeer 2000 [1989]: 227). Runājot par izšķiršanos, vai tulkojumam jābūt vairāk mērķteksta un mērķvalodas vai avotteksta un avotvalodas orientētam, tulkojumzinātnē pazīstamas divas pieejas, kuras tulkošanas kontekstā detalizēti analizējis un raksturojis Lorenss Venuti (*Lawrence Venuti*):

- svešādošana – uz oriģināla valodu jeb avotvalodu orientēta pieeja (angļu valodā lieto terminu *foreignisation*) jeb maksimāla avottekstam, avotvalodai un tās kultūrai raksturīgo elementu saglabāšana, kas tulkojuma lasītājam var izraisīt asociācijas, ka viņš atrodas svešā vidē (Venuti 2000 [1989]; 2008; Nacionālā enciklopēdija-e, šķirklis *tulkošanas stratēģijas*);
- pielāgošana – uz mērķvalodu orientēta pieeja (termins angļu valodā – *domestication*) jeb teksta maksimāla adaptācija mērķvalodā un tās kultūrā, izskaužot svešādo (Venuti 2000 [1989]; 2008; Nacionālā enciklopēdija-e, šķirklis *tulkošanas stratēģijas*).

Darba procesā pieņemtie tulkotāja lēmumi par atbilstošākās pieejas vai risinājuma izmantošanu konkrētā situācijā ir atkarīgi gan no teksta veida, gan no paredzētās tulkojuma funkcijas mērķvalodā un mērķauditorijas (Vermeer 2000 [1989]: 229; latviešu literatūras tulkojumu kontekstā skat. Veisbergs 2004: 24–25). Ja tulkotājs izvēlētos maksimālu avottekstam, avotvalodai un tās kultūrai raksturīgo elementu saglabāšanu un angļu mērķtekstā lietotu deminutīvus ikreiz, kad tie ir lietoti avottekstā, tie noteikti mērķteksta lasītājiem šķistu kā svešķermeņi, jo angļu valodā morfoloģiski darinātus, t. i., ar piedēkļiem atvasinātus deminutīvus lieto reti. Savukārt izvēloties teksta maksimālu adaptāciju mērķvalodā un tās kultūrā un atveidojot avotteksta deminutīvu nozīmes nianšes, piemēram, ar atbilstošu izteiksmīgu īpašības vārdu palīdzību vai izvēloties stilistiski marķētus vārdus vai izteicienus, ir iespējams panākt raitu un dabisku mērķvalodas skanējumu, vienlaikus tulkojumā atveidojot avotteksta gaisotni. Tulkotājam jāspēj rast līdzsvaru, kā, pietuvinot tekstu mērķvalodas kultūrai un valodai, tomēr panākt, lai nenotiktu „kultūratšķirību nonivelēšanās jeb akulturācija” (Zauberga 2004: 107). Lai gan liela daļa angļiski lasošās mērķauditorijas sagaida, lai tulkoto tekstu varētu lasīt viegli kā oriģinālu (Aixela 1996: 54), tomēr avotvalodas kultūrspecifisko vēstījumu un gaisotni nevajadzētu pazaudēt. Šo domu Valsts valodas komisijas starptautiskās konferences „Identitāte un atpazīstamība, valoda un tulkojums” 2003. gadā savā ievaduzrunā ir izteikusi zinātniece un toreizējā Latvijas prezidente

Vaira Viķe-Freiberga: „[...] ja tie būtu tulkoti citu tautu valodās, pie tam tulkoti ne tikvien kaut kā, bet izcili literārā veidā, tādā veidā, ka citas tautas lasītājiem rastos sajūta, ka te ir tāds darbs, kas ir sacerēts manā valodā, jo tas rit tik raiti, taču saturā, stilā, tēlos ir kaut kas tāds, ko es vēl nepazinu. Šim tulkojumam būtu jāatklāj tāda pasaule, kādu lasītājs vēl pat nezina, ka tāda pastāv, un tad viņam radīsies interese un tad viņam radīsies priekšstats par Latviju.” (Viķe-Freiberga 2004: 6).

Tulkotāja lēmumi neapšaubāmi ir atkarīgi no viņa lomas tulkošanas procesā. Vairāki tulkojumzinātnieki, piemēram, Justa Holca-Menteri (*Justa Holz-Mänttari*) (1984), Hanss Jozefs Fermērs (*Hans Josef Vermeer*) (2000 [1989]) raksturojuši tulkojuma sagatavošanā iesaistīto pušu lomu un uzdevumu dalījumu, kas atkarībā no tulkojuma mērķa un paredzētās mērķauditorijas būtiski ietekmē tulkotāja izvēlēto tulkošanas pieeju tekstam kopumā un arī konkrētas izmantotās tulkošanas metodes, stratēģijas vai risinājumus teksta, tulkošanas vienības jeb segmenta (vārda, frāzes, teikuma vai domas) līmenī. Retos gadījumos, kad tulkotājs pats ir iniciators tulkojuma veikšanai, tad, protams, viņš var izvēlēties pats, vai tulkojums veidojams kā orientēts uz avottekstu, avotvalodu un avotteksta kultūru, t. i., maksimāli saglabājot avotkultūras un avotvalodas specifiskās nianšes, vai vairāk orientēts uz mērķteksta auditoriju un tās lasīšanas paradumiem utt. Reālajā tirgus situācijā tulkotājam pārsvarā jātulko tas, ko liek pasūtītājs, piemēram, izdevniecības, žurnālu redakcijas vai citi tirgus dalībnieki. Rakstot par latviešu literatūras tulkojumu iespēju sasniegt plašāku citās valodās lasošu auditoriju, jau šīs tūkstošgades sākumā I. Zauberga norādīja, ka: „Tulkojumi ir un nākotnē tiks vēl vairāk pakļauti tirgus spēkiem, kur izdevējiem ir daudz lielāka teikšana nekā autoriem un tulkotājiem.” (Zauberga 2004: 108) Lai interese par latviešu literatūras tulkojumiem būtu augstāka un līdz ar to pieprasījums pēc tās tirgus apstākļos būtu lielāks, būtiski ir izmantot dažādas latviešu literatūras popularizēšanas iespējas, piemēram, dalību starptautiskajos grāmatu gadatirgos un izstādēs, *I'm introvert* kampaņu, tiešsaistes platformu „Latvian Literature” (Latvian Literature.) un tamlīdzīgus projektus un aktivitātes. Kā norādījis I. Zauberga, bieži iniciatīva latviešu literatūras tulkojumiem nāk no Latvijas puses, „[...] kas grib izstāstīt savu stāstu, iepazīstināt ar savu kultūru; šie tulkojumi kalpo latviešu kultūras interesēm [...]” (Zauberga 2004: 117). Šis viedoklis sakrīt ar A. Veisberga uzskatu, ka bieži motīvs konkrēta literāra darba tulkošanai ir Latvijas tēla veidošana, tās atpazīstamība: „skats uz latvisko identitāti caur kultūru ir tas, ko mēs gribētu piedāvāt citām tautām” (Veisbergs 2004: 23). Tomēr, lai kāds būtu tulkojuma motīvs, jādomā par mērķauditoriju, tās gaumi, lasīšanas paradumiem, interesēm un prasībām, jo „piederze rāda, ka citas tautas biežāk pieņem tulkojumus ar universāliem, „vispārcilvēciskiem” sižetiem un saprotamām problēmām” (turpat: 22). Komentējot pieeju, kā tulkot, A. Veisbergs akcentē nepieciešamību analizēt konkrēto gadījumu un spēju rast līdzsvaru (turpat: 24–25). Šie latviešu tulkotāju un translatoļu viedokļi sasaucas ar Endrjū Čestermana (*Andrew Chesterman*) teoriju, ka izvēlēto tulkošanas pieeju kopumā un līdz ar to arī pieņemtos lēmumus konkrētu tulkošanas vienību līmenī ietekmē tulkojuma mērķis, motivācija un iespējamā dažādu tulkošanas normu piemērošana (Chesterman 1997: 113). Tas palīdz panākt, ka tulkojums ir raitā, kvalitatīvā mērķvalodā, ko lasītājam viegli lasīt, bet ir saglabāts avotteksta vēstījums, tonalitāte un gaisotne.

Lai tulkotājs varētu izvēlēties piemērotāko pieeju un attiecīgi arī mērķvalodas līdzekļus avottekstā ietvertā vēstījuma un gaisotnes pārnesei mērķtekstā, jāizprot deminutīvu nozīmju nianse avottekstā. Tulkotājam jāuztver, vai konkrētajā kontekstā autors vēlēties teiktajam piešķirt mīluma, maiguma, ironijas, nepatikas vai kādas citas attieksmes nokrāsas. Tas ir sarežģīts uzdevums, jo nozīmes interpretācija ir atkarīga no lingvistiskā un ekstralingvistiskā konteksta, informācijas saņēmēja pieredzes, fona zināšanām, valodas izjūtas un citiem faktoriem (Morris 1938; Horn 2006; Munday 2010; Nītiņa u. c. 2008 u. c.). Uz deminutīvu konotācijas atveidi tulkojumos var attiecināt Ritvas Lepihalmes (*Ritva Leppihalmē*) rakstīto par alūziju tulkošanu: „Nepietiek, ja tiek atrasts labākais veids, kā atveidot avotteksta vārdus. Daudz būtiskāk ir saprast, ko šie vārdi *nozīmē* konkrētās situācijas un kultūras kontekstā”²⁷ (Leppihalmē 1997: viii). R. Lepihalmē (turpat: viii) ierosina terminu „culture bump”²⁸, kas aizgūts no starpkultūru komunikācijas jomas un nozīmē kultūru atšķirības, kuras ir kā klupšanas akmeņi saziņas procesā, attiecināt arī uz rakstiskajiem tulkojumiem. Latviešu deminutīvi var būt šādi tulkotāja klupšanas akmeņi, jo deminutīvos ietvertās nozīmes līdzīgi kā R. Lepihalmes analizētajās alūzijās pārsniedz konkrēto vārdu robežas²⁹ (Leppihalmē 1997: viii).

Ja tiek pieņemts, ka latviešu prozas darba tulkojums tiek gatavots un izdots ar mērķi sniegt ieskatu latviešu literatūrā, iepazīstināt ieinteresētu mērķteksta lasītāju ar to, kas ir īpašs un atšķirīgs latviešu literatūrā (ieskaitot latvisko pasaules redzējumu), respektīvi – tulkojums ir „oriģinālkultūras uzspiests” (Dollerup 1996: 46; arī Zauberga 2004: 117), tad deminutīvos implicīti un eksplicīti ietvertais vēstījums, emocionālās nianse un konotācijas būtu viens no tiem aspektiem, kuru vajadzētu saglabāt un atveidot tulkojumā³⁰.

Deminutīvu nozīme un konotācijas ir ļoti cieši saistītas ar to lietojuma kontekstu (Kalnača 2015: 253; Urbanoviča 2014: 147; Vulāne 2013: 225 utt.), savukārt tajos ietvertās nozīmes izpratne ir atkarīga no daudziem un dažādiem faktoriem. Neapšaubāmi, ka tulkotājs darba procesā katru deminutīvu lietošanas gadījumu neanalizē detalizēti, bet gan atveido mērķvalodā tā, kā to izprot atkarībā no konkrētā teksta žanra, rakstnieka stila, balstoties uz savu valodas izjūtu, profesionālo, personisko un emocionālo pieredzi, fona zināšanām un daudziem citiem aspektiem. Varētu teikt, ka deminutīvu nozīmes un konotāciju izpratne faktiski ir kompleksa apzināta vai neapzināta semantiskā, pragmatiskā un kontekstuālā analīze, kuru ļoti spēcīgi ietekmē arī subjektīvisma faktors.

Lingvistiskās pragmatikas paņēmieni izmantošana teksta analīzei tulkošanas procesā varētu būt viens no līdzekļiem, kas tulkotājiem palīdzētu labāk izprast deminutīvu funkciju konkrētā kontekstā, tāpēc šajā promocijas darbā īsumā tiek aplūkots, ko deminutīvu

²⁷ “It is not enough to work out how best to render the *words* of the source text; it is much more important to work out what the words *mean* in a particular situational and cultural context.”

²⁸ “Carol M. Archer (1986) has used the term of problems in face-to-face communication, culture bumps occurring between speakers of different cultural backgrounds, but we may observe culture bumps in reading situations as well, when culture-bound elements hinder communication of the meaning to readers in another language culture.”

²⁹ “[...] convey a meaning that goes beyond the mere words used.”

³⁰ Pamatojumu, kāpēc veidotas latviešu literāro darbu angļu tulkojumu izlases, kas analizētas šajā promocijas darbā, skatīt 2.1. nodaļā.

konotācijas uztverei un izpratnei varētu aizgūt no lingvistiskās pragmatikas. Pētījumā izmantoti gan pragmatikas pētnieku, piemēram, Čārlza Viljama Morisa (*Charles William Morris*) (1938), Džeikoba Meja (*Jacob May*) (2001), Kļausa Ērharta (*Claus Ehrhardt*) (2011), Hansa Jirgena Hēringera (*Hans Jürgen Heringer*) (2011) u. c. uzskati par pragmatisko nozīmes skaidrojumu, gan tulkojumzinātnieku Monas Beikeres (*Mona Baker*) (1992), Džeremija Mandeja (*Jeremy Munday*) (2010) u. c. viedokļi par pragmatikas atziņu izmantošanu tulkošanā.

Pirms aplūkot, kā lingvistiskās pragmatikas zināšanas var palīdzēt izprast latviešu valodas deminutīvu konotācijas un attiecīgi izvēlēties piemērotākos mērķvalodas līdzekļus to nozīmes pārnesei angļu valodā, jāprecizē, kā pētījumā tiek izprasta lingvistiskā pragmatika. Č. V. Moriss pragmatiku definē kā zinātni par zīmju un to interpretētāju attieksmēm³¹ (Morris 1938: 30), norādot, ka pragmatikā tiek pētīts valodas lietojums konkrētās situācijās. Jau 1938. gadā Č. V. Moriss ir norādījis, ka zīmes (deminutīvu nozīmes atveides gadījumā – izvēlētie valodas līdzekļi) ir „patiesas” tikai tik, cik precīzi jeb pareizi atspoguļo lietotāja domāto un izraisa cerēto atbildes reakciju³² (Morris 1938: 33). Atsaucoties uz Č. V. Morisa pragmatikas definīciju, Lorenss Rodžerss Horns (*Laurence Rogers Horn*) un Gregorijs Vords (*Gregory Ward*) (Horn, Ward 2006) akcentē, ka zīmes nozīme ir atkarīga no konteksta. Līdzīgs skaidrojums atrodams arī M. Beikeres definīcijā, kurā norādīts, ka lingvistiskā pragmatika pēta valodu tieši tās lietojumā, t. i., nevis valodas sistēmas, bet konkrētās komunikatīvās situācijas dalībnieku radīto nozīmi³³ (Baker 1992: 217). Aplūkotās definīcijas norāda, ka lingvistiskās pragmatikas skatījums varētu palīdzēt tulkotājiem uztvert deminutīvu nozīmes niansas, jo ikviens izteikums tiek aplūkots konkrētās situācijas kontekstā, ņemot vērā iesaistītos dalībniekus.

Iepriekš minētajās lingvistiskās pragmatikas definīcijās ir teikts, ka uzmanības centrā ir valodas lietojums saziņā. Lingvistiskās pragmatikas redzeslokā ietilpst arī rakstveida teksti, tādējādi ļaujot iekļaut šajā skatījumā arī promocijas pētījumā analizētos deminutīvus. Par to liecina gan K. Ērharta un H. J. Hēringera (Ehrhardt, Heringer 2011) pragmatikas definīcija, kurā uzskaitītas tās lietošanas jomas, gan Heinza Fātera, uzskats, ka: „valodas un situatīvais konteksts ir svarīgs gan mutvārdu, gan rakstveida saziņas aktos. Teiktais attiecas gan uz izteikumu veidošanu, gan uz izteikumu interpretāciju.” (Fāters 2010: 177)

Runājot par pragmatikas pieeju tulkojumzinātnē, bieži tiek lietoti jēdzieni *presupozīcija*, *implikatūra* un *valodas lietotāju kopējās zināšanas*, tāpēc promocijas darbā tiek aplūkots, kā latviešu rakstnieku prozas tekstu tulkošanas procesā var lietot presupozīcijas, implikatūras un valodas lietotāju kopējo zināšanu analīzi, lai precīzāk uztvertu deminutīvu konotāciju un atrastu piemērotākos valodas izteiksmes līdzekļus mērķvalodā. Piemēram, autora presupozīcija par lasītāja vai klausītāja fona zināšanām ietekmē vārdos tieši neizteikto saturu, jo radošajā procesā autors apzināti vai neapzināti izvēlas tādus valodas līdzekļus,

³¹ “Science of the relation of signs to their interpreters.”

³² “Signs are „true” in so far as they correctly determine the expectations of their users, and so release more fully behavior which is implicitly aroused in the expectation or interpretation.”

³³ “(..) the study of language in use. It is the study of meaning, not as generated by the linguistic systems but as conveyed and manipulated by participants in communicative situation.”

ieskaitot deminutīvus, kuri viņaprāt visprecīzāk izsaka domu, kā viņš to izjūt rakstīšanas brīdī. Dž. Mandejs (Munday 2010), definējot presupozīcijas jēdzienu tulkojumzinātnes kontekstā, fona zināšanas dēvē par lingvistiskajām un ekstralingvistiskajām zināšanām un norāda, ka nozīmes uztverei būtiska ir vēstījuma sūtītāja un saņēmēja savstarpējā mijiedarbība, jo, formulējot izteikumu, tā autors pieņem, ka viņa lasītājam vai klausītājam piemīt nepieciešamās fona zināšanas, lai vēsti varētu saprast³⁴ (Munday 2010: 98). Domātā un vārdos tieši nepateiktā sapratne balstās uz iesaistīto pušu sadarbību (Grice 1975). Deminutīvu gadījumā izteikuma autora emocionālā attieksme netiek pausta tieši, bet gan nojaušama tikai no konteksta, respektīvi, tā ietverta zemtekstā, kas ir „vārdos neizteiktais saturs, kas iekļauts tekstā un ko lasītājs, klausītājs uztver kā netieši nojaušamu emocionālu apakšstrāvojumu, apslēptu jūtu un gribas plūsmu” (LLVV 1996: 611). Lingvistiskajā pragmatikā un tulkojumzinātnē tā apzīmēšanai lieto terminu *implikatūra*, ko līdzīgi skaidro gan L. R. Horns³⁵ (Horn 2006: 3), gan M. Beikere³⁶ (1992: 223) – kā daļu no izteikuma jēgas, domāto, bet vārdos tieši nenoformulēto, kas, Fransuā Rekanti (*François Recanti*) vārdiem runājot, nav izteikuma burtiskā satura daļa³⁷ (Recanti 2006: 457).

Valodas lietotāju kopējās zināšanas ir vēl viens ļoti būtisks lingvistiskās pragmatikas jēdziens, kas prozas tekstu tulkotājiem var palīdzēt atveidot deminutīvu konotāciju mērķvalodā, jo veiksmīga saziņa iespējama tikai tad, ja vēstījuma sūtītājam un saņēmējam ir kopīgas fona zināšanas un priekšstati par stereotipiskām situācijām (Levinson 1983: 16). Izprotot, kādas ir atšķirības starp avotteksta un mērķteksta valodas lietotāju kopējām zināšanām un pieredzi, tostarp arī kultūrpieredzi, tulkotājs var izlemt, kuri būtu piemērotākie mērķvalodas līdzekļi vēstījuma atveidei. Ja latviešu daiļdarbu autoriem un lasītājiem ir daudz kopēju zināšanu gan par darbā atspoguļoto saturu, gan arī teksta formu, kādā saturs ir pasniegts, tad tulkotāja uzdevums ir ar to iepazīstināt mērķteksta lasītājus, kuriem ir cits kopējo zināšanu kopums. Ilze Plaude (2004: 7) uzskata, ka lingvistiskā pragmatika paplašina zināšanas par iespējām, ko sniedz valoda, un tulkotājiem šīs zināšanas būtu jāizmanto maksimāli veiksmīga rezultāta sasniegšanai. M. Beikere (Baker 1992) un Dž. Mandejs (Munday 2010) norāda, ka teksta uztvere ir atkarīga no adresāta gaidām un pieredzes. Avotteksta un mērķteksta auditorijai tās var atšķirties, kā tas, piemēram, ir deminutīvu lietošanas tradīcijā latviešu avotteksta un angļu mērķteksta lasītājam.

---

³⁴ “Presupposition relates to linguistic and extralinguistic knowledge the sender assumes the receiver to have or which are necessary in order to retrieve the sender’s message.”

³⁵ “[...] a component of speaker meaning that constitutes an aspect of what is **meant** in a speaker’s utterance without being part of what is **said**.”

³⁶ “[...] what the speaker means or implies rather than what s/he says.”

³⁷ “[...] not part of the literal content of the utterance.”

2.3. Tulkošanas risinājumi

Meklējot konkrētajai situācijai piemērotāko veidu, kā tulkojumā pārnest avottekstā netieši pausto vēstījumu, tulkotāji idejas var smelties E. Čestermana (Chesterman 1997) ieteiktajās tulkošanas stratēģijās un lietot kādu no: a) sintaktiskajām stratēģijām, piemēram, mainot teikuma struktūru vai vienu vārdšķiru aizstājot ar citu (turpat: 94); b) semantiskajām stratēģijām, mainot nozīmes niansi ar sinonīma, antonīma vai pārfrāzēšanas palīdzību (turpat: 101); vai c) pragmatiskajām stratēģijām, mainot vēstījumu (turpat: 107). E. Čestermana stratēģijas ir izstrādātas un raksturotas ļoti detalizēti, kas ir lietderīgi jauno tulkotāju mācību procesā, bet var būt sarežģīti izmantojamas praktiskajā tulkošanas procesā, kad tulkotājam nav laika iedziļināties un izpētīt dažādas teorētiskās nianšes.

Viena no visaptverošajām tulkošanas pieeju, metožu, stratēģiju un citu tehniku tipoloģijām, kuru tulkotāji var izmantot tulkošanas procesā un tulkotāju pasniedzēji – studentu mācību procesā – ir E. Pima izstrādātā tulkošanas risinājumu tipoloģija daudzām valodām (*a typology of translation solutions for many languages*) (Pym 2016: 219–242). Šajā tipoloģijā ir apkopotas vairākas iepriekšējās tulkošanas pieeju un tehniku klasifikācijas, piemēram, Žana Pola Vinē (*Jean-Paul Vinay*) un Žana Darbelnē (*Jean Darbelnet*) (Vinay, Darbelnet, 2000 [1958]) tulkošanas procedūras, E. Čestermana (Chesterman, 1997) tulkošanas stratēģijas u. c., pasniedzot un interpretējot tās praktizējošiem tulkotājiem ērti izmantojamā formā. Kā uzsvēris E. Pims, šī tipoloģija ir kā karte, ko tulkotājs var izmantot, kad rutīnveida tulkošanas process vairs raiti nevirzās uz priekšu un pēkšņi radies problēmgadījums jeb aizķeršanās (*bump mode*) (Pym 2016: 220). Deminutīvu atveide var būt viens no iemesliem, kāpēc šāda aizķeršanās rodas, tāpēc promocijas darbā tiek aplūkots, vai un kā šo tipoloģiju var pielāgot, lai mērķtekstā pārnestu emocionālās konotācijas, kas netieši izteiktas ar deminutīvu palīdzību, lai varētu to ietvert palīgmateriālā tulkotājiem.

Kā pirmie E. Pima tipoloģijā norādīti ar kopēšanu (*Copying*) saistītie tulkošanas risinājumi: avotvalodas vārda, tā izrunas, morfoloģiskās uzbūves, rakstības utt. kopēšana mērķvalodā (*Copying Sounds, Copying Morphology, Copying Script*) (turpat: 221–223). Deminutīvu gadījumā tulkotāji šos risinājumus var izmantot, kopējot avotvalodas vārdu morfoloģisko uzbūvi, t. i., piemēram, lietot ar piedēkļiem atvasinātus deminutīvus, paturot prātā, ka angļu un latviešu valodā ir atšķirīgas deminutīvu lietošanas tradīcijas un angļu valoda ir mazāk piesātināta ar deminutīviem (sal. Sīlis 2002; Sīlis, Sīle 2019; Schneider, Strubel-Burgdorf 2012). Promocijas darba pētījumā veiktā studentu tulkošanas eksperimenta rezultāti (skat. 3.1. nodaļu) un iepriekš veiktie praktizējošu tulkotāju veikto tulkojumu pētījumi (skat. Veidenberga 2014a; Veidenberga 2014b un šī promocijas darba 2.1. nodaļu) parāda, ka diezgan retos gadījumos tulkotāji mēdz aizstāt latviešu valodas deminutīvus ar angļu valodas deminutīviem, kas atvasināti ar sufiksu palīdzību, piemēram, *-let, -ling: zvaigznīte – starlet, meitiņa – daughterling*, un – personvārdu gadījumā – izmantot strupināšanu (*Paul – Pauli, Kārlītis – Charlie*). Analizētajā valodas materiālā ir arī piemēri, kad, kopējot avotvalodas vārda rakstību, personvārdi ir atstāti bez izmaiņām, piemēram, *Kārlēns, Paulītis*, tādējādi zaudējot avottekstā ietvertās nozīmes nianšes.

Deminutīvu konotāciju atveidei mērķvalodā plaši izmantojami tulkošanas risinājumu veidi, kas ieteikti izteiksmes formas maiņas (*Expression Change*) kategorijā (Pym 2016: 223–231). Tie piedāvā tulkotājiem plašu izvēli, kā pārnest ne tikai skaidri formulētu informāciju, bet arī netieši izteiktas konotācijas un nianses. Tās ļauj tulkotājiem, piemērojot perspektīvas jeb skatpunkta maiņu (*Perspective Change*), paraudzīties uz to pašu lietu no cita rakursa, vēršot uzmanību uz citu semantisko fokusu (*Changing Semantic Focus*) vai variējot ar informācijas blīvumu (*Density Change*). Valodas materiāla analīze rāda, ka šie tulkošanas risinājumi tiek praksē lietoti deminutīvu nozīmju pārneses gadījumos: piemēram, ar eksplikācijas (*Explication*) palīdzību, verbalizējot attiecīgo deminutīva implicēto nozīmes niansi (*spilventiņi – soft pillows, sieviņa – my dear wife*); ar mērķvalodas kultūrai un valodai atbilstošas idiomas vai izteiciena palīdzību (*Cultural Correspondence*) izsakot, piemēram, ironiju (*putniņš – what kind of bird*) vai nicinājumu (*Profesorīte atradusies – Aren't we Little Miss Professor*); gan kompensējot (*Compensation*) vienā teikuma vai rindkopas daļā zaudēto niansi citā vietā tekstā, piemēram, pārstrukturējot teikumu, izvēloties darbības vārda tagadnes vietā lietot pagātņi (skat. 10. piemēru) vai vienkāršo laiku vietā – ilgstošos laikus utt. (skat. piemērus tulkošanas eksperimentu mērķtekstu analīzē 3.1. nodaļā un 3.2. nodaļā).

10. piemērs

AT

Ar ierastu kustību mammīte paņēma maizes šķēli. To pārlauza uz pusēm un otru daļu iedeva tēvam. (Kalniete 2001: 7)

MT

With what now has become a customary action, my mother takes a slice of bread, breaks it in half and gives a half to my father. (Kalniete 2006: 17)

Analizētajos tulkojumos bieži ir izmantoti analītiskie deminutīvu marķieri objektīvi maza izmēra apzīmēšanai (piemēram, īpašības vārdi *little, tiny* utt.), retāk – pozitīvu emociju un attieksmes izteikšanai (piemēram, īpašības vārdi *sweet, dear*), tuvības, savējības izteikšanai (pievienojot piederības vietniekvārdu *my* vai *our*: *sieviņa – my dear wife, meitiņa – our little girl, mammīte – my mother* (skat. 10. piemēru)). Kā redzams minētajos piemēros (vairāk piemēru un to analīzi skatīt 2.1. nodaļā), sintaktisko (analītisko) deminutīvu veidošanas paņēmieni piedāvātās iespējas tulkotāji izmanto atsevišķi vai kopā ar dažādiem kompensācijas mehānismiem, lai gan īpašības vārdi, kas kalpo kā emocionāli marķieri, izsakot jūtas un attieksmi, tiek izmantoti ievērojami retāk nekā maza izmēra apzīmēšanai.

Kā vienu no kompensācijas risinājumiem E. Pims (Pym 2016: 229) min informācijas iekļaušanu zemsvītras piezīmēs, priekšvārdā vai citā paratekstā. Literāra teksta tulkojumā tas var ietekmēt teksta uztveri kopumā un traucēt mērķteksta lasītāja iejušanos gaisotnē, bet noteikti ir situācijas, kad šāds risinājums ir izmantojams arī deminutīvu konotāciju atveides gadījumos, ja tās nav iespējams eksplīcīti vai implicīti iekļaut pašā tekstā.

Deminutīvu konotāciju atveidei tulkotāji var plaši izmantot arī kultūras atbilstmes (*Cultural Correspondence*) tulkošanas risinājumu, izvēloties formulējumus, kas tuvi un pazīstami mērķvalodas lasītājiem. Atkarībā no konkrētā teksta un tulkojuma mērķa, kā

piemēri mērķvalodas kultūras atbilstībai varētu kalpot latviešu personvārdu deminutīvu aizstāšana ar strupinātajiem personvārdiem angļu valodā (*Paulītis – Pauly vai Paulie, Kārlēns – Charlie* utt.), frāzes vai izteiciena lietošana, kuru attiecīgajā situācijā lietotu mērķvalodā (*vēl brītiņu – just a moment, in a jiffy* utt.).

Ja orientēšanās uz avotvalodu (Venuti 2000 [1989]) nav mērķtiecīgi izvēlēta par dominējošo pieeju konkrēta literārā darba tulkošanā, un tulkotāja mērķis ir panākt, ka mērķteksta lasītājs bauda un novērtē to, nevis saskaras ar „kultūru atšķirību radītiem klupšanas akmeņiem un kultūrspecifiskiem elementiem, kas kavē nozīmes komunikāciju lasītājiem citas valodas kultūrā”³⁸ (Leppihalme 1997: viii), tad tulkotājam vajadzētu atrast veidus, kā pārnest ar deminutīvu netieši izteikto emocionālo konotāciju, un E. Pima tulkošanas risinājumu tipoloģija daudzās valodās (Pym 2016: 220) var rosināt tulkotāja domāšanas procesu, veicinot izvairīšanos no burtiska tulkojuma vai nozīmes pazaudēšanas, vienlaikus saglabājot avotteksta gaisotni.

Ja deminutīvu klātbūtne literāros tekstos ir „atšķirīgs valodas lietošanas veids noteikta mērķa sasniegšanai un iespaida radīšanai”³⁹ (Verdonk 2002: 5), respektīvi, daiļdarba autors tos lietojis nevis vienkārši labskanības vai valodas tradīcijas dēļ, bet apzināti, tad tulkotājam jārod risinājums, kā to eksplīcīti un implicīti vēstītās nianse atveidot mērķtekstā. Dažādu nianšu un emocionālo nokrāsu uztvere lielā mērā ir atkarīga no katra indivīda (šajā gadījumā – tulkotāja) pieredzes, zināšanām un avotvalodas un mērķvalodas izjūtas, spējas atpazīt netieši izteiktās nozīmes vai to kopuma (sal. Stilis 2003) un autora sūtītos signālus.

Apkopojot galvenos konstatējumus no šīs nodaļas, var secināt, ka deminutīvu analīze no lingvistiskās pragmatikas viedokļa var palīdzēt tulkotājam lēmumpieņemšanas procesā. Tā palīdz iegūt plašāku informāciju par atšķirībām avotvalodas un mērķvalodas lietotāju kopējās zināšanās un pieredzē, ieskaitot kultūrpieredzi, valodas lietošanas pieredzi un tradīcijas u. tml. Angļu valodā deminutīva nozīmes un konotācijas iespējams izteikt, izmantojot gan analītiskos, gan morfoloģiskos deminutīvu darināšanas līdzekļus, tādējādi, tos apzinot, tulkotājiem ir iespējams izvēlēties atbilstošākos mērķvalodas līdzekļus konkrētajā kontekstā. Pragmatikā valodas lietojums tiek pētīts konkrētās situācijās (Morris 1938; Baker 1992; Horn, Ward 2006 u. c.), un tulkošanā deminutīva lietojuma gadījuma konkrētais konteksts ir ļoti būtisks, ja tulkojumam mērķteksta lasītājos ir jāizraisa līdzīgas emocijas un reakcija kā avotteksta lasītājos.

E. Pima tulkošanas risinājumu klasifikācija piedāvā daudzpusīgas iespējas dažādām praktiskās tulkošanas situācijām, un tā pieļauj dažādu valodas līdzekļu izmantošanu, lai atveidotu nozīmju nianšu spektru, kas latviešu avottekstā izteikta ar deminutīvu palīdzību. Nepastāv viens ideālais risinājums, kas derētu visām situācijām, un konkrētā deminutīvu denotatīvās nozīmes un konotāciju atveides gadījumā izvēlētais tulkošanas risinājums un valodas līdzekļi ir atkarīgi no teksta žanra un tipa, tulkojuma mērķa un mērķauditorijas, autora stila un nolūka, lietošanas konteksta, kā arī tulkotāja valodas izjūtas, pieredzes un daudziem citiem faktoriem.

³⁸ “[...]culture bumps in reading situations as well, when culture-bound elements hinder communication of the meaning to readers in another language culture.”

³⁹ “a distinctive way of using language for some purpose and to some effect”

Promocijas darba nākamajā nodaļā atspoguļots izstrādes un analīzes process, veidojot, izmēģinot un pilnveidojot palīglīdzekli tulkotājiem deminutīvu konotāciju atveidei angļu valodā. Ieteikumu pamatu veido E. Pirmā ieteiktie tulkošanas risinājumi, kas aplūkoti šajā nodaļā, un deminutivitātes izteikšanai izmantotie angļu valodas līdzekļi, kas analizēti apakšnodaļā 1.3.2. un 1.3.3.

3. Palīg līdzekļi tulkotājiem: izstrādes, izmēģināšanas un pilnveides process

Promocijas darba trešā daļa atspoguļo „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” izstrādes procesu, kurā ietilpst vairākkārtēja Ieteikumu pārstrāde, divi studentu tulkošanas eksperimenti, pēctulkošanas anketēšana un tulkošanas jomas ekspertu viedokļu noskaidrošana. Pirmajā nodaļā aplūkots kontrolgrupas tulkošanas eksperiments un iegūtie dati, pēc kuru analīzes tika sagatavots Ieteikumu pirmais variants. Otrajā nodaļā sniegts ieskats Ieteikumu izmēģinājuma eksperimentā, analizējot iegūtos datus un salīdzinot tos ar kontrolgrupas datiem. Savukārt trešā nodaļa sniedz ieskatu tulkošanas jomas ekspertu viedokļos par Ieteikumiem un to gala varianta izstrādē.

3.1. Pirmais tulkošanas eksperiments datu ieguvei no kontrolgrupas Ieteikumu izstrādei un izmēģināšanai

Promocijas darba iepriekšējās nodaļās, aplūkojot atšķirības starp deminutīvu darināšanas un lietošanas biežumu latviešu un angļu valodā, secināts, ka lingvistiskajā literatūrā deminutivitātes izteikšanai angļu valodā galvenokārt akcentē analītisko līdzekļu lietošanu. Tas arī apstiprinās, sastatāmi analizējot publicētos latviešu rakstnieku darbu tulkojumus (skat. 2.1. nodaļu). Tulkotājprāt, deminutīvi bieži rada izaicinājumu tulkošanas procesā (piemēram, skat. intervijas ar tulkotājām I. Sentivani un M. Gailīti: Kaukule 2018; Rikše 2014), ko varētu saukt par „kultūras atšķirību radītu klupšanas akmeni (*culture bump*)” (Leppihalme 1997: viii). To uzskatāmi apliecina arī promocijas darba autores iepriekš veikto pētījumu rezultāti (skat. Veidenberga 2014a; Veidenberga 2014b un promocijas darba 2.1. nodaļu), analizējot vairākus latviešu rakstnieku darbu tulkojumus angļu valodā, kas liecina, ka vidēji 60 % gadījumu tulkotāji mērķtekstā nepārnēs emociju nokrāsas, attieksmes nianšes un citas deminutīvu konotācijas. Tas ļauj secināt, ka deminutīvu izraisīto grūtību risināšanai ir nepieciešams izstrādāt palīg līdzekli, kuru tulkošanas procesā kā īsu atgādinājumu un ideju rosinātāju varētu izmantot gan praktizējoši tulkotāji, īpaši jaunie tulkotāji, gan arī topošie tulkotāji, apgūstot tulkošanas prasmes un tehnikas studiju laikā.

Ņemot vērā, ka tiek pētīta kompleksa problēma (Mārtinsons u. c. 2016: 51–52), tika izvēlēta jaukta pētījuma dizaina struktūra (turpat: 194, atsaucoties uz Creswell u. c. 2003; arī Tracy 2020: 5). Kā galvenās pētniecības metodes tika izvēlētas kvalitatīvās metodes (studentu tulkošanas eksperiments, eksperimenta dalībnieku aptauja, iegūto datu salīdzinošā un sastatāmā analīze, ekspertu aptauja), apvienojot tās ar kvantitatīvām metodēm (avottekstu un mērķtekstu datu kodēšanu un kvantitatīvo rādītāju ieguvī vispārējo tendenču noteikšanai). Lai varētu noskaidrot, cik lietderīgi ir sagatavotie ieteikumi deminutīvu nozīmju nianšu atveidei tulkojumā, kā pētījuma metode tika izvēlēts šķietamais jeb kvaziekspieriments (Mārtinsons et. al. 2016: 127–128), jo eksperiments ļauj kontrolētos apstākļos ar līdzīga sastāva grupām – kontroles un eksperimentālo, mainot vienu vai vairākus faktorus, konstatēt to ietekmi uz

tulkojumu kā gala produktu (Williams, Chesterman 2014: 63–64). Pirms Ieteikumu izstrādes un izmēģināšanas, bija nepieciešams noskaidrot, kā rīkojas topošie tulkotāji, ja, tulkojot literāru tekstu, sastopas ar deminutīviem: 1) vai viņi uztver ar avotteksta deminutīva palīdzību pausto nozīmes konotāciju; 2) vai cenšas to pārnest mērķvalodā un kādus tulkošanas risinājumus un mērķvalodas līdzekļus lieto; 3) cik bieži topošo tulkotāju mērķtekstos tiek pārnestas vai zaudētas attieksmes un vērtējuma nianšes, kas avottekstā netieši izteiktas ar deminutīviem. Organizējot divus tulkošanas eksperimentus šī pētījuma ietvaros, galvenais mainīgais faktors jeb atšķirība starp abiem eksperimentiem bija dalībnieku informētība par pētniecības objektu. 1. eksperimenta (jeb kontroles grupas) dalībnieki netika informēti, ka tiks analizēti viņu lietotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi, lai pārnestu nozīmes un konotācijas, kas avottekstos izteiktas ar deminutīviem. Tas tika darīts, lai maksimāli pietuvinātu eksperimenta apstākļus reālam tulkotāja darbam, kad teksts tiek uztverts kā vienots veselums. Savukārt 2. eksperimenta dalībnieku tulkošanas uzdevumā tika iekļauti izstrādātie Ieteikumi deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu izteikšanai angļu valodā, lai izmēģinātu to lietderību tulkošanas procesā (2. eksperimenta datu analīzi un rezultātus skatīt 3.2.nodaļā).

Tulkošanas eksperimenti studentiem tika izstrādāti, aizgūstot ideju no K. P. Šneidera līdzīga eksperimenta (Schneider 2015). K. P. Šneiders (Schneider 2015: 461) uzskata, ka „visi deminutīvu nozīmju apraksti zinātniskajā literatūrā ir otrā līmeņa konceptualizācijas, t. i., lingvistiskas ekspertu radītas abstraktas zinātniskās konstrukcijas”⁴⁰, tāpēc ir svarīgi saprast, „kā parasti valodas lietotāji saprot deminutīvu formu nozīmi” (turpat)⁴¹. K. P. Šneiders eksperimenta dalībniekiem uzdeva tulkošanas uzdevumu, lūdzot pāros iztulkot vairākus teikumus, un viņu diskusijas tulkošanas procesa laikā tika ierakstītas, lai pēc tam analizētu dialogprotokolus, noskaidrojot, vai un kā tiek uztvertas ar deminutīvu palīdzību izteiktās nozīmju nianšes. Promocijas darba pētījuma 1. eksperimentā galvenā uzmanība tika pievērsta topošo tulkotāju spējai uztvert attieksmes, emociju un noskaņas nianšes, kas ietvertas avotteksta deminutīvos, un veidiem, kā viņi to izsaka mērķvalodā. Tāpēc 1. tulkošanas eksperimentā studenti strādāja individuāli, jo nolūks bija tuvināt šī eksperimenta norisi ikdienas tulkotāju darbam, un viņi parasti strādā vienatnē. Attiecīgi 1. eksperimenta dalībnieki tulkošanas gaitā radušās pārdomas un komentārus par lēmumpieņemšanas procesu ierakstīja skaļdomāšanas protokolos (angliski – *Think Aloud Protocol* – turpmāk tekstā lietots angļu akronīms TAP) (Williams, Chesterman 2014: 63–64; Malmkjær 2013: 37; Bouziane 2019: 49–50) un pēc tam atbildēja uz pēctulkošanas anketas jautājumiem. Savukārt 2. tulkošanas eksperimentā, kurā bija jāizmēģina pēc 1. eksperimenta sagatavotie „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”, studenti strādāja pāros vai mazās grupās pa trim un ierakstīja skaļdomāšanas dialogprotokolus (angliski – *Dialogue Think Aloud Protocol*, saīsinājums – DTAP) (detalizētāku informāciju skatīt 3.2. nodaļā).

Eksperimenta dalībniekiem tika lūgts izlasīt Kārļa Skalbes pasaku „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]) un vienu nodaļu no Osvalda Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris

⁴⁰ “[...] all descriptions of diminutive meaning in the research literature are second-order conceptualizations, i.e., abstract scientific constructs developed by linguistic experts.”

⁴¹ “[...] how ordinary language users understand the meaning of diminutive forms.”

2014), iztulkot norādītos fragmentus (2–3 izvēlētās rindkopas no katra teksta) angļu valodā, tulkošanas laikā ierakstot skaļdomāšanas protokolu. Tulkojamo tekstu atlase bija viens no izaicinošākajiem posmiem, jo, tā kā eksperimentus bija plānots veikt, iesaistot brīvprātīgos dalībniekus, tie nedrīkstēja būt pārāk gari, lai dalībnieki nezaudētu vēlmi piedalīties. Tekstā bija jābūt vairākiem deminutīviem, kurus autors lietojis ne tikai avotvalodas labskanības vai tradīcijas dēļ, bet gan cenšoties ar deminutīva palīdzību paust emocijas, attieksmi vai kādu citu nozīmes nokrāsu. Abi eksperimentam izvēlētie teksti ir arī tulkoti angļu valodā – „Hangman’s Daughter” (Skalbe 2003), tulkotāja I. Zauberga, un „In the Shadow of Rooster Hill” (Zebriš 2015), tulkotājs Džeids Vils (*Jayde Will*), kas dod iespēju salīdzināt studentu tulkojumus ar publicētajiem tulkojumiem. Abi darbi ir ievērojami ar to, ka to tulkojumi iekļauti latviešu literatūras antoloģijās: „Hangman’s Daughter” antoloģijā „Bear’s Ears” (Skalbe 2003), kuras mērķis ir „radīt reprezentatīvu ieskatu Latvijas literatūras ainā līdz 1940. gadam” (Zauberga 2003: 14)⁴², savukārt „In the Shadow of Rooster Hill” – tiešsaistes ikceturkšņa literatūras žurnāla „Trafika Europe” izdevumā „Latvian Sojourn”, kas piedāvā „pietīcīgu ieskatu dažu labāko šībrīža Latvijas rakstnieku darbos” (Singer 2015: I)⁴³.

Atbilstoši teorētiskās literatūras analīzes laikā gūtajiem secinājumiem un sekojot K. P. Šneidera (sal. Schneider 2015) līdzīga eksperimenta paraugam, studentiem tika izstrādāta detalizēta instrukcija jeb tulkošanas uzdevums, aprakstot darbības soli pa solim, sagatavojot arī anketu un anketas jautājumus eksperimentu dalībniekiem. Potenciālie 1. eksperimenta dalībnieki, t. i., augstskolas X studiju programmas „Tulkošana” studenti tika uzrunāti, izmantojot elektronisko pastu un tulkošanas kursu praktiskās nodarbības. Tulkošanas uzdevuma apraksta ievadā eksperimenta dalībnieki tika informēti, ka viņu līdzdalība eksperimentā ir brīvprātīga un anonīma, un dati tiks izmantoti tikai pētniecības vajadzībām un apkopotā veidā. Lai visiem pētījuma dalībniekiem būtu vienlīdzīgi nosacījumi, tika izteikts lūgums visos četros pētījuma soļos secīgi izpildīt dotās instrukcijas un katru nākamo soli sākt lasīt un pildīt tikai tad, kad ir pilnībā pabeigts iepriekšējais (1. eksperimenta tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas anketa pievienota 2. pielikumā).

Pirmais solis bija izlasīt avottekstu un iztulkot pasvītrotos fragmentus, izmantojot MS WORD dokumentu un savas pārdomas tulkošanas procesa laikā, ja iespējams, ierakstot skaļdomāšanas protokolā TAP (sal. Williams, Chesterman 2014; Malmkjær 2013: 37), t. i., audioierakstā, tādējādi fiksējot domāšanas procesu, lēmumu pieņemšanas procesu, labojumus, komentārus utt. Līdzīgi kā K. P. Šneidera eksperimentā (Schneider 2015), arī 1. eksperimenta dalībnieki netika informēti, ka jākoncentrējas uz deminutīvu nozīmju un konotāciju atveidi tulkojumā. Eksperimenta ievadā bija teikts, ka pētījums, kurā viņi piedalās, ir „veltīts oriģināldarbos un tulkojumos izmantotajiem valodas līdzekļiem – kā rakstnieks un tulkotājs ar vārdu palīdzību raksturo literāros tēlus, viņu iekšējo pasauli, domas, jūtas un attieksmi pret apkārtējo vidi, notikumiem un cilvēkiem” (skat. 1. eksperimenta tulkošanas uzdevumu 2. pielikumā). Tas tika darīts ar nolūku, lai studenti pievērstos literārajam tekstam kopumā, t. i., kā vienotam veselumam. Tādējādi ir iespējams objektīvāk izvērtēt, vai topošie tulkotāji uztver deminutīvos ietvertās nozīmes nianšes konkrētajā kontekstā un vai viņi tos uzskata par

⁴² “[...] to create a representative picture of Latvian literature up to 1940.”

⁴³ “[...] a modest sampling of some of the finest Latvian writers working today.”

izaicinājumu vai kultūras atšķirību radītu klupšanas akmeni tulkošanas procesā. Par to liecina skaļdomāšanas protokolos ierakstītie komentāri un pārdomas, kā arī atbildes uz pēctulkošanas anketas jautājumiem. Pēc tulkojuma studenti tika aicināti aizpildīt anketu par sevi, lai varētu izveidot eksperimenta dalībnieku profilu. Tikai eksperimenta pēdējā solī viņiem tika lūgts komentēt deminutīvu lietojumu avottekstā – kādas papildu nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, viņuprāt, ir izteiktas, lietojot tekstā deminutīvus, un vai tulkošanas procesā viņi pārdomāja, kādus tulkošanas risinājumus, kādus valodas līdzekļus angļu valodā izmantot, lai mērķtekstā atveidotu nianšes, kas avottekstā izteiktas ar deminutīvu palīdzību.

Pēc eksperimenta datu (mērķtekstu, skaļdomāšanas protokolu, aizpildīto anketu un pēctulkošanas anketas jautājumu atbilžu) saņemšanas, katram tulkojamajam fragmentam un katram pētījuma dalībniekam tika piešķirts savs kods. No K. Skalbes pasakas „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]) bija jātulko divi fragmenti, un to kodi bija AT KS1 (avotteksts, Kārlis Skalbe, 1. fragments) un AT KS2 (avotteksts, Kārlis Skalbe, 2. fragments). AT KS1 bija 2 deminutīvu lietošanas gadījumi, AT KS2 – 9 deminutīvu lietošanas gadījumi. No O. Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” 1. nodaļas (Zebriš 2014) eksperimenta dalībnieki tulkoja 3 fragmentus, un to kodi attiecīgi bija AT OZ1 (avotteksts, Osvalds Zebriš, 1. fragments), AT OZ2 (avotteksts, Osvalds Zebriš, 2. fragments) un AT OZ3 (avotteksts, Osvalds Zebriš, 3. fragments). AT OZ1 un AT OZ3 katrā bija 2 un AT OZ2 – 4 deminutīvu lietošanas gadījumi.

Datu analīzes vajadzībām katram 1. eksperimenta dalībniekam tika piešķirts savs alfabēta burts, kurš tika izmantots viņa iesūtīto tulkojuma fragmentu, skaļdomāšanas protokola un anketas jautājumu atbilžu kodēšanai. Piemēram, studenta A. K. Skalbes 1. fragmenta tulkojums ir apzīmēts ar kodu MT A KS1 (mērķteksts, students A, Kārlis Skalbe, 1. fragments), un viņa skaļdomāšanas protokols ar kodu TAP A (TAP – akronīms angļu valodas terminam *Think Aloud Protocol*, students A) utt.

15 eksperimenta dalībniekiem bija jātulko 5 avotteksta fragmenti (rindkopas), t. i., tika saņemti 74 tulkotie fragmenti (viens eksperimenta dalībnieks (students E) vienu rindkopu nebija iztulkojis (MT E OZ1)). Kopā latviešu avottekstos bija 19 deminutīvu lietošanas gadījumu, attiecīgi – 283 (285–2 MT E OZ1) mērķtekstu atbilstes⁴⁴.

Darba materiālos visi studentu tulkotie fragmenti, apzīmēti ar attiecīgajiem kodiem, tika ievadīti MS WORD dokumentā (3. un 4. pielikums). Sastatot oriģinālu ar tulkojumu, ar krāsu kodiem mērķtekstā tika atzīmēti gadījumi, kur avottekstā bija lietoti deminutīvi. Ar pelēko fona krāsu tika atzīmētas vietas, kur deminutīvu nozīmes nianse mērķtekstā bija zaudēta, ar dzeltenu – vietas, kurās nozīmes nianšes pārnesei mērķtekstā izmantoti analītiskie valodas līdzekļi, ar violeto – morfoloģiskie valodas līdzekļi, savukārt analizējot visu tulkoto fragmentu (rindkopu) kopumā, tika fiksēti studentu lietotie tulkošanas risinājumi (Pym 2016: 220) un ar zaļu fona krāsu tika atzīmētas tās vietas, kurās tulkotājs bija rindkopas ietvaros citā vietā pievienojis kādu īpašības, apstākļa vai citas vārdšķiras vārdu vai frāzi ar stilistisku nokrāsu, kas kompensē deminutīva nozīmes nianšes zaudējumu. Vārdu nozīmju skaidrošanai

---

⁴⁴ 19 deminutīvu lietošanas gadījumi x 15 eksperimenta dalībnieku tulkojumi = 285 - 2 gadījumi studentam MT E OZ1, kas neiztulkoja vienu rindkopu.

tika izmantotas dažādas tiešsaistē pieejamās angļu valodas skaidrojošās vārdnīcas, piemēram, *Oxford Dictionary*, *Marriam-Webster Dictionary*, *Collins English Dictionary*. *Longman Dictionary of Contemporary English* utt.

Klausoties TAP audioierakstus, tika rakstiski atšifrētas tās vietas, kurās izteikts kāds komentārs par deminutīva nozīmes vai tās nianšu atveidi tulkojumā. Ja šādi komentāri bija, tad MS Word dokumenta tabulā tie tika pievienoti attiecīgā studenta tulkojamajam fragmentam, klāt pievienojot arī studenta atbildes uz pēctulkošanas anketas jautājumiem par deminutīvus ietvertajām papildu nozīmes, attieksmes vai emociju niansēm un to atveidi tulkojumā.

Lai gan 1. eksperimenta datu analīzes gaitā lielāka loma tika piešķirta datu kvalitatīvajai avotteksta un mērķteksta sastatāmajai un tulkojumu salīdzinošajai analīzei, izmantojot K. P. Šneidera (sal. Schneider 2003) piedāvātos sintaktiskos (analītiskos) un morfoloģiskos (sintētiskos) deminutīvu darināšanas un deminutivitātes izteikšanas veidus un E. Pima tulkošanas risinājumu tipoloģiju (Pym 2016: 219–242), tika izmantotas arī kvantitatīvās datu apstrādes metodes. Tas tika darīts, lai iegūtu priekšstatu par kopējām tendencēm, kas saskatāmas studentu tulkojumos, TAP komentāros un atbildēs uz pēctulkošanas anketas jautājumiem. Šim nolūkam visi eksperimenta laikā iegūtie dati tika ievadīti MS Excel tabulā, kas dod iespēju tos šķirot, kārtot un analizēt pēc dažādiem parametriem.

Eksperimenta dalībnieki

1. tulkošanas eksperimentā piedalījās 15 pilna un nepilna laika 1.–5. kursa angļu – latviešu – angļu tulkošanas programmas studenti, no tiem 10 sievietes un 5 vīrieši. 2 dalībnieki bija jaunāki par 20 gadiem, 12 bija vecuma grupā no 21 līdz 30 gadiem, un 1 – vecuma grupā no 31 līdz 40 gadiem. Visu dalībnieku dzimtā valoda bija latviešu valoda, un nevienam no viņiem nebija pieredzes literāro tekstu tulkošanā klientiem, t. i., viņi bija veikuši daiļliteratūras tulkojumus tikai praktiskās tulkošanas kursos augstskolā.

K. Skalbes pasaka „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]) ir no 1913. gadā izdotā pasaku krājuma „Ziemas pasakas”, kas iekļauts Latvijas Kultūras kanonā, norādot, ka: „Skalbes pasakas visaugstākajā mākslinieciskajā līmenī paceļ ne tik daudz morāli pamācošais elements, bet gan to valodiskās īpatnības – rāms, iekļūstības un sirsnības pilns stāstījums, šī stāstījuma gleznainība un poētiskums, tēlojot visvienkāršākās lietas un situācijas. Skalbe savās pasakās piešķir apgarotu cildenumu pat sava veida ikdienišķiem cilvēciskiem pārdzīvojumiem un izvēlēm.” (Kultūras kanons-^e, šķirklis *Kārlis Skalbe*)⁴⁵.

Deminutīvus varētu pieskaitīt K. Skalbes valodiskajām īpatnībām, poētisma un sirsnības ietērpšanai vārdos. To viņa pasakās nav daudz, bet lietoti ļoti jēgpilni un mērķtiecīgi. Kā 2019. gada K. Skalbes pasaku izdevuma priekšvārdā norādījusi literatūrzinātniece Lita Silova: „[...] Skalbes pasakas saistāmas ar latviešu tautasdziesmu fenomenu, ar tautasdziesmām raksturīgo krāšņo lakonismu.” (Silova 2019: 7). Lai tulkojumā atveidotu K. Skalbes poētismu, sirsnību un gleznainību, tādējādi mērķteksta lasītājam radot priekšstatu par viņa valodu un stilu, tulkošanai jārod risinājums, kā pārnest arī deminutīvu implicētās

⁴⁵ Citāts izgūts 2021. gada 7. jūlijā. Promocijas darba iesniegšanas laikā 2025. gadā Latvijas Kultūras kanona vietnē apraksts par rakstnieku Kārli Skalbi ir mainīts.

nozīmes nianšes. Autora un konkrētā daiļdarba „stila izjūta spēlē būtisku lomu literāra darba izpratnē un novērtēšanā” (Načiščione 1996: 30)⁴⁶.

Datu analīze

Turpmāk ir sniegti ilustratīvi studentu tulkojumu piemēri un to analīzes fragmenti, kam seko izmantoto tulkošanas risinājumu veidu kopsavilkums un studentu skaļdomāšanas protokolos un pēctulkošanas anketās sniegtie komentāri. 1. eksperimenta rezultātu pārskatā ir iekļauti tikai tie studentu tulkojumu piemēri, kuros vismaz daļēji tika pārnestas avottekstu deminutīvos ietvertās emocijas vai nozīmes nianšes, vai ir sniegts komentārs par deminutīviem skaļdomāšanas protokolā vai pēctulkošanas anketā. Studentu tulkojumi ir sniegti bez jebkādam korekcijām vai rediģēšanas. Promocijas darba autores komentāros, atsaucoties uz konkrētu eksperimenta dalībnieku, ir lietota vīriešu dzimte (piemēram, students, viņš utt.) kā kopdzimte, neatkarīgi no tā, vai eksperimenta dalībnieks ir sieviete vai vīrietis. Ņemot vērā to, ka, analizējot eksperimenta dalībnieku lietotos tulkošanas risinājuma tipus atbilstoši E. Pima klasifikācijai (Pym 2015: 220), bieži nav jāēģilni noteikt to viena vārda (šajā gadījumā – deminutīva) līmenī, jo, pārfrāzējot, mainot teikuma uzbūvi vai izmantojot kompensācijas līdzekli citā teikuma vai rindkopas vietā, tulkošanas risinājuma tipus bija iespējams fiksēt rindkopas līmenī.

Pirmajā tulkojamajā fragmentā AT KS1 mazā bendes meitiņa pēc bērēm dodas uz kapsētu pie tēva kapa. Viņa ir palikusi viena šajā biedējošajā pasaulē, kur visi ienīst viņas tēvu, jo viņš bija bende.

11. piemērs

AT KS1

Otrā rītā viņa gāja uz kapsētu apraudzīt tēva kapu, bet atrada to tukšu. Gar kapsētīnu tecēja melna upīte. Ar kailiem, nokaltušiem žuburiem tur turējās gaisā trīs veci melnalkšņi. Un ko viņa tur ieraudzīja? Vidējā kokā izplestām rokām bij iekāries viņas tēvs. Sarkanais kreklis plivinājās vējā, Vienā rokā viņam bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs. (Skalbe 1979a [1913]: 111)

Bendes meitiņa ir mazs bērns, kas pasaulē palicis viens un neaizsargāts. Bende viņai nebija bende kā pārējiem cilvēkiem, bet gan tēvs, kurš „ņēma uz ceļiem savu meitiņu” (Skalbe 1979a [1913]: 111), vienīgais tuvais cilvēks pēc mātes nāves. Tulkošanas eksperimentam izvēlētajā fragmentā lietotie deminutīvi *kapsētīna* un *upīte* raksturo bendes meitiņas iekšējo sajūtu, dodoties apmeklēt tēva kapu – tā ir vieta, kur tagad atrodas viņas tuvākais cilvēks. Deminutīvu lietojums arī emocionāli paspilgtina kontrastu starp bendes meitiņas sajūtām ceļā uz kapsētu un mirkli, kad viņa ierauga tēvu karājamies kokā.

Pieci eksperimenta dalībnieki (C, D, E, K, H) AT KS1 fragmentā lietoto deminutīvu nozīmi tulkojumā ir pazaudējuši, necenšoties to nekādā veidā atveidot vai kompensēt.

---

⁴⁶ “[...] awareness of style is essential for the understanding and appreciation of literary texts.”

Četri eksperimenta dalībnieki (A, B, F, G) tulkojumā deminutīva *upīte* nozīmes atveidei ir izvēlējušies leksiskus līdzekļus – vārdu *stream*, kas angļiski nozīmē nelielu, šauru upi^{47 48}. Šie četri studenti vārda *kapsētiņa* atveidei ir izmantojuši motivētālvārdus *graveyard* vai *cemetery* bez papildu nozīmes niansēm.

11. piemērs

MT A KS1

In the second morning, she went to the graveyard to see her father's grave, but found it to be empty. A black stream was flowing by the graveyard. With bare, withered branches, in the air hung three, old black alders. And what did she see there? In the middle tree, with open arms was hanging her father. The red shirt was wavering in the wind. In one hand he had a vodka bottle and in the other a hangman's noose.

Skaļdomāšanas protokolā students A (skat. 11. piemēru, MT A KS1) norāda, ka no vārda *graveyard* ir grūti atvasināt deminutīvu, tāpēc to tā atstāj, bet *river* šķiet pārāk milzīga, tāpēc izvēlas vārdu *stream*.⁴⁹ Šis risinājums ir kontekstam ļoti piemērots, jo palīdz saprast, kā bērns redz apkārtni no savas perspektīvas.

Pēctulkošanas anketā students A nenorāda, ka avotteksta deminutīvu lietojums tulkojumā viņam sagādātu grūtības, un viņš skatās pēc vajadzības un konteksta. Ja nav īpašas nozīmes izmaiņas, tad nelieto deminutīvu. Deminutīva lietojums viņaprāt „piešķir sava veida empātiju un sava veida pieķeršanos šiem objektiem – it kā autors personīgi tiešām uztrauktos par šīm lietām, negribētu, lai kas sliktis tām notiek” (3. pielikums, studenta A anketa).

Arī students B (11. piemērs, MT B KS1) vārdu *upīte* angļu tulkojumā ir aizstājis ar vārdu *stream*, bet *kapsētiņas* vietā lietojis vārdu *cemetery*.

11. piemērs

MT B KS1

The next morning, she went to the cemetery to see her father's grave but she found it empty. A black stream ran along the cemetery. The bare and parched branches of three old black alders hovered in the air. And what did she see there? In the middle tree, arms stretched out, hanged her father. The red shirt flailed in the wind. In one hand he had a bottle of moonshine, the rope from the gibbet in the other hand.

Students B uzskata, „deminutīvi lietoti, lai izceltu, ka minētās lietas ir nelielas, un radītu noskaņu. Teksts ir interesants, jo stāsts ir skumjš, taču deminutīvu lietojums parāda

⁴⁷ “stream countable noun – a stream is a small narrow river” (Collins English Dictionary, šķirklis *stream*)

⁴⁸ “stream 1 SMALL RIVER – a natural flow of water that moves across the land and is narrower than a river” (Longman Dictionary, šķirklis *stream*)

⁴⁹ „*Gar kapsētiņu tecēja melna upīte*. As it is kinda hard to put the word *graveyard* in a diminutive form, I am probably going to leave it as it is. So the sentence would be – A black ... mmm. So as the word *river* for the word *upīte* seems kind of grand, I will probably be using a word such as *stream* or something similar. *A black stream was flowing by the graveyard*. [...]” (3. pielikums, studenta A TAP)

tādas emocijas kā mīļumu un rūpes.” (3. pielikums, studenta B anketa). Emocijas students B mērķtekstā cenšas atveidot ar vārdu izvēli, t. i., domājot par leksiskiem līdzekļiem. Tas arī redzams šajā fragmentā, izvēloties lietot vārdu *stream*, nevis pirmo vārdnīcas doto tulkojumu – *river* (Tilde-*e*, tulkojums vārdam *upīte*).

11. piemērs

MT F KS1

The second morning she went to the cemetery to visit father's grave but she found it empty. A black stream flew along the cemetery. Black alder hung up with bare, dead branches. What did she see there? With both opened hands her father hung in the middle tree. His red shirt was fluttering in the wind. In one hand he had hooch, in other gallows rope.

Studenta F (11. piemērs, MT F KS1) skaļdomāšanas protokolā dzirdams, ka viņš intuitīvi jūt, ka jāpadomā, kā atveidot vārdu *upīte*: „[...] Atvēršu vaļā Tildes tulkotāju ... un atradu, ka *river* vietā... es varu likt *stream*, kas skan daudz labāk, jo *upīte* ir tā kā... mīļvārdiņa formā, nevis *upe*, bet *upīte*. Tātad *stream* būs ideāls variants” (3. pielikums, studenta F TAP). Arī atbildot uz anketas jautājumu, kas tulkošanas laikā radīja grūtības, aizķeršanos un vai kādi no avottekstā izmantotajiem valodas līdzekļiem, tajos ietvertās nozīmes nianse atveide radīja grūtības, students F atzīst, ka nācies apstāties, lai saprastu, kā pārtulkot vārdus kā *māmuliņa*, *kapsētiņa*, *zālīte* utt. Viņaprāt, deminutīvi izraisa pozitīvas, siltas emocijas, mīļumu (3. pielikums, studenta F anketa).

11. piemērs

MT G KS1

Next morning she went to the cemetery to look for her father's grave, but found it empty. A black stream was flowing near the cemetery. With an bare dried up branches, there were holding three old black alders. And what did she see in there? In the middle tree her father was hanging with wide open hands. The red shirt was fluttering in the wind. In one hand he was holding a bottle of vodka in the other a hanging rope.

Students G (11. piemērs, MT F KS1) uzskata, ka ar deminutīvu palīdzību šajā tekstā ir attēlotas attieksmes nianse, un skaļdomāšanas protokolā ir dzirdams, ka students G apdomā, atveidojot angļiski vārdu *upīte*, jo, pauzējot vairākas reizes, atkārtoti vārdu *stream* ar dažādām intonācijām, it kā pārbaudot, vai tas iederas mērķtekstā (3. pielikums, studenta F TAP).

Līdzīgi kā studenti A, B, F, G, arī students J tulkojumā deminutīva *upīte* nozīmes atveidei ir izvēlējis leksiskus līdzekļus – vārdu *rivulet*, kas angļu valodā nozīmē ļoti mazu straumi vai upi⁵⁰, kas latviešu valodā ir *strautiņš*, *urdziņa* (Tilde-*e*, tulkojums vārdam *rivulet*).

⁵⁰ “a very small stream” (Cambridge Dictionary-*e*, šķirklis *rivulet*)

11. piemērs

MT J KS1

The second morning she went to the graveyard to see her father's grave, but she found it empty. Along the graveyard there was a black rivulet. There were three old black alders hanging in the air, with their bare, dried up forked branches. And what did she see there? In the middle, there was her father hanging with his arms spread. The red shirt was fluttering in the wind. In one hand he held a bottle of liquor, and in the other – a gallows rope.

Studenta J TAP rāda (3. pielikums, studenta J TAP), ka tulkošanas gaitā students J katram avotteksta deminutīvam meklē atbilsmi gan mašīntulkošanas rīkā *Tilde* (www.tilde.lv), gan *Google* meklētājā ierakstot attiecīgo vārdu, klāt pievienojot vārdu *diminutive*, piemēram, *river diminutive*. Faktiski tas nozīmē, ka students mēģināja atrast latviešu avotteksta deminutīvu morfoloģisko ekvivalentu jeb atbilsmi un kopēt avotteksta morfoloģiju (sal. Pym 2016: 222). Tā rezultātā, (skat. 11. piemēru, MT J KS1) tika izvēlēts lietvārds *rivulet*, kas nozīmē „ļoti maza straume”⁵¹. Pēctulkošanas anketā students J atzīst, ka tulkošanas procesā tieši kultūras specifisko aspektu atveide lika aizdomāties, „jo EN un LV valodām pamatā esošā kultūra ir pietiekami atšķirīga, piemēram, latviešu un dabas attiecības, ko, pat izmantojot dažādus risinājumus, angļiski runājošs var arī nesaprast” (3. pielikums, studenta J anketa). Apšaubot savu angļu valodas vārdu krājumu un izteikšanās spējas, students J norāda, ka tieši konotācijas radīja problēmas. Tās ir ietvertas vārdos un frāzēs, kas raksturīgas „latviešu pasakām, kuros ir ietvertas latviešu vērtības un attieksme pret lietām/dzīvi” (3. pielikums, studenta J anketa), un tieši deminutīvi izsaka kaut ko, kas ir labs un vērtīgs, kā arī pozitīvu attieksmi – cieņu un mīļumu.

Studenti I, L, M, N un O ar analītisku līdzekļu palīdzību ir tulkojuši gan *kapsētiņu*, gan *upīti*, izvēloties apzīmētājus *small*, *little* un *tiny*, tādējādi akcentējot objektīvo izmēru, bet mērķtekstā nepārnēsot nekādas emocionālas nianšes, piemēram, kā jūtas mazā meitiņa. Studenta I TAP parāda, ka, izlasot teikumu „Gar kapsētiņu tecēja melna upīte.” (Skalbe 1979a [1913]: 111), viņš atzīmē, ka *kapsētiņa* ir deminutīvs, un apsver, vai kapsēta ir maza un vai tā to saka angļu valodā (3. pielikums, studenta I TAP). Tā rezultātā īpašības vārds *small* tika izmantots, lai izteiktu kapsētas mazo izmēru un *tiny* – upes mazo izmēru (11. piemērs MT I KS1). Atbilstoši E. Pīma klasifikācijai (Pym 2016: 224–227) šo pieeju var interpretēt kā semantiskā fokusa maiņu vai informācijas blīvuma maiņu – vispārinājumu.

11. piemērs

MT I KS1

In the next morning she went to the graveyard to visit her father's grave, but it was empty. Alongside a small graveyard, a tiny black river was flowing. With bare and dried branches an old black alder, with bare and dried branches, was hanging there. And what did she see there? With spread arms her father was hanging in the middle tree.

⁵¹ “a very small stream” (Cambridge Dictionary-^{es}, šķirklis *rivulet*)

His red shirt was fluttering in the wind. In one arm he had a booze and in the other one a hangman's knot.

MT L KS1

*The next morning she went to the cemetery to visit her father's tomb but it was empty. Along **the tiny cemetery** a black **little river** was running. There were also three black alder trees. And what did she see there? In the middle tree there was her father hanging. The red shirt whiffled in the wind, and he has a bottle of vodka in one hand and a rope in other.*

Students I, izlasot teikumu „Gar kapsētiņu tecēja melna upīte.” (Skalbe 1979a [1913]: 111), uzreiz piemin, ka *kapsētiņa* ir deminutīvs, un aizdomājas, vai „tā ir maza kapsētiņa vai vienkārši izmantots tāds vārds” un „vai angļu valodā to vispār tā pielieto” (3. pielikums, studenta I TAP). Līdzīgu jautājumu sev tulkošanas procesā uzdod arī students L: „[...] Gar kapsētiņu? ... Varbūt tā bija maziņa?” (3. pielikums, studenta L TAP). Tā rezultātā abi studenti ir izmantojuši īpašības vārdus *tiny*, *little* un *small*, kas apzīmē mazu izmēru (11. piemērs, MT I KS1 un MT L KS1).

Savukārt studenti M, N un O analītiskos līdzekļus, t. i., apzīmētāju/ īpašības vārdu *small* vai *little* ir izmantojuši tikai, atveidojot vārda *upīte* nozīmi angļu valodā, kapsētiņu atstājot kā *grave*, *graveyard* vai *cemetery* (11. piemērs, MT M KS1; MT N KS1 un MT O KS1).

11. piemērs

MT M KS1

*Next morning, she visited her father's grave, but found it empty. Alongside the **grave**, **a small, dark river** was running. On naked, dry forked branches, there were three old black alders hanging in the air. And what did she see there? On the middle tree, with outstretched arms, was hanging her father. His red shirt, fluttering in the wind. In one hand a bottle of vodka, and in the other gallows rope.*

Lai gan skaļdomāšanas protokolā nav minēts, tomēr anketā students M norāda, ka tulkošanas procesā grūtības sagādāja daudzie deminutīvi, kas, viņaprāt, tiek lietoti, lai mazinātu distanci starp rakstnieku un lasītāju (3. pielikums, studenta M anketa).

11. piemērs

MT N KS1

*The next morning she went to the graveyard to visit her father's grave but found it empty. A **little black river** was flowing near the **graveyard**. There were three old black alders with naked, withered forked branches hanging in the air. And what did she see there? Her father was hanging in the tree with his arms wide open. His red shirt was fluttering in the wind. He had a bottle of vodka in one hand, gallows rope in the other.*

Anketā students N norāda, ka deminutīvi sagādāja grūtības tulkošanas procesā, un, apsverot tulkojuma variantus, students N skaļdomāšanas protokolā izsaka domu, ka deminutīvus tā īsti nevar pārveidot angļiski, bet ir iespēja likt priekšā *little* vai vārdu ar tamlīdzīgu nozīmi. Studenta N skaļdomāšanas protokolā var dzirdēt vairāku citu studentu vārdos nenoformulēto domu, ka konkrēti šajā fragmentā vārds *kapsētiņa* sagādā lielākas grūtības nekā *upīte*: „[...] n jā, te ir tie deminutīvi, kurus tā baigi nevar pārveidot angļiski, ja vien neliek priekšā *little* vai tur vēl, nezinu, šitos mazos vārdiņus, bet, ja es tā darīšu ar *kapsētiņu*, tad ... *little graveyard*, jā, tas viss saka pavisam kaut ko citu. Tā es nedarīšu, es vienkārši atstāšu *graveyard*. Bet *upīte*..., tur jau var pielikt priekšā, ka tā ir *maza upīte*... ja? Es tā noprotu, ka tā varētu būt maziņa. [...]” (3. pielikums, studenta N TAP; 11. piemērs, MT N KS1). Līdzīgs domu gājiens ir studentam O: „[...] teikumā deminutīvs, kuru tulkojumā es neattēlošu. ... bet saglabāšu *melno upīti*, pastiprinot ar *small*, lai vismaz viens no deminutīviem parādās” (3. pielikums, studenta O TAP).

11. piemērs

MT O KS1

In the next morning they went to the cemetery to visit the father's grave, but found it empty. There was a small black river next to the cemetery. Three old black alders stick in the air with their naked, dead branches. And what did she see there? Her father was hanged in the middle tree with his arms spread open. The red shirt was flying in the wind. In one hand he had a spirit bottle and in the other one – gallows rope.

Anketā students O norāda, ka kopumā tulkošanas procesu sarežģīja tieši deminutīvi un citi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Students O uzskata (11. piemērs, MT O KS1), ka K. Skalbes pasākā ar deminutīvu palīdzību ir pastiprinātas bendes meitiņas sāpes par zaudēto tēvu (3. pielikums, studenta O anketa).

Analizējot visus AT KS 1 studentu tulkojumus, var secināt, ka 13 no 15 deminutīva *kapsētiņa* atveides gadījumiem jebkāda deminutīva nokrāsa mērķtekstā tika pazaudēta bez mēģināšanas to kompensēt citā vietā šīs rindkopas ietvaros. Deminutīvu *upīte* 5 eksperimenta dalībnieki bija tulkojuši ar angļu valodas atbilstmju motivētārvārdiem, 10 – ar analītiskiem līdzekļiem, no kuriem 5 bija izvēlējušies angļu valodas sinonīmu vārdam *upe*, kas pēc leksiskās nozīmes apzīmē mazāku tekošu ūdens tilpi: 4 reizes tika lietots vārds *stream*, 1 reizi – *rivulet*. 5 eksperimenta dalībnieki ir vārdam *river* pievienojuši apzīmētājus (īpašības vārdus) ar nozīmi *neliels*, *mazs*, *sīks*: *tiny* – 1 reizi, *little un small* – pa 2 reizēm katru. Visus šos tulkošanas risinājumus var interpretēt kā informācijas blīvuma maiņu – studenti no sinonīmu klāsta ir izvēlējušies vārdu, kas apzīmē neliela izmēra upi, vai arī to eksplicīti formulējuši, pievienojot īpašības vārdu, kas apzīmē nelielu izmēru.

8. tabulā apkopotī eksperimenta dalībnieku izvēlētie valodas līdzekļi divu avotteksta deminutīvu *kapsētiņa* un *upīte* atveidei angļu valodā. Šajā rindkopā neviens no studentiem neizmantoja kompensācijas mehānismus, lai pārnestu zaudētās nozīmes nianses.

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

K. Skalbe „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]), AT KS1 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 1. eksperiments. AT KS 1			
	Analitiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
kapsētiņa	a small graveyard 1x the tiny cemetery 1x	0	13	Perspektīvas (semantiskā fokusa) maiņa Informācijas blīvuma maiņa Kultūras atbilde (atbilstošs mērķvalodas vārds) (Informācijas) izlaišana
upīte	stream 4x rivulet 1x a tiny black river 1x a little black river 2x a small, dark river 1x a small black river 1x	0	5	

Atbilstoši E. Pima klasifikācijai (Pym 2016: 224–227) studentu tulkojumos izvēlētās pieejas, kur zaudētas nozīmes nianšes, bieži var interpretēt kā semantiskā fokusa maiņu vai informācijas blīvuma maiņu – vispārinājumu (*Generalisation*). Tomēr, ņemot vērā studentu komentārus skaļdomāšanas protokolos un atbildes pēctulkošanas anketās, jāatzīst, ka studenti vienkārši izlaida daļu no informācijas (*Omission*), kas izteikta ar avotteksta deminutīvu palīdzību, jo viņi saprata, ka angļu valodā morfoloģiski atvasināti deminutīvi šādos kontekstos netiek izmantoti, un viņi nejutās pietiekami pārliecināti, lai izvēlētos radošāku vai brīvāku tulkošanas risinājumu.

12. piemērs

AT KS2

Meitiņa izgāja ziedošā pļavā. Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebij ne segas, ne spilventiņa. Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventinus. „Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes, „meitiņa brīnījās. Viņa staigāja pa pļavu, un nevienam puķes nav smaržojušas tā, kā tai rītā bendes meitiņai. Un nevienam zālītes nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam. (Skalbe 1979a [1913]: 113)

12. piemērā atspoguļotajā fragmentā jātulko deminutīvs *meitiņa*, kas iekļauts arī pasakas nosaukumā. Tulkošanas procesā tikai 1 eksperimenta dalībnieks (students I) internetā atrada jau esošo pasakas nosaukuma tulkojumu angļu valodā – „Hangman’s Daughter”. Ar šādu nosaukumu ir gan Laumas Lapas (Skalbe-), gan I. Zaubergas tulkojums (Skalbe

2003a: 137). Studentu tulkojumos visbiežāk *meitiņas* atveidei tiek izmantota angļu atbilsme vārdam *meita* – *daughter*: pirmajā un trešajā avotteksta lietošanas gadījumā 9 reizes, otrajā – 6 reizes. Otrs biežāk izmantotais vārds *meitiņas* tulkojumam angļu valodā ir *girl* (attiecīgi 3, 4 un 2 reizes), kas ir ļoti atbilstoša izvēle, jo pirmā vārdnīcā dotā nozīme vārdam *girl* ir sievieti kārtas bērns, arī *meita*⁵². Vārdu savienojums *the little girl* kopā ir lietots 4 reizes (pa divām reizēm pirmajā un otrajā deminutīva lietošanas gadījumā avottekstā). Sešos gadījumos eksperimenta dalībnieki (2 reizes otrajā un 4 reizes trešajā deminutīva lietošanas gadījumā avottekstā) izmantojuši pārfrāzēšanu, *meitiņu* aizstājot ar vietniekvārdiem *she, for her* u. tml. Tikai students J ir izmantojis morfoloģiskos līdzekļus un *meitiņu* divas reizes atveidojis ar angļu deminutīva *daughterling* palīdzību (skat. 12. piemēra MT J KS2 analīzi).

Tulkojumos un skaļdomāšanas protokolos atspoguļojas, ka *zaļa māmulīņa* studentiem sagādā grūtības – gan deminutīva lietojuma dēļ, gan arī pēc būtības izprast, kas ar to domāts – māte Daba, bendes *meitiņas* mamma vai vēl kaut kas cits. 5 eksperimenta dalībnieki ir lietojuši *mummy* vai *mommy*, kas ir izplatīts deminutīvs jeb mīļvārdiņš angļu valodā. Īpaši interesanti ir divu studentu risinājumi, pārfrāzējot, papildinot un tādējādi kompensējot deminutīva zaudējumu: students E – *mothers embrace* (detalizētāk skat. 12. piemēra MT E KS2 analīzi tālāk tekstā), students O – *the green beloved mother of all* (detalizētāk skat. 12. piemēra MT KS2 analīzi tālāk tekstā). 8 gadījumos tulkojumā tika izmantots vārds *mother*, piemēram, *green mother, mother of green, Mother Nature* utt., kas nedaudz maina vēstījuma semantisko fokusu, bet neatveido papildu mīļuma vai sirsnības emociju nianšes.

Deminutīva *spilventiņi* pirmais lietošanas gadījums avottekstā nav atveidots neviena studenta tulkojumā, otrais – 3 reizes ar analītiskiem līdzekļiem, lietojot apzīmētāju (īpašības vārdu) *little* pirms lietvārda *pillow* vai *cushion*. Tieši šajā teikumā 6 studenti (B, E, F, G, K, O) apzināti vai neapzināti ir izmantojuši dažādus kompensācijas mehānismus, cenšoties pārnest mērķtekstā avotteksta poētismu, emocijas, gaisotni (skat. 12. piemēra MT B KS2, MT E KS2, MT F KS2, MT G KS2, MT K KS2 un MT O KS2 detalizētāku tulkojuma analīzi). Divi studenti (Students H un I) tulkošanas procesā izmēģina atvasināt deminutīvu vārdam *pillow* – *pillowies* (3. pielikums, studenta H TAP) un *pillowlets* (3. pielikums, studenta I TAP), pēc tam gan atsakoties no šiem variantiem.

Deminutīvs *zālīte/-s* AT KS2 lietots 3 reizes, un 15 studentu tulkojumos visbiežāk deminutīvs ar tā nozīmes nianšēm ir pazaudēts, angļu mērķtekstā 12 reizes izvēloties vārdu *grass*, kas ir vārda *zāle* burtisks tulkojums un pirmais *Tildes* tulkotāja piedāvātais variants (Tilde-_e, tulkojums vārdam *zāle*), 3 reizes vārdu *weed* (skat., piemēram, 12. piemēra MT N KS2) – *Tildes* tulkotāja otro piedāvāto variantu (turpat), 1 reizi vārdu *herb* – *Tildes* tulkotāja trešo piedāvāto variantu (Tilde-_e, tulkojums vārdam *zāle*), 3 reizes vārdu *plant* – *augš, stāds*, kas ir sinonīms vārdiem *herb* un *weed* (Collins English Dictionary-_e, šķirklis *plant*).

Analītiskie līdzekļi, t. i. apzīmētāji/ īpašības vārdi ar nozīmi *mazs* ir izvēlēti 5 gadījumos – 2 reizes *little plant* (skat. 12. piemēra MT C KS2), 2 – *little grass* (skat. 12. piemēra MT L KS2 un MT D KS2), kā arī 1 reizi – *little grass straw* (skat. 12. piemēra

⁵² “a female child or young woman, especially one still at school [..], a daughter” (Cambridge Dictionary-_e, šķirklis *girl*)

MT M KS2). 18 gadījumos studenti mērķtekstā ir izmantojuši dažādus vārdu savienojumus, piemēram, 8 reizes *straw/-s of grass/ grass straws*, 5 reizes *blade/-s of grass*, 2 reizes *strain of grass*, 2 reizes *stand of grass*, 1 reizi *grass stalk*, kas tulkojumā maina informācijas blīvumu, bet palīdz kaut nedaudz pārnest deminutīvā ietvērto nozīmes niansi.

Tikai 1 eksperimenta dalībnieks (12. piemērs, MT K KS2) avotteksta otrajā deminutīvā *zālīte* lietošanas gadījumā ir izmantojis ar morfoloģiskiem līdzekļiem atvasinātu deminutīvu *grassling*.

12. piemērs

MT A KS2

The daughter went out into a blooming meadow. And every blade of grass was as good to her as the green mother. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket, nor a pillow. [...] "Oh my, there is a bed her under each blade of grass," the daughter exclaimed. She was strolling around the meadow, and no flower had ever smelled the way it did to the girl in that morning. And to no one have the blades of grass bowed as kindly, even not to the king.

Lai gan anketā students A ir teicis, ka deminutīvi norāda uz autora empātiju (3. pielikums, studenta A anketa), tulkošanas procesā viņš atklāti atzīst, ka īsti nav pārliecināts, kā tos atveidot, tāpēc pārsvarā izvēlas ar deminutīvsufiksiem neatvasinātus lietvārdus (3. pielikums, studenta A TAP). Tomēr deminutīvu *zālīte* viņš izvēlas atveidot kā *blade of grass*, tādējādi, kaut daļēji atveidojot deminutīvā ietvērto nozīmes niansi, jo angļu valodas vārdnīcās, skaidrojot *blade of grass* nozīmi, tiek lietoti īpašības vārdi ar nozīmi *tievs/plāns* un *šaurš – thin* un *narrow*^{53 54}. Students A uzskata, ka *blade of grass* skanēs poētiskāk nekā vienkārši *grass* (3. pielikums, studenta A TAP). Varētu būt, ka arī deminutīvu lietojums avottekstā rosina studenta A vēlmi panākt, lai tulkojumā būtu jūtams poētisms.

Vārdsavienojumu *blade of grass* izmantojis arī students B (12. piemērs, MT B KS2).

12. piemērs

MT B KS2

The daughter stepped into a blooming meadow. Every blade of grass was good to her like a green mommy. She was tired and she wanted to sleep, but she didn't have a blanket or a pillow. The flowers gave her their petals and the moss gave her their brown pillows. "Oh, here's a bed under every blade of grass," the daughter wondered. She walked the meadow and the flowers had never smelled like they did for the daughter of the executioner that morning. And the grass had never been as soft and kind, not even to the king.

Students B uzskata, ka deminutīvi tiek lietoti, lai izceltu, ka minētās lietas ir nelielas, kā arī noskaņas radīšanai. Deminutīvu lietojums parāda tādas emocijas kā mīļumu un rūpes,

⁵³ "a single thin flat piece of grass" (Longman Dictionary-^{es}, šķirklis *blade of grass*)

⁵⁴ "a long, narrow leaf of grass or a similar plant: a blade of grass" (Cambridge Dictionary-^{es}, šķirklis *blade*)

un to pārnesi tulkojumā viņš cenšas panākt ar vārdu izvēli, koncentrējoties uz ainu atveidošanu un teikumu struktūru (3. pielikums, studenta B anketa).

Deminutīvu *māmulīņa* students B ir atveidojis, izmantojot ar morfoloģiskiem līdzekļiem darinātu deminutīvu angļu valodā – *mommy*, savukārt *meitiņu* atveidojis, izvēloties vārdu *daughter*, lai gan tulkošanas procesā bija variants *meitiņu* atveidot kā *girlie*, bet „tekstā bija izcelts, ka tā ir meita **bendem**. Tas viņai visu laiku sekoja līdzī” (3. pielikums, studenta B anketa).

12. piemērs

MT C KS2

The daughter went into a flowering meadow. And each little plant was for her as good as a green mother. She was tired and she wanted to sleep, and there was no blanket, no pillow. But flowers were offering to her their fringed plaids and the moss was giving its brown pillows. „Oh, under each little plant there is a bed,” daughter said surprised. She was walking in the meadow, and for no one ever before the flowers had been so fragrant as for the hangman’s daughter that morning. And for nobody the plants had been bowing down so kindly, not even for the king himself.

Students C no visiem 9 AT KS2 fragmentā ietvertajiem deminutīviem angļu valodā ir atveidojis tikai 2 (abos gadījumos – *zālīte/ -s*), izmantojot analītiskos valodas līdzekļus – īpašības vārdu *little* (12. piemērs, MT C KS2). Students C pats atzīst, ka tieši deminutīvu pārvešana angļu valodā sagādāja grūtības, tos neizdevās atveidot, tādējādi pazaudējot latviešu valodas tekstā ietverto nozīmi (3. pielikums, studenta C anketa un TAP). Daudzo deminutīvu lietojums parāda, „kā jutās bendes meitiņa – viņa bija vienkārša, mīļa, pazemīga, un arī pasauli viņa redzēja naivām un mīlestības pilnām acīm, pat saskaroties ar kaut ko nepatīkamu un traģēdijām. Meitenē bija daudz mīlestības un līdzjūtības pret visu: cilvēkiem, dabu utt.” (3. pielikums, studenta C anketa).

Tulkošanas gaitā students C šaubās par savu izvēli, atveidojot deminutīvus, pārbauda iespējamus variantus internetā, tomēr izvēlas palikt pie neatvasinātiem vārdiem (3. pielikums, studenta C TAP). Tulkojot iepriekš, students C ir angļu valodā izmantojis vārdu *dear*, bet šoreiz nevienā gadījumā tas, viņaprāt, neiederējās (3. pielikums, studenta C anketa).

12. piemērs

MT D KS2

The girl stepped out to a blooming meadow. Every little grass there to her was as warming as one’s own mother. She was tired and wished to fall asleep but didn’t have either a blanket or a pillow. But the flowers of the meadow handed her their fringed plaids and the moss, their brown pillows. “Is there a bed already made under each grass?” the little girl wondered. She kept exploring the meadow and no one before had smelled flowers as wonderful as the executioner’s girl that morning. And to no one had the grasses previously been so kind, not even the king.

Students D (12. piemērs, MT D KS2) atzīst, ka tulkošanas gaitā nav īpaši domājis par deminutīvu atveidi. Viņaprāt, ar to palīdzību tiek izteiktas lietas, kā tās varētu saukt mazā meitene. Viņš vienīgi aizdomājās par vārda *meitiņa* atveidi, kam bija variants *little girl*, bet beigās atstāja tikai *girl*, „lai nebūtu ka *little*, *little* visu laiku atkārtojas” (3. pielikums, studenta D anketa).

12. piemērs

MT E KS2

The daughter went to a blossoming meadow. Every strain of grass seemed as nice as a mothers embrace. She was tired and wanted to sleep but did not have a pillow or a blanket. The flowers gave her a woollen blanket and the moss gave her a brown soft pad. ‘Oh, there is a bed under every strain of grass here’ she was surprised. She was walking down the meadow and as she did the flowers never have smelled as they did for her and the grass has not been this submissive to anyone including the king himself.

Students E, detalizētāk gan nepaskaidrojot (3. pielikums, studenta E TAP), ir izvēlējis tādas izteiksmes līdzekļus, kas zināmā mērā kompensē deminutīvu nozīmes nianse mērķtekstā (12. piemērs, MT E KS2), piemēram, *zaļa māmulīņa* ir pārformulēta kā *a mothers embrace* – *mātes apskāviens* (Tilde-ē, tulkojums vārdsavienojumam *mothers embrace*), vārdam *villaine* ir izvēlēta atbilsme, kurai pievienots īpašības vārds ar nozīmi *vilnas* – *woolen blanket*, kas vairumam cilvēku asociējas ar kaut ko siltu, mīkstu, mājīgu – kaut ko no bērniības, tādējādi kompensējot konotācijas zudumu citās teksta vietās. Savukārt deminutīva *spilventiņi* otrajā lietošanas gadījumā ir pievienots īpašības vārds ar nozīmi *mīksts* (Tilde-ē, tulkojums vārdam *soft*) – *soft pad*. Šķiet, ka students E kā 1. kursa students bez tulkošanas teorijas zināšanām, vairāk intuitīvi izvēlas šos risinājumus mērķvalodā, jo, viņaprāt, deminutīvi „padara tematiku maigāku un ne tik drūmu” (3. pielikums, studenta E anketa), kas viņam arī ir veiksmīgi izdevies, izmantojot pārformulēšanas un kompensācijas instrumentus.

12. piemērs

MT F KS2

Daughter went into a blooming meadow. The grass was special to her like Mother Nature. She was tired and she wanted to sleep, but she didn't have any blanket or pillow. But flowers gave her a fringy woollen blanket and moss their brown pillows. „Is there a bed under every grass stalk,” daughter wondered. She was walking through the meadow and no one had as fragrant flowers as the executioner's daughter had. To no one grass has bowed so kindly, not even to king.

Students F, atzīstot, ka latviešu valodā ir daudz deminutīvu un angļu valodā tos grūti atveidot, tulkošanas procesā visvairāk pārdomas velta, lai atrastu piemērotāko veidu, kā pārtulkot deminutīvu *zālīte/-s*. Vienkārši *grass* studentam F šķita pārāk burtisks tulkojums, tāpēc pirmais variants bija *every piece of grass*, kas, pārļausot tulkojumu, labskanības dēļ tika aizstāts 2 reizes ar *grass* un 1 reizē ar *grass stalk*, lai tiktu atveidota emocionālā nokrāsa

(3. pielikums, studenta C anketa un TAP). Līdzīgi kā students E, arī students F vārdu *villaine* ir tulkojis kā *blanket*, pievienojot īpašības vārdu *woolen*, kas palīdz kompensēt pārējo deminutīvu zaudējumu tulkojumā (12. piemērs, MT F KS2).

12. piemērs

MT G KS 2

The girl went to the blooming meadow. And all the green grass was so good to her, like a herbal mother. She was tired and wanted to sleep and she didn't have a blanket, and a pillow. But the flowers were giving her their fringy woolen shawls and the moss their brown cushions. "Is there a bed under every greenery?" the girl was wondering. And she was walking on the meadow, and the flower fragrant was so sweet, like no other morning for the executioner's daughter. And the greenery wasn't inclining their heads so nicely, even for the king.

Students G anketā atzīst, ka tulkojumā grūtības radīja vārdi ar pārnestu nozīmi, kā piemērus minot arī deminutīvus, piemēram, *zālītes*, *zaļa māmuliņa* (3. pielikums, studenta G anketa), kas apstiprinās arī skaļdomāšanas protokolā, jo *zālīte*, *māmuliņa*, *spilventiņš* un to iespējamie tulkojumi tiek atkārtoti vairākas reizes ar dažādām intonācijām un pauzēm (3. pielikums, studenta G TAP).

Deminutīvu *zālīte/-s* students G vienu reizi ir atveidojis vienkārši kā *grass*, izvēloties burtisku tulkojumu un motivētārvārdu, un divas reizes lietojis vārdu *greenery* (12. piemērs, MT G KS2). Lai gan *greenery* nav precīzākā vai veiksmīgākā atbilde, tomēr stilistiski šis vārds nav tik neitrāls kā vienkārši *grass*, jo tajā ir ietverta nozīmes nokrāsa, kas saistās ar skaistumu un pievilcību. Angļu valodas skaidrojošajās vārdnīcās *greenery* skaidro kā augu kopumu, kas padara vietu pievilcīgu vai kurus izmanto dekorēšanai⁵⁵.

12. piemērs

MT H KS2

The girl went into the blooming meadow. And each herb was as good as a green mummy. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor a pillow. But flowers gave her their fringe shawls, and moss gave their brown pillows. "Oh, here already is a bed under each grass," the girl wondered. She walked through the meadow, and the flowers have never smelled this way for someone else before as they smelled that morning for the hangman's daughter. And the grass has never bowed so kindly for someone else, even not for the king.

Studentam H deminutīvi rada aizķeršanos tulkošanas procesā (3. pielikums, studenta H TAP). Tulkojumā viņš izmantojis gan leksiskos līdzekļus (*meitiņa* – *girl*), gan

---

⁵⁵ "Plants that make a place look attractive are referred to as greenery [...] green foliage or vegetation, esp when used for decoration (Collins English Dictionary, šķirklis *greenery*); arī Macmillan Dictionary, šķirklis *greenery*)"

morfoloģiskos līdzekļus (*māmuliņa – mummy*) (12. piemērs, MT H KS2), anketā norādot, ka deminutīvi šajā pasakā piešķir sērīgu pieskaņu, bet „tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad deminutīvu nozīmi izmantoju tikai vārdam „māmuliņa” – *mummy*, kas, manuprāt, nozīmes ziņā ir līdzīgs vārds latviešu valodas vārdam „māmiņa”” (3. pielikums, studenta H anketa).

12. piemērs

MT I KS2

The daughter went in the blooming meadow. And every single plant was for her as good as a mother. She was tired and wanted to sleep, but neither did she have a blanket nor a pillow. But the flowers offered her a fringed plaid and the moss its tiny brown pillows. "Oh, there is a bed under every plant" the girl was wondering. She was walking through the meadow and the flowers were smelling in that morning for the Hangman's daughter like never before. And even for the King, the plants had never bended so kindly.

Students I, izmantojot dažādus interneta resursus, vairākkārt pārlasot avottekstu un savu iztulkoto teikumu vai teksta fragmentu, ļoti rūpīgi un pamatīgi iedziļinās, lai izprastu avottekstā ietvertu vēstījumu un gaisotni un pārbaudītu, vai to izdevies pārnest tulkojumā (piemērs MT I KS2). Viņš uzskata, ka deminutīvi piešķir ekspresivitāti, un tieši ekspresīvie valodas līdzekļi radīja viņam problēmas, jo ar deminutīvu atveidi sastapās pirmoreiz, tomēr centās izvēlēties vārdus ar ekspresīvu nozīmi (3. pielikums, studenta I anketa).

12. piemērs

MT J KS2

The daughterling went into a blooming meadow. Each straw of grass was as good as a green mommy. She was tired and wanted to sleep, but she didn't have a blanket, or a pillow. But flowers gave her their fringy plaids and moss bestowed their brown pillows. "Oh, there are beds under each straw of grass", the daughterling wondered. She walked in the meadow, and flowers have never smelled like that to anyone, as they did to her that morning. And the grass straws have never bowed so kindly to anyone, even the king.

Vārdu *māmuliņa* vairāki studenti ir atveidojuši ar angļu deminutīvu *mommy* vai *mummy* palīdzību, bet students J ir vienīgais, kurš arī vārdu *meitiņa* ir atveidojis ar morfoloģiski atvasinātu, bet reti lietotu deminutīvu *daughterling* (12. piemērs, MT J KS2) ar nozīmi *maza meita*⁵⁶.

Students J uzskata, ka deminutīvi izsaka pozitīvu attieksmi, piemēram, cieņu, mīļumu, kā arī kaut ko, kas ir labs un vērtīgs, tomēr kultūru atšķirību dēļ ir grūti pārnest informāciju, lai tā būtu saprotama mērķteksta lasītājiem (3. pielikums, studenta J anketa).

⁵⁶ “a small daughter, used rarely” (Collins English Dictionary, šķirklis *daughterling*)

12. piemērs

MT K KS2

The little girl stepped out into a blooming meadow. And each and every single straw of grass was kind to her like a mother of green. She was tired and wanted to rest, and she had neither a blanket nor a pillow. But the flowers gave their fringed woollen shawls and the moss their brown little pillows to her. "Oh my, there is a bed under each grassling here," the girl marvelled at the sight. She walked through the meadow and the flowers had not smelled so sweet to anyone before as they did for the hangman's daughter. And the grass straws had not bent so humbly for anyone else, not even the king himself.

Saglabājot diezgan burtisku tulkojumu, students K deminutīvu atveidei 5 gadījumos ir izmantojis analītiskos (*little girl, little pillows* utt.), 1 gadījumā morfoloģiskos līdzekļus (*grassling*) (12. piemērs, MT K KS2). Deminutīvus students K šajā tekstā uztver kā autora vēlmi atspoguļot bendes meitiņas pasaules redzējumu – „viss viņai likās tik mīļš un labs, jo viņa alka mīlestības” (3. pielikums, studenta K anketa), un to atveide sagādā viņam grūtības (3. pielikums, studenta K anketa un TAP).

12. piemērs

MT L KS2

Little girl went into a blooming meadow. Every little grass was as sweet as her mommy. Little was very tired and wanted to sleep and she had no blanket, nor a pillow. But the flowers gave her their fringy woollen shawls but the moss gave their little brown cushions. "Oh, there is a bed under each grass," the little girl was surprised. She was walking around the meadow, and no flowers have ever smelled as nicely as in that morning. And the grass has never bent down so kindly, even not for the king.

Atzīstot, ka ir grūti tulkojumā „pārnest to mīļumu, ko ietver deminutīvi” (3. pielikums, studenta L anketa un TAP), students L ir veiksmīgi izmantojis analītiskos līdzekļus (*little girl, little grass* utt.), kā arī pārformulēšanas paņēmienus, piemēram, AT KS2 otrajā teikumā ir izmantots vietniekvārds *viņa* (bendes meitiņa), un students L ir lietojis apzīmētāju *little* (diemžēl, kļūdains izlaižot noteikto artikulu *the*) ar nozīmi *maziņā*, bet to var uzskatīt par mēģinājumu kompensēt deminutīvu zaudējumu citās vietās (12. piemērs, MT L KS2).

12. piemērs

MT M KS2

Daughter stepped into the blooming meadows. And every grass straw was as good as a mommy. She was tired, she wanted to go to sleep, but she didn't have either a blanket or a pillow. But flowers provided her with a fringed shawl and moss with pillows. 'Oh, there is a bed under every little grass straw.' She wondered into the meadow, and no one has ever smelled the scent of flowers like she did. And no grass straw has bowed in such a kind way before, not even for the king.

Students M uzskata, ka deminutīvi tiek lietoti, lai „mazinātu distanci starp rakstnieku un lasītāju” (3. pielikums, studenta M anketa) un atzīst, ka daudzie deminutīvi sagādāja grūtības (3. pielikums, studenta M anketa un TAP). Kopumā students M ir pārsvarā izmantojis burtisko tulkošanu un analītiskos līdzekļus deminutīvu atveidei (*grass straw, little grass straw*) (12. piemērs, MT M KS2), atzīstot, ka apzīmētājs/ īpašības vārds *little*, tomēr īsti precīzi nepasaka avottekstā ietverto domu (3. pielikums, studenta M TAP). Students M rūpīgi pārbauda izvēlēta angļu vārda iederību tekstā, piemēram, ar morfoloģiskiem līdzekļiem darināto deminutīvu *mommy* viņš pārbauda vairākās interneta vietnēs, piemēram, quora.com. babysignlanguage.com (3. pielikums, studenta M TAP).

12. piemērs

MT N KS2

The daughter went into a blossoming meadow. And every weed was kind to her like a green mother. She was tired and wanted to sleep, and she didn't have a blanket, or a pillow. [...] "Oh, there is a bed under every weed," the daughter was wondering. She was walking through the meadow, and no flower had ever scented as strongly as the hangman's daughter felt them that morning. And no weed had ever bowed as kindly, not even before a king.

Students N uzskata, ka deminutīvi „padziļina iecietību, sapratni, rada žēlumu lasītājā pret šo bendes meitiņu un [...] maigāku attieksmi pret smagākām tēmām” (3. pielikums, studenta N anketa), un tulkojot mēģina izdomāt, kā atveidot deminutīvus, bet ļoti ātri atsakās no šīs domas (3. pielikums, studenta N TAP), saprotot, ka viņš tos nevar atveidot (12. piemērs, MT N KS2). Tāpēc arī pēctulkošanas anketā viņš norāda, ka nav detalizētāk padomājis par deminutīvu tulkošanas risinājumiem: „Ja godīgi, tad papildus risinājumus deminutīvu atveidei nedomāju, jo sapratu, ka tos īsti nevar atveidot.” (3. pielikums, studenta N anketa).

12. piemērs

MT O KS2

The daughter walked in a blooming meadow. Each stand of grass was as good as the green beloved mother of all. She was tired and wanted to sleep, and she did not have a duvet, or a pillow. But the flowers gave her their a duvet of fringed leaves and the mosses – their brown little pillows. The daughter wondered that below each stand of grass there is a small bed. She walked through the meadow, and that morning for no one the flowers have ever smelled the way how for the daughter of the executioner. And for no one the grass has ever bended so kindly, not even for the king.

Uzskatot, ka ar deminutīviem „ir pastiprinātas gan pašas bendes meitiņas sāpes par zaudēto tēvu, gan arī viņas iekšējās pasaules trauslums un mātes dabas siltums, ko viņa tik ļoti sajuta un novērtēja” (3. pielikums, studenta O anketa), students O ar pārfrāzēšanas, papildināšanas un kompensēšanas palīdzību ir piedāvājis diezgan plašu paņēmieni klāstu

deminutīvu atveidei AT KS2 tulkojumā (12. piemērs, MT O KS2): tajā ir izmantoti gan analītiskie valodas līdzekļi avotteksta deminutīvu atveidei, piemēram, *each stand of grass, little pillows*, kā arī to nozīmes nianšu zaudējuma kompensēšanai citā vietā rindkopas ietvaros, piemēram, *sega* ir tulkotā kā *duvet*, avotteksta motivētājevārds *gulta* ir tulkojumā papildināts ar apzīmētāju *small*, t. i., *small bed*, savukārt *zaļa māmuliņa* papildināta ar ļoti atbilstoši izvēlētu apzīmētāju *beloved*, kas nozīmē *mīlotā* (Tilde., tulkojums vārdam *beloved*) – *green beloved mother of all*. Students O uzskata, ka autors ar *zaļu māmuliņu* domā zemi kopumā, dabu, un no savas pieredzes zina, ka angļu un citās pasakās šādos gadījumos lieto *visu māti* (*mother of all*) (3. pielikums, studenta O TAP). Tas liecina, ka students, cenšoties saglabāt lojalitāti avottekstam, domā par mērķteksta auditoriju un mēģina to sasaistīt ar tai saprotamām lietām. Lai gan studenta O tulkojums varētu nebūt ideāls, tomēr tas parāda iespējas piemērot dažādus tulkošanas risinājumu veidus, piemēram, kultūras atbilsti un kompensāciju (sal. Pym 2016: 229–231), pārnesot konotācijas, kas ietvertas avotteksta deminutīvos.

9. tabulā apkopoti eksperimenta dalībnieku izvēlētie valodas līdzekļi deviņu avotteksta AT KS2 deminutīvu atveidei angļu valodā.

9. tabula

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

K. Skalbe „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]), AT KS2 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 1. eksperiments AT KS2			
	Analītiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
meitiņa	the girl 3x the little girl 2x	the daughterling 1x	9	Morfoloģijas kopēšana Kompensēšana (sega – a duvet, woollen blanket, a fringy woollen blanket, their fringed woollen shawls) Perspektīvas maiņa (semantiskā fokusa un informācijas blīvuma maiņa) Kultūras atbilstme (Informācijas) izlaidšana
(katra) zālīte	every blade of grass 2x every little grass 2x each little plant 1x every single plant 1x each straw of grass 1x each and every single straw of grass 1x every grass straw 1x each stand of grass 1x every strain of grass 1x	0	4	
(zaļa) māmuliņa	the green beloved mother of all 1x a mother's embrace 1x	a green mommy 2x a green mummy 1x her mommy 2x	8	
spilventiņa	0	0	14	
spilventiņus	their brown little pillows 1x their fringed woollen shawls and the moss their brown little pillows 1x a brown soft pad 1x	0	10	
zālītes	blade of grass 2x	grassling 1x	5	

	strain of grass 1x grass stalk 1x straw of grass 1x every little grass straw 1x each stand of grass 1x little plant 1x greenery 1x			
meitiņa	the girl 4x the little girl 2x	the daughterling 1x	7	
(bendes) meitiņai	the girl 2x	0	13	
zālītes	blade of grass 1x greenery 1x grass straws 3x	0	10	

Nākamais fragments ir no O. Zebra romāna „Gaiļu kalna ēna” (Zebris 2014). Romānā darbība notiek pagājušā gadsimta pašā sākumā laikā pirms Ziemassvētkiem. Vīrietis nolaupa trīs bērnus no Ziemassvētku tirdziņa karuseļa, domājot, ka tie ir viņa juku laikos zaudētie bērni, jo meitenes skatiens atgādina viņa mammas acis. Bērni ir nobijušies, jo nepazīst svešo vīru, kurš aizvedis viņus apmesties viesnīcā. Deminutīvu lietojums paspilgtina kontrastu starp darbojošos tēlu iekšējo nemieru un bailēm un pirmssvētku gaisotni pilsētā. Avottekstā, kas dots AT OZ1 piemērā, ir 2 deminutīvi: *Paulītis* – vīriešu vārda Pauls deminutīvs (latviešu atbilde angļu vīriešu vārdam *Paul*). Viņš ir viens no varoņiem, mazs zēns, kurš atrodas svešā vietā kopā ar svešu vīrieti, kurš viņu ar māsu nolaupīja Ziemassvētku tirdziņā; *sieviņa* – šajā gadījumā bērnu nolaupītājs to lieto, lai apkārtējiem radītu priekšstatu par sirsnību un mīlestību pret sievu, kā arī lai izraisītu zināmu līdzjūtību no viesnīcnieka puses par nežēlojamo situāciju, kurā viņš atrodas ar diviem maziem bērniem. Tā kā atlikušajos teikumos mērķtekstos netiek piedāvāti nekādi tulkošanas risinājumi vai kompensācijas mehānismi, tālāk tekstā ir dots pilns avotteksta fragments, kas eksperimenta dalībniekiem bija jātulko, savukārt mērķtekstu citātos ir dots tikai tuvākais konteksts avotteksta deminutīviem, kas pārnesti mērķtekstā.

13. piemērs

AT OZ1

Mazākais puika, Paulītis, skaļi ieraudas, un, kamēr viesnīcnieks, caur bālo pieri uz dīvaino kompāniju lūrēdams, velk ar pirkstu savā žurnālā, iešņukstas arī brašākais – Imants. „Redzi taču, ar mums nav labi, ”- Laimdota nesaprot, kā kalpotājs to nemana. – Sieviņa palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa... vēderā tāds žņaudzējs, ka taisni vai balsī jābrēc, - tumšmatis murmina, muļķīgi iesmejas, bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites. (Zebris 2014: 13)

3 eksperimentu dalībnieki (B, I, J) atveidoja mazā zēna vārdu, kopējot morfoloģisko uzbūvi (sal. Pym 2016: 222–223) un izmantojot angļu morfoloģiski darinātu deminutīvu *Pauli* (2 gadījumos) un *Paulie* (1 gadījumā), viens students (skat. 13. piemēru, MT K OZ 2)

apvienoja sintaktiskos un morfoloģiskos līdzekļus – *little Pauli*, vienlaikus izmantojot eksplikāciju, lai izteiktu, ka zēns ir mazs, un kopējot morfoloģisko uzbūvi (sal. Pym 2016: 226–228 un 222–223). 6 studenti (A, C, D, F, H, L) pārrakstīja latviešu deminutīvu *Paulītis*, tādējādi kopējot avotvalodas vārda rakstību (sal. Pym 2016: 222) un zaudējot jebkādas netieši izteiktas nianses, 3 studenti (G, M, N) izmantoja angļu personvārdu *Paul*, viens – latviešu vārdu *Pauls* (students O). Neizvēloties piemērotus veidus, kā izteikt autora līdzjūtību un sirsnību pret mazo zēnu, ko netieši norāda deminutīvs avottekstā, lielākā daļa tulkošanas eksperimenta dalībnieku tulkojumā ir pazaudējuši šī fragmenta netieši izteikto vēstījumu un gaisotni. 5 no 15 šī eksperimenta dalībniekiem (studenti B, H, I, J, M) ir izvēlējušies morfoloģiski darinātu deminutīvu *wifey*, lai atveidotu avotteksta deminutīvu *sieviņa*, un tas skaidri parāda iesācēju tulkotāju vēlmi izmantot burtisku tulkojumu un lietot tos pašus valodas līdzekļus arī mērķtekstā. Angļu valodā sarunvalodā deminutīvu *wifey* izmanto šādā kontekstā ne tikai ar līdzīgām emocionālās attieksmes niansēm kā latviešu *sieviņa*, bet arī kā aizvainojošu vārdu vai lai apzīmētu vecāka gadagājuma sievieti (sal. *Collins English Dictionary-e* un *McMillan Dictionary-e*, šķirkļi: *wifey*)^{57 58}. Tikai 2 studenti, izmantojot izteiksmes maiņu (sal. Pym 2016: 224–228), izvēlējās eksplicīti pārnest emocionālo un attieksmes nozīmes niansi ar īpašības vārdiem: *my beloved wife* (mana mīļotā sieva) (13. piemērs, MT K OZ1) un *my sweet wife* (mana dārgā sieva) (13. piemērs, MT L OZ1).

Studenti B, I un J abus AT OZ1 fragmenta latviešu deminutīvus atveidojuši ar morfoloģiski darinātiem deminutīviem angļu valodā, taču, kā liecina TAP, tikai students J tulkošanas gaitā pārbaudīja tiešsaistes resursos, vai angļu valodā šādi deminutīvu atvasinājumi tiek lietoti, bet to lietojumu un nozīmes nepārbaudīja.

13. piemērs

MT B OZ1

The smallest boy, Paulie, cries out loud and, while the receptionist gazes at the weird company through his pale forehead and drags his finger in his journal, [...].

- The wifey had to stay home, right as we were stepping out the door – her stomach cramped up so badly, she almost had to scream. [...].

Students B pēctulkošanas anketā norāda, ka zēna personvārda deminutīvs lietots, lai „raksturotu to, ka zēns ir ļoti jauns. Savukārt pieaugušais vīrietis stāstā lieto deminutīvus, lai tēlotu bērnu tēvu un attēlotu rūpes un tēva attieksmi pret bērniem” (4. pielikums, studenta B anketa).

⁵⁷ “an informal word for wife” (Collins English Dictionary-e, šķirkļi *wifey*)

⁵⁸ “an insulting word used for referring to a man’s wife, woman, especially an old woman. This word is sometimes considered to be insulting” (Macmillan Dictionary-e, šķirkļi *wifey*)

13. piemērs

MT I OZ1

The little boy, Pauli, started weeping and while the hotel-keeper, inspecting the weird bunch, through his white forehead, examines his journal, sobs the bravest – Imants. "Can't you see, we need help." – Laimdota couldn't understand how the servant can't see that.

Wifey stayed home, just before leaving, feels like screaming because of the pain in the stomach – the dark-haired man mumbles and gives a laugh foolishly, but you can see that the hotel-keeper doesn't care about the problems of by-passers' wives.

Studenta I TAP dzirdams, ka, lasot avottekstu, viņš uzreiz mēģina atrast morfoloģiski atvasinātus deminutīvus angļu valodā, uzdodot sev jautājumu: „Vai tā vispār saka?” (4. pielikums, studenta I TAP). Pēctulkošanas anketā students I norāda, ka centies atrast veidu, kā izvairīties no burtiska tulkojuma, bet pārnest galveno domu, atveidojot šī teksta deminutīvā ietvertu ironiju un naivumu. Students I minējis, ka deminutīvi avottekstā raksturo situāciju kā biedējošu, jo ir nolaupti bērni, un, studentaprāt, tie norāda, ka: „viņiem nebūs viss labi, kā to saka vecis” (4. pielikums, studenta I anketa).

13. piemērs

MT J OZ1

Paulie, the more little one, weeps loudly, and, while the hotel-keeper, leering through his pale forehead on the odd company, was drawing with his finger in the register, the more dashing boy, Imants, also starts weeping. „Don't you see we're not okay,” Laimdota does not understand how the hotel-keeper doesn't see that.

“Wifey stayed at home, the last moment before going on the road... such gripe in her stomach, that makes you want to scream”, the dark-haired man mumbles, laughs foolishly, but he sees that the hotel-keeper isn't concerned with troubles of the wives.

Students J uzskata, ka „deminutīvi raksturīgi sarunā ar vai par bērniem, tie izsaka pozitīvu, draudzīgu attieksmi, mīļumu” (4. pielikums, studenta J anketa), un viņš ir vienīgais, kā to liecina TAP, kurš internetā pārliecinās, vai angļu valodā eksistē lietvārdu deminutīvu atvasinājumi, kurus viņš vēlas lietot tulkojumā. Pēctulkošanas anketā students J atzīst, ka deminutīvi radīja grūtības un ne vienmēr viņš spēja atrast piemērotu tulkošanas risinājumu.

Studentu K un L piedāvātos tulkojumu risinājumus deminutīvam *sieviņa* noteikti jāmin kā veiksmīgus piemērus valodas līdzekļu izmantojumam, lai mērķtekstā atveidotu avottekstā tieši neizteiktās nozīmju niansas (13. piemērs, MT K OZ1 un MT L OZ1).

13. piemērs

MT K OZ1

The youngest boy, little Pauli, starts to cry loudly and while the hotel-keeper trails with his finger through his journal looking at the strange company through his pale forehead, [..].

“*My beloved wife* decided to stay home, at the last minute before taking off... such a strangler in her stomach so much as to make you scream in pain, [..]”.

Studenta K TAP liecina, ka, skaļi izrunājot vairākus iespējamus variantus, students nonāk pie gala risinājuma: „[..] *My wifey*. Sieviņa varētu teikt kā *wifey* ... Arī *mrs*. Bet *mrs*. nav tik mīļi. *My beloved wife*. *My beloved wife stayed home* [..]” (4. pielikums, studenta K TAP).

13. piemērs

MT L OZ1

“*My sweet wife* decided to stay at home in the last moment... terrible stomach ache,” the guy with the dark hair mutters, laughs silly but it is clear that the receptionist doesn't care about some strangers wives' health problems. [..]”

Stāstā darbojas bērni, tāpēc students L uzskata, ka deminutīvi „[..] rada mīļumu, nevainības sajūtu, mieru” (4. pielikums, studenta L anketa). Savukārt „*Sieviņa* izstaro mīlestību” (4. pielikums, studenta L anketa), un arī studenta L TAP dzirdams, ka viņš ar deminutīva *sieviņa* lietojumu uztver šo nozīmes niansi: „[..]Sieviņa palika mājās, ahā, *sieviņa*, *mīļā sieviņa*... pēdējā mirklī pirms ceļa. ... *My sweet wife* – sieviņa. *My sweet wife* – sieviņa. Nu jā – *my sweet wife* – mīļā sieviņa [..]” (4. pielikums, studenta L TAP).

10. tabulā ir apkopoti tulkošanas eksperimenta dalībnieku lietotie tulkošanas risinājumi un valodas līdzekļi AT OZ1 fragmenta tulkojumā.

10. tabula

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

O. Zebris „Gaiļukalna ēnā” (Zebris 2014), AT OZ1 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 1. eksperiments			
	MT OZ1			
	Anālītiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Paulītis	<i>Little Pauli</i> (apv.ar morf.)	Paulie 2x Pauli 1x	11	Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma maiņa (eksplikācija)
sieviņa	my beloved wife 1x my sweet wife 1x	wifey 5x	8	Vārda morfoloģijas un rakstības kopēšana (Informācijas) izlaišana

AT OZ2 papildus jau iepriekš analizētajam personvārda *Paulītis* mīļvārdiņam klāt nākuši vēl divi deminutīvi – *brītiņu* un *mammīte*. Tie lietoti veča tiešajā runā, padziļinot kontrastu starp viņa rīcību – stingro tvērienu, lai savaldītu bērnu, un teikto, izliekoties laipnam un iejūtīgam pret bērniem, vienlaikus cenšoties izraisīt viesnīcnieka sapratni un līdzciētību, lai viņš ātrāk ļautu tiem doties uz viesnīcas numuru.

14. piemērs

AT OZ2

- *Ceturtais stāvs, pa labi. Vai kungam būs koferi, mantas?*
- *Nē, mums... – vecis minstinās, - visu atvedīs rīt, tāds juceklis. – Paulītis atkal skanīgi ieraudas, Laimdota spēcīgi rauj mazo roku, bet veča tvēriens ir stingrs.*
- *Nu ko tu, Paulīt, tūliņ, vēl brītiņu, un būsīm galā. Mammīte arī rītu būs klāt. – Viņi pagriežas pa labi un ieiet krietni tumšākā trepju telpā. (Zebris 2014: 13)*

Saglabājot pirmajā O. Zebra fragmenta tulkojumā izvēlēto risinājumu personvārdam *Paulītis*, otrajā fragmentā eksperimenta dalībniekiem vismazāk raizes ir sagādājis vārds *mammīte*: 14 no 15 ir kopējuši avotvalodas vārda morfoloģisko uzbūvi un attiecīgi izmantojuši angļu valodas morfoloģiskos vārddarināšanas līdzekļus. Studenti A, B, C, D, E, G, I, J, K, M, N un O ir izvēlējušies latviešu deminutīvu *mammīte* atveidot ar angļu deminutīvu *mommy*, kas ir viens no retajiem plaši lietotiem deminutīviem angļu valodā. Studenti H un L ir lietojuši līdzvērtīgu sinonīmu – *mummy*. Vienīgi students F ir izvēlējis lietot sarunvalodā bērnu bieži izmantotu *mammās* uzrunu un apzīmējumu *mom*. Visi studentu izvēlētie varianti ir atbilstoši, jo bērnu runā angļu valodā *mammās* apzīmēšanai tiek plaši izmantoti vārdi *mommy*, *mummy* un *mom*.

Lai atveidotu vārdu savienojumu *vēl brītiņu*, eksperimenta dalībnieki A, B, E, F, H, I, J, O, N ir izvēlējušies mērķvalodā bieži lietot standarta frāzes *just a minute*, *just a second*, *just a moment*, *for a while*, kas norāda uz objektīvi īsu laika sprīdi bez papildu nozīmes niansēm, savukārt studenti C, D, G, K, L un M izvēlējušies analītiskos valodas līdzekļus, piemēram, īpašības vārdu *little*: *a little while*, *a little moment* utt., akcentējot, ka jāpagaida tiešām pavisam nedaudz. Interesanti atzīmēt, ka vienīgi studenta L skaļdomāšanas protokolā dzirdams, ka viņš brīdi pārdomā, kā tulkot *vēl brītiņu*: „[...] *just a little moment* – brītiņu. [...]” (4. pielikums, studenta L TAP) (14. piemērs, MT L OZ). Pārējiem eksperimenta dalībniekiem šis deminutīvs nav radījis aizķeršanos tulkošanas procesā.

14. piemērs

MT L OZ2

“*Oh, please stop, Paulīt, just a little moment and we are finished. Mummy will be here tomorrow as well.*” *They turn right and enter the dark staircase.*

MT K OZ2

“*Why, little Pauli, soon, just a little while longer and we will be there. Mommy will come tomorrow.*” *They turn right and reach the much darker staircase.*

Deminutīvi studentam K sagādājuši problēmas, jo: „autors šādi vēlējis atspoguļot to, kā vecais vīrs attiecās pret bērniem, kā viņš ar tiem runāja, kā viņš tos saudzēja, lai gan tas bija absurdi, jo viņš bērnus nolaupīja to vecākiem.” (4. pielikums, studenta K anketa; 14. piemērs, MT K OZ2). Tas liecina, ka students ir saskatījis niansi, ka deminutīvu lietojums pastiprina kontrastu starp faktisko situāciju un veča teikto, lai apkārtējiem radītu iespaidu, ka viss ir kārtībā.

14. piemērs

MT D OZ2

“*Just hold on a little while*, we are almost there, *Paulitis*. Your *mommy* will be here tomorrow as well,” they turn right and enter a dark staircase.

MT D OZ2 redzams, ka students D ir mainījis teikuma uzbūvi, sākot to ar *Just hold on a little while*, kā arī deminutīvam *mommy* pievienojis piederības vietniekvārdu *your*, kas uzskatāmi mērķtekstā pārnes avotteksta deminutīva netieši izteikto vēstījumu. Anketā students norāda, ka „šie deminutīvi lietoti, lai attēlotu to, ka tēli, kas ieradušies viesnīcā, ir padevēīgi un nabadzīgi” (4. pielikums, studenta D anketa).

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izvēles deminutīvu *Paulītis*, *brītiņu* un *mammīte* nozīmju pārnesei angļu valodā ir apkopotas 11. tabulā.

11. tabula

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

O. Zebris „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014), AT OZ2 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 1. eksperiments MT OZ2			
	Analitiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Paulītis	Little Paulītis	Paulie 3x Pauli	Paulītis 6x Paul 3x Pauls	Kultūras atbilsme (atbilstošs mērķvalodas vārds, vārdu savienojums) Vārda morfoloģijas un rakstības kopēšana Informācijas blīvuma maiņa (eksplikācija) (Informācijas) izlaišana
Paulīt (uzrunā)	<i>Little Pauli</i> (apv.ar morf.)	Paulie 3x Pauli	Paulītis 6x Paul 3x Pauls	
brītiņu	just a moment 6x after a moment a little while just for a while a little moment 2x just a minute just a second just a little while longer just a little more	0	0	
mammīte	0	Mommy 1 2x Mom Mummy 2x	0	

No eksperimenta laikā studentu tulkotajiem fragmentiem deminutīvu nozīmes nokrāsas visbiežāk tika pazaudētas, tulkojot fragmentu AT OZ3 (15. piemērs), kurā izmantoti 2 deminutīvi – *Ziemassvētku dieniņa* un *sejiņa*, kas kontekstā palīdz radīt emociju sajaukumu, kurā pirmssvētku gaidīšanas noskaņa mijas ar tēlu apjukumu, neziņu un nervozitāti, jo, vērojot

nolaupītos bērnus, vīrietis viņos saskata līdzību ar mammu, kas raisa atmiņas. Bet bērni jūtas pārbijušies, jo nesaprot, kas notiek, un cenšas nomierināties.

15. piemērs

AT OZ3

– Rītu *Ziemassvētku dieniņa...* būs, viss mums būs, – viņš bubina, iegrimst dziļākā apcerē, atmiņā, kas uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt meitenes siltajām acīm, mulsinošā mammas skatiena, mazākā puikas nelaimīgās *sejiņas*. (Zebriš 2014: 14)

Ziemassvētku dieniņa tulkojumā piecas reizes ir atveidota ar neitrālo *Christmas* un desmit reizes ar *Christmas day*, pazaudējot avottekstā ietvertu vāro cerību un gaidas, ka līdz ar sirsnīgajiem ģimenes svētkiem atrisināsies šībrīža neskaidrā un biedējošā situācija. Deminutīvs *sejiņa* 12 gadījumos tulkots, izmantojot angļu valodas lietvārdu *face*, un tikai studenti A un O tulkojuši kā *little face*, un students I – *tiny face*, pārnesot objektīvo nozīmi. Studenti A, B, H, L, O vārda *mamma* atveidei izvēlējušies lietot *mom* vai *mum*, ko varētu uzskatīt par vismaz daļēju deminutīvu nozīmes nianšu zuduma kompensāciju šajā fragmentā (skat. 15. piemēru, MT O OZ3), jo abi vārdi tiek lietoti sadzīvē bērna un mammas saziņā.

15. piemērs

MT O OZ3

“Tomorrow it is *Christmas*... we will have everything,” he mutters, by going into a bigger contemplation, memory which has been brought from the smell of the paper or maybe the girl’s warm eyes, *mom’s* puzzling look in her eyes, the boy’s sad *little face*.

Arī studenta M risinājumu, kas lasāms 15. piemērā MT M OZ3, var uzskatīt par kompensāciju, jo vārdu savienojums *nelaimīgā sejiņa* atveidots ar *sorrowful face*, izvēloties izteiksmīgu literārās valodas vārdu *sorrowful*, kas nozīmē *ļoti nelaimīgs*⁵⁹, nevis vienkārši *sad* vai *unhappy* ar neitrālu nozīmi *skumjš* vai *nelaimīgs*⁶⁰. Pēctulkošanas anketā students M norāda, ka tulkošanas gaitā domājis, kā atveidot deminutīvus, un izsaka domu, ka „angļu valodā, liekas, vārdi ir pilnībā jāaizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piemēram, *nelaimīgo sejiņu – sorrowful face*” (4. pielikums, studenta M anketa).

15. piemērs

MT M OZ3

– Tomorrow it’s *Christmas day*, and we will have everything.. we will. – he mumbles, and gets lost in deeper thoughts, from the smell of paper or maybe the girls warm eyes, mystifying mothers gaze, little boys *sorrowful face*.

⁵⁹ “literary; very sad” (Cambridge Dictionary, šķirklis *sorrowful*)

⁶⁰ “unhappy or sorry” (Cambridge Dictionary, šķirklis *sad*)

Pamatojums šai izvēlei ir saskatāms arī pēctulkošanas anketā, kurā students M norādījis, ka deminutīvi avottekstā lietoti, „lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarītu biedējošu stāstu vēl biedējošāku” (4. pielikums, studenta M anketa).

12. tabulā sniegts kopsavilkums par valodas līdzekļiem un tulkošanas risinājumiem, kurus 1. eksperimenta dalībnieki izmanto O. Zebra romāna 3. fragmenta tulkojumā, lai atveidotu deminutīvus *Ziemassvētku dieniņa* un *sejiņa*.

12. tabula

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.
O. Zebris „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014), AT OZ3 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 1. eksperiments			
	MT OZ3			
	Analītiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Ziemassvētku dieniņa	0	0	15	Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma maiņa
(nelaimīgā) sejiņa	little face 2x tiny face 1x	0	12	Kompensācija (Informācijas) izlaišana

Lai ilustrētu tendences, kas dominē eksperimenta dalībnieku izdarītajās izvēlēs, saskaroties ar 19 deminutīvu lietošanas gadījumiem latviešu avottekstos, 13. tabulā sniegts īss kvantitatīvs kopsavilkums par mērķtekstos izmantotajiem sintaktiskajiem (analītiskajiem) un morfoloģiskajiem (sintētiskajiem) deminutīviem, kā arī to gadījumu skaits, kad ir pazaudētas jebkādas konotācijas.

13. tabula

1. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantoto valodas līdzekļu kopsavilkums

Valodas līdzekļi	Gadījumu skaits
Analītiskie līdzekļi	77
Morfoloģiskie līdzekļi	31
Analītisko un morfoloģisko līdzekļu apvienojums un kompensācija citās vietās tekstā	2 + 12
Zaudēta nozīmes nianse	164

1. eksperimentā 12 no 15 dalībniekiem pēctulkošanas anketās atklāti atzina, ka tulkošanas procesā viņi deminutīvus uztvēra kā izaicinājumu. Pat pirms anketā tika jautāts par deminutīvu lomu avottekstā, raksturojot galvenās tulkošanas grūtības, vairāki respondenti minēja deminutīvus kā vienu no sarežģītākajiem izaicinājumiem. Tā kā studenti nevarēja aizstāt avottekstu deminutīvu ar angļu valodas deminutīviem, vairumā gadījumu viņi izvēlējās attiecīgo motivētājevārdu. Eksperimenta un pēctulkošanas anketu rezultāti liecina par topošo tulkotāju kā „parasto valodas lietotāju perspektīvu” (*first-order perspective*) (sal. Schneider 2015), un tā ir tuvu J. Sīļa veikto pētījumu rezultātiem (sal. Sīlis 2002; Sīlis 2003), kur

nepieredzējuši tulkotāji, tulkojot latviešu tautasdziesmas angļu valodā, atstāja netulkotas deminutīvu nozīmes aptuveni 75 % gadījumu, kad avottekstos tika izmantoti deminutīvi.

Tāpat kā K. P. Šneidera eksperimenta dalībnieki, viņi koncentrējās uz „izmēra, novērtēšanas un mijiedarbības jautājumiem”⁶¹ (Schneider 2015: 483) un, atbildot uz pēctulkošanas anketas jautājumiem, papildus nelielam izmēram studenti galvenokārt uzsvēra sirsnību, mīlumu, rūpēšanos, kā arī empātiju un personīgu pieķeršanos vai autora iesaisti. Viņi arī minēja, ka deminutīvi pastiprina noteiktas jūtas, piemēram, sāpes. Bet tulkotie fragmenti parāda, ka, lai gan studenti galvenokārt uztver deminutīvu nozīmes, viņu pirmā vēlme ir meklēt burtisku tulkojumu, un, ja tas neizdodas, viņi bieži neatveido emocionālo niansi mērķvalodā, izmantojot radošākus un brīvākus tulkošanas risinājumus, piemēram, kompensēšanu, pārformulēšanu vai izskaidrošanu jeb eksplikāciju, lietojot emocionāli izteiksmīgus īpašības vārdus un citas vārdšķiras, mainot teikuma uzbūvi un tamlīdzīgi. Tas var būt saistīts ar to, ka studentiem trūkst tulkošanas pieredzes un viņi nejūtas pietiekami pārliecināti, lai atkāptos no burtiskā tulkojuma.

Kopumā 1. tulkošanas eksperimentā iegūtie dati liecina, ka topošie tulkotāji, lai gan atpazīst deminutīvus un to emocionālās nokrāsas avottekstā, nepārnēs šīs nozīmes mērķtekstā un izmanto ļoti maz viņu rīcībā esošo valodas līdzekļu. Galvenokārt tas ir tāpēc, ka viņi koncentrējās uz latviešu deminutīvu aizstāšanu ar morfoloģiski darinātu deminutīvu angļu valodā, kas saskaņā ar E. Pima tulkošanas risinājumu tipoloģiju (Pym 2016: 220–224) ir mēģinājums kopēt vārdu morfoloģisko uzbūvi no avotteksta mērķtekstā.

Šī pētījuma ietvaros veiktā 1. tulkošanas eksperimenta rezultāti ļauj apkopot konstatēto:

- 12 no 15 pētījuma dalībniekiem skaļdomāšanas protokolos un pēctulkošanas anketās atklāti atzīst, ka deminutīvi rada grūtības tulkošanas procesā;
- 164 no 283 analizētajiem mērķtekstu gadījumiem studenti nav pārnēsuši angļu valodā nekādas emocionālās nianšes, kas latviešu avottekstos netieši izteiktas ar deminutīvu palīdzību;
- topošie tulkotāji galvenokārt mēdz tulkot burtiski un necenšas izmantot radošākus veidus, pārformulējot, pārfrāzējot vai kompensējot netieši vēstīto nianšu zudumu citās vietās tekstā.

Veiktās analīzes rezultātā var secināt, ka no 283 analizētajiem mērķtekstu gadījumiem 60 % gadījumu nav atveidotas avottekstu deminutīvu nozīmes nianšes, savukārt to atveidošanai izmantoti:

- analītiskie līdzekļi – 27 % gadījumu;
- morfoloģiskie līdzekļi – 11 % gadījumu;
- kompensācijas līdzekļi – 4,2 % gadījumu;
- analītisko un morfoloģisko līdzekļu kombinācija – 0,7 % gadījumu.

---

⁶¹ “issues of size, evaluation and interaction”

Lai gan 1. tulkošanas eksperimentā piedalījās tikai vienas augstskolas 15 tulkošanas programmas studenti un tulkoja tikai 5 fragmentus, kas ietver 19 avotteksta deminutīvus, tomēr šī eksperimenta secinājumi liek domāt, ka tulkošanas prasmju apguves procesā, analizējot valodu un kultūras atšķirības, ir jāpievēršas dažādu tulkošanas risinājumu praktiskajam lietojumam tulkošanas procesā, kā arī jaunie tulkotāji jābudina raudzīties tālāk par burtiska tulkojuma iespēju un meklēt dažādus valodas līdzekļus, lai izteiktu zemtekstos slēptās nozīmes mērķvalodā. Šī eksperimenta datu analīzes rezultāti un secinājumi tālāk tika izmantoti ieteikumu izstrādei jaunajiem tulkotājiem, lai pārvarētu grūtības, ko rada deminutīvi kā valodas un kultūras specifiska parādība. Ieteikumu nolūks ir atgādināt, kādi rīki, resursi, valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumu veidi ir tulkotāju rīcībā, lai atveidotu dažādas nozīmes nianšes un emociju nokrāsas, kas latviešu avottekstā netieši izteiktas ar deminutīvu palīdzību.

1. eksperimenta dati liecina, ka vairāk nekā 60 % nozīmes nianšu izteiksmes gadījumā, uz kuriem norāda avotteksta deminutīvi, tika zaudētas. Arī publicētajos latviešu autoru prozas darbu tulkojumos vidēji 60 % gadījumu avottekstu deminutīvu konotācijas netika atveidotas (skat. promocijas darba nodaļu 2.1.). No tulkošanas risinājumu veidu (Pym 2016: 220–224) viedokļa analizējot, studenti galvenokārt mainīja izteiksmi, mainot semantisko fokusu un informācijas blīvumu teikumā, kā arī kopēja avotvalodas vārdu morfoloģisko uzbūvi, izmantojot tikai dažus sintaktiskos (analītiskos) (27 %) un morfoloģiskos (sintētiskos) (11 %) deminutīvu nozīmes un nianšu izteiksmes līdzekļus. Netieši implicēto nozīmju nianšu atveidei maz tika lietotas dažādas kompensācijas, pārformulēšanas un citas iespējas. Anketās un skaļdomāšanas protokolos eksperimenta dalībnieki atzina, ka viņiem ir grūtības angļu valodā pārnest emocionālo attieksmi un nianšes, ko netieši norāda avotteksta deminutīvi.

Balstoties uz deminutīvu un to specifikas salīdzinājumu latviešu un angļu valodā, tulkošanas teorijas avotu analīzi, kā arī analizējot apkopotos datus par praktizējošo un topošo tulkotāju deminutīvu nozīmju atveidi tulkojumā, tika izstrādāts „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” 1. variants (skat. 5. pielikumu).

Ieteikumiem par pamatu tika izvēlēta E. Pima tulkošanas risinājumu tipu klasifikācija (Pym 2016: 220), jo tā vienlaikus ir visaptveroša un viegli saprotama. Tā piedāvā tulkotājiem radošu brīvību, izvēloties pieejas un valodas līdzekļus, kā tulkojumā atveidot avotteksta deminutīvu denotatīvās un konotatīvās nozīmes, atrodot konkrētā teksta tipam un žanram, tā specifiskai un tulkošanas uzdevumam piemērotāko risinājumu. Izmantojamo valodas līdzekļu sniegtie piemēri deminutīvu darināšanai un dažādu emocionālo nozīmju nianšu izteikšanai angļu valodā galvenokārt ņemti no K. P. Šneidera pētījuma par deminutīviem angļu valodā (Schneider 2003), kā arī no šī pētījuma gaitā analizētajiem tulkojumiem. Lai pārbaudītu Ieteikumu lietderību tulkošanas procesā, tie tika izmēģināti 2. studentu tulkošanas eksperimentā, lietderības pārbaudei izmantojot tos pašus tekstus, kurus studenti tulkoja 1. eksperimentā (2. eksperimenta aprakstu un datu analīzi skatīt 3.2. nodaļā). Balstoties uz Ieteikumu izmēģinājuma eksperimentā iegūto datu analīzi, tika sagatavota aptaujas anketa tulkošanas jomas profesionāļu, t. i., tulkotāju izglītotāju un praktizējošu tulkotāju viedokļu

noskaidrošanai (datu un rezultātu analīzi skatīt 3.3. nodaļā). Īss Ieteikumu 1. varianta galveno aspektu kopsavilkums (pilnu tekstu skatīt 5. pielikumā):

- lai Ieteikumi būtu praktiski un vienkārši izmantojami tulkošanas procesā, tie ir maksimāli kompakti un koncentrēti (1 lapaspuse), tikai īsumā atgādinot dažādo tulkošanas risinājumu un valodas līdzekļu klāstu, kā arī ilustrācijai sniedzot pāris piemēru;
- Ieteikumu ievadā norādīts, ka, ņemot vērā angļu un latviešu valodas atšķirības, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveidei (ja atbilstoši tulkojuma uzdevumam tulkotājs ir pārliecināts, ka pārnese ir nepieciešama), ir pieejami dažādi radoši risinājumi, kurus iespējams lietot atbilstoši konkrētajam kontekstam;
- avotteksta deminutīvos ietvertās nozīmju nianse atbilstoši kontekstam iespējams izteikt:
  - lietojot esošos morfoloģiski atvasinātos deminutīvus angļu valodā, piemēram, izmantojot piedēkļus *-let*, *-en* (Schneider 2003: 76–77); piedēkļus *mini-*, *micro-* (turpat: 17); vārda atkārtošanu jeb dublēšanu, piemēram, *goody-goody*; atskaņas, piemēram, *Waitie Katie*; strupināšanu, piemēram, *Billy, Kitty*; saliktnes vai vārdsavienojumus, piemēram, *dwarf tree* utt.;
  - pievienojot īpašības vārdus ar atbilstošu nozīmi (*little*, *small*, *tiny*, *petite*) un stilistiski izteiksmīgus īpašības vārdus (*sincere*, *dear*, *cheeky*, *brassy* utt.) vai citu vārdšķiru vārdus;
  - pārformulējot vai pārstrukturējot teikumu (rindkopu), kā arī nozīmes nianse zaudējumu kompensējot citā teksta vietā.

Ieteikumu 1. variants iekļauts 5. pielikumā, 2. eksperiments un iegūto datu analīze ir detalizēti atspoguļota nākamajā nodaļā.

3.2. Otrais tulkošanas eksperiments – Ieteikumu izmēģinājums

Šajā nodaļā ir sniegts apskats par studentu 2. tulkošanas eksperimenta sagatavošanu un norisi, apkopotī tā rezultāti, kas tālākajā pētījuma gaitā tika iestrādāti tulkošanas jomas ekspertu anketā. Apkopojot studentu tulkošanas eksperimenta un ekspertu aptaujas rezultātus, tika sagatavots „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” gala variants, kas pievienots 3.3. nodaļā, kurā atspoguļota arī tā pilnveides gaita pēc iegūto rezultātu apkopojuma.

Lai izmēģinātu sagatavoto „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” sākotnējo variantu, 2022. gada rudenī tika organizēts studentu – topošo tulkotāju – 2. tulkošanas eksperiments. Ar mērķi novērtēt Ieteikumu lietderību, šajā pētījumā veiktais eksperiments bija studentu 1. tulkošanas eksperimenta atkārtojums, kas tika veidots, izmantojot K. P. Šneidera eksperimenta (Schneider 2015) ideju, un kurš tika veikts un analizēts 2019. gada pavasarī (skat. 3.1. nodaļu un arī Veidenberga 2020). Galvenā atšķirība starp abiem eksperimentiem bija to dalībnieku informētība par pētniecības objektu – mērķtekstos lietotajiem tulkošanas risinājumiem un valodas līdzekļiem, lai atveidotu avottekstu deminutīvu nozīmes, konotācijas un funkcijas. 1. eksperimenta dalībnieki nebija par to informēti, savukārt 2. eksperimenta dalībniekiem tika lūgts izlasīt Ieteikumus pirms tulkojamo tekstu lasīšanas, un, aizpildot pēctulkošanas aptauju, viņiem bija papildu jautājums, vai Ieteikumi bija noderīgi lēmumu pieņemšanai tulkošanas procesā, kā arī jautājums, ar kuru viņi tika aicināti ierosināt papildinājumus vai grozījumus Ieteikumos. Vēl viena būtiska atšķirība starp abiem eksperimentiem bija individuāls darbs un skaļdomāšanas protokola TAP ierakstīšana 1. eksperimenta laikā un pāru darbs un skaļdomāšanas dialogprotokolu (DTAP) ierakstīšana 2. tulkošanas eksperimenta laikā. Šis lēmums tika pieņemts, jo abu eksperimentu mērķi bija nedaudz atšķirīgi, t. i., pirmā mērķis bija „noskaidrot, kādus deminutīvu darināšanas veidus un tulkošanas risinājumus jaunie tulkotāji izvēlas, atveidojot latviešu deminutīvu nozīmes literāro tekstu tulkojumā angļu valodā” (skat. 3.1. nodaļu un arī Veidenberga 2020: 115), bet otrajā eksperimentā uzmanība tika pievērsta ne tikai topošo tulkotāju izvēlētajiem tulkošanas risinājumiem un valodas līdzekļiem, bet arī Ieteikumu lietderībai, veicinot studentu un jauno tulkotāju radošumu un mudinot meklēt dažādus veidus, kā tulkojumos pārnest avotteksta deminutīvu nozīmju nianšes. Vairāki iepriekšējie pētījumi (sal. Kussmaul, Tirkkonen-Condit 1995; Bouziane 2015; arī Schneider 2015 u. c.) ir parādījuši, ka monologu TAP nav tik dabiski, jo daudzi tulkotāji nerunā un neverbalizē savas domas tulkošanas procesā, savukārt dialogs un darbs pāros vai mazās grupās, ierakstot skaļdomāšanas dialogprotokolu, rosina piedāvāt un apsvērt vairākus variantus tulkošanai un uzlabot gala produkta kvalitāti. Tulkošanas un diskusiju laikā dalībnieki izsaka savas domas un ieklausās kolēģu priekšlikumos.

Eksperimenta laikā studentiem bija jātulko fragmenti no diviem avottekstiem (tekstu izvēles un atlases kritērijus skatīt 1. tulkošanas eksperimenta metožu aprakstā 3.1. nodaļā un Veidenberga 2020: 118): no K. Skalbes pasakas „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]) un no O. Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” 1. nodaļas (Zebriš 2014).

Tā kā jau 1. tulkošanas eksperimenta vajadzībām bija detalizēti un izstrādātas pakāpeniskas instrukcijas jeb tulkošanas uzdevums, anketas dalībnieku profila izveidei un pēctulkošanas aptaujas jautājumi, bija jāveic tikai daži labojumi, lai procedūras pirmajā posmā iekļautu norādi iepazīties ar Ieteikumiem un pievienotu attiecīgos jautājumus pēctulkošanas aptaujas anketā.

Eksperimenta dalībnieki bija universitātes Y 15 angļu – latviešu – angļu tulkošanas programmas pilna laika 4. kursa studenti (8 sievietes un 7 vīrieši), un eksperimentā viņi tika uzaicināti piedalīties praktiskās tulkošanas kursa ietvaros, iepriekš noskaidrojot, vai viņi vēlas to darīt. Dalība bija brīvprātīga, un tulkošanas uzdevuma ievaddaļā dalībnieki tika informēti, ka dati tiks apstrādāti anonīmi un izmantoti tikai pētniecības vajadzībām. Visi eksperimenta dalībnieki pārstāvēja vecuma grupu no 21–30 gadiem. 14 dalībnieku dzimtā valoda bija latviešu, 1 – krievu valoda. Tikai 2 studenti atbildēja, ka ir tulkojuši kādu daiļliteratūras vai audiovizuālu tekstu ārpus universitātes programmas. Lielākajai daļai eksperimenta dalībnieku nebija šādas pieredzes.

Eksperiments norisinājās attālināti *Teams* platformā, un studenti pāros un grupās pa trim sadalījās pēc savas izvēles. Pirmais uzdevums bija iepazīties ar „Ieteikumiem tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”, tad izlasīt K. Skalbes pasaku „Bendes meitiņa” un, strādājot pāros vai mazās grupās pa trim, tulkot pasvītrotos izvilkumus, izmantojot MS Word dokumentu un tulkošanas laikā ierakstot skaļdomāšanas dialogprotokolu. Tāda pati procedūra bija jāatkārto ar O. Zebra romāna „Gaiļu kalna ēnā” 1. nodaļu. Pēc tulkojumu pabeigšanas eksperimenta dalībnieki tiešsaistē aizpildīja anketu, kurā bija vairāki jautājumi pētījuma dalībnieku profila vajadzībām, kā arī sniedza atsauksmes, atbildot uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem un izsakot savas domas par deminutīvu nozīmju niansēm, to pārnesei angļu valodā un Ieteikumu lietderību.

Eksperimenta datu (mērķtekstu, skaļdomāšanas dialogprotokolu, aizpildīto anketu un atbilžu uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem) apstrādes laikā tika saglabāti studentu 1. tulkošanas eksperimenta avotteksta fragmentu kodi, piemēram, AT KS1, AT OZ2 u. c. Katram 2. eksperimenta dalībnieku pārim (grupai) tika piešķirts kods (no R1 līdz R7, jo, sadalot grupu darbu telpās, platformas *Teams* ierakstīšanas sistēma ģenerēja viņu DTAP audiodatņu nosaukumus *Room1*, *Room2* utt.), un katram attiecīgajam mērķteksta fragmentam tika piešķirts attiecīgais kods, piemēram, MT R1 KS1. Tulkošanai atvēlētais laiks nebija noteikts, jo tulkotāji strādā dažādos tempos, un laika ierobežojums varētu radīt papildu stresu dalībniekiem un nelabvēlīgi ietekmēt eksperimenta datus, piemēram, likt pieņemt sasteigtus lēmumus vai neļaut pienācīgi apsvērt komentārus un priekšlikumus Ieteikumu pilnveidei.

Tulkošanas eksperimenta laikā 15 eksperimentu dalībnieki, kas strādāja pāros vai grupās pa trim, tulkoja 5 īsus avotteksta fragmentus (rindkopas), tādējādi iegūstot 35 mērķtekstu fragmentus, kas tālāk datu apstrādes posmā tika kodēti un analizēti. Latviešu avottekstos bija 19 deminutīvu lietošanas gadījumi, un šī tulkošanas eksperimenta rezultātā analīzei tika iegūtas 133 mērķtekstu atbilstes.

Izmantojot studentu 1. tulkošanas eksperimenta veidni un krāsu kodus (gadījumu grupēšanai, kad ir lietoti leksiskie, morfoloģiskie līdzekļi vai kompensācijas instrumenti avotteksta deminutīvu nozīmju nianšu atveidei angļu valodā, kā arī, lai atzīmētu gadījumus,

kad tās tika pazaudētas), kodētās mērķteksta rindkopas no studentu 2. tulkošanas eksperimenta tika ievadītas MS Word dokumentā. Klāt tika pievienoti attiecīgo skaļdomāšanas dialogprotokolu fragmentu atšifrējumi (ja par konkrēto deminutīvu lietošanas gadījumu bija diskusija vai komentāri), kā arī attiecīgo studentu atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem.

Tāpat kā pēc 1. eksperimenta, arī pēc 2. tulkošanas eksperimentā iegūto datu sašķirošanas un kodēšanas tika veikta to kvalitatīva mērķtekstu salīdzinošā un avotteksta – mērķteksta sastatāmā analīze, izmantojot E. Pima tulkošanas risinājumu veidu klasifikāciju (Pym 2016: 220) un grupējot pēc studentu izvēlētajiem deminutīvu nozīmju nianšu izteikšanai lietotajiem valodas līdzekļiem (sal. Schneider 2003), kas studentu 2. tulkošanas eksperimenta gadījumā bija apkopoti izstrādātajos Ieteikumos. Lai iegūtu priekšstatu, vai novērojamas kādas vispārīgas tendences gan abos eksperimentos kopā, gan katrā atsevišķi, dati no studentu mērķtekstiem tika ievadīti MS Excel tabulā, kas deva iespēju tos aplūkot kvantitatīvā aspektā. Analīzes gaitā eksperimenta dalībnieku izmantotie tulkošanas risinājumi un arī kompensācijas līdzekļi ir aplūkoti teikuma un rindkopas līmenī, jo viena vārda vai vārdu savienojuma līmenī tos ir grūti noteikt, un arī DTAP liecina, ka studenti kā tulkojuma vienību izvēlas teikumu un arī visu rindkopu. Strādājot pārī vai grupās pa trim, viens no studentiem skaļi nolasīja tulkojamo teikumu (6. pielikums, DTAP R4; DTAP R7), tad tika piedāvāti varianti angļu valodā, apspriestas neskaidrības. Vairāki eksperimenta dalībnieki ik pa brīdim ieskatījās tekstā pirms tulkojamā fragmenta, lai pārliecinātos, vai pareizi uztvēruši kontekstu (DTAP R6). Savukārt tulkojamā fragmenta robežās vairākas dalībnieku grupas (6. pielikums, DTAP R1; DTAP R2; DTAP R3) ik pa brīdim pārlasīja savu iepriekš veikto teikumu tulkojumu, lai pieņemtu lēmumu, kā noformulēt nākamo teikumu.

3.2.1. Rezultāti un diskusija

Visi 2. eksperimenta laikā veiktie dalībnieku tulkojumi ir pievienoti 6. pielikumā, un promocijas darba tekstā ilustrācijai ir iekļauti 2 vai 3 mērķteksti katram avotteksta fragmentam, lai sniegtu ieskatu studentu tulkojumu piemēros, kas liecina, ka Ieteikumi ir mudinājuši viņus apsvērt dažādus tulkošanas risinājumus, lai pārnestu dažādas deminutīvu nozīmju nokrāsas, ne tikai izmantot attiecīgo motivētārvārdu, ja angļu valodā netiek lietots tā morfoloģisks atvasinājums, kā tas bieži bija studentu 1. tulkošanas eksperimentā. Jāpatur prātā, ka zemāk minētie studentu tulkojumu piemēri ir iekļauti promocijas darba tekstā redakcijā, kā tos sākotnēji uzrakstījuši paši eksperimenta dalībnieki, t. i., nekorģējojot gramatikas vai pareizrakstības kļūdas, jo tas nebija šī pētījuma un eksperimenta mērķis.

16. piemērā iekļauts K. Skalbes pasakas „Bendes meitiņa” AT KS1 fragments, kurā ir divi deminutīvi: *kapsētiņa* un *upīte*.

16. piemērs

AT KS1

Otrā rītā viņa gāja uz kapsētu apraudzīt tēva kapu, bet atrada to tukšu. Gar kapsētīnu tecēja melna upīte. Ar kailiem, nokaltušiem žuburiem tur turējās gaisā trīs veci melnalkšņi. Un ko viņa tur ieraudzīja? Vidējā kokā izplestām rokām bij iekāries viņas tēvs. Sarkanais krekls plivinājās vējā, Vienā rokā viņam bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs. (Skalbe 1979a [1913]: 111)

MT R3 KS1

The other morning she went to the graveyard to visit her father's grave, which she found empty. By the small graveyard flowed a tiny black river. There stood three elder black alders with frail withered branches held high. And what did she see there? Her father with his arms spread out hanging from the middle tree. A red shirt fluttering in the wind. One hand held a vodka bottle, the other a gallows rope.

MT R5 KS1

On the second morning, she went to the cemetery, only to find her father's grave empty. There was a little black creek running alongside her father dearest's resting place. The withered, barren branches of three black alder trees loomed over it. And what did she see there? With arms wide open, her father hung from the tree in the middle. His red shirt tailed in the wind. In one hand he had a bottle of liquor, in the other – a noose.

MT R7 KS1

In the next morning she went to her father's grave but found it empty. Along the gravey-grave flowed a tiny black river. With naked, dried-up branches there hanging in the air were three old black alder trees. What did she spot there? With arms spread her father was hanging from the middle tree. His red shirt flowing in the wind. In one hand a bottle of vodka, in the other rope from the gallows.

Avotteksta deminutīvs *kapsētiņa* visos septiņos 2. eksperimenta tulkojumos atveidots, izmantojot leksiskos līdzekļus: 5 mērķtekstos tika izmantoti īpašības vārdi, kas apzīmē mazu izmēru (t. i., *little, tiny, small*); vienā gadījumā studenti (16. piemērs, MT R5 KS1) izvēlējās pārformulēt, izmantojot emocionāli izteiksmīgu īpašības vārdu *dear* vispārākajā pakāpē un apgriezta vārdu kārtību (*father dearest*), novietojot to teikumā aiz lietvārda, un viena studentu grupa (skat. 16. piemēru, MT R7 KS1) izvēlējās, iespējams, diskutējamu risinājumu – īpašības vārdu *gravey* (*gravey-grave*). Tas nozīmē „kaut ko papildu vai negaidītu, kas ir patīkami vai vērtīgi”⁶² (Merriam-Webster Dictionary-*e*, šķirklis *gravey*) un „pašapmierinātības vai laimes stāvokli”⁶³ (Urban Dictionary-*e*, šķirklis *gravey*), un to izmanto arī mūsdienu slengā. Lai gan varētu apspriest, cik piemērota šī izvēle ir konkrētajam tekstam un valodas reģistram, bet neapšaubāmi tas parāda, ka studenti savā interpretācijā ir centušies verbalizēt mazās meitenes emocionālo stāvokli, par ko liecina viņu ilgstošā diskusija, kur viņi vienojās, ka deminutīvs

⁶² “Something additional or unexpected that is pleasing or valuable.”

⁶³ “A state of complacency or happiness.”

kapsētiņa šajā kontekstā nozīmē ne tikai kapsētas lielumu, bet vairāk izjūtas un emocijas „no bērna skatupunkta”⁶⁴ (6. pielikums, DTAP MT R7 KS1), apmeklējot tēva kapu, un deminutīvs „ir lietots stilistiskam nolūkam”⁶⁵ (turpat). Tulkošanas procesā viņi apsvēra iespējas izmantot rīmējošu atkārtošānu vai tamlīdzīgu instrumentu, lai šo bērna perspektīvu atveidotu mērķtekstā. Savukārt studenti no 5. grupas (skat. 16. piemēru, MT R5 KS1) diskusijā uzsvēra, ka šis ir literārs teksts, tāpēc šajā kontekstā iederēsies *kapsētiņas* poētiskāka atveide – *her father's resting place*. Studenti vienojās, ka deminutīva izmantošana palīdz izteikt meitenes rūpes un norādīt, ka viņa ir emocionāli pieķērusies šai vietai (6. pielikums, DTAP MT R5 KS1), un saskaņā ar E. Pima tulkošanas risinājumiem, to varētu uzskatīt par mēģinājumu mainīt informācijas blīvumu (sal. Pym 2016: 222–223).

Visos septiņos mērķtekstos rindkopas līmenī eksperimenta dalībnieki izmantoja dažādus kompensācijas mehānismus, lai maksimāli atveidotu avotteksta poētismu un gaisotni. Atbilstoši literāra teksta stilam, 5. grupas dalībnieki (skat. 16. piemēru, MT R5 KS1) izvēlējās lietot izteiksmīgus darbības vārdus arī teikumos, kur avottekstā nebija deminutīvu, piemēram, [melnalkšņi] *turējās gaisā – loomed*, kas nozīmē „parādīties milzīgā, svešā, dīvainā vai biedējošā veidā”⁶⁶ (The Britannica Dictionary-*e*, šķirklis *loom*) un pēc konteksta ir ļoti piemērota izvēle, pārnesot tulkojumā sajūtu, ka apkārtējā pasaule ir biedējoša mazajai meitenītei.

Savukārt 3. grupas studentu tulkojumā uzmanību piesaista izvēlētās atšķirīgās teikuma uzbūves rindkopas pirmajā un otrajā daļā (16. piemērs, MT R3 KS1) – rindkopas pirmajos teikumos ir lietota vienkāršā tagadne, bet, raksturojot baidīgo skatu, ko bēdīgo meitiņu ierauga pie tēva kapa, teikumos nav lietots izteicējs, bet tas aizstāts ar ģerundija formām – *her father [...] hanging, red shirt fluttering [...]*. Savā ziņā šis paņēmieni darbojas kā kompensējošs līdzeklis emocionālās gaisotnes atveidei, jo leksisko līdzekļu *the small graveyard* un *a tiny black river* izmantojums tomēr nepārnes mērķtekstā visu avotteksta emocionālo gammu, tikai norādi uz mazu izmēru. Tulkošanas gaitā, diskutējot par deminutīvu *kapsētiņa* un *upīte* atveidi, eksperimenta dalībnieki pievērsa uzmanību, lai neatkārtotos īpašības vārds *small*, kā arī vienojās, ka šajā kontekstā *kapsētiņa* ir domāta kā vieta, kur ir vairāki apbedījumi (jo dažādās kultūrās tuviniekus var apbedīt, piemēram, pagalmā aiz mājas utt.), un tā ir neliela pēc izmēra, kā arī atzina, ka *tiny* nebūtu piemērota izvēle, jo tad tā būtu pārāk niecīga (6. pielikums, DTAP MT R3 KS1).

Otrs 16. piemērā ietvertais deminutīvs *upīte* arī tika atveidots angļu valodā visos 7 mērķtekstos, izmantojot dažādus leksiskos līdzekļus un atbilstošas leksiskās izvēles (a *stream* (2 reizes), a *small black river*, a *tiny black river* (3 reizes), a *little black creek*): 5 gadījumos, lai apzīmētu nelielo izmēru, ir izmantoti īpašības vārdi *small*, *tiny* un *little*, 2 gadījumos lietots lietvārds *stream*, kas nozīmē „dabisku ūdens plūsmu, kas ir mazāka par upi”⁶⁷ (The Britannica Dictionary-*e*, šķirklis *stream*), un vienā tulkojumā – *creek* – „neliela

⁶⁴ “[...] it's supposed to show like the perspective of the child.”

⁶⁵ “[...] because they have some stylistic purpose.”

⁶⁶ “to appear in a large, strange, or frightening form”

⁶⁷ “a natural flow of water that is smaller than a river”

straume”⁶⁸ (The Britannica Dictionary-e, šķirkļis *creek*). Šis tulkošanas risinājums ir vārda izvēle, kas mērķteksta kultūrā un kontekstā varētu tikt uztverts līdzīgi kā avottekstā.

14. tabulā ir sniegts valodas līdzekļu kopsavilkums, ko izmantoja studenti, kuri piedalījās 2. tulkošanas eksperimentā, lai angļu valodā atveidotu avotteksta deminutīvos *kapsētiņa* un *upīte* ietvertās nozīmju nianšes K. Skalbes pasākā „Bendes meitiņa”.

14. tabula

2. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

K. Skalbe „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]), AT KS1 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 2. eksperiments. AT KS 1			
	Leksiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
kapsētiņa	a little cemetery the tiny cemetery the small graveyard 2x the small cemetery her father dearest's resting place <i>the gravy-grave*</i>	0	0	Kompensācija (pievienots mazu izmēru apzīmējošs īpašības vārds, mainīta vārdu kārtība (izteicējs+teikuma priekšmets) ritma maiņa, lietojot vienkāršo un ilgstošo pagātni, izlaists izteicējs) Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma maiņa Kultūras atbilde (atbilstošs mērķvalodas vārds)
upīte	stream 2x a small black river a tiny black river 3x a little black creek	0	0	

* Šo atveidi varētu interpretēt arī kā leksisku un morfoloģisku līdzekļu apvienojumu.

17. piemērs

AT KS2

Meitiņa izgāja ziedošā pļavā. Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmulīna. Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebija ne segas, ne spilventīna. Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventīnus. „Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes, „meitiņa brīnījās. Viņa staigāja pa pļavu, un nevienam puķes nav smaržojušas tā, kā tai rītā bendes meitiņai. Un nevienam zālītes nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam. (Skalbe 1979a [1913]: 113)

⁶⁸ “a small stream”

MT R1 KS2

The little girl went out in the blooming field. And every *tiny blade of grass* was as good to her as *a green mommy*. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor *a fluffy pillow*. But the flowers gave their fringed shoulder blanket, and the moss their brown *little pillows*. “My, there is a bed under *every root and stem*,” *the girl* wondered. That morning, she strode along the field, and to no one had these flowers smelled so good than to the Executioner’s *little girl*. And not even to the king had *these flowers* bent so kindly.

MT R3 KS2

The dainty daughter stepped out into the blooming field. And *each tiny plant* was as delightful as *a loving green mother*. She was exhausted and wanted to sleep, and she neither had a blanket nor *a soft pillow*. But the flowers provided her with their fringed quilts, and the moss with their brown pillows. “My! There’s a bed beneath each *tiny plant*,” *the daughter* wondered. She walked along the field and no-one had smelled the flowers like *the executioner’s daughter* had that morning. And none of the *plants* had ever bowed so kindly, not even to the king himself.

MT R4 KS2

The poor little girl went into a blooming meadow. And each *little green* was as kind as *a green sweet old lady*. She was tired and wanted to sleep and had neither a blanket nor *the smallest pillow*. But the flowers gave her their fringed shawls and moss their brown *tiny pillows*. “Oh, look, there’s a bed under every *little green*,” *the girl* marveled. She walked around the meadow and no one had felt the scent of flowers like *the hangman’s poor daughter* had that morning. And to no one had *the little greens* bowed so kindly, not even the king himself.

2. eksperimenta dalībnieku tulkotajā K. Skalbes „Bendes meitiņa” fragmentā AT KS2 avottekstā (17. piemērā) bija 9 deminutīvu lietošanas gadījumi, un četros mērķtekstos bija izmantoti ar sufiksiem atvasināti deminutīvi angļu valodā: 2 gadījumos *zaļa māmulīņa* tulkošanai izmantoja angļu valodā eksistējošu deminutīvu *mommy*: MT R1 KS2 un MT R2 KS2 *a green mommy* un MT TR7 KS2 *a verdant mommy*, savukārt MT R6 KS2 trijos gadījumos deminutīvu *meitiņa* atveidoja kā *daughterling*, tādējādi pielietojot E. Pima kopēšanas tulkošanas risinājumu.

3., 4. un 5. grupas dalībnieki, mainot informācijas blīvumu un vārdos formulējot avottekstā netieši izteiktās informācijas nianses, izvēlējušies izteiksmīgus un radošus līdzekļus vārdu savienojuma *zaļa māmulīņa* atveidei: *a loving green mother*, *a green sweet old lady*, *the caring touch of Mother Nature herself*. Līdzīgi tulkošanas risinājumi redzami arī vairākos deminutīva *spilventiņš* atveides gadījumos, akcentējot, ka spilvens ir mīksts: *a fluffy pillow* (17. piemērs, MT R1 KS2), *a soft pillow* (17. piemērs, MT R3 KS2). Savukārt 4. un 5. grupas studenti ir lietojuši īpašības vārdu *small* vispārākajā pakāpē *the smallest pillow* (17. piemērs, MT R4 KS2), *the smallest of pillows* (17. piemērs, MT R5 KS2), kas palīdz šajā rindkopā pārnest bendes meitiņas iekšējo emocionālo stāvokli, esot vienai plašajā pasaulē.

Avotteksta AT KS2 fragmentā ir 3 reizes lietots deminutīvs *zālīte* gan vienskaitlī, gan daudzskaitlī. Eksperimenta dalībnieku DTAP liecina, ka deminutīvs rosina domāt, vai ir domāts „katrs zāles stiebrs” vai „plašāk – kā dabas velte” (6. pielikums, DTAP MT R1 KS2), vai arī, ka „zāle ir īsa” (6. pielikums, DTAP MT R2 KS2). 4. grupas dalībnieki deminutīvu *zālīte* un *zālītes* vairākkārtēju lietojumu uztver, ka „te tiešām vairāk tas mīļums var būt. Katra mazākā zālīte [..],” jo „[...] vienalga, cik viņa maziņa, viņa bij viņai laba un mīļa” (6. pielikums, DTAP MT R4 KS2). Lai tulkojumā pārnestu avottekstā jaušamo īpašo dabas attieksmi pret bendes meitiņu, 2. grupas studenti apgalvojuma teikuma konstrukcijā lietojuši palīgdarbības vārdu *did*, tādējādi akcentējot, ka *katra* zālīte izrādīja viņai īpašu labvēlību (17. piemērs, MT R2 KS2). Savukārt 1. grupas dalībnieki pārfrāzējuši un lietojuši *every root and stem* (17. piemērs, MT R1 KS2).

Tulkojot AT KS2, eksperimenta dalībniekiem jāpieņem lēmums, kā īsti atveidot deminutīvu *meitiņa*. 3. grupas studenti apsver iespēju izmantot vārdu *daughter*, jo viņa ir bendes *meita*, bet deminutīva lietojums liek domāt, ka viņa ir maza, nevainīga un trausla (6. pielikums, DTAP MT R3 KS2), tāpēc beigās, meklējot tiešsaistē skaidrojumu, vienojas par īpašības vārdu *dainty*, kas ietver visas šīs nianses (17. piemērs, MT R3 KS2). Bet 4. grupas dalībnieki izlemj izcelt līdzjūtību un žēlumu, izvēloties īpašības vārdu *poor*: *the poor little girl, the hangman's poor daughter* (17. piemērs, MT R4 KS2). K. Skalbes 2. fragmenta tulkojumos izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi ir apkopoti 15. tabulā.

15. tabula

2. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

K. Skalbe „Bendes meitiņa” (Skalbe 1979a [1913]), AT KS2 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 2. eksperiments AT KS2			
	Leksiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts*	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
meitiņa	the little girl 3x the dainty daughter the poor little girl the hangman's little daughter	the daughterling	0	Kopēšana Kompensēšana (teikuma uzbūve, apgalvojuma teikumā pievienojot palīgdarbības vārdu) Perspektīvas maiņa
(katra) zālīte	every tiny blade of grass every little herb each tiny plant each little green each blade of grass each little blade of grass each verdure	0	0	
(zaļa) māmuliņa	a loving green mother a green sweet old lady a caring touch of Mother Nature herself	a green mommy 2x a verdant mommy	0	Informācijas blīvuma maiņa
spilventiņa	a fluffy pillow	0	a pillow 2x	

	a soft pillow the smallest pillow the smallest of pillows		a cushion
spilventiņus	their brown little pillows their little brown pillows their brown tiny pillows little brown pillows	0	their brown pillows its brown cushions their brown cushions
zālītes	each tiny plant every little green every little plant	0	every root and stem every blade of grass 2x every blade
meitiņa	the girl 2x the little girl 2x the hangman's little girl	the daughterling	the daughter
(bendes) meitiņai	the Executioner's little girl the hangman's poor daughter the hangman's little daughter the hangman's little girl	the hangman's daughterling	0
Zālītes	these flowers for noone did blades of grass bend so kindly the little gredzens	0	none of the plants no grass the grass the blades

* *Slīprakstā rakstītie piemēri šajā kolonā ievietoti tikai nosacīti, jo attiecīgo mērķtekstu rindkopā kopumā deminutīva nozīme ir pārnesta.*

18. piemērā iekļauti romāna „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014) AT OZ1 fragmenta tulkojumi.

18. piemērs

AT OZ1

Mazākais puika, Paulītis, skaļi ieraudas, un, kamēr viesnīcnieks, caur bālo pieri uz dīvaino kompāniju lūrēdams, velk ar pirkstu savā žurnālā, iešņukstas arī brašākais – Imants. „Redzi taču, ar mums nav labi, ”- Laimdota nesaprot, kā kalpotājs to nemana. – Sievīna palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa... vēderā tāds žņaudzējs, ka taisni vai balsī jābrēc, - tumšmatis murmina, muļķīgi iesmejas, bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites. (Zebris 2014: 13)

MT R2 OZ1

*The smallest boy, **baby Pauls**, cries out loud, and while the hotelier, peeping at the strange company through his pale forehead, drags his finger in his magazine, the bravest one, Imants, also whimpers. "Can't you see, that we are not alright?" - Laimdota does not understand how the porter does not notice this.*

- *My dear wife* stayed at home, at the last moment before the road... such a gripe in the stomach that one would have to scream out loud, - the dark-haired man mutters, gives a little foolish laugh, but it is obvious that the hotelier does not care about the ailments of the wives of passers-through.

MT R5 OZ1

The smallest of the boys, *little Pauls*, cries out; and as the innkeeper, with his pale forehead staring at the strange company, drags his finger across the magazine; even *Imants*, the bravest of the boys, snuffles. "See, we are struggling too," - *Laimdota* does not understand how the servant is oblivious to that.

"*My dearest wife* stayed home right before leaving... her stomach was in such knots that one should all but scream," the dark-haired man mutters, laughing stupidly, but it's clear that the ailments of travelers' wives are of no concern to the innkeeper.

MT R7 OZ1

The smallest boy, *Paulie*, cries out loudly, and as the hotelier looking on to the odd company through his pale brow draws finger through his journal, sobbed even the dashiest – *Imants*. 'See, it's no good with us,' – *Laimdota* does not understand how the warden had not noticed.

– The *wifey* stayed at home; in the last moment before the journey... such an aching stomach that one might need to scream, – the darkhead murmurs, chuckles silly, but seemingly, the hotelier is not fussed about the passers-by's wives' troubles.

18. piemērā iekļautajos mērķtekstos redzams, ka deminutīva *Paulītis* atveidei studenti izmantojuši gan leksiskos līdzekļus, pievienojot latviešu personvārdam *Pauls* apzīmētājus *little* (18. piemērs, MT R2 OZ1) un *baby* (18. piemērs, MT R2 OZ1), gan morfoloģiskos līdzekļus, lietojot angļu valodā esošus personvārda *Paul* strupinājumu *Paulie* (18. piemērs, MT R7 OZ1) un *Paully* (skat. 6. pielikumu, MT R6 OZ1). Savu izvēli *Paulīti* tiesajā runā atveidot kā *little Pauls* diskusijas laikā pamato 2. grupas dalībnieki: „[...] tu vari pateikt *Paulie*, bet [...] pārējie visi vārdi ir ļoti latviski, kurus nevar tā angļiskot īsti. Piemēram, *Laimdota* – tur īsti neko nevar izdarīt, vai *Imants*. Līdz ar to, man liekas, tas nebūtu īsti iederīgi, ja tur paliek vārds *Laimdota*, tad tur paliek vārds *Imants*, un tad pēkšņi *Paulie* vai kaut kas tāds. Tāpēc es iztulkoju kā *little Pauls*.” (6. pielikums, DTAP MT R2 OZ1)

Otrs 18. piemēra fragmenta deminutīvs *sieviņa* 3 gadījumos tulkots ar morfoloģisko atvasinājumu angļu valodā *wifey*, ko var uzskatīt par kontekstam atbilstošu izvēli, jo sadzīvīskās situācijās to lieto (Collins English Dictionary-^e, šķirklis *wifey*). Lai gan, kā minēts 1. tulkošanas eksperimenta datu analīzē, ne visos angļiski runājošos reģionos šis atvasinājums tiek uztverts ar sirsnības un mīļuma konotāciju (skat. 3.1. nodaļu). 1. gadījumā (18. piemērs, MT R4 OZ1) lietota rakstība *wife*, kas plašākai mērķauditorijai varētu būt strīdīga izvēle, jo pirmā nozīmē šim vārdam vairākos reģionālos dialektos ir attiecināma uz gados vecāku sievieti, bet amerikāņu angļu sarunvalodā to lieto šim tekstam atbilstošā kontekstā⁶⁹. 5. grupas

⁶⁹ “1. Northeast England and Scottish informal: a woman, esp. an older woman; 2. US informal: an affectionate term for a wife” (Collins English Dictionary-^e, šķirklis *wife*)

dalībnieki arī sākotnēji apsprieda variantu *wifey*, vienojoties, ka tas nebūtu sliktākais tulkojums, tomēr bažījās, ka šis mūsdienu „Z-paaudzes slengs” un ar to saistītās asociācijas⁷⁰ varētu ietekmēt konkrētā literārā darba radīto gaisotni (6. pielikums, DTAP MT R5 OZ1), tāpēc izvēlas rakstīt *my dearest wife*. Savukārt 2. grupas dalībnieki savu izvēli lietot leksiskus līdzekļus *my dear wife* pamato ar to, „– [...] ka tur tieši tas ... tā kā mīļums parādīts. [...] – [...] Pareizi, tāpēc ka tas, vecais vīrs vai kas tur pa cilvēku, viņš runā par savu sieviņu. Tāpēc tas liekas loģiski.” (6. pielikums, DTAP MT R2 OZ1).

7. grupas studenti sākumā personvārdu *Paulītis* gribēja atveidot ar analītiskiem līdzekļiem kā *little Paul*, bet diskusijas gaitā izvēlējās morfoloģisko deminutīvu *Paulie*, jo teikumu ievada Paulīša raksturojums „mazākais puika”, tādējādi iznāktu atkārtot apzīmētājus *small* vai *little* (6. pielikums, DTAP MT R7 OZ1). Morfoloģiski darinātā deminutīva *wifey* izvēle latviešu deminutīva *sieviņa* atveidei īpašas diskusijas 7. grupas dalībnieku vidū neraisīja, izņemot centienus saprast, vai tekstā domāta vīra *sieva* vai *sieviete* vispār (6. pielikums, DTAP MT R7 OZ1).

16. tabulā ir apkopoti valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi, kas izmantoti O. Zebra romāna 1. fragmenta AT OZ1 deminutīvu atveidei mērķvalodā.

16. tabula

2. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.
O. Zebriņš „Gaiļu kalna ēnā” (Zebriņš 2014), AT OZ1 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 2. eksperiments MT OZ1			
	Leksiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Paulītis	baby Pauls little Pauls	Paulie 3x Pully	Paulītis	Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma
sieviņa	my dear wife my dearest wife	wifey 3x wifie	0	maiņa Kopēšana

19. piemērs

AT OZ2

- *Ceturtais stāvs, pa labi. Vai kungam būs koferi, mantas?*
- *Nē, mums... – vecis mūnstinās, - visu atvedīs rīt, tāds juceklis. – Paulītis atkal skanīgi ieraudas, Laimdota spēcīgi rauj mazo roku, bet veča tvēriens ir stingrs.*
- *Nu ko tu, Paulīt, tūliņ, vēl brītiņu, un būsīm galā. Mammīte arī rītu būs klāt. – Viņi pagriežas pa labi un ieiet krietni tumšākā trepju telpā.* (Zebriņš 2014: 13)

⁷⁰ “Girlfriend described as wife material!” (Cyber Definitions.e, šķirklis *wifey*)

MT R2 OZ2

- *Fourth floor, to the right. Will the gentleman have any suitcases, belongings?*
- *No, we... - the old man hesitates, - everything will be brought tomorrow, such a chaos.*
- **Baby Pauls** cries loudly again, Laimdota strongly pulls her little hand, but the old man's grip is firm.
- *Well, what is it with you, **Baby Pauls**, just a moment, and we'll be done. **Mommy** will be here tomorrow as well. – They turn to the right and enter a much darker stairwell.*

MT R6 OZ2

- *Fourth floor, to the right. Will you have any suitcases, any belongings, Sir?*
- *No, we... – the old man hesitates, – everything will be delivered tomorrow, such chaos.*
- **Paully** starts crying loudly again, and Laimdota yanks her little hand, but the man's grasp is strong.
- *Come on, **Paully**, just a moment, just a second, and we will be there. **Mommy** will also be here tomorrow. – They turn to the right and go into a much darker staircase.*

19. piemērā avottekstā ir 4 deminutīvu lietošanas gadījumi, no kuriem 3 ir tiešajā runā, vēršoties pie mazā zēna, atspoguļojot centienus nomierināt satraukto un raudošo bērnu, kurš svešajā vidē jūtas nobijies. Kā jau iepriekš minēts, deminutīvu lietojums komunikācijā ar bērniem ir izplatīts gan latviešu, gan angļu valodā. (sal. Vulāne 2007: 80; Schneider 2003: 233–234).

Fragmentā personvārds *Paulītis* lietots 2 reizes, un 2. grupas dalībnieki abos gadījumos lietojuši leksiskus līdzekļus un personvārda deminutīvu, kā bija vienojušies, tulkojot AT OZ1, atveidojuši kā *baby Pauls* (19. piemērs, MT R2 OZ2), bet 6. grupas studenti – abos gadījumos strupināto personvārda variantu *Paully* (19. piemērs, MT R6 OZ2). 1. grupas dalībnieki izvēlējušies atšķirīgu paņēmienu – pirmajā reizē personvārds *Paulītis* ir atstāts latviskajā transkripcijā, bet tiešajā runā atveidots, izmantojot apzīmētāju *sweet – sweet Paul* (skat. 6. pielikumu, MT R1 OZ2), „lai nav tas *little* visu laiku... Jo tur ir arī [...] *it's cute* (jauks, mīlīgs)” (6. pielikums, DTAP MT R1 OZ2). Deminutīvs *mammīte* visos septiņos mērķtekstos atveidots ar morfoloģisku atvasinājumu *mommy*, un, kā liecina DTAP, nevienā eksperimentu dalībnieku grupā šī deminutīva atveide tulkojumā nav izraisījusi diskusijas. Deminutīvs *brītiņš* („ļoti īss laika sprīdis” (Spektors 2025: šķirkļis *brītiņš*)) izmantots gan, lai akcentētu, ka vairs nav ilgi jāciešas, gan arī tāpēc, ka tiek runāts ar mazu bērnu (sal. Schneider 2003: 233–234; Vulāne 2007: 80). Visi eksperimenta dalībnieki ir lietojuši leksiskus līdzekļus, lai mērķvalodā pārnestu objektīvo nozīmi, izmantojot sinonīmus ar nozīmi „neliels laika sprīdis”, piemēram, *in a jiffy* (6. pielikums, MT R5 OZ2) vai šādā nozīmē lietotus stabilus vārdus savienojumus angļu valodā, *just a second* (19. piemērs, MT R6 OZ2), *just a moment* (19. piemērs, MT R2 OZ2), kā arī pievienojuši īpašība vārdus ar objektīvo nozīmi „mazs” – *just a small moment* (6. pielikums, MT R3 OZ2), *just a tiny moment* (6. pielikums, MT R4 OZ2). 17. tabulā ir sniegts apkopojums, kādus valodas līdzekļus un tulkošanas risinājumus 2. eksperimenta dalībnieki ir lietojuši O. Zebra romāna 2. fragmenta deminutīvu nozīmju atveidei tulkojumā.

2. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.
O. Zebris „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014), AT OZ2 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 2. eksperiments MT OZ2			
	Leksiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Paulītis	baby Pauls little Pauls	Paulie 3x Pully	Paulītis	Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma maiņa Kompensācija Kultūras atbilsme (atbilstošs mērķvalodas vārds, vārdu savienojums) Kopēšana
Paulīt (uzrunā)	sweet Paul baby Pauls	Paulie 3x Pully	0	
brītiņu	just a little bit longer 2x just a moment just a small moment just a tiny moment in a jiffy just a second	0	0	
mammīte	-	mommy 7x	0	

20. piemērā ir iekļauts O. Zebra romāna 3. fragments, kuru tulkoja eksperimenta dalībnieki.

20. piemērs

AT OZ3

- *Rītu Ziemassvētku dienīna ... būs, viss mums būs, – viņš bubina, iegrimst dziļākā apcerē, atmiņā, kas uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt meitenes siltajām acīm, mulsinošā mammas skatiena, mazākā puikas nelaimīgās sejinās.* (Zebris 2014: 14)

MT R1 OZ3

- *Morrow's* Christmas ... alright, it will all be alright." He drummes, sinking deeper into his contemplations, memories, born from the scent of paper or maybe the girl's warm gaze, the mother's confusing look, the youngest boy's *sorrowful little face*.

MT R4 OZ3

- *The morrow the jolly day of Christmas* ...it will be here, we will have everything, - he mutters, he sinks into deeper contemplation, memory that has wafted from the smell of paper or maybe from the girl's kind eyes, mom's confusing gaze, youngest boy's *unhappy dainty face*.

20. piemērā no romāna „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014) ir 2 deminutīvi – *Ziemassvētku dienīna* un *sejiņa*, kas šī romāna kontekstā palīdz iejusties tēlu satraukumā, atmiņu uzvirmojumā par piedzīvotiem labākiem Ziemassvētkiem, tādējādi pretnostatot viņu pašreizējo situāciju ar gaišo un priecīgo noskaņojumu, ar ko parasti asociējas Ziemassvētki. Divos 2. tulkošanas eksperimenta mērķtekstos (skat. 20. piemēru) lietots „literārs un

novocojis”⁷¹ (Collins English Dictionary-e, šķirkļis *morrow*) vārds *morrow*, nevis neitrālais *tomorrow*, Un šī izvēle piešķir zināmu laikmeta noskaņu (romāna darbība notiek pagājušā gadsimta sākumā), kā arī ir ļoti piemērota izvēle literāram tekstam, tādējādi palīdzot atveidot šī fragmenta pirmssvētku noskaņu. Šo tulkošanas risinājumu var klasificēt kā kultūras atbilstmi (Pym 2016: 222–223). Savukārt 4. grupas studenti ir atraduši risinājumu emocionālās attieksmes, ko norāda avotteksta deminutīvs *Ziemassvētku dieniņa*, atveidei, pievienojot īpašības vārdu *jolly* – „the morrow the jolly day of Christmas” (skat. 20. piemēru, MT R4 OZ3), un šo risinājumu var interpretēt kā perspektīvas izmaiņas vai informācijas blīvuma izmaiņu (sal. Pym 2016: 222–223).

Kas attiecas uz otru šī avotteksta fragmenta deminutīvu *sejiņa*, tad jāatzīmē, ka visi eksperimenta dalībnieki ir mēģinājuši pārnest gan objektīvo nozīmi, gan netieši ietvertās emocionālās nianse, vai nu izmantojot leksiskus līdzekļus, t. i., attiecīgus īpašības vārdus (*little face* (3 reizes), *dainty face*), vai izvēloties īpašības vārdu *poor*, kas izsaka žēlumu un izsauc līdzjūtību pret mazo zēnu (*poor joyless face*, *poor unhappy face*), un pēc E. Pima klasifikācijas to var uzskatīt par perspektīvas maiņu un informācijas blīvuma maiņu (Pym 2016: 222–223). Jāatzīmē, ka 1. tulkošanas eksperimenta mērķtekstos tieši šajā fragmentā avotteksta deminutīvu nozīmes nianse tika visbiežāk pazaudētas (skat. 3.1. nodaļu). 18. tabulā sniegts kopsavilkums par izmantotajiem valodas līdzekļiem un tulkošanas risinājumiem, ko 2. tulkošanas eksperimentā iesaistītie studenti ir izmantojuši, lai pārnestu avotteksta deminutīvu nozīmes nianse.

18. tabula

2. tulkošanas eksperimenta dalībnieku izmantotie valodas līdzekļi un tulkošanas risinājumi.

O. Zebris „Gaiļu kalna ēnā” (Zebris 2014), AT OZ3 fragments

Avotteksta deminutīvi	Mērķteksti: 2. eksperiments			
	MT OZ3			
	Leksiskie līdzekļi	Morfoloģiskie līdzekļi	Zaudēts	Tulkošanas risinājumi (rindkopas līmenī)
Ziemassvētku dieniņa	Morrow's Christmas The morrow the jolly day of Christmas	0	Christmas day 4x Christmas	Perspektīvas maiņa Informācijas blīvuma maiņa Kompensācija Kultūras atbilstme
(nelaimīgā) sejiņa	sorrowful little face unhappy little face 2x	0	the gloomy face	(atbilstošs mērķvalodas vārds, vārdu savienojums)

⁷¹ “literary, or old-fashioned”

	poor joyless face unhappy dainty face poor unhappy face			
--	---	--	--	--

Lai noskaidrotu Ieteikumu ietekmi uz studentu lēmumu pieņemšanas procesu tulkošanas laikā, 19. tabulā sniegts kopsavilkums procentos par izmantotajiem leksiskajiem un morfoloģiskajiem deminutīvu nozīmes izteiksmes veidiem un kompensācijas instrumentiem, ko abu eksperimentu dalībnieki ir izmantojuši tulkojumos, kā arī procentuāli atspoguļoti gadījumi, kuros ir zaudētas deminutīvu nozīmju nianšes.

19. tabula

Valodas līdzekļi, ko izmanto abu tulkošanas eksperimentu dalībnieki, lai pārnestu avota teksta deminutīvu emocionālās konotācijas. Kopsavilkums

Valodas līdzekļi	1. eksperiments (% gadījumi, noapaļots)	2. eksperiments (% gadījumi, noapaļots)
	<ul style="list-style-type: none"> • 283 analizēti gadījumi • individuāls darbs • nav informēti pievērst īpašu uzmanību deminutīviem 	<ul style="list-style-type: none"> • 133 analizēti gadījumi • sadarbība • uzdots izmantot Ieteikumu melnrakstu, lai pārnestu deminutīvu emocionālās konotācijas
Leksiskie līdzekļi	~27 %	~54 %
Morfoloģiskie līdzekļi	~11 %	~14 %
Dažādu līdzekļu apvienojums, t. sk. kompensācija citās vietās tekstā	~5 %	~15 %
Zaudēts	~60 %	~16,5 %

Ņemot vērā to, ka studentu 1. tulkošanas eksperimenta dalībnieki netika informēti, ka tiks analizēti viņu tulkošanas risinājumi avotteksta deminutīvu nozīmju nianšu atveidei, bet 2. eksperimenta dalībnieki tika īpaši instruēti rast risinājumus, kā atveidot netieši izteiktās emocionālās konotācijas, kā arī sniegt savus priekšlikumus Ieteikumu pilnveidei, abu eksperimentu kvantitatīvo kopsavilkumu salīdzinājumu nedrīkst vispārināt. To var uzskatīt tikai par apliecinājumu tam, ka

- 1) tulkošanas procesā ir iespējams atrast dažādus valodas līdzekļus un tulkošanas risinājumus, lai latviešu avotteksta deminutīvos ietvertās nianšes atveidotu angļu valodā, un
- 2) tulkotājiem, īpaši topošajiem un jaunajiem tulkotājiem, ir vajadzīgs iedrošinājums, piemēram, dažu padomu vai ieteikumu veidā, kā to darīt, lai atraisītu viņu radošumu un domas brīvību.

Ne visi tulkošanas risinājumi eksperimenta dalībnieku mērķtekstos bija nevainojami, un bija arī daži misēkļi un kļūdas. Diskusijas tulkošanas procesa laikā un atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem liecina, ka Ieteikumi kalpoja par iedvesmas avotu studentiem, lai atrastu dažkārt patiešām radošus un diezgan drosmīgus tulkošanas risinājumus.

Studenti neuzskatīja latviešu avotteksta deminutīvus tikai par līdzekli maza izmēra izteikšanai, bet arī plaša, netieši vēstīta emocionālo konotāciju spektra izteikšanai un uzdrošinājās izmantot brīvu tulkošanas pieeju, galvenokārt mainot informācijas uztveres perspektīvu vai blīvumu, apvienojot dažādus rīkus, izmantoja dažādas emocionāli izteiksmīgas un stilistiski marķētas vārdšķiras, kā arī dažādus kompensācijas mehānismus, lai panāktu, ka vismaz daļa no netieši izteiktajām nozīmes niansēm tiek atveidota mērķtekstā, 19. tabulā apkopotie rezultāti to pierāda.

Līdzīgi kā 1. tulkošanas eksperimenta rezultāti (skat. 3.1. nodaļu; arī Veidenberga 2020: 129), no DTAP iegūtie dati un studentu atbildes uz 2. eksperimenta pētutulkošanas anketas jautājumiem liecina, ka eksperimenta dalībnieki ir uztvēruši dažādas avotteksta deminutīvu emocionālās nozīmes nianses, tostarp sirsnību, maigumu, žēlumu, nievājošu attieksmi un pat jauktu emociju gammu, piemēram, bendes meita ir jauna, vientuļa, izmisusi, kā arī laipna un sirsnīga. Viņi ir atzinuši, ka, saskaroties tekstā ar deminutīvu, viņu pirmā doma bija lietot īpašības vārdus *little* vai *small*, bet tas nepārnestu tulkojumā avotteksta vēstījumu (skat. pētutulkošanas anketas materiālus 6. pielikumā). 2. eksperimenta mērķteksti, DTAP, anketas atbildes un kvantitatīvie rezultāti (skat. 19. tabulu) liecina, ka dalībnieki ir izmantojuši Ieteikumu sniegtos padomus un izmēģinājuši plašu valodas līdzekļu klāstu angļu valodā, kā to apkopojis K.P. Šneiders (sal. Schneider 2003: 7–15), lai izteiktu deminutīvu nozīmes un nianses kā onomasioloģisku kategoriju, tostarp izmantojot, atskaņas un atkārtotāšanu, piemēram, *gravy-grave* (MT R7 KS1), vārdsavienojumus, piemēram, *Baby Pauls* (MT R2 OZ1), strupināšanu, piemēram, *Paully* (MT R6 OZ1), emocionāli marķētus vai izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, *fluffy pillows* (MT R1 KS2), *the dainty daughter* (MT R3 KS2), *a loving green mommy* (MT R3 KS2) utt. Ja studentu 1. eksperimenta rezultāti bija ļoti tuvi K. P. Šneidera (sal. Schneider 2015: 483–484) un J. Sīļa (sal. Sīlis 2002: 112–113) veikto topošo tulkotāju deminutīvu tulkošanas eksperimentu rezultātiem, tad 2. eksperimenta rezultāti sniedz pilnīgi atšķirīgu ainu, un tulkojumā nozīmes nokrāsas tika zaudētas tikai aptuveni 16,5 % no avotteksta deminutīvu lietošanas gadījumiem (skat. 19. tabulu). Tie pārsvarā bija gadījumi, kad, piemēram, tulkojumā tika mērķtiecīgi saglabāts latviešu personvārda *Paulītis* deminutīvs, lai neizjauktu teksta koherenci, jo attiecīgajā fragmentā ir vēl divi latviešu personvārdi – Laimdota un Imants (AT OZ2). Kā arī vairākos deminutīvu piesātinātā AT KS2 fragmenta tulkojumos eksperimenta dalībnieki avotteksta deminutīva *spilventiņi* pārnesei nebija lietojuši nekādus papildu nozīmju izteiksmes līdzekļus, koncentrējoties uz citos šī fragmenta deminutīvos ietvertā vēstījuma atveidi. Kopumā topošie tulkotāji, kas piedalījās studentu 2. tulkošanas eksperimentā, neapsvēra burtisku tulkojumu kā savu pirmo izvēli, bet meklēja radošākus tulkošanas risinājumus, piemēram, parafrāzējot, pārformulējot un kompensējot zaudētās nianses citās teksta vietās.

3.2.2. Studentu priekšlikumi Ieteikumu pilnveidei: pēctulkošanas aptaujas datu kopsavilkums

Konkrētus priekšlikumus pēctulkošanas aptaujas anketā bija ierakstījuši 5 grupu dalībnieki. Apkopojot studentu priekšlikumus Ieteikumu uzlabošanai, var teikt, ka eksperimenta dalībnieki ir novērtējuši Ieteikumu kodolīgumu un skaidros formulējumus, kā arī atzinīgi novērtējuši padomu, ka nav viena pareiza tulkojuma, īpaši uzsverot rosinājumu kompensēt dažas zaudētās nianšes citā teksta vietā, piemēram, teikuma vai rindkopas ietvaros, kā arī pārstrukturēt teikumus. Respondenti min, ka tulkošanas procesā izmantojuši ieteikumus par priedēkļu pievienošanu vai īpašības vārdu, ekspresīvu sinonīmu lietošanu un vienas vārdšķiras aizvietošanu ar citu. Studenti ieteica ieviest atsevišķu sadaļu par jaunu deminutīvu darināšanu, ja to prasa konteksts, kā arī sīkāk aplūkot alternatīvas un piemērus sarežģītiem gadījumiem, kad morfoloģiski atvasināts deminutīvs nav iespējams mērķvalodā. Ir vairāki priekšlikumi uzskaitīt esošos angļu valodas deminutīvus, kā arī pievienot vairāk piemēru ar kontekstu saistītiem deminutīviem. Šie priekšlikumi tika rūpīgi apsvērti, bet pirms nākamā pētījuma posma (t. i., pirms tulkošanas jomas ekspertu – tulkotāju izglītotāju un praktizējošu tulkotāju viedokļa noskaidrošanas) Ieteikumu 1. variantā būtiskas izmaiņas netika veiktas, ieviešot tikai dažus redakcionālus labojumus, jo pastāvēja bažas, ka dažādu specifisku un sarežģītu gadījumu aplūkošana, kā arī vairāk piemēru palielinātu Ieteikumu apjomu un ierobežotu tulkotāju radošumu. Sākot strādāt pie Ieteikumiem, nolūks bija tos veidot maksimāli kompakts un vienkārši lietojamus darba procesā. Ja tie būtu pārāk gari un teorētiski, tas varētu atturēt tulkotājus no to izmantošanas tulkošanas procesā, jo tad nav laika iedziļināties garos tekstos. To apliecina arī abu eksperimentu TAP un DTAP (atsifrējumus skat. 3., 4. un 6. pielikumā) – studenti ievada tiešsaistes meklēšanas rīkā vārdu, frāzi vai jautājumu un ātri aplūko, kāds skaidrojums atrodams, detalizēti tajā neiedziļinoties.

Būtiskākie secinājumi pēc studentu 2. tulkošanas eksperimenta rezultātu analīzes:

- Ar Ieteikumu palīdzību un sadarbojoties, studentu 2. tulkošanas eksperimenta dalībnieki galvenokārt izmantoja šādus tulkošanas risinājumus: izteiksmes maiņu – informācijas perspektīvas un blīvuma maiņu, kompensēšanu, avotvalodas vārda morfoloģijas un rakstības kopēšanu, izmantojot plašu lingvistisko līdzekļu klāstu, tostarp morfoloģiskos deminutīvu darināšanas paņēmienus (sufiksāciju, atskaņas, atkārtošānu, strupināšanu utt.), izteismīgus leksiskos līdzekļus, lai tulkojumos atveidotu dažādas nozīmes nianšes, tādējādi panākot, ka angļu tulkojumos tās ir zudušas tikai 22 no 133 analizētajiem gadījumiem (16,5 %);
- Pētījuma dalībnieki ir atzinuši, ka deminutīvi rada grūtības, un atzīst, ka Ieteikumi bija noderīgi tulkošanas procesā, kā arī ierosina iekļaut vairāk padomu par problemātiskiem, ar kontekstu cieši saistītajiem gadījumiem un pievienot vēl citus piemērus.

Lai gan Ieteikumus izmēģināja tikai 15 dalībnieki, tomēr savākto datu analīzi un šī pētījuma secinājumus varēja izmantot Ieteikumu pilnveidei un tulkošanas jomas ekspertu anketas jautājumu sagatavošanai, lai uzzinātu viņu viedokli par Ieteikumu lietderību un saņemtu priekšlikumus to uzlabošanai.

Tā kā daži priekšlikumi, kurus studenti minēja kā iespējamus uzlabojumus, jau ir iekļauti Ieteikumu 1. variantā, piemēram, „[...] pievienot sekciju par to, vai pilnīgi vienmēr deminutīvu atveide kā tāda ir vajadzīga” un „Būtu vēlama papildus informācija par gadījumiem, kad pielietot samazinātības vārdus nav iespējams un ko darīt tādos gadījumos” (6. pielikums, 2. grupas atbildes uz pēctulkošanas anketu), gatavojot gala variantu, bija jāpārskata un jāredīgē formulējums, lai precīzāk izteiktu padomus, piemēram:

- uzsverot, ka šie Ieteikumi attiecas tikai uz gadījumiem, kad avotteksta deminutīvu netieši izteiktās nianse būtu jāsauglabā mērķtekstā;
- uzsverot, ka deminutīvu netieši izteiktās nianse ir cieši saistītas ar konkrēto kontekstu, teksta žanru, tipu un specifiku un dotie piemēri ir tikai ilustratīvi;
- akcentējot, ka, atveidojot latviešu avottekstā lietotu deminutīvu ar deminutīvu angļu valodā, ieteicams skaidrojošajās vārdnīcās pārbaudīt, vai izvēlētajā deminutīvā ietvertas tās pašas konotācijas;
- sarežģītākos gadījumos var apvienot dažādus Ieteikumus minētos risinājumus.

Cenšoties sagatavot Ieteikumus, kas būtu praktiski, kodolīgi un vienlaikus maksimāli informatīvi un jēgpilni, studentu priekšlikumi tika izmantoti, sagatavojot ekspertu aptaujas anketu tulkošanas jomas ekspertu – tulkotāju izglītotāju un praktizējošu tulkotāju – viedokļa noskaidrošanai. To apkopojums sniegts nākamajā nodaļā.

3.3. Tulkošanas jomas ekspertu viedokļu apkopojums un Ieteikumu gala varianta izstrāde

Balstoties uz šī promocijas darba pētījuma gaitā gūtajām teorētiskajām atziņām, studentu tulkošanas eksperimentu un pēctulkošanas anketēšanas datu analizē iegūtajiem rezultātiem, tika sagatavota aptaujas anketa (skat. 7. pielikumā), lai noskaidrotu tulkošanas jomas ekspertu – tulkotāju izglītotāju – viedokļus un uzklausītu viņu priekšlikumus Ieteikumu pilnveidei. Lai respondentiem būtu vieglāk strādāt ar Ieteikumu tekstu un, ierosinot kādu papildinājumu vai labojumu, nevajadzētu pārrakstīt visu tekstu, Ieteikumu ievaddaļas rindkopas tika atzīmētas ar burtiem A un B, savukārt ieteikumi tika sanumurēti no 1–7. Šie burti un numerācija attiecīgi tika izmantota anketas jautājumos.

Tulkotāju izglītotāju viedokļu noskaidrošanai aptaujas anketa tika ievadīta *Google* lietotnes tiešsaistes anketēšanas rīkā, tādējādi panākot, ka ekspertu sniegtās atbildes ir pieejamas apkopotā veidā, vienlaikus nodrošinot respondentu anonimitāti. Īsumā raksturojot, kas tiek sagaidīts, uzaicinājums piedalīties ekspertu aptaujā tika nosūtīts astoņiem triju dažādu Latvijas augstākās izglītības iestāžu docētājiem, kuri strādā ar topošajiem tulkotājiem. Pēc piekrišanas saņemšanas, pētījuma dalībniekiem tika nosūtīti Ieteikumi un saite uz tiešsaistes anketu. No astoņiem uzaicinātajiem tulkotāju izglītotājiem, anketas aizpildīja pieci, sniedzot priekšlikumus Ieteikumu pilnveidei. Datu apstrādes nolūkiem katram tulkošanas jomas ekspertam tika piešķirts kods E1–E5 anketas atbilžu iesniegšanas secībā. Sākot apstrādāt iesūtītos ekspertu viedokļus, paplašinājās respondentu skaits, jo Ieteikumu kvalitātes un vērtības paaugstināšanai viens eksperts (E3) ierosināja piesaistīt profesionālus tulkotājus kā kontrolgrupu, izmēģinot Ieteikumus un sniedzot savu vērtējumu (8. pielikums). Praktizējošs tulkotājs kā „jomas lietpratējs, speciālists” (Spektors et al. 2025: šķirklis *experts*), balstoties uz zināšanām un profesionālo pieredzi, izprot deminutīvu atveides problemātiku tulkošanā un, izmēģinot Ieteikumus, spēj tos izvērtēt gan lingvistikas un tulkojumzinātnes skatījumā, gan no praktiskā lietošanas viedokļa raugoties. Realizējot šo ierosinājumu, studentu eksperimentam iepriekš sagatavotās tulkošanas uzdevuma instrukcijas tika papildinātas, pielāgojot tās mērķim noskaidrot praktizējošu tulkotāju viedokli par Ieteikumu lietderību tulkošanas procesā, kā arī pievienojot tulkošanas ekspertu anketu kā pēctulkošanas anketu. Izmantojot tulkošanas projektos nodarbināta izdevniecības pārstāvja ieteikumus un sazinoties ar bijušajiem studentiem, kuri šobrīd tulko daiļliteratūru, tika uzrunāti četri praktizējoši tulkotāji, no kuriem trīs piekrita piedalīties tulkošanas eksperimentā. Pēc eksperimenta praktizējošie tulkotāji aizpildīja tulkošanas jomas ekspertu anketu, izklāstot savas pārdomas par Ieteikumiem, ko guvuši eksperimenta laikā tulkojot, un iesakot vairākus padomus.

Praktizējošajiem tulkotājiem tika piešķirti kodi T1, T2 un T3 tulkošanas uzdevuma un anketas atbilžu iesniegšanas secībā. T1 ir ieguvis profesionālā bakalaura grādu tulkojumzinātnē un uzkrājis aptuveni 20 gadu pieredzi dažādu daiļliteratūras žanru, īpaši zinātniskās fantastikas, detektīvžanra un radniecīgu žanru, kā arī masu mediju tekstu tulkošanā latviešu un angļu valodu pāri. T2 ir klasiskās filoloģijas maģistrs un gandrīz 20 gadus strādā ar dažādu daiļliteratūras tekstu, ieskaitot lugu, tulkošanu un tekstiem, kas paredzēti teātrim, kino un televīzijai. T3 ir bakalaura grāds romāņu valodu un kultūru studijās

un apmēram 12 gadu pieredze, galvenokārt strādājot ar daiļliteratūru un tulkojot grāmatas bērniem un jauniešiem, fantāzijas un fantastikas romānus, kā arī populārzinātniskas grāmatas latviešu un angļu valodu pārī. Praktizējošo tulkotāju mērķteksti promocijas darbā nav analizēti, jo mērķis bija pārliecināties par Ieteikumu lietderību tulkošanas procesā un saņemt priekšlikums to pilnveidei no nozares profesionāļiem.

Tulkošanas jomas ekspertu sniegtās atbildes datu apstrādes vajadzībām apkopotā veidā tika kodētas un ievadītas MS Excel tabulā, savukārt kvalitatīvas analīzes vajadzībām tās tika ievadītas un grupētas MS Word dokumentā. Iegūtie dati tika salīdzināti ar studentu sniegto atgriezenisko saiti pēc Ieteikumu izmēģināšanas tulkošanas eksperimentā.

Sākot aizpildīt pēctulkošanas anketu, visi 3 praktizējošie tulkotāji ir augstu novērtējuši Ieteikumu jaunajiem tulkotājiem noderīgumu deminutīvu nozīmes nianšu atveidei tulkošanas procesā (attiecīgi ar 9, 8 un 7 ballēm 10 punktu skalā), vienlaikus ierosinot, kā tos pilnveidot, piemēram, uzsverot, ka „[...] biežas ir situācijas, kad jāvadās pēc teksta prasībām un jāskatās, vai mērķvalodā konkrētā situācija vispār prasa deminutīvu (piemēram, ja otrajā tekstā vārdu „sievīņa” angļiski atveidotu kā „wifey”, tas izklausītos savādi un nevietā). Mazliet iztrūkst skaidrākas norādes, ka ne vienmēr mērķtekstā deminutīvs ir iespējams vai pat vēlams.” (skat. 8. pielikumā T3) un „[...] Mommy, daddy – šie piemēri pārklājas, ir līdzvērtīgi, varētu iztikt ar vienu no šiem un papildus vēl citiem” (skat. 8. pielikumu, T2).

Ņemot vērā, ka Ieteikumi paredzēti kā kompakts palīg līdzeklis tulkotāju iedrošināšanai un ideju atraisīšanai tulkošanas procesā, tulkotāju izglītotāji uzskata, ka aptuveni 1 lapaspuse ir optimāls garums. E3 gan ir norādījis, ka tas ir atkarīgs no mērķauditorijas, bet jauno tulkotāju sagatavošanai lietderīgi ir „[...] kompakti, koncentrēti ieteikumi” (8. pielikums, E3). Kopumā viedoklis par Ieteikumu garumu studentu eksperimenta dalībniekiem un ekspertiem sakrīt – Ieteikumiem jābūt maksimāli kompaktiem un koncentrētiem. Viens no ekspertiem iesaka pieminēt žanru, teksta tipu un arī to, ka būtu nepieciešams norādīt, ka reizēm terminoloģijā tiek lietots formāls deminutīvs bez skaidras deminutīva semantikas (turpat).

2 praktizējošie tulkotāji atbildējuši, ka 1 lapa ir optimāls garums, bet T1 pieļauj, ka Ieteikumi varētu būt garāki „Iespējams, varētu sīkāk izstrādāt šos ieteikumus, ar dažādiem piemēriem. Latviski to deminutīvu ir tik daudz un dažādu, un angļu ekvivalentu tik maz.” (skat. 8. pielikumu, T1). Arī T2 iesaka vairāk piemēru.

Izvērtējot Ieteikumu ievaddaļas 1. rindkopu „Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvu ir daudz mazāk, un tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā, tāpēc literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu domu, nepazaudējot daudzās emocionālās nozīmes nianšes, un atveidotu autoram raksturīgo stilu un noskaņu.” 4 tulkotāju izglītotāji un 3 praktizējošie tulkotāji atzina, ka ir pietiekami ieskicēts problēmjautājums, kāpēc šie Ieteikumi ir izstrādāti, bet E1 iesaka pievienot deminutīvu definīciju. Šis ieteikums sasaucas ar iepriekš minēto par dažādām mērķauditorijām. Jāņem vērā, ka ne visi tulkošanas jomā strādājošie ir ieguvuši izglītību tulkošanā vai filoloģijā, un tāpēc būtu lietderīgi iekļaut vienkāršu deminutīvu definīciju vai skaidrojumu. T3 iesaka formulējuma „ir nepieciešams” vietā rakstīt „bieži nākas”, „citādi var rasties pārpratum, ka

šādi risinājumi jāizmanto vienmēr (un attiecīgi – ka deminutīvi tulkojumā jāievieš visur, kur tie atrodami oriģināltekstā)” (skat. 8. pielikumu, T3).

Lai gan visu tulkošanas jomas ekspertu aptaujas dalībnieku skatījumā ievaddaļas 2. rindkopā vispārīgi, bet saprotami formulēts, ka nepieciešamība deminutīvu nozīmes niansi pārnest mērķtekstā ir atkarīga no konkrētā tulkojuma konteksta, tomēr studentu pēctulkošanas aptaujas atbildes liecina, ka ne visi šo vēstījumu ir skaidri uztvēruši. Ieteikumu apspriestajā variantā bija iekļauts šāds 2. rindkopas formulējums: „Ja tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam, ir pārliecināts, ka avotteksta autors ir mērķtiecīgi lietojis deminutīvu, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīļumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma niansi, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumā, iespējams izmantot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam”, tālāk sniedzot ieteikumus. 2. rindkopa ievada ieteikumu uzskaitījumu, tāpēc tās korekcijas jāskatās ciešā kontekstā ar zemāk sniegtajiem padomiem, kā tulkotāji var rīkoties, ja avottekstā lietotā deminutīva nozīmes nokrāsu nepieciešams atveidot mērķtekstā.

Tā kā vairāki studenti pēctulkošanas anketā bija ieteikuši iekļaut padomu, kā rīkoties, ja deminutīvs mērķvalodā nav iespējams vai pašiem jāveido jauns deminutīvs, ja to prasa konteksts, tad attiecīgi jautājums par ievaddaļas 2. rindkopas formulējumu tika iekļauts ekspertu anketā. Atbildot, vai būtu nepieciešams to pārformulēt, lai skaidrāk pateiktu, ka ar šo Ieteikumu palīdzību var atrast citus izteiksmes līdzekļus, lai mērķvalodā nebūtu jālieto deminutīvs, vai arī, ja konkrētais konteksts pieļauj, deminutīvu tulkojumā var pazaudēt, 4 tulkotāju izglītotāji un 1 praktizējošais tulkotājs atbildējuši, ka nav nepieciešamības to pārformulēt, bet E3, norādot vajadzību to pārformulēt, iesaka kādā no Ieteikumu punktiem nošķirt deminutīvu „[...] kā nozīmes un runas, teksta, ritma līdzekli [...]” (8. pielikums, E3). Tulkošanas jomas ekspertu skatījumā esošais formulējums skaidri izsaka domu, bet studentu komentāri par to neliecina. Apkopojot visus iegūtos datus no visiem respondentiem, tomēr tika secināts, ka Ieteikumu 2. rindkopas formulējums jākorrigē, vieglāk uztveramā formā pasakot, ka nepieciešamība tulkojumā atveidot vai neatveidot deminutīva nozīmi ir atkarīga gan no teksta specifikas, autora stila vai avotteksta autora mērķtiecīga deminutīva lietojuma, gan no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u. c. faktoriem.

Visi respondenti snieguši ierosinājumus, kā Ieteikumus pilnveidot, un gandrīz visi ir norādījuši, ka vismaz vēl daži piemēri būtu noderīgi, kas sakrīt ar tulkošanas eksperimenta dalībnieku viedokli. E2 iesaka izvērst sadaļu par kompensēšanas paņēmieniem, kas sasaucas arī ar E3 ieteikumu papildināt informāciju par sinonīmiju un sintaktiskajiem līdzekļiem. E5 uzskata, ka ieteikums par paskaidrojuma sniegšanu zemsvītras piezīmē vai priekšvārdā „nav ieteicams literāru darbu tulkotājiem, jo parasti skaidrojumi paratekstā nekompensē estētiskā efekta trūkumu” (8. pielikums, E5).

E4 uzsver, ka jaunajiem tulkotājiem ar atšķirīgu sagatavotību varētu būt nepieciešami atšķirīgi strukturēti ieteikumi, tāpēc iesaka iekļaut piedēkļu klasifikāciju pēc nozīmes niansēm, kuras var atšķirties atkarībā no saziņas situācijas, tāpēc būtu nepieciešami piemēri. Šis priekšlikums rosināja Ieteikumus veidot kā divpakāpju sistēmu, kur īsi un kodolīgi formulētajiem padomiem un ilustratīviem piemēriem tika pievienota atsauce uz

papildu informāciju otrajā lapaspusē. Nākotnē tos varētu veidot kā daudzpakāpju sistēmu ar pielikumiem vai atvērtu tiešsaistes vietni ar saitēm uz papildu teorētisko materiālu un piemēriem dažādos kontekstos, kurus tulkotāji var papildināt ar saviem piemēriem un padomiem.

T2 saskata iespēju apvienot divus ieteikumus (skat. 7. pielikumā 5. un 6. Ieteikumu punktu), kuros tiek runāts par teikumu pārstrukturēšanu, uzsvāru pārvietošanu un atkāpšanos no burtiska tulkojuma. Savukārt T3 atgādina par nepieciešamību uzsvērt, „ka reizēm deminutīvs nav nepieciešams/ to nav iespējams izveidot tā, lai tas organiski iekļautos mērķtekstā, tāpēc, vērtējot teksta plūdumu un melodiju, iespējams arī atteikties no deminutīva” (8. pielikums, T3).

No tulkošanas eksperimenta dalībnieku pēctulkošanas anketas atbildēm izriet, ka no Ieteikumiem nav skaidri saprotams, vai deminutīvs vienmēr ir obligāti jāatveido, tāpēc T3 un E3 iesaka pārformulēt 2. rindkopu, norādot atšķirīgus teksta žanus, kuros deminutīvs lietots (piemēram, daiļliteratūrā, terminoloģijā utt.), kā arī tā iespējamās funkcijas, piemēram, „deminutīvs kā nozīmes un runas, teksta, ritma līdzeklis” (8. pielikums, E3).

Iepriekš jau minēts, ka vairāki tulkošanas eksperimenta dalībnieki iesaka pievienot maksimāli daudz piemēru visiem Ieteikumu punktiem, un gan tulkotāju izglītotāji, gan praktizējošie tulkotāji pārsvarā piekrīt, ka lielāks konkrētu piemēru skaits varētu rosināt tulkotāja iztēli, meklējot piemērotāko risinājumu konkrētajā kontekstā, „ja variantu ir daudz, dažkārt uzreiz ieraugi pieņemamo, bet citkārt esošie piemēri rosina pārdomas un vislabākā rezultāta sasniegšanu” (8. pielikums, T1).

Gandrīz visi respondenti uzver, ka pārblīvēt ar piemēriem un maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus nevajag, bet vairāk piemēru rosinātu domu gājienu un palīdzētu rast risinājumu tulkotājiem ar dažādām priekšzināšanām, jo, kā norāda E4, „ja studentiem nav pamatzināšanu par piedēkļu dem. funkcijām, viņi ir ļoti ierobežoti savā radošumā” (8. pielikums, E4).

Ekspertu un praktizējošo tulkotāju domas dalījās, vai būtu jāpievieno iedrošinājums vai atgādinājums par teksta uztveres subjektivitāti – 5 uzskata, ka vajag, 3 – ka nevajag. Šāds jautājums anketā tika iekļauts, jo pēc tulkošanas eksperimenta daži studenti norādīja, ka tulkošanas procesā reizēm nevarēja izlemt, vai deminutīva tulkošana ir vispār nepieciešama, kā arī ne vienmēr bija iespējams atrast latviešu deminutīva konotācijām precīzi atbilstošu, piemēram, īpašības vai apstākļa vārdu. Ja T2 šo vēstījumu saskata 2. rindkopā (Ja tulkotājs... ir pārliecināts...), tad, piemēram, E2 uzskata, ka ievadā „subjektivitāti kā nenovēršamu faktoru var pieminēt”, bet vienlaikus brīdina par pārāk brīvas interpretācijas risku, jo jāsabalansē „konkrētā teksta rakstura izpratne, pieredze un valodas izjūta” (8. pielikums, E2). Līdzīgu domu uzsver E3, ka „iedrošinājumā svarīgi norādīt autora nolūku (ja tāds ir konstatējams)” (8. pielikums, E3), un iesaka, ja iespējams, pievienot viena teksta vairākus tulkojuma piemērus, kur redzams, kā dažādi tulkotāji rīkojušies. Šo ieteikumu var realizēt, veidojot Ieteikumu pielikumus. Arī T3, iesakot iekļaut to 2. rindkopas ievadā, akcentē nepieciešamību uzsvērt, „ka rūpīgi jāizvērtē teksts un ka vietās, kur latviešu valodā lietots deminutīvs, tas ne vienmēr nepieciešams arī mērķtekstā”

(8. pielikums, T3). Savukārt E5 norāda, ka „daiļliteratūras tulkojumi ir tulkotāju interpretācija, tātad subjektivitāte šajā jomā ir norma” (8. pielikums, E5).

7 no 8 respondentiem piekrīt, ka „kopumā Ieteikumi iedrošina tulkotājus meklēt radošus risinājumus deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā, atstājot tulkotājam izvēles brīvību lēmumpieņemšanā konkrēta tulkošanas uzdevuma ietvaros”. T3 precizē savu atbildi, ka tā būtu „vairāk nepiekrītu nekā piekrītu”, jo vairāk jāakcentē, „ka katrs teksts un katra situācija jāvērtē individuāli un mērķtekstā nav obligāti jāizmanto deminutīvs tikai tāpēc, ka autors tādu izmantojis oriģinālā. Pieredzējis tulkotājs to jau zina, bet tiem, kuri tulkot sākuši nesen, ļoti noder atgādinājums, ka nav jātulko pēc vienas noteiktas shēmas.” (8. pielikums, T3) Ierosinājumos T2 izsaka domu, „vai darba kontekstā ir svarīgi nošķirt, kā veidot šādus deminutīvus (kuros ietvertas emocionālās nozīmes nianšes) un kā vienkārši pamazināmus vārdus fiziska pamazinājuma nozīmē, kas sev līdzi nenes specifisku emocionālu svaru?” (8. pielikums, T2). Savukārt E5 iesaka Ieteikumus adaptēt arī citiem tulkojumu veidiem, jo atsevišķu literatūras tulkošanas studiju programmu Latvijā augstskolās nav (8. pielikums, E5).

T3 novērtē, ka šāds materiāls tiek sagatavots, jo „lieti noderēs gan jaunajiem, gan jau pieredzējušiem tulkotājiem, lai atsvaidzinātu zināšanas!” (8. pielikums, T3)

Analizējot izteiktos viedokļus, pārdomas un priekšlikumus un mēģinot rast vidusceļu, lai Ieteikumi būtu praktiski, kompakti, tulkošanas procesā viegli lietojami domu gājiena atraišanai un vienlaikus maksimāli informatīvi, parādot daudzās un dažādās iespējas, atgādinot gan par deminutīvu nozīmes un nokrāsu atkarību no konkrētā konteksta, gan autora, tulkotāja un arī lasītāja uztveres un interpretācijas subjektivitāti, tālākā Ieteikumu pilnveides gaitā:

- sākotnējais variants tika redakcionāli pilnveidots, uzskatāmāk akcentējot deminutīvu nozīmes nianšu atkarību no teksta žanra, tipa un konteksta, precīzāk formulējot domu, ka ne vienmēr ir mērķtekstā obligāti jāatveido deminutīvs, jo avotekstā tas var būt lietots, piemēram, labskanīguma vai ritma saglabāšanas nolūkā;
- sākotnējais variants tika papildināts, katram no Ieteikumu punktiem pievienojot vairākus piemērus;
- tika mainīta struktūra, un Ieteikumi tika izveidoti kā divpakāpju tabula (skat. 11. pielikumu). Sākotnējais variants ir iekļauts pirmajā lappusē un veido pamatu – padomu apkopojumu (skat. 2. attēlu). Nākamajā lappusē seko „atvērtā” jeb papildu informācijas daļa (skat. 3. attēlu), kur iespējams pakāpeniski ievietot dažādus specifiskus un ar konkrētu teksta tipu, žanru vai kontekstu cieši saistītus piemērus, skaidrojumus utt. Ar laiku to varētu veidot kā strukturētu interaktīvu materiālu tiešsaistē, kur tulkotāji var ievietot savus piemērus un komentārus.

Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā

Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvuⁱ ir daudz mazāk, un dažādos žanros un teksta tipos tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā. Tulkotājiem bieži nākas izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu vēstījumu, nepazaudējot nozīmes nianšes, un atveidotu autoram (un/ vai avottekstam) raksturīgo stilu, intonāciju un noskaņuⁱⁱ, ja to prasa konkrētā teksta specifika un konteksts.

Gadījumos, kad tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam un rūpīgi izvērtējot konkrēto tekstu, ir pārliecināts, ka avottekstā deminutīvs ir lietots mērķtiecīgi, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīļumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma nianši, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumāⁱⁱⁱ, iespējams izmantot un apvienot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam:

- Lietot ar piedēkli atvasinātu deminutīvu^{iv}, ja tāds angļu valodā eksistē un ietver sevī attiecīgo nozīmes nianši, iekļaujoties konkrētajā kontekstā (piem., sirsnību, mīļumu – *mommy, Moms, kiddo*; negatīvu, nicinošu attieksmi – *wifelet, novelette, lordling*);
- Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, ironiskas vai nicinājuma attieksmes piešķiršanai kontekstā – atvasinājumus ar piedēkļiem *mini-, micro-*, (*minicar, microelement*), atskaņas (*Waitie Katie*), vārdsavienojumus (*baby tree, dwarf house*); pozitīvas nokrāsas piešķiršanai – vārda atkārtošanu^v jeb dublēšanu (*goody-goody*), sirsnības un emocionālas pieķeršanās izteikšanai – strupināšanu + piedēkļus *-y/-ie* (*Billy, footie*);
- Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai *little, small, tiny, petite*; mīļuma un sirsnības izteikšanai *sincere, dear, beloved, sweet, cute*; līdzjūtības un žēluma izteikšanai *pitiful, poor, pathetic, miserable*; nepatikas un nicinājuma izteikšanai *cheeky, brassy, despicable, disgusting* utt.^{vi};
- Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko, emocionāli izteiksmīgāko un konkrētajam kontekstam piemērotāko sinonīmu^{vii} no lietvārdu (piem., vīriņš – *honey, old man, better half*) darbības vārdu (piem., *murmur, softsoap, sneak*), īpašības vārdu (*soft, dumb-ass, cheeky*) apstākļa vārdu (*tenderly, affectionately, ironically, harshly*), partikulu (*only, yet, even*) u. c. vārdšķiru klāsta;
- Nebaidīties atkāpties no burtiska tulkojuma un izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā teksta specifikai un tulkojuma uzdevuma prasībām, piem., pārformulējot vai pārstrukturējot teikumu (rindkopu) un deminutīvā ietverto konotāciju kompensējot ar citiem izteiksmes līdzekļiem citā teikuma vai rindkopas vietā, vispārinot vai konkretizējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, mērķtiecīgi lietojot darbības vārda laikus u. tml.^{viii ix};
- Ja nepieciešams, paskaidrot, izmantojot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu^x utt.

2. att. Promocijas pētījuma rezultātā izstrādāto „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” 1. lappuse.

ⁱ Deminutīvs ir „atvasinājums, kas apzīmē kaut ko mazu vai mazāku salīdzinājumā ar motivētātvārda nosaukto reāliju. Latviešu valodā lietvārda deminutīvus parasti darina ar piedēkļiem -īn-, -īt-, -el-, -ēn-, -uk-, piemēram, nams – namiņš, laime – laimīte, kāja – kājele, pīle – pīlēns, brālis – brāļuks. Deminutīvi var izteikt pozitīvu vai negatīvu emocionālo attieksmi, piemēram, meitiņa, dēliņš, un deputātiņš, priekšniekeklis”. (VPSV 2007:82)

ⁱⁱ Nepieciešamība pārnest vai nepārnest deminutīva emocionālās nozīmes nianšes tulkojumā ir atkarīga no teksta žanra un tipa, autora stila, mērķtiecīga deminutīva lietojuma avotekstā, kā arī no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u.c. faktoriem.

ⁱⁱⁱ Šie IETEIKUMI neattiecas uz gadījumiem, kad deminutīvs avotekstā lietots, piemēram, kā nozares termins (*lodīte, tiltiņš, āboliņš, ceriņi* utt.), kā runas vai teksta ritma līdzeklis u. tml., t. i., bez pamazinājuma vai papildu nozīmes nianšēm.

^{iv} Angļu valodā deminutīvpiedēkļus lieto:

- maza izmēra apzīmēšanai, piem., *booklet, lambkin, kitchenette, hillock* utt.;

- emocionālas attieksmes izteikšanai kontekstā, piem., *doggy, horsie, Paps, weirdo, princeling* utt.

Angļu valodā deminutīvpiedēkli ir daudzfunkcionāli, tāpēc, pirms konkrētais deminutīvs tiek izvēlēts, jāpārbauda tā nozīme. Piemēram, piedēklis *-let*:

+ lietas, nedzīva objekta nosaukums = maza izmēra objekts (*starlet, leaflet*);

+ dzīvnieka nosaukums = dzīvnieka mazulis (*piglet, skunklet*);

+ personas nosaukums = nicinājums, nievājums (*princelet*).

^v R. Blaumanis “Raudupiete” / “Raudup’s Widow” (tulc. T. Zālīte). AT: *Mīļo Kārlī!* MT: *My dear, dear Kārlis!*

^{vi} K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter” (tulc. I. Zauberga). AT: *Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus spilventiņus.* MT: *But flowers offered her their fringed petal sheets and moss its little velvet cushions.*

^{vii} K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter”. AT: *Gar kapsētiņu tecēja melna upīte.* MT (tulc. L. Lapa) *A black rill ran by the graveyard.* MT (tulc. I. Zauberga) *A small black stream ran by the cemetery.*

^{viii} S. Kalniete “Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos” / “With Dance Shoes in Siberian Snows” (tulc. M. Gailītis) – 2 AT teikumi apvienoti 1 MT teikumā; darbības vārda pagātnes vietā – vienkāršā tagadne; pievienojusi piederības vietniekvārds *my*: AT: *Ar ierastu kustību mammīte paņēma maizes šķēli. To pārlauza uz pusēm un otru daļu iedeva tēvam.* MT: *With what now has become a customary action, my mother takes a slice of bread, breaks it in half and gives a half to my father.*

^{ix} G. Repše “Stigma” / “Stigmata” (tulc. B. Rubess). (1) AT: *[..] skaidrs, kas par putniņu.* MT: *[..] it’s obvious what kind of bird we’ve got here.* (2) AT: *Profesorīte atradusies.* MT: *Aren’t we Little Miss Professor.*

^x Jāizvērtē, vai šis risinājums ir atbilstošs konkrētajā kontekstā un mērķteksta lasītāji gūst avoteksta lasītājiem līdzvērtīgu lasīšanas pieredzi

3. att. Promocijas pētījuma rezultātā izstrādāto „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” 2. lappuse – detalizētāki skaidrojumi un piemēri.

Detalizēts Ieteikumu pārstrādes un pilnveides process ar labojumiem, papildinājumiem un komentāriem atspoguļots 9. pielikumā. Promocijas darbā izmantotā metodoloģija tulkošanas prasmju un tehniku apguvei un tulkošanas praksei paredzēta palīg līdzekļa izstrādei vispārīnātā veidā ir shematiski attēlota 10. pielikumā, secīgi norādot izstrādes procesa soļus un īsumā tos raksturojot. Sagatavotais „Ieteikumu tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” gala variants, kas pievienots 11. pielikumā un arī redzams 2. un 3. attēlā, ir kompakts padomu apkopojums. Ievietojot Ieteikumus tīmeklī, paredzēts to 2. lappusi, kurā iekļauta detalizētāka papildu informācija, skaidrojumi, kā arī piemēri no publicētiem latviešu prozas darbu tulkojumiem angļu valodā (skat. 3. attēlu), veidot kā atvērta interaktīvu vietni, kurā tulkotāji var pakāpeniski ievietot savus ieteikumus un piemērus.

Nobeigums un secinājumi

Šī promocijas darba pētījuma problemātika ir kompleksa un starpdisciplināra, jo deminutivitātes izteikšanas veidi dažādās valodās aplūkojami ne tikai no salīdzinošās un sastatāmās valodniecības skatpunkta, bet arī, izmantojot citu nozaru kognitīvajos pētījumos gūtās atziņas. Deminutivitātes izteikšanas problemātikas izpēte ir īpaši aktuāla tulkojumzinātnē, tāpēc ka joprojām pastāv daudz neskaidrību, kā, piemēram, tulkojot literārus darbus, pārvarēt avotteksta un mērķteksta atšķirīgo valodu un kultūru radītās grūtības, ņemot vērā konkrētā daiļdarba žanra un stila specifiku un citus ietekmējošus faktoros.

Pētījums ir balstīts uz latviešu un angļu valodas sastatījumu, meklējot, **atbildi uz pētījuma 1. jautājumu**, kas kopīgs un atšķirīgs deminutivitātes nozīmju, konotāciju un funkciju izteikšanai. Sniegtais ieskats valodas un domāšanas attieksmēs parāda, ka pozitīvas un negatīvas emocijas, subjektīvu un objektīvu vērtējumu dažādās valodās iespējams izteikt ar atšķirīgu valodas līdzekļu palīdzību. Lai gan abas šajā pētījumā sastatītās valodas pieder indoeiropiešu valodu saimei, dominējošie deminutivitātes izteiksmes līdzekļi tajās ir atšķirīgi – latviešu valodā tie ir prototipiskie jeb morfoloģiski atvasinātie deminutīvi, angļu valodā – analītiskie līdzekļi.

Latviešu valoda ir sintētiska un fleksīva valoda, un tās lietotājiem ir ierasts savas domas, emocijas un attieksmes izteikt, izmantojot ne tikai leksisku, bet arī morfoloģisku līdzekļu piedāvātās iespējas. Lai gan mūsdienu angļu valodā vairāki deminutīvpiedekļi (un attiecīgi arī morfoloģiski darināti deminutīvi) vēl ir saglabājušies no senākām valodas attīstības stadijām, lielākā daļa no tiem mūsdienās ir neproduktīvi, kā arī, salīdzinot ar latviešu valodu, netiek tik plaši un bieži izmantoti. Mūsdienu angļu valoda pieder pie analītiskajām valodām, kurās domu, emociju un attieksmju formulēšanai vārdos galvenokārt izmanto atbilstošus analītiskos līdzekļus, un situācijās, kurās latviešu valodā konotāciju izteikšanai priekšroka tiek dota deminutīviem, angļu valodā lieto, piemēram, emocionāli marķētus un izteiksmīgus īpašības, apstākļa vai citu vārdšķiru vārdus.

Termina „deminutīvs” un tā nozīmju skaidrojumu izpēte vēsturiskajos un mūsdienu latviešu leksikogrāfiskajos avotos un gramatikās liecina par morfoloģiski atvasināta deminutīva kā daudzveidīgu emociju un attieksmju izteikšanas līdzekļa nozīmīgo lomu latviešu valodā. Angļu leksikogrāfiskajos avotos morfoloģiski atvasināta deminutīva denotatīvās nozīmes un konotatīvās nianses tiek skaidrotas līdzīgi kā latviešu valodā, bet lingvistiskajā literatūrā to analizē kā onomasioloģisku parādību, piedāvājot daudzveidīgus leksiskos līdzekļus deminutivitātes izteikšanai.

Deminutivitātes problemātika kā kultūrspecifiska parādība ir apzināta valodu pētniecībā, par ko liecina, piemēram, A. Veržbickas (Wierzbicka 1997; 1999; 2011), K. P. Šneidera (2003; 2013), A. Vulānes (2007; 2011), Rafaēla Martina Kalvo (Martín Calvo 2020; 2022) pētījumi, D. Juravska (Jurafsky 1996) deminutīvu semantikas universālās struktūras modeļa izstrāde u. c. lingvistiskās literatūras avoti. Deminutīvu

problemātikas pētniecībā gūtie atzinumi valodu salīdzinošajā un sastatāmajā aspektā ir sasaistāmi ar pētījumiem tulkojumzinātnē un praktiski lietojami tulkošanas procesā un tulkošanas prasmju apguvē. Avotteksta un mērķteksta valodu un kultūru atšķirību dēļ deminutīvos impliciti ietvertās konotācijas un attieksmju nianse bieži tulkojumā tiek pazaudētas. Promocijas darba pētījumā izmantoto tulkojumzinātnes literatūras avotu analīze parāda, ka tulkošanas pieejas izvēle visa teksta līmenī un konkrēta tulkošanas risinājuma lietošana vārda, vārdsavienojuma, teikuma vai rindkopas līmenī ir atkarīga no daudziem faktoriem, piemēram, tulkojuma mērķa, paredzētās mērķauditorijas, teksta žanra, autora stila, konteksta utt. Lasītājiem angļu valodā ir pieejams plašs daiļdarbu klāsts, tāpēc latviešu literatūras tulkojumi spēs piesaistīt prasīgās mērķauditorijas interesi tikai tad, ja gan viņiem pazīstamās vispārcilvēcīgās tēmas, gan tieši latviešu tautai, kultūrai un vēsturei nozīmīgas vērtības, attieksmes pret lietām un parādībām, kā arī notikumi un procesi tiks pasniegti viņiem saprotamā veidā, t. i., izmantojot atbilstošus valodas izteiksmes līdzekļus.

Gan angļu, gan latviešu valodā semantiskās un pragmatiskās nozīmes strikti nodalīt ir ļoti grūti, jo to izpratne cieši saistīta ar lietojuma kontekstu. Tulkošanas procesā konkrētajam gadījumam attiecīgajā kontekstā piemērotāko valodas līdzekli tulkotājiem var palīdzēt atrast E. Pima (Pym 2016) tulkošanas risinājumu klasifikācija, kurā kompakti un pārskatāmi ietverti veidi, kā tulkotāji var rīkoties, lai pārvarētu radušās grūtības.

Tulkojumzinātnes literatūras analīze apvienojumā ar angļu un latviešu valodas sastatījumu deminutivitātes izteikšanai palīdzēja rast **atbildi uz pētījuma 2. jautājumu** – lai tulkošanas procesā lietotu daudzveidīgus valodas līdzekļus, angļu valodā pārnesot nozīmes, konotācijas, emocionālās un attieksmes nianse, kas latviešu avottekstos izteiktas ar deminutīvu palīdzību, tulkotāji atbilstoši konkrētā teksta kontekstam var izmantot E. Pima klasificētos tulkošanas risinājumu veidus, piemēram, mainot izteiksmes formu, perspektīvu, semantisko fokusu, informācijas blīvumu, lietojot eksplikāciju, kultūras atbilstmi vai kompensāciju.

Promocijas darba pētījumā veiktā deminutīvu konotāciju atveides analīze publicētajos latviešu prozas darbu angļu tulkojumos, sastatot tos ar avottekstiem, apliecina lingvistiskās literatūras avotu analīzes atziņu, ka deminutivitātes izteikšanai angļu valodā pārsvārā izmanto analītiskos līdzekļus. Avottekstu un mērķtekstu sastatījums arī parāda, ka vidēji 60 % gadījumu latviešu deminutīvu konotācijas tulkojumā nebija pārnestas. Tas apstiprina iepriekš izteikto pieņēmumu, ka valodspecifisku un kultūru atšķirību radītu grūtību risināšanai tulkošanā ir jāpieiet apzināti, mēģinot rast veidus, kā sastatījuma rezultāti un to analīze no tulkojumzinātnes skatpunkta ir izmantojami palīg līdzekļu sagatavošanā tulkošanas prasmju apguves un tulkošanas prakses vajadzībām. Promocijas darba 1. un 2. daļā veiktās teorijas analīzes rezultāti un gūtās atziņas veido teorētisko pamatu šāda praktiska palīg materiāla izstrādei. Veicot sastatījumu un izanalizējot, kādi valodas līdzekļi angļu valodā un kādi tulkošanas risinājumi ir tulkotāju rīcībā latviešu avottekstu deminutīvu konotāciju

pārnesi tulkojumos angļu valodā, tika sagatavoti „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”.

Ieteikumu sagatavošanas process un gala rezultāts sniedz **atbildi uz pētījuma 3. jautājumu** par iegūto sastatījuma rezultātu izmantojamību tulkošanas prasmju un tehniku apguvē un tulkošanas praksē – izstrādātos Ieteikumus var izmantot gan kā praktisku palīglīdzekli tulkošanas procesā, gan kā palīgmateriālu tulkošanas prasmju apguvē, kā arī tie var kalpot par piemēru līdzīgu praktisku palīglīdzekļu izstrādes metodoloģijai. Ieteikumu izstrāde promocijas darba pētījumā bija pakāpenisks process, jo katrs nākamais solis tika sagatavots, balstoties uz iepriekšējos soļos iegūtajiem rezultātiem un atziņām. Izstrādes metodoloģija ir shematiski attēlota tabulā „Palīglīdzekļi tulkošanas prasmju un tehniku apguvei un tulkošanas praksei: izstrādes metodoloģijas shematisks attēlojums”, kas pievienota 10. pielikumā.

Ieteikumu izmēģinājuma jeb studentu 2. tulkošanas eksperimenta rezultāti uzskatāmi pierādīja izstrādāto Ieteikumu lietderību, jo, salīdzinot ar 1. eksperimentu, kurā mērķtekstos nozīmes nokrāsas bija pazaudētas apmēram 60 % no avotteksta deminutīvu lietošanas gadījumiem, 2. eksperimenta tulkojumos tās netika pārnestas tikai aptuveni 16,5 % gadījumu. 1. eksperimentā topošie tulkotāji bieži centās tulkot burtiski, kopējot avotvalodas vārdu morfoloģisko uzbūvi, t. i., mēģinot avotvalodas deminutīvu atveidot ar mērķvalodas deminutīvu. Ja atbilstošs deminutīvs angļu valodā neeksistē, tad 1. eksperimenta dalībnieki lietoja motivētājavārdu un nemēģināja atrast citus risinājumus un valodas līdzekļus. 2. tulkošanas eksperimenta dalībnieki, apspriežoties un atsaucoties uz Ieteikumiem, meklēja iespēju izmantot radošākus veidus, pārformulējot, pārfrāzējot vai kompensējot netieši vēstīto nianšu zudumu citās vietās tekstā. Gan diskusijas tulkošanas procesa laikā, par ko liecina skaļdomāšanas dialogprotokoli, gan 2. eksperimenta dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem liecina, ka Ieteikumi pamudināja viņus izmantot dažādus valodas līdzekļus angļu valodā, piemēram, emocionāli izteiksmīgus un stilistiski marķētus dažādu vārdšķiru vārdus, kā arī dažādus kompensācijas mehānismus, lai mērķtekstā pārnestu avotvalodas deminutīvā ietvertu emocionālo konotāciju spektru. 2. tulkošanas eksperimenta rezultāti uzskatāmi parāda, ka, apzināti pieejot konstatētas problēmas risināšanai, ir iespējams mainīt tulkojuma gala rezultātu. Tas norāda, ka tulkotājiem ir nepieciešams atbalsta mehānisms ieteikumu vai tamlīdzīga palīglīdzekļa veidā. Arī eksperimenta dalībnieku atgriezeniskā saite pēctulkošanas anketas atbildēs apliecina palīgmateriāla nodarību.

Ieteikumu nākamais solis – tulkošanas jomas ekspertu (tulkotāju izglītotāju un praktizējošu tulkotāju) aptauja tika izveidota, balstoties uz tulkošanas eksperimentu datu (mērķtekstu, skaļdomāšanas dialogprotokolu, pēctulkošanas aptaujas anketu) analīzes rezultātiem. Apkopojot atgriezenisko saiti no nozares ekspertiem un sastatot to ar Ieteikumu izmēģinājuma eksperimenta datu analīzes rezultātiem, tika mainīta Ieteikumu struktūra. Gala variantā sākotnēji izstrādātie Ieteikumi, kuri bija paredzēti kā kompakts palīgmateriāls jeb īss valodas līdzekļu un tulkošanas risinājumu kopsavilkums 1 lappuses apjomā, saglabājās kā pamats. Katram Ieteikumu punktam

tika pievienotas saites uz 2. lappusē iekļautām skaidrojošām piezīmēm, piemēriem vai papildu informāciju.

Ieteikumu pilnveides pakāpeniskais process liecina, ka šāda veida palīgmateriāla izveidei nepietiek tikai ar valodu sastatījuma un tulkojumzinātnes atziņu iekļaušanu. Lai gan Ieteikumu 1. variants uzskatāmi palīdzēja topošajiem tulkotājiem pārnest angļu valodā latviešu avottekstu deminutīvu nozīmes un konotācijas, atgriezeniskā saite no eksperimenta dalībniekiem un komunikācija ar nozares ekspertiem sniedza nozīmīgu devumu to pilnveidē, panākot precīzāku ieteikumu formulējumu, iekļaujot daudzveidīgāku piemēru klāstu utt. To bija iespējams veikt, pateicoties pakāpeniskai pieejai Ieteikumu izstrādei.

Kā norādīts promocijas darba Ievadā, impulss šī pētījuma uzsākšanai bija gan praktizējošu tulkotāju viedokļi par latviešu deminutīviem kā klupšanas akmeni, tulkojot daiļdarbus angļu valodā, gan, strādājot ar topošajiem tulkotājiem, fiksētie novērojumi, ka angļu mērķtekstos latviešu avottekstu deminutīvu nozīmes un konotācijas tiek zaudētas. Bez šaubām, izstrādātie Ieteikumi nav visaptveroši un absolūti izsmēloši, jo nav iespējams piedāvāt universālu risinājumu visiem gadījumiem, kad netieši izteiktās deminutīvu nozīmes nianses rada izaicinājumu tulkotājiem. Jau sākotnēji Ieteikumi bija paredzēti kā iedrošinājums tulkotājiem skatīties uz deminutīviem un to nozīmes niansēm plašākā perspektīvā, tādējādi rosinot meklēt dažādus valodas līdzekļus un tulkošanas risinājumus, lai tulkojumā atveidotu emocionālo niansi, attieksmi un gaisotni atbilstoši konkrētajam kontekstam, teksta žanram, tipam un specifikai.

Pētījuma sākuma stadijā šo Ieteikumu primārā mērķauditorija bija topošie tulkotāji. Pētījuma rezultātā izstrādātie Ieteikumi ir izmantojami tulkošanas prasmju apguves procesā, piemēram, kā palīgmateriāls praktiskās tulkošanas uzdevumu izpildē, meklējot veidus, kā tulkojumā atveidot avotvalodai un tās kultūrai specifiskas lietas vai parādības, uzkrājot deminutīvu konotāciju atveides piemērus utt. Pētījuma gaitā iegūtie rezultāti no publicēto latviešu prozas tulkojumu analīzes un tulkošanas jomas ekspertu aptaujas datu analīzes ļāva secināt, ka Ieteikumi varētu būt lietderīgi arī jaunajiem tulkotājiem, kas sāk darboties literāru tekstu tulkošanā bez izglītības tulkojumzinātnē. Iespējams, ka tie varētu kalpot arī kā atgādinājums jau pieredzējušiem tulkotājiem par viņu rīcībā esošajiem līdzekļiem un tulkošanas risinājumiem.

Turpmākā Ieteikumu pilnveides procesā tos varētu izvietot tiešsaistē kā interaktīvu materiālu, kuru tulkotāju izglītotāji un praktizējoši tulkotāji var papildināt ar konkrētam teksta tipam, žanram vai kontekstam specifiskiem piemēriem vai komentāriem. Promocijas darba iesniegšanas laikā kopā ar augstskolas X informāciju tehnoloģiju studiju programmas mācībspēkiem tiek izstrādāti priekšlikumi studiju prakses uzdevumiem un noslēguma darbu projektiem, piedāvājot studentiem meklēt un izstrādāt tehnoloģiskos risinājumus, kā Ieteikumus padarīt pieejamus ieinteresētajai auditorijai. Tādējādi nākotnē interaktīva tiešsaistes materiāla formātā tie var kalpot kā lietderīgs piemēru, padomu un iedvesmas avots daiļliteratūras tulkotājiem sarežģītos deminutīvu konotācijas atveides gadījumos.

Latviešu valodai un kultūrai deminutīvi ir ļoti nozīmīgs, bieži un daudzpusīgi izmantots līdzeklis visplašākā konotāciju spektra izteikšanai, un tos nereti lieto arī kultūrspecifisku vērtību un attieksmju paušanai. Kognitīvo pētījumu atziņas par valodas un domāšanas attieksmēm un emociju formulēšanu vārdos atspoguļo valodu un kultūru daudzveidību un liecina, ka dažādu faktoru un procesu ietekmē dažādās valodās ir attīstījušies un nostiprinājušies atšķirīgi valodas līdzekļi to izteikšanai. Latviešu un angļu valodas sastatījums parāda, ka ar latviešu deminutīviem izteiktās konotācijas angļu valodā iespējams līdzvērtīgi izteikt ar analītisko valodas līdzekļu palīdzību. Meklējot veidus, kā pētījumā iegūtos sastatījuma rezultātus praktiski izmantot gan tulkošanas prasmju apguvē, gan daiļliteratūras tulkošanas procesā, to analīze tulkojumzinātnes kontekstā radīja iespēju sagatavot kompakts ieteikumus tulkotājiem deminutīvu konotāciju atveidei. „Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” ir izstrādāti tikai viena tulkošanas izaicinājuma – deminutīvu konotāciju atveidei tulkojumā angļu valodā. To pakāpeniskajā sagatavošanas, izmēģināšanas un pilnveides gaitā izmantotā metodoloģija, apvienojot valodu sastatījumu, tulkojumzinātnes atziņas, tulkošanas eksperimentu, tā dalībnieku un nozares ekspertu aptauju, varētu kalpot arī citu tulkošanas prasmju un tehniku apguves palīglīdzekļu vai tulkošanas palīgrīku izstrādei.

Ņemot vērā deminutīva starpdisciplināro būtību, to var pētīt no dažādu zinātņu nozaru skatupunkta, piemēram, sociolingvistikā izpētes vērts ir deminutīvu lietojums dažādās sabiedrības grupās gan ikdienas, gan profesionālajā saziņā. Tulkojumzinātnē deminutīvu konotāciju atveide tulkojumos piedāvā plašas iespējas tālākiem pētījumiem. Piemēram, ņemot vērā augsto subjektīvisma pakāpi deminutīvu nozīmju un konotāciju uztverē, iespējams pētīt, kā izvēlētos tulkošanas risinājumus un valodas līdzekļu lietojumu ietekmē tulkotāja personība, profesionālā pieredze, izglītība un citi faktori. Neizsmeljams pētījuma objekts ir deminutīvu konotāciju atveide vairākos viena daiļdarba tulkojumos vienā mērķvalodā un vairākās mērķvalodās.

Tēzes

Promocijas darba pētījumā gūtās būtiskākās atziņas izvirzītas kā tēzes promocijas darba aizstāvēšanai.

1. Morfoloģiski atvasināts deminutīvs ir nozīmīga lingvistiska parādība latviešu valodā, un daiļdarbu autori deminutīvus bieži izmanto, lai paustu plašu un daudzpusīgu konotāciju gammu, nereti tajā ietverot arī kultūrspecifisku attieksmi un vērtības. Deminutīvā implicīti un eksplīcīti iekļautais vēstījums konkrētajā lietojuma kontekstā rada grūtības, tulkojot valodās, kurās deminutivitātes izteikšanai priekšroka tiek dota citiem valodas līdzekļiem, ne deminutīviem. Nozīme ir neatkarīga no valodas, un valoda ir tikai līdzeklis tās izteikšanai. No tā izriet, ka, **neskatoties uz valodu specifiku, kultūras atšķirībām un citiem faktoriem, latviešu deminutīvos ietvertās konotācijas ir iespējams pārnest angļu valodā, izmantojot atšķirīgus valodas līdzekļus,**

vienlaikus izsakot līdzvērtīgas semantiskās un pragmatiskās nozīmes un konotācijas.

2. Gan latviešu, gan angļu valoda pieder indoeiropiešu valodu saimei, bet dominējošie deminutivitātes izteiksmes līdzekļi vēsturiskās attīstības, valodu tipa, tradīciju un dažādu citu faktoru dēļ tajās ir atšķirīgi – latviešu valodā priekšroka bieži tiek dota prototipiskajiem jeb morfoloģiski atvasinātajiem deminutīviem, angļu valodā – analītiskajiem līdzekļiem. **Latviešu rakstnieku prozas darbos konotācijas bieži tiek izteiktas tikai ar deminutīvu palīdzību, bet šo darbu tulkojumos angļu valodā tās bieži tiek zaudētas valodu, kultūru atšķirību un lietojuma tradīciju dēļ.**
3. Raugoties no tulkošanas prakses un tulkošanas prasmju un tehniku apguves viedokļa, latviešu deminutīvi ir kompleksa un sarežģīta parādība, kuras radīto grūtību risināšanai nepieciešams pieiet koncentrēti un mērķtiecīgi. **Izstrādājot atbalsta mehānismu, kas tulkošanas procesā palīdz pārvarēt ar valodu un kultūru specifiku un to atšķirībām saistītas grūtības, ir nepieciešams izmantot pakāpenisku pieeju, mērķtiecīgi apvienojot dažādu nozaru teorētiskās atziņas un praktiskās pētniecības metodes un instrumentus.** Starpdisciplināra pieeja, mērķtiecīgi aplūkojot kognitīvo pētījumu atziņas, deminutivitātes izteikšanai lietotos valodas līdzekļus dažādās valodās un iespējamās tulkošanas risinājumus, veido teorētisko bāzi praktiska atbalsta mehānisma jeb ieteikumu sagatavošanai. Savukārt, lai pārbaudītu šāda palīg līdzekļa praktisko izmantojamību un piemērotību mērķauditorijai, lietderīga ir tā izmēģināšana, apkopojot gan izmēģinājuma dalībnieku (kas ir potenciālās mērķauditorijas pārstāvji), gan nozares ekspertu viedokļus tā pilnveidei.

Avoti

1. Bankovskis, Pauls (1998). The week of Golden silence. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Māra Sīmanis. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 11–16.
2. Bankovskis, Pauls (1995). Zeltītās klusēšanas nedēļa. *Karogs Nr. 7*. Rīga: Karogs, 3–7.
3. Berelis, Guntis (1998). Beckett is Alive. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 17–44.
4. Berelis, Guntis (1999 [1995]). Bekets ir dzīvs. *Guntis Berelis. Mīnotaura medības*. Rīga: Atēna, 7–41.
5. Blaumanis, Rūdolfs (1955b [1900]). Nāves ēnā. *Rūdolfs Blaumanis. Stāsti un noveles. Izlase*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 391–408.
6. Blaumanis, Rūdolfs (1955a [1889]). Raudupiete. *Rūdolfs Blaumanis. Stāsti un noveles. Izlase*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 60–79.
7. Blaumanis, Rūdolfs (2003a). Raudup's Widow. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman (eds.). Tr. Tamāra Zālīte. Rīga: University of Latvia, 60–81.
8. Blaumanis, Rūdolfs (2003b). The Shadow of Death. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Tamāra Zālīte. Rīga: University of Latvia, 82–102.
9. Einfelds, Jānis (1998). Cucumber Aria. The Wonderful Bird. Fate. Etude with A Bullet. Nice Guy Moon. Dundaga Mornings. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Ilze Kļaviņa-Mueller. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 45–54.
10. Einfelds, Jānis (1995). Gurķu ārija. Brīnišķis putns. Liktenis. Eņģe ar lodi. Jaukais vīrs Mēness. Dundagas rīti. *Jānis Einfelds. Mēness bērns*. Rīga: Preses nams.
11. Einfelds, Jānis (2009). *Meļu dzīres*. Rīga: Dienas Grāmata.
12. Einfelds, Jānis (2015). The Fiest of Liars (excerpts). *Trafika Europe: Latvian Sojourn*. Tr. Inara Cedrins. *Trafika Europe* 3, 41–65. Pieejams: <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/Trafika-Europe-3-Latvian-Sojourn>. [sk. 11.10.2022].
13. Ikstena, Nora (2004). Naģe. *Dzīves stāsti*. Rīga: Atēna, 59–70.
14. Ikstena, Nora (2015). Naģe. *Trafika Europe: Latvian Sojourn*. Tr. Margita Gailītis. *Trafika Europe*, no. 3, 94–110. Pieejams: <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/Trafika-Europe-3-Latvian-Sojourn> [sk. 20.11.2019].
15. Ikstena, Nora (1998b). Pleasures of the Saints. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Rita Laima Krieviņa. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 55–64.

16. Ikstena, Nora (1995). Svēto izpriecas. *Nora Ikstena. Nieki un izpriecas*. Rīga: Karogs, 110–135.
17. Jaunsudrabiņš, Jānis (2003). *Swinging. Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Gunita Salmiņa. Rīga: University of Latvia, 152–155.
18. Jaunsudrabiņš, Jānis (1982 [1923]). Šupolēs. *Jānis Jaunsudrabiņš. Kopoti raksti*, 8. sēj. Rīga: Liesma, 450–453.
19. Kalniete, Sandra (2001). *Ar balles kurpēm Sibīrijas sniegos*. Rīga: Atēna.
20. Kalniete, Sandra (2006). *With Dance Shoes in Siberian Snows*. Tr: Margita Gailītis. Rīga: Latvijas Okupācijas muzeja biedrība.
21. Kolmanis, Arvis (1995). Stāsts par skolnieci Veroniku. *Arvis Kolmanis. Greniāna jeb ceturrtā versija*. Rīga: Daugava, 133–159.
22. Kolmanis, Arvis (1998). Veronica, the Schoolgirl. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Mārtiņš Zelmenis. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 65–83.
23. Lāce, Aija (1992). Kāpnes. *Diena* Nr. 84. *Sestdiena*, 9. maijs, 12.
24. Lāce, Aija (1998). The Stairs. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Ieva Lešinska. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 84–91.
25. Mauriņa, Zenta (2003). The Golden Bird. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Andrejs Veisbergs. Rīga: University of Latvia, 181–187.
26. Mauriņa, Zenta (1990 [1939]). Zelta putns. *Zenta Mauriņa. Uzdrīkstēšanās. Izlase 1929–1944*. Rīga: Liesma, 87–93.
27. Neiburga, Andra (1998). Summer Log (The Zone). *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Baņuta Rubess. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 92–110.
28. Neiburga, Andra. *Vasaras raksti. Zona. Andra Neiburga. Stum, stum*. Rīga: Valters un Rapa, 2004, 283–300.
29. Ozoliņš, Aivars (1991). Pasaka Nr.13. *Grāmata*, nr. 12, 54–62.
30. Ozoliņš, Aivars (1998). Tale No.13. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Ieva S. Celle. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 111–124.
31. Repše, Gundega (1998). From “Stigmata”. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Baņuta Rubess. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 125–144.
32. Repše, Gundega (1999 [1992]). Stigma. *Gundega Repše, Anita Rožkane. Septiņi stāsti par mīlu*. Rīga: Pētergailis, 216–234.
33. Sakse, Anna (1974). Magone. Pasakas par ziediem. Rīga: Liesma, 95–101.
34. Sakse, Anna (1978). Poppy. Pasakas par ziediem. Tr. Tamāra Zālīte. Rīga: Liesma, 79–83.

35. Skalbe, Kārlis (1979a [1913]). Bendes meitiņa. *Kārlis Skalbe. Pasakas*. Rīga: Liesma, 111–115.
36. Skalbe, Kārlis (1979b [1924]). Divi draugi. *Kārlis Skalbe. Pasakas*. Rīga: Liesma, 185–190.
37. Skalbe, Kārlis (2003a). Hangman's Daughter. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Ieva Zauberga. Rīga: University of Latvia, 135–141.
38. Skalbe_e – Skalbe, Kārlis. *Hangman's Daughter*. Tr. Lauma Lapa. Pieejams: <https://zaurs.blog/between-cultures/skalbe/hangmans-daughter/> [sk. 29.07.2019].
39. Skalbe, Kārlis (2003c). Metamorphosis. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Ieva Zauberga. Rīga: University of Latvia, 142–144.
40. Skalbe, Kārlis (1979c [1936]). Pārvēršanās. *Kārlis Skalbe. Pasakas*. Rīga: Liesma, 260–262.
41. Skalbe, Kārlis (2003b). Two Friends. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Zigmunds Šteins. Rīga: University of Latvia, 145–150.
42. Upīts, Andrejs (2003). Conscience. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Tamāra Zālīte. Rīga: University of Latvia, 171–178.
43. Upīts, Andrejs (1949 [1914]). Sirdsapziņa. *Andrejs Upīts. Noveļu izlase pa četrdesmit gadiem. 1903–1943*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 74–80.
44. Virza, Edvarts (1989 [1933]). *Straumēni*. Rīga: Liesma.
45. Virza, Edvarts (2003). Straumēni Homestead. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Tr. Andrejs Veisbergs. Rīga: University of Latvia, 158–168.
46. Zālīte, Māra (2013). *Pieci pirksti*. Rīga: Mansards.
47. Zālīte, Māra (2015). Five Fingers. *Trafika Europe: Latvian Sojourn*. Tr. Margita Gailītis. Trafika Europe, no. 3, 66–84. Pieejams: <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/Trafika-Europe-3-Latvian-Sojourn> [sk. 20.11.2019].
48. Zebris, Osvalds (2014). *Gaiļu kalna ēnā*. Rīga: Dienas Grāmata.
49. Zebris, Osvalds (2015). In the Shadow of Rooster Hill (excerpt). *Trafika Europe: Latvian Sojourn*. Tr. Jayde Will. Trafika Europe, no. 3, 1–24. Pieejams: <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/Trafika-Europe-3-Latvian-Sojourn> [sk. 20.11.2019].
50. Zelmenis, Mārtiņš (1999 [1995]). Negaisa nāciens. *Mārtiņš Zelmenis. Rokenroli un citas izmeklētās mīlasdziesmas*. Rīga: Intelekts, 219–229.
51. Zelmenis, Mārtiņš (1998). Storm Approaching. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Mārtiņš Zelmenis. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 153–164.

52. Ziedonis, Rimants (1992). Lidojošās zivis. *Rimants Ziedonis. Dzīves pieredze un ziepju burbuļi*. Rīga: SIA „Latvijas jaunatne”, 29–73.
53. Ziedonis, Rimants (1998). The Flying Fish. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Tr. Sarma Muižnieks-Liepiņš. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 165–192.

Literatūras saraksts

1. Adolphi, Heinrich (1685). *Erster Versuch, Einer kurtz-verfasseten Anleitung, Zur Lettischen Sprache*. Mitau: Hof-Buchdrucker George Radtecky.
2. Aixela, Javier Franco (1996). Culture-specific Items in Translation. *Translation, Power, Subversion*. R. Alvarez, C. A. Vidal (eds.). Bristol: Multilingual Matters Ltd.
3. Akhmanova, Olga (1966). *Slovar lingvisticheskikh terminov*. Moskva: Sovetskaja enciklopedija.
4. Akhmanova, Olga (1969). *Slovar lingvisticheskikh terminov*. Moskva: Sovetskaja enciklopedija.
5. Al-Ghazalli, Mehdi F. (2012). Diminutives in Arabic-to-English Translation. *Babel*, 58: 4. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 395–407.
6. Anspaks, Jānis (1991). Ievads. *Pedagoģiskā doma Latvijā līdz 1890. gadam*. Aut. J. Anspaks, A. Staris. Rīga: Zvaigzne, 3–15.
7. Azar, Betty Schramper; Hagen, Stacy A. (2009). *Understanding and using English Grammar*. New York: Pearson/ Longman.
8. Baker, Mona (1992). *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London, New York: Routledge.
9. Bagasheva-Koleva, Mariya (2010). Expressing diminutiveness in English – an overview based on fairytales. *BETA-IAFTEL* 03/09/2010. Sofia: BETA-IAFTEL. Pieejams: <http://www.beta-iatefl.org/1609/blog-publications/expressing-diminutiveness-english-overview-based-fairytales/> [sk. 03.01.2014].
10. Biały, Paulina (2012). Synthetic Diminutives in English Nursery Rhymes: Formations with the Suffix *-ie*. *PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*. Seria: Studia Neofilologiczne, 2012, z. VIII. Katowice: the University of Silesia, 113–121.
11. Biały, Paulina (2017). *Polish and English Diminutives in Literary Translation: Pragmatic and Cross Cultural Perspectives*. Katowice: University of Silesia in Katowice.
12. Baltiņš, Māris (2010). Jēkaba Dravnieka rediģētās konversācijas vārdnīcas un to vieta terminoloģijas vēsturē. *Vārds un tā pētīšanas aspekti: rakstu krājums*, 14 (2). Liepāja: LiePA, 7–17.
13. Bankavs, Andrejs (1999). Jēkabs Dravnieks – leksikogrāfs. *Linguistica Lettica* Nr. 4. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 30–35.
14. Bergmann, Karl (1923). *Deutsches Wörterbuch mit besonderer Berücksichtigung der Mundarten und Fremdwörter*. Leipzig: Friedrich Brandstetter.
15. Bērziņa-Baltiņa, Valerija; Bičolis, Jānis (1993). *Latviešu valodas vārdnīca*. Montdaire, ASV: Amerikas Latviešu apvienība.

16. Bielenstein, August (1863). *Handbuch der lettischen Sprache von A. Bielenstein. I Grammatik*. Mitau: Fr. Lucas Buchhandlung (Iwan Rochlitz), (Druck. von F. A. Brockhaus in Leipzig).
17. Blese, Ernests (1936). *Nīcas un Bārtas mācītāja Jāņa Langija 1685. gada latviski-vāciskā vārdnīca ar īsu latviešu gramatiku /pēc manuskripta fotokopijas izdevis un ar apcerējumu par Langija dzīvi, rakstību un valodu papildinājis E. Blese*. Rīga: Latvijas Universitāte.
18. Blese, Ernests (1940). Valoda un tautas gars. *Rīgas Latviešu Biedrības Zinātņu Komitejas Rakstu krājums*. Rīga: Rīgas Latviešu Biedrības Zinātņu Komiteja.
19. Blese, Ernests (1939). *Pareizrakstības vārdnīca*. Rīga: Valtera un Rapas akciju sabiedrība.
20. Bloom, Paul; Keil, Frank C. (2001). Thinking Through Language. *Mind & Language*, Vol.16 No.4, September 2001. Oxford: Blackwell Publishers Ltd., 351–367.
21. Bouziane, Karima (2015). Collaborative Protocols versus Monologue Protocols in Teaching Translation. *Proceedings of 9th International Conference on Education & Information Management*. Morocco: International Foundation for Research and Development, 49–56.
22. Brown, Keith (editor in chief) (2006). *Encyclopaedia of Language and Linguistics*. Oxford: Elsevier.
23. Bussmann, Hadumod (1996). *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. London, New York: Routledge.
24. Bußmann, Hadumod (1990). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.
25. Bußmann, Hadumod (2002). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Hrsg. von Hadumod Bußmann. Dritte, aktualisierte un erweiterte Auflage. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.
26. Cambridge Dictionary-e. Šķirklis *blade*. *Cambridge Dictionary*. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blade> [sk.17.12.2019].
27. Cambridge Dictionary-e. Šķirklis *girl*. *Cambridge Dictionary*. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/girl> [sk.15.11.2022].
28. Cambridge Dictionary-e. Šķirklis *rivulet*. *Cambridge Dictionary*. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/rivulet> [sk.17.12.2019].
29. Cambridge Dictionary-e. Šķirklis *sad*. *Cambridge Dictionary*. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sad> [sk.15.11.2022].
30. Cambridge Dictionary-e. Šķirklis *sorrowful*. *Cambridge Dictionary*. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sorrowful> [sk.15.11.2022].
31. Chamonikolasová, Jana; Rambousek, Jiří (2007). Diminutive Expressions in Translation: A Comparative Study of English and Czech. *Belgian Journal of Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 37–52.

32. Chesterman, Andrew (1997). *Memes of Translation*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
33. Chomsky, Noam (2006). *Language and mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
34. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *daughterling*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/daughterling> [sk.15.11.2022].
35. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *greenery*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/greenery> [sk.24.04.2020].
36. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *morrow*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/morrow> [sk.15.11.2022].
37. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *plant*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus/plant> [sk.15.11.2022].
38. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *stream*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/stream> [sk.15.11.2022].
39. Collins English Dictionary-e. Šķirkļis *wifey*. *Collins English Dictionary*. Pieejams: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/wifey> [sk.15.11.2022].
40. Crystal, David (1980). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing.
41. Crystal, David (1992). *An Encyclopaedic Dictionary of Language and Languages*. London: Penguin Books.
42. Cyber Definitions-e. Šķirkļis *wifey*. Pieejams: <https://www.cyberdefinitions.com/definitions/WIFEY.html> [sk.15.11.2022].
43. Dravnieks, Jēkabs (1915). *Pareizrakstības vārdnīca. Skolām un pašmācībai*. Rīga: A. J. Sichmaņa apgādībā.
44. Dtv-Lexikon (1982). In 20 Bänden. Band 4. München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
45. Dtv-Lexikon (1999). In 20 Bänden. Band 4. München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
46. Dollerup, Cay (1996). Translation as Imposition vs. Translation as Requisition. *Translation as Intercultural Communication*. M. Snell-Hornby, Z. Jettmarová, K. Kaindl (eds.) Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 45–56.
47. Dumbere, Laura (1998). Latviešu literatūra Amerikā un Vācijā. *Diena* Nr. 75, 31. marts. Pieejams: <http://www.diena.lv/arhivs/latviesu-literatura-amerika-un-vacija-10029983> [sk. 5.11.2013].

48. Endzelīns, Jānis; Mīlenbahs, Kārlis (1934). *Latviešu gramatika*. J. Endzelīna un K. Mīlenbacha sarakstīta. Rīga: Valters un Rapa.
49. Endzelīns, Jānis (1922). *Lettische Grammatik*. Rīga: A. Gulbja apgādībā.
50. Endzelīns, Jānis (1951). *Latviešu valodas gramatika*. (1922. gada *Lettische Grammatik* tulkojums un papildinājums). Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
51. Ehrhardt, Claus; Heringer, Hans Jürgen (2011). *Pragmatik*. Paderborn: Wilhelm Fink.
52. Fāters, Heincs (2010). *Ievads valodniecībā*. Tulk. Ineta Balode. Rīga: Zinātne.
53. Frawley, William J. (editor in chief) (2003). *International Encyclopaedia of Linguistics*. Second Edition. Vol.1. Oxford, New York: Oxford University Press.
54. Grandi, Nicola (2011). Renewal and Innovation in the Emergence of Indo-European Evaluative Morphology. *Lexis* [Online], 6. Lyon: Université Jean Moulin, 3–25. Pieejams: [http:// journals.openedition.org/lexis/403](http://journals.openedition.org/lexis/403); DOI: 10.4000/lexis.403 [sk. 05.05.2023].
55. Grice, Herbert Paul (1975). Logic and Conversation. *Syntax and Semantics*, vol. 3, Speech Acts. New York: Academic Press, 41–58. Pieejams: <http://www.ucl.ac.uk/lis/studypacks/Grice-Logic.pdf> [sk. 17.01.2014].
56. Harder, Christoph (1790). *Anmerkungen und Zusätze zu der neuen lettischen Grammatik des Herrn Probst Stender von Christoph Harder, Pastor zu Papendorf*. Papendorf: [Ch. Harder].
57. Harkins, Jean; Wierzbicka, Anna (2001). *Emotions in Crosslinguistic Perspective*. Berlin: Walter de Gruyter.
58. Hermans, Theo (1996). Norms and the Determination of Translation: A Theoretical Framework. *Translation, Power, Subversion*. R. Álvarez, Vidal, M. Carmen Africa (eds.). Clevedon, Philadelphia, Adelaide: Multilingual Matters, 25–51.
59. Hesselberg, Heinrich (1841). *Lettische Sprachlehre*. Verfasst von Heinrich Hesselberg. Mitau: Gedruckt bei Johann Friedrich Steffenhagen und Sohn.
60. Hogan, Patrick Colm (ed.) (2011). *The Cambridge Encyclopaedia of the Language Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.
61. Holmes, James S. (2000 [1972]). The name and nature of translation studies. *The Translation Studies Reader*. Lawrence Venuti (ed.). London, New York: Routledge, 180–192.
62. Holz-Mänttāri, Justa (1984). *Translatorisches Handeln: Theorie und Methode*. Helsinki: Finnish Academy of Science.
63. Horn, Laurence Rogers (2006). Implicature. *The Handbook of Pragmatics*. L. R. Horn, G. Ward (eds.). Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing, 3–28.
64. Horn, Laurence Rogers; Ward, Gregory (2006). *The Handbook of Pragmatics*. L. R. Horn, G. Ward (eds.). Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing
65. Humbolts Vilhelms. (1999). Valodu raksturs. Tulk. Dz. Lele-Rozentāle. *Kentaurs XXI*, nr. 18. Rīga: Kentaurs, 10–29.

66. Ikstena, Nora (1998a). When will Latvians Witness Those Times? *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 7–10.
67. Jarceva, Viktorija (gl. red.) (1990). *Lingvisticheskiĭ enciklopedicheskiĭ slovar*. Moskva: Sovetskaja enciklopedija.
68. Jarceva, Viktorija (gl. red.) (1998). *Bolshoj enciklopedicheskiĭ slovar: Jazykoznanie*. Moskva: Bolshaja Rossijskaja enciklopedija.
69. Jarceva, Viktorija (gl. red.) (2002). *Lingvisticheskiĭ enciklopedicheskiĭ slovar*. Moskva: Bolshaja Rossijskaja enciklopedija.
70. Jurafsky, Daniel (1996). Universal Tendencies in the Semantics of the Diminutive. *Language*, Vol. 72, No. 3 (Sept., 1996). Washington: Linguistic Society of America, 533–578.
71. Jurafsky, Daniel (1993). Universals in the Semantics of the Diminutive. *Proceedings of the Nineteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society: General Session and Parasession on Semantic Typology and Semantic Universals*. Berkeley: Berkeley Linguistics Society, 423–436.
72. Kalme, Vilma; Smiltiece, Gunta (2001). *Latviešu literārās valodas morfoloģija un vārddarināšana*. Liepāja: LiePA.
73. Kalnača, Andra (2015). Latvian. *Edinburgh Handbook of Evaluative Morphology*. Grandi, N. and Körtvélyessy, L. (eds.). Edinburgh: Edinburgh University Press, 253–261.
74. Kalnača, Andra; Lokmane, Ilze (2021). *Latvian Grammar*. Rīga: University of Latvia Press. Pieejams: <https://doi.org/10.22364/latgram.2021> [sk. 15.03.2023].
75. Karulis, Konstantīns (1992). *Latviešu etimoloģijas vārdnīca*. 2 sējumos. Rīga: Avots.
76. Kaukule, Aija (2018). Kā vecmāmiņas apskāviens. Intervija ar dainu atdzejotāju Ievu Sentivani. *LA.LV*, 14. augusts. Pieejams: <http://www.la.lv/ka-vecmaminas-apskaviens> [sk. 26.10.2019].
77. Kluge, Friedrich (1910). *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Straszburg: K. J. Trübner.
78. Kļaviņa, Sarma (1997). Par valodu un kultūras attieksmēm jeb Valoda kā spogulis, loga rūtis un krūze. *Latviešu valoda – esamība, vide, konteksti. Konferenču materiāli*. – Rīga: PBLA un LKF, 22– 27. Pieejams: <http://www.vvk.lv/index.php?sadala=157&id=366> [sk. 05.01.2023].
79. Krieviņa, Rita Laima (1998). Note from Rita Laima Krieviņa. *New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction*, vol. XVIII, No.1. Illinois: The Review of Contemporary Fiction, 10.
80. Kultūras kanons.e. Šķirkļis *Kārlis Skalbe*. Kultūras kanons. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/archive/karlis-skalbe/> [sk. 07.07.21].
81. Kussmaul, Paul; Tirkkonen-Condit, Sonja (1995). Think-Aloud Protocol Analysis in Translation Studies. *TTR*, 8 (1), 177–199. <https://doi.org/10.7202/037201ar>. Pieejams

- <https://www.erudit.org/fr/revues/ttr/1995-v8-n1-ttr1482/037201ar.pdf> [sk. 17.01.23].
82. Kvašīte, Regīna (2012). Latviešu tautasdziesmas lietuviski: valodnieciskais aspekts. *Tarp Lietuvos ir Latvijos: lingvistinēs paralelēs. Starp Lietuvu un Latviju: lingvistiskās paralēles*. Šiauliai: Šiaulių universitetas, 239–253.
  83. KV 1904 – *Konversācijas vārdnīca*. 13. burtnīca. Rīga: R.L.B. Zinību komisija, 1904.
  84. Kövecses, Zoltan (2003). *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge: Cambridge University Press.
  85. Latvian Literature-.e. Pieejams <https://www.latvianliterature.lv/en/about-us> [sk. 15.08.2023].
  86. Latviešu valodas aģentūra-.e. *Latviešu valoda*. Pieejams: <https://valoda.lv/valsts-valoda/> [sk. 12.08.2022].
  87. Leppihalme, Ritva (1997). *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*. Clevedon, Toronto, Philadelphia, Johannesburg: Multilingual Matters.
  88. Levinson, Stephen (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
  89. Levinson, Stephen; Senft, Gunter; Majid, Asifa (2007). Emotion categories in language and thought. *Field Manual*, Vol. 10. Asifa Majid (ed.), Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics, 46–52. Pieejams: <http://fieldmanuals.mpi.nl/volumes/2007/emotion-categories/> [sk. 15.06.2013].
  90. Lewandowski, Theodor (1975). *Linguistisches Wörterbuch*. 6. Auflage. Heidelberg, Wiesbaden: Quelle & Meyer.
  91. LLVV 1973 – *Latviešu literārās valodas vārdnīca* (1973). 8 sējumos. 2. sējums. LPSR ZA Andreja Upīša Valodas un literatūras institūts. Atb. red. Laimdots Ceplītis, Melita Stengrēvica. Rīga: Zinātne.
  92. LLVV 1986 – *Latviešu literārās valodas vārdnīca* (1986). 8 sējumos. 6 (1). sējums. LPSR ZA Andreja Upīša Valodas un literatūras institūts. Atb. red. Laimdots Ceplītis, Melita Stengrēvica. Rīga: Zinātne.
  93. LKV 1928–1929 – *Latviešu konversācijas vārdnīca* (1928–1929). 3. sējums. Galv. redaktori Arveds Švābe, Aleksandrs Būmanis, Kārlis Dišlērs, Rīga: Grāmatu apg. A. Gulbis.
  94. Longman 1998 – *Longman Dictionary of English Language and Culture* (1998). Harlow, Essex: Longman.
  95. Longman Dictionary-.e. Šķirklis *blade of grass*. Longman Dictionary of Contemporary English. Pieejams: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/blade-of-grass> [sk.14.04.2020].
  96. Longman Dictionary-.e. Šķirklis *stream*. Longman Dictionary of Contemporary English. Pieejams: <https://www.ldoceonline.com/dictionary/stream> [sk.14.04.2020].
  97. LVG 2013 – *Latviešu valodas gramatika* (2013). Autoru kolektīvs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.

98. LVV 1987 – *Latviešu valodas vārdnīca* (1987). Atb.red. Dainuvīte Guļevska. Rīga: Avots.
99. LVV 2006 – *Latviešu valodas vārdnīca* (2006). Redaktors: Dainuvīte Guļevska, Irēna Rozenštrauha, Dorisa Šnē. Rīga: Avots.
100. LU Latviešu valodas institūts.-e. *Institūta pētnieki ikgadējā Liepājas valodnieku konferencē*. Pieejams: <https://lavi.lu.lv/instituta-petnieki-ikgadeja-liepajas-valodnieku-konference/> [sk. 17.06.2023].
101. MLLVG 1959 – *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika I* (1959). Fonētika un morfoloģija. Rīga: LPSR ZA izdevniecība.
102. Malim, Tony; Birch, Anna (1998). *Introductory Psychology*. London: MacMillan. Pieejams: http://www.palgrave.com/psychology/malim/pdfs/chap_15.pdf 316–336 [sk. 05.01.2013].
103. Malmkjær, Kirsten (ed.) (2004). *The Linguistics Encyclopaedia*. Second Edition. London and New York: Routledge.
104. Malmkjær, Kirsten (2013). Where are we? (From Holmes’s map until now). *The Routledge Handbook of Translation Studies*. Carmen Millán and Francesca Bartrina (eds.). London and New York: Routledge, 31–44.
105. Merriam-Webster Dictionary -e. Šķirklis *gravy*. Merriam-Webster Dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/gravy> [sk.15.11.2022].
106. Martín Calvo, Rafael (2020). Morphosyntactic procedures for the translation from Spanish to Latvian of pejorative senses in evaluative forms. *Botella Tejera, Carla*. Javier Franco Aixelá y Catalina Iliescu Gheorghiu (eds.). *Translatum nostrum. La traducción y la interpretación en el ámbito humanístico*. Granada: Comares, 39–58.
107. Martín Calvo, Rafael (2022). An Analytical Framework for the Description of Evaluative Morphology Resources: Contrastive Analysis of Evaluative Forms in Spanish and Latvian. *Doctoral Thesis*. Ventspils: Ventspils Augstskola. Pieejams: <https://doi.org/10.22364/vnf.13.11> [sk. 05.01.2023].
108. Mārtinsone Kristīne, Pipere Anita, Kamerāde Daiga (2016). *Pētniecība. Teorija un prakse*. Rīga: RaKa.
109. Matthews, Peter (1997). *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. Oxford and New York: Oxford University Press.
110. Macmillan Dictionary.-e. Šķirklis *wifey*. MacMillan Dictionary. Pieejams: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/wifey> [sk.14.04.2020].
111. Macmillan Dictionary.-e. Šķirklis *greenery*. MacMillan Dictionary. Pieejams: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/greenery> [sk.14.04.2020].
112. Merriam-Webster Dictionary.-e. Šķirklis *gravy*. *Merriam-Webster Dictionary*. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/gravy> [sk.15.11.2022].
113. Mey, Jacobs L. (2001). *Pragmatics. An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishers.

114. MLS 1993 – *Metzler Lexikon Sprache* (1993). Herausgegeben von Helmut Glück. Stuttgart, Weimar: Verlag J.B. Metzler.
115. MLS 2010 – *Metzler Lexikon Sprache* (2010). Herausgegeben von Helmut Glück. 4, aktualisierte und bearbeitete Auflage. Stuttgart, Weimar: Verlag J. B. Metzler.
116. Mīlenbahs, Kārlis (1923–1925). *Latviešu valodas vārdnīca*. I sēj. Rediģējis, papildinājis un turpinājis Jānis Endzelīns. Rīga: Izglītības ministrija.
117. Morris, Charles William (1938). Foundations of the Theory of Signs. *International Encyclopaedia of Unified Science*, Vol. I, No. 2. Chicago: The University of Chicago Press. Pieejams: <http://www.scribd.com/doc/51866596/Morris-1938-Foundations-of-Theory-of-Signs> [sk. 10.05.2013].
118. Munday, Jeremy (2010). *Introducing Translation Studies. Theories and applications*. London and New York: Routledge.
119. Nacionālā enciklopēdija.e – Šķirkļis *tulkošanas stratēģijas*. *Nacionālā enciklopēdija*. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/6415-tulko%C5%A1anas-strat%C4%93%C4%A3ijas> [sk. 12.05.2023].
120. Naciscione, Anita (2010). *Stylistic use of phraseological units in discourse*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
121. Načiščione, Anita (1996). The Diminutive in Lewis Carroll’s Poem “The Little Man that Had a Little Gun”: A Study in Practical Stylistics. *Sastatāmā un lietišķā valodniecība. Kontrastīvie pētījumi*, 5: 603. Rīga: Latvijas Universitāte, 30–35.
122. Nītiņa, Daina; Iljinska, Larisa; Platonova, Marina (2008). *Nozīme valodā: Lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti*. Rīga: RTU Izdevniecība.
123. Nord, Christiane (1991). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. The Netherlands: Editions Rodopi.
124. Olalla-Soler, Christian; Aixelá, Javier Franco; Rovira-Esteva, Sara (2022). Fifty Years of Hectic History in Translation Studies. *50 Years Later. What Have We Learnt after Holmes (1972) and Where Are We Now?* Javier Franco Aixelá, Christian Olalla-Soler (eds.). Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 12–37.
125. Ozoliņš, Eduards (1924). *Latviešu pareizrakstības vārdnīca*. Rediģējis Jānis Endzelīns. Rīga: A. Gulbja apgādībā.
126. Ozoliņš, Eduards (1929). *Latviešu pareizrakstības vārdnīca*. Otrs, pārstrādāts un papildināts izdevums. Rediģējis Jānis Endzelīns. Rīga: A. Gulbis.
127. Ozoliņš, Eduards (1932). *Latviešu pareizrakstības vārdnīca*. Pārlabots un papildināts trešais izdevums. Rediģējis Jānis Endzelīns. Rīga: A. Gulbis.
128. Ozoliņš, Eduards (1926). *Svešvārdu vārdnīca*. Rediģējis Jānis Endzelīns. Rīga: A. Gulbja grāmatu apgādniecība.
129. Ozoliņš, Eduards (1934). *Svešvārdu vārdnīca*. Pārlabots un papildināts 2. izdevums. Rediģējis Jānis Endzelīns. Rīga: A. Gulbis.
130. Ozols, Arturs (1993). *Latviešu tautasdziesmu valoda*. Rīga: Zvaigzne.

131. Ozhegov, Sergej (1953). *Slovar russkogo jazyka*. Moskva: Gosudarstvennoe izdatelstvo inostrannyh i nacionalnyh slovaroj.
132. Oxford Dictionary-e. Šķirkliis *lad*. *Oxford Dictionary*. Pieejams: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/lad> [sk. 03.05.2014].
133. Oxford Dictionary-e. Šķirkliis *murmur*. *Oxford Dictionary*. Pieejams: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/murmur_1 [sk. 03.05.2014].
134. Oxford Dictionary-e. Šķirkliis *smirk*. *Oxford Dictionary*. Pieejams: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/smirk_1 [sk. 03.05.2014].
135. Paul, Hermann (1908). *Deutsches Wörterbuch*. Zweite vermehrte Auflage. Halle: Max Niemeyer.
136. Perlovsky, Leonid (2009). Language and emotions: Emotional Sapir-Whorf hypothesis. *Neural Networks*. Elsevier Special Issue No. 22. Elsevier, 518–526. Pieejams: <http://www.leonid-perlovsky.com/new-materials/9,%20NN,%20Emotional%20SWH.pdf> un www.elsevier.com/locate/neunet [sk. 29.07.2023].
137. Piažē, Žans (2002). *Bērna intelektuālā attīstība*. Tulk. Sarmīte Meinerte. Rīga: Pētergailis.
138. Plaude, Ilze (2004). *Pragmatika*, Rīga: Jumi.
139. Pym, Anthony (2016). *Translation Solutions for Many Languages. Histories of a flawed dream*. London, Oxford, New York, New Deli, Sydney: Bloomsbury.
140. Recanti, François (2006). Pragmatics and Semantics. *The Handbook of Pragmatics*. Laurence Rogers Horn, Gregory Ward (eds.). Malden, Oxford and Carlton: Blackwell Publishing, 442–462.
141. Rikše, Rūta (2014). Margita Gailīte: Visgrūtāk būtu tulkot latviešu tautasdziesmas. Intervija ar tulkotāju Margitu Gailīti. *LSM*, 18. jūlijs. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/literatura/kultura/margita-gailite-visgrutak-butu-tulkot-latvieshu-tautasdziesmas.a91887/> [sk. 25.11. 2019].
142. Rozental, Ditmar; Telenkova, Margarita (1976). *Slovar – spravochnik lingvisticheskikh terminov*. Posobie dlja uchitelej, izdanie 2-oe. Moskva: Prosvechchenie.
143. Ruiz De Mendoza Ibáñez, Francisco J. (1996). Some Notes on the Grammatical Status of the Spanish *-itto/-illo* Diminutives and their Translation into English. *Pragmalingüística*, 4. Cadiz: Philology Department, Universidad de Cadiz, 155–172.
144. Rūķe-Draviņa, Velta (1953). Adjectival Diminutives in Latvian. *The Slavonic and East European Review*, Vol. 31, No. 77 (Jun., 1953). London: the Modern Humanities Research Association and University College London, School of Slavonic and East European Studies, 452–465. Pieejams: <http://www.jstor.org/stable/4204463> [sk. 22.07.2023].

145. Rūķe-Draviņa, Velta (1959). Diminutive im Lettischen. *Acta Universitatis Stockholmiensis*. 8. Lund: AB PH. Lindstedts Univ.-Bokhandel.
146. Sapir, Edvard (1921). *Language: An Introduction to the Study of Speech*. New York: Bartleby. Pieejams: <http://www.bartleby.com/186/1.html> [sk. 18.08.2023].
147. Saule-Sleina, Mērija (1955). Par substantīvu un adjektīvu atvasinājumiem ar *-iņš*, *-iņa*- mūsdienu latviešu literārajā valodā. *LPSR ZA Valodas un literatūras institūta Raksti*, V. Red. A. Feldhūne. Rīga: LPSR ZA izdevniecība, 87–116.
148. Savickienė, Ineta (2007). Form and meaning of diminutives in Lithuanian child language. *The Acquisition of Diminutives. A cross-linguistic perspective*. Eds. Ineta Savickienė, Wolfgang U. Dressler. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 13–42.
149. Savickienė, Ineta; Dressler, Wolfgang U. (2007). *The Acquisition of Diminutives. A cross-linguistic perspective*. Eds. Ineta Savickienė, Wolfgang U. Dressler. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
150. Sepīrs Edvards (1999). Valodniecība kā zinātne. *Kentaurs XXI*, nr. 18, Rīga: Kentaurs, 86–91.
151. Schneider, Klaus P. (2003). *Diminutives in English*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
152. Schneider, Klaus P. (2013). The Truth About Diminutives, and How we Can Find it: Some Theoretical and Methodological Considerations. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, 137–151. Pieejams: http://www.skase.sk/Volumes/JTL22/pdf_doc/08.pdf [28.05.2023].
153. Schneider, Klaus P. (2015). The meaning of diminutives: A first-order perspective. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*. Vol. 12 Issue 3, 461–487. Pieejams: http://www.skase.sk/Volumes/JTL29/pdf_doc/20.pdf [28.05.2023].
154. Schneider, Klaus; Strubel-Burgdorf, Susanne (2012). Diminutive *-let* in English. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics*, Vol. 9, Issue 1, 15–32. Pieejams: http://www.skase.sk/Volumes/JTL20/pdf_doc/2.pdf [sk. 15.01.2023].
155. Shchukin, Anatolij (2007). *Lingvodidaktičeskij enciklopedičeskij slovar*. Moskva: AST Astrel Hranitel.
156. Sicherl, Eva (2013). Diminutive Nouns and Verbs in Slovene Compared to Their English Equivalents. *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies*, No. 9. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 145–162.
157. Silova, Līta (2019). Karaļa vara. Priekšvārds. *Kārlis Skalbe. Pasakas*. Rīga: Dienas Grāmata, 7–10.
158. Silis, Jānis (2002). Tulkojamības problēma „netulkojamos” tekstos un dažās latviešu folkloras reālijās. *Linguistica Lettica*, X. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 102–116.
159. Silis, Jānis (2003). Decision-Making in Latvian – English Translation of Some Interculturally “Untranslatable” Texts. *The 3rd Riga Symposium of Pragmatic Aspects of Translation*. Andrejs Veisbergs (ed.). Rīga: University of Latvia, 163–174.

160. Silis, Jānis, Sīle, Aija (2019). Linguistic and Culture-related Problems in Translation of Latvian *Dainas* into English. *Landscapes – Internationale Schriften zur Übersetzungswissenschaft*. Band 3 Translation. Piotr Sulikowski, Anna Sulikowska, Emil Lesner (eds.). Hamburg: Verlag Dr. Kovač, 177–188.
161. Singer, Andrew (2015). Editor's welcome. *Trafika Europe: Latvian Sojourn*, 3. laidziens. Trafika Europe. Pieejams <https://cld.bz/users/user-N5y4U8g/Trafika-Europe-Quarterly/Trafika-Europe-3-Latvian-Sojourn> [sk. 13.08.2023].
162. Skljarevskaja, Galina (red.) (2005). *Tolkovij slovar sovremennogo russkogo jazika. Jazikovie izmenenija konca XX stoletija*. Moskva: Astrel AST Tranzitkniga.
163. Skljarevskaja, Galina (2016a). Russkie deminutivy kak jazykovoj i kulturnyj fenomen (imena sushchestvitelnye naricatelnye). *Jazyk, soznanie, kommunikacija*. Sankt-Peterburg: Sankt-Peterburgskij gosudarstvennyj universitet, 323–336.
164. Skljarevskaja, Galina (2016b). Russkije diminutivy: semantika i pragmatika (leksikografičeskij aspekt). *Acta Rossica Tyrnaviensis* II, 55–60.
165. Skujiņa, Valentīna (1993). *Latviešu terminoloģijas izstrādes principi*. Rīga: Zinātne.
166. SSLRJ 1954 – *Slovar sovremennogo literaturnogo russkogo jazyka*. Tom 3. Moskva – Leningrad: Akademija nauk.
167. Stenders, Gothards Frīdrihs (1783). *Lettische Grammatik /verfasst von Gotthard Friedrich Stender*, Probst des Selburgischen Kirchenkreises, Pastor senior zu Selburg und Sonnaxt, und der Königl. deutschen Gesellschaft zu Göttingen Mitglie. Mitau: gedruckt und zu haben bey Johann Fried. Steffenhagen, Hochfürstl. Hofbuchdrucker.
168. SV 1969 – *Svešvārdu vārdnīca*. Tulk. Solveiga Cepurniece u. c., papild. Ābrams Feldhūns. Rīga: Liesma.
169. SV 1999 – *Svešvārdu vārdnīca*. Juris Baldunčiks (red.). Rīga: Jumava.
170. SV 2008 – *Svešvārdu vārdnīca*. Sast. Indra Andersone, Ilze Čerņavska, Ineta Kalniņa u. c. Rīga: Avots.
171. Spektors, Andrejs et al. (2025). *Tēzauris.lv*. Rudens versija. CLARIN-LV digitālā bibliotēka. Pieejams: <http://hdl.handle.net/20.500.12574/137> [sk. 07.10.2025].
172. The Britannica Dictionary.-e. Šķirklis creek. *The Britannica Dictionary*. Pieejams: <https://www.britannica.com/dictionary/creek> [sk. 15.11.2022].
173. The Britannica Dictionary.-e. Šķirklis loom. *The Britannica Dictionary*. Pieejams: <https://www.britannica.com/dictionary/loom> [sk. 15.11.2022].
174. The Britannica Dictionary.-e. Šķirklis stream. *The Britannica Dictionary*. Pieejams: <https://www.britannica.com/dictionary/stream> [sk. 15.11.2022].
175. Tilde.-e. Tildes Tulkotājs. Pieejams: <https://translate.tilde.com/lv/>
176. TOED 1933 – *The Oxford English Dictionary (1933)*. Volume III. Oxford: Clarendon Press (reprinted 1961).

177. Toury, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
178. Tracy, Sarah J. (2020). *Qualitative Research Methods. Collecting evidence, crafting analysis, communicating impact*. Hoboken, NJ: Willey – Blackwell.
179. Urban Dictionary-.e. Šķirkļis *gravy*. *Urban Dictionary*. Pieejams: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Gravy> [sk. 15.11.2022].
180. Urbanoviča, Inta (2014). Deminutīvu darināšana un lietvārdu deklinācijas. *Valoda: nozīme un forma, 4. Kategoriju robežas gramatikā*. Rīga: Latvijas Universitāte, 146–159.
181. VPSV 2007 – *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca* (2007). Autoru kolektīvs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
182. VTV 1963 – *Valodniecības terminu vārdnīca* (1963). Sast. Rūdolfs Grabis, Dzidra Barbare un Anna Bergmane. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
183. Veidenberga, Zane (2013). Termins „deminutīvs” 20. un 21. gadsimta latviešu un citvalodu leksikogrāfiskajos avotos. *Vārds un tā pētišanas aspekti: rakstu krājums*, 17 (II). Atbildīgā redaktore Linda Lauze. Liepāja: LiePA, 218–231.
184. Veidenberga, Zane (2014a). Deminutīvu emotīvās konotācijas atveide latviešu prozas tulkojumos angļu valodā lingvistiskās pragmatikas skatījumā. *VIA SCIENTIARUM: starptautiskās jauno lingvistu konferences rakstu krājums*. 2. laidniens. Silga Sviķe, Zane Veidenberga (red.). Ventspils/ Liepāja: Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte, 201–216.
185. Veidenberga, Zane (2014b). Transfer of Implied Values of the Latvian Diminutives into Their English Language Counterparts. *Translators Have Their Say? Translation and the Power of Agency*. Series: Repräsentation – Transformation. representation – transformation. représentation – transformation. Translating across Cultures and Societies. Khalifa, A.W. (ed), Bd. 10. Zürich, Berlin: LIT Verlag, 174–194.
186. Veidenberga, Zane (2020). Emotional Connotations Implied by Latvian Diminutives in Literary Texts and Their Transfer into English: Solutions Chosen by Novice Translators. *Bridging Languages and Cultures II. Linguistics, Translation Studies and Intercultural Communication*. Guntars Dreijers, Jānis Sīlis, Silga Sviķe, Jānis Veckrācis (eds.). Berlin: Frank & Timme, 113–133.
187. Veidenberga, Zane (2023). Transferring implied values of the Latvian source text diminutives into English: Piloting translation guidelines with novice translators. *Studies about Languages / Kalbų studijos*, 42. Kaunas: KTU Faculty of Social Sciences and Humanities, 5–16. Pieejams: <https://doi.org/10.5755/j01.sal.1.42.33098>.
188. Veisbergs, Andrejs (2004). Identitāte kā eksportprece jeb Antiņš pārdošanā. *Identitāte un atpazīstamība, valoda un tulkojums*. Valsts Valodas komisijas starptautiskās konferences rakstu krājums. Rīga: Valsts Valodas komisija, 14–35.

189. Venuti, Lawrence (2000 [1989]). Translation, Community, Utopia. *The Translation Studies Reader*. Lawrence Venuti (ed.). London, New York: Routledge, 482–502.
190. Venuti, Lawrence (2008). *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. London (Ca): Routledge.
191. Verdonk, Peter (2002). *Stylistics*. New York, Oxford: Oxford University Press.
192. Vermeer, Hans Josef (2000 [1989]). Skopos and Commission in Translation Action. *The Translation Studies Reader*. Lawrence Venuti (ed.). London, New York: Routledge, 221–232.
193. Vidiņš, Jānis (1933). *Svešvārdu grāmata*. Pārstrādājis Juris Vidiņš. Rīga: Valtera un Rapas akciju sabiedrība.
194. Vinay, Jean Paul; Darbelnet Jean (2000 [1958]). A Methodology for Translation. *The Translation Studies Reader*. Lawrence Venuti (ed.). London, New York: Routledge, 128–137.
195. Vīķe-Freiberga, Vaira (2004). Ievaduzruna. *Identitāte un atpazīstamība, valoda un tulkojums*. Valsts Valodas komisijas starptautiskās konferences rakstu krājums. Rīga: Valsts valodas komisija, 6–13.
196. Vjaterē, Larisa; Vjaterē, Ilze (2004). *Bieži lietoti jēdzieni un termini*. Rīga: Avots, 2004.
197. Vulāne, Anna (2007). Deminutīvs bērna emocionālajā pieredzē. *Vecuma grupu valodas īpatnības Latvijā: Lingvistiskais, sociālais un kultūras aspekts. Bērnība*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 79–92.
198. Vulāne, Anna (2011). Latviešu tautasdziesmu loma bērna valodas ideāla veidošanā. *Sabiedrība, integrācija, izglītība*. Starptautiskās zinātniskās konferences materiāli, II daļa: Skolas pedagoģija; Mūžizglītība; Apskati. 2011. gada 27. –28. maijs. Rēzekne: RA, 430–439.
199. Vulāne, Anna (2002). Deminutīvu konotācija latviešu tautasdziesmās. *Leksikologija i leksikografija baltijskih jazykov. Materialy XXXI mezhvuzovskoj naučno-metodicheskoj konferencii*. Sekcija baltistiki. Tezisy dokladov. Sankt-Peterburg, 11–12.
200. Vulāne, Anna (2013). Vārdarināšana. *Latviešu valodas gramatika*. Autoru kolektīvs. Rīga: Latviešu valodas institūts, 190–299.
201. Zauberga, Ieva (2004). Kāds klauvē pie durvīm. *Identitāte un atpazīstamība, valoda un tulkojums*. Valsts valodas komisijas starptautiskās konferences rakstu krājums. Rīga: Valsts valodas komisija, 106–122.
202. Zauberga, Ieva (2003). Landmarks of Latvian Literature. *Bear's Ears. An Anthology of Latvian Literature*. Ieva Zauberga, Andrejs Veisbergs, Andrew Chesterman, (eds.). Rīga: University of Latvia, 5–14.
203. Zemzare, Daina (1961). *Latviešu vārdnīcas (līdz 1900. gadam)*. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība.
204. ZTV 1922 – *Zinātniskās terminoloģijas vārdnīca* (1922). Izglītības ministrijas terminoloģijas komisijas sakopojumā. Rīga: A. Gulbis.

205. Weigand, Friedrich Ludwig Karl (1909). *Deutsches Wörterbuch*. Giessen: A. Töpelmann.
206. Wierzbicka, Anna (2011). Common Language of All People: The Innate Language of Thought. *Problems of Information Transmission*, Vol. 47, No. 4. Russia: Pleiades Publishing, 378–397.
207. Wierzbicka, Anna (1992b). Defining emotion concepts. *Cognitive Science*, 16. UK, USA: Wiley-Blackwell Publishing, 539–81.
208. Wierzbicka, Anna (1999). *Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
209. Wierzbicka, Anna (1992a). *Semantics, Culture and Cognition: Universal human concepts in culturespecific configurations*. New York, Oxford: Oxford University Press.
210. Wierzbicka, Anna (1997). *Understanding Cultures through Their Key Words. English, Russian, Polish, German, and Japanese*. New York, Oxford: Oxford University Press.
211. Williams, Jenny; Chesterman, Andrew (2014). *The Map: A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies*. London: Routledge.
212. Whorf, Benjamin Lee (1956). *Language, thought, and reality: selected writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge: Technology Press of Massachusetts Institute of Technology.
213. Yesakova, Maria; Leonenkova, Yekaterina (2020). Russkie diminutivy kak osobyje edinicy perevoda. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Serija 22. Teorija perevoda* (3). Moskva: Moskovskij universitet, 75–91.
214. Yule, George (2006). *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pielikumi promocijas darbam

**DEMINUTĪVU ATVEIDES SEMANTISKAIS
UN PRAGMATISKAIS ASPEKTS
LATVIEŠU PROZAS TULKOJUMOS ANGLŪ VALODĀ**

Pielikumi

1. pielikums. Ekscerpētā valodas materiāla sastatāmās un kvantitatīvās analīzes piemēri
2. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa
3. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperimenta dati. Kārlis Skalbe „Bendes meitiņa”
4. pielikums. Studentu 1. tulkošanas eksperimenta dati. Osvalds Zebris „Gaiļu kalna ēnā”
5. pielikums. Studentu 2. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa
6. pielikums. Studentu 2. tulkošanas eksperimenta dati: mērķteksti, skaļdomāšanas protokolu atšifrējumi, atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem
7. pielikums. Aptaujas anketa tulkošanas jomas ekspertiem
8. pielikums. Tulkošanas jomas ekspertu aptaujas dati
9. pielikums. Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu konotāciju atveidei angļu valodā: pilnveides process
10. pielikums. Palīgīdzekļi tulkošanas prasmju un tehniku apguvei un tulkošanas praksei: izstrādes metodoloģijas shematisks attēlojums
11. Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā

**“New Latvian Fiction. The Review of Contemporary Fiction” (1998).
Fragments no MS Excel tabulas**

Mārtiņš Zelmenis. Negaisa nāciens			Storm Approaching. tulk.Mārtiņš Zelmenis				
<i>deminu- fīvs</i>	<i>no- zīme</i>	<i>citāts</i>	<i>bie- žums</i>	<i>tulkojums</i>	<i>citāts</i>	<i>līdzekļi</i>	<i>nozīmes pārne- sums</i>
taciņa	p		2	path		lex	ekv.
lopiņi	s		8	cows-1/ cattle		lex	z
klusklusī- tiņām	s	Pareizi, jā, vēl putni mēro balsis un ūdens klusklusītiņām murd turpat viņpus pļaviņai - Marija apver, tas brūnsnis, ko viņa stāvējusi un skatījusies, ir pastiepies garāks nekā pirmiņ viņai šķitis: saule jau parietējusi gluži nemanāmu gabaliņu, tak vairs van zaļa. (219)	1	0	It's true, the birds are still comparing their voices, and water murmurs on the other side of the meadow; Maria realizes that she's been standing here longer than it seemed: the sun has edged ahead slightly and is no longer green. (154)	lex	ekv.
gotiņas	s		1	cows		lex	z
purniņi	s		1	muzzles		lex	z

**“Trafika Europe issue 3: Latvian Sojourn” (2015).
Fragments no MS Excel tabulas**

Nora Ikstena. Naģe			Naģe. tulk. Margita Gailītis				
<i>deminu- fīvs</i>	<i>no- zīme</i>	<i>citāts/konteksts</i>	<i>bie- žums</i>	<i>tulkojums</i>	<i>citāts</i>	<i>līdzekļi</i>	<i>nozīmes pārne- sums</i>
podziņa	p+poz	(<i>par nabu</i>)	1	button	lovely button	lex	ekv.
smukulītis	niev	Vissmiekļīgākā viņai liekas naba - nevis maza, skaista podziņa, kā rāda televīzijas smukulīšu reklāmās, bet krunkaina troļļa acs - te aizmiegta, te vaļā. (63)	1	ones	Her belly button seems to her to be the most ludicrous of all - not a small lovely button, like the ones seen in TV commercials, but a wrinkled troll's eye - now closed, now open. (99)	pārfr.	z +komp
pelīte	p+ž	Savilkusi skabūzī savu iekrāto mantu kā pelīte aliņā, viņa pirmo nakti sēdēja uz grīdas un raudāja. (65-66) (<i>pēc PSRS sabrukuma zaudē mitekli, ievācas puspamestā mājā</i>)	1	mouse	Having like a mouse into a mouse hole dragged her collected belongings into her larder, she sat on the floor and cried the first night. (100)	lex	z

Studentu 1. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa

Cienījamie pētījuma dalībnieki!

Liels paldies, ka piekritāt piedalīties pētījumā!

Tulkošanas uzdevums sagatavots pētījuma ietvaros, kurā tiek analizēti latviešu rakstnieku darbu tulkojumi angļu valodā. Pētījums ir veltīts oriģināldarbos un tulkojumos izmantotajiem valodas līdzekļiem – kā rakstnieks un tulkotājs ar vārdu palīdzību raksturo literāros tēlus, viņu iekšējo pasauli, domas, jūtas un attieksmi pret apkārtējo vidi, notikumiem un cilvēkiem.

Lai visiem pētījuma dalībniekiem būtu vienlīdzīgi nosacījumi, lūgums visos pētījuma soļos secīgi izpildīt dotās instrukcijas. Katru nākamo soli sāciet lasīt un pildīt tikai tad, kad ir pilnībā pabeigts iepriekšējais.

Nobeigumā atbildiet uz anketas un intervijas jautājumiem Dalība pētījumā kopumā aizņems aptuveni 1,5 – 2 stundas Jūsu laika. Atcerieties, ka nav pareizo vai nepareizo atbilžu! Jūsu dalība pētījumā ir brīvprātīga un anonīma. Iegūtie rezultāti tiks izmantoti tikai pētījuma vajadzībām apkopotā veidā.

1. solis	
1.1.	Izlasiet Kārļa Skalbes pasaku “Bendes meitiņa” (skat. 1.pielikumu).
1.2.	Iztulkojiet pasvītrotos fragmentus angļu valodā. Tulkojumu veiciet WORD dokumentā. Lūgums tulkošanas gaitā veikt skaļdomāšanas protokola (<i>Think-aloud protocol</i>) audio ierakstu, fiksējot tajā pie sevis izteiktās pārdomas, lēmumpieņemšanas procesu, labojumus u.c. komentārus.
1.3	Analīzes vajadzībām lūgums piešķirt WORD dokumentam ar tulkojumu un skaļdomāšanas protokola ierakstam vienādus nosaukumus un kopā ar atbildēm uz anketas jautājumiem par sevi (skat.4.soli) nosūtīt uz epastu zveidenberga@gmail.com .
2. solis	
2.1.	Izlasiet fragmentu no Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” (skat. 2.pielikumu). (Romāns ir sērijas “Mēs. Latvija, XX gadsimts” pirmais darbs — sakņots pirmajos lielajos satricinājumos Latvijas 19. gs. beigū un 20. gs. sākuma vēsturē.)
2.2.	Iztulkojiet pasvītrotos fragmentus angļu valodā. Tulkojumu veiciet WORD dokumentā. Lūgums tulkošanas gaitā veikt skaļdomāšanas protokola audio ierakstu, fiksējot tajā pie sevis izteiktās pārdomas, lēmumpieņemšanas procesu, labojumus u.c. komentārus.
2.3.	Analīzes vajadzībām lūgums piešķirt WORD dokumentam ar tulkojumu un skaļdomāšanas protokola ierakstam vienādus nosaukumus un kopā ar atbildēm uz anketas jautājumiem par sevi (skat.4.soli) nosūtīt uz epastu zveidenberga@gmail.com .
3. solis	
Lūgums sniegt informāciju par sevi pētījuma statistikai. Ja jautājumā piedāvāti vairāki atbilžu varianti, atzīmējiet vienu visatbilstošāko atbildi.	
Atbildes nosūtiet uz iepriekš norādīto epastu kopā ar tekstu fragmentu tulkojumiem un skaļdomāšanas protokola ierakstiem.	
Jūsu dzimums:	siev. vīr.
Jūsu vecums:	Līdz 20 21-30 31-40 41-50 51 un vairāk
	Bakalaura programmas Maģistra programmas

Kurā studiju kursā mācāties?	1.kursā 2.kursā 3.kursā 4.kursā	1.kursā 2.kursā
	Cita atbilde: (ierakstiet)	
Jūsu dzimtā valoda:		
Vai ārpus studiju programmas uzdevumiem esat tulkojis (-usi) daiļliteratūru?	Nē Jā (sniedziet izvērstu atbildi)	
Vai studiju programmas ietvaros esat apguvis (-usi) specializētu tulkošanas teorijas kursu, kurā detalizēti tiek aplūkotas un analizētas tulkojumzinātnes teorijas, tulkošanas pieejas, metodes, stratēģijas, risinājumi utt.?	Nē Jā (sniedziet izvērstu atbildi)	

4.solis

Studentu anketa pēc tulkošanas uzdevuma veikšanas

(lūgums sniegt izvērstas, detalizētas atbildes)

1.	Kārļa Skalbes pasaka “Bendes meitiņa”
1.1.	Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” fragmentu tulkošanas procesu?
Atbilde:	
1.2.	Kas tulkošanas laikā radīja grūtības, aizķeršanos? (Vai kādi no avottekstā izmantotajiem valodas līdzekļiem, tajos ietvertās nozīmes nianse atveide radīja grūtības, aizķeršanos?)
Atbilde:	
1.3.	<p>Jūsu tulkotā teksta fragmentos ir pasvītroti vairāki vārdi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianse, Jūsaprāt, ir izteiktas, lietojot tekstā deminutīvus?</p> <p>Otrā rītā viņa gāja uz kasētu apraudzīt tēva kapu, bet atrada to tukšu. Gar <u>kapsētīnu</u> tecēja melna <u>upīte</u>. Ar kailiem, nokaltušiem žuburiem tur turējās gaisā trīs veci melnalkšņi. Un ko viņa tur ieraudzīja? Vidējā kokā izplestām rokām bij iekāries viņas tēvs. Sarkana kreklis plivinājās vējā, Vienā rokā viņa bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs.</p> <p>(Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”. Rīga : Liesma, 1979, 111)</p> <p><u>Meitiņa</u> izgāja ziedošā pļavā. Un katra <u>zālīte</u> tai bij tik laba kā zaļa <u>māmulīna</u>. Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebij ne segas, ne <u>spilventīna</u>. Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos <u>spilventīnus</u>. “Vai, te jau ir gulta zem katras <u>zālītes</u>, “<u>meitiņa</u> brīnījās. Viņa staigāja pa pļavu, un nevienam puķes nav smaržojušas tā, kā tai rīta bendes <u>meitiņai</u>. Un nevienam <u>zālītes</u> nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam.</p> <p>(Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”. Rīga : Liesma, 1979, 113)</p>

Atbilde:	
1.4.	Vai tulkošanas procesā piedomājāt, kādus tulkošanas risinājumus, kādus valodas līdzekļus angļu valodā izmantot, lai mērķtekstā atveidotu konotācijas, nozīmes, kas avottekstā izteiktas ar deminutīvu palīdzību?
Atbilde:	

2.	Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragments
2.1.	Kā Jūs raksturotu Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?
Atbilde:	
2.2.	Kas tulkošanas laikā radīja grūtības, aizķeršanos? (Vai kādi no avottekstā izmantotajiem valodas līdzekļiem, tajos ietvertās nozīmes nianse atveide radīja grūtības, aizķeršanos?)
Atbilde:	
2.3.	<p>Jūsu tulkotā teksta fragmentos ir pasvītroti vairāki vārdi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianse, Jūsprāt, ir izteiktas, lietojot tekstā deminutīvus?</p> <p>Mazākais puika, <u>Paulītis</u>, skaļi ieraudas, un, kamēr viesnīcnieks, caur bālo pieri uz dīvaino kompāniju lūrēdams, velk ar pirkstu savā žurnālā, iešņukstas arī brašākais – Imants. “Redzi taču, ar mums nav labi,”- Laimdota nesaprot, kā kalpotājs to nemana.</p> <p>– <u>Sievina</u> palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa... vēderā tāds žņaudzējs, ka taisni vai balsī jābrēc, - tumšmatis murmina, muļķīgi iesmejas, bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites.</p> <p>(Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga : Dienas grāmata, 2014: 13)</p> <p>– Ceturtais stāvs, pa labi. Vai kungam būs koferi, mantas?</p> <p>– Nē, mums... – vecis minstinās, - visu atvedīs rīt, tāds juceklis. – <u>Paulītis</u> atkal skanīgi ieraudas, Laimdota spēcīgi rauj mazo roku, bet veča tvēriens ir stingrs.</p> <p>– Nu ko tu, <u>Paulīt</u>, tūliņ, vēl <u>brītiņu</u>, un būsim galā. <u>Mammīte</u> arī rītu būs klāt. – Viņi pagriežas pa labi un ieiet krietni tumšākā trepju telpā.</p> <p>(Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga : Dienas grāmata, 2014: 13)</p> <p>– Rītu <u>Ziemassvētku dienīna</u>... būs, viss mums būs, – viņš bubina, iegrimst dziļākā apcerē, atmiņā, kas uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt meitenes siltajām acīm, mulsinošā mamma skatiena, mazākā puikas nelaimīgās <u>scjīnas</u>.</p> <p>(Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga : Dienas grāmata, 2014: 14)</p>
Atbilde:	
2.4.	Vai tulkošanas procesā piedomājāt, kādus tulkošanas risinājumus, kādus valodas līdzekļus angļu valodā izmantot, lai mērķtekstā atveidotu konotācijas, nozīmes, kas avottekstā izteiktas ar deminutīvu palīdzību?
Atbilde:	
3.	Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts anketā un intervijā?
Atbilde:	

Ja Jums rodas kādi jautājumi, lūdzu, sazinieties ar mani pa epastu zveidenberga@gmail.com

Liels paldies par atsaucību un ieguldīto laiku!

Mērķteksti (MT), skaļdomāšanas protokolu atšifrējumi TAP), atbildes uz pēctulkošanas anketas jautājumiem (Anketa)

2 fragmenti, 11 avotteksta deminutīvi (2+9)

Pēctulkošanas anketas jautājumi par KS

- 1.1. Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” fragmentu tulkošanas procesu?
- 1.2. Kas tulkošanas laikā radīja grūtības, aizķeršanos? (Vai kādi no avottekstā izmantotajiem valodas līdzekļiem, tajos ietvertās nozīmes nianse atveide radīja grūtības, aizķeršanos?)
- 1.3. Jūsu tulkotā teksta fragmentos ir pasvītroti vairāki vārdi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianse, Jūsaprāt, ir izteiktas, lietojot tekstā deminutīvus?
- 1.4. Vai tulkošanas procesā piedomājāt, kādus tulkošanas risinājumus, kādus valodas līdzekļus angļu valodā izmantot, lai mērķtekstā atveidotu konotācijas, nozīmes, kas avottekstā izteiktas ar deminutīvu palīdzību?

1. fragments AT KS1

Otrā rītā viņa gāja uz kapsētu apraudzīt tēva kapu, bet atrada to tukšu. Gar kapsētinu tecēja melna upīte. Ar kailiem, nokaltušiem žuburiem tur turējās gaisā trīs veci melnalkšņi. Un ko viņa tur ieraudzīja? Vidējā kokā izplestām rokām bij iekāries viņas tēvs. Sarkanais krekls plivinājās vējā, Vienā rokā viņa bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs. (Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”. Rīga: Liesma, 1979: 111)

Students	MT	TAP	Anketa
MT A_KS1	In the second morning, she went to the graveyard to see her father's grave, but found it to be empty. A black stream was flowing by the graveyard . With bare, withered branches, in the air hung three, old black alders. And what did she see there? In the middle tree, with open arms was hanging her father. The red shirt was wavering in the wind. In one hand he had a vodka bottle and in the other a hangman's noose.	[..] literally as possible, [...] keeping the context as close to the original as possible <i>Gar kapsētinu tecēja melna upīte.</i> As it is kinda hard to put the word graveyard in a diminutive form, I am probably going to leave it as it is. So the sentence would be – A black ... mmm. So as the word river for the word upīte seems kind of grand, I will probably be using a word such as stream or something similar. A black stream was flowing by the graveyard. [...]	1.3. Deminutīvu lietojums, vismaz manuprāt, piešķir sava veida empātiju un sava veida pieķeršanos šiem objektiem – it kā autors personīgi tiešām uztrauktos par šīm lietām, negribētu, lai kas sliktas tām notiek. 1.4. Tulkojumu risinājumus konotāciju atveidojumiem skatos pēc vajadzības, un, ja kontekstuāli nav īpašas izmaiņas, tad atstāju formu bez deminutīva.

<p>MT B_KS1</p>	<p>The next morning, she went to the cemetery to see her father's grave but she found it empty. A black stream ran along the cemetery. The bare and parched branches of three old black alders hovered in the air. And what did she see there? In the middle tree, arms stretched out, hanged her father. The red shirt flailed in the wind. In one hand he had a bottle of moonshine, the rope from the gibbet in the other hand.</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>1.3. Deminutīvi lietoti, lai izceltu, ka minētās lietas ir nelielas un radītu noskaņu. Teksts ir interesants, jo stāsts ir skumjš, taču deminutīvu lietojums parāda tādas emocijas kā mīļumu un rūpes. Brīžam bija jāpiedomā, bet centos to panākt ar pašu vārdu izvēli. 1.4. Mazliet piedomāju pie tulkošanas risinājumiem, taču pārsvarā koncentrējos uz ainas atveidošanu un teikumu struktūru. Bija variants meitiņu atveidot kā <i>girlie</i>, bet tekstā bija izcelts, ka tā ir meita bendem. Tas viņai visu laiku sekoja līdzī.</p>
<p>MT C_KS1</p>	<p>Next morning she went to the graveyard to see her father's grave, but she found it empty. There was a black river flowing near the graveyard. There were three old black alders with naked, dead forked branches. And what did she saw there? In the tree that was in the middle her father was hanging with hands outstretched. His red shirt was fluttering in the wind. In one hand he had a bottle of vodka, and in the other hand he had gallows.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>1.1. Samērā viegli. Tekstu bija viegli pārnest angļu valodā. Tikai daži specifiski vārdi, ko bieži angļu valodā nelieto, piemēram, gallows, forked branches etc., kā arī mīļvārdu pārņemšana angļu valodā. 1.2. Grūtības sagādāja mīļvārdu vai mīkstināmo formu pārņemšana angļu valodā: zālīte, māmuliņa, lai izteiktu domu, kas ietverta latviešu valodas tekstā. Principā neizdevās atveidot to angļu valodā, tāpēc tika izmantoti vienkārši vārdi <i>plants</i> un <i>mother</i>. Tas lika pazaudēt latviešu valodas tekstā ietverto nozīmi. 1.3. Tik daudzu mīkstināmo formu lietojums demonstrē to, kā jutās bendes meitiņa – viņa bija vienkārša, mīla, pazemīga un arī pasauli viņa redzēja naivām un mīlestības pilnām acīm, pat saskaroties ar kaut ko nepatīkamu un traģēdijām. Meitenē bija daudz mīlestības un līdzjutības pret visu: cilvēkiem, dabu utt. 1.4. Jā, es domāju, kā to lai atveido, jo citreiz to vienkārši var atveidot pieliekot angļu valodas vārdam klāt <i>dear</i>, bet nevienā no šiem gadījumiem es nesaskatīju, ka tas nāktu par labu, tāpēc šajos gadījumos vienkārši izmantoju parasto angļu valodas vārdu. Šajos gadījumos diemžēl bija grūti atveidot deminutīva formas.</p>
<p>MT D_KS1</p>	<p>The next morning she went to the graveyard to see her father's grave, but found it empty. Next to the graveyard ran a river that was tinted black. Next to it were three black almonds that barely could hold up with their bare, dried up branches. What</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>1.3. Šie deminutīvi ir lietoti, lai padarītu nopietnas lietas kā kapsētu vai melnu upi vairāk iedērgus tekstā, kas seko līdzī jaunai meitenei. Arī parējās lietas, kas nav tik nopietnas tiek izteiktas ar</p>

	<p>did the girl see? She saw her father hanging with his arms spread wide in the tree in the middle. His red shirt waving in the wind. There was a bottle of vodka in one of his hand and the gallows rope in the other.</p>		<p>deminutīviem, jo tā viņās varētu saukt šī mazā meitene. <i>Tulkojot nepiedomāju.</i> To sapratu tikai, kad bija uzdots šis jautājums 1.4. Centos pie tā piedomāt un attēlot mērķtekstā, lai pēc iespējas labāk varētu pārnest domu. Piemēram? Par deminutīvu atveidi tulkojot nedomāju, tikai, kā atveidot <i>meitiņu</i>, bija variants <i>little girl</i>. Beigās izdzisu, vietām atstājot tikai <i>girl</i>, lai nebūt,, ka <i>little</i>, <i>little</i> visu laiku atkārtojas. 3. Neierakstīju skaļdomāšanas protokolu. Ja būtu jāieraksta domas, tad es pie tā piedomātu un uzrakstītu kaut ko citu. Īsti neesmu pamanījis, vai runāju līdzī, kad tulkoju.</p>
MT E_KS1	<p>On the second day she went to the cemetery to visit her father's grave, she found it empty. There is a black river that flows by the cemetery. By the river there are three old decrepit black alder trees. And what was it that she saw? She saw her father hanging in the middle tree, arms stretched out. His red shirt blew in the wind. In one hand he had a bottle of vodka and the other a hangman's noose.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>1.2. Deminutīvi, melnalkšņi, velgs, degvīns. 1.3. Tie padara tematiku maigāku un ne tik drūmu. 1.4. Tāda ideja iesāvēs prātā.</p>
MT F_KS1	<p>The second morning she went to the cemetery to visit father's grave but she found it empty. A black stream flew along the cemetery. Black alder hung up with bare, dead branches. What did she see there? With both opened hands her father hung in the middle tree. His red shirt was fluttering in the wind. In one hand he had hooch, in other gallows rope.</p>	<p>[..] Atvērsu vaļā Tildes tulkotāju ... un atradu, ka river vietā ... es varu likt stream, kas skan daudz labāk, jo upīte ir tā kā ... mīļvārdiņa formā, nevis upe, bet upīte. Tātad stream būs ideāls variants.</p>	<p>1.2. Tulkošanas procesa laikā nācās daudz apstāties, lai saprastu kā pārtulkot vārdus kā māmuliņa, kapsētiņa, zālīte utt. Vēlāk sapratu, ka neatradišu šādus deminutīvus, jo angļu valodā nepastāv šī forma. 1.3. Deminutīvi izraisa pozitīvas, siltas emocijas. Ja pa cilvēku var teikt, ka pēc dabas ir jauks, mīļš, tad pa deminutīviem tekstā var teikt tieši tāpat. 1.4. Sākumā deminutīvu <i>zālīte</i> pārtulkoju kā <i>every piece of grass</i>, bet ar skolotājas palīdzību sapratu, ka tas īsti neskan labi. Skolotāja ieteica nomainīt uz <i>grass stalk</i>, lai skanētu mazliet vairāk ar emocionālu nokrāsu.</p>
MT G_KS1	<p>Next morning she went to the cemetery to look for her father's grave, but found it empty. A black stream was flowing near the cemetery. With an bare dried up branches, there were holding three old black alders. And what did she see in there? In the middle tree her father was hanging with wide open</p>	<p>Gar <i>kapsētiņu</i> tecēja melna <i>upīte</i>... A black stream was flowing near the cemetery. A black stream? ... stream... black steam .. black stream.</p>	<p>1.1. No sākuma nebija grūti, tulkojās viegli, bet uz teksta beigām nevarēja precīzi iztulkot demonatīvus. ("Un katra'zālīte tai bij kā zaļa māmuliņa"; "Un nevienam zālītes nav palocījušās tik laipni, ne pašam ķēniņam.")</p>

	hands. The red shirt was fluttering in the wind. In one hand he was holding a bottle of vodka in the other a hanging rope.		1.2. Radīja aizķeršanos, vārdi ar pārnestu nozīmi. "Zālītes", "bārkstainās villaines", "zaļa māmuliņa" 1.3. Pēc manām domām šajā tekstā ir attēlotas attieksmes nianšes.
MT H_KSI	The next morning, she went to the cemetery to take a look at the father's grave, but she found it empty. A black river ran along the cemetery. There were three old black alders with bare, withered branches hanging in the air. And what did she see there? In the middle tree with opened arms her father was hanging. The red shirt whiffled in the wind. In one hand he had a bottle of vodka, in the other – a rope of the gallows.	<i>Gar kapsētiņu tecēja melna upīte. ... melna upīte... a black river. [...]</i>	1.2. Deminutīvu atveidošana radīja zināmas grūtības, jo ne visus vārdus, piemēram, „kapsētiņa”, ir iespējams angļu valodā atveidot ar identisku pamazināmo nozīmi, tāpēc tik un tā tulkoju šo vārdu kā <i>cemetery</i> . Vārdkopu „nokaltušiem žuburiem”, „izplestām rokām”, „bārkstainās villaines” un vārda „plivināties” tulkošana radīja mirkļa aizķeršanos. Tulkojot angļu valodā, brīžiem vajadzēja pievērst pastiprinātu uzmanību interpunkcijai. 1.3. Deminutīvi uzsver kāda vārda pamazināmo nozīmi, un, manuprāt, sniedz atbilstošu emocionālo noskaņu, ka „upīte” ir maza, bet „kapsētiņa” ir, iespējams, neievērojama un nevienam cilvēkam tajā apkārtnē neko sevišķu neizsaka. Vai arī „kapsētiņa” šajā stāstā tiek uzlūkota drīzāk negatīvi. Vārdi „meitiņa”, „zālīte”, „māmuliņa”, „spilventiņš” šajā pasākā tiek aplūkoti, manuprāt, ar izceļami sērīgu pieskaņu, kā arī ar velmi pievērst uzmanību tieši šiem vārdiem, izceļot tos. 1.4. Tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad deminutīvu nozīmi izmantoju tikai vārdam „māmuliņa” – <i>mummy</i> , kas, manuprāt, nozīmes ziņā ir līdzīgs vārds latviešu valodas vārdam „māmiņa”. Vārdu „meitiņa” tulkoju angļu valodā vienkārši kā <i>girl</i> .
MT I_KSI	In the next morning she went to the graveyard to visit her father's grave, but it was empty. Alongside a small graveyard, a tiny black river was flowing. With bare and dried branches an old black alder, with bare and dried branches, was hanging there. And what did she see there? With spread arms her father was hanging in the middle tree. His red shirt was fluttering in the wind. In one arm he had a booze and in the other one a hangman's knot.	<i>Gar kapsētiņu tecēja melna upīte. ... deminutīvs ... vai angļu valodā viņu vispār tā pielieto? Katrā ziņā neesmu lasījis... tāda veida tekstus... mh.. rakstīt kā small graveyard... alongside the graveyard... grūti saprast, vai ir domāts, ka tā ir maza kapsētiņa vai vienkārši izmantots tāds vārds... varbūt rakstišu – Alongside a small river... Alongside</i>	1.2. Protams, problēmas radīja ekspresīvie valodas līdzekļi, kurus autors izmantoja, lai aprakstītu detaļas un deminutīva tulkojums, jo sastapos ar to pirmoreiz. 1.3. Uzskatu, ka deminutīvs tiek lietots, lai piešķirtu ekspresivitāti tekstam un, par cik šī ir pasaka, vairāk piemērotu bērniem. 1.4. Jā, lai arī angļu valodā tekstos ar deminutīvu neesmu sastapies, tulkojot centos piedomāt, lai šiem vārdiem būtu ekspresīvāka nozīme, piemēram, <i>tiny black river</i> .

		a small graveyard. ... Alongside a small graveyard a small river, as small black river was flowing... Tecēt. Tecēt... flow trickle... jā flowing laikam būs. Alongside a small graveyard, a small black river was flowing.	
MT J_KS1	The second morning she went to the graveyard to see her father's grave, but she found it empty. Along the graveyard there was a black rivulet. There were three old black alders hanging in the air, with their bare, dried up forked branches. And what did she see there? In the middle, there was her father hanging with his arms spread. The red shirt was fluttering in the wind. In one hand he held a bottle of liquor, and in the other – a gallows rope.	<i>Gar kapsētiņu tecēja melna upīte.</i> Tā. Nu te laikam kapsētiņa, ar kapsētiņu neko īsti izdarīt nevar, lai viņu atveidotu deminutīvā. Tātad es rakstīšu vienkārši – Along the graveyard... there was a black ... varbūt river gluži nē, jo upīte liek domāt par tādu mazu ... mazu upi. Paskatīsimies Tildē. Upīte, upe. River, watercourse, ... stream! Stream ir maza upīte. Vai rivulet ir strautiņš, urdziņa. Stream viņi tā kā tulko strauts, upe. Straume. Rivulet laikam izklausās tuvāks tam, ko man vajadzētu. Tātad ... mh. Along the graveyard there was a black rivulet.	1.1. Man tulkošanas process šķita vidēji grūts, jo LV ir ļoti labi saprotamas tās nianse, kas raksturīgas latviešu pasakām, un vērtības, kas pasakās sastopamas, taču to atveide EN šķita grūta, jo ņemot vērā savu vārdu krājumu un izteikšanās spējam EN, daudzi vārdi ar konotāciju radīja problēmas. 1.2. Grūtības radīja vārdi/frāzes, kas raksturīgi latviešu pasakām, kuros ir ietveras latviešu vērtības un attieksme pret lietām/dzīvi. 1.3. Izmantotie deminutīvi izsaka pozitīvu attieksmi – cieņu, mīļumu, kaut ko, kas ir labs un vērtīgs. 1.4. Jā, taču neesmu pārliecināta, ka mani risinājumi pilnībā spēj pārnest to informāciju, kas ietverta šajos vārdos avotekstā, jo EN un LV valodām pamatā esošā kultūra ir pietiekami atšķirīga, piem., latviešu un dabas attiecības, ko, pat izmantojot dažādus risinājumus, angļiski runājošs var arī nesaprast.
MT K_KS1	The next day they went to the cemetery to look at her father's grave, but they found it empty. A black river was flowing along the graveyard. Three old black alders with their dead and naked branches were barely holding up themselves. And what is it that she saw there? Her father was hanging in the middle tree with his hands wide open. His red shirt was fluttering in the wind. In one hand he had a bottle of vodka, in the other – hangman's rope.	[..] Kā pateikt kapsētiņa... Kapsēta. Ā, nē, tā labāk būs graveyard, nevis cemetery. The next day they went to the cemetery... Nē, labāk, lai paliek cemetery. A black river was flowing along the graveyard. Es nezinu, kā uztaisīt kap-sē-ti-ņa.	1.1. Kārļa Skalbes valoda ir ļoti tēlaina, viņa darbos saskatāma simbolika, vienkāršs teikums var sevī slēpt kādu dziļu simbolisku, tēlainu ideju, tādēļ, lai iztulkotu šo pasakas fragmentu nācās izmantot manu radošo pieeju. Tulkošanas process bija aizraujošs, bet viennozīmīgi ne viegls. 1.2. Nelielas aizķeršanās, manuprāt, man radīja valodas tēlainums, kuru man bija jāatveido angļu valodā. Reizēm tie bija darbības vārdi (turējās gaisā (par zariem) – <i>were barely holding up themselves</i>). Tās bija personifikācijas, kas saistītas ar dabu. Vēl aizķeršanos radīja deminutīvi, jo man uzreiz nebija idejas, kā tos atveidot angļu valodā, tāpēc dažviet es nemaz deminutīvus angļu valodā neizmantoju.

			<p>1.3. Šajos fragmentos ir pasvītroti deminutīvi, kuri, kā minēju iepriekš, sagādāja man problēmas. Autors šādi vēlēties atspoguļot to, kā tēls Bendes meitiņa redzēja pasauli – viss viņai likās tik mīļš un labs, jo viņa alka mīlestības.</p> <p>1.4. Par to es tulkošanas procesa laikā noteikti piedomāju – dažviet es deminutīvu saglabāju (meitiņa – <i>little girl</i>), bet dažviet es to pārveidoju uz parastu vārda formu, ignorējot deminutīvu; to kompensēju ar citiem vārdiem teikumos.</p> <p>3. Jautājums par autora stila atveidošanu – cik tas ir svarīgi vai nē? Tulkojot autoru darbus, es vēlējos atveidot autora rakstīšanas stilu, bet ne vienmēr varēju atrast iespējamus veidus mērķa valodā, kā to izdarīt (piemēram, deminutīvi).</p>
MT L_KS1	<p>The next morning she went to the cemetery to visit her father's tomb but it was empty. Along the tiny cemetery a black little river was running. There were also three black alder trees. And what did she see there? In the middle tree there was her father hanging. The red shirt whiffled in the wind, and he has a bottle of vodka in one hand and a rope in other.</p>	<p>[..] Gar kapsētiņu? ... Varbūt tā bija maziņa? Along the tiny cemetery. Kapsētu kā pareizi raksta? Tā, Google translate ... kapsēta ... cemetery. Jā, cemetery nevis -tary. Un tiny ... tecēja melna upīte ... a black little river. [...]</p>	<p>1.1. Ļoti sarežģīti pārnest angļu valodā Skalbes tēlaino valodu. Tāpat arī daudz tautisko elementu, deminutīvu, kas vai nu ir jāizlaiž, vai jāliek klāt vārds "little".</p> <p>1.2. Grūtības radīja deminutīvi un latviešu valodas pasakām raksturīgās neparastās teikumu uzbūves. Grūti pārnest to mīļumu, ko ietver deminutīvi.</p> <p>1.3. Deminutīvi šeit tiek lietoti, lai pastiprinātu meitiņas mīļumu, nevainīgumu attiecībā pret visu ļauno, lielo, tumšo.</p> <p>1.4. Jā, pievērsu uzmanību deminutīviem, zinot, ka angļu valodā tādu nav. Daudz vietās tos vareja aizstāt ar tādu pašu vārdu, pieliekot "little" pie meitiņas, piemēram. Bet ir vietas, kur tas neiederētos angļu valodā un izklausītos neveikli, tāpēc dažās vietās neievēroju šo principu.</p>
MT M_KS1	<p>Next morning, she visited her father's grave, but found it empty. Alongside the grave, a small, dark river was running. On naked, dry forked branches, there were three old black alders hanging in the air. And what did she see there? On the middle tree, with outstretched arms, was hanging her father. His red shirt, fluttering in the wind. In one hand a bottle of vodka, and in the other gallows rope.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>1.1. Visumā labi, bet grūtības sagādāja daudzie deminutīvi.</p> <p>1.2. Iepriekš minētais, kā arī senā latviešu valoda. (Bij)</p> <p>1.3. Lai mazinātu distanci starp rakstnieku un lasītāju.</p> <p>1.4. Mēģināju, bet pārsvarā izmantoju burtisko tulkošanu.</p>

<p>MT N_KS1</p>	<p>The next morning she went to the graveyard to visit her father's grave but found it empty. A little black river was flowing near the graveyard. There were three old black alders with naked, withered forked branches hanging in the air. And what did she see there? Her father was hanging in the tree with his arms wide open. His red shirt was fluttering in the wind. He had a bottle of vodka in one hand, gallows rope in the other.</p>	<p>Near the cemetery there was flowing a black river... mmm, vai arī ... kapsētiņa un upīte... n jā, te ir tie deminutīvi, kurus tā baigi nevar pārveidot angļiski, ja vien neliek priekšā little vai tur vēl, nezinu, šitos mazos vārdiņus, bet, ja es tā darīšu ar kapsētiņu, tad .. little graveyard, ja tas viss saka pavisam kaut ko citu. Tā es nedarīšu, es vienkārši atstāšu graveyard. Bet upīte..., tur jau var pielikt priekšā, ka tā ir maza upīte... ja? Es tā noprotu, ka tā varētu būt maziņa. [..]</p>	<p>1.2. Aizķeršanos radīja, piemēram, vecvārdi. Nezināju, kā angļiski ir žuburs vai valgs. Bija jāiedziļinās arī zemtekstā, lai saprastu, kas ir zaļā māmuliņa vai, ko nozīmē zālīšu palocīšanās meitiņai utt. Arī paši deminutīvi sagādāja grūtības, jo sapratu, ka to pārnest īsti nav iespējams.</p> <p>1.3. Manuprāt, šie deminutīvi padziļina iecietību, sapratni, rada žēlumu lasītājā pret šo bendes meitiņu. Tie rada tādu maigāku attieksmi pret smagākām tēmām.</p> <p>1.4. Ja godīgi, tad papildus risinājumus deminutīvu atveidei nedomāju, jo sapratu, ka tos īsti nevar atveidot. Varbūt kādam aprakstāmajam vārdam var likt priekšā "maziņš/a" u.tml., bet tulkojumā neieklāju.</p>
<p>MT O_KS1</p>	<p>In the next morning they went to the cemetery to visit the father's grave, but found it empty. There was a small black river next to the cemetery. Three old black alders stick in the air with their naked, dead branches. And what did she see there? Her father was hanged in the middle tree with his arms spread open. The red shirt was flying in the wind. In one hand he had a spirit bottle and in the other one – gallows rope.</p>	<p>[..] nākamajā teikumā ir deminutīvs, kuru tulkojumā es neattēlošu. ... bet saglabāšu melno upīti, pastiprinot ar small, lai vismaz viens no deminutīviem parādās.</p>	<p>1.1. Teksts bija viegli uztverams un lasāms, un tomēr bagāts ar deminutīviem un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas sarežģīja tulkošanas procesu. Kopumā tulkošanas process bija veiksmīgs, un tulkot izvedās samērā ātri.</p> <p>1.2. Pilnīgi noteikti mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, jāpiemin, ka pasakas arī diezgan sen nebija lasītas, kas apgrūtināja uzreiz rast risinājumu tulkošanas problēmām.</p> <p>1.3. Ir pastiprināta gan pašas bendes meitiņas sāpes par zaudēto tēvu, gan arī viņas iekšējās pasaules trauslums un mātes dabas siltums, ko viņa tik ļoti sajuta un novērtēja.</p> <p>1.4. Centos, taču zinu, ka ilgāk meklējot varētu atrast pat vēl veiksmīgākus risinājumus.</p>

2. fragments AT KS2

Meitina izgāja ziedošā pļavā. Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebij ne segas, ne spilventiņa. Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventiņus. “Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes, “meitina brīnījās. Viņa staigāja pa pļavu, un nevienam puķes nav smaržojušas tā, kā tai rīta bendes meitiņai. Un nevienam zālītes nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam.

(Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”. Rīga : Liesma, 1979: 113)

Students	MT	TAP	Anketa
<p>MT A_KS2</p>	<p>The daughter went out into a blooming meadow. And every blade of grass was as good to her as the green mother. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket, nor a pillow. [...]“Oh my, there is a bed her under each blade of grass,” the daughter exclaimed. She was strolling around the meadow, and no flower had ever smelled the way it did to the girl in that morning. And to no one have the blades of grass bowed as kindly, even not to the king.</p>	<p><i>Meitina izgāja ziedošā pļavā.</i> Once again the first word is in diminutive in Latvian. So I am not too sure how to convert this ... the same context in English. So I am just going to leave it as it is, as probably daughter. [...]</p> <p><i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa.</i> Once again two diminutives which I’m not going to touch. [...] And every blade of grass was as good to her as the green mother. Which emphasises the singularity. [...]</p> <p><i>Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebij ne segas, ne spilventiņa.</i> [...] She was tired and she wanted to sleep, but she didn’t have a blanket or a pillow. Once again a diminutive – spilventiņš [...]</p> <p><i>Un nevienam zālītes nav palocījušas tik laipni, ne pašam ķēniņam.</i></p> <p>And to no one have the grass ... blades of grass – for a more poetic sense, poetic feeling or vibe I’m going to use the blades of grass phrase. And to no one have the blades of grass bent ... would be quite literal...bowed as kindly ... which would be very literal... gently... probably kindly; the context remains pretty much the same in both languages... even not to the king. [...] help of Google Translate [...]</p>	<p>1.3. Deminutīvu lietojums, vismaz manuprāt, piešķir sava veidu empātiju un sava veida pieķeršanos šiem objektiem – it kā autors personīgi tiešām uztrauktos par šīm lietām, negribētu, lai kas sliktis tām notiek.</p> <p>1.4. Tulkojumu risinājumus konotāciju atveidojumiem skatos pēc vajadzības, un, ja kontekstuāli nav īpašas izmaiņas, tad atstāju formu bez deminutīva.</p>
<p>MT B_KS2</p>	<p>The daughter stepped into a blooming meadow. Every blade of grass was good to her like a green mommy. She was tired and she wanted to sleep, but she didn’t have a blanket or a pillow. The flowers gave</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>1.3. Deminutīvi lietoti, lai izceltu, ka minētās lietas ir nelielas un radītu noskaņu. Teksts ir interesants, jo stāsts ir</p>

	<p>her their petals and the moss gave her their brown pillows. “Oh, here’s a bed under every blade of grass,” the daughter wondered. She walked the meadow and the flowers had never smelled like they did for the daughter of the executioner that morning. And the grass had never been as soft and kind, not even to the king.</p>		<p>skumjš, taču deminutīvu lietojums parāda tādas emocijas kā mīļumu un rūpes. Brīžam bija jāpiedomā, bet centos to panākt ar pašu vārdu izvēli. 1.4. Mazliet piedomāju pie tulkošanas risinājumiem, taču pārsvarā koncentrējos uz ainu atveidošanu un teikumu struktūru. Bija variants meitiņu atveidot kā <i>girlie</i>, bet tekstā bija izcelts, ka tā ir meita bedem. Tas viņai visu laiku sekoja līdzī.</p>
<p>MT C_KS2</p>	<p>The daughter went into a flowering meadow. And each little plant was for her as good as a green mother. She was tired and she wanted to sleep, and there was no blanket, no pillow. But flowers were offering to her their fringed plaids and the moss was giving its brown pillows. „Oh, under each little plant there is a bed,” daughter said surprised. She was walking in the meadow, and for no one ever before the flowers had been so fragrant as for the hangman’s daughter that morning. And for nobody the plants had been bowing down so kindly, not even for the king himself.</p>	<p><i>Meitiņa izgāja ziedošā pļavā. Meitiņa ... kā varētu uzlikt to mikstināmo formu. ... Daughter? ... Nu jā, tāpatās viņa ir, daughter... [...]</i> <i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Un katra zālīte ... ha,ha ... well, izskatās, ka lielākoties zālīte tik saprasts kaut kas negatīvs. Marihuāna ... vēl tādi tulkojumi droši vien, ka nē ... zālīte varētu būt ... kas vēl varētu būt zālīte ... Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Each fower ... each plant? Each ... augs ... plant ... Jā plant ir vienīgais, mmmh, labi, liksim plant. Un katra zālīte Each little plant ... [...]</i> <i>[...] ... māmuliņa ... I have no idea how to translate māmuliņa ..maiden ... mh... tā kā kalpone... giljotīna. Neprecīzi. Interesting. Māmuliņa eh ... And each little plant was for her as good a green mother. I don’t know how else. [...]</i> <i>Oh, there is a bed, under ... each plant.</i> <i>Pārlasot tulkojumu</i> <i>Oh, there is a bed, under each ... oh. Under each ... under each little plant there is a bed plant [...]</i></p>	<p>1.1. Samērā viegli. Tekstu bija viegli pārnest angļu valodā. Tikai daži specifiski vārdi, ko bieži angļu valodā nelieto, piemēram, <i>gallows</i>, <i>forked branches</i> etc., kā arī mīļvārdu pārnešana angļu valodā. 1.2. Grūtības sagādāja mīļvārdu vai mikstināmo formu pārnešana angļu valodā: zālīte, māmuliņa, lai izteiktu domu, kas ietverta latviešu valodas tekstā. Principā neizdevās atveidot to angļu valodā, tāpēc tika izmantoti vienkārši vārdi <i>plants</i> un <i>mother</i>. Tas lika pazaudēt latviešu valodas tekstā ietvertu nozīmi. 1.3. Tik daudz mikstināmo formu lietojums demonstrē to, kā jutās bendes meitiņa – viņa bija vienkārša, mīļa, pazemīga un arī pasauli viņa redzēja naivām un mīlestības pilnām acīm, pat saskaroties ar kaut ko nepatīkamu un traģēdijām. Meitenē bija daudz mīlestības un līdzjūtības pret visu: cilvēkiem, dabu utt. 1.4. Jā, es domāju, kā to lai atveido, jo citreiz to vienkārši var atveidot pieliekot angļu valodas vārdam klāt <i>dear</i>, bet nevienā no šiem gadījumiem es nesaskatīju, ka tas nāktu par labu, tāpēc šajos gadījumos vienkārši izmantoju</p>

			parasto angļu valodas vārdu. Šajos gadījumos diemžēl bija grūti atveidot deminutīva formas.
MT D_KS2	The girl stepped out to a blooming meadow. Every little grass there to her was as warming as one's own mother. She was tired and wished to fall asleep but didn't have either a blanket or a pillow. But the flowers of the meadow handed her their fringed plaids and the moss, their brown pillows. "Is there a bed already made under each grass?" the little girl wondered. She kept exploring the meadow and no one before had smelled flowers as wonderful as the executioner's girl that morning. And to no one had the grasses previously been so kind, not even the king.	Nav TAP	1.3. Šie deminutīvi ir lietoti, lai padarītu nopietnas lietas kā kapsētu vai melnu upi vairāk iederīgus tekstā, kas seko līdzīgai jaunai meitenei. Arī parējās lietas, kas nav tik nopietnas tiek izteiktas ar deminutīviem, jo tā viņās varētu saukt šī mazā meitene. <i>Tulkojot nepiedomāju.</i> To sapratu tikai, kad bija uzdots šis jautājums 1.4. Centos pie tā piedomāt un attēlot mērķtekstā, lai pēc iespējas labāk varētu pārnest domu. Piemēram? Par deminutīvu atveidi tulkojot nedomāju, tikai, kā atveidot <i>meitiņu</i> , bija variants <i>little girl</i> . Beigās izdzisu, vietām atstājot tikai girl, lai nebūt, ka little, little visu laiku atkārtojas. 3. Neierakstīju skaļdomāšanas protokolu. Ja būtu jāieraksta domas, tad es pie tā piedomātu un uzrakstītu kaut ko citu. Īsti neesmu pamanījis, vai runāju līdzī, kad tulkoju.
MT E_KS2	The daughter went to a blossoming meadow. Every strain of grass seemed as nice as a mother's embrace. She was tired and wanted to sleep but did not have a pillow or a blanket. The flowers gave her a woollen blanket and the moss gave her a brown soft pad. "Oh, there is a bed under every strain of grass here" she was surprised. She was walking down the meadow and as she did the flowers never have smelled as they did for her and the grass has not been this submissive to anyone including the king himself.	[..] a brown soft pad - because, you know, moss pads [..]	1.2. Deminutīvi, melnalkšņi, velgs, degvīns. 1.3. Tie padara tematiku maigāku un ne tik drūmu. 1.4. Tāda ideja iešāvēs prātā.
MT F_KS2	Daughter went into a blooming meadow. The grass was special to her like Mother Nature. She was tired and she wanted to sleep, but she didn't have any blanket or pillow. But flowers gave her a fringed woollen blanket and moss their brown pillows. "Is there a bed under every grass stalk," daughter wondered. She was walking through the meadow and no one had as fragrant flowers as the executioner's daughter had. To no one grass has bowed so kindly, not even to king.	[..] un katra zālīte... Every... Es domāju, ka grass īsti neatbildīs zālītei... Vajadzētu kaut ko citu. Iemetīšu internetā... Iemetu atkal Tildē... Neko atrast nevar... Es nevaru īsti atrast zālīti kā tādu, jo grass būs grass būs pārāk tā kā burtiski, es domāju. Es uzrakstīšu	1.2. Tulkošanas procesa laikā nācās daudz apstāties, lai saprastu kā pārtulkot vārdus kā māmuliņa, kapsētiņa, zālīte utt. Vēlāk sapratu, ka neatradīšu šādus deminutīvus, jo angļu valodā nepastāv šī forma.

		<p>every piece of grass, tas tā kā skan varbūt mazdrusiņ maigāk... Teikumā es nelietoju zaļā māmuliņa, bet vienkārši pārveidoju kā Māte Daba – every piece of grass was special to her like Mother Nature. [...]</p> <p>Tā un es beigu beigās pārveidoju every piece of grass par vienkārši grass, jo sapratu, ka tas īsti neskan pareizi... ka tomēr latviski mums ir vairāk tie deminutīvi, bet angļiski tos tā kā grūtāk izveidot... un vienkārši ir Is there a bed under every pi... every every grass? ... grass stalk. Tā būs labāk un pārveidots... every grass stalk.</p>	<p>1.3. Deminutīvi izraisa pozitīvas, siltas emocijas. Ja pa cilvēku var teikt, ka pēc dabas ir jauks, mīļš, tad pa deminutīviem tekstā var teikt tieši tāpat.</p> <p>1.4. Sākumā deminutīvu <i>zālīte</i> pārtulkoju kā <i>every piece of grass</i>, bet ar skolotājas palīdzību sapratu, ka tas īsti neskan labi. Skolotāja ieteica nomainīt uz <i>grass stalk</i>, lai skanētu mazliet vairāk ar emocionālu nokrāsu.</p>
<p>MT G_KS2</p>	<p>The girl went to the blooming meadow. And all the green grass was so good to her, like a herbal mother. She was tired and wanted to sleep and she didn't have a blanket, and a pillow. But the flowers were giving her their fringy woollen shawls and the moss their brown cushions. 'Is there a bed under every greenery' the girl was wondering .And she was walking on the meadow, and the flower fragrant was so sweet, like no other morning for the executioner's daughter. And the greenery wasn't inclining their heads so nicely, even for the king.</p>	<p>And all the green grass was ... to her ... does not sound right ... And the green grass ... was ... And all the green grass was so good to her like mummy. No. green grass... [...] nē ... zaļa zāle ... mh ... zaļa māmuliņa. ... Nē. ... sāksu domāt ... like a green mother.. nē. Like her mother ... zaļā tēja ... herbal... herbal... herbal mother. [...]</p> <p>[..] She didn't have a blanket, and a pillow... blanket, and a pillow ... cushion... laikam jau pillow [...]. Yeah, she didn't have a blanket, and a pillow. [...]</p> <p>[..] and moss – brown cushions ... pillow .. the moss – brown cushions...</p> <p>[..] bed under every grass.. green grass... zaļās zālītes ... tā... zālītes, laikam domāts herb... every herb... zālīte? ... zālīte..... zālīte ... marihuana hm, hm, nm ... nē šitā nav marihuāna, zālīte, weed... zaļa, zāle, zāle, zālīte. Mjā. Interesanti... labi atstāsīm grass. [...]</p> <p>[..] might be and the greenery ... and the greenery ... and the greenery mhhm. Isn't that a better name... greenery? ....</p>	<p>1.1. No sākuma nebija grūti,tulkotājās viegli,bet uz teksta beigām nevarēja precīzi iztulkot demonatīvus.(‘‘Un katra’zālīte tai bij kā zaļa māmuliņa’’;’’Un nevienam zālītes nav palocījušās tik laipni,ne pašam ķēņīnam.’’)</p> <p>1.2. Radīja aizķeršanos,vārdi ar pārnestu nozīmi. ‘‘Zālītes’’;’’bārkstainās villaines,’’zaļa māmuliņa’’</p> <p>1.3. Pēc manām domām šajā tekstā ir attēlotas attieksmes nianses.</p>

		greenery ... greenery ... and the greenery [..]	
MT H_KS2	The girl went into the blooming meadow. And each herb was as good as a green mummy. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor a pillow. But flowers gave her their fringe shawls, and moss gave their brown pillows. "Oh, here already is a bed under each grass," the girl wondered. She walked through the meadow, and the flowers have never smelled this way for someone else before as they smelled that morning for the hangman's daughter. And the grass has never bowed so kindly for someone else, even not for the king.	<p>[..] <i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. ... zālīte varbūt kā herb... eh fff ... and each herb was as good as ... eh ... kā zaļa ... māmuliņa?! Green mum...māmuliņa?... mummy? Varbūt tā. Mummy? Mammīte. Nu jā. Māmuliņai precīzs identisks tulkojums nebūtu pat mummy. Mummy. Māmiņ.[..]</i></p> <p>[..] <i>un viņai nebij ne segas, ne spilven-tiņa.</i> And she had neither blanket ... hm... nor pillow! .. Jā. Tātad. Mhm.</p> <p>[..] <i>sūnas savus brūnos spilventiņus.</i> Un šeit atkal ir pamazināmā pakāpe spilventiņus, bet es nevaru to iztulkot. Pillowies – tā nebūs. Pillows.</p>	<p>1.2. Deminutīvu atveidošana radīja zināmas grūtības, jo ne visus vārdus, piemēram, „kapsētiņa”, ir iespējams angļu valodā atveidot ar identisku pamazināmo nozīmi, tāpēc tik un tā tulkoju šo vārdu kā <i>cemetery</i>. Vārdkopu „nokaltušiem žuburiem”, „izplestām rokām”, „bārkstainās villaines” un vārda „plivināties” tulkošana radīja mirkļa aizķeršanos. Tulkojot angļu valodā, brīžiem vajadzēja pievērst pastiprinātu uzmanību interpunkcijai.</p> <p>1.3. Deminutīvi uzsver kāda vārda pamazināmo nozīmi, un, manuprāt, sniedz atbilstošu emocionālo noskaņu, ka „upīte” ir maza, bet „kapsētiņa” ir, iespējams, neievērojama un nevienam cilvēkam tajā apkārtnē neko sevišķu neizsaka. Vai arī „kapsētiņa” šajā stāstā tiek uzlūkota drīzāk negatīvi. Vārdi „meitiņa”, „zālīte”, „māmuliņa”, „spilventiņš” šajā pasakā tiek aplūkoti, manuprāt, ar izceļami sērīgu pieskaņu, kā arī ar velmi pievērst uzmanību tieši šiem vārdiem, izceļot tos.</p> <p>1.4. Tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad deminutīvu nozīmi izmantoju tikai vārdam „māmuliņa” – <i>mummy</i>, kas, manuprāt, nozīmes ziņā ir līdzīgs vārds latviešu valodas vārdam „māmiņa”.</p> <p>Vārdu „meitiņa” tulkoju angļu valodā vienkārši kā <i>girl</i>.</p>
MT I_KS2	The daughter went in the blooming meadow. And every single plant was for her as good as a mother. She was tired and wanted to sleep, but neither did she have a blanket nor a pillow. But the flowers offered her a fringed plaid and the moss its tiny brown pillows. "Oh,	Pirmais teikums <i>Meitiņa izgāja ziedošā pļavā. ... meitiņa... meitiņa? ...</i> The girl... bendes meitiņa... Tā angļu nosaukums ir the hangman's daughter. Tā kā	1.2. Protams, problēmas radīja ekspresīvie valodas līdzekļi, kurus autors izmantoja, lai aprakstītu detaļas un

	<p>there is a bed under every plant" the girl was wondering. She was walking through the meadow and the flowers were smelling in that morning for the Hangman's daughter like never before. And even for the King, the plants had never bended so kindly.</p>	<p>hangman's knot iepriekšējā ir diezgan sakarīgi. Tā mēs viņu saucam par daughter... the daughter... [.] <i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa.</i> And every single ... pfff ... every single plant?... every single plant ... zālīte ... was for her... was for her as good as the ... zaļa māmuliņa. Kā lai to saprast zaļa māmuliņa?... Katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa And every single plant was for her as good as the green mother. Īsti nav sarotams... Nature's mother?... as good as mother nature. Nē tas nav īsti tas. Tik laba kā zaļa māmuliņa. ... Vienkārši as good as a mother. [.] And <i>sūnas savus brūnos spilventiņus.</i> ... Sūnas ... moss ... moss... and the moss ... the moss ... pff tā... un un un un ... moss... the moss ....its moss its ... brown .... brown ... pillow-lets... ehhh ... small pillows... tā... tiny pillows varbūt? Tiny pillows. ... pillowlets laikam nav tāda vārda... ēhhh ....Tiny pillows. ... Tiny brown pillows. [.] <i>Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes.</i> ... zem katras zālītes... kas vai tas ir domāts kā koks vai zem katra auga... zem katra auga ... laikam auga. Oh, te jau ir gulta ... there is a bed ... there is a bed under every plant.</p>	<p>deminutīva tulkojums, jo sastapos ar to pirmoreiz. 1.3.Uzskatu, ka deminutīvs tiek lietots, lai piešķirtu ekspresivitāti tekstam un, par cik šī ir pasaka, vairāk piemērotu bērniem. 1.4. Jā, lai arī angļu valodā tekstos ar deminutīvu neesmu sastapies, tulkojot centos piedomāt, lai šiem vārdiem būtu ekspresīvāka nozīme, piemēr, <i>tiny black river.</i></p>
<p>MT J_KS2</p>	<p>The daughterling went into a blooming meadow. Each straw of grass was as good as a green mommy. She was tired and wanted to sleep, but she didn't have a blanket, or a pillow. But flowers gave her their fringy plaids and moss bestowed their brown pillows. "Oh, there are beds under each straw of grass", the daughterling wondered. She walked in the meadow, and flowers have never smelled like that to anyone, as they did to her that morning. And the grass straws have never bowed so kindly to anyone, even the king.</p>	<p><i>Meitiņa izgāja ziedošā pļavā.</i> ... meitiņa... kā mēs varam pateikt meitiņa? ... daughter ... varbūt pameklēsim Google ... daughter in diminutive. Kā mēs varētu to pateikt? Daughterling – to mums atrod wictionary. Daughter + ling – diminutive, affectionate. Jā, tas varētu derēt... Dauterling, mh. Tātad – Meitiņa</p>	<p>.1. Man tulkošanas process šķita vidēji grūts, jo LV ir ļoti labi saprotamas tās nianšes, kas raksturīgas latviešu pasakām, un vērtības, kas pasakās sastopamas, taču to atveide EN šķita grūta, jo ņemot vērā savu vārdu krājumu un izteikšanās spējām EN, daudzi vārdi ar konotāciju radīja problēmas.</p>

	<p>izgāja ziedošā pļavā. The daughterling went into a blooming meadow. [.] <i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa.</i> Each ... tā ... zālīte ... nu paskatīsimies, ko mums Google atradīs, ja mēs meklēsim grass dimunitve. Grass... kaut kādi latīņu termini, kas apzīmē zāli. Hm... Labi, nu laikam, laikam ar zāli neko nevar izdarīt. ... Jā, zāle būs jāatstāj tā, kā ir. Katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Varbūt katrs zālesss, zālīte tas nav grass, tas ir viss, kas tajā pļavā aug... Zāles... skatos Tildē, ko mums piedāvā, kad meklē zāle, zālīte. Zālīte nē... zālīte.. kh... katra zālītes. Varbūt zāles stiebrs jāpaskatās... zāles siebrs. Each straw of grass was as good as ... tā tik laba kā zaļa māmuliņa. Paskatīsimies Googlē mother diminutive. Diminutives of mother in English such as mom... Man liekas, ka tas mom īsti nepasaka visu. To domu, ko izsaka latviešu māmuliņa. ... Tā skatos ... mom, mother, mother. Tā Google laikam kā deminutīvu piedāvā tikai mom un tas arī ir viss. Tā, ko mums par deminutīviem... the acquisition of diminutives, paskatīsimies Googlē kaut kāda grāmata ir... Mommy it kā ir, ok... Mother, bet mommy man arī neliekas, ka šinī gadījumā labi derētu. Kā zaļa māmuliņa. Each straw of grass was as good ... tik laba kā zaļa māmuliņa. Each straw of grass was as good ... as green ... māmuliņa. Ko mēs darīsim ar to māmuliņa. Paskatīsimies Tildē māmiņa. Ahā, ko mums piedāvā mummy, mum, mamma, ma, mommy. Varbūt arī to mommy jāliek. Māmiņa, mammīte ar tādu nozīmi. Mommy. Each straw of</p>	<p>1.2. Grūtības radīja vārdi/frāzes, kas raksturīgi latviešu pasakām, kuros ir ietveras latviešu vērtības un attieksme pret lietām/dzīvi. 1.3. Izmantotie deminutīvi izsaka pozitīvu attieksmi – cieņu, mīļumu, kaut ko, kas ir labs un vērtīgs. 1.4. Jā, taču neesmu pārliecināta, ka mani risinājumi pilnībā spēj pārnest to informāciju, kas ietverta šajos vārdos avottekstā, jo EN un LV valodām pamatā esošā kultūra ir pietiekami atšķirīga, piem., latviešu un dabas attiecības, ko, pat izmantojot dažādus risinājumus, angliki runājošs var arī nesaprast.</p>
--	---	---

		<p>grass was as good as a green mommy. Nu pagadām atstāsim mommy. Mh. [..] <i>Viņa bij nogurusi un gribēja gulēt, un viņai nebij ne segas, ne spilventiņa.</i> She was tired and wanted to sleep, ... but she didn't have a blanket, or a spilventiņš. Pillow. Pillow - varbūt kaut ko var izdarīt ar viņu. Pillow paskatīsimies atkal Googlē – deminutīvs vārdam pillow. Pillow diminutive. Tā. Nē, viņš atrod tikai kaut kādus... ieteikumus dizaineru. Pillow... Pillow. She didn't have a blanket, or a pillow. Es domāju, ka šeit ir vienkārši tā arī jāatstāj. [..] Tā zālītes mums iepriekš bija straw of grass. Varbūt, ka mēs varam to arī atkārtot šeit.</p>	
<p>MT K_KS2</p>	<p>The little girl stepped out into a blooming meadow. And each and every single straw of grass was kind to her like a mother of green. She was tired and wanted to rest, and she had neither a blanket nor a pillow. But the flowers gave their fringed woollen shawls and the moss their brown little pillows to her. "Oh my, there is a bed under each grassling here," the girl marvelled at the sight. She walked through the meadow and the flowers had not smelled so sweet to anyone before as they did for the hangman's daughter. And the grass straws had not bent so humbly for anyone else, not even the king himself.</p>	<p>[..] and every grass fiber... zālīte... zāles stiebrīš man gribas teikt angļiski. zāles stiebrīš... and each and every straw of grass ... strawling tāds ... mīkstinājums, bet, vai tā vispār pieņemts teikt. ... Strawling iztulkojas kā strazds, bet vai tā ir pareizi? Ko man saka Tilde... Labi, tad izmantosim straw [..] Oh, there is a bed under each grassling. Varam mēs teikt grassling? Grassling... tā kas tas ir tāds. Grassling. Oh, there is a bed under each grassling here. [..] And the grass straws ... zālītes ... And the grass straws [..]</p>	<p>1.1.Kārļa Skalbes valoda ir ļoti tēlaina, viņa darbos saskatāma simbolika, vienkāršs teikums var sevī slēpt kādu dziļu simbolisku, tēlainu ideju, tādēļ, lai iztulkotu šo pasakas fragmentu nācās izmantot manu radošo pieeju. Tulkošanas process bija aizraujošs, bet viennozīmīgi ne viegls. 1.2. Nelielas aizķeršanās, manuprāt, man radīja valodas tēlainums, kuru man bija jāatveido angļu valodā. Reizēm tie bija darbības vārdi (turējās gaisā (par zariem) – <i>were barely holding up themselves</i>). Tās bija personifikācijas, kas saistītas ar dabu. Vēl aizķeršanos radīja deminutīvi, jo man uzreiz nebija idejas, kā tos atveidot angļu valodā, tāpēc dažviet es nemaz deminutīvus angļu valodā neizmantoju. 1.3. Šajos fragmentos ir pasvītroti deminutīvi, kuri, kā minēju iepriekš, sagādāja man problēmas. Autors šādi vēlēties atspoguļot to, kā tēls Bendes meitiņa redzēja pasauli – viss viņai likās tik mīļš un labs, jo viņa alka mīlestības.</p>

			<p>1.4. Par to es tulkošanas procesa laikā noteikti piedomāju – dažviet es deminutīvu saglabāju (meitiņa – <i>little girl</i>), bet dažviet es to pārveidoju uz parastu vārda formu, ignorējot deminutīvu; to kompensēju ar citiem vārdiem teikumos.</p> <p>3. Jautājums par autora stila atveidošanu – cik tas ir svarīgi vai nē? Tulkojot autoru darbus, es vēlējos atveidot autora rakstīšanas stilu, bet ne vienmēr varēju atrast iespējamus veidus mērķa valodā, kā to izdarīt (piemēram, deminutīvi).</p>
<p>MT L_KS2</p>	<p>Little girl went into a blooming meadow. Every little grass was as sweet as her mommy. Little was very tired and wanted to sleep and she had no blanket, nor a pillow. But the flowers gave her their fringy woollen shawls but the moss gave their little brown cushions. “Oh, there is a bed under each grass,” the little girl was surprised. She was walking around the meadow, and no flowers have ever smelled as nicely as in that morning. And the grass has never bent down so kindly, even not for the king.</p>	<p><u>Meitiņa</u> izgāja ziedošā pļavā. Meitiņa. Deminutīvs. Little girl [...] Kā var pārvērst deminutīvu... [...] Katra zālīte every atkal little; little grass, every little grass was as sweet ... zaļa māmulīņa ... kāda zaļa māmulīņa? Viņai? Every little grass ... was sweet as her mother? Nē. Kā zaļa māmulīņa. Was as sweet as girl’s ... as her green mother? Nē. Green ... as her mommy. Tas būs mīļāk. Deminutīvus ir grūti pārnest. Zālītes – every little piece of grass? [...] [...] she had no blanket, nor a pillow. ... viņai nebij ne segas, ne spilventiņa. Nē, tos nevajag tulkot kā deminutīvus. [...] [...] the moss gave their little – tāpēc, ka maziņi spilventiņi, mīksti. Their little brown pillows. Paskatīšos, varbūt vēl ir kāds sinonīms vārdam pillow. Pillow, tā ... sinonīms, tā... pillow. Tā atrodam. Google Translate saka pillow, cushion, puff... Pillow? Cushion? Pad? Paskatāties Googlā. Pillow synonyms. Vajag kaut ko maziņāku kā spilventiņu.... Tezaurš, tā... cushion, padding, cushion. Cushion būs ... būs vairāk tas... definition Googlē meklējam, ko nozīmē cushion ... a bag of cloth</p>	<p>1.1. Ļoti sarežģīti pārnest angļu valodā Skalbes tēlaino valodu. Tāpat arī daudz tautisko elementu, deminutīvu, kas vai nu ir jāizlaiž, vai jāliek klāt vārds “little”.</p> <p>1.2. Grūtības radīja deminutīvi un latviešu valodas pasakām raksturīgās neparastās teikumu uzbūves. Grūti pārnest to mīļumu, ko ietver deminutīvi.</p> <p>1.3. Deminutīvi šeit tiek lietoti, lai pastiprinātu meitiņas mīļumu, nevainīgumu attiecībā pret visu ļauno, lielo, tumšo.</p> <p>1.4. Jā, pievērsu uzmanību deminutīviem, zinot, ka angļu valodā tādu nav. Daudz vietās tos varena aizstāt ar tādu pašu vārdu, pieliekot “little” pie meitiņas, piemēram. Bet ir vietas, kur tas neiederētos angļu valodā un izklausītos neveikli, tāpēc dažās vietās neievēroju šo principu.</p>

		<p>stuffed with a mass of soft material, used as a comfortable support for sitting or leaning on ... nu, labi, lai būtu cushion. Their little brown cushions. [..] [..] under each ... zālītes... zem katras zālītes. ... Oh, there is a bed.. there ... each ... grass ...[..]</p>	
MT M_KS2	<p>Daughter stepped into the blooming meadows. And every grass straw was as good as a mommy. She was tired, she wanted to go to sleep, but she didn't have either a blanket or a pillow. But flowers provided her with a fringed shawl and moss with pillows. 'Oh, there is a bed under every little grass straw.' She wondered into the meadow, and no one has ever smelled the scent of flowers like she did. And no grass straw has bowed in such a kind way before, not even for the king.</p>	<p><i>Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. Kārtējais mīkstinājums, bet mēs ņemsim parasto. Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa. And every grass stiebrs, zālīte. Zāles stiebrs, zāles stiebrs, grass straw. And every grass straw was as good as a mother. Kaut gan mums varbūt ir mommy. Google – mother, mommy ... mommy. Mum, mom, different words, dialect blog. Mother. Mama. Mummy. Mommy...Apskatāties saitā quora.com. Mummy. Mommy, bet tas ir spelling issue. Bet paskatīsimies ...they're both correct, bet es redzu, ka šeit iet runa par mūmijām, kas mums galīgi neder. Mummy. ... Bet es redzu, ka vienā no babysignlanguage.com dictionary – mommy ar o. Bet ieliksīm tekstā mommy un paskatīsimies, kā tas viss kopā izskatīsies. [..]</i></p> <p>[..] 'Oh, there is a bed there is a bed under every ... every grass straw'... Lai samazinātu, pieliksīm klāt little. Oh, there is a bed under every little grass straw, Kas tulkojumā varbūt nebūs tīri precīzi. [..]</p>	<p>1.1. Visumā labi, bet grūfības sagādāja daudzie deminutīvi. 1.2. Iepriekš minētais, kā arī senā latviešu valoda. (Bij) 1.3. Lai mazinātu distanci starp rakstnieku un lasītāju. 1.4. Mēģināju, bet pārsvarā izmantoju burtisko tulkošanu.</p>
MT N_KS2	<p>The daughter went into a blossoming meadow. And every weed was kind to her like a green mother. She was tired and wanted to sleep, and she didn't have a blanket, or a pillow. [..]"Oh, there is a bed under every weed," the daughter was wondering. She was walking through the meadow, and no flower had ever scented as strongly as</p>	<p>Jā, meitiņa. Deminutīvā es nevaru pateikt to angļiski. Nu tad, lai man paliek vienkārši daughter. [..] Katru zālīte ... zālīte... mhh, grass, grass es neteikšu. ... Katrs zāles stiebriņš, mm, nē tieši katru zālīte. Bet kā ir tās plavas</p>	<p>1.2. Aizķeršanos radīja, piemēram, vecvārdi. Nezināju, kā angļiski ir žuburs vai valgs. Bija jāiedziļinās arī zemtekstā, lai saprastu, kas ir zaļā māmuliņa vai, ko nozīmē zālīšu palocīšanās meitiņai utt.</p>

	<p>the hangman's daughter felt them that morning. And no weed had ever bowed as kindly, not even before a king.</p>	<p>zāles, kā viņas saukt. Tā ... weed. Herb noteikti nē. Weed. ... Tā kā nezāle, jā. Ehhh. Es nezinu, kādu vēl es vārdu varu... tur ielikt... Drīzāk jau weed. Pļavā jau ir visādas zāles un nezāles. Nu, lai paliek weed. [...] Māmuliņa ... zaļa māmuliņa. Angliski galīgi dīvaini... green mother. M, ch...</p>	<p>Arī paši deminutīvi sagādāja grūtības, jo sapratu, ka to pārnest īsti nav iespējams. 1.3. Manuprāt, šie deminutīvi padziļina iecietību, sapratni, rada žēlumu lasītājā pret šo bendes meitiņu. Tie rada tādu maigāku attieksmi pret smagākām tēmām. 1.4. Ja godīgi, tad papildus risinājumus deminutīvu atveidei nedomāju, jo sapratu, ka tos īsti nevar atveidot. Varbūt kādam aprakstāmajam vārdam var likt priekšā “maziņš/a” u.tml., bet tulkojumā neiekļāvu.</p>
<p>MT O_KS2</p>	<p>The daughter walked in a blooming meadow. Each stand of grass was as good as the green beloved mother of all. She was tired and wanted to sleep, and she did not have a duvet, or a pillow. But the flowers gave her their a duvet of fringed leaves and the mosses – their brown little pillows. The daughter wondered that below each stand of grass there is a small bed. She walked through the meadow, and that morning for no one the flowers have ever smelled the way how for the daughter of the executioner. And for no one the grass has ever bended so kindly, not even for the king.</p>	<p><i>Meitiņa izgāja ziedošā pļavā.</i> [...] Atkal ir, ah, deminutīvs. Kā jau latviešu pasakās bieži redzams. ... Kas atkal droši vien visticamākais liks ē piedomāt, kā to atstāt tulkojumā, bet pašlaik būs vienkārši daughter. [...] Zālīti jau laikam es nomainītu uz zālītes stiebru ... zāles stiebru, tāpēc ka ... tā, manuprāt, būtu labāk ... stand of grass tas, manuprāt varētu būt veiksmīgāk. [...] [...] as the green beloved... mother of all. Es nedaudz pielieku te klāt pie zaļa māmuliņ, tāpēc ka ir saprotams, ka viņa nerunā par pašu savu māti, bet gan par zemi kopumā, par dabu. Un ... neredzu, cik es atceros, tad pasakās gan angliski, gan citās valodās lieto mother of all, kad attiecina to par zemi vai, vai, vai kad ir runa par raganām un tā tālāk, tad ir ļoti veiksmīgi, manuprāt, teikt visu māte. [...] ... tur ir spilventiņš, kur es atstāju vienkārši kā spilvens tulkojumā. ... [...] their brown ... their brown little pillows. Te mēs varēt tā kā atkal mazinājuma formu ieviest ar vārdu little. Vai they are small, they are small. Pēc tam varētu apskatīties little vai small labāk lietot šajā situācijā.</p>	<p>1.1. Teksts bija viegli uztverams un lasāms, un tomēr bagāts ar deminutīviem un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas sarežģīja tulkošanas procesu. Kopumā tulkošanas process bija veiksmīgs, un tulkot izvedās samērā ātri. 1.2. Pilnīgi noteikti mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, jāpiemin, ka pasakas arī diezgan sen nebija lasītas, kas apgrūtināja uzreiz rast risinājumu tulkošanas problēmām. 1.3. Ir pastiprināta gan pašas bendes meitiņas sāpes par zaudēto tēvu, gan arī viņas iekšējās pasaules trauslums un mātes dabas siltums, ko viņa tik ļoti sajuta un novērtēja. 1.4. Centos, taču zinu, ka ilgāk meklējot varētu atrast pat vēl veiksmīgākus risinājumus.</p>

Mērķteksti (MT), skaļdomāšanas protokolu atšifrējumi TAP), atbildes uz pēctulkošanas anketas jautājumiem (Anketa)

3 fragmenti, 8 avotteksta deminutīvi (2+4+2)

Pēctulkošanas rakstiskās anketas jautājumi par OZ

- 2.1. Kā Jūs raksturotu Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?
- 2.2. Kas tulkošanas laikā radīja grūtības, aizķeršanos? (Vai kādi no avottekstā izmantotajiem valodas līdzekļiem, tajos ietvertās nozīmes nianse atveide radīja grūtības, aizķeršanos?)
- 2.3. Jūsu tulkotā teksta fragmentos ir pasvītroti vairāki vārdi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianse, Jūsaprāt, ir izteiktas, lietojot tekstā deminutīvus?
- 2.4. Vai tulkošanas procesā piedomājāt, kādus tulkošanas risinājumus, kādus valodas līdzekļus angļu valodā izmantot, lai mērķtekstā atveidotu konotācijas, nozīmes, kas avottekstā izteiktas ar deminutīvu palīdzību?
3. Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts anketā un intervijā?

1. fragments AT OZ1

Mazākais puika, Paulītis, skaļi ieraudas, un, kamēr viesnīcnieks, caur bālo pieri uz dīvaino kompāniju lūrēdams, velk ar pirkstu savā žurnālā, iešņukstas arī brašākais – Imants. “Redzi taču, ar mums nav labi,”- Laimdota nesaprot, kā kalpotājs to nemana.
 – Sieviņa palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa... vēderā tāds žņaudzējs, ka taisni vai balsī jābrēc, - tumšmatis murmina, mulķīgi iesmejas, bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites. (Osvalds Zebriš “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga: Dienas grāmata, 2014: 13)

Students	MT	TAP	Anketa
MT A OZ1	The youngest of the boys, <u>Paulītis</u> , cries out loudly, and, while the hotelier, while glaring through his pale forehead at the weird company, was dragging his finger around his magazine, sobbed the bravest – Imants. “Can’t you see, we are not alright,” – Laimdota doesn’t understand how the servant doesn’t notice it. <u>The wife</u> stayed at home, at the last moment before departure... such a cramp in the stomach, that you had to scream, - the black haired individual murmured, laughed out foolishly, but it was visible, that the hotelier didn’t care about the afflictions of the wives of the passers-by.	[..] Paulītis... I am going to leave the word as it is because there isn’t really a reason to change it... it is a Latvian word and I don’t think it should be somehow anglicized. [..] Once again it starts with a diminutive, so I am going to leave it just without it. So ... ahmm. I guess I could translate it to wifey, but ... seems kinda out of place. Either I ... so ... The wife stayed at home ... oh, yes, it, yeh, the word wifey is eh, at least to my mind, is kinda too slang...-ish [..]	2.2. Grūtības radās ar sekojošajiem vārdiem/frāzēm – Paulīt, iešņukstas un vairākiem citiem. 2.3. Deminutīvi piešķir mīlīgu noskaņu minētajiem vārdiem, dodot iespēju lasītājam labāk empatizēties ar tiem. 2.4. Tulkojumu risinājumus konotāciju atveidojumiem skatos pēc vajadzības, un, ja kontekstuāli nav īpašas izmaiņas, tad atstāju formu bez deminutīva.

Studentu 1. tulkošanas eksperimenta dati.
Osvalds Zebriš “Gaiļu kalna ēnā”
4. pielikums

<p>MT B OZI</p>	<p>The smallest boy, Paulie, cries out loud and, while the receptionist gazes at the weird company through his pale forehead and drags his finger in his journal, a snuffle comes out of the bravest boy – Imants. “You see, we are not okay,” Laimdota cannot understand how the receptionist does not see it.</p> <p>- The wifey had to stay home, right as we were stepping out the door – her stomach cramped up so badly, she almost had to scream. – The dark haired man mumbles and giggles foolishly, but it is visible that the receptionist does not care about he troubles of the wife of some passer-through.</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>2.3. Vārds “Paulītis” lietots, lai raksturotu to, ka zēns ir ļoti jauns. Savukārt, pieaugušais vīrietis stāstā lieto deminutīvus, lai tēlotu bērnu tēvu un attēlotu rūpes un tēva attieksmi pret bērniem.</p> <p>2.4. Teksta stils ir mūsdienīgs, tāpēc nācās koncentrēties tikai uz loģisku tulkošanu, nevis konkrētu īpatnību atveides. Vārdus “Paulītis”, “sieviņa” un “māmiņa” atveidoju bez problēmām, taču pārējos deminutīvus izvēlējos tulkojumā neiekļaut.</p> <p>3. Vajag praktizēties un gūt pieredzi. Labi padomāt pēc tam, kad darbs jau ir izpildīts. Otrās domas.</p>
<p>MT C OZI</p>	<p>The smallest of the boys, Paulītis, starts to cry loudly. The hotel-keeper, leering at the strange company through his pale forehead, fingers in the journal, meanwhile also the courageous one – Imants, starts to weep. „See, everything is not fine with us,” Laimdota does not understand how can the hotel-keeper not see it.</p> <p>„My wife stayed home, at the last moment before hitting the road... she started to have stomachache, so strong that she felt almost like screaming,” the dark-haired man was mumbling, then he burst out a silly laugh, but it was obvious that the hotel-keeper couldn’t care less about sicknesses of the travellers’ wives.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p><i>Nav atbildes uz jautājumiem pr OZ</i></p> <p>1.2. <i>Grūtības sagādāja mīļvārdiņu vai mīkstināmo formu pārņemšana angļu valodā[.], lai izteiktu domu, kas ietverta latviešu valodas tekstā. Principā neizdevās atveidot to angļu valodā, tāpēc tika izmantoti vienkārši vārdi [.]. Tas lika pazaudēt latviešu valodas tekstā ietverto nozīmi.</i></p> <p>1.3. <i>Jā, es domāju, kā to lai atveido, jo citreiz to vienkārši var atveidot pieliekot angļu valodas vārdam klāt dear, bet nevienā no šiem gadījumiem es nesaskatīju, ka tas nāktu par labu, tāpēc šajos gadījumos vienkārši izmantoju parasto angļu valodas vārdu. Šajos gadījumos diemžēl bija grūti atveidot deminutīva formas.</i></p>
<p>MT D OZI</p>	<p>Paulītis cried out loud and while the hotel-keeper kept staring and the odd company and dragging his finger through his journal, even the braver boy Imants started weeping. “Don’t you see that we aren’t well?”, Laimdota said seeing that the butler hadn’t noticed.</p> <p>“The wife stayed home. Something happened with her stomach right before we set out, ” the dark haired man mumbled and let out a goofy laugh, but saw that the hotel-keeper did not care for the problems of hitchhikers’ wives.</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>2.3 Šie deminutīvi lietoti lai attēlotu to ka tēli, kas ieradušies viesnīcā ir padevīgi un nabadzīgi.</p> <p><i>Īsti netika piedomāts, kā padevīgi un nabadzīgi atveidot tulkojumā.</i></p> <p>2.4. Centos pie tā piedomāt un attēlot mērķtekstā, lai pēc iespējas labāk varētu pārnest domu, bet ne nianšes. Paulītis varētu būt īstais vārds vai iesauka.</p> <p>3. Neierakstīju skaļdomāšanas protokolu. Ja būtu jāieraksta domas, tad es pie tā piedomātu un uzrakstītu kaut ko citu. Īsti neesmu pamanījis, vai runāju līdz, kad tulkoju.</p>
<p>MT E OZI</p>	<p>-</p>	<p><i>Izlaists fragmenta tulkojums</i></p>	<p>2.3. Skatīt atbildi 1.3 (<i>Tie padara tematiku maigāku un ne tik drūmu.</i>)</p> <p>2.4. Nē, neuzskatīju to par vajadzīgu.</p>

<p>MT F OZI</p>	<p>Little boy Paulitis is starting to cry loudly while hotel-keeper through pale forehead is glancing on strange company and dragging his finger through journal, brave boy Imants starts sobbing as well. "See nothing is going right with us," Laimdota doesn't understand, how servant doesn't notice that. Wife stayed at home in the last moment before trip... so much sharp pain in stomach, almost to the point of screaming in agony,- dark-haired man mumbles, laughs silly, but it seems that hotel-keeper doesn't care about short-time visitors</p>	<p>[..] Paulītis es atstāju tāpatās, izņemot garumzīmes. Noņemu ī burtam garumzīmi. [..] .</p>	<p>2.3. Kad bērna vārds ir deminutīvā <i>Paulītis</i>, tad saprotams, ka tiek runāts par mazu, jaunu zēnu un izklausās pieņemami, patīkami. <i>Mammīte, sieviņa</i> tekstā skan sirsniņi, bet īstajā dzīvē cilvēki reti pielieto šādus deminutīvus ja vien tas nāk tiešām no sirds, savādāk tas izraisa samākslotas emocijas. 2.4. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem. 3. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem.</p>
<p>MT G OZI</p>	<p>Little boy Paul started to whimper and while the host of the hotel, through his pale forehead was looking to the strange company, drag a finger in his magazine. The brave Imant whimper too. 'See, however, with us no good ', Laimdota doesn't understand that the servant didn't notice. The wife stayed at the house at the last moment, before leaving. Such suffocating feeling in the stomach, so that could start screaming. Mumbles the dark haired man, laughs silly. But it looks like; the host of the hotel doesn't care about the short time visitor's wife's troubles.</p>	<p><i>Mazākais puika, Paulītis, skaļi ieraudas ...</i> Little Pauls started to whimper [..] ... nē... Has to be Little Paul started to whimper... little ... boy... boy Paul... Little boy Paul started to whimper.</p>	<p>2.3. Pēc mana skatījuma ir ņemtas emociju nianšes. 2.4 Jā,šķīta,ka dažus teikumus vajadzēja tulkot apgriezta veidā. ('Sieviņa palika mājās,pēdējā mirklī pirms ceļa .... vēderā tāds žņaudzējs,ka taisni vai balsī jābrēc')</p>
<p>MT H OZI</p>	<p>The smallest boy, Paulitis, starts weeping, while the hotel-keeper, louting at them through his pale forehead, goes through the register, and the most brave one – Imants – also starts weeping. "Don't you see, it's not fine with us," – Laimdota cannot understand why the employee does not see it. – Wifey stayed at home, just a moment before leaving...there appeared a choker in her stomach, so she started to wail, – the dark-haired man mumbles, laughs silly, but it is seen that the hotel-keeper is not interested in complaints of the through passenger's wife.</p>	<p>[..] Mazākais puika, Paulītis... tā... word document... to varētu tulkot kā the smallest, smallest jā, the smallest boy, jo, ja viņš auguma ziņā ir mazākais, tad the smallest boy. Mhh. Kā varētu tulkot Paulītis? Khkh, Nu tā arī vatētu teikt Paulītis... Deminutīvs, laikam mīļvārdiņš. Nu Paulītis. [.] Sieviņa palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa. ... Nu. Sieviņa... Nu ir dzirdēts, ka saka tā kā wifey. wifey ...Wifey stayed at home.</p>	<p>2.2. [..] Kā arī tulkošanas sākumā aizdomājos, kā pareizāk tulkot personvārdu „Paulītis”, taču arī angļu valodas tulkojumā es šo vārdu tulkoju kā <i>Paulitis</i>, tikai bez garā patskaņa „ī”. 2.3. Deminutīvi vārdi šajos fragmentos lielākoties ir lietoti attiecībā uz bērniem – Paulīti, Imantu un Laimdotu, – tādā veidā, manuprāt, norādot uz šo bērnu bezpalīdzīgo situāciju un bailēm. Vārdi ar deminutīva nozīmi - „mammīte”, „Ziemassvētku dieniņa”, „sieviņa”, – manuprāt, šajā kontekstā ir lietoti ar drīzāk nievājošu, izsmejošu nozīmi un attieksmi. 2.4. Centos arī tulkojumā atveidot konotācijas, taču tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad nereti tulkojumā vārdu pamazināmo nozīmi nācās izlaist. Taču jāpiebilst, ka pārlasot savu tulkojumu tomēr guvu līdzīgu noskaņu, kā lasot oriģināltekstu.</p>
<p>MT I OZI</p>	<p>The little boy, Pauli, started weeping and while the hotel-keeper, inspecting the weird bunch, through his white forehead, examines his journal, sobs the bravest – Imants." Can't you see, we need help." – Laimdota couldn't understand how the servant can't see that.</p>	<p>[..] Mazais puika Paulītis. Vai mēs angļu valodā tulkojam šo personvārdu, man šķiet, ka nē. Little boy Paulītis... Vai arī tulkot... Paulie ... The little boy,</p>	<p>2.3. Es domāju, ka šajā tekstā deminutīvs tiek lietots, lai izveidotu ironiju un naivumu. Tik biedējošā situācijā, kad tiek nolaupīti bērni – manuprāt, tas piešķir domu, ka viņiem nebūs viss labi, kā to saka "vecis".</p>

	<p>Wifey stayed home, just before leaving, feels like screaming because of the pain in the stomach – the dark-haired man mumbles and gives a laugh foolishly, but you can see that the hotel-keeper doesn't care about the problems of by-passers' wives.</p>	<p>Pauli varbūt. Pauli... The little boy, Pauli ... [.] Sieviņa – atkal deminutīvs sieviņa ... wifey? Vai tā vispār saka? ... Wifey? Wife... Wifey?... Wifey ... stayed at home [..]</p>	<p>2.4. Jā, centos atrast vārdus, kas nav burtisks tulkojums, bet pārnes galveno domu.</p>
<p>MT J OZI</p>	<p>Paulie, the more little one, weeps loudly, and, while the hotel-keeper, leering through his pale forehead on the odd company, was drawing with his finger in the register, the more dashing boy, Imants, also starts weeping. “Don’t you see we’re not okay,” Laimdota does not understand how the hotel-keeper doesn’t see that. “Wifey stayed at home, the last moment before going on the road... such gripe in her stomach, that makes you want to scream”, the dark-haired man mumbles, laughs foolishly, but he sees that the hotel-keeper isn’t concerned with troubles of the wives.</p>	<p>Hm, tā tad Paulītis. Kā mēs varētu viņu angļiski atveidot? Varbūt Paulie? Paskatīsimies Googlē. Paulie. Tāds vārds vispār eksistē. Es domāju, ka tādu arī izvēlēšos. [.] Sieviņa ... nu gribās jau uzreiz domāt wifey, bet pārbaudīsim. Vispirms Tildē. Tā tad, sieviņa tāds vārds Tildē nav. Meklējam Google. Wife diminutive. Ko mums Google atradīs? ... Wifey. Jā ir tāds. Es domāju, ka šīni gadījumā der.</p>	<p>2.2. Grūtības radīja tieši deminutīvu tulkošana. 2.3. Šie deminutīvi raksturīgi sarunā ar vai par bērniem, tie izsaka pozitīvu, draudzīgu attieksmi, mīļumu. 2.4. Jā, lai gan dažos gadījumos arī tulkotajam vārdam šī deminutīva nozīme pazuda, jo nespēju atrast piemērotu risinājumu</p>
<p>MT K OZI</p>	<p>The youngest boy, little Pauli, starts to cry loudly and while the hotel-keeper trails with his finger through his journal looking at the strange company through his pale forehead, Imants – the most dashing of the children – finally lets out a whimper too. “Can’t you see, we’re not well?” Laimdota cannot understand how the hotel-keeper does not notice that. “My beloved wife decided to stay home, at the last minute before taking off... such a strangler in her stomach so much as to make you scream in pain,” the dark head mumbles, letting out a silly laugh, but it is obvious the receptionist could care less for the troubles of the wives of those who pass through the hotel.</p>	<p>[.] The youngest boy, Paulītis... Paulītis. Mmm. Paulītis. Atstāšu tāpat. Paulītis. [..] [.] My wifey. Sieviņa varētu teikt kā wifey ... Arī mrs. Bet mrs. nav tik mīli. My beloved wife. My beloved wife stayed home [..]</p>	<p>2.1. Salīdzinoši, šis fragments nebija tik tēlainis kā Skalbes pasaka, bet, neskatoties uz to, fragmentos bija iekļautas tiešās runas. Vārdu “Paulītis” es netulkoju tieši, bet nolēmu to atveidot kā <i>little Pauli</i>. 2.2. Tas noteikti bija vārds “Paulītis”, kā arī pārtrauktie teikumi, kurus sacīja galvenais varonis – vecais vīrs. 2.3. Šajos fragmentos ir pasvītroti deminutīvi, kuri man sagādāja problēmas. Autors šādi vēlējies atspoguļot to, kā vecais vīrs attiecās pret bērniem, kā viņš ar tiem runāja, kā viņš tos saudzēja, lai gan tas bija absurdi, jo viņš bērnus nolaupīja to vecākiem. 2.4. Es centos atveidot autora stilu. Dažviet pārveidoju tekstu un pielāgoju to izteicienus mērķa valodas normām (taisni vai balsī jābrēc – <i>so much as to make you scream in pain</i>). 3. Jautājums par autora stila atveidošanu – cik tas ir svarīgi vai nē? Tulkojot autoru darbus, es vēlējos atveidot autora rakstīšanas stilu, bet ne vienmēr varēju atrast iespējamus veidus mērķa valodā, kā to izdarīt (piemēram, deminutīvi).</p>
<p>MT L OZI</p>	<p>The little boy, Paulītis, cries loudly and while the receptionist is looking to the strange group looking into his journal, also the</p>	<p>[.] Sieviņa palika mājās, ahā, sieviņa, mīlā sieviņa... pēdējā</p>	<p>2.2. Deminutīvi, piem. Paulītis, dieniņa utt.</p>

	bravest boy Imants starts to sob. “Don’t you see, we are in trouble,”—Laimdota is surprised that the receptionist doesn’t notice that. “My sweet wife decided to stay at home in the last moment... terrible stomach ache, ” the guy with the dark hair mutters, laughs silly but it is clear that the receptionist doesn’t care about some strangers wives’ health problems.	mirkļī pirms ceļa. ... My sweet wife – sieviņa. My sweet wife – sieviņa. Nu jā – my sweet wife – miļā sieviņa [..]	2.3. Šeit sižetā ir bērni, līdz ar to parādās arī dmeinutīvi, kas rada mīļumu, nevainības sajūtu, mieru. <i>Sieviņa</i> izstaro mīlestību. 2.4. Tāpat kā pirmajā tekstā, skatījos, kur var pielikt <i>little</i> vai <i>tiny</i> un tādējādi mēģināju radīt šo sajūtu. 3. Varbūt ir kādas izstrādātas stratēģijas tieši deminutīvu tulkošanai no LAT – ENG?
MT MOZI	The little boy, Paul, cries out loudly, and while landlord, frowning through his pale brows, checks his journal, also the brave one, Imants, gives a little whimper. ‘Can’t you see it is not alright’, Laimdota doesn’t understand why the landlord doesn’t notice it. – Wifey staid at home, at the last moment, such a stomach ache, makes you shout out loud. – dark haired man mumbles, chuckles, but it obvious that landlord is not concerned with his guests wife’s sudden illness	[..] The little, the little boy, Paul... Paul ... Paul. [..]	2.2. Personvārdi, radīt atmosfēru. 2.3. Lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarīt biedējošu stāstu vēl biedējošāku. 2.4. Piedomāju, bet angļu valodā liekas vārdi ir pilnībā jāaizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piem. Nelaimīgo sejiņu, sorrowfull face.
MT NOZI	The smallest boy, Paul, starts weeping loudly, and, while hotel-keeper, peering at the funny company through his pale forehead, goes through his journal, the most dashing boy – Imants – starts sobbing as well. “Can’t you see? We are not feeling well,” Laimdota can’t comprehend how the servant hasn’t noticed it. – Wife stayed at home, just before going out... she felt throbbing pain in her stomach that made her to scream out loud, - dark-haired man mumbles, makes a foolish laugh but it is evident that hotel-keeper doesn’t care about traveller’s wife’s aches..	[..] Tā, mazākais puika ... Paulītis... Paulītis, man liekas, ir dīvaini atstāt tādu pašu variantu angļiski ... Mums ir deminutīvā atkal ... Man liekas, angļiski būt labāk saprotams Pauls. Pauls, nevis Paulītis, tas būtu ļoti dīvaini. ... Tāpēc es laikam tulkošu Paulītis kā Pauls. [..] [..] Sieviņa. Sieviņu es nevarēšu pateikti angļiski deminutīvā ... Lai paliek vienkārši wife. [..]	2.2. Šajā fragmentā dažviet bija garāki teikumi, kur bija jāpiedomā pie tā, lai tiktu saglabāts laiks, lai to neizraibina nepareizs pagātnes un tagadnes laiku sabiezējums teikumā, jo dažviet šie garie teikumi mulsināja. Protams, vietām bija grūti radīt tādu pašu noskaņu, un bija jāizvēlas piemēroti vārdi noskaņas saglabāšanai. 2.3. Manuprāt, deminutīvi šajā tekstā vairāk piešķir tādu kā mīļumu, laipnību. 2.4. Šajā fragmentā arī neesmu piedomājusi pie deminutīvu atveides angļu valodā, lai gan tagad skatoties materiālu, vietām tas ir iespējams ar aprakstošiem vārdiem.
MT O OZI	The smallest boy <i>Pauls</i> suddenly sobs and while the hotel employee/ receptionist through his pale forehead stares at the strange gang, he goes through the journal, then also the most courageous boy <i>Imants</i> mild cries a bit. <i>Laimdota</i> thinks that you see we are not ok, and she does not understand how the employee does not see it. <i>The wife</i> stayed at home at the very last minute before the road... Something is strangling her stomach that she almost wants to scream. The dark-haired man babbles, foolishly giggles, but it is obvious that the hotel employee does not care about the transit wife’s problems.	Izlasot šo pasaku, šī pasaka liekas nedaudz sarežģītāka par pirmo, tāpēc ka ir vēl jo vairāk deminutīvu iekšā, kā arī ir personvārdi un ļoti dažādas teikuma konstrukcijas, gan tiešās runas, gan divdabja teicieni [..]	2.2 Problēmas visvairāk sagādāja saliktās teikuma konstrukcijas un tiešās runas daļas. Protams, arī personvārdi un deminutīvi apgrūtināja tulkošanas procesu. 2.3. Šie vārdi pastiprina mīlestību starp pašiem tēliem un viņu neaizsargātību. Attiecīgi pārējos gadījumos ir likts uzsvars uz paša mirkļa nozīmi. 2.4. Tulkojumu nedaudz vienkāršoju, jo dažos gadījumos bija grūti atrast to atbilstošāko risinājumu.

2. fragments AT OZ2

– Ceturtais stāvs, pa labi. Vai kungam būs koferi, mantas?

– Nē, mums... – vecis minstinās, - visu atvedīs rīt, tāds juceklis. – Paulītis atkal skanīgi ieraudas, Laimdota spēcīgi rauj mazo roku, bet veča tvēriens ir stingrs.

– Nu ko tu, Paulīt, tūlīn, vēl brītiņu, un būsīm galā. Mammīte arī rītu būs klāt. – Viņi pagriežas pa labi un ieiet krietni tumšākā trepju telpā.

(Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga: Dienas grāmata, 2014: 13)

Students	MT	TAP	Anketa
MT A OZ2	<p>– The fourth floor, to the right. Would you sir have any suitcases or other things? No, we... - the old man hesitates, - will have everything delivered tomorrow, complete chaos. – <u>Paulītis</u> cried out loudly once again, Laimdota was strongly pulling the small hand, but the old man’s grasp was tight. – Calm down, <u>Paulītis</u>, hold on, just a moment and we’ll be there. <u>Mommy</u> will be here tomorrow as well. – They turn to the right and enter a much darker room with a flight of stairs.</p>	<p>Paulītis un Laimdota, hm once again leaving both words ehm as they are. [...] Calm down, Paulīti .... So how would I use the diminutive form of Paulītis ... even though it is in Latvian, but if I am like directly speaking to him... So should I be saying – Calm down, Paulītis? Or Paulīt? Yeh, This might cause some confusion ... for the reader. So, yeh, I am probably going just to leave it ah in the like in the ... former form as Paulītis .. just not to cause any confusion. Calm down, Paulītis. [...] <i>Mammīte arī rītu būs klāt.</i> Once again a diminutive ... ah although this works in English, so, ehm, Mommy [...]</p>	<p>2.2. Grūtības radās ar sekojošajiem vārdiem/frāzēm – Paulīt, iešņukstas un vairākiem citiem. 2.3. Deminutīvi piešķir mīlīgu noskaņu minētajiem vārdiem, dodot iespēju lasītājam labāk empatizēties ar tiem. 2.4 Tulkojumu risinājumus konotāciju atveidojumiem skatos pēc vajadzības, un, ja kontekstuāli nav īpašas izmaiņas, tad atstāju formu bez deminutīva.</p>
MT B OZ2	<p>- Fourth floor, on the right. Will the Sir have any suitcases? - No, our... – the man hesitates, - stuff will be brought tomorrow, such a chaos. – <u>Paulie</u> cries out again, Laimdota pulls her tiny hand with all her might, but the man’s grip is strong. - <u>Paulie</u>, just a moment and we’ll be done. <u>Mommy</u> is going to be here tomorrow, too. – They turn right and enter a noticeably darker staircase.</p>		<p>2.3. Vārds “Paulītis” lietots, lai raksturotu to, ka zēns ir ļoti jauns. Savukārt, pieaugušais vīrietis stāstā lieto deminutīvus, lai tēlotu bērnu tēvu un attēlotu rūpes un tēva attieksmi pret bērniem. 2.4. Teksta stils ir mūsdienīgs, tāpēc nācās koncentrēties tikai uz loģisku tulkošanu, nevis konkrētu īpatnību atveides. Vārdus “Paulītis”, “sievīņa” un “māmiņa” atveidoju bez problēmām, taču</p>

			pārējos deminutīvus izvēlējos tulkojumā neiekļaut. 3. Vajag praktizēties un gūt pieredzi. Labi padomāt pēc tam, kad darbs jau ir izpildīts. Otrās domas.
MT C OZ2	<p>„Fourth floor, on the right. Does the sir have suitcases, other things?”</p> <p>„No, for us...,” the man was hesitating, „everything will be brought tomorrow, it has been such a mess.” Paulītis starts again to cry loudly. Laimdota pulls her hand strongly, but the hold of man’s hand is firm.</p> <p>„Oh, what are you doing, Paulītis, be patient, very soon, after a moment, we will be done. The mommy will come tomorrow also.”</p> <p>They turned right and went into a more darker staircase.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p> <p><i>Paulītis – nepiedomā. Mommy – pirmais tulkojuma variants uzreiz.</i></p>	<p><i>Nav atbildes uz jautājumiem pr OZ</i></p> <p><i>1.2. Grūtības sagādāja mīļvārdiņu vai mīkstināmo formu pārņemšana angļu valodā[.], lai izteiktu domu, kas ietverta latviešu valodas tekstā. Principā neizdevās atveidot to angļu valodā, tāpēc tika izmantoti vienkārši vārdi [..]. Tas lika pazaudēt latviešu valodas tekstā ietverto nozīmi.</i></p> <p><i>1.3. Jā, es domāju, kā to lai atveido, jo citreiz to vienkārši var atveidot pieliekot angļu valodas vārdam klāt dear, bet nevienā no šiem gadījumiem es nesaskatīju, ka tas nāktu par labu, tāpēc šajos gadījumos vienkārši izmantoju parasto angļu valodas vārdu. Šajos gadījumos diemžēl bija grūti atveidot deminutīva formas.</i></p>
MT D OZ2	<p>“Fourth floor, on the right. Will there be any baggage or belongings?”</p> <p>“Not us...” the man stuttered. “Everything will be arriving tomorrow. Huge mess.” Paulītis once again let out a loud cry. Laimdota pulled his little arm but the man’s grip was too strong.</p> <p>“Just hold on a little while, we are almost there, Paulītis. Your mommy will be here tomorrow as well,” they turn right and enter a dark staircase.</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>2.3 Šie deminutīvi lietoti lai attēlotu to ka tēli, kas ieradušies viesnīcā ir padevīgi un nabadzīgi.</p> <p><i>Īsti netika piedomāts, kā padevīgi un nabadzīgi atveidot tulkojumā.</i></p> <p>2.4. Centos pie tā piedomāt un attēlot mērķtekstā, lai pēc iespējas labāk varētu pārnest domu, bet ne nianses.</p> <p>Paulītis varētu būt īstais vārds vai iesauka.</p> <p>3.Neierakstīju skaļdomāšanas protokolu. Ja būtu jāieraksta domas, tad es pie tā piedomātu un uzrakstītu kaut ko citu.Īsti neesmu pamanījis, vai runāju līdz, kad tulkoju.</p>
MT E OZ2	<p>The fourth floor and to the right...Does the sir have a suitcase or anything else? No we...(the man is stalling) we will get our things</p>	<p>[..] I do, by the way, translate sentence by sentence, even though I’ve read the</p>	<p>2.3. Skatīt atbildi 1.3 (<i>Tie padara tematiku maigāku un ne tik drūmu.</i>)</p>

	<p>delivered to us tomorrow things are just such a mess. Paulie starts to cry yet again, as Laimdota swiftly grabs his hand but alas the mans grip is too strong. What is the matter Paulie, just a moment and we will be there. And mommy will be here tomorrow too. They turn to their right and walk into the obviously darker staircase.</p>	<p>text; I still prefer this method than anything else. [.] <i>bet veča tvēriens ir stingrs</i>. Ehm, Paulijs, Paulītis,... Paulie! Yeah! [.] Yeah, he'll be Paulie, he'll be Italian-American <i>cosa nostra</i> for life [.] [.] <i>Mammīte arī rītu būs klāt</i>. And mommy will be here tomorrow too.</p>	<p>2.4. Nē, neuzskatīju to par vajadzīgu.</p>
<p>MT F OZ2</p>	<p>On the fourth floor, right. Will sir have suitcases with him? -No, we... -old man is hesitating,-all will be tomorrow, such a mess.- Paulītis starts to cry again loudly, Laimdota tries to pull boy's small hand but old man's clench is too strong. -Oh, don't cry, Paulit, soon, just for a while and we will be there. Mom will be there for you tomorrow.-They turn right and go into much darker staircase.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.3. Kad bērna vārds ir deminutīvā <i>Paulītis</i>, tad saprotams, ka tiek runāts par mazu, jaunu zēnu un izklausās pieņemami, patīkami. <i>Mammīte, sieviņa</i> tekstā skan sirsnīgi, bet īstajā dzīvē cilvēki reti pielieto šādus deminutīvus ja vien tas nāk tiešām no sirds, savādāk tas izraisa samākslotas emocijas. 2.4. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem. 3. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem.</p>
<p>MT G OZ2</p>	<p>Fourth floor to the right. Will the Mr. have any cases or luggage? No we...old man hesitates, everything will be brought tomorrow, such huddle. Paul whimpers once again. Laimdota pulls the little hand forcefully, but the old man's hold is tight. Now there Paul, wait a little moment, soon will be there. Mommy will be in the morning. They turn to the right and goes to the darker staircase.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.3. Pēc mana skatījuma ir ņemtas emociju nianšes. 2.4 Jā,šķīta,ka dažus teikumus vajadzēja tulkot apgrieztā veidā. (“Sieviņa palika mājās,pēdējā mirklī pirms ceļa .... vēderā tāds žņaudzējs,ka taisni vai balsī jābrēc”)</p>
<p>MT H OZ2</p>	<p>– The fourth floor, to the right. Does the Mister have suitcases, belongings? – No, for us... – the man hesitates, – everything will be here tomorrow, such a muddle. – Paulītis starts to weep loudly again, Laimdota tugs the small hand powerfully, but the man's grip is strong. So what, Paulītis, straightaway, just a moment, we will be there. Tomorrow also mummy will be there. – They turn to the right and go into a way darker staircase.</p>	<p>[.] Tomorrow also mummy [ma:mi:] mammīte will be there. [.]</p>	<p>2.2. [.] Kā arī tulkošanas sākumā aizdomājos, kā pareizāk tulkot personvārdu „Paulītis”, taču arī angļu valodas tulkojumā es šo vārdu tulkoju kā <i>Paulītis</i>, tikai bez garā patskaņa „ī”. 2.3. Deminutīvi vārdi šajos fragmentos lielākoties ir lietoti attiecībā uz bērniem – Paulīti, Imantu un Laimdotu, – tādā veidā, manuprāt, norādot uz šo bērnu bezpalīdzīgo situāciju un bailēm. Vārdi ar deminutīva nozīmi – „mammīte”,</p>

			<p>„Ziemassvētku dieniņa”, „sieveiņa”, – manuprāt, šajā kontekstā ir lietoti ar drīzāk nievājošu, izmejošu nozīmi un attieksmi.</p> <p>2.4. Centos arī tulkojumā atveidot konotācijas, taču tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad nereti tulkojumā vārdu pamazināmo nozīmi nācās izlaist. Taču jāpiebilst, ka pārslasot savu tulkojumu tomēr guvu līdzīgu noskaņu, kā lasot oriģināltekstu.</p>
MT I OZ2	<p>The fourth floor and then turn right. Does the gentleman have any luggage or belongings?</p> <p>No, we... – the graybeard hesitates, – everything is going to be brought here tomorrow, such a mess. Pauli once again cries, Laimdota forcefully pulls her tiny hand, but the Graybeard's grip is too firm. Don't be like this, Pauli, just a minute and we will be in our room. Mommy will arrive in the morning. – They turn right and go in to a lot darker room.</p>	<p>[..] Don't be like this, Paulīt ... ehh. Joprojām domāju par tiem personvārdiem. Pauli, Imant, Laimdot. ... Neizklausās pareizi uzrakstīt latviešu valodā. Don't be like this, Paulīt ... Laimdot ... Domāju, ka Paulītis jāraksta kā Pauli, Imants kā Imant un Laimdotu var atstāt. Glosbee jāapskatās varbūt, kur pieminēts... Laimdota ir kā Laimdota. [..]</p> <p>[..] Eh... Mommy ... kā mommy ... mommy ... mommy will arrive in the morning. [..]</p>	<p>2.3. Es domāju, ka šajā tekstā deminutīvs tiek lietots, lai izveidotu ironiju un naivumu. Tik biedējošā situācijā, kad tiek nolaupti bērni – manuprāt, tas piešķir domu, ka viņiem nebūs viss labi, kā to saka "vecis".</p> <p>2.4. Jā, centos atrast vārdus, kas nav burtisks tulkojums, bet pārnēs galveno domu.</p>
MT J OZ2	<p>Fourth floor on the fight. Does the gentleman have any luggage or belongings?</p> <p>“No...” , the old man hesitates... “they will bring our belongings tomorrow, it’s such a mess”. Paulie weeps loudly and Laimdota pulls her little hand forcefully, but the old man’s grip is firm. “Hey, Paulie, just a second, and we’ll go. Mommy will be here tomorrow.” They turn right and walk into a considerably darker staircase.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Grūtības radīja tieši deminutīvu tulkošana.</p> <p>2.3. Šie deminutīvi raksturīgi sarunā ar vai par bērniem, tie izsaka pozitīvu, draudzīgu attieksmi, mīļumu.</p> <p>2.4. Jā, lai gan dažos gadījumos arī tulkotajam vārdam šī deminutīva nozīme pazuda, jo nespēju atrast piemērotu risinājumu</p>
MT K OZ2	<p>“The fourth floor, to the right. Will the sir have any suitcases or other things?”</p> <p>“No, we, uh...” the old man hesitates, “everything will be brought in tomorrow, such a mess was it all.” Paulitis lets out another loud sob, Laimdota vigorously jerks her small hand, but the grasp of the old man is stronger than hers.</p>	<p>[..] Why, Pauliti... To es nezinu, kā iztulkot īsti. Why, Pauliti ... [..]</p> <p>Mommy kā mammīte [..]</p>	<p>2.1. Salīdzinoši, šis fragments nebija tik tēlainis kā Skalbes pasaka, bet, neskatoties uz to, fragmentos bija iekļautas tiešās runas. Vārdu “Paulītis” es netulkoju tieši, bet nolēmu to atveidot kā <i>little Pauli</i>.</p>

	<p>“Why, little Pauli, soon, just a little while longer and we will be there. Mommy will come tomorrow.” They turn right and reach the much darker staircase.</p>		<p>2.2. Tas noteikti bija vārds “Paulītis”, kā arī pārtrauktie teikumi, kurus sacīja galvenais varonis – vecais vīrs. 2.3. Šajos fragmentos ir pasvītroti deminutīvi, kuri man sagādāja problēmas. Autors šādi vēlējies atspoguļot to, kā vecais vīrs attiecās pret bērniem, kā viņš ar tiem runāja, kā viņš tos saudzēja, lai gan tas bija absurdi, jo viņš bērnus nolaupīja to vecākiem. 2.4. Es centos atveidot autora stilu. Dažviet pārveidoju tekstu un pielāgoju to izteicienu mērķa valodas normām (taisni vai balsī jābrēc – <i>so much as to make you scream in pain</i>). 3. Jautājums par autora stila atveidošanu – cik tas ir svarīgi vai nē? Tulkojot autoru darbus, es vēlējos atveidot autora rakstīšanas stilu, bet ne vienmēr varēju atrast iespējamus veidus mērķa valodā, kā to izdarīt (piemēram, deminutīvi).</p>
<p>MT L OZ2</p>	<p>“The fourth floor on the right side. Do you also have suitcases , sir?” “No we.. ”, the old guy says, “everything will be brought tomorrow, its chaos.” Little Paulītis cries out loud once again, Laimdota pulls his little arm, but the old guy’s hold is firm. “Oh, please stop, Paulīt, just a little moment and we are finished. Mommy will be here tomorrow as well.” They turn right and enter the dark staircase.</p>	<p><i>Un tad atkal Paulītis ieraudas.</i> Little Paulītis, nu lai saprot, ka little Paulītis ir mīļš, mazs Paulītis. [..] [..]just a little moment – brītiņu. [..] [..] Mummy will be here tomorrow as well. Nu jā, mummy – mammīte. Mīļvārdiņā mammīte. Jā, mummy. [..]</p>	<p>2.2. Deminutīvi, piem. Paulītis, dieniņa utt. 2.3. Šeit sīzētā ir bērni, līdz ar to parādās arī dmeinutīvi, kas rada mīļumu, nevainības sajūtu, mieru. <i>Sieviņa</i> izstāro mīlestību. 2.4. Tāpat kā pirmajā tekstā, skatījos, kur var pielikt <i>little</i> vai <i>tiny</i> un tādējādi mēģināju radīt šo sajūtu. 3. Varbūt ir kādas izstrādātas stratēģijas tieši deminutīvu tulkošanai no LAT – ENG?</p>
<p>MT M OZ2</p>	<p>– On the fourth floor, to the right. Has sir, some baggage with him? – No, for us..old man hesitates – everything will come tomorrow, such a mess. Paul cries out again, Laimdota tries to shake off his hand, but the old mans grip is tight. - Hush now Paul, just a little more, and it will end soon. Mommy will also be here tomorrow. They turn right, and disappear in the much darker staircase.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Personvārdi, radīt atmosfēru. 2.3. Lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarīt biedējošu stāstu vēl biedējošāku. 2.4. Piedomāju, bet angļu valodā liekas vārdi ir pilnībā jāaizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piem. Nelaimīgo sejiņu, sorrowfull face.</p>

<p>MT N OZ2</p>	<p>- The fourth floor, to the right. Will sir have any suitcases, belongings? - No, we... – the man hesitates, - will have everything delivered tomorrow, what a mess. – Paul sonorously starts crying again, Laimdota vigorously pulls her little hand, but the man’s grip is stronger. Well, Paul, just a moment, and we will be there. Mommy will arrive tomorrow as well. – They turn to the right and get lost on a much darker staircase.</p>	<p>[..] Mammīte – netulkosim kā mother, bet tulkosim kā mommy. [..]</p>	<p>2.2. Šajā fragmentā dažviet bija garāki teikumi, kur bija jāpiedomā pie tā, lai tiktu saglabāts laiks, lai to neizraibina nepareizs pagātnes un tagadnes laiku sabiezējums teikumā, jo dažviet šie garie teikumi mulsināja. Protams, vietām bija grūti radīt tādu pašu noskaņu, un bija jāizvēlas piemēroti vārdi noskaņas saglabāšanai. 2.3. Manuprāt, deminutīvi šajā tekstā vairāk piešķir tādu kā mīļumu, laipnību. 2.4. Šajā fragmentā arī neesmu piedomājusi pie deminutīvu atveides angļu valodā, lai gan tagad skatoties materiālu, vietām tas ir iespējams ar aprakstošiem vārdiem.</p>
<p>MT O OZ2</p>	<p>“The 4th floor and on the right. Will the Sir have any baggage or things?” “No...” the old man nervously says, “Everything will be brought tomorrow, such a mess.” Pauls sobs again, Laimdota strongly pulls him by hand, and nevertheless the old man’s grip is strong. “Pauls please just a moment more, we are almost there. In the morning mommy will arrive too.” They turn on the right and walk in a much darker stair room.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Personvārdi, radīt atmosfēru. 2.3. Lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarīt biedējošu stāstu vēl biedējošāku. 2.4. Piedomāju, bet angļu valodā liekas vārdi ir pilnībā jāizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piem. Nelaimīgo sejiņu, sorrowfull face.</p>

3. fragments AT OZ3

– Rītu Ziemassvētku dienā... būs, viss mums būs, – viņš bubina, iegrimst dziļākā apcerē, atmiņā, kas uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt meitenes siltajām acīm, mulsinošā mammas skatiena, mazākā puikas nelaimīgās sejinas.

(Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”. Rīga: Dienas grāmata, 2014: 14)

Students	MT	TAP	Anketa
MT A OZ3	<p>Tomorrow's <u>Christmas</u>... we will have it, we will have everything, - he mumbles, slips into deeper thought, memory, which appeared from the smell of paper or maybe the girl's warm eyes, <u>mom's</u> confusing look, young boy's <u>sad little face</u>.</p>	<p>[..] Tomorrow's Christmas... Tomorrow's Christmas... Tomorrow's Christmas phh. [..] The confusing look of the mother... ehm.. mulsinošā mammas skatiena seems kind of like much more personal than I have translated it. Maybe the mom's confusing look ... not The confusing look of the mother ... yeh. [..] [..] mazākā puikas nelaimīgās sejinas ... common, so ...youngest boy's... ehmm.... mm so nelaimīgās sejinas. So, probably, so just as it's a diminutive may so... young boy's sad little face ... as it is diminutive. So – sad little face.</p>	<p>2.2. Grūtības radās ar sekojošajiem vārdiem/frāzēm – Paulīt, iešņukstas un vairākiem citiem. 2.3. Deminutīvi piešķir mīlīgu noskaņu minētajiem vārdiem, dodot iespēju lasītājam labāk empatizēties ar tiem. 2.4 Tulkojumu risinājumus konotāciju atveidojumiem skatos pēc vajadzības, un, ja kontekstuāli nav īpašas izmaiņas, tad atstāju formu bez deminutīva.</p>
MT B OZ3	<p>- Tomorrow is <u>Christmas day</u>... everything, we'll have everything, - he mumbles, falls into a deeper contemplation, the memories that were woken up by the smell of the paper, or maybe by the girl's warm eyes, the <u>mom's</u> confusing look, or the youngest boy's <u>unhappy faces</u>.</p>		<p>2.3. Vārds “Paulītis” lietots, lai raksturotu to, ka zēns ir ļoti jauns. Savukārt, pieaugušais vīrietis stāstā lieto deminutīvus, lai tēlotu bērnu tēvu un attēlotu rūpes un tēva attieksmi pret bērniem. 2.4. Teksta stils ir mūsdienīgs, tāpēc nācās koncentrēties tikai uz loģisku tulkošanu, nevis konkrētu īpatnību atveides. Vārdus “Paulītis”, “sieviņa” un “māmiņa” atveidoju bez problēmām, taču pārējos deminutīvus izvēlējos tulkojumā neiekļaut. 3. Vajag praktizēties un gūt pieredzi. Labi padomāt pēc tam, kad darbs jau ir izpildīts. Otrās domas.</p>

<p>MT C OZ 3</p>	<p>„Tomorrow is the Christmas Day... we will have everything, we will have,” he was mumbling. He was falling into a deeper reflection, into memories that were maybe wafted from the fragrance of the paper or maybe from the warm eyes of the girl, the puzzling stare of the mother, the sad face of the smallest boy.</p>	<p>[..] Tomorrow is the Christmas Day ... Day <i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p><i>Nav atbildes uz jautājumiem pr OZ</i> 1.2. <i>Grūtības sagādāja mīļvārdu vai mīkstināmo formu pārvešana angļu valodā[.], lai izteiktu domu, kas ietverta latviešu valodas tekstā. Principā neizdevās atveidot to angļu valodā, tāpēc tika izmantoti vienkārši vārdi [..]. Tas lika pazaudēt latviešu valodas tekstā ietverto nozīmi.</i> 1.3. <i>Jā, es domāju, kā to lai atveido, jo citreiz to vienkārši var atveidot pieliekot angļu valodas vārdam klāt dear, bet nevienā no šiem gadījumiem es nesaskatīju, ka tas nāktu par labu, tāpēc šajos gadījumos vienkārši izmantoju parasto angļu valodas vārdu. Šajos gadījumos diemžēl bija grūti atveidot deminutīva formas.</i></p>
<p>MT D OZ 3</p>	<p>“It is Christmas day tomorrow... we will have everything we need, “ he mumbled and sank deeper into his empty promises and memories. Maybe these came from the smell of paper or the warm, green eyes of the girl. Maybe from the confused look on the mother’s face or the little boy’s unhappy look.</p>	<p><i>Nav TAP</i></p>	<p>2.3 Šie deminutīvi lietoti lai attēlotu to ka tēli, kas ieradušies viesnīcā ir padevīgi un nabadzīgi. <i>Īsti netika piedomāts, kā padevīgi un nabadzīgi atveidot tulkojumā.</i> 2.4. Centos pie tā piedomāt un attēlot mērķtekstā, lai pēc iespējas labāk varētu pārnest domu, bet ne nianses. Paulītis varētu būt īstais vārds vai iesauka. 3. Neierakstīju skaļdomāšanas protokolu. Ja būtu jāieraksta domas, tad es pie tā piedomātu un uzrakstītu kaut ko citu. Īsti neesmu pamanījis, vai runāju līdzīgi, kad tulkoju.</p>
<p>MT E OZ 3</p>	<p>Tomorrow is Christmas...we will have it...we will have everything...he mumbles while slowly drowning in nostalgic memories that have sparked up due to the smell of paper or maybe the warm eyes of the girl, the confused stare on the mothers face, or the small boys saddened face.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.3. Skatīt atbildi 1.3 (<i>Tie padara tematiku maigāku un ne tik drūmu.</i>) 2.4. Nē, neuzskatīju to par vajadzīgu.</p>

<p>MT F OZ3</p>	<p>-Christmas morning day...will be, we will have everything, - he mumbles, drowning in contemplation, in his memory, that has brought from paper scent or maybe girl's warm eyes, confusing mother's glance, smallest boy's unhappy face.</p>	<p>[..] Kā redzu, atkal ir daudz izmantoti vārdi mīļvārdu formā [..]</p>	<p>2.3. Kad bērna vārds ir deminutīvā <i>Paulītis</i>, tad saprotams, ka tiek runāts par mazu, jaunu zēnu un izklausās pieņemami, patīkami. <i>Mammīte, sieviņa</i> tekstā skan sirsniņi, bet īstajā dzīvē cilvēki reti pielieto šādus deminutīvus ja vien tas nāk tiešām no sirds, savādāk tas izraisa samākslotas emocijas. 2.4. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem. 3. Šajā tekstā es izmantoju lietvārdus pa taisno bez tulkošanas risinājumiem.</p>
<p>MT G OZ3</p>	<p>Tomorrow the Christmas day ... has, we will have everything, he mumbles, Goes in a deeper contemplation, memory that wafts from the papers smell or maybe from the girl's kind eyes, perplexed mothers look, little boys unhappy face.</p>	<p>[..] Ziemassvētku dieniņa ... Christmas day yeahhh</p>	<p>2.3. Pēc mana skatījuma ir ņemtas emociju nianšes. 2.4 Jā,šķīta,ka dažus teikumus vajadzēja tulkot apgrieztā veidā. (“Sieviņa palika mājās,pēdējā mirklī pirms ceļa .... vēderā tāds žņaudzējs,ka taisni vai balsī jābrēc”)</p>
<p>MT H OZ3</p>	<p>– Tomorrow is a Christmas day ... there will be, everything will be for us, – he mumbles, falls into a deeper reflection, in a memory caused by the smell of a paper or maybe from the girl's warm eyes, confusing look of the mum, the smallest boy's unhappy face.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. [..] Kā arī tulkošanas sākumā aizdomājos, kā pareizāk tulkot personvārdu „Paulītis”, taču arī angļu valodas tulkojumā es šo vārdu tulkoju kā <i>Paulītis</i>, tikai bez garā patskaņa „ī”. 2.3. Deminutīvi vārdi šajos fragmentos lielākoties ir lietoti attiecībā uz bērniem – Paulīti, Imantu un Laimdotu, – tādā veidā, manuprāt, norādot uz šo bērnu bezpalīdzīgo situāciju un bailēm. Vārdi ar deminutīva nozīmi - „mammīte”, „Ziemassvētku dieniņa”, „sieviņa”, – manuprāt, šajā kontekstā ir lietoti ar drīzāk nievājošu, izsmejošu nozīmi un attieksmi. 2.4. Centos arī tulkojumā atveidot konotācijas, taču tā kā angļu valodā deminutīvi nav sevišķi izplatīti, tad nereti tulkojumā vārdu pamazināmo nozīmi nācās izlaist. Taču jāpiebilst, ka pārslasot savu tulkojumu tomēr guvu līdzīgu noskaņu, kā lasot oriģināltekstu.</p>

<p>MT I OZ3</p>	<p>It's Christmas tomorrow... we will have everything, – he mumbles, sinks deeper in his thoughts, memory, it was raised by the smell of paper or maybe by the girls soft eyes, the mothers puzzling eyes, the smallest boys' tiny face.</p>	<p>[..] Rītu Ziemassvētku dieniņa... mhh. ...tāds naivums... saklausāms ... šajā teikumā ... Vai angļu valodā es to varētu pārnest? ... Tomorrow is Christmas. Vai – tomorrow is Christmas day. It's Christmas tomorrow... [..] the smallest boys' ... the smallest boy's sad ... the smallest boys' .. facie nē, facie skaidrs, ka nebūs. The smallest boy's ... the smallest boy's tiny face? [..]</p>	<p>2.3. Es domāju, ka šajā tekstā deminutīvs tiek lietots, lai izveidotu ironiju un naivumu. Tik biedējošā situācijā, kad tiek nolaupīti bērni – manuprāt, tas piešķir domu, ka viņiem nebūs viss labi, kā to saka "vecis". 2.4. Jā, centos atrast vārdus, kas nav burtisks tulkojums, bet pārnes galveno domu.</p>
<p>MT J OZ3</p>	<p>"Tomorrow is Christmas day... we'll have everything," he murmurs, sinks into deeper reflection, a memory that has been wafted by the smell of the paper or maybe by the girl's warm eyes, the confusing look of mother, the little boy's sad face.</p>	<p>[..] Tomorrow is Christmas ... tā, dieniņa. Day. Diena mums ir vienkārši day, bet dieniņa. Paskafīsimies Googlē. Day diminutive – vai tāds vispār eksistē. Days of the week. Day diminutive. Mm. Laikam jau nav tāda. Day skatos Tildē, kādi varianti ir vispār. Nu jā, vārdam day nav nekas ne pielikts, ne arī kā citādi viņš būtu pārveidots. Tāpēc Tomorrow is Christmas day – jāatstāj, kā ir. [..] [..] sejiņa. Face tā tur deminutīvs. Paskafīsimies vispirms Tildē – sejiņa. Mh. Ir tikai seja. Labi, skatīsimies Googlē ... deminutive form of a ... of face. Vai vispār tāda ir. Diminutive, tātad definition. Varbūt small face var ... varētu teikt šinī gadījumā to, jo laikam face vārdam neko īsti izmainīt nevar. [..] Varbūt vienkārši little boy's little boy's sad face. Neredzu citu iespēju, kā tur savādāk, labāk varētu kaut ko pateikt. [..]</p>	<p>2.2. Grūtības radīja tieši deminutīvu tulkošana. 2.3. Šie deminutīvi raksturīgi sarunā ar vai par bērniem, tie izsaka pozitīvu, draudzīgu attieksmi, mīļumu. 2.4. Jā, lai gan dažos gadījumos arī tulkotajam vārdam šī deminutīva nozīme pazuda, jo nespēju atrast piemērotu risinājumu</p>
<p>MT K OZ3</p>	<p>"Tomorrow is Christmas day... all, we will have it all," he murmurs and falls into an even deeper state of contemplation, into a memory which has wafted from the scent of paper or maybe from the warm eyes of the little girl, the puzzling look of the mother, the sad face of the youngest of the boys.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.1. Salīdzinoši, šis fragments nebija tik tēlainis kā Skalbes pasaka, bet, neskatoties uz to, fragmentos bija iekļautas tiešās runas. Vārdu "Paulītis" es netulkoju tieši, bet nolēmu to atveidot kā <i>little Pauli</i>. 2.2. Tas noteikti bija vārds "Paulītis", kā arī pārtrauktie teikumi, kurus sacīja galvenais varonis – vecais vīrs.</p>

			<p>2.3.Šajos fragmentos ir pasvītroti deminutīvi, kuri man sagādāja problēmas. Autors šādi vēlējies atspoguļot to, kā vecais vīrs attiecās pret bērniem, kā viņš ar tiem runāja, kā viņš tos saudzēja, lai gan tas bija absurdi, jo viņš bērnus nolaupīja to vecākiem.</p> <p>2.4. Es centos atveidot autora stilu. Dažviet pārveidoju tekstu un pielāgoju to izteicienus mērķa valodas normām (taisni vai balsī jābrēc – <i>so much as to make you scream in pain</i>).</p> <p>3. Jautājums par autora stila atveidošanu – cik tas ir svarīgi vai nē? Tulkojot autoru darbus, es vēlējos atveidot autora rakstīšanas stilu, bet ne vienmēr varēju atrast iespējamus veidus mērķa valodā, kā to izdarīt (piemēram, deminutīvi).</p>
MT L OZ3	<p>“Tomorrow is a Christmas day.. we will have everything,.”- he mumbles, and suddenly sinks into a deep memory, risen from the smell of the paper or maybe the warm eyes of a girl, confusing mom’s look, or the sad face of the little boy.</p>	<p>[..] Ziemassvētku dieniņa ... nevar jau tā pārnest. Dieniņa. Rītu. [..] or the sad little face. Nē, sejiņa. ... Sad face of the little boy. Mazā puikiņas sejiņa nelaimīga. Sad face of the little boy.</p>	<p>2.2. Deminutīvi, piem. Paulītis, dieniņa utt.</p> <p>2.3. Šeit sīzētā ir bērni, līdz ar to parādās arī dmeinutīvi, kas rada mīļumu, nevainības sajūtu, mieru. <i>Sieviņa</i> izstaro mīlestību.</p> <p>2.4. Tāpat kā pirmajā tekstā, skatījos, kur var pielikt <i>little</i> vai <i>tiny</i> un tādējādi mēģināju radīt šo sajūtu.</p> <p>3. Varbūt ir kādas izstrādātas stratēģijas tieši deminutīvu tulkošanai no LAT – ENG?</p>
MT M OZ3	<p>– Tomorrow it’s Christmas day, and we will have everything.. we will. – he mumbles, and gets lost in deeper thoughts, from the smell of paper or maybe the girls warm eyes, mystifying mothers gaze, little boys sorrowful face</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Personvārdi, radīt atmosfēru.</p> <p>2.3. Lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarīt biedējošu stāstu vēl biedējošāku.</p> <p>2.4. Piedomāju, bet angļu valodā liekas vārdi ir pilnībā jāaizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piem. Nelaimīgo sejiņu, sorrowfull face.</p>
MT N OZ3	<p>- Tomorrow is Christmas... we will have everything, - he mumbles, sinks into deeper contemplation, in a memory that has been brought</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Šajā fragmentā dažviet bija garāki teikumi, kur bija jāpiedomā pie tā, lai tiktu saglabāts laiks, lai to neizraibina</p>

	<p>up by a scent of the paper or maybe the girl's warm look, mother's confusing stare, the smallest boy's <u>unhappy face</u>.</p>		<p>nepareizs pagātnes un tagadnes laiku sabiezējums teikumā, jo dažviet šie garie teikumi mulsināja. Protams, vietām bija grūti radīt tādu pašu noskaņu, un bija jāizvēlas piemēroti vārdi noskaņas saglabāšanai.</p> <p>2.3. Manuprāt, deminutīvi šajā tekstā vairāk piešķir tādu kā mīļumu, laipnību.</p> <p>2.4. Šajā fragmentā arī neesmu piedomājusi pie deminutīvu atveides angļu valodā, lai gan tagad skatoties materiālu, vietām tas ir iespējams ar aprakstošiem vārdiem.</p>
<p>MT O OZ3</p>	<p>“Tomorrow it is <u>Christmas</u>... we will have everything,” he mutters, by going into a bigger contemplation, memory which has been brought from the smell of the paper or maybe the girl's warm eyes, <u>mom's</u> puzzling look in her eyes, the boy's sad <u>little face</u>.</p>	<p><i>Bez komentāriem par deminutīviem.</i></p>	<p>2.2. Personvārdi, radīt atmosfēru.</p> <p>2.3. Lai radītu atmosfēru, ar deminutīviem padarīt biedējošu stāstu vēl biedējošāku.</p> <p>2.4. Piedomāju, bet angļu valodā liekas vārdi ir pilnībā jāaizstāj ar daudz spēcīgākiem vārdiem, piem. Nelaimīgo sejiņu, sorrowfull face.</p>

Studentu 2. tulkošanas eksperiments. Tulkošanas uzdevums un pēctulkošanas aptaujas anketa

Cienījamie pētījuma dalībnieki!

Liels paldies, ka piedalāties pētījumā!

Tulkošanas uzdevums sagatavots plašāka pētījuma ietvaros, un tā mērķis ir noskaidrot, vai un kā **“Ieteikumi jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”** palīdz tulkošanas procesā pieņemt lēmumu par tulkotāju rīcībā esošo tulkošanas risinājumu un izteiksmes līdzekļi lietošanu, lai angļu valodā pārnestu emocionālās attieksmes un nozīmju nianšes, kas latviešu prozas darbos izteiktas ar deminutīvu palīdzību.

Lai visiem pētījuma dalībniekiem būtu vienlīdzīgi nosacījumi, lūgums strādāt pāros un secīgi pa soļiem izpildīt dotās instrukcijas. Dalība pētījumā kopumā aizņems aptuveni 1,5 – 2 stundas Jūsu laika. Atcerieties, ka nav pareizo vai nepareizo atbilžu! Jūsu dalība pētījumā ir brīvprātīga un anonīma. Iegūtie rezultāti tiks izmantoti tikai pētījuma vajadzībām apkopotā veidā.

1. solis

Iepazīstieties ar “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”.

Ieteikumi jaunajiem tulkotājiem

deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā

Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvu ir daudz mazāk, un tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā, tāpēc literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu domu, nepazaudējot daudzās emocionālās nozīmes nianšes, vai atveidotu autoram raksturīgo stilu un noskaņu.

Ja tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam, ir pārliecināts, ka avotteksta autors ir mērķtiecīgi lietojis deminutīvu, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīļumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma nianši, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumā, iespējams pielietot dažādus risinājumus, protams, atbilstoši konkrētajam kontekstam.

- Lietot ar piedēkli darinātu deminutīvu, ja tāds angļu valodā eksistē, ietver sevī attiecīgo nozīmes nianši un iederas valodas plūdumā (*mommy, daddy, starlet*).
- Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, priedēkļus (*minicar, microelement*), vārda atkārtošānu jeb dublēšanu (*goody-goody*), strupināšanu (*Billy, Kitty*), atskaņas (*Waitie Katie*), salikteņus vai vārdsavienojumus (*baby corn*).
- Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai *little, small, tiny, petite*; mīļuma un sirsnības izteikšanai *sincere, dear, beloved*; līdzjūtības un žēluma izteikšanai *pitiful, poor*; nepatikas un nicinājuma izteikšanai *cheeky, brassy* utt.
- Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko un emocionāli izteiksmīgāko sinonīmu no lietvārdu, darbības vārdu, īpašības vārdu, apstākļu vārdu u.c. vārdu šķiru klāsta.

- Pārformulēt vai pārstrukturēt teikumu (rindkopu) un, piemēram, lietvārda deminutīva formā ietvertu emocionālo nozīmes niansi kompensēt citā teikuma vai rindkopas vietā, piemēram, darbības vārdam pievienojot apstākļa vārdu vai tml.
- Nebaidīties atkāpties no burtiskā tulkojuma, t.i., nevis censties kopēt avotvalodas vārdu un teikumu uzbūvi, bet gan pārformulējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, kompensējot zaudēto citās teksta vietās, izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā tulkojuma uzdevuma prasībām!
- (Ja nepieciešams paskaidrot, var izmantot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu utt.)

2. solis

2.1	Izlasiet Kārļa Skalbes pasaku “Bendes meitiņa” (skat. 1.pielikumu).
2.2	Strādājot pāros, iztulkojiet pasvītrotos pasakas fragmentus angļu valodā. Lai tulkojumā pārnestu deminutīvu nozīmes, pēc nepieciešamības izmantojiet iepriekš sniegtos “Ieteikumus jaunajiem tulkotājiem”. Tulkojumu veiciet WORD dokumentā. Lūgums tulkošanas gaitā veikt skaļdomāšanas dialogprotokola (<i>Think-aloud dialogue protocol</i>) audio ierakstu, fiksējot tajā savas pārdomas, lēmumpieņemšanas procesu, labojumus, iepriekš sniegto “Ieteikumu jaunajiem tulkotājiem” lietderību u.c. komentārus.
2.3	Analīzes vajadzībām lūgums piešķirt WORD dokumentam ar tulkojumu un skaļdomāšanas protokola ierakstam vienādu nosaukumus un kopā ar atbildēm uz anketas jautājumiem (skat. nākamsoļus) nosūtīt uz epastu vzane2021@gmail.com.

3. solis

3.1.	Izlasiet fragmentu no Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” (skat. 2.pielikumu). (Romāns ir sērijas “Mēs. Latvija, XX gadsimts” pirmais darbs — sakņots pirmajos lielajos satricinājumos Latvijas 19. gs. beigū un 20. gs. sākuma vēsturē.)
3.2.	Strādājot pāros, iztulkojiet pasvītrotos teksta fragmentus angļu valodā. Lai tulkojumā pārnestu deminutīvu nozīmes, pēc nepieciešamības izmantojiet iepriekš sniegtos “Ieteikumus jaunajiem tulkotājiem”. Tulkojumu veiciet WORD dokumentā. Lūgums tulkošanas gaitā veikt skaļdomāšanas dialogprotokola) audio ierakstu, fiksējot tajā savas pārdomas, lēmumpieņemšanas procesu, labojumus, iepriekš sniegto “Ieteikumu jaunajiem tulkotājiem” lietderību u.c. komentārus.
3.3.	Analīzes vajadzībām lūgums piešķirt WORD dokumentam ar tulkojumu un skaļdomāšanas protokola ierakstam vienādu nosaukumus un kopā ar atbildēm uz anketas jautājumiem (skat. nākamsoļi) nosūtīt uz epastu vzane2021@gmail.com.

4.solis

Pēc tulkojuma un skaļdomāšanas protokola ieraksta nosūtīšanas lūgums tiešsaistē aizpildīt anketu “Studentu anketa pēc tulkošanas uzdevuma veikšanas”, kas pieejama saitē
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSczLOT3oxTnTS9vC6tZ36CL3pqNM-Pt6ak7S843YzGRkDAMMw/viewform?usp=sf_link

Ja Jums rodas kādi jautājumi, lūdzu, sazinieties ar mani pa epastu vzane2021@gmail.com.

Liels paldies par atsaucību un ieguldīto laiku!

Tiešsaistes pēctulkošanas anketas jautājumi

1. Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?
2. Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildu nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsaprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?
3. Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)
4. Vai tulkošanas procesā izmantojāt “Ieteikumus jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”?
JĀ   NĒ
5. Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir JĀ, kā Jūs skalā no 1-5 vērtējat šo ieteikumu noderīgumu deminutīvu nozīmes nianšu atveidei tulkošanas procesā? Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir NĒ, pārejiet uz nākamo jautājumu.
6. Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!
7. Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts intervijā?
8. Lūgums sniegt informāciju par katru pāra dalībnieku pētījuma statistikai. Ja jautājumā piedāvāti vairāki atbilžu varianti, atzīmējiet katram pāra dalībniekam vienu visatbilstošāko atbildi.
Jūsu dzimums:
Vīr.   Siev.

Jūsu vecums:

Līdz 20

21-30

31-40

41-50

51 un vairāk

Kurā studiju kursā mācāties?

Bakalaura programmas 1.kursā

Bakalaura programmas 2.kursā

Bakalaura programmas 3.kursā

Bakalaura programmas 4.kursā

Bakalaura programmas 5.kursā

Maģistra programmas 1.kursā

Maģistra programmas 2.kursā

Jūsu dzimtā valoda:

9. Vai ārpus studiju programmas uzdevumiem esat tulkojis (-usi) daiļliteratūru?

Jā

Nē

Esmu tulkojis seriālus un mājaslapu rakstus

Skolā ir bijis jāveic pāris tulkošanas uzdevumu

10. Vai studiju programmas ietvaros esat apguvis (-usi) specializētu tulkošanas teorijas kursu, kurā detalizēti tiek aplūkotas un analizētas tulkojumzinātnes teorijas, tulkošanas pieejas, metodes, stratēģijas, risinājumi utt.?

Jā

Nē

Ja Jums rodas kādi jautājumi, lūdzu, sazinieties ar mani pa epastu vzane2021@gmail.com.

Liels paldies par atsaucību un ieguldīto laiku!

Studentu 2. tulkošanas eksperimenta dati

Mērķteksti (MT), skaļdomāšanas dialogprotokolu atšifrējumi *DTAP), atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

I. telpa (R1)

Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”

1. fragments AT KS1

MT R1 KS1	<p>The following morning, she went to the little cemetery to look at her father’s grave, but found it empty. Along the little cemetery, a tiny black river flowed. With bare, dried-out heaps of sticks three old black alder trees hung in the air. And what did she spot there? In the middle tree, with open arms, hung her father. Red shirt fluttering in the wind. In one had he held a bottle of hard liquor, in the other, a hangman’s knot.</p>
DTAP MT R1 KS1	<ul style="list-style-type: none"> - Man liekas, ka pirmais būtu... <i>The following morning, she went to the cemetery to apraudzīt look over. Pagaidām uzraksti look over.</i> - [...] <i>The following morning, ja?</i> - Jā, <i>she went to the cemetery to look at her father’s grave, but found it empty.</i> - Ā, un tad mēs domāsim how we doing the kapiņi, ja? Vai kapsēta, ai nē, all good. - Es domāju, vai look ir pareizi apraudzīt pārtulkot, bet man liekas, ka jā. Look over arī varētu tulkot. - Jā, man šķiet, ka tas labāk darboties, jo look at tas vienkārši būtu paskatīties. - Bet arī <i>look over</i> man liekas tāda kontekstā neizmanto. - Kādēļ? - <i>Look over</i> būtu, ja viņa kaut ko konkrēti meklētu. Apraudzīt ir vienkārši vairāk tā uzņemst aci, un <i>at</i> ir diezgan plaši pielietojams vārds, tāpēc tā nozīme arī tur tā... Labi, atstājam tagad vienkārši at. [...] - [...] <i>Along the graveyard? Ā, mēs ņemsim cemetery.</i> - Viens ieteikums viņai bija izmantot tos vārdus kā little, small. Varbūt, tad tas arī ir domāts. Jo par lielu kapsētu neteiktu kapsētiņa. [...] Angļu valodā tās mīkstina vārda register, izmantojot <i>little</i>. - <i>Along the little cemetery...</i> - Flowed a black river. - I would say <i>like a black river</i>. [...] - Tur ir upīte, nevis upe - So like... Small. <i>Small river flowed</i> - Or a tiny black river varētu. Nebūtu labāk <i>Along the little cemetery, flowed a tiny black river</i> nevis <i>a tiny black river flowed</i>. - It’s more poetic thats why I think. [...] Ar kailiem, nokaltušiem žuburiem. <i>Pauze.</i> - Žuburi var pieņemt takā zari kokiem. Melnalkšņi ir arī koks. - [...] Nu, mēs taisām, kaut kāds zars ne? Būtībā tas žuburs, or no? - Jā. Var rakstīt. [...] <i>With bare...</i> Nokaltis - <i>Dried out</i> - Jā, <i>with bare dried out heaps of sticks</i>. - [...] <i>Heaps?</i> - Tie žuburi ir tādu zaru kopiena vairāk, bet... [...] <i>Three old dot dot dot hang in the air</i> - I need to find melnalkšņi? - Tas ir <i>common elder</i> or <i>black alder</i>. Vari rakstīt <i>black elder trees</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Three old black alder trees</i> - <i>And what did she saw there, see there?</i> Ieraudzīja, <i>what did she spot there</i>, jo viņa konkrēti ieraudzīja kaut ko. - Vidējā kokā izplestām rokām bija iekāries viņas tēvs. - <i>In the middle tree, with open arms, hung her father. Red shirt</i> plivināties - <i>Flew in the wind</i> or no? - <i>Fluttered in the wind</i> - <i>A red shirt</i> vai no just <i>red shirt</i>? - Man liekas, ka ir just <i>red shirt</i>, jo pēc konteksta ir skaidrs, ka tas ir viņa. - Kinda gribās, lai ir <i>his red shirt fluttered</i>, tad arī latviski būtu... - Tad vairāk tāda pauze arī ir. - Jā, it's like <i>Red shirt flutter in the wind</i>, jā, makes sense. - varētu tos pat apvienot. [...] <i>Red shirt</i> nevis <i>fluttered a red shirt fluttering in the wind</i>, tad labāk <i>Red shirt fluttering in the wind</i>. - Why? - Jo tajā brīdī... - Nu jā, plivinājās - Jā, <i>so fluttering</i> nevis... - I guess, tad jau tik pat labi if we all so do... iepriekšējā teikumā arī - iekāries viņas tēvs. <i>Hanging her father</i>, tad jau visi tā. Why just this sentence? - [...] <i>Fluttering</i> būs labāk. - Okey, bet what about the previous sentence? I can see, why you want the <i>fluttering</i>, vienkārši. - Nu jā, bet labi, tad to pēc tam. - Vienā rokā viņa bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs. - <i>In one hand he held a bottle of...</i> - <i>vodka</i>. - Man liekas, tas viņiem varētu būt <i>moonshine</i> pat - I see percentage wise it's not. Because <i>moonshine</i> is very very high in percentage. - Jā, bet iedomājies to exitu ar... Man liekas, ka viņa varētu nebūtu. [...] Es vienkārši pēc konteksta gribētu domāt, ka tas ir <i>moonshine</i>, jo latviešu tulkojumā otrādāk nebūtu, ja vien neteiktu kandža. Kandža neteiktu tādā kontekstā grāmatā. - <i>Moonshine</i> is unaged whiskey so it doesnt work at all - Nu, oke labi. [...] its a higher proof of liquer man rakstīts. - I just googled further. [...] <i>So in one hand or in the one hand</i>. - <i>In one had he held a bottle of</i> var rakstīt <i>hard liquor</i> vispār, [...] - [...] - Karātavu valgs <p>Kkarātavu virve, viņš pakārās, kapēc viņam rokā būtu virve. [...] <i>In the other a hangman's knot</i> var rakstīt.</p>
--	--

2. fragments AT KS2

MT R1 KS2	<p>The little girl went out in the blooming field. And every tiny blade of grass was as good to her as a green mommy. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor a fluffy pillow. But the flowers gave their fringed shoulder blanket, and the moss their brown little pillows. "My, there is a bed under every root and stem," the girl wondered. That morning, she strode along the field, and to no one had these flowers smelled so good than to the Executioner's little girl. And not even to the king had these flowers bent so kindly.</p>
DTAP MT R1 KS2	<p>26:09</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meitiņa, drošvien probably again <i>the little girl</i> - [...] Vienīgais iemesls, kāpēc tur <i>girl</i> neder, jo angļu valodā mēs jau esam viņu pieminējuši. Izmantot definite article... - <i>The little girl</i> izgāja ziedošā pļavā... - <i>Went out in the blooming field</i>.

- Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa.
- *Blade of grass* tur ir domāts, takā viena zālīte. Zālīte ir deminutīvā formā, bet tas man liekas ir tieši domāts, ka viena zāles stiebrīņa, stiebrs. Tāpēc arī tā.
- Jā, tieši tā. *And every blade of grass was as good as zaļa māmuliņa.*
- *Was as good to her.*
- *Was as what?*
- *Was as good to her*, jo zālīte tai bija tik laba
- Kur palika zaļā māmuliņā?
- Paga, tas ir teikuma beigās. Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa...
- Ā, tad *every bit of grass was...*
- *As good to her as.* [...]
pauze
Good to her as green mommy...
- *As a green mommy.*
- *And every tiny blade of grass*, tas arī liekas liek uzsvāru uz to zālīti tieši. Mēs arī neizmantojam *little* atkārtojumam. Raksti, *she was sad and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor pillow.*
- Bet atkal spilventiņa, [...] spilventiņi in english?
- [...] ideju pārmainīt bišķīt nozīmi, bet tur arī to register mīkstinā vārda, pievienojot piemērām klāt *nor fluffy pillow.* [...] nevajag pievienot atkal *little* vai *tiny* un tā. [...]
Pauze
- *The flowers gave her...*
- *Gave their.*
- *Gave their thorny* bārkstainās villaines.
- Bārkstainās?
- *Thorny* es domāju.
- Isn't that like *ķip* when it's asi, ērkšķainas.
- Kā tad citādāk?
- Bārkstis is completely different thing, it's like uz spilvena galiem, you know. How do I explain what bārkstis is?
- Nē, nevajag paskaidrot, vienkārši pasaki kā tulkot.
[...]
- *Fringe?*
- Tas nav.
- Kas tad ir villaines?
- [...] fringey?
- Nē, *their fringed* un tad villaines.
- Bet bārkstainās nevis bārkstis. *They give their bārkstainās* villaines
- Jā, tāpēc *fringed.*
- [...] Tagad padomāsim, kas ir villaine. Ā jā, because this ir literally a Latvian un lībiešu lieta, it's very specific to us. Kaut kāds palags reāli apmesties. Tā ir plecu sega, because villaine ir *ķip* taisnūra nešūta plecu sega, so it's like shoulder blanket.[...]
- Jā, rakstām.
- Un sūnas savus brūnos spilventiņus - *And the moss their brown spilventiņus.*
- Man liekas, ka šeit var izmantot - *and their brown little pillows.*
- Spilventiņi ir more like *pads.*
- *Pads?* [...] Bet pēc konteksta..
- Pēc konteksta it doesn't work.
- Es saku *brown little pillows.*
- Vai, te jau ir *gulta* zem katras... Vai, can be like *wow* or something like that.
- Nē, tas ir *my vairāk* domāts.
- [...]
- Vienkārši - *my, there is a bed under every...*
- Again, *blade of grass? Tiny blade of grass?*
- Nē, tā neteiktu dialogā [...].

-[...]

- Man liekas, ka te nav domāts tieši zāle vairāk.

- What? it is meant as grass.

- Bet skaties, Bet puķes tai sniedza un sūnas sniedza, vai te jau gultas zem katras zālītes. Ja viņa runā par tikai zālīti, tad, kāpēc iepriekšēja bija minēts tas, ka, puķes arī dot savu segu un sūnas dot savu spilvenu.

- Jā, bet those things don't exist without grass around them.

- Nu jā, es nesaku... bet viņai nav domāta tikai par zāli, bet par to dabu, kas ir uz zemes. Tāpēc es domāju, to tulkot bišķīt plašāk. *Under every green thing*. Bet vajag izdomāt kā to pateikt precīzāk, bet takā dabas velti. Zem katra zaļuma vairāk.

Ilga pauze. Uzraksti, there's a bed under every root and stem. Tas tāds izteiciens par augiem. [...] The girl wondered. [...] She strode along the field.

- *Along?*

- Takā nesaka *she strode the field*.

- *Crossed the field*.

- Nē, viņa staigāja pa pļavu. She would cross, she would exit it.

- No, like a *cross*, nejau she crossed.

- Viņa staigāja pa pļavu, nevis viņa izgāja no pļavas. Saproti?

- Yes, walk across.

- Nē, es saku *she strode along the field*.

- Sure.

liela pauze

And to no one had these flowers smelled. I wanna say so good, jo latviski vienkārši smaržoja, bet tas ir arī domāts, ka labi smaržoja...

- Why wouldn't they be? Why wouldn't flowers be smelling? What?

- Nē, es saku par to, ka tur vienkārši raksfīts smaržoja un angļiski tiešā tulkojumā es teiktu vienkārši smelled...

- In english, ja smaržo, then it's a good thing. then it smells good.

pauze

- Man liekas, ka nevis *as to*, bet *then to*

- Why not *as*?

- Tā būs kinda pareizāka konstrukcija, manuprāt.

- Why? I mean let's say like "it wasn't as good to anyone as to me" or something like that.

- Nē, tas *as to* tas kaut ko citu norāda, manuprāt.

- Kā mēs tulkojam bende?

- Man liekas, ka to netulkojot, tas vairāk kā proper noun tur pat skaitās.

- Which one? Which word?

- Bendes meita ir bende... Nu tas nav iekšējs vārds ar vietu vai... Bende bija viens bende un tad bija meitiņa. Jā, Bende bija cilvēks. Nezinu, vai Bendi vajag tulkot.

- Tas ir *executioner* būtībā, bet es nezinu...

- Nu jā, maybe. Nu labi, jā, tad varam tulkot.

- *Little daughter* or *girl*?

- *Little executioner's girl*?

- Why?

- Kāpēc nē?

- Because then it's *little executioner*.

- No, *Executioner's girl*.

- Yes, it still works as *little executioner*. Why can't we do *Executioner's little girl*?

- Labi, jā.

- And also yeah just hear me out on the *as*. I mean *then* also work, but like "*to anyone had these flowers smell so good as to the executioner's little girl*." [...] *as* works as well

- Nē, man nepatīk tas *as to*, because it denotes something else I feel like.

- I think it's a direct translation like, no one liked it the same way I do or like...

	<p>- Nē, es te skatos, ka Cambridge arī rāda <i>as to</i> is used as about [...] <i>As to</i> ir viena nozīme kā about.</p> <p>- Tai Rītā , mēs aizmirsām pievienot.</p> <p>- Well, <i>On That morning</i>, tai rītā. <i>On that morning</i> or do you want to put <i>Morning on that</i>.</p> <p>- Nē. [...] Varbūt to <i>That morning</i> likt teikuma priekšā, vienkārši <i>That morning, she strode along the field</i>, jo beigās teikuma izklausās nedabiski.</p> <p>- Paga, tu gribi likt <i>On that morning</i> sākumā?</p> <p>- Nē, vienkārši <i>That morning</i> sākumā, it will keep the flow of the sentence better.</p> <p>- Yeah I see whatchu mean, but I feel like it doesn't change any sort of flow.</p> <p>- No, it does, because... It adds unnesecary information at the end of the sentence un tad tas ievēlās, tas teikums. "<i>She strode along the field, and to no one had these flowers smelled so good than to the Executioner's little girl on that morning</i> at five o'clock."</p> <p>- No, just read it differently. Don't read it like a calculation, read it like "<i>On that morning</i>... Because it accentuates the fact that to that girl on that morning nothing smelled better. That's the way.</p> <p>- Es nepiekrītu, bet labi varam atstāt.</p> <p>- Fine.</p> <p>- And <i>not even to the king had these flowers bent so kindly. -to the?</i></p> <p>- Jā, drošvien. Varbūt <i>knelt so kindly?</i> Nē, labāk <i>bent</i>. [...] Zālītes arī, manuprāt, ir domātas tādā plašākā nozīmē kā visi tie augi. Tāpēc varbūt <i>flowers</i> arī der, bet ja tev ir citi varianti.</p> <p><i>liela pauze.</i></p> <p>Es domāju, tajā pēdējā tekstā. Tur kur mēs rakstījām <i>the executioner's little girl</i>, varbūt <i>Executioner's</i> likt capitalized pirmo burtu, nu kā called for noun, jo teksta viņš pārsvarā vislaik iet Bende, šitas bende, tas...</p> <p>- because it's a character, you know?</p> <p>- nu jā, tāpēc es arī domāju.</p>
--	---

Osvalds Zebris "Gaiļu kalna ēnā"

1. fragments AT OZ1

MT R1 OZ1	<p>The youngest boy, Paulītis, cries loudly, and, while the hotelier, with a frown on his pale forehead, leers at the weird group and runs a finger through his journal, sniffles the bravest one: Imants. "Can't you see, we ain't well." Laimdota doesn't understand why the servant doesn't see it.</p> <p>"The wifey stayed home, at the last moment before heading on the road ... such a knot in the stomach, almost makes one want to yell one's heart out." The brunet murmurs, snickers, but it is obvious that the passer-by's wife's aches were of no concern to the hotelier.</p>
DTAP MT R1 OZ1	<p>1:19:56</p> <p>- Mazākais puika, Paulītis... [...] <i>Smallest boy</i> vai <i>the youngest boy?</i></p> <p>- Es biju domājis, <i>the youngest</i>. [...]</p> <p>- Nu jā, jo latviski neteiktu jaunākais puika vienkārši mazākais also says about age.[...]</p> <p>What are we doing with Paulītis?</p> <p>- Pagaidām liekam...1:20:18</p> <p>1:41:19</p> <p>- Sieviņa palika mājās, pēdējā mirklī pirms ceļa.</p> <p>- <i>The wifey</i>.</p> <p>- <i>The wifey</i>...I don't know. Can we say <i>the wifey?</i> Is that like...</p> <p>- Man liekas, ka jā. Tā jau arī ir domāta sieviņa.</p>

	- Jā, that's true. Yeah, people do say that. Not just like in informal, but yeah. [...] <i>The wifey stayed home, at the last moment? At the last moment before going on the road, or no? [...] Heading on the road, yeah that's good.</i> 1:42:45
--	--

2. fragments AT OZ2

MT R1 OZ2	<p>“The fourth floor, to the right. Will the sir have a suitcase, other luggage?”</p> <p>“No, we’ll have ... ” the man stutters, “everything brought tomorrow. Such chaos.”</p> <p>Paulītis vocally cries out again. Laimdota vigorously pulls at his little hand, but the man’s grip is strong.</p> <p>“What’s wrong, sweet Paul? Just a little bit longer and we’ll be there. Mommy will be here in the morning, too.” They turn to the right and enter a much darker stairwell.</p>
DTAP MT R1 OZ2	<p>1:52:06</p> <p>- Paulītis atkal skanīgi ieraudas. [...] <i>Cries out skanīgi</i> it's like loud but like... - <i>vocally?</i> - jā, <i>vocally</i> that's a good one.</p> <p>1:55:01</p> <p>- Nu ko tu, Pauliņ, how do we say that? [...] Nu ko tu, Pauliņ... Paulīt, ahh. - Varbūt vienkārši nu ko tu - <i>what's wrong.</i> - Ye, ye, ye, true. [...] - Es biju domājis to Paulīt arī... Tas arī ir deminutīvs. Pārtulkot bišķīt. - <i>Little Paul</i> or something like that, <i>sweet Paul?</i> - Jā, varam tā. - [...] Lai nav tas <i>little</i> vislaik... Jo tur ir arī ķip if it's cute vai nu ķip tāds.... Varam tādu. - 1:57:13</p>

3. fragments AT OZ3

MT R1 OZ3	<p>“Morrow's Christmas ... alright, it will all be alright.” He drummed, sinking deeper into his contemplations, memories, born from the scent of paper or maybe the girl’s warm gaze, the mother’s confusing look, the youngest boy’s sorrowful little face.</p>
DTAP MT R1 OZ3	<p>1:58:51</p> <p>-Rītu <u>Ziemassvētku dienīna</u>. Kapēc rītu? Is that a misspell... [...] - Nē, tas ir ar izteikšanos. - [...] - Es izlaižu to sākumu, nevis <i>tomorrow's</i>, bet... - <i>morrow?</i> - Jā, <i>morrow's</i>. - [...] pauze. People just say <i>Christmas</i>. Because, ja tā būtu Ziemassvētku vakars, tad tas būtu Christmas eve, but Ziemassvētku dienīna ir just <i>Christmas</i> [...]</p> <p>2:04:10</p> <p>-mazākā puikas nelaimīgās <u>sejiņas</u>. - <i>youngest boys unhappy little face</i> -[...] <i>sorrowful</i>... Sejiņa, kā mes tulkojam sejiņa. - Probably <i>face</i>, bet es nezinu. - <i>Little face?</i> - [...] - Nu jā, būtība ir 2 stratēģijas, piemēram, mēs pievienojam klāt tos īpašības vārdus vai mēs bišķīt pārmainam nozīmi, un izmantojam kaut kādus expressionus. 2:04:59</p>

Kārlis Skalbe "Bendes meitiņa"

1. fragments AT KS1

MT R2 KS1	The next morning she went to the cemetery to see her father's grave, but found it empty. A small black river flowed past the tiny cemetery . There were three old black alder trees hanging in the air with bare, withered branches. And what did she see there? From the middle tree, her father was hanging with outstretched arms. The red shirt fluttered in the wind. He had a bottle of brandy in one hand, a gallows' string in the other.
DTAP MT R2 KS1	01:35 - Upi, es vēl domāju upīti, vēl varētu būt <i>a little black river</i> , bet tad atkārtotos no <i>the little cemetery</i> , varbūt <i>tiny cemetery</i> or something like that? - [...] Es esmu uzlikusi, ka ir <i>small black river</i> un <i>tiny cemetery</i> - [...] Tā doma latviski, tajā tekstā ir par to ka gan kapsēta, gan upe ir maziņas un tāpēc viņas deminutīvā tāpēc... <i>Small</i> , vai, <i>little</i> , kas tev labāk patīk? - Nu es vispārīgi domāju... [...] Ir kaut kā parasti, sāka par mazām upēm angļiski man liekas tieši. - Varētu pieņemt to, kā strauts, bet man liekas, ka tur tikai tas. Bet, man liekas, nav nekas tieši par mazām upēm, kas nav īsti arī strauts. - Bet šeit tas ir domāts, kā strauts? - Varbūt... Es nedomāju, ka te domāts kā strauts. - Jā, te ir maza upīte sanāk, kas ir... - Nē, tur ir kaut kādi vārdi. Es redzu, ka ir kaut kāds vārds <i>rivuret</i> , bet es neesmu tādu dzirdējusi. - Man liekas, ka vajag vienkārši pieliek klāt <i>small</i> vai <i>little</i> . Jāizdomā, kurš labāks ir. - Un <i>rivuret</i> ir tākā <i>very small stream</i> - ļoti mazs strautiņš. Tāpēc man liekas, tas ir pārāk daudz, tajā man liekas <i>A small black river flowed past the tiny cemetery</i> , jā. Tāpēc, ka tā doma ir, kad viņi maziņi, vismaz es tā uztveru. Tāpēc, ka kaut kādas lietas var būt kaut kāda mīļa sajūtu pret kapsēta. - Nē, nu man tieši tāpat šobrīd. 04:01

2. fragments AT KS2

MT R2 KS2	The little girl went out into a blooming meadow. And every little herb was as sweet as a green mommy . She was tired and wanted to sleep, and she didn't have a blanket or a pillow. But the flowers gave her their fringed shawls and the mosses their little brown pillows . "Oh, there's a bed under every blade of grass ," the little girl wondered. She walked through the meadow, and for no one did flowers smell like they did for the hangman's daughter that morning. And for no one did blades of grass bend so kindly, not even the king himself.
DTAP MT R2 KS2	04:01 - [...] Man liekas, tā ir diezgan liela problēma par to, kā iztulkot <i>meitiņa</i> . Jo... - Tieši... Viņi tieši šeit ir domājuši, vai kā <i>maza meitene</i> vai kā vienkārši <i>meitiņa</i> , kura ir tā <i>bendes meita</i> . [...] - Abi divi. Tur ir abi divi tāpēc, ka tur ir.. Tu zini, ka tā ir bendes meita, bet tur nevarētu... Bet angļiski tu neteiktu vislaik <i>the daughter or the little daughter, the little daughter</i> . Tas būtu... Tas nebūtu īsti skanīgi, līdz ar to, man liekas, mēs varam izdarīt savādāk, ka mēs nepieņemam to, ka viņam pret viņu... Uz viņu vienmēr atsaucas kā pret meitiņu nu <i>to daughter</i> , bet tad, ja būtu sākumā, tu vari pateikt, ka bendes meita pavisam vienkārši - <i>it's the girl or the little girl, girl</i> ... [...] jo dīvainas sāpes. - Es domāju, ka tur tieši varētu, nu tas, ka <i>little girl</i> - vienkārši maza meitene. Visticamāk. - Viņa ne gan vienmēr, man liekas ir maza, bet jā. Nu ja. - Nu man liekas, viņi visi caur pasaku tiek uzskatīts kā maza meitene. - Nu ja. Un tad varētu - <i>every little</i> un katra zālīte? Un es uzrakstīju <i>every little herb</i> šinī gadījumā un tos par zālīti es darīju tā, ka tās zālītes, viņas atkārtojās vairākas reizes, bet,

man liekas, ir katrā reizē, arī bija savādāks konteksts. [...] pirmajā teikumā, katra zālīte bija domāts no katras, tas augs

- Tas takā stiebriņš.

- Nē, man liekas, stiebriņš te nav domātas, man liekas, te ir tieši domāts katrs, tas augs un pēc tam.

- Un pēc tam tur, kur ir tiešā runa, vai tā jau gultos zem katras zālītes, tur, man liekas, ir domāts katrs stiebriņš un arī pēdējā ir domāts katrs stiebriņš, bet man liekas, tajā pirmajā teikumā par tā zālīte tur ir domāts katrs augs.

- Bet vai *herb* būtu pareizais vārds?

- Es nezinu īsti.

- Nu man tieši tajā vietā nav deminutīvs vispār kā tāds. Es to vairāk uztvēru kā katrs stiebris, tāpēc man... Es teiktu, ka mani bišķi nepareizi.

- Nu, a kas tev ir?

- Man vienkārši bija tas, kas tev ir lejā - *blade of grass*. Un galvenais tur, kur tev ir tiešā runa, man tur ir *tiny grass*. Es nez vai, tā saka vispār.

- Man liekas tas neizklausās pārāk labi. Jā, redzi, te „piem... *Herb* ir meaning tā kā botāniski tā ir tā *paparde*, bet, vispārīgi *herb* is *any plant with leaves, seeds or flowers used for flavouring food, medicine or perfume*. Man liekas tas tā, kā strādā.

- [...] Atstāj.

- Oke, un tad tā bija tik labi kā zaļa māmulīņa - *was as good as a green mommy?* Es īsti latviski to teikumu arī nesaprotu.

- Nu es tā esmu uzrakstījusi, bet vai tā ir tāda pati nozīme? Ir labs jautājums.

- Vai varbūt vienīgi, ka varētu tad *good* nebūt *good*, bet tā kā *sweet*, jo man liekas, tad tā kā "Ai, laba māmulīņa" Takā tu nesaki *good mother*, tas takā ir nu, ka viņa ir laba māte kā laba, bet te ir domāts labi, bet tādā ziņā, ka viņa ir mīļa.

- A, tad jā, tad jā, tad jā.

- [...] Es nezinu, vai *sweet* ir tas labs... Pareizais vārds. Varbūt kaut kas cits.

- Nu, bet iespējams ir labāk nekā *good*.

- Nu labi, tad rakstam to, un tad atstājam to *mommy* then. Nu jā, un tos spilventiņu, vai tur vispār vajag atstāto deminutīvu?

- Nu esi uzrakstīju *small pillow*, bet es nezinu vai tas ir vajadzīgs tur.

- Sevišķi šitajā pirmajā teikumā, kur tas spilventiņš ir. Tur tā kā, nu man liekas nebūtu... Nu, spilventiņi latviski okey, bet kāpēc viņiem būtu jāspecifio, vai tas, ka tur... *She didn't have a blanket or a small pillow*. Tur viņai vienkārši nebija... Nu, tas nav tas svarīgākais, man liekas, tur vispār.

- Ā, nu.

- Nav.

- Iespējams.

- Nu es personīgi tur neatstātu un tad pēc tam...Pēc tam tur, kur ir tās... Tās sūnas deva savus brūnos spilventiņus. Tur var būt like *mosses their little brown pillows*.

- Man vispār ir, tas varbūt pat nav pareizi, bet *brown no, little brown pads?* Vienkārši skatījos, ka *pads* arī nozīme spilvens angļiski kinda.

- Jā? Bet takā... Es nezinu.

- Nu, nu sūnu *pads* maybe it makes sense.

- It makes sense, bet man liekas te ir tā doma, ka, nu, tieši uzsver, ka tās sūnas viņai ir tā kā spilvena vietā. Nu, ka, ka, jo jo tāpēc, ka tāda pārāk tiešām to pārnesto to nozīmi, ka tās, tās, tās puķes deva, tās villaines es viņas iztulkoju kā *shawls*. Un, un, un un ka, ka sūnas deva tos spilvenus tieši.

- Nu tas tā kā tur it domāts, ka iepriekš pieminēja par spilvenu, ka viņai nebija un pēc tam ka spilvens bija, tad nu laikam jāatstāj.

- [...] Man liekas, ka it makes varbūt more sense. Un tad, jā, tad man tajā tiešajā runā ir

- *every blade of grass?* Tāpēc, ka tur tieši tā zālīte, man liekas, ir domāta, nu katrs stiebriņš. Es to tā saprotu.

- Nu, es jau pieminēju, ka man ir *tiny grass*, bet tālāk man galīgi...

	<p>- Tas īsti neskan, man liekas. Nav īsti labs arguments, bet man liekas tā nesaka - <i>tiny grass</i>. Man liekas tā saka, ja tā zāle, nu... Tas implication, kas man rodas prāta ir tas, ka tā zāle ir īsa, ja viņa ir tāda.</p> <p>- Nu labi, ja izmantotu to ko es teiktu, tas kaut kādā veidā arī zaudētu teksta ritmu, man liekas.</p> <p>- Arī. Tad atstājam <i>blade of grass</i>?</p> <p>- Jā.</p> <p>- Okey. Un tad <i>little girl</i>..</p> <p>- Jā, tas pats. [...] Vot, tālāk... Es tieši...</p> <p>- Es te atstāju, ka viņas <i>daughter</i>, ko tu teici?</p> <p>- Es tieši arī nezināju, ko debatēt par, amm, tas ka bendes. Es nezināju, kur par pareizo vārdu varētu izmantot, tapēc ka tur bija vairāk.</p> <p>- Es ieliku <i>hangman's</i>, tāpēc ka iepriekš bija iepriekš bija takā bija par to, ka viņš karājās, viņam bija karātavu valgs. Līdz ar to viņš bija tas, kas, nu, pakar, pakāra cilvēkus, un tur bija pēc konteksta, bija arī <i>hangman</i>, kas ir takā, bende, kas pakar cilvēkus. Līdz ar to, man liekas, es izvēlējos to.</p> <p>- Jā, es sapratu tavu domu.</p> <p>- Un tad šeit es ieliku <i>daughter</i>, tāpēc ka, nu, pēc konteksta tas ir <i>daughter</i>. Un man liekas, ja es tulkotu, visu tekstu tad iepriekš arī ieminētos, ka tā <i>little girl</i> ir viņa <i>daughter</i> un tad tas arī lasītājs to saprastu.</p> <p>- [...] Jā, un te neko nevajag ar deminutīvu darīt.</p> <p>- Jā, es arī to domāju.</p> <p>pauze</p> <p>Jā, un tad te, es vienkārši atstāju <i>grass</i> arī bez deminutīva. Bet es nezinu, kā tu to domā?</p> <p>- Sarežģīti pateikt, tāpēc ka to ko es biju domājusi, tas arī ir galīgi nepareizi un par to vēl varētu....</p> <p>- Ko tu biji ielikusi?</p> <p>- Tas, kas nepareizi skanēja jau arī iepriekš - <i>tiny grass</i>.</p> <p>- Nu ja. [...] Jā, varbūt tur vēl varētu ielikt <i>blades of grass</i>. [...]</p> <p>- Varētu, ja tur doma ir tieši tāda, ka tie katri stiebriņu locījās.</p> <p>- Nu, kas vēl te var locīties. [...]</p> <p>- Nu jā, ja tas ir svarīgi pieminēt, tad jā.</p> <p>- Nu, tur ir arī īstenība uz interpretāciju, man liekas. 14:40</p>
--	--

Osvalds Zebris "Gaiļu kalna ēnā"

1. fragments AT OZ1

MT R2 OZ1	<p>The smallest boy, baby Pauls, cries out loud, and while the hotelier, peeping at the strange company through his pale forehead, drags his finger in his magazine, the bravest one, Imants, also whimpers. "Can't you see, that we are not alright?" - Laimdota does not understand how the porter does not notice this.</p> <p>- My dear wife stayed at home, at the last moment before the road... such a gripe in the stomach that one would have to scream out loud, - the dark-haired man mutters, gives a little foolish laugh, but it is obvious that the hotelier does not care about the ailments of the wives of passers-through.</p>
DTAP MT R2 OZ1	<p>14:44</p> <p>- Par to Paulīti es ilgi domāju un nu, jo, nu, tu nevari iztulkot. Man liekas, jo es domāju, ka varētu takā pateikt, jo man liekas, ka saka kipa Paul ira, ira, konkrētus tie deminutīvi angļiski. Un tu vari pateikt Pauly, vai kaut kas tāds, bet liels bet, kad bija tāpēc, ka pārējie visi vārdi ir ļoti latviski, kurus nevar tā angļiskoti īsti. Piemēram, Laimdota tur īsti neko nevar izdarīt, vai Imants. Līdz ar to, man liekas, tas nebūtu īsti iederīga, ja tur paliek vārds Laimdota, tad tur paliek vārds Imants un tad pēkšņi Pauly vai kaut kas tāds. Tāpēc es iztulkoju kā <i>little Pauls</i>.</p> <p>- Es viņu bija atstājusi kā Paul, bet es biju pielikusi klāt <i>baby Paul</i>. Ja ir iespējams, es pieņemu, ka tas puika ir mazs bērns, tā kā diezgan mazs bērns.</p>

	<p>- Viņš ir diezgan mazs bērns, bet viņš nav mazulis, bet tikai dažreiz viņi saka, ka ģīpa baby sister...</p> <p>- Ķīpa Paulītis, tas ir iesauka, un tajā pašā laikā <i>baby Paul</i> angļiski, arī varētu būt kā iesauka, kas ir palikusi piemēram, jo tur iepriekš tā teica. .</p> <p>- Es nezinu, kaut kas par to man nepatīk, bet es nezinu, man nav īsti tāds baigais arguments. Nu jā, <i>baby Paul</i>, labi, lai ir <i>baby Paul</i>. <i>Baby Pauls</i>, nu es tulkotu <i>baby Pauls</i>, tāpēc ka takā...</p> <p>- Latviski.</p> <p>- Jo jā, ja tur tie pārējie tie vārdi ir tādi, kas nav tulkojami, jo vienu vārdu iztulkot tas nebūs īsti sakarīgi, man šķiet.</p> <p>- Jā, oke.</p> <p>- Kā tu iztulkoji viesnīcnieks, es atradu kaut ko par <i>hotelier</i>, bet es nezina, vai tas ir pareizi.</p> <p>- Es biju arī tā no sākumā atstājusi, bet vēl viens variants būtu <i>inkeeper</i>, bet nu es nezinu.</p> <p>- <i>Inkeeper</i>, man liekas, ir senākām tiešām tiem takā ceļmalas krogiem un <i>hotelier</i> nozīmēja, jā, es tikko iegooglēju meaning <i>hotelier</i> ir takā - a person who owns or manages a hotel. So he manages a hotel, so if we like... Bet, jo man sākumā arī bija tas <i>inkeeper</i>, man likās, ā, tas ir okey. Bet tad es sapratu, takā, tas nav īsti priekš tās konkrētās setting. Ā, un tad ir tas kalpotājs, un ko tu tur ieliki? Man liekas, <i>servent</i>, [...] tas nav īsti pareizi.</p> <p>- Man ir tāpat šobrīd.</p> <p>- Man liekas, tas nav...</p> <p>- Kādi varētu būt sinonīms tam vārdam īstenībā?</p> <p>- [...]</p> <p>- <i>Handmaid</i>?</p> <p>- <i>Porter</i>?[...] Bet, vai arī, es reāli nesaprotu, vai tas ir domāts tas pats tas viesnīcnieks, vai kāds cits cilvēks?</p> <p>- Tā, kā tur ir izmantots kalpotājs, man liekas, ka tur ir vairāk domāts kā viesnīcā kalpotājs, kas ir speciāls cilvēks.</p> <p>- Nu jā, bet vai tas kalpotājs ir domāts tas pats viesnīcnieks, vai tas ir vēl kāds cits darbinieks.</p> <p>- Domāju, ka cits.</p> <p>-[...]Tad varētu būt <i>porter</i>, [...], <i>porter</i>, man liekas, ir tas kas nes tās visas lietas, nes tās visas somas un tā tālāk. Un drošvien arī tur stāv un gaida kaut ko.</p> <p>- Vēlviens variants ir arī <i>butler</i>, bet es nezinu.</p> <p>- <i>Butler</i>, man liekas, ir tieši priekš mājām tieši [...] <i>Porter</i> ir tieši viesnīca specific. [...]</p> <p>Un tad sieviņa, es iztulkoju kā <i>my dear wife</i>, jo, tāpēc man liekas, ka tur tieši tas takā mīļums parādīts. [...]</p> <p>- [...] Pareizi, tāpēc ka tas, vecais vīrs vai kas tur pa cilvēku, viņš runā par savu sieviņu. tāpēc tas liekas loģiski.</p> <p>[...]</p> <p>- Caurbraucēji es iztulkoju, kā <i>passers-by</i> [...]</p> <p>- [...] Kaut kā arī dīvaini izskatās, no vienas puses, ja tas vārds arī ir teikuma beigās.</p> <p>- Nē, es tam nepiekrītu. Maybe <i>passers - trough</i>? Bet, es nepiekrītu par to vārdu teikuma beigās, man liekas, tas ir diezgan...21:57</p>
--	--

2. fragments AT OZ2

MT OZ2	R2	<p>- Fourth floor, to the right. Will the gentleman have any suitcases, belongings?</p> <p>- No, we... - the old man hesitates, - everything will be brought tomorrow, such a chaos. - Baby Pauls cries loudly again, Laimdota strongly pulls her little hand, but the old man's grip is firm.</p> <p>- Well, what is it with you, Baby Pauls, just a moment?, and we'll be done. Mommy will be here tomorrow as well. - They turn to the right and enter a much darker stairwell.</p>
DTAP R2 OZ2	MT	<p>21:57</p> <p>-Tad tiešajā runā mēs arī atstājam <i>baby Pauls</i>?</p>

	<p>- Nu jā, ja vienā vajag, tā tad visur. -[..] Un tad Mammīte, es ieliku <i>mommy</i>. -Jā, man arī. 22:16</p>
--	--

3. fragments AT OZ3

MT R2 OZ3	<p>- Tomorrow's Christmas day... we will, we will have everything, - he mutters, sinking into a deeper contemplation, a memory that has stirred from the smell of paper or maybe the warm eyes of the girl, the confusing look of his mother, the unhappy little face of the smallest boy.</p>
DTAP MT R2 OZ3	<p>22:17 - Un tad Ziemassvētku dienā es neko neielieku, jo... - Man liekas angļiski tā nesaka, ka būtu dienā jebkurā nozīmē. - [..] Man liekas, tā pielikt kaut ko klāt būtu lieki. - Bet tieši par to pašu vēl vietu - rītu, tas ir domāts kā rītdien? - Jā. Un tad nelaimīgā sejiņas, es uzrakstīju <i>the unhappy little face</i>. - Jā, arī var. - Jo tāpēc, ka tā, nu, tā ir maza... Doma, ir, kad bērniņam ir sejiņa, tāpēc ka tā ir maziņa. Un tas <i>little</i> arī parāda to kaut kādu mīļumu. [..] Vārds <i>little</i> iedod gan to mazumu, gan mīļumu. 23:43</p>

2. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Tulkošanas process bija vidēji grūts. Lielākās aizķeršanās radīja tieši deminutīvi, kā arī teksta pārņemšana, lai tas izklausās labi stāsta videi un laika periodam.

Brižiem ir sarežģīti atrast līdzīgu nozīmi tulkojumam, kas atstātu tādu pašu emocionālo iespaidu kā oriģinālajā tekstā.

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsuprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Deminutīvi var izteikt vai objekts vai cilvēks ir liels vai mazs, vecs vai jauns. Kā arī, var izteikt attieksmi pret to, mīļumu, vai nievājumu.

Vairākos gadījumos bija vēlme izmantot vārdus kā "little" un "small", bet tas daudz kur nederēja un nācās vai nu atstāt bez deminutīva vai meklēt kādu sinonīmu ar līdzīgu nozīmi.

Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Bija radītas grūtības, it īpaši vairākās vietās nevarēja saprast vai deminutīva tulkošana ir vispār nepieciešama. Kā arī bija jāsaprot, kāpēc deminutīvs tika lietots oriģinālajā tekstā.

Radīja diezgan daudz grūtības, jo angļu valodā nav tāda standarta kā vārda beigās pielikt vārda samazināta nozīmi. Ir jāizmanto vai nu papildus vārdi, vai jāveic izvēle, kura neliekas tik patīkama, bet tajā brīdī vispiemērotākā.

Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Iespējams varētu pievienot sekciju par to, vai pilnīgi vienmēr deminutīvu atveide kā tāda ir vajadzīga Būtu vēlams papildus informācija par gadījumiem, kad pieliekot samazinātības vārdus nav iespējams un ko darīt tādos gadījumos.

Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”

1. fragments AT KS1

MT R3 KS1	The other morning she went to the graveyard to visit her father’s grave, which she found empty. By the small graveyard flowed a tiny black river . There stood three elder black alders with frail withered branches held high. And what did she see there? Her father with his arms spread out hanging from the middle tree. A red shirt fluttering in the wind. One hand held a vodka bottle, the other a gallows rope.
DTAP MT R3 KS1	<p>04:55</p> <ul style="list-style-type: none"> - [...] Otrā rītā... - <i>On the second morning?</i> [...] - Maybe more <i>the other morning</i>? Like <i>the second morning</i> it's like consecutive week, but then again where's context? No context. - Yeah on the second morning requires context that's in sequence. [...] - [...] I've no idea why but kapsēta is like... I pretty much admitted it. Because, well, it's self apparent that it's a grave. - It is self apparent that it's a grave but the grave location can vary, I mean. We know that in some cultures, uh, some people might bury their graves, uh, in the farm's backyard. - Ohh - American stories. - All right. So the other morning, she. Went to the, went to the graveyard. To visit her father's grave, which she found empty. - I wonder if apraudzīt is meant to be to visit or to clean it or.... - What do you mean? The word apraudzīt? - Yeah, for some reason I was thinking that it could have also, that it could have meant going to the grave in order to clean it, you know? Change flowers, change water. To remove some weeds. Stuff like that. - I mean. - No, but uh. Looking at tezaurs dictionary. It's looking... - I mean, the word visit, I suppose, also includes taking care of the gravesite. If there's such context even. - Yeah, maybe. Alright, gar kapsētiņu tecēja melna upīte. So yeah. kapsētiņa. - [...] I don't think we can use graveyardy. - No, definitely not. But then again, umm. No, of course we can't use it, but. Just starting to thinking like it's kapsētiņa is used in context of the graveyard being a little. Like small in terms of space. - Well, the whole sentence is gar kapsētiņu tecēja melna upīte so it's about location. [...] If it wasn't a diminitive, it would be translated. <i>By the graveyard flow...</i> - [...] - <i>Flow a black</i>. Upīte is also diminitive, isn't it? - It is, it is, yeah. Sentence is going to be interesting because we can't use <i>small</i> for both. So like. <i>By the small graveyard flowed, a small black river</i> that would be a lot of repetition I think. - Small, has numerous settlements. Uh, I think maybe we could use. <i>By the little graveyard flowed a small dark river</i>. Or plus the river. - That could work. [...] - Or by the tiny graveyard? - I think <i>tiny</i> is a bit too diminitive. - [...] Actually, yeah, maybe <i>by the small graveyard flowed a tiny black river</i>. [..] - Žuburiem? - I suppose <i>branches</i>. [..] - would žuburiem be a diminitive then?

- If it would be diminutive, it would be žuburiņiem.

- I was thinking *three elder adlers were hanging by bare withered branches*.

[..]

Alksnis is [...] just called an *adler*

- Well, these are specifically *black elders*, elders.

- Are they?

- It says melnalkšņi. Melnalksnis - *black elder*. [...]

- Then again, we can take some liberty and. Just make it a bit more specific, maybe maybe black Alder as well. Well, since it's everywhere in Europe then. And it's common. Then might as well add black to it.

- *There 3 black elder elders were hanging by bare withered branches.*

- Sorry, are the black elders hanging by the bridges or?

- [...] Turējās gaisā. Definitely not. *Where there stood 3 black elder elders with bare withered branches.*

- I'm thinking maybe there's *the three old black elders with frail, withered branches held high*.

- Yeah, that could do.

- [...] Held high - turējās gaisā. Held in the air?

- I think just held high would be good.

- All right.

[..]

Ko viņa tur ieraudzīja - *and what did she see there?*

- [...]

- Iekārties...

- *Hang?* [...]

- Pieķerties, bet tas ir iekārties.

- Jā, ja būtu iekārties then it would be. What is it? *Grabbing onto?*

- I think so.

- Because here it's clearly about, you know, hanging.

- Yeah, Letonika says *hang*.

- Alright.

- [...]

- *Her father with his arms open*, No, that just sounds stupid. [...]

- I'm just thinking maybe. *On the middle tree with spread out arms it's her father*. No. Needs to be different. The sentence structure I think.

- Yeah, I think we should start with her father. So, like what did she see there, where already starts her father? *With his arms wide open? Hanging from the middle tree*.

- I think it would be more like - *she saw her father hung from the middle tree with his hands spread out?*

pauze

Her father hung from the middle tree with his hand spread out. I'm just thinking what izplestām means.

- I think the description of like his *arms* maybe should follow like the father. I don't exactly know why can't really. Try to say...

- So you figured, so you think it should be *her father with his hands spread out hung from the middle tree?* Something like.

- Something like that yeah.

- [...] Actually no, izplestām... I don't think izplestām is actually *spread out*. I think it's *tored*.

- - If it's *torn*, then it would be izplēstām but it's izplestām, so they're kind of facing outwards from his body, I suppose.

- OK.

- [...] Is it even, *hands* or no? Yeah, it is hands.

- Yes, it is hands - rokām.

- With his *hands*...

- Actually arms. Yeah, *arms*. *With his arms spread out*.

	<p>- [...] hanging from the middle tree. [..] - <i>A red shirt fluttering in the wind? Or flapping in the wind?</i> - <i>Fluttering</i> would be good. [...] What about this one? Can we somehow incorporate it in the previous sentence? I know that's not the structure, but... [...] Because. I guess it adds to the description of like how the father looked and then the next sentence. Uh starts speaking about what he's holding. So the first is appearance, the second one are objects which are being held. - Just do a context that the shirt is in fact being worn by the father instead of being like hugging from a tree or something like that. - Then maybe we can just leave it as is. You're. Right. - Yeah, because admittedly, when I read <i>Sarkanais kreklis plivinājās vējā</i> I thought that the shirt was not on the father, that it was hung on a tree or something like that. [...] Like a flag. - [...] <i>Vienā rokā viņa bij degvīna pudele, otrā karātavu valgs.</i> - <i>So on the one hand, he had a vodka bottle.</i> - [...] <i>On the one hand, he had a vodka bottle on the other karātavu valgs.</i> - [...] Valgs. Never heard of valgs before, but... - It's a rope or cord. - So then that would be just a. - It's a gallows rope. He's basically on the other hand, carrying a rope that you would use to hang someone. [..] - So on the one hand, he held a vodka bottle on the other a gallows rope, or gallow rope or gallop's rope. - I think gallows is singular. For some reason.[..] - Yeah, it's singular. [..] 37:01</p>
--	--

2. fragments AT KS2

MT R3 KS2	<p>The dainty daughter stepped out into the blooming field. And each tiny plant was as delightful as a loving green mother. She was exhausted and wanted to sleep, and she neither had a blanket nor a soft pillow. But the flowers provided her with their fringed quilts, and the moss with their brown pillows. "My! There's a bed beneath each tiny plant," the daughter wondered. She walked along the field and no-one had smelled the flowers like the executioner's daughter had that morning. And none of the plants had ever bowed so kindly, not even to the king himself.</p>
DTAP MT R3 KS2	<p>37:01 - <i>Meitiņa</i> izgāja ziedošā pļavā - <i>Petite girl</i> or <i>petite woman</i>? - I suppose we can just use <i>meitiņa</i> as wait, but that is. You know, we can't really use <i>girl</i>. Because the name of the story is <i>Bendes meitiņa</i>. So she's the <i>daughter</i>. Now, how do we? - So the <i>petit daughter</i>? - [...] There is <i>small</i> there. -[..] - In this case I suppose the author is trying to tell the fact that she's, you know, small, innocent and delicate, so on and so forth. So we must use a diminutive. A <i>little</i> would probably just mean that she's young and that's it. - <i>Meitiņa</i> - were using <i>daughter</i>, right? [...] The <i>petite daughter</i> went out to the flowering field. - Maybe stepped out in the? - <i>Izgāja</i>. - So <i>stepped out</i> into the field. - <i>Stepped out</i> into the flowering field. Or <i>blooming</i> field?</p>

- Maybe *flourishing*?

- Yeah, I think.

- *Blooming* would be better. You're right.

[..] I'm just cross referencing with Scala. To see if there is some examples for. For these diminutives, we can use. Or should we just use a *little* instead of *petite*?

- Actually, maybe we can use a different adjective. Uh. Like maybe? Dear? The dear daughter.

- Or something along the lines of *delicate*, maybe. *Dainty*, maybe? [..] Delicately small and pretty of a person, delicate and graceful in builder movement.

- [..] Maybe a *dainty daughter stepped out of the blooming field*.

[..]

- Zālīte we're talking about the grass...

- Yeah.

- And each.

- *Tiny blade of grass*?

- *And each tiny grass blades we're as good as the grass mommy*

- Like a *green mommy*?

- Oh yeah, it's green not grass.

- [..] Maybe not good, maybe as delightful? Because laba in this way it's nice pretty much. The synonyms for nice - pleasant, delightfully, jā, satisfying, gratifying.

- So. *Each tiny blade of grass*, do you say?

- *Blade of grass*... I think.

- *Or grass blade*? [..]

- [..] Or maybe. [..] Un katra zālīte tai bij... Maybe zālīte in this context is meant not as literal grass, but maybe just plants in general.

- So how would we translate that? And each tiny plant? *Or as Delicate as the green mommy*?

- *Green Mommy* just sounds. Just weird, to be honest,

[..]

Is theoretically mom? I think can also be used as a diminutive of mother. I mean, māmuliņa is like the higher elevated diminutive. Is there synonyms for *Mommy*, I wonder? [..]

- [..] Could maybe we say like *the green dear mother*?. Or the dear green mother?

- I had to agree that I don't think we really, we really apply. Yeah, we really don't change the, the word mother with *dear*.

- Or *beloved*. *Beloved Green mother*.

- Or or just like *a loving mother*.

- Well, it says zaļa. So we need to put green somewhere in there.

- OK. *Green loving mother*?

- Or loving green mother.

- Oh no, I forgot. There was definitely a set sequence for adjectives. [..] So it would be loving green mother. So each tiny... Shall we go with *grass blade* or *blade of grass*? Oh no, not even *grass* it was *plants*. *Each tiny plant* I suppose. [..]

- *She was tired and wanted to sleep and she didn't have neither a blanket nor a...*

- I think here we kind of ignore the diminutive. Because I think it would pretty much make no sense. Like, why does she specifically need a small pillow?

- I'm just thinking, could we maybe use the adjective *soft* as a diminutive?

- Yeah, we could.

- *So neither a blanket nor a soft pillow*.

[..]

- Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventiņus. [..]

- Sniedza - that would be *offer* or *provide*. Thinking maybe even changing the structure here. And start with "Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes meitiņa brīnījās", because there would be like... Just roughly translating - "*is there a bed here? The daughter wondered as the flowers offered*", yadda yadda yadda.

- I'm thinking *the flowers provided their fringed shawl?* [...] Maybe you're right. Maybe we need to restructure the sentence.

- This is what we kind of I mean it is pretty much yeah, one sentence. And I think it's going to be...

-[...] But *the flowers provided her with their fringed shawls and the moss there brown pillows.*

- OK. *shawls?*

- [...] Or maybe or maybe *plaid?*

- It's definitely a blanket, but...

- I'm just looking at the Letonica dictionary for villaine. It gives plaid woollen shawl, woollen shawl. [...] *ilga pauze*

- Maybe a *quilt?* [...] It's kind of like those, you know, big blankets.

- [...] *My there's a bed between each. Beneath each. Grass field?*

- Maybe beneath these tiny plants, because it's already referring back to the context.

- *My, there's a bit between each tiny plant.*

- How does that sound?

- I think might work.

- [...] Yeah, I don't know should we keep the demintuive for meitiņa here as well? Or would that be a bit too much?

- We're going with the context that meitiņa translates to *daughter*, right?

- Yes.

- I think it would be too much.

- Yeah. Just leave the daughter because she had already been described at the start as being dainty.

- Yeah. So the daughter wondered...

- Maybe not [...]

- Brīnijās

- I think in English wonder would be like... Because we've translated pretty much from a question into a statement.

- Well, no, the direct sentence.

- In latvian, it's question. But...

- Is it? Could it also not be a statement?

-[...] I see. Ja būtu vai, then there would be an exclamation mark, I think.

- Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes!

- But I think here. It's like - Vai, te jau ir gulta zem katras zālītes? It's pretty much a question, but I really like your variant with the sort of amazement she expresses. So maybe we can just ditch it as a question and convert it into this surprise statement.

- Yeah, I'm just thinking because Vai is also separated. Because there is a comma between Vai... [...] You know, I think brīnijās could be translated either as *wondered* when, no matter whether it's a question or a statement - *The daughter wondered*, so she *wondered* if it was a question she was like " Umm, a bed beneath each plant?" whilst if it's a statement, it would be like "the daughter wondered, umm, a bed beneath each plant!"

[...] *She walked along the field and not one flower smelled. And not one flower smelled like that in that morning for the daughter?*

- I was thinking maybe. For that part - *And nobody had smelled the flowers like the daughter has that morning.*

- And nobody?

- Or no one or...

- I think it would be no one because nobody would refer to persons. To people.

- *And no one had smelled the flowers like the daughter had* [...] And viņa stāigāja pa pļavu how did you do that?

[...]

- *She walked along the field and not one flower smelled like that. Smelled like that in that morning, for the executioner's daughter.* [...]

- Nevienam zālītes nav palocījušās tik laipni, ne pašam ķēniņam.

	<p>- <i>And none of the grass had...</i></p> <p>- Palocījušās would be <i>bow</i>, maybe.</p> <p>- [...] <i>Kindly bowed like the fair king?</i></p> <p>- Not really like. [...]</p> <p>- Ne pašam.</p> <p>- <i>Not even</i>. [...]</p> <p>- Not for themselves? I'm just trying to think how do you translate ne pašam?</p> <p>- <i>Not even to the king himself</i>, maybe.</p> <p>- <i>Not to the fair King himself</i>, because diminitive.</p> <p>- Right. Fair king. Fair king. Wait no, it's not a diminitive.</p> <p>- <i>Ķēniņam</i></p> <p>- <i>Ķēniņš</i> is just a noun. [...] But I mean, we could also add, uh, we can even transform it to a diminitive because I think for the <i>fair King</i> it would be fair. Fair as in.</p> <p>- <i>Ķēniņš...</i> I don't think if isn't a diminitive we shouldn't bother.</p> <p>- Yeah, maybe not. [...]</p> <p>- Not to the king themselves or himself I guess.</p> <p>- Maybe we can do - <i>and none of the plans had ever bowed so kindly, not even to the king himself</i>.</p> <p>- Yeah. Yeah, I think that works.</p> <p>- [...] Ignoring <i>spilventiņi</i> as diminitive because it was already previously mentioned in the previous sentence.</p> <p>1:26:02</p>
--	---

Osvalds Zebriš "Gaiļu kalna ēnā"

1. fragments AT OZ1

MT R3 OZ1	<p>The smallest boy, Paulie, loudly cried out, while the hotelier is staring at the odd bunch through his pale brow, dragging his finger across his journal, Imants, the bravest of them all, also lets out a whimper. "See here, we are unwell", - Laimdota does not understand the servant's ignorance. "Wifey stayed home. At the last minute before leaving she got a scream-worthy stomach ache", the dark-haired murmured, laughed foolhardily, but it was apparent that the hotelier did not care for the ailments of passer-by's wives.</p>
DTAP MT R3 OZ1	<p>1:26:34</p> <p>-Mazākais puika, <u>Paulītis</u> -<i>The smallest boy Pauly</i>.</p> <p>[..]</p> <p>With a Y.</p> <p>- [...] Because I was thinking usually it's not, isn't it with IE?</p> <p>- Yeah, maybe with IE.</p> <p>- Cause. I've heard that a lot.</p> <p>- Yeah, I think of an IE is actually more correct. I don't think I've heard with a y.</p> <p>- [...]</p> <p>- Loudly cried out? Or loudly cried?</p> <p>- Cried out probably.</p> <p>- [...] viesnīcnieks</p> <p>- While the hot...</p> <p>- <i>Hotelier?</i> [...] <i>While the hotelier stared at the... The hotelier</i>, I wanna say <i>stared at the odd bunch through his pale forehead</i>.</p> <p>- [...] <i>Stared at that odd bunch or strange company. Through his pale brow?</i></p> <p>- Yeah. <i>Pale brow</i>, probably.</p> <p>- [...] <i>staring?</i></p> <p>- I think <i>stared</i> probably.</p> <p>- Lūrēdams. I'm just thinking, isn't lūrēdams like he's currently doing it?</p> <p>- <i>The hotelier is staring at me</i>. Yeah, maybe it is staring then. [...] <i>Velk ar pirkstu savā žurnālā</i>.</p> <p>- <i>Dragging his finger across his...</i></p>

- *Journal*. Probably.

- Yeah. I think it's *journal*. [...] Iešņukstas would be *whimper* maybe. [...] Redzi taču, ar mums nav labi. Laimdota nesaprot, kā kalpotājs to nemana - Maybe we can just make this into a question. As a pretty much rhetorical question. Like - *can't you see?*

- I'm just thinking redzi taču could be translated as *see here*.

- Alright, let's see. [...]

- I'm thinking how to translate ar mums nav labi. *We don't have it good?* No. *We are not OK?*

- Or just *we are unwell*.

- *We are not well?*

- Just *unwell, we are unwell*.

- Ohh hmm. [...]

- [...] pauze

I think it is unwell. Because I mean what else could we use really?

- Yeah, I can't think of anything else really. [...] Laimdota doesn't understand how the servant doesn't notice it. [...]

- Maybe we can do like, Laimdota doesn't understand the servants unawareness. Or ignorance? [...] I'm

- thinking because kā kalpotājs to nemana translating to - *Doesn't understand about the servants ignorance*.

- Because in the next sentence - viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites. So he's just he doesn't care at all. [...]

- Yeah, maybe with the context edit that could work because I was just thinking about kā kalpotājs to nemana it's like, what's he doing right now whilst reading it as doesn't understand servants ignorance. It's like describing the servant themselves instead of what it's doing.

- Because Laimdota doesn't understand how the servant doesn't notice.

- [...] Cause it would be... The ignorance would be well, yeah the will to notice, maybe. *So Laimdota doesn't understand the servants ignorance*, maybe.

- I mean it could work, especially with the context as you mentioned it.

- Sieviņa.

- *Wifey?* [...] Well, it is a condescending way of referring to a person's wife. [...] *Wifey stayed home just before leaving*.

- *Stayed home at the last moment before the journey? The trip*.

- Maybe we can just write *wifey stayed home* as a separate sentence. Because pēdējā mirklī pirms ceļa - it already refers to the, to the stomach ache she had. So *wifey stayed home*.

- *At the last moment before the road?*

- [...] Or just *before leaving*.

- If we write it as a separate sentence that pēdējā mirklī pirms ceļa loses a bit of context. Looking at it from a linguistics prospect, not linguistics. The sentence structure perspective.

- More context?

- Pēdējā mirklī pirms ceļa - if it's written separately as a different sentence from *wifey stayed home*, it loses... I think it loses a bit of like a sentence structure context or something like that. Because pēdējā mirklī pirms ceļa...

- Pēdējā mirklī pirms ceļa - is pretty much the reasoning. If we include in that sentence the word she somewhere, then that already refers to the previous *wifey stayed home*. Kind of expanding and explaining on it without using commas.

[...]

- *She had a terrible stomach ache?*

- [...] *Last moment, before leaving the stomach had strangled so that she had to... shout?*

[...]

- Vēderā tāds žņaudzējs - can be pretty much just translated to *belly ache* or *stomach ache* or something. Because I mean it's a figure of speech in Latvian. And I'm not sure if it's present in English. I want to say [...] but *at the last minute before leaving, she got a shriek worthy stomach ache*. But that...

	<p>- <i>Stomach ache worthy of the shriek..</i></p> <p>- Or maybe something like that because. Look, if we look at the context. It is. It could be correct but I mean, <i>scream worthy</i> does exist as a term in at least some context. Can we just leave it as a <i>scream worthy stomach ache</i>, since it's supposed to be, you know, an exaggerated joke.</p> <p>- [...] <i>Dark haired murmured.</i></p> <p>- Muļķīgi iesmejas [...] Google gives the option of laughed stupidly or laughed foolishly.</p> <p>- Probably <i>laughed foolishly.</i></p> <p>- Bet redzams, ka viesnīcniekam nerūp caurbraucēju sievu kaites - <i>But it was noticeable that the hostelier, hotelier didn't care for the passerbys wives.</i></p> <p>- <i>For the troubles of Passerbys wives</i>, maybe.</p> <p>- Or <i>ailments?</i></p> <p>- [...] why not.</p> <p>2:01:05</p>
--	---

2. fragments AT OZ2

MT R3 OZ2	<p>Forth floor, to the right. Does the gentleman have any suitcases or belongings? “No, we...” the old man stutters, “we will have everything delivered tomorrow. Such chaos.” Yet again Paulie resoundingly cried out. Laimdota strongly pulls the tiny arm, but the old man’s grasp is firm.</p> <p>“Calm down, Paulie, just a small moment and we’ll be done. Mommy will also be here in the morning.” They turn to the right and walk into the much darker stairwell</p>
DTAP MT R3 OZ2	<p>2:01:18</p> <p>- Ceturtais stāvs, pa labi. - <i>Forth floor.</i></p> <p>- <i>To the right</i>, yes. Or <i>on the right.</i></p> <p>- Does the gentleman have any?</p> <p>- <i>Suitcases.</i></p> <p>- mantas? <i>belongings?</i></p> <p>- [...]</p> <p>What do we do with vecis? Do we just keep it neutral as man? Or the <i>old man?</i></p> <p>- I was thinking maybe <i>old man.</i></p> <p>- [...]</p> <p>- <i>Paulie</i> again.</p> <p>- Skanīgi ieraudas, skanīgi.</p> <p>- I'm thinking <i>loudly</i>. Or <i>resoundingly?</i> [...]</p> <p>- Nu ko tu, I guess the ko tu, is is like... Could we replace it with <i>calm down?</i> Like, <i>calm down, Paulie.</i></p> <p>- Yeah, I think so.</p> <p>- [...] Vēl brītiņu, un būsīm galā - <i>just one more moment? And we'll be done?</i>.</p> <p>- Tūliņ, vēl brītiņu, - <i>just a small moment</i>. I think because. I think brītiņu is a diminutive.</p> <p>- It is. Alright, then <i>just a small moment and we'll be done.</i> [...]</p> <p>- Mommy will be there in the morning.</p> <p>[...]</p> <p>2:08:45</p>

3. fragments AT OZ3

MT R3 OZ3	<p>Tomorrow’s Christmas day. Everything - we’ll have everything.” He mumbles, sinking into deeper contemplation – a memory shaped by the scent of paper or maybe the girl’s tender eyes, the confused look of the mom, the smallest boy’s poor, joyless face.</p>
DTAP MT R3 OZ3	<p>2:09:10</p> <p>- Rītu <u>Ziemassvētku dienīna</u> .</p> <p>- I'm thinking is rītu meant to be morning or tomorrow.</p> <p>- Tomorrow, most likely because I've noticed that this character speaks with with some sort of accent or not an accent, but like some sort of other figure of speech.</p> <p>- So <i>tomorrow Christmas.</i></p>

- Or just *Christmas day's tomorrow*.

- Yeah, I'm thinking maybe to not translate the diminutive here because Christmas Day it's a specific holiday. Specific thing.

- OK so.

- Either that or *lovely Christmas day. Or morning*.

- Maybe yeah, *the lovely Christmas day's tomorrow*.

- Or *tomorrow, the lovely Christmas morning*.

- Or just ignore it. Put *tomorrow's Christmas Day*.

- Maybe, maybe let's just ignore it.

- Yeah, let's just ignore it.

- Būs, viss mums būs.

- *We'll have it all? Or everything will be alright?* Or no, he's probably referring to is on the next page -rīt būšot dāvanu dienu, eglīte so on and so forth.

- So the setup.

- Yeah, everything necessary for Christmas celebration.

- [...] I was thinking maybe *everything will have everything*.

- Yeah, why not. [...]

- Memories that brought the scent of paper... Or maybe.

- Wait, what? What even is the structure? Kas uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt meitenes siltajām acīm. What?

- Viņš bubina, iegrimst dziļākā apcerē, atmiņā, kas uzvēdījusi... Tātad atmiņa, vai nu ir uzvēdījusi no papīra smaržas vai varbūt no meitenes siltajām acīm, tātad vizuālais, vai mulsinošā mammas skatiena vai mazākā puikas nelaimīgās sejinas.

- So all of these things refer to the memory.

- Basically it's. He's not sure which one is the specific memory. So the memory could be the scent of paper, or it could be the girls, warm eyes or the confused mothers look. Stuff like that. I think that's how it is.

- Yeah, that seems the most logical one. It was just really weird to understand first. But alright, let's just do.

- Uzvēdījusi? [...]

- Brought. I think it would be like...

- Or it's rather. [...] *So this memory is created by the smell of paper, yadda yadda yadda*.

- So the memory is being created right now.

- Yes.

- In memory. So would it be *the memory? Deeper contemplation in a memory which was created from the scent of paper?*

- I don't think *which* is necessary because I put a hyphen between *contemplation* and a *memory*. Sort of like a description.

[...] So this *contemplation* is pretty much the *memory* I suppose. I just wanted better synonym for *create*. And something more impactful because *create* is pretty generic I think.

- *Concocted* maybe?

- I don't know about *concocted*.

- Maybe not, but...

- *Shaped? Shaped by the scent of paper*.

- [...] Yeah actually. *Shaped* does sound pretty decent. In regards to both *the memory* and *contemplation*.

- Would it be *smell* or could we not use *scent*?

[...]

The girl's warm eyes?

- Not *warm eyes*. Uh, more like lean towards like a *glance* or *look*. Like a *warm look*.

- I don't think so because the next one is - mulsinošā mammas **skatiena**. So...

- Well, then, maybe not *warm*, maybe then...

- Siltajām acīm.

- *Welcoming eyes*? Because warm... Well, the context is of course there and then the meaning is there as well, but just in my head, *the warm eyes* can definitely be mistaken for, you know literal eyes that are warm. That might just be me, I don't know.

- OK. Yeah, maybe yeah, we can use *welcoming eyes*.

- What else is there? There's *friendly, pleasant, sympathetic, affectionate*.

- *Tender*? [...] So maybe then *mild or kind eyes*? Or *loving eyes*?

- You know what? Let's just do tender. [...]

[..]

- *The smallest boys*.

- Unhappy face? [...] Could we maybe write *poor, unhappy face*?

- [...] Maybe as a last suggestion, maybe we can replace *unhappy* with say *cheerless*? Or *joyless*? Since all the Christmas Day is supposed to be in on this either *cheerful* or *joyful* occasion. Which clearly isn't in the you know, the boys face.

- What was the other one aside from *cheerful, joyless*?

- *Joyless* or *cheerless*.

- I think *joyless* would work. *Poor joyless face*.

2:26:05

3. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Šo darbu tulkošanas process bija sarežģīts - īpaši deminutīvu gadījumos. Šad tad nācās mainīt teikumu uzbūvi, lai tie šķīstu sakarīgi un skanētu labāk. Taču sadarbošanās laikā spējām vienoties par tulkojumu.

Mazliet sarežģīti, bet ne pārāk grūti.

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsuprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Tekstā esošie deminutīvi noteikti radīja citādāku priekšstatu par tēliem (teiksim, mums šķita, ka "meitiņa" nenozīmē tikai maza, bet arī smalka un nevainīga. Kā arī "vecis" radīja priekšstatu, ka vīrs nav tikai vecs, bet arī īgns (kas kontekstā bija nedaudz maldinošs).

Palīdzēja izteikt maigāku emocijas un attieksmes.

Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Noteikti. Bieži vien radās grūtības izšķiroties par deminutīvu lietojumu angļu valodā. Dažviet, piemēram vārda "meitenīte" tulkojumā rastos atkārtotās, par cik vārds tika daudzviet izmantots.

Jā, jo daži deminutīviem bija grūti atrast labu tulkojumu Angļu valodā, piemēram, 'zālīte' kā tulkot - vai kā 'grass blade' vai 'plants'.

Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Labprāt redzētu vairāk piemēru, kas atkarīgi no konteksta. Teiksim kāds paplašināts teikums. Bez tā, ieteikumi bija ļoti kodolīgi un saprotami. Patika komentārs par konkrēti pareizu tulkojumu neesamību. Varbūt pievienot vairāk piemērus priekš katram deminutīvu tulkošanas iespējām.

Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts aptaujā?

Varbūt varētu būt jautājums tieši kā šī lēmumpieņemšana norisēja un kādi resursi tika izmantoti tulkojuma izstrādē.

Kārlis Skalbe "Bendes meitiņa"

1. fragments AT KS1

MT R4 KS1	<p>The next morning she went to the cemetery to visit her father's grave but found it empty. A black stream flowed next to the small cemetery. There were three black alders with naked, withered, gnarly branches in the air. And what did she see there? In the tree in the middle, with arms stretched out, her father was hanging. The red shirt flapping in the wind. In one hand he was holding a bottle of vodka, in the other a noose.</p>
DTAP MT R4 KS1	<p>33:24</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otrā rītā, tas ir domāts nākamajā rītā pēc konteksta. [..] - <i>The next morning.</i> - <i>She went to [..]. The cemetery? [..] Apraudzīt.</i> - I guess you can say <i>visit, to visit.</i> - <i>[..] Visit her father's grave. But found it empty. Found it to be empty? Vai found it empty?</i> - <i>Found it to be empty. Nenonzīme, ka takā viņa uzskatīja, ka tā bija tukša? [..]</i> - <i>[..] Good point. [..]</i> - <u>Kapsētiņa [..]</u> Jādōmā, kas šeit ir domāts, kāpēc te ir tas deminutīvs. - <u>Tā, gan jau ka ir vienkārši maza kapsēta.</u> Like what else could it be. - Es arī to iedomājos, ka viņa vienkārši ir maza. Rekur bija viens no punktiem, nu, ja tur tā doma ir maza, tad mēs vienkārši varam pielikt takā... - Jā, <i>little</i> vai kas tur vēl <i>small</i>, probably <i>little</i> in this case. - <i>Little man</i> liekas, jā. [..] Bet mēs saglabājam, to teikuma struktūru vai kaut kā citādāk. - Man liekas, ka viņu nevar īpaši saglabāt. - Jo, tad drīzāk, sākt ar to melna upīte. Takā melna upīte tecejā gar kapsētiņu. [..] Bet tā upīte? Bet te nav domāta, takā tāda tērcīte? Nu takā strautiņš. - Perhaps... Strautiņš? Nē, strauts un upe ir divas dažādas lietas. - Bet, latviski es saku upīte, tas nav takā strautiņš? - [..] - Man liekas, ka mēs tur varam izmantot <i>a stream</i> or something. Nu ne jau river katrā ziņā ne jau river. - Jā, es ar iedomājos, ka varētu, tad šajā gadījumā kaut kādi sinonīmi izmantot. - Jā, let me check, kas ir <i>stream</i>. - Ja latviski teiktu upīte. Nu jā, man liekas tad, kad pats mazs strautiņš. Tā kā kaut kas ļoti mazs, tā plūsma. - Small narrow river, so perfect nice. - [..] Varētu būt kaut kāds. Black stream. Tecēja, ka labāk.... [..] Flow? - Jā, kas cits. [..] - <i>Flowed?</i> - [..] - <i>Flowed past?</i> - <i>Vai arī next to the...?</i> - Ar kailiem nokaltušiem žuburiem tur turējās gaisā trīs veci melnalkšņu. - Turējās gaisā? [..] Kā lai to iztulko? [..] Kā ir melnalksnis? - Iespējams black alder. - [..] - Turējās gaisā. Kā tas ir domāts takā? [..] - Takā slējās gan jau. Nu ka viņi ir tā kā gari un... Es nezīnu, vismaz man tā liekās turējās gaisā kas cits tas varētu būt. - [..] <i>Fluttered?</i> [..] <i>Hover</i> varētu būt. - [..] Jā, bet tie koki ir tā kā attached to the ground. If you <i>hover</i>... If something <i>hovers</i> i don't think it's attached to the ground.

	<p>-[.] Then again, tur arī ir rakstīts turējās gaisā. Kas nu tā kā? Latviski arī izklausās, ka nav pievienots zemei.</p> <p>- [.] Piemēram, es ieliku turēties gaisā. Un un viņš tā kā. Ir kā sinonīms planēt.</p> <p>[.] Lidot, jā, turēties gaisā, tas tā kā planēt, tā kā tas <i>hover</i> pat varētu būt.</p> <p>- [.] Bet man liekas, ka tas ir kaut kas tāds, ko par kaut kādām lidmašīnām teikt, nu par aircraft. Turējās gaisā, bet, ja to izmanto, lai aprakstītu kokus [..].</p> <p>- Varbūt tas kaut kāds vecs nu.</p> <p>-[.]</p> <p>- Varbūt varētu būt tā kā tur bija trīs tie vēl... [..] Vecie melnalkšņi ar tiem zariem gaisā tā kā to turējās tā kā neizmanto.</p> <p>[..]</p> <p>Bet nu es nezinu vai tas. Vai tas nepazaudēs kaut kādu doma?</p> <p>- [..]Tas pats jau vien būs ne?</p> <p>- Un tad tā kā varētu būt <i>there were three black alders with naked</i>, nokaltušām. Withered?</p> <p>- [..] To var teikt par zariem? Jā, when you google it the definition is of a plant.</p> <p>- Nu, zars ir plants.</p> <p>- Man liekās, ka plants ir tā kā. Tie kas ir... Tā kā sulīgi un zaļi. [..]</p> <p>- Nu labi es varu apskatīties kādu sinonīmu.</p> <p>[..] Es apskatīšos vai sāk <i>withered branches</i>, jā, ja iegoogle, tad ir nokaltuši zari.</p> <p>- [..] Žuburi?</p> <p>- Žuburi ir tā kā žagars?</p> <p>- Te viņi ir domāti kā žagari, bet žuburi ir tā kā... [..]</p> <p>-[.] Tie ir zari, bet takā vairāki zari, takā zaru...</p> <p>-[.]</p> <p>- <i>Gnarly?</i> [..] There were three black alders with naked, withered, gnarly branches in the air.</p> <p>-[.]</p> <p>- Bij iekāries viņas tēvs.</p> <p>- To "bij" kaut kā vajadzētu man liekas ielikt, kad tas nav, tā nav pilnā forma, ne?</p> <p>- Jā, bet es domāju tas nav vienkārši tā kā kaut kāda veca atkal, jo tur viens vietā bija zina bez galotnes un agrāk tā kā tas bija pareizi zin, bet tagad zin ir ar galotne - zina. [..]</p> <p>- Kā to secību vārdu, kā viss labāk izklausīsies.</p> <p>- <i>In the tree in the middle, with arms stretched out</i>, I would say <i>was hanging her father</i>, but... [..]</p> <p>- Tad izklausās, ka kāds cits tā kā viņu pakāra.</p> <p>- Jā, jā, tad otrādāk <i>her father was hanging</i>. Tad kinda izklausās he was hanging out [..] 59:07</p>
--	--

2. fragments AT KS2

<p>MT R4 KS2</p>	<p>The poor little girl went into a blooming meadow. And each little green was as kind as a green sweet old lady. She was tired and wanted to sleep and had neither a blanket nor the smallest pillow. But the flowers gave her their fringed shawls and moss their brown tiny pillows. "Oh, look, there's a bed under every little green," the girl marveled. She walked around the meadow and no one had felt the scent of flowers like the hangman's poor daughter had that morning. And to no one had the little greens bowed so kindly, not even the king himself.</p>
<p>DTAP MT R4 KS2</p>	<p>59:09</p> <p>- [..] Ā, te ar to meitiņa.</p> <p>- [..]</p> <p>- Nu šeit varētu kaut kādus sinonīmu.</p> <p>- Es nezinu nu, te tas deminutīvs ir izmantots takā lai žēlumu izteiktu. Kaut kas takā "OMG, nabaga meitiņa. "</p>

- [...] Bet arī, vai tas gadījumā nav kā? Tā kā daughter? Meitiņa nu. Ja pasaka visa ir par to, ka viņa ir tā..
- Jā bendes meitiņa.
- Bet par to žēlumu ļoti laba doma. Bet tad varētu būt, ka tas žēlums, ja attiecināms uz to, ka tā ir nu meita. Nevis meitenīte. [...]
- **The poor little daughter?**
- Tas ir variants.
- Bet *poor little girl* izklausās man šķiet labāk. Nekā **daughter**, bet **daughter** makes more sense so.
- [...] Jā, jo tā kā, viņa ir tā, nu, tā nabaga meitiņa.
[...]
- Izgāja.
- Man liekas kontekstā viņi vienkārši tā kā iegāja tajā pļavā.
- Jā, jā, viņi iegāja lietošanā. Ā nē, a kas tur bija iepriekš viņa?
- Viņu atstāja tas jātnieks.
- Jā, "nocēla meiteni no zirga piespiedu,[...] līdz ar rīta miglu". So, viņi tā kā izgāja no meža ja? Vai kur viņi tur bija? Jā, un tāpēc viņa izgāja ziedoša pļava.
- *Step into* varbūt? [...]
- [...] *Entered into?* [...] To var teikt par pļavu?
- [...] Liekas pārāk formāli.
- Jā tieši tā.
- [...] *Went out?* [...] *Went into?* [...] *Went in?*
- [...] *Go in?*
[...]
- Un katra zālīte tai bij tik laba kā zaļa māmuliņa.
- [...] *And each, and every?* [...]
- [...] zālīte
- Kas tur ir domāts?
- Zālīte kā augs man liekas.
- Gan jau Tā kā *grass blades*? Tie tā kā zāles stiebrs?
- Bet vai tad tas nav domāts kā jebkurš tā kā, nu tā kā zālīte, zini kā jāņuzāles, nu kad tā kā viss kaut kas.
- Jā, bet tās zālītes ir tikai tas, kuras man liekas medicīnā izmanto, bet the again laikam visu, kas aug pļavā var izmantot.
- Tādā ziņā, ka katrs augs tākā. Un tas deminutīvs ir izmantots, lai takā...
- Tāpēc, ka viņa bija laba.
- Jā. Jo, tad tā burtiski tulkojot, tad zālīte būtu tā kā herb. Bet tas laikam tā nav domāts, jo man liekas te tiešām vairāk tas mīļums var būt? Katra mazākā zālīte tā kā.
- Ā jā. O jā. Jā, ta kā vienalga, cik viņa maziņa, viņa bij viņai laba un mīļa, un tā.
- Jā, man liekas tur tā ir doma, bet kā to pateikt?
- Varētu būt jā. [...]
- Man gribētos laikam uzreiz kaut kā to *each little plant*, ne *plant*, bet *each little green*?
- [...]
- Bija tik laba kā zaļa māmuliņa.
- [...] *Was as...*
- *As kind* [...]?
- [...] Vai, *as nice*? Jo kind ir takā bišķīt citādāk, ne?
- [...] Man tas *kind* vienkārši vairāk saistās ar pasaku. Tāds tā kā *nice* liekas vairāk moderns liekas.
- [...]
- Varbūt, *was as kind as* bet vienkārši bija kā *was as*, nu kad katrs, katrs mazais zaļumiņš bija. Bija kā zaļa mamma nē, bet.
- Jā, bet tad mēs pazaudējam to laba. Tik laba kā.
- [...] Māmuliņa. Tas tākā mammīte man uzreiz, ko tas tagad *mommy*? [...] Tā mīļi pateikt mamma, bet māmuliņa, tas jau tāds vecāks kaut kāds laiks.

- Jā, tas ir vecāks. Tur ir tā kā cieņa vairāk nevis you know.
- Nu, kad nevis tā kā mamma vai ne?
[..]
- Actually kaut kāds *old lady*, jā, māmulīņa. [..] Bet kaut kā, kaut kā pilnīgi vēl mīļāk [..] *Sweet old lady*. [..] Vajag pēc domas, tā kā, ja tu iedomājies vārdu māmulīņa un tev pasaka tev *sweet old lady*, it kinda makes sense.
-[..]
- Jo tas takā, man liekas, izsaka to nozīmi, kā tas ir domāts. Jo man liekas, te nav tā kā *mommy* būtu tiešām tā kā mamma, nu tā kā viņas mamma.
- Jā, tieši tā tā nav viņas mamma.
- Bet māmulīņa. [..] Nu jā, tas tāds vecs vienkārši latviešu vārds. Nu it kā jau tas ir par mammu zin kā nu, ka tur šūpo mani... Es skatos dziesmas vienkārši kaut kādas šūpo mani māmulīņa. [..]
-Jā, man liekās, ka *sweet old lady* šeit der.
[..]
- Neither a, kas tur ir sega, a blanket, nor... [..]
- Bet tas spilventiņš. Man liekas. Spilventiņš, nu vai nu, vai nu šeit varētu būt mazs spilvens domāts. Bet mēs jau esam izmantojuši to *little*, ka varētu kaut ko citu pamēģināt.
- Man neliekas ka te ir galvenais, ka tas spilvens ir mazs, te ir takā.
- Mīļš?
- Jā, drīzākais tas, jo tā kā viņa grib gulēt un viņai vajag spilventiņu..
- Nē, es saprotu domu. [..] Nesaki arī *pillowy*.
-[..] tas izklausās pēc kaut kāda like an adverb - *pillowy*. [..]
- Nu, kāds vēl mums ir variant, tā lietotu piedēkli, tas tā kā nē. Vārdu dublēšana priekšu arī laikam īsti nebūs šajā gadījumā. Jo sinonīmi arī īsti nav.
- Tie sinonīmi galīgi neder, viņi neizklausās nekas tamlīdzīgs.
-Ā, nu reku vēl variants pie ieteikumiem ir tā, kā to teikumu bišķiņ pārmainīt.
[..]
Vienīgais, ko es tikko iedomājos, tāka tur bija takām tu uztaisa kaut kādu rīmīti, bet es nezin. *Blanky* un *paddy*, nē. [..] Man tas y man liekas vairāk modernās tekstos var būt, vai kaut kādos dialogos. Man personīgi.
- Jā, jā, pasaka kinda neiederās.
[..]
- Fluffy var pievienot. [..] Bet actually, tas nav slikts variants pievienot kaut kādu takā aprakstošu, nu...
-[..] pievienot kaut kādu adjective.
- Jā, nu ko tu iedomājies spilventiņu? [..]
- Es nezinu, kas viņai šajā mirklī ir tā kā svarīgi, kāds tas spilvens ir. Viņa ir noguris.
- Nu redzi, ka tālāk tie ir" sūnas, dod savus brūnos spilventiņus." Un sūnas ir mīkstas. [..] Varētu būt tā kā mīksta spilventiņa, nu... Mīksts varētu būt kaut kāds.
- Vienkārši *soft*?[..]
- Nu *soft* ir tuvākais mīksts, bet... Kaut kāds mīļš spilventiņš.
[..] *Dear pillow*.
- *Squishy pillow*. [..] *Silky*? [..] *Delicate*. [..]
-Varbūt vienkārši to *soft*? Bet nu, nē, arī īsti
- Man negribās viņu izmantot tā, kā tas ir pārāk vienkārši.
- Generic takā?
- Jā, [..]. Bet arī no tiem sinonīmiem īpaši nekas neder.
- [..] varētu tā kā pievienot vēl pirms tam kaut kādu *comforting blanket or pillow*. [..]
- Tas vārds arī izklausās too modern. [..] *Fluffy*?
- Nu jā, arī tad baigi iet jau prom no tās domas man liekas tad. O, a, varbūt kaut kā. Var pamainīt nu ka tā kā, ka saka, ne mazāk kā spilventiņu vai segas nu. Bet kā tā konstrukcija angļiski kaut kā. She had not even the littlest...

- To es saku par ta kā like konkrētiem fiziskiem objektiem? Nu. Es viņu izmantotu tā kā nav ne mazākās nojausmas vai ne mazākās saprašanas vai kaut kā tā.

-[..]

- Ir tā kā downy, kas nozīmē soft un fluffy. [..]

- [..] Ā, nu downy pillow vienkārši tā kā dūnu spilvens.

- [..]

- [..] Tad arī man liekas tā tehniski sanāk uzreiz.

- Nu vēl variants vienkārši atstāt pillow un tad nākamajā teikumā, "bet puķes tai sniedz savus bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventiņus" un tur vēl kaut kā. Bet tur arī ir spilventiņi.

-[..]

- Tā kā nu mēs baigi nevaram kompensēt, ja nu tur viņš atkārtojas.

- [..]

-Ja saka, *she had nether smallest blanket or a pillow*. Bet arī, nu tā doma tā pati, ko es iepriekš teicu. [..] atkal būtu tas *smallest*. Bet man liekas tā doma arī varētu tā būt, ka pat ne mazākās lietišas nebija. [..]

-[..]

- [..] jāatgriežas pie tā *smallest*.

- [..] artikulu vajag citu, ne? *The smallest pillow*? Jo tā ir takā vispārīga pakāpe. [..]

-Kā ir villaine vispār? Tur der vienkārši flowers vai tur vajag the flowers? [..] Jo tā tad tās pļavas puķes, I guess. Villaine?

- Iespējams, ka nav tāds angļiski vārds.

-[..] Varbūt tad viņi ir kaut kā jāatstāj latviski un tad tur vajag... Kaut kādu footnote or something.

[..]

- It kā varētu arī iztulkot ta kā to lakats?

- [..] tā kā kaut kāds liels lakats, tad varētu. [..] kaut kā tā.

- *Scarf*? Nu tas var būt tā. Idejiski vistuvāk varētu būt.

- [..] , kas ir *shawl*? Tas nav kaut kāds ple..

- [..] un tad bārkstainās.

- Bārkstis.

- *Fringed*? [..] *Fringey* arī ir bārkstains.

-[..] kāds no tiem.[..]

[..]

- Tas nav kaut kāds cogitations - sūnu spilventiņi? Varbūt tas kaut ko, takā nozīmē?

- Es domāju ka nē.

- Tas nav?

- Jo tā iepriekš domāja, ka viņi meklē nu spilventiņu un tad sūnas dod savus.

- [..] bet man šķiet ka...

- Nu varbūt... Vēl ir tā kā sūnu ciņi. [..] bet ciņi tie jau ir cieti. [..]

- Jā, tas ir kaut kas apaudzis man liekās cinis. Vienīgais te ir kaut kāds mammadaba raksts, kur ir: "vai esi kādreiz mežā pamanījis šādus gaiši zaļu spilventiņus"? Nu tas tieši ir par sūnām tie nav ar sūnu apauguši akmeņi, bet gan sūnu sugas. So, saka sūnu spilventiņi. [..]

- Jā, bet vai angļiski tā saka?

- [..]

- Jo, laikam vienīgi tikai *moss pads*. Nu tā kā. [..] atkal tas *pad* nav kā spilventiņš, viņš neizsaka to.

- Tas varētu būt kā precīzs tulkojums, bet nederīgs šajā kontekstā.

[..]

- Nu ņemot vērā, ka mēs iepriekš izmantojām *the smallest*, tad arī šeit vajadzētu man liekas to mazo izteikt.

- *Tiny pillows*? Jo mēs jau izmantojam *little*, [..]. un bija līdzjutēji.

- Bet *tiny* atkal man galvā ir tāds, ka viņa tiešām ir *tiny*. Nu takā ļoti, ļoti maziņi.

- Nu bet sūnas, [...] sūnas ir tiny.
 [..]
 - te jau ir gulta zem katras zālītes,
 - *there's already a bed?*
 - Man liekas *already*, tas nav tas pats, kas "jau". Tas "jau" viņš vienkārši... Tas nav takā ka kāds..
 - [..]
 - Es nezinu, man liekas, ka tas ir tā kā - viņa izceļ savu izbrīnu.
 - Okey, kā tu to ieliktu tādā gadījumā?
 - [..] Tas "*Oh*", tas kinda expresses. [..]
 - *Oh look?*
 - Jā, drīzākais mums vajag kaut ko tādu, kā kaut kādas vēl nezinu izsaukmes vārdus [..] pievienot.
 - [..] *under every*, izmantojam to pašu, ko iepriekš?
 - [..]
 - *Every little green*. Un šeit atkal tas te *poor little girl* varbūt neiet galīgi iekšā?
 - [..]
 - [..] tā kā tas *little girl* tā kā viņš iet iekšā, bet negribās arī, ka tekstā visu laiku tā kā, tas *little* un *tiny*.
 - Nu jā, viņš ļoti uzkrītoši man šķiet atkārtojas, bet, bet man liekas, ka te tieši iederētos *the little girl* [..] Vienīgais tur ir *little green* un tad uzreiz, viens vārds starpā, un uzreiz ir *the little girl*.
 - [..] Nu jā, nu vienīgi vienkārši šajā brīdī, ja viņai jau iepriekš ir nosaukta par *the poor little little girl*. Un tad ir tā kā atsauce tā meitiņa, varbūt vienkārši pietiek ar *the girl*? [..]
 - [..]
 - Nu, mēs varam vienīgi kompensētu mēģināt kaut kā, jo tiešām man arī negribas atkārtot visu laiku to *little*, it īpaši, ka viņš jau tur tikko jau ir. Varbūt to brīnījās, var kaut kā...
 - [..]
 - Īpaši radoši kaut kā izteikt. [..] *Marveled?*
 - [..]
 - Kā ir benda?
 - *Executioner*, bet es pieļauju, ka ir vēl kaut kāds sinonīms.
 - [..] *hangman? Hangman's daughter?* [..]
 - Bet, vajag to meitiņa.
 - *Hangman's little daughter*.
 - Nu it kā mēs esam izmantojuši to *little*.
 - True
 - Nu šeit jau atkal, varbūt tas, ko mēs sākumā izmantojām to *poor*.
 - [..]
 - Es tikai ceru, ka šeit nenolasās, ka viņa ir tā kā nabadzīga.
 - I don't think so. Jo, nu tā kā varbūt no šitā viena fragmenta jā, bet tā kā, ja mēs visu to pasaku iztulkotu, man liekas, ka te varētu saprast, ka tā kā viņi ir you know? [..]
 - [..]
 - [..] Vai tur vajag *did that morning* vai *had that morning*? Jo tur ir *no one had felt the sent*. Es nezinu, kā izklausās labāk.
 - [..]
 - Nevienam zālītes nav palocījušās tik laipni.
 - *To no one had the little greens bowed so kindly?*
 - [..]
 1:53:31

Osvalds Zebris "Gaiļu kalna ēnā"

1. fragments AT OZI

MT R4 OZI	<p>The youngest boy, Paulie, starts crying loudly and while the pale receptionist drags his finger through his journal suspiciously staring at the weird company, the bravest of them - Imants - also starts whimpering. "Can't you see, something is wrong, " - Laimdota is puzzled about the server not noticing it.</p> <p>- Wifie stayed home, last minute before leaving...such attack of collywobbles she was almost howling. - the dark haired man mumbles, giggles but it's clear that the receptionist doesn't care about the ailments of visitors' wives.</p>
DTAP MT R4 OZI	<p>1:53:46</p> <p>- Mazākais man liekas ir domāts <i>the youngest?</i> [..]</p> <p>- Tas Paulītis. Tas kā man liekas, tad tekstā bija tā, ka tā kā tā mamma viņu sauc par Paulīti.</p> <p>- Jā, tā ir kaut kāda, nu, iesauka viņam.</p> <p>- Vot, te gan varētu būt kaut kāds <i>Paulie</i>. Vai kaut kāds...</p> <p>- Vai arī, kur bija tajos ieteikumos... Atskaņas izmantot tur tieši ir cilvēka vārds tajā vietā</p> <p>- Waitie Katie. Jo, ja tā ir iesauka, man liekas, ka tad tā kā atskaņas makes sense.</p> <p>- Okei. Bet, tad tāpatās the Paul, mēs tā kā iztulkojam, ja? Paulītis, tas varētu būt tā kā <i>Paul?</i></p> <p>- Tas varētu būt, bet arī tā kā darbība jau notiek Latvijā viņi nu... Es nezinu, es nezinu kā ir pareizi vārdus... Angļu.</p> <p>- Nu, tas atkarīgs no tulkotāja.</p> <p>- Jā, tieši tā. Nē, zin kā te ļoti daudz ir tā kā apraksta tās ielas. So I guess, ir ļoti svarīgi, ka darbība notiek Latvijā. Un tad mums man šķiet, būtu jā saglabā tas vārds tā kā viņš ir.</p> <p>- Vienkārši atstāt Paulītis?</p> <p>- Nezinu. Man liekas Paulītis jau nē. Jo ta kā tur ir garumzīmes, garumzīmes, ko mēs ar tām garumzīmēm darīsim, tās jau nevar. Es domāju, ka tā kā... Ja mēs izmantojam....</p> <p>- [..] Tālāk rekur ir visu laiku būs tas Paulītis, vai ne? Un te tajā tekstā, piemēram," nu ko tu Paulīti tūlīt vēl brītiņu". Nu tas tā kā. Tur kaut kā ir jāpasaka, ka tas ir tāds tā kā ķīpa mīļvārdiņš.</p> <p>- Jā, jā.</p> <p>- Jo vienkārši atstās vārdu. Nu tur Paulītis, tad tā īsti tā doma pazudīs.</p> <p>- Nē nē. Nē, es domāju, ka atstāt kā Pauls, un ja mēs izmantojam tad tās atskaņas, tad sameklēju kaut kādas atskaņas, bet tas būs grūti.</p> <p>- Angliski?</p> <p>- Jā, it sevišķi vēl angļu valodā. [..]</p> <p>- It īpaši, ja kaut ko mīļu pateikt.</p> <p>- [..] Nu tad vienīgais mēs varam izmantot to, ko tu man liekās teici ka <i>Pauly</i>. Vienkārši <i>ly</i> galotni.</p> <p>- [..] Jo angliski jau man liekas, tad parasti tā. Tas ir viss kā biežāk, ka to vārdu tā kā uztaisa mīļāko pieliekot to.</p> <p>[..]</p> <p>- Bet to to meiteni sauc Laimdota. To mēs nemūžam neatradīsim nekādu vārdu, kas ir līdzīgs [..] angļu valodā. So man liekas, ka nav jēgas īpaši meklēt.</p> <p>- [..] kā rakstīt <i>Paulie?</i></p> <p>- [..] Vai arī nevis y bet ie? Es nezinu, kuras beigas labāk izskatās.[..]</p> <p>[..]</p> <p>- Tā saka - caur pieri, angliski?</p> <p>- Noteikti nē [..]</p> <p>- With a <i>suspicious</i>.</p> <p>- [..]</p> <p>- "Ar mazliet pieliektu galvu skatīties uz augšu. Parasti paužot naidīga, nedraudzīga, arī neticīgo attieksme." Tur varētu būt kaut kāds <i>suspiciou, suspiciously</i>.</p>

-[.] Jo tur ir ta kā tā neticīgā attieksme man šķiet, ka tas arī ir tieši tas, kas tur notiek.
 - Man vienīgi žēl, ka tas bāla piere. Nē, nu varbūt tas arī atļauj to *suspiciously*.
 - Does it?
 - Varbūt vienkārši, kamēr tas bālais - *while the pale receptionist*
 - [..]
 - "Ar mazliet pieliektu galvu skatīties uz augšu. Parasti paužot naidīga, nedraudzīga, arī neticīgo attieksme." Tur varētu būt kaut kāds *suspiciou, suspiciously*.
 -[.] Jo tur ir ta kā tā neticīgā attieksme man šķiet, ka tas arī ir tieši tas, kas tur notiek.
 - Man vienīgi žēl, ka tas bāla piere. Nē, nu varbūt tas arī atļauj to *suspiciously*.
 - Does it?
 - Varbūt vienkārši, kamēr tas bālais - *while the pale receptionist*
 [..]
 Mēs jau varam arī izmantot, nevis *and stares at the weird company*, bet *staring* at the weird company. Tur man liekas arī būs ta kā tas divdabīs.
 [..]
 - Un tad varētu tā kā - brašākais imants arī iešņukstējās. Nu tādā secībā. Brašākais - *the bravest?*
 -[..]
 - *The bravest of them Imants also...*
 - Iešņukstas.
 - *Lets out a tear? Vai kaut kas tāds?*
 - [..] *whimper? sniffle?*
 - [..] Iešņukstas, tad varbūt *starts to whimper*. [..] Varbūt vienkārši *whimpers?* Also *whimpers?*
 - Jā, jo tas teikums jau ir pietiekami garš un...Confusing.
 [..]
 - [..] *starts whimpering*, varbūt?
 [..]
 - Sieviņa. [..]
 - Pirmais jau tas *Wifie*, bet...
 - Es nezinu, ir kaut kāds, ir kaut kāds cits arī? I mean let's use *wifie*, why not.
 - Jā, bet *wifie* vienīgi ir tieši tādas [..] O, bet, rekur raksta kā ir tā kā... Jā, rekur, ja ieraksta *wifie*, tad tas ir condescending way of refering to a person's wife. Bet, I guess...
 Vai arī - a woman especially an older woman. Bet amerikāņu, tas ir affectionet term for wife.
 - Pat, ja tas ir condescending, man liekas it kinda fits here tho.
 [..]
 - [..] she decided to stay so - *stayed at home*.
 - Viņa to neizlēma, she had to stay. .
 - Nē, nu, tur rakstīts pēdējā minūtē izlēma - pēdējā mirklī pirms ceļa.
 - Viņa to neizlēma, because her condition.
 [..]
 - Žņaudzējs, ko tas te nozīmē?
 - Nu es pieļauju, ka tādas žņaudzošas sāpes.
 -[.] Varbūt, tas kaut ko nozīme, varbūt tas kaut kas specific.
 - [..] Vēdersāpes basically.
 [..]
 - Mēs to arī kaut kā to žņaudzēju kaut kā. Vai vienkārši rakstam vēdersāpes?
 - Nē, man liekas, ka mums ir vienkārši jāraksta vēdersāpes. Jo ta, kā es nezinu nekādu tulkojumu tam. [..]
 - [..] *collywobbles*. [..] Teorētiski arī šeit žņaudzējs ir informal.
 -[..]
 - Teorētiski varētu arī izmantot *collywobbles*, bet tas ir arī humorous. [..]

[..]
2:26:55

2. fragments AT OZ2

MT R4 OZ2	<p>- The fourth floor on the right. Does the gentleman have any suitcases, belongings? - No, we...- the old man hesitates, - everything will be brought tomorrow, such a mess. - Paulie cries resoundingly again, Laimdota forcefully pulls her little arm but the old man's grasp is firm. Oh, what's with you, Paulie, in a second, just a tiny moment and we'll be done. Mommy will be here on the morrow. - They turn right and enter a lot darker stairwell.</p>
DTAP MT R4 OZ2	<p>2:26:51 -Vai kungam būs koferi mantas. - Sir, how, nē. Gentleman, varbūt? - [..] I mean sir arī varētu būt. Bet kaut kā... - Tai teikumā. [..] -<i>Paulie</i>, skanīgi ieraudas. - [..] - Vienkārši <i>loudly</i>? - [..] <i>resoundingly</i> ? In a loud manner [..] - Sounds good. [..] - Laimdota rauj mazo roku. - Kā ir rauj? <i>Pulls her hand?</i> [..] - [..] Kā būtu spēcīgi? <i>Firmly</i>, varbūt? - [..] Lai gan tas definition is with little possibility of movement; securely. [..] I don't think you can pull something firmly. [..] Bet viņa rauj roku. [..] Tur man liekās beigās tur, kur ir veča tvēriens ir stingrs. Tur ir stingrs varētu būt firm. - [..] <i>forcefully</i> ? - [..] Tā nav viņas roka? Ta kā <i>her little hand</i>? Unless tur ir citi bērni domāti, bet man liekas, ka tā ir viņas. Tā ir viņas roka. - Man likās, ka viņa rauj paulīša roku, bet ja. - Varbūt. [..] <i>Her little hand</i> vai <i>arm</i>? Jo <i>hand</i> ir takā plauksta. [..] - Nu ko tu, kā? <i>Comon</i>? Es nezinu, tas ir vienīgais, kas man nāk prātā. - [..] Varētu būtis tāds <i>calm down</i>, vai kaut kāds... - Jā, jo tas laikam ir tas, ko viņš grib izdarīt, ta kā nomierināt to bērnu. Ko tad saka tādos momentos? - [..] varbūt, <i>oh, will you?</i> [..] - [..] tas nav ar tādu tā kā es nezinu ne pārmetu, bet... - <i>Will you please?</i> Tas ir tā kā bišķiņ, nu, tā kā, nu, nomierinies, ta kā saņemies. -[..] - [..] Bet, nu, tai pašā laikā arī kaut kā nomierinoši viņš to saka. - [..] - Vēl varētu būt, kaut kāds - <i>Oh, what's with you, Paulie?</i> [..] - [..] <i>in a second?</i> - Jā, I guess tūliņ. - <i>Just a tiny moment?</i> Varbūt tad pa brītiņu. Bet tur arī tad ir tas brītiņš. [..] <i>Just a tiny moment and will be there?</i> Nē, galā. - <i>Will be there</i>, tas ir takā will reach the destination. <i>I will be done</i>, drīzākais. [..] [..] - Un tad mammīte gan varētu būt <i>mommy</i>. [..] Arī rītu būs klāt. [..] - <i>Arrive tomorrow too?</i> [..] Vienīgais jā, ka tur ir tas rītu. Uzreiz citādāks... -[..] kaut kāds izteiciens varētu būt iespējams.</p>

	<p>-[.] rītu tas ir domāts tā kā vienkārši rīt, ja? Nākamajā dienā.</p> <p>- [..] Reāli tas teikums viņš pilnīgi citādāk izklausās viņam tā. Ja tas mommy will be here tomorrow, ir tāds diezgan vienkāršs, bet mammīte arī rītu būs klāt, tāds ļoti poētisks patiesībā.</p> <p>- [..]</p> <p>- No poētiskuma varētu kaut kā varbūt pielikt klāt kaut kā.</p> <p>- Varbūt ir kaut kāds tomorrow cits veids kā pateikt [..]</p> <p>- Informal kaut kāds?</p> <p>[..]</p> <p>- Varbūt <i>the morrow</i>? [..]</p> <p>-[..]</p> <p>- krietni tumšākā?</p> <p>- [..] <i>a lot darker</i>?</p> <p>- Tas būtu ta kā daudz tumšāk. Tas laikam tas pats vien ir krietni un daudz.</p> <p>- [..]</p> <p>2:49:08</p>
--	--

3. fragments AT OZ3

MT R4 OZ3	<p>The morrow the jolly day of Christmas...it will be here, we will have everything, - he mutters, he sinks into deeper contemplation, memory that has wafted from the smell of paper or maybe from the girl's kind eyes, mom's confusing gaze, youngest boy's unhappy dainty face.</p>
DTAP MT R4 OZ3	<p>2:49:09</p> <p>- Rītu ziemassvētku dieniņa. Te varētu atkal to <i>the morrow</i>?</p> <p>-[..]</p> <p>-<i>The morrow is Christmas day</i>? Ā, bet tur arī dieniņa ir.</p> <p>- Vienkārši man šķiet kaut kādu tākā īpašības vārdu, ko izmantot kad apraksta, kaut kādu <i>jolly</i> vai... Kaut ko tamlīdzīgu.</p> <p>- The morrow is the jolly <i>Christmas day</i>?</p> <p>-[..] The jolly day of <i>Christmas</i>. -[..]</p> <p>- [..] tas izsaka man liekas <i>jolly day of Christmas</i> tā kā dieniņa tiešām.[..]</p> <p>- [..] Rītu ziemassvētku dieniņa būs, viss mums būs. So tur man liekas, mēs nevaram tulkot <i>the morrow is the jolly day</i>... Lai gan...</p> <p>- <i>The morrow will be</i>?</p> <p>- <i>Vai comes</i>.</p> <p>- <i>Varbūt the morrow will be the jolly day of Christmas will be, everything will be.</i></p> <p>- [..] Kā būtu, ja mēs tūlkotu - <i>the morrow the jolly day of Christmas dot dot dot comes</i>. Un tad tālāk viss mums būs - <i>will have everything</i>?</p> <p>- Tā kā, jā, pēc domas, bet man bija tāds, kā varētu saglabāt kā atkārtojums. Būs viss mums būs. -[..]</p> <p>- <i>Varbūt - the morrow the jolly day of Christmas, it will be everything, nē.</i></p> <p>- Bet tur ir tieši viss mums būs. So tur ir tas have, man liekas - <i>will have everything</i>.</p> <p>- [..] Tad <i>the morrow the jolly day of Christmas comes</i> . <i>Varbūt tad tur var ielikt to and we will have everything, nē</i> ? Jo viss mums būs, tas tāds. Takā viss būs nokārtojies.</p> <p>- [..] Viņš tur pēc tam nesāk uzskaitīt, ka tur būs eglīte, tur būs tas, un tas. [..] Man liekas ka tur der tas <i>will have everything, ne</i>?</p> <p>- Jā, okei. <i>Varbūt, lai tas will saglabās the morrow the jolly the day of Christmas will be, we will have everything.</i></p> <p>- Tad, tad man liekās <i>today will be here</i>. Nevis vienkārši <i>the day will be</i>, es nezinu vai tā saka, <i>the day will be</i>. Ka tā, ka diena būs. [..]</p> <p>-<i>Vai, it will be here?</i> . [..]</p> <p>- <i>face</i> varētu būt, <i>varbūt kaut kāds sinonīms ir</i>. -[..]</p> <p>- Tur ir tāds. O, <i>varbūt var izmantot vienkārši... Pout?</i> Tādā ziņā, jo tas tā kā... Nevis <i>youngest boy's unhappy face</i> bet vienkārši <i>pout?</i> <i>Youngest boy's pout?</i></p> <p>- Jā, I see what you mean.</p>

- Bet varbūt nē? - [..]
 - Nelaimīgā sejiņa.
 - Man kinda gribās, lai tur tas *unhappy* paliek.
 - *Unhappy*. Nu, tad varētu... Tad to sejiņu vienkārši ko citu vārdu. Man liekas tas būtu variants kā šeit varētu tulkot.[..]
 -[..] tur ir riktīgi tākā nievājoši man šķiet. Nu tie sinonīmi *face*.
 - Bet atkal tas te man liekas, tā ir tā domāts, tāds žēlumu, ka viņam tāda nelaimīga sejiņa.
 -[..]
 - Arī kaut kāds *poor, unhappy*.
 - Vienīgais, kas man nāk prātā, ir tā kā *delicate face*. Ta kā, tas ir bērns viņam noteikti ir...
 - Bet es nezinu, vai šajā gadījumā, nu, tur mēģina pateikt, ka viņam tā sejiņa ir tāda, nu mazā un delikāta kā bērnam.
 - *Dainty?* [..]
 - *Dainty face?* To saka par *face*?
 - I'm pretty sure, why not.
 - [..] 3:07:09

4. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Procesu sāku ar darbu apraksta izlasīšanu un turpināju ar pašu fragmentu izlasīšanu, kas šajā gadījumā bija svarīgi tulkojuma kvalitātei. Tulkošanas process bija diezgan lēns, jo tekstā tika izmantoti vecvārdi vai arī vārdi, kas nav tieši tulkojumi, tāpēc bija nepieciešams laiks, lai atrastu pielīdzinājumus angļu valodā.

Abu fragmentu tulkošana sagādāja zināmas grūtības. Gan pasakā, gan romānā ir izmantota specifiska valoda, kas ir ne tikai deminutīvu pielietojums, bet arī savdabīga leksikas slāņa izmantošana, latviešu valodai raksturīgas gramatiskās konstrukcijas, ko grūti tulkot, utt. Taču kopumā tulkošana bija aizraujoša, un to tādu padarīja tieši risinājumu meklēšana

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsuprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Manuprāt, tekstā minētos deminutīvus varētu ielikt trīs sadaļās. Pirmā sadaļa bija tādi vārdi, kas izskatās pēc deminutīva, bet latviešu valodā satur nedaudz citādāku nozīmi, piemēram, meitiņa - tā varbūt gan meita, gan maza meitene. Otrā sadaļa ir vārdi, kas samazina minēto vārdu, piemēram, spilventiņš liek domāt par mazu spilventiņu. Trešā sadaļa ir tie, kuriem ir emociju nianšes, piemēram, nedaudz nievājošs vai žēlojošs, piemēram, mums ar partneri likās, ka arī meitiņa ir teikts žēlojot šo varoni.

Tulkoto tekstu fragmentos deminutīvi pārsvarā izmantoti, lai izteiktu žēlumu, vai pieķeršanos/mīlumu Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Jā, bija daži vārdi, kuros bija grūti saprast, kādā izteiksmē deminutīvs ir lietojams, piemēram, spilventiņš. Jā, protams. Pirmkārt jau tikai tāpēc, ka latviešu valodā deminutīvus iespējams darināt ne tikai praktiski jebkuram sugasvārdam, bet arī īpašvārdam, ko angļu valodā atdarināt ir diezgan sarežģīti. Turklāt ne vienmēr ir iespējams atrast īpašības vārdu vai apstākļa vārdu, kas angļu valodā izteiktu nozīmes nianšes/konotācijas tik pat precīzi, cik latviešu valodā lietotais deminutīvs

Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Ieteikumi bija labi, taču, tulkojot tekstus, sapratām, ka daži ir lietojami tikai noteiktos žanros, lai sagalābtu to formalitāti vai stilistikā. Ieteikumos arī veiksmīgi izvēlēti piemēri, un tos droši var pievienot vēl vairāk, lai būtība būtu pilnīgi skaidra.

Ieteikumi izradījās ļoti noderīgi, jo no tiem varēja smelties idejas sarežģītāku gadījumu tulkošanā, it sevišķi ieteikums par kompensēšanu un teikumu pārstrukturēšanu, jo deminutīvu tulkošana pārsvarā sastāv no šīm divām stratēģijām. Vienīgais ieteikums - priedēkli 'mini-' reti kad izdosies izmantot, lai atveidotu deminutīvus, jo 'microelement' pastāv kā atsevišķs jēdziens/terms, kas nav ekvivalents

deminutīvam 'elementiņš'. Tas pats attiecināms uz 'minicar', ko nevarētu izmantot, lai iztulkotu 'mašīnīte', jo tiks zaudēta oriģinālā nokrāsa

Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts aptaujā?

Iespējams, ka var pievienot kādus resursus, kas varētu būt izpalīdzīgi tulkošanas risinājumu meklēšanā

Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”

1. fragments AT KS1

MT R5 KS1	<p>On the second morning, she went to the cemetery, only to find her father’s grave empty. There was a little black creek running alongside her father dearest’s resting place. The withered, barren branches of three black alder trees loomed over it. And what did she see there? With arms wide open, her father hung from the tree in the middle. His red shirt flailed in the wind. In one hand he had a bottle of liquor, in the other – a noose.</p>
DTAP MT R5 KS1	<p>00:00</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>It's like the [...] second day, second morning of her father's death.</i> So. But the second morning works because it's like on the second morning of her father's death, or since her father's passing. - Ohh, let's look at the context of the paragraph. Well yeah, it talks about the funeral, so you probably don't need to specify that it's on the second morning of her father's death since it's not there[...] <i>graveyard</i> or <i>cemetery</i>? [...] -But we do have to consider it's a literary translation, so maybe you can use like something more... - In that case, yeah. I thought the <i>cemetery</i> sounds better. - <i>She went to her father's resting place, maybe? But found it empty.</i> -[...] - Because cemetery or graveyard sound just kind of awkward[...] - I think Cemetery is definitely better than graveyard.[...] [...] - [...] <u>kapsētiņa</u>. Well, I the feeling that I get is that like the diminutives are used to like showcase care and like that daughter has arrived to the graveyard to see her dear father, and now her father dearest is not there. So she's kind of like emotionally attached to this place. And that's why she's kinda maybe the kapsētiņa un the upīte reflect that, like her surroundings are influenced by her father because her father was supposed to rest there. But then <i>graveyardy</i>? - [...] Well, yeah, there's definitely no dominative for graveyard or cemetery. - Maybe let's do like <i>alongside her father dearest resting place</i>? - That sounds really clunky. <i>father dearest resting place</i>? - Father dearest, I'm pretty sure that it's not well, dearest. It's like her dearest father. - No, that's definitely a thing. But <i>father dearest resting place</i> that's a mouth full , don't you think? - Yeah, true. - Well, the river, there's definitely some sort of term for a small river we can look that up.[...] - <i>Creek? Black little creek.</i> - [...] <i>A little black creek.</i> - Well, little and black both refer to like the physical. What was it? What? What was the the? - Order of adjectives, but <i>little black</i> definitely sounds better. - You think? I think <i>black little</i> sounds better? [...] - [...] The rule is that multiple adjectives are always ranked accordingly - Opinion, size so <i>little</i> age, shape, colour <i>black</i>. - <i>Little black creek.</i> [...] - [...] <i>Black creek.</i> That doesn't sound like a diminutive. I thought we could use that term for <u>upīte</u>, and that's a small river. And then we could use an adjective for the graveyard. But yeah, it might not be that the graveyard was actually a little as you said, it might just be her attachment. [...] but resting place. Reusing that twice in a row is a lot. - Is there another synonym? - For cemetery? [...] Graveyard, churchyard, burial ground, burial place [...]

	<p>- [...] Maybe <i>burial place</i>? <i>On the second day she went to [...] her fathers burial place only to find it empty.</i></p> <p>- [...]</p> <p>- But then we repeat place, place <i>resting place, burial place.</i></p> <p>- [...]</p> <p>- We can't say she went to her father's cemetery because. It well it would denote ownership of the cemetery. We should endeavour to relay that her father is resting in the cemetery. <i>She went to the [...] cemetery in which her father was buried only to find it find it empty, but that is too long.</i></p> <p>- Maybe <i>she went to the cemetery only to find the grave empty.</i></p> <p>- <i>Her father's grave empty.</i> [...] And then the next sentence works. <i>There was a little black Creek that ran alongside her father [...] dearest resting place.</i></p> <p>- What about <i>running</i> instead of that <i>ran</i>?</p> <p>- [...] Yeah, <i>running</i> less clunky.</p> <p>[..]</p> <p>- Oh, naked branches is actually an expression, so I guess we could... Or bare, barren. Actually, barren branches, it's not a thing because the alliteration sounds like.</p> <p>[..]</p> <p>- <i>Withered</i>, that's a good one. [...]</p> <p>- <i>Withered, barren branches</i>?</p> <p>- Like these are very loaded adjectives, so I don't know if the rule would apply here. [...]</p> <p>- Levitated above? It kind of sounds clunky. Can you synonym it? <i>Rose above</i>?</p> <p>[..]</p> <p>- <i>veci melnalkšņi ir vīrs upes.</i> [...]</p> <p>- Or are they over the grave? Or maybe the cemetery, really is small and both 3 trees take up the whole, you know airspace over the... <i>Black alder.</i></p> <p>- <i>Withered barren branches of three black Alder trees levitated above the river.</i> [...]</p> <p>- What are they levitating over?</p> <p>- The river, I think you know.</p> <p>- But the river is running alongside the cemetery.</p> <p>- But the tree.</p> <p>- The trees are probably in the cemetery.</p> <p>- No, it's running alongside her grave, her father's grave. <i>Zinkā Latvijā ir kapsētas, kurās ir katrai ģimenei ir savi kapiņi un ap kuriem parasti ir kaut kādi krūmi vai dzīvžogs, vai arī kaut kāda veidā ir ierobežots.</i> Like could it be that there aren't as many resting places near her father's one. Therefore there could be some space, and then there we're thinking of a grave. Then there's a Little River that has appeared and above... I'm getting the feeling that like it's not really there, but it appeared, no?</p> <p>- Wait, the river is not really there?</p> <p>- <i>Vidējā kokā izplestām rokām bij iekāries viņas tēvs</i> that doesn't...</p> <p>- Yeah, but that doesn't mean we should question the reality of everything else that is... That makes sense. It's not like the river is some important detail that it would be imagined. This is an interesting tangent though.</p> <p>- OK, so <i>the withered, barren branches of three black alder trees loomed over it.</i> Let's just stick to that, OK? - [...]</p> <p>- His red shirt <i>flutter</i>, no, <i>flutter</i> is to serene sounding. <i>Flailed</i>?</p> <p>- [...] Well, butterflies flutter and arms flail, but what do shirts do?</p> <p>- Well , if it's a shirt. Then it's closer to arms than butterflies, so we do <i>flailed</i>.</p> <p>[..]</p>
--	---

22:34

2. fragments AT KS2

<p>MT R5 KS2</p>	<p>The hangman's little daughter came upon a field of flowers. And each blade of grass was like the caring touch of Mother Nature herself. She was exhausted and wanted to sleep, though she had neither a blanket, nor the smallest of pillows. But the flowers bestowed their fringed woollen scarves as did the moss with little brown pillows. "Oh my!" the little</p>
------------------	--

	<p>girl exclaimed in wonder, "there must be a bed under every blade of grass." She wandered the meadow, and that morning the flowers smelled like they had never smelled before, thought the hangman's little daughter. And no grass had ever bowed so kindly, not even to the king.</p>
<p>DTAP MT R5 KS2</p>	<p>22:39</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meitiņa, ok, so diminutive. - <i>The little girl</i> kind of no. Because no, <i>the daughter</i>. Meitiņa, mēs latviešu valodā lietotu vairākos kontekstos, bet in this it's probably meant that... [...] they didn't name them, the characters right in the text, so. - I don't think so. He was just a bende. - Yeah, bendes meitiņa. So maybe. What did we agree on, Bende was? - Well, kind of looked up and it. It seems like it's actually an executioner. But it doesn't sound... - Not at all. - [...] Hangman? No. - No. [...] - Because we could do just bendes meitiņa. So <i>the daughter of...</i> Or the <i>executioner's daughter</i>, you know, or the <i>executioner's little daughter</i>. - But what if it's not executioner bende could just be a very Latvian word and actually just means slepkava. [...] - Oh, interesting. I didn't even consider that. - [...] Well, this is an old text and it says vēsturisks - izpilda nāves sodu, miesas sodu. So actually it is [...] <i>executioner</i>. - <i>Slayer?</i> [...] <i>Slayer's little daughter</i>. <i>Butcherer</i> I like that. - [...] That has a certain connotation. Like he's chopping people up. - [...] Lyncher, what's a lyncher? - That has racial conflict. - Really? - Yes, black people were lynched. [...] - A lot of people were... Witches, were lynched too. <p>That doesn't really work for us because if we're if we are assuming he was an executioner.</p> <p>[...]</p> <ul style="list-style-type: none"> - OK. And maybe let's just do his <i>little daughter came upon a field of flowers</i>. - I don't think we can do <i>his little daughter</i> because the two paragraphs are not connected. So let's cheque what comes before. Tikai jātnieka tumšais mēteļa tumšais mētelis bija saulei priekšā - So that would imply that she's the daughter of the horseman. - OK. Then can we do the <i>hangman's little daughter</i>? <p>[...]</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>And each blade of grass was. So nice to her?</i> That sounds silly. I don't know. [...] another diminutive, then <i>blade of grass</i> doesn't even work honestly. Although, <i>zāļīte</i> implies you know... [...] that they're, you know, pleasant and nice. [...] - [...] at this point in the story, she's exhausted and she's... See, it's very difficult to gauge how reliable the narrator is because... In my opinion, she could be due to exhaustion and trauma... - It's just definitely days, but... - Yeah, days she could... - Whether it's reality or not. But doesn't change that, you know... Whatever the text is saying, we still have to translate it that way. But I guess we could argue that <i>katra zāļīte</i>, <i>zāļīte</i> just emphasises <i>katra</i> and then it's you know it's <i>each little blade of grass</i> so... [...] It could work emphasising it's each... You know. - <i>Each little blade of grass</i> was the touch. - [...] <i>each blade of grass</i>. - No, no, no. <i>Each little blade of grass was the touch of Mother Nature herself</i>. - That's good, except for <i>little [...]</i> we already had <i>little daughter</i>.

[..]
 -Perhaps you can do like *gentle touch, caring touch. Was like the caring touch of Mother Nature herself*. Because then *Mother Nature* went on to provide and care for her in the terms of, like a pillow.

[..]
 - [..] but pillow is spilventiņš.
 -[..]
 - Cushion does sound you know more diminutively than pillow, but I don't know.
 - *She had not a blanket or even a little pillow*. But we do use *little*.
 - [..]
 -[..] *Had neither a blanket nor pillow. Though she had neither blanket*.
 - I think neither comes before. It's like an adverb that comes before the verb. If it was *is*, then it would come after it is.
 - But it doesn't sound organic. *She was exhausted and wanted to sleep, though she neither had a pillow*. Like you don't want to say neither after. *Though she had neither a pillow nor blanket, though she had neither a blanket or pillow*. [..] For whatever reason it doesn't sound right to me.
 - It sounds like a mouthful. [..]
 - [..] It's not grammatically incorrect [..]
 - I'm wondering, I agree that though she had neither a blanket nor pillows, sounds better. But I'm wondering if that is dramatically correct.
 - But why wouldn't it be?
 - Because sometimes order is just a rule.
 - But what rule would this be?[..]
 - [..] It might actually have to come before the noun wow. That's why it sounded bad.
 - [..] But basing grammar off of what sounds good is not the correct strategy. [..]
 -[..] And what do we do with the pillow then? We definitely don't have a suffix for that one.
 - Maybe *nor the smallest of pillows*. It adds some colour to the text. [..] because if you think [..] little daughter small thing like it's adjacent to like to diminutivs, no? *Little daughter, small pillow*.
 - I don't know if that makes sense.
 -[..] Ja mēs runājam par spilvenu, spilvens ir spilvens, bet spilventiņš varbūt kaut kāds dekoratīvs spilvents, varbūt, ko liek uz dīvāniem vai arī izmanto, lai papildinātu kompozīciju, vai interjeru, so. Ja tekstā ir, oriģinālā tekstā ir spilventiņš, mēs uzreiz domājam par varbūt dekoratīvu spilvenu vai arī mazāku spilventiņu, so that would justify *the smallest of pillows*.
 - [..]
 -[..] And what about cushion? Cushion sounds kind of crude[..]
 - Yeah, because cushion could be used also for chairs, [..]
 -[..]
 - *But the flowers bestowed her?*
 - No, you need a preposition. I'm pretty sure that's just how bestow works. It's not interchangeable with give or hand, you need bestow upon someone or on someone. [..] Most definitions used on our own.
 [..]
 - We can remove her and then we don't need the preposition and then we can - *the flowers bestow there*.
 - *the flowers bestow there fringed*, kas ir villaine?
 - Adjacent to a scarf, probably. I like the word *scarf*.
 - *Fringed woollen scarf*, maybe.
 - Now you're adding something that wasn't there.
 - [..] Vai, tad villaine nav no vilnas?
 - You are correct.

- *Their fringed woollen scarves. But the flowers bestowed their fringed woollen scarves as did. [...]*
- *[...] Tasselled or fringed?* Not exactly the same.
- But the flowers bestowed their fringed woollen scarves, as did the Moss with little brown pillows.
- [...]
- Maybe let's do - *oh, the little girl exclaimed. There must be a bed under every blade of grass.*
- Why?
- I don't know.
- Then let's not do it if you don't have a justification.
- OK. *Oh, there must be a blade of grass. The little girl exclaimed.* I don't like that structure. It's clunky, I don't like. The *oh* because, vai un citi izsaukmes vārdi latviešu valodā tiek lietoti [...], manuprāt tiek lietoti daudz biežāk nekā angļu valodā, it īpaši rakstu valodā, [...] nu saziņā.
- I mean, we can definitely do that. Little girl.
- Besides, like, Oh my God, what would be like? I don't even know other exclamation words in said phrases.
- I think, *Oh*, is fine.
- Jo es vienkārti domāju latviešu valodā - Ak dievs, ak vai. [...]
- *[...] exclaimed* is not the same as brīnījās. [...] *The little girl exclaimed in wonder.*
- Ko mēs darām ar pēdiņām, angļu valodā, man liekas, izmanto tikai... [...] Labi paliksim pie dubultām pēdiņām, [...]. What are we doing with grammar? Because there should it be with say [...] a smaller case letter.
- I know that, *Oh my*, there can be an exclamation there.
- [...] in Latvian you would need an exclamation point there because it's... And you only use commas for stāstījumu teikumi.
- But maybe we could do there a comma. [...]
- [...] Well, if we say *exclaimed in wonder* that not using an exclamation point would be.
- [...]
- *She*
- *Wondered, the meadow?*
- [...]
- She wandered the meadow, **but** the flowers have never smelled the way they smelled... I know what you mean, but it's very clunky.
- [...]
- [...] she wandered the meadow, but she **regarded** in that moment that the flowers don't smell the same as they did before her father died. *She wandered the Meadow, but the flowers have never smelled like they did...*
- [...]
- *But the flowers have never smelled the way they did before.*
- No, not with that tense usage.
- [...] Kurā rītiņā? Kurā rītā?
- Tajā brīdī, tajā rītā. [...]
- [...] I thought that she regarded how the flowers don't smell like. OK, because I thought you lost her, like, poetic sense of smell ever since her father died. Let me reread yours. [...] I would say *she wandered the meadows regarding that the flowers have never smelled this way.* Do you, would you agree with *regarded*?
- Now that sounds kind of clunky. [...]
- *Regarding that the flowers have never smelled like.*
- [...] Now, that sounds pretentious. Like you inserted something that wasn't there to sounds smart.
- [...] you use the past. Past tense, *she wandered the meadow.*
- I'm just directly translating the way it was.

	<p>- But [...] it doesn't translate directly. The context is missing because [...] she wandered the meadow in the past and the flowers have never smelled. [...] You don't think it's clunky? [...]</p> <p>- <i>The flowers smelled like they had never smelled before.</i> OK, let's do that. [...]</p> <p>- <i>That morning now</i> sounds really bad.</p> <p>- Maybe <i>that morning she wandered the meadow and the flowers smelled like they had never smelled before.</i></p> <p>- Maybe <i>she</i> wandered the meadow <i>and that morning the flower smell like that.</i></p> <p>- [...] How many more times are we going to use <i>the little</i>? Because the next sentence also has diminutive.</p> <p>- <i>And no grass had ever been so kindly, not even to the king.</i></p> <p>- Maybe <i>bowed.</i></p> <p>- [...]</p> <p>- <i>And no grass</i> - would you say that in English? Grass is uncountable. Although actually it could be.</p> <p>- [...]</p> <p>- [...] after "and no" you would usually have a singular noun, and grass is just uncountable. [...]</p> <p>- Not necessarily, - and no crowd had ever cheered so loudly.</p> <p>- [...] I do think like grass would sound so much better, but we've used it 30 times in this paragraph. So let's not. [...]</p> <p>- <i>She wandered the Meadow and that morning the flowers smelled like they had never smelled before, regarded the hangman's little, maybe thought?</i></p> <p>- <i>Reckoned, thought?</i>[...]</p> <p>Also, <i>Ķēniņš</i> is technically diminutive even tho there is no base form I'm assuming.</p> <p>- It's not. No, no, it's not.</p> <p>- <i>Ķēniņš</i>, the <i>izskaņa</i> implies even though it's... Yeah. Let's see. What's the definition of <i>Ķēniņš</i>.</p> <p>- [...] <i>ķēniņam, ķēniņiem, ā, nē</i> - am ir galotne, so. -<i>in</i>, ir laikam tāda <i>izskaņa</i>, nevis <i>izskaņa</i>, bet...</p> <p>- It's probably not diminutive since there is no base form as I said, but it's sounds reduced either way. <i>Ķēniņš</i> sounds a lot more reduced than cut off, you know.</p> <p>- Yeah, I mean it's probably the same with like <i>ir vārdi</i>, <i>ir proper proper nouns</i> like <i>Magija</i>. It sounds like it's already a diminutive. Like <i>Elizabete un Betija</i>, <i>Betija</i> is a diminutive or like. [...]</p> <p>- Are there any other words for King that sound more fairy tale? Because I would say the <i>Ķēniņš</i>...</p> <p>- No, the king is fairy tale enough.</p>
	1:05:27

Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”

1. fragments AT OZI

<p>MT R5 OZI</p>	<p>The smallest of the boys, little Pauls, cries out; and as the innkeeper, with his pale forehead staring at the strange company, drags his finger across the magazine; even Imants, the bravest of the boys, snuffles. “See, we are struggling too,” - Laimdota does not understand how the servant is oblivious to that.</p> <p>“My dearest wife stayed home right before leaving... her stomach was in such knots that one should all but scream,” the dark-haired man mutters, laughing stupidly, but it's clear that the ailments of travelers' wives are of no concern to the innkeeper.</p>
<p>DTAP MT R5 OZI</p>	<p>1:05:28</p> <p>- [...] What do you do with his name? Probably leave it as is, right? Oh, but what do we do with diacritic marks?</p> <p>- Maybe let's do the smallest of the boys, little Paul.</p> <p>- Can we do <i>lil</i>. [...] Feel like a rap name [...].</p> <p>- No, <i>little Paul</i>.</p>

- Do you capitalise both? [..]
- Oh, no. If we do capitalise little, it does sound like a rap name, doesn't it?
- [..]
- And... it's present tense - cries out. [..] Kas ir viesnīcnieks?
- *Inkeeper*
- Ohh that's very fairy tale. [..]
- [..] *stared at the* [..]
- Maybe *peering at the*?
- We should probably use a subordinate clause with *as* or *while* since we have this - kamēr viesnīcnieks. To show that they're happening at the same time. Because the main part of the sentence. Is the little Paul so. [..]
- [..] *with his pale forehead staring at the strange company*. And while...
- [..]
- [..] *The smallest of the boys little Paul cries out, and while the innkeeper*. [..] Dragged his finger across the magazine. [..]
- *Drags* we need present tense.
- As even the bravest of the boys Imants snickers? No, not Snickers. But snickers ir smejās .
- [..] snuffles?
- Maybe the other way around. *Even Imants komats the bravest of the boys*.
- That" like a lot of commas though.
- Well, you have to use a comma. [..] What do we do with brave - brašs?[..]
- *Even we are struggling?*
- Well, what does she mean? [..] Is she saying that they're not right in the head? I'm confused about what she's, you know, saying.
- [..] I think struggling can apply to anything now. [..]
- [..] See we translated Paul, we didn't translate Imants, now we're not translating Laimdota. [..] Well, we could do a little Pauls.
- [..]
- No, then it's Latvian, yeah. Because the problem with Paulītis was that it has a diacritic mark and you know, little Pauls, then it's suddenly fine, I think. [..]
- *Laimdota does not understand how the servant is oblivious to that*.
- [..]
- My dearest wife stayed.
- Wifey?
- Wifey is indicative of... Just gen z slang. If you know what I mean.
- Very much, yes, millennial, gen z, modern language.
- OK, *my dearest wife stayed behind*.
- [..] We could use it. I don't think it would be the worst thing in the world, but I think because of the association that modern language has created with that word, it would throw off the feeling of whatever the literary work is.
- I agree. I think that like such cliches could just kind of disrupt the reading process and not impact the story in a good way. Let's do *my dearest wife*.
- [..]
- *Stayed home as right before leaving...*
- No, *stayed home right before leaving*.
- Yeah, but then we could explain that *as* when they were leaving, something happened. *My dearest wife stayed home as right before leaving, her stomach turned into knots or like her stomach...*
- Oh, "as" as in because.
- Conjunction.
- [..] But I think the structure of the sentence in Latvian. It really adds to the fact that the, what's it called? Daudz punktes and the broken up incomplete sentence and it's very **speech**, you know, it's him speaking and I think getting rid of that would take away from the...

	<p>- We could <i>do my dearest wife, stayed home as right before leaving ellipses she had a knot in her stomach</i>. Let's keep the ellipses and the integrity of the spoken language feel [...] [...]</p> <p>- There's a saying actually expression "in knots" - to be in knots. [...] we don't need the as. [...]</p> <p>- [...] <i>That one should all but just scream</i>.</p> <p>- Ohh, I bit over the top.</p> <p>- Nē, kad taisni vai balsī jābrēc.</p> <p>- [...] I don't know if that's how you use the English language. [...] Sort of invented what's it called subjunctive mode. [...], but I don't know if we're using it correctly, but let's just stick.</p> <p>- [...] We have <i>her stomach was</i>, past tense, <i>that one should all but scream</i> and present tense.</p> <p>[...]</p> <p>- [...] It's speaking about wives of travellers in general. Caurbraucēju sievu kaites as like a phenomenon that happens often and he doesn't care about such phenomena, it's not specifically this guy.</p> <p>- [...]</p> <p>- It's clear that the ailments of the wives of travellers are of no concern to the innkeeper. [...] 1:28:12</p>
--	--

2. fragments AT OZ2

MT R5 OZ2	<p>- The fourth floor on the right. Does the gentleman have any suitcases, belongings?</p> <p>- No, we...- the old man hesitates, - everything will be brought tomorrow, such a mess. - Paulie cries resoundingly again, Laimdota forcefully pulls her little arm but the old man's grasp is firm.</p> <p>Oh, what's with you, Paulie, in a second, just a tiny moment and we'll be done. Mommy will be here on the morrow. - They turn right and enter a lot darker stairwell.</p>
DTAP MT R5 OZ2	<p>1:28:11</p> <p>- [...] how do we separate the sentence? <i>No, everything the old man stammered will arrive tomorrow</i>, or just no <i>the old man stammered</i> ?</p> <p>- [...] Well, we can keep it. It's like even more minstitāšanās. <i>No, we, everything will arrive tomorrow</i>.</p> <p>[...]</p> <p>- Little Paul, Pauls... Skanīgi.</p> <p>- <i>Ceremoniously</i> cried once more?</p> <p>- <i>Resoundingly</i>?</p> <p>- <i>Ceremoniously</i> that's a different.</p> <p>-Nu, skanīgi zvani, kas ir like...</p> <p>- [...] the connotation comes from zvani not from skanīgi. Because one would be something ceremonial. [...] Well, resounding is a word that is used it's not the first time I've heard it, so we could use it, but the...</p> <p>- Resoundingly? I still think <i>ceremoniously</i> is like really good, but...</p> <p>- Then let's do it.</p> <p>[...]</p> <p>- Isn't firming like cieši? [...]</p> <p>- Well, you want roughly? Roughly is like...</p> <p>- We can do firmly.</p> <p>- [...] <i>Little Pauls, little hand</i>.</p> <p>- <i>Little Pauls ceremoniously cried out once more...</i></p> <p>- The boys paw. [...] That is used for children I believe.</p> <p>- Yeah. <i>However, the old man's grip was tight</i>.</p> <p>- I think it's speaking in generals again. But <i>a</i>.</p> <p>- Don't we know, kurš vecis tas ir?</p> <p>- Well, jā, bet... I think for some reason it's like in general, <i>but a guys grasp is strong</i> or whatever.</p>

- [...] then we can do, *but a man's grip was ever more strong.*
- [...] I don't know if that's a thing. [...] *Ever more.* I've never heard anyone use that.
- [..]
- Also how do we translate *vecis*?
- Old man.
- Isn't *vecis* more in the meaning of like a man's man?
- Yeah. In the context that you propose, yes. [...]
- Is there a better word than man in that case? [...]
- [..]
- [...] *Is ever more strong.*
- Can we do *all the firmer*?
- [...]
- An expression, all the better, and we can just replace it with a different...
- Do we need a comma before *as*?
- [...] It means while then no.
- [...] Oh, it could actually could be both in this. [...] It could be a conjunction too.
- Well, yeah, but in the Latvian sentence, it was. They happen simultaneously. [...] So that's why I used as...
- [...]
- Because we can't just use a comma because that's, you know, not English.
- [..]
- I feel like *little Pauls* works in the text itself, but if it's like someone referring to him, it sounds weird. *Little Pauls*, but OK. What about - nu, ko tu? Can we just do *come on? Oh, come on now.* Isn't that an expression? [...]
- Yeah. *Come on now, don't fuss.*
- [...]
- *We'll be there shortly.*
- *in the second?*
- Well *will be there shortly* is an expression.
- So is *in a second.*
- [...]
- Yeah, we can do it *in a bit.*
- [...] I like *shortly.*
- *Shortly* sounds like an e-mail. Or like correspondence like to politely say and this is her speaking to her child.
- OK, we can do *a bit.* [...] In a *jiffy.*
- That sounds like someone speaking to their child, but now we're inserting diminutive where there aren't any. Well *jiffy* is not... Oh, it kinda is.
- [...]
- Well, we could insert it to overcompensate for what's not there.
- No, it's kind of is giving... Colouring the text in colour.
- Well, to be fair, that was one of the. One of the strategies where you put the diminutive where you couldn't put them in other places to preserve the feeling, but I don't know.
- No, we are not using *Paulīti* in that sentence. So, *come on now, don't fuss we'll be there in a jiffy* could substitute *Paulīti*.
- [...] Let's do it. *Mammīte*, that's easy - *Mommy.* [...]
- too or tomorrow as well?*
- *Mommy will be here tomorrow too,* yeah.
- I don't know if that's the meaning of this sentence, but sure. [...]
- [..]
- *Fairly* is not as strong as *krietni.* *Fairly* is like quite, *krietni* is like. [...]
- Krietni tumšākā trepju telpā* - it's darker than what?
- The room they were previously in.
- [...] I feel like a *much darker stairwell* implies that they went from stairwell to stairwell and this one was darker than the previous.

	<p>- <i>They turn right and enter a stairwell that was much darker</i> - implies the same actually, and also begs for an explanation.</p> <p>[..]</p> <p>- [..] <i>They enter a stairwell, which is cast in a light much darker than before.</i></p> <p>- That implies that they were in that staircase previously, and now it's darker.</p> <p>- <i>They turn right too enter a stairwell that's much darker.</i></p> <p>- That also implies that...</p> <p>- [..] <i>They turn right to enter a stairwell, which is not as illuminated.</i></p> <p>- [..] <i>enter a stairwell much more dimly lit.</i></p> <p>[..]</p> <p>- But maybe you can do <i>a man's grip was all the more firm</i>. I know you want to keep the integrity of the original text, but it's like... It can still be in this moment regarding that a man's grip was always firm.</p> <p>- Not speaking about a man's grip in general, but universally, stereotypically, a man's group is. That's like the general truth or whatever.</p> <p>[..]</p> <p>1:47:01</p>
--	--

3. fragments AT OZ3

MT R5 OZ3	<p>"Tomorrow is Christmas... everything, we will have everything" he mumbled, sinking into a deeper contemplation, invoked by the smell of the paper, the girl's warm eyes, Mom's flustering gaze, or perhaps the gloomy face of the youngest boy. RITMS!</p>
DTAP MT R5 OZ3	<p>1:47:02</p> <p>- What are your thoughts on rītu? That just like... [..] A sign of the times or is that like kinda not a diminutive but like it adds a certain colour instead of rīt. [..]</p> <p>- I think it's probably like a falling out of style, out of date use of...</p> <p>- It seems like that. It is and tells us. It just says apstākļa vārds stuff up. Nothing interesting about it.</p> <p>- Yeah. So just <i>tomorrow. Tomorrow is Christmas Day.</i></p> <p>- Dieniņa. [..]</p> <p>- [..]</p> <p>- <i>He babbled?</i></p> <p>- <i>Mumbled?</i></p> <p>- I think <i>babble</i> is a child. Isn't that a child? [..]</p> <p>- No. Everyone can <i>mumble</i>. <i>Babble</i> is a child.</p> <p>- And this is a child.</p> <p>- Kāpēc tev tā liekās?</p> <p>- Viņš?</p> <p>- Wasn't there another man in the story?</p> <p>- [..] Ā, iespējams tas ir vecis.</p> <p>- Never mind, mumbled.</p> <p>[..]</p> <p>- Mom's capitalized. Well, <i>fluster</i> is a good word, but you couldn't really use it as an adjective <i>flustering</i> it's a word, but it's sounds clunky, doesn't it?</p> <p>- moms flustered gaze?</p> <p>- No, flustered is that she was flustered. Flustering is that viņš mulsināja viņu, which is the context of the sentence.</p> <p>- [..] Nē, viņš iegrīma dziļā apcerē papīra dēļ, varbūt meitenes siltajām acīm, mulsiņošā mammās skatiena...</p> <p>- Jā, and the skatiens was <i>flustering</i>. It flustered him.</p> <p>- You think?</p> <p>- Flustered would be mulsināt</p> <p>- I think that mom was flustered.</p> <p>- No, then, it would be mulsinātais skatiens. Mulsiņoš implies that the skatiens has the quality it induces whatever it is.</p>

	<p>- Yeah, yeah, you're right. [...]</p> <p>- But frustrating sounds stupid.</p> <p>- It doesn't. [...] But let's do <i>the moms fluttering gaze</i>.</p> <p>- The moms? Can we just capitalise moms? That's what people do.</p> <p>- [...] <i>And the unhappy face of the small boy. Smallest boy.</i></p> <p>- Maybe <i>youngest boy</i>?</p> <p>- Yeah, or the <i>sombre face of the youngest boy</i>. So that would be like a juxtaposition moment in the text where we could highlight the boys, jā un viņa sad.</p> <p>- I don't see the juxtaposition, but we can do it.</p> <p>- Well, it's like a sombre usually is used for like...</p> <p>- But it's more like <i>sad</i>, isn't it? Like <i>gloomy</i>.</p> <p>- Oh, maybe let's do <i>gloomy</i>.</p> <p>- No, no, no. Gloomy is like sad and sombre is the same. It's like sentimental. Nelaimīgs could be like upset with like a pouted lip.</p> <p>[..]</p> <p>-[...] we had unhappy. It's not the best, but I think as I said, gloomy and sombre is like melancholic.</p> <p>- I did say that yes, that's what I meant by juxtaposing that the boy is young, yet melancholic, which usually children are not. They can be sad, but not necessarily.</p> <p>- I just think nelaimīgs could be melancholic, but it could also be, as I said, pouty lip like pissed off basically.</p> <p>- Mazā puikas...</p> <p>- Sejiņa also we have sejiņa. Maybe gloomy we could actually, because gloomy sounds diminutivy. [...]</p> <p>[..]</p> <p>- It's not sacking noise. <i>Invoked by the smell of the paper, or perhaps the girls warm eyes. The moms fluttering gaze, the gloomy...</i> I kinda wanted to add <i>or the gloomy, face of the youngest boy</i>. But it's not there. It's not stacking nice.</p> <p>- We can add. I mean, we can just delete the first <i>or</i>. [...]</p> <p>1:56:55</p>
--	--

5. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Laikietilpīgs, sarežģīts, izaicinošs, taču reizē aizraujošs.

Process bija sarežģīts un laikietilpīgs.

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Izmērs.

Vecums.

Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Vēlme atkārtoti lietot vārdu "little". Lack of synonyms for certain words.

Jā, reizēm bija grūti izlemt kurš variants būtu vispiemērotākais.

Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts aptaujā?

Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”

1. fragments AT KS1

MT R6 KS1	<p>The next morning, she went to the graveyard to visit her father's grave, but found it empty. A black stream flowed by the small graveyard. Three black alders stood there with their forked branches bare and withered. And what did she see there? In the middle tree, with arms wide open there hanged her father. The red shirt waved in the wind. In one hand he had a bottle of vodka, in the other – a noose.</p>
DTAP MT R6 KS1	<p>12:55</p> <ul style="list-style-type: none"> - [...] Graveyard or the cemetery? Which one sounds better? - I know graveyard sounds maybe more appropriate. Cemetery has this formality. <p>[..]</p> <p>22:48</p> <ul style="list-style-type: none"> - [...] kapsētiņa [...] might be just a basic word, could be graveyard, but what emotion does have any emotion? I think it's just the size, it's a small one. It's a little one. - I don't think a graveyard can involve a lot of emotion. - And it's not meant to be cute or, uh, there's no fighting. There's just the size. - It would be just graveyard. - But maybe it was just <i>small</i> or a <i>little</i> too... - I was thinking to add <i>small</i> or <i>little</i> for the river. - About the river I think that the word <i>stream</i> is synonym, that already includes the idea of smallness. - Oh yes, that's true as well. - <i>A black stream.</i> - In my little paragraph, I was thinking about <i>zālīte</i>. I was thinking also involving the size of adding an adjective. <i>Little</i> or...[..] <p>[..]</p> <ul style="list-style-type: none"> - [...] In latvian we would switch up the sequence of information. It's like a <i>a black stream flowed by or passed the graveyard</i>. [...] or along. [...] - <i>black stream flowed by the graveyard.</i> - Sounds awkward, though [...] - [...] I find the sentence normal. <p>[..]</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>With their withered...</i> I don't know what the **** is a žuburs so. [...] Forked branch is a žuburs. - [...] That's a weird sentence. Just doesn't make a lot of sense. [...] Tie žuburi bija gaisā, bet kāpēc viņi turējās, tas tā jancīgi. - So the melnalkšņi... . - [...] What do you understand with the turējās gaisā? - It can either mean that they're standing by themselves, as in they're strong enough, although withered. You know how? How can I explain turēties gaisā to be, so to exist. - [...] Yeah, maybe the idea that they are old withered. It is important that they were like holding on. - They were holding on for dear life. - And again, I think the six sequence of information will be different like - three old melnalkšņi. - Ohh I thought I tried to make it like poetic. My idea was with bare withered fourth branches there held three old. I don't know what melnalksnis is. - Apparently black alder [...] - [...] We can change the sentences up. So <i>three black alders</i>. - Maybe you're right. We need to maintain the poetic. - I don't know if it works. Well, it's up to you. I'm willing to. Be the subordinate and go with what you said. Cause both of these cases work.[..]

	<p>- Just like this whole thing doesn't sound good. Like it's weird even in the original, but maybe we should replace it with something just like <i>stood</i></p> <p>- [...] I was thinking like holding on for their life. But that's too much ambiguous. [...]</p> <p>- [...] <i>there?</i> Because it lacks something. [...] Like forked branches is the only word for žuburs? If yes, I remembered Harry Potter, there's žuburs was prong, but that's because it's, yeah, an animal. [...] I would like to find something else for <i>forked branch</i>. [...]</p> <p>[...]</p> <p>- I'm just now thinking about hanged versus hung. [...] Fluttered it's like with eyelashes. Something really small, but it's a shirt. [...] With flaunt is just everything about pride.</p> <p>- Well, the father, basically. No, I'm. I'm not saying that this, this uh. This adjective works, but the father is basically like a flag. But I'm not saying that he's gonna flaunt there, obviously.</p> <p>- But it is like a, like a message, like a symbol that he has been hanged and he's been put there like. Like I don't know a warning symbol. And red shirt like blood.</p> <p>- [...] <i>The red shirt waved</i>. We can also say <i>moved with the wind</i>. [...]</p> <p>- Uh, we don't have to stick to the original like, super, super closely. [...]</p> <p>- [...] the other synonym I would offer is <i>waiving</i>.</p> <p>- Yeah, I guess. [...] What form do we choose?</p> <p>- [...] was waving. Right, prolonged action. [...] well, waving is an action that happens for a prolonged period of time. So I think was waving would work.</p> <p>- [...] the before, of course we have the father who hanged but it's not like he was doing an action.</p> <p>- [...] but if you just say then the noose it implies the idea that it's karātavu valgs</p> <p>- Then we would need the karātava yeah, I think that's fine.</p> <p>- But uh, we have to decide on an article, a noose?</p> <p>- [...] cause a bottle of vodka.</p> <p>46:17 1:23:35</p> <p>- Maybe <i>small graveyard</i> because it's not like cute. It's just little. It's just small.</p> <p>- Graveyards usually are not sweet.</p> <p>- Uh, it's not very dear to her I guess.</p> <p>- <i>Three black elders stood there with their bare withered forked branches</i>. [...] It's just a lot of adjectives in a row bear withered forked. Maybe <i>three black elders stood there with their forked branches bare and withered?</i></p> <p>[...]</p> <p>- <i>And what did she see there in the middle tree, the middle tree</i>. You say that, yeah?</p> <p>[...] <i>And the middle tree comma with arms wide open, there hanged her father</i>. How does it sound to you?</p> <p>- Sounds poetic. I don't know I like it. Reminds me of witchcraft.</p> <p>- <i>The red shirt was waving in the wind. Blowing in the wind.</i></p> <p>- <i>The red shirt waved in the wind.</i></p> <p>- [...]</p> <p>- It would sound so much better if it was <i>waved</i> because <i>hanged</i>. They hanged her father and his red shirt waved in the wind.</p> <p>- Yeah, that's alright. It's like something that's not going to change probably. It's just like a permanent thing. [...] <i>In one hand, he had a bottle of vodka and the other a noose. He had or he held?</i> Well he's dead, he can't hold anything. What do you think, <i>he had?</i> [...] In one hand he had.</p> <p>[...]</p> <p style="text-align: right;">1:27:15</p>
--	--

2. fragments AT KS2

MT R6 KS2	<p>The daughterling went into a blooming meadow. Each little blade of grass was as dear to her as a green mother. She was tired and wanted to sleep, and she had neither a blanket nor a cushion. But flowers lent her their fringed woollen shawls and moss – its brown cushions. “Oh my, there is a bed under every little plant,” the daughterling wondered.</p>
-----------	--

	<p>She roamed the meadow, and flowers have never smelled as sweet to anybody as that morning for the hangman's daughterling. And to nobody has the grass bowed as kindly, not even to the King himself.</p>
<p>DTAP MT R6 KS2</p>	<p>46:19</p> <ul style="list-style-type: none"> - I know what meitiņa is in English as a diminutive it's... I've heard people say daughterling. - Yeah, well, here it has the idea that she's actually the daughter.[..] I'm looking at the dictionary. <i>Daughterling</i> - daughter, especially young and or precious one. Yeah, very good. But if we look at the whole picture like the hangman's daughterling. That sounds bad [..] - Sounds sad, but sounds true. [..] - Izgāja - Went out into, no? - What comes before [nolasa iepriekšējo rindkopiņu] like she didn't go out [..] It's actually iegāja it has the same idea. - OK. Then we can keep it, yeah. - Because she didn't go out of anywhere. She went into. [..] And every zālīte here we go. - [..] The little grass. - Yeah, it's probably the idea is that the it's not just like grass, but all kinds of plants. - Ohh yes, that's true. I hadn't thought about it. - But how? [..] What do we do with it anyway? [..] This is like for mīļuma and sirsnības izteikšana, maybe? - <i>Sincere, dear, beloved?</i> - No that's too much. - <i>Pitiful</i> - It's also not like sad. No, it has some degree of warmth, but it's also about the size. Like if the graveyard has the size but didn't have the warmth. I think like little has more warmth than small. What do you think? - Yeah. <i>The little grass.</i> - Like <i>the blade of grass</i>, maybe. [..] It's like individual zāles stiebrs - And each. - <i>Each blade of grass?</i> - [..] <i>and each blade of little grass and each little blade of grass.</i> - But then we are adding information that it's about blades of grass. Like when I say blade of grass, it's already it has this smallness to it. But I guess it loses the warmth.[..] was good to her as - <i>Mommy.</i> [..] <i>Green mommy.</i> - Such typical words for Latvian fairy tales and yeah, like māmiņa, it's <i>mommy.</i> [..] - [..] <i>Green mommy.</i> It sounds horrible.[..] - We can't say we have to make it into mother and add something endearing. - <i>Mother dear, as a green mother dear.</i> - [..] well depends on the perspective, I guess. - Uh, it's like my dear mother, that's one thing. But <i>mother dear</i> that's not... So maybe we replaced the good with some as dear to her or as beloved or something. [..] - [..] I like dear - <i>was as dear to her as a green mother.</i> That's for some reason that makes more sense in my head. - [..] the other option I was thinking about was just like <i>each little blade of grass was to her like a dear green mother.</i> - This sounds better, not the one you just. - [..] so zālīte becomes a little blade of grass. Yeah, grass implies only grass. Zālīte it's like all kinds of plants. [..] - She was tired. [..] - [..] Spilventiņa this would imply that the pillow gives her comfort, probably doesn't it?

- Comfort or just like anything small, even something small, to put her head on. [...]

- A pillow dear.

- No, no. Either some synonym that has this idea or we totally replace it.

- Pillow sweet.

- It's like she didn't need even the sweet pillow she needed any kind of pillow, yeah. We look further on it's: *Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventinus.* [...] we have to think further because it repeats. And somehow for me the word cushion sounds cuter than pillow. [...]

- Yeah, it's like couch cushions.

- But the *cushion* has this feeling of softness. It's like you put a cushion under something to make it soft. *Arī polsterējums* is one of the translations, so. It's just like the feeling that *she had neither a blanket to keep her warm nor a cushion*, so having something soft underneath.

- [...] Then we can go with *cushion*.

[...]

- [...] *bārkstainās*

- Fringed, fimbriate, fimbriated, fringy. I don't even know what *bārkstains* means.

- [...] Imagine like a folk costume, and they have those like blankets *villaines* on top, and they have those little around the edges *bārkstis*.

- [...] Now I got it. [...]

- [...] But it doesn't have the same feel. (*pauze*) Is it even important?

- [...]

- [...] Maybe it's not even important that they are... [...] that they have fringes on them. It just like their shawl.

- Well, but still shawls... You know, there's this little uncomfortableness that comes when you wear a shawl. Like that's... [...] the stinky...

- Yeah, I remember, this is the time when wool was the only option basically for them. So, the fringe *bārkstis* they don't give really any softness. [...] That's more like the flowers. They have fringes as *ziedlapiņas*. Petals kind of look like that.

- I think. Just say fringy woollen shawl.

- Fringy or fringed?

- Both are correct I think. Fringy would again imply that it's aiming at the diminutive. [...]

- But if I go to Cambridge Dictionary, they have only fringed.

- So fringed.

- [...] Just the more I think about the imagery the less sense it makes, but I understand that Skalbe wanted to have this feel of softness but it doesn't make sense.

- Moss.

- Is it there or it's moss is singular?

- [...] Moss is both singular and plural.

[...]

- Vai could be *oh my*.

- *There is already a bed under*

- Although this *jau*, it's not meant, it's *already*. [...] And then we come to *zālītes* again.

- [...] You can't say *a little blade of grass again*.

- And it also wouldn't not make sense.

- [...] Does this imply again the littleness and...

- That's like dear again [...]

- *Beloved* because she loves grass. [...]

- *Every. Plant* is too sad. [...] Every little. Every little plant, every tiny plant. Every small plant, every. [...]

- *Every small plant* that sounds good. [...]

- [...] just *every little* [...]

- *Plant, every little plant*. I think that's fine.

- Every little plant. [...] we had *zālīte* as *little bit of grass* and now we have it as *little plant*.

	<p>- <i>Every little ecosystem</i> I don't know [...]</p> <p>- It's just like kind of inconsistent, but I don't think it really matters. [...]</p> <p>- Smelled isn't that like, stinky?</p> <p>- [...] maybe, yeah <i>and flowers have never smelled as sweet to anybody.</i></p> <p>- Like that morning, no.</p> <p>- Bendes meitiņa - <i>the hangman's daughterling.</i> [...]</p> <p>- I'm starting to think that maybe the daughterling should be avoided but... In Latvian, it's repeated as well. I'm thinking about the repetition that just hate the repetition.</p> <p>- But the thing is that in Latvian, the word meitiņa is. It can be used both about somebody's daughter [...] and also for just like a girl. A sweet girl. But here it is important that it's like Hang... Bendes meitiņa.</p> <p>- Well, it's shows the somewhat contrast, maybe oxymoron between you know the hangman who's a horrible executioner and the sweet little girl so. And his daughter girl, baby girl showing that he's a person.[...] I think keep daughterling then.</p> <p>- Yeah. Yeah. [...]</p> <p>- Isn't this bad grammar? [...] As in like the structure.</p> <p>- [...] before you had like a double negative, that's why I said bad grammar. [...]</p> <p>- [...] Oh no, the little blades just say blades. Petite blades, small blades.</p> <p>- [...] I capitalized the king. Because usually you do that in fairy tales in English. [...]</p> <p>Bowed as kindly...</p> <p>- As the graslet [...]</p> <p>- But it's like one blade of grass [...] it's like grass as a unit. But again, zālītes doesn't mean just grass. It's like all the pļavas augi.</p> <p>- Grass grass.</p> <p>- [...] I don't want to repeat the blades of grass. As the grass? Like they got the idea that the grass is nice, it doesn't need to be repeated. [...]</p> <p>1:28:01</p> <p>- After the <i>every little plant</i> like the[...] direct speech. [...] The darling, you need to... But like make it black, how do we call it?</p> <p>- Bold. [...]</p> <p>[...]</p> <p>- there's maybe zaļa as in pilna augiem zaļiem. There is also this cool word [...] verdant.</p> <p>- [...]</p> <p>- It's like zaļojošs.</p> <p>- Yeah, we can use that. That actually sounds a lot better.</p> <p>- As a verdant mother, it's also kind of funny. Maybe it's too much. [...]</p> <p>- Let's let's just leave the green mother</p> <p>1:30:03</p>
--	---

Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā”

1. fragments AT OZ1

MT R6 OZ1	<p>The youngest boy, Paully, starts crying loudly, and, while the inn-keeper, peeping at the odd company through his pale forehead, drags with his finger in his journal, the bravest one, Imants, starts sobbing. “Can’t you see we’re not alright?” – Laimdota does not understand how the inn-keeper does not see it.</p>
DTAP MT R6 OZ1	<p>1:44:25</p> <p>- OK, I see what you did, Paulītis - <i>Paully</i>.</p> <p>- [...] I thought <i>Paully</i> would be a great diminutive for Paul. And I think I've actually heard people say that.</p> <p>- I understand that makes sense. Only ieraudas it's like <i>cries out</i>. It's like he cries for a moment.</p> <p>[...]</p> <p>- I just found in Letonika that brašs zēns is a <i>fine fellow</i>.</p>

	<p>- The idea is that he's the <i>bravest one</i> maybe. I mean the biggest one is... Pully is the smallest one, the youngest one. [...]</p> <p>[..]</p> <p>- <i>It's not okey with us.</i></p> <p>- <i>We are not alright, OK.</i> The thing is that the man has stolen the children.[..] it's around Christmas they [...] were on the karuselis. [...] and then he just pulled them off and dragged them away to this fancy hotel.</p> <p>[..] something has happened to him, and he's kind of out of his mind. And he thinks, imagines that they're his child and... [...]</p> <p>[..]</p> <p>- [...] the <i>cries out loudly</i> [...] sounds like he - <i>iesaucas</i> it can be mistaken. And maybe he just <i>starts crying loudly</i>. [...], but then it's like the bravest. The bravest one, comma Imants comma.</p> <p>[..] <i>Start sobbing</i> perhaps? I don't know. [...] Because he didn't sob before and then he started sobbing. Uh, and this <i>redzi taču</i> it's just like - <i>come on</i>. [...] the girl, like trying to draw the guy's attention that: "hey, we're not fine." <i>See, we're not alright</i> sounds like <i>see we're not alright</i>. [<i>intonāciju izmaina uz smalkāku balsi</i>]</p> <p>- [...] I don't like the <i>come on</i>.</p> <p>- No, I don't like it as well. It looks like - "ohh look" or something, I don't know.</p> <p>- <i>Notice us?</i> [...]</p> <p>- <i>Look at us</i>. [...] <i>Redzi taču</i></p> <p>- <i>You see?</i> [...]</p> <p>- [...] <i>Can't you see we're not alright</i>.</p> <p>1:54:40</p>
--	--

2. fragments AT OZ2

MT R6 OZ2	<p>- Fourth floor, to the right. Will you have any suitcases, any belongings, Sir?</p> <p>- No, we... - the old man hesitates, - everything will be delivered tomorrow, such chaos.</p> <p>- Pully starts crying loudly again, and Laimdota yanks her little hand, but the man's grasp is strong.</p> <p>- Come on, Pully, just a moment, just a second, and we will be there. Mommy will also be here tomorrow. - They turn to the right and go into a much darker staircase.</p>
DTAP MT R6 OZ2	<p>1:56:36</p> <p>- I think that he would not say <i>the fourth floor</i>. He would just say <i>fourth floor</i>. [...] <i>To the right or on the right? To the right</i>.</p> <p>[..]</p> <p>[..] maybe just <i>do you have you have, will you have?</i> It's like for politeness. The - Vai, kungam būs, but in English, do you say like that? <i>Will you have?</i> I think it's like <i>do you have?</i></p> <p>- No, I think <i>will you have</i> also works, yeah. [...] because he does not see the bags and the and then the belongings so. Asking about the future.</p> <p>-[...] But I'm thinking that like he thinks that maybe they're outside [...] in like a car or carriage something. [...] And now we are writing everything in the present tense - <i>the man hesitates</i>.</p> <p>[..] she's trying to pull her. arm out.</p> <p>- <i>So pulls?</i></p> <p>- [...] But the jerking has this uh strongness implied.[..]It's like yanking is forcefully, but also quickly.</p> <p>- So we do not need to add the adverb.</p> <p>- Only the <i>rauj</i>, doesn't imply the quickness, but I think it's fine. [...]</p> <p>[..]</p> <p>- I think that before Laimdota we need an and. Because in English that's like a run on sentence or something.</p> <p>- [...] I don't know how to translate, nu, ko tu - well, <i>what you</i>.</p>

	<p>- Also vecis, amm, you just translated it as the man. But later in that in the fragments there's this moment when he kind of transforms and and then says that, ka vairs nekas nav no vecā vīra, vai kaut kas tāds, nu un ka, tas vecis takā [...] kaut kāds takā vecs. Viņš tāds mazliet izskatās tāds noplicis, tāds vecs. Tāpēc tur ir tas vecis.</p> <p>- The old man?</p> <p>- Maybe. .</p> <p>[, [I think it could replace the tūliņ with <i>in a moment. Just a moment, just a second.</i> maybe like that? Nu ko tu, <u>Paulīt</u>, [...] I don't want to use come one.</p> <p>- But come on actually makes sense.</p> <p>- [...] nothing better right now. [...]</p> <p>2:09:49</p>
--	--

3. fragments AT OZ3

MT R6 OZ3	<p>- Tomorrow, it is Christmas Day... everything, we'll have everything, – he mumbles and falls into a deeper reverie, into a memory awakened by the smell of paper or maybe by the girl's warm eyes, the mother's puzzling look or by the unhappy little face of the small boy.</p>
DTAP MT R6 OZ3	<p>2:10:49</p> <p>- Tomorrow it is Christmas. Maybe instead of repeating būs it's like, let's say <i>everything, everything?</i></p> <p>- <i>We will have everything.</i> Oh, yeah. <i>He bubbles.</i></p> <p>- <i>He mumbles.</i> [...] <i>and falls.</i></p> <p>- <i>Into a deeper reflection, meditation, contemplation.</i> I don't know what's apcere..</p> <p>- Does reverie work?</p> <p>- [...] Yep. [...] <i>Uzvēdījusi</i></p> <p>- It's literally like a <i>waft</i> but... [...] You cannot really translated as <i>waft</i>. Literally doesn't work like that in English, I think. Although it's it is from the the smell of the paper.</p> <p>- [...] <i>the mother's puzzling look. The youngest boys unhappy facelet. Precious face.</i></p> <p>- [...] <i>And unhappy little face.</i></p> <p>- I'm OK with that as well.</p> <p>- [...] <i>Oh Christmas Day.</i> We also have <i>dienīņa</i>.</p> <p>- Yeah, I didn't know how to do it.</p> <p>- [...] Like in this case like [...] he tries to play on the fact that it's gonna be Christmas tomorrow, so it's gonna be happy. And we will have everything. I don't think that we need to do anything with <i>dienīņa</i>. Do you think we need? To do anything with it.</p> <p>- You can't. I don't even know how to do it?</p> <p>- And only with maybe some adjectives. <i>It is our dear Christmas Day.</i> Do you think we miss anything by omitting the diminutive? I guess I have sense of feeling that he's like sitting there basically rubbing his hands and like not rubbing his hands. He's not even sitting it, but he's just like mumbling to himself - "<i>rītu Ziemassvētku dienīņā</i>" like tomorrow is Christmas. Everything will be fine. Tomorrow's Christmas, everything will be fine. What do you think?</p> <p>- I'm trying to search the diminutive, maybe it exists in English but I can't find anything.</p> <p>- I don't think you will find exact diminutive.</p> <p>- The <i>precious day</i> or something, I don't know.</p> <p>- Precious. Dear, precious.</p> <p>[...]</p> <p>- I cannot, uh. I think we can leave it as is.</p> <p>- [...] I mean, Christmas Day is already implying that it's something special.</p> <p>- [...] the translation lacks this feeling that he's kind of out of his mind well he's out of his mind. He's mumbling to himself and the people who talk to themselves in diminutives and also <i>rītu</i>, not <i>rīt</i>, but <i>rītu</i>. It's like he's not taking it seriously. He's trying to play it like down the seriousness of what he's doing.</p> <p>- [...]</p> <p>- [...] Do we like warm eyes? Is it medical condition? [...]</p>

	<p>- [...]</p> <p>- I'm just thinking whether [...] the eyes were to Laimdota or was it something else in the excerpt?</p> <p>- Meitenes siltajām acīm. I think Laimdota was the only girl.</p> <p>- But you didn't read the excerpt.</p> <p>- [...]</p> <p>- [...] I think I found the. That's when he was stealing the children." Vispirms mazais Paulītis, tad nadzīgais resgalis un viss beidzot viņa. Veča spēcīgās rokas nodreb mammas siltās acīs viņu izbrīnā uzlūko, bet lūpas neizdveš ne skaņas." It's like the mother of one of the children. [...] And she has those warm eyes. It's like a young woman, I guess. But anyway, it doesn't really change anything.</p> <p>[...]</p> <p>2:25:20</p>
--	---

6. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Process bija interesants, bet nepieciešamība strādāt pārī un visu skaļi apspriest manā gadījumā to nedaudz sarežģīja (kaut arī tas, iespējams, uzlaboja rezultātu).

Process bija sarežģīts. Ir grūti zināt, kuriem vārdiem angļu valodā jau ir eksistējošs deminutīvs (piem. meitiņa - daughterling), un kurus deminutīvus jāveido pašiem. Cilvēka vārdus, it īpaši 'Paulītis' (Paully), kā arī deminutīvus, kuri veidoti ar īpašības vārdu palīdzību (piem. zālīte - little blade of grass) nebija grūtību atveidot angļu valodā, deminutīva formā, tomēr tas it nemaz neattiecas uz visiem angļu valodas vārdiem.

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Ar to palīdzību lielākoties izteikts izmērs (piem., kapsētiņa, upīte), mīļums/sirsnīgums (piem., māmuliņa), līdzjutība vai šo attieksmju kombinācija (piem., bendes meitiņa – jo viņa ir gan jauna, gan vientuļa un izmisusi, gan jauka un sirsnīga).

Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Jā, protams. Dažbrīd nebija skaidrs, kādu emociju/attieksmi autors tieši vēlēties izpaust un cik nozīmīgi tas ir vēstījuma uztverei. Tāpat reizumis vienkārši neizdevās atrast tādu tulkojuma risinājumu, kas neizklausītos neveikli, tāpēc izvēlējamies tulkojumā pilnībā "ignorēt" šo deminutīvu (piem., Ziemassvētku dieniņa – Christmas Day).

Ne visiem vārdiem var pielikt piedēkļus, tādēļ visi vārdi, kuriem bija jāpievieno īpašības vārdi, kā arī to forma pilnībā jāapgriež otrādi (piem. zālīte - little blade of grass (neliels zāles stiebrs) viena vārda 'grass' vietā), bija sarežģīti pārveidojami.

Jūsu komentāri par “Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā”. Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Šajā uzdevumā mums noderēja vien daži no šiem ieteikumiem (galvenokārt – priedēkļu vai īpašības vārdu pievienošana, ekspresīvu sinonīmu lietošana un vārdšķiru aizvietošana). Mēs laikam pārāk daudz laika veltījām tulkojuma kvalitātei kopumā. Ja mēs būtu koncentrējušies tikai uz deminutīviem, varbūt, ka mūsu risinājumi būtu dažādīgāki un veiksmīgāki.

Papildus pieminēt jau eksistējošos deminutīvus angļu valodā kā atsevišķu sadaļu, piemēram, "mommy, daddy, stalet" ievietot ne tikai sadaļā, kurā izteikta sufiksācija, bet arī "pieņemto angļu valodas deminutīvu" sadaļā.

Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts aptaujā?

Nē, nav.

Kārlis Skalbe “Bendes meitiņa”

1. fragments AT KS1

MT R7 KS1	In the next morning she went to her father’s grave but found it empty. Along the grave flowed a tiny black river . With naked, dried-up branches there hanging in the air were three old black alder trees. What did she spot there? With arms spread her father was hanging from the middle tree. His red shirt flowing in the wind. In one hand a bottle of vodka, in the other rope from the gallows.
DTAP MT R7 KS1	<p>07:09</p> <p>MV: OK, let's start with the Otrā rītā viņa gāja uz kapsētu? And then how we are going to change the kapsēta to kapsētiņa?</p> <p>OM: [..]</p> <p>MM: So there is no diminutive in English for graveyard, right?</p> <p>OM: Of course there isn't.</p> <p>MM: Is there any repetition or...?</p> <p>MV: <i>Gravy grave?</i></p> <p>OM: We could do something like that, but the first question which she asked is does the diminutive actually add anything to the sentence like, is there a purpose for being there?</p> <p>MM: I guess there is because why would you...? I guess it was tiny, like it wasn't big.</p> <p>OM: Mm-hmm. I didn't get the impression of that. I get the more of the impression of it's supposed to show like the perspective of the child. It's supposed to be cutesy, maybe.</p> <p>MV: For me it's like makes it a little bit uh more sweet because it's her father's grave. I don't know.</p> <p>OM: Hmm. OK yeah, I could see that.</p> <p>MV: It brings like the closeness to it. That she doesn't look at it as a grave because a lot of like, more majority of people look at graves as something that they want to go to every day and spend time there, but she hasn't... She's noticing like surrounding of the grave and everything.</p> <p>OM: [..] I do like the circulation of <i>gravy grave</i>. I think that's solid.</p> <p>MV: But it doesn't also, remind of <i>gravy</i> the sauce or was what like something? What was <i>gravy</i>? Some kind of sauce.</p> <p>OM: It does but that's kind of why I like it.</p> <p>MV: OK, we can do that. I'm all for.</p> <p>MM: So what was the solution?</p> <p>MV: <i>Gravy grave</i>.</p> <p>MM: Well, is it fine? [..] Uh, it. It sounds a bit funny, you know.</p> <p>[..]</p> <p>MM: What about leaving it as a graveyard?</p> <p>OM: No, because they have some stylistic purpose. That's what we discussed before.</p> <p>MM: So then we should translate it.</p> <p>MV: Wait, I'm gonna look up synonyms for <i>grave</i>? Is there any?</p> <p>[..]</p> <p>MV: <i>Next morning, she went to her father's. She went to her father's grave but found it empty</i> [..]</p> <p>OM: Objection. It says otrā rītā it should be the second morning.</p> <p>MV: It's not the same? Like otrā rītā.</p> <p>MM: Man šķiet, ka latviski, tas ir, nu, next morning.</p> <p>MV: The next morning.</p> <p>OM: [..]</p> <p>MV: And synonyms for <i>grave</i> are like tomb, vault, mausoleum.</p> <p>OM: Yeah, none of those.</p> <p>MV: The last home.</p>

MM: That's actually better, no?
MV: Last home?
MM: It gives it a little... Sounds nicer.
MV: [..]
OM: [..] Along the gravy grave flowed a black. What do we do with upīte?
MM: Tiny river?
MV: *Rivey*.
OM: *Rivey*. No. No, that's too far. That's too far.
MV: *Stream*? Upe.
OM: I think usually upīte it just gets translated as like the basic word, doesn't it? Like *stream* or *river*.
MV: I think it's just *river*. We can add adjective. *Pinky river*.
OM: *Pinky*? That's one way to do it, sure.
MV: Like we can add an adjective that will make it like upīte,
MM: Why not just go with *tiny river*? [..]
MV: [..] And what do we do about the melna?
OM: I think we should just keep melna, don't we?
MV: *Along the grave*? Then we leave it like that.
OM: No, *along the gravy grave*. We agreed to this. [..] *Flowed a black tiny river*.
[..
MM: *Naked*? [..]
MV: *Bleak*? No.
MM: *Dried up*? No.
OM: *Naked, dried up* and what we do with žubura.
MM: *Branches*. Is there a synonym for branch?
OM: I don't think there is.
MV: Žuburs it's just like a...
MM: What would we do with tur turējās gaisā. *There stood in the air*?
OM: *Stood*? No.
MM: *Hanged*?
OM: *They're hanging in the air*.
MM: *Where three old*.... Something like that? So we leave *branches* tiem žuburiem.
OM: You lose a little bit of style, but I'm not even really sure how you would translate it into English to keep that.
MM: By the way, word suggests me changing word order with *black tiny river* to *tiny black river*.
[..
OM: Because it's adjective order, yeah.
MM: [..] *Dried up branches* or *dried out*? [..]
OM: *Dried up*. And what did she spot?
MV: What do we do with melnalkšņi?
OM: [..] Well it's a type of like plant, isn't it?
MV: *Black alder trees*.
[..
MV: [..] *And what did she saw*?
OM: Yeah I think spot makes more sense - *what did she spot*? there with the * ****.
[..
MV: We need *there* or no?
OM: Ohh yeah, *what did she spot there*?
MV: But I like *what did she spot* better. Because it kind of gives a little bit of urgency for me, I don't know how it's for you. [..] But you can go either way.
MM: Well, both options are good, but if we add *there* we keep this ko viņa **tur** ieraudzīja.
OM: I mean it's not like you lose that much by not having it. You still understand where it is by context.

[..]
MM: So *in the middle tree*. Or *in the tree in the middle*?
MV: How can we paraphrase *in the middle tree*?
OM: I think we should just change the word order altogether for the sentence like - *With arms...*
MV: *Outstretched arms* or something like that.
OM: *With outstretched arms*?
MV: How can we say ar izplestām rokām?
[..]
OM: *Outspread, spread, extended*.
MM: *Arms spread*?
[..]
MM: *Her father was*.
MV: *Hanging from the middle tree*.
MM: *Was hanging from the middle tree*?
[..]
OM: Wait, bij iekāries.
MM: *Had*?
OM: *Had been hanged*.
MV: But read the further. Like, did he hang himself or someone?
OM: No, no, he already died before that. Someone took the corpse out and hanged it up.
[..] He couldn't have hanged himself. He was already dead.
MV: *Was hanged* like?
MM: It doesn't say, at least at this point in the text, that he was hanged by someone, it's not passive voice. Bij iekāries tā kā pats. It doesn't yet mention.
MV: Tad būtu, jā, iekarināts?
MM: Nu ja, bij iekarināts vai uzkarināts. Iekāries nu, tā kā, pats. *I think was hanging from...*
[..] but the tense is alright?
MV: I think *was hanging from the middle tree* is fine.
MM: The *red T-shirt* or the *shirt*?
OM: Just *shirt*. *Flowing in the wind*. [..]
MV: Maybe like *flowing in the wind, his red shirt*. [..]
OM: [..] Or something like *red shirt flowing in the wind*. Be more literary.
MM: But can you use *flowing* with the *wind* like?
OM: Yeah, wind flow.
MM: *So in one hand he had*. Or *he was holding*.
OM: *In one hand a bottle in the other*.
[..]
MV: *In one hand like bottle of rum in the other*. Karātavu valgs. How can we translate that? [..] I just think *in one hand the bottle of something and the*. Degvīns is...
MM: Bet domuzīmi tad likt?
OM: No, it's just *in one hand a bottle*.
[..]
OM: [..] *in the other*. Because he can't have more than two hands. [..]
MV: I don't know how to translate valgs.
MM: Google Translate offers *rope*.
[..]
MV: *Gallow rope*? The rope from gallows. [..]
MM: I guess you cannot use *gallow* as adjective.
OM: Wait, why can't you? I'm pretty sure I've seen...
MM: A compound then I guess.
OM: Well then just add a dash to it and it'll work.
MM: *Gallows* works just as plural. So *gallows rope*.
MV: *Rope from gallows*.

	MM: Maybe just rope? OM: No, but then we lose the karātavu.[..] 30:05
--	---

2. fragments AT KS2

MT R7 KS2	<p>The little girl went out in the blooming meadow. Each verdure as good to her as a verdant mommy. She was tired and wanted to sleep, but she had neither a blanket nor a pillow. But the flowers offered her its fringy mantels and the moss – their brown cushions. ‘Oh, there is a bed ready under every blade,’ the little girl marveled. She strolled along the field, and for no one else did the flowers smell as good as for the hangman’s little girl that morning. And for no one else did the blades bend so kindly, not even to the king himself.</p>
DTAP MT R7 KS2	<p>30:48 MM: I think there should be a diminutive in English for meitiņa, yeah. MV: I was thinking about <i>the little girl went out in a...</i> OM: Yeah, <i>little girl</i>. MM: Bet, te ir domāts, ka maza meitenīte vai tā kā meita? OM: No, no. It's a small girl. It's definitely small girl. MM: So, a <i>tiny gir...</i>? What did you say? MV: <i>Little girl</i>. [...] <i>Went out in a blooming Meadow</i>. OM: <i>And each zālīte</i> what do we do with that? MV: <i>Straw</i>? OM: [...] Wait. No. No, no, no, no. It's supposed to be like <i>blades of grass</i>, isn't it? We can't use <i>straw</i> for that. MV: <i>Herb, grass, flower</i>? OM: [...] MV: [...] <i>verdure</i>? I don't know how to pronounce it [...] MM: <i>Each greenery</i>? MV:[...] <i>and every verdure was as good as...</i> MM: [...] and it translated <i>every blade of grass</i>. Would that work? [...] OM: [...] I don't know. Kind of like the use of <i>verdure</i> actually. Like it still keeps it though to a slightly different style than the rest of the text. So it stands out. Even if we lose the diminutive itself. [...] MM: Well, I guess the meaning behind <i>zālīte</i> is that it was tiny. There are a lot of them. [...] Bet latviski nesaka arī katrs zāles stiebriņš, piemēram? OM: Well, they're not saying it that here. MM: But that's what they mean. OM: Well, yes, but we have to keep to the style of the text. [...] MM: But I guess there is no equivalent. <i>Katra zālīte</i> is <i>each herb</i>. OM: <i>And each verdure was as good to her as</i>. MM: So <i>verdure</i>? What even is it? [...] MV: It's <i>zaļums, greenery</i>. [...] MM: [...] <i>good to her as the mommy</i>?[...] <i>As a green mommy</i>? OM: Since we use <i>verdure</i>, do you want guys wanna use <i>verdant</i>? [...] <i>As a verdant mommy</i> that's very strong, I like it. [...] MM: <i>She was tired and wanted to sleep</i>. OM: [...] MV: <i>But she didn't have</i>. OM: <i>But she did not have neither a blanket nor a pillow</i>. MM: I thought <i>she did have neither</i>, right? You cannot use <i>she did not have neither</i>. OM: What? Why can't you? MM: [...] <i>divi noliegumi teikumā. She did not have un tad vēl neither</i>. OM: [...], yeah, you're right.[...] MV: <i>She did have neither a blanket nor a pillow</i>. MM: Maybe <i>she had no...</i>[...]</p>

OM: *She had neither blanket nor pillow. [...] Wait, should we use articles for those or not a blanket and a pillow?*

MM: Yeah, *she had neither a blanket nor a pillow.*

OM: I think there's cases where you can drop the articles. The sake of yeah, style. But let's not experiment here right now.

MM: So you think we should use article for both?

MV: I think yes.

[..]

OM: *But the flowers, yeah.*

MM: *Gave?*

OM: [..]

MV: *Supplied her.*

MM: Bet sniedza, ja.

OM: No, not supplied. We can't use supplied. That's way too... [...] We could also use *offered*.

MM: [...] *Kā bārkstainās, lai tulko? Villaines.*

MV: *Fringy?*

[..]

How can you translate *villaines*?

MM: Tās ir tā kā adītas zeķes, vai ne?

MV: Kaut kas uz to pusi, jā. Vairāk *villaines* man liekas ir kā segas, ne?

OM: [...] Man jau liekas, ka tās ir zeķes.

MV: Ā, nē, *villaines* ir, jā, taututērpos tās te, tie apmetņi, ko apmet...

OM: [...] like a shawl.

MV: Jā, un ar saktu *sasprauž*. [...] So we can like something a synonym to for a blanket.

MM: *Shawl, maybe indeed?*

OM: Yeah, but then what's the adjective we're using for it?

MV: A *mentle*. [...], it's like it's, I think it's uh, direct, synonym, mean synonym for *villaine*. A loose sleeveless cloak or shawl worn, especially by women.

MM: Do we use *fringed* or *fringy*?

MV: I think *fringey manteles*.

OM: [...] And the moss?

MM: Ā, un sūnas sniedza, ja tā kā. And *the moss*, right? Es domāju, ka tur vajag domuzīme, ne?

MV: I don't think so.

OM: *And the moss* - then you can have it. [...] Because it skips the offer. [...] *Their brown* it's plural.

MM: *The moss* is it plural?

OM: How do we translate *spilventiņus*?

MM: Maybe *cushion*, yeah. How do we translate- Vai? *Oh?*

MV: *There's already a bed under every.*

OM: Oh God, we're back to *zālītes*. I don't want to use *verdure*, here again, that would diminish. [...] *Under every blade?*

MM: *Every blade of grass.*

OM: No, just *every blade*.

MM: And what about if we move *already* to the end of the sentence. *There is a bed under every blade already.*

OM: No, I don't think that would work.

MM: Because *there is already a bed*. I think it's quite different. Maybe *there's a bed ready under every blade*. Tur jau tā kā gatava gulta ir zem tā te. [...] *Meitiņa brīnījās. The little girl . wondered?* No.

OM: No, no *wondered* this is very different. Marvel. Yeah, *marvel*.

MM: *She strode along the. [...] field? [...] And for no one did the flower smell, smelled.*

MV: *As good as they did. [...] As good as they did for.*

OM: *As good as they did that morning*. You can't lose that *tai rītā*. [...] *For no one else.*

	<p>MM: <i>Smell</i>. Is that a nice ok word?</p> <p>OM: OK, now the question is, what do we actually translate bende as?</p> <p>MV: <i>As the killers, little girl</i>.</p> <p>MM: Bende ir the one who hangs, no?</p> <p>OM: Yeah, it's the <i>hangmans</i>. [...] Yeah, it's supposed to be polite. Like he gets hanged and he's a hangman.</p> <p>MV: <i>Hangman's little girl?</i> [...] <i>As for Hangman's little girl</i>. [...] <i>That morning</i> shouldn't be...</p> <p>OM: No, I agree <i>that morning</i> shouldn't be at the end. [...]</p> <p>MV: Maybe in the beginning? [...] at the beginning beginning. Like <i>that morning she strode along</i>.</p> <p>OM: No, no, no, because it's supposed to be that in that moment in time, that specific moment in time, it's not supposed to say. When did that happen? It's supposed to emphasise it. [...] It's not supposed to be that morning as in that day, it's supposed to be like a specific moment in time. Like it doesn't matter which age, which day afterwards or before no one had... The flowers never smelled as good as they did for the girl that morning.</p> <p>MM: Nu, tad ir jāliek teikuma beigās. [...] Ā, nu man iztulko weeds kā nezāles.</p> <p>OM: Are they supposed to weeds though? [...] Cause weeds is a very specific thing.</p> <p>MM: <i>And for no one did the..</i></p> <p>OM: <i>For no one else</i>. We should keep it the same [...]</p> <p>MM: [...] <i>Did the flowers bow?</i></p> <p>OM: [...] I think it's bend.</p> <p>MM: So what are they? <i>The grass?</i></p> <p>OM: We could use <i>blades</i> again. It's just not overfitted. [...] <i>As politely</i>.</p> <p>MM: Laipni? Tas būs <i>politely?</i> Maybe <i>kindly</i>. [...]</p> <p>OM: <i>Not even to the king himself</i>.</p> <p>MM: capitalise king or no?</p> <p>54:40</p>
--	--

Osvalds Zebriš “Gaiļu kalna ēnā”

1. fragments AT OZ1

MT R7 OZ1	<p>The smallest boy, Paulie, cries out loudly, and as the hotelier looking on to the odd company through his pale brow draws finger through his journal, sobbed even the dashiest – Imants. ‘See, it’s no good with us,’ – Laimdota does not understand how the warden had not noticed.</p> <p>– The wifey stayed at home; in the last moment before the journey... such an aching stomach that one might need to scream, – the darkhead murmurs, chuckles silly, but seemingly, the hotelier is not fussed about the passers-by’s wives’ troubles.</p>
DTAP MT R7 OZ1	<p>56:45</p> <p>OM: Ohh wow, how do we deal with Paulītis?</p> <p>MV: I was thinking like <i>little Paul</i>, but how do we deal then with mazais puika?</p> <p>OM: Yeah, exactly. Because I was thinking immediately the little boy, but.</p> <p>MM: Ir mazākais puika.</p> <p>OM: Wait, wait, wait. I got it. I got it. <i>Paulie</i>.</p> <p>MV: Ohh yeah.</p> <p>MM: <i>The smallest boy Paul?</i></p> <p>OM: No, no, <i>the little boy Paulie</i>.</p> <p>MV: But there is mazākais.</p> <p>MM: Jā.</p> <p>OM: [...] You're right, it is superlative.</p> <p>MM: So <i>the youngest, the smallest?</i></p> <p>MV: <i>The smallest boy Paulie</i>.</p> <p>OM: Yeah, <i>the smallest boy</i>.</p> <p>[..]</p>

MM: *Pauly?* [...] Ar Y?
MV: Yeah, LY.
OM: Wait, isn't it L I E.?
MV: [...] OK. I'm not sure to be honest.
MM: I have never seen it, but...
MV: But there was written there are no wrong answers so. Let's go with Paulie.
MM: Skaļi ieraudas.
MV: *Cries aloud?*
OM: *Cries out loudly?*
MM: [...] Viesnīcnieks.
MV: *Hotelier*. And *while hotel i e r*.
OM: [...] should *while* and *as the*.
MM: *And as the hotelier through*
OM: *Looked on through* . I think we should just change the order so it's better in English.
[...]
MV: [...] *through his pail...*
OM: *Forehead?*
MV: I don't like *forehead*. Wait, I'm gonna look on synonyms.
MM: Te arī tā kā pa taisno tiek teikts pieri. So *forehead* works.
MV: You can also say as *brow*.
OM: [...] I forgot like the term for it, but it's when you're referring to a part of the thing for the whole thing. There's a specific word for it, but I can't remember right now.
[...]
OM: *Sobbed even the...*
MV: *Dashing one?* No.
OM: [...] Brašākais what would that be? I don't think it's *dash*.
MV: *Bravest?*
OM: *Mightiest?*
MM: [...] No, I would oppose.
OM: What would you suggest them?
MM: If we could make the dashing into an adjective.
MV: *Dashiest?*
OM: [...] *the most dashing*.
[...]
MM: Mightiest for me is like...
MV: It's for like not for a kid.
[...]
MM: *Imant*, without the s? Or do we leave it?
OM: Oh, God, you're right. Let's think about this.
MM: I think we should leave as *Imants*.
MV: *Imant?*
OM: Hold on. Yeah. No, it's a Latvian only name. We can't change it.
[...]
OM: You have to keep it as is. It's not like Paul, which is a name also in English. This is a Latvian only thing. Like I'm checking there's no English equivalent to it.
[...]
OM: [...] What do we do with Laimdota? [...]
MV: I say just leave it like Laimdota.
[...]
MM: [...] *The servant*.
OM: Is it supposed to be *servant* though?
MV: Is it the *hotelier?*
OM: No.
MM: *Servant* is not. I think there's more specific.

MV: How can we then translate *kalpotājs*?
MM: *Warden*?
OM: [...] It could work, but I'm not sure it fits here.
MM: A person responsible for the supervision of a particular place.
[...]
MV: *The wifey stayed at home.*
OM: Excuse me, did you say *the wifey*? I don't think it's supposed to be a wife.
MM: Nē, nu gan jau ka tā ir sieva. Palika mājās.
OM: Are you sure it's not just supposed to be a woman.
MV: It can be either way, wifey or a woman.
OM: Jā, caurbraucēju sievu kaites.
MM: Tad tā ir sieva.
OM: Is it? It's **sievu**.
MM: **Caurbraucēju** sievu.
OM: Is that a thing?
MM: Nu caurbraucējs pieņemsim vīrietis un viņa sieva.
OM: Hmm. OK alright. I can see.
MM: So the *wifey*?
MV: *Stayed at home. Last minute before.*
[...]
MM: Varbūt kā krampis?
OM: [...] I think it was like you're being hungry or something, wasn't it?
MV: No, I think it's more like a pain, some kind of pain.
MM: Jā, bet tad nav krampis. [...] Kā angļiski saka, kad sagriežas vēders?
MV: Hurt stomach.
OM: *Growled*?
MV: No, it's growled is when you are hungry, but it's more like a pain. Strangle, no?
MM: Is there more neutral like not implying hunger?
[...]
MM: *Sharp pain in the stomach.*
MV: *Aching.*
MM: [...] *Such aching stomach*? No.
OM: [...] *Such an aching stomach.*
[...]
OM: But I'm worried about *tumšmatis*. What do we translate?
MV: [...] as like *the dark hair*. Not *dark haired*.
OM: Well, there's red head for like red hair people, could you say dark head?
MV: Yeah, as a noun. *The dark hair* we imply it as a like its name, not name. But like the person, the dark hair.
MM: [...] word underlines it is incorrect. But I think we can invent.
[...]
MV: Kaite isn't like *ailment* or...
OM: It is, but in this sense it's not supposed to be like a physical ailment or something. It's supposed to be something that bothers them.
MM: Vienkārši kaut kādas problēmas.
[...]
MM: [...] but *issues* is a bit too formal, no? [...] Yeah, maybe *troubles*. [...]
OM: [...] The plural of *passerby* is **PASSERSBY**. [...]
MM: Sanāk ka apostrofs ir gan *passerby's* un vēl *wive's*, abiem diviem? [...]
OM: [...] no [...] *wives* is just a plural.
MM: Uh, but it's *wives troubles*. So the *wives* are *passerby's wives* and *troubles* are those *passerby's wives troubles*?
OM: Yeah, but that *passerby's wives*. That's the whole thing.
1:23:53
1:53:40

	<p>MV: Also I thought about - sobbed even the dashiest – Imants. Maybe we can change the <i>sobbed even Imants and then the dashiest</i>?</p> <p>OM: Dashiest is not a thing. The most dashing. Because you can only do with more dashing and most dashing, that's the only superlative form you can use for it. [..] 1:54:16</p>
--	---

2. fragments AT OZ2

MT R7 OZ2	<p>– Fourth floor, on the right. Would the gentleman have any luggage?</p> <p>– No, we... – geezer stammers, – will have everything delivered tomorrow, what a mess.</p> <p>– Pauli cries out loudly again; Laimdota jerks the tiny hand, but the geezer's grip is strong.</p> <p>– Come on, Paulie, just a little longer and we will arrive. Mommy will also be there tomorrow. – They turn to the left and go into the much darker stairwell.</p>
DTAP MT R7 OZ2	<p>1:24:18</p> <p>MM: So the fourth floor on the right.</p> <p>OM: [..]</p> <p>MM: Without the article?</p> <p>OM: Yeah. This is all it's supposed to be like giving directions. You know how it is in like hotels and stuff. It's very short.</p> <p>MM: Will this Sir? Would? No.</p> <p>OM: Will this, Sir, have any luggage?</p> <p>MM: But wouldn't you use the subjunctive would? Being polite. Vai kungam būs?</p> <p>MV: <i>Will the gentleman have luggage, suitcases.</i> Put the.</p> <p>MM: Jo latviski arī, tad tas būs nākotne, tā jau nav domāta tāda nākotne, tā ir pieklājības formas. [..] <i>Would the gentleman have luggage?</i></p> <p>OM: I feel like you throw in <i>any</i> there.</p> <p>MM: <i>Any luggage?</i> OK.</p> <p>OM: What do we do with mantas? [..]</p> <p>MV: <i>Stuff?</i></p> <p>OM: <i>Stuff</i> feels a bit too informal.</p> <p>MV: [..] It evens out the gentleman.</p> <p>MM: Maybe just leave <i>luggage</i>?</p> <p>OM: OK, we could do that. [..] [..]</p> <p>OM: How do we do the interjection - vecis minstinās? [..]</p> <p>MM: <i>The old man.</i></p> <p>OM: I don't think it's supposed to be.</p> <p>MV: <i>Grey beard.</i></p> <p>OM: Is it supposed to be an old man though? [..] Pretty sure it isn't. It's supposed to like vecis like tough vecis.</p> <p>MM: Bet tas ir tas hotelier.</p> <p>MV: <i>Chap.</i></p> <p>MM: <i>The dude.</i></p> <p>OM: [..]</p> <p>MV: <i>Geezer.</i></p> <p>OM: <i>Geezer</i> that's good. That would fit really well, but I'm not sure if it actually does.</p> <p>MV: In slang, it means an old man.</p> <p>OM: [..] I'm just wondering if it's an old man in this case. That's what I'm wondering.</p> <p>MV: When you hear vecis, it isn't the first thing that comes in your mind like a middle age kind of already with the grey hair.</p> <p>MM: In this context it's definitely not meant like you know čalis tur ja, vecis. I think it's old.</p> <p>MV: Let's put the <i>geezer</i>.</p> <p>[..]</p> <p>MM: <u>Paulītis</u> atkal skanīgi ieraudas.</p>

OM: *Paulie cried out once more?*
MV: Or *once again?*
[..]
MV: *Cries loudly again.*
OM: Didn't we use *cries out*?
MM: Bet *skanīgi* tur ir.
MV: Either *cries out* or *cries loudly*.
MM: Bet *skanīgi* tad mēs pazaudējam.
MV: Because *cries out* you already can understand it means, like, loudly or yeah...
MM: Bet *skanīgi* jau nav *loudly*.
OM: It kind of is in this case.
MV: But how can you cry out like. Like pleasantly loudly.
[..]
OM: *Laimdota jerks.*
MV: *Pulls.*
MM: Forcibly? No.
OM: [..]
MM: Jerks already implies that it's with force no?
OM: Yeah it does.
MM: So *Laimdota jerks, the tiny hand.*
MV: *Her tiny hand.*
OM: Wait her tiny hand? It's not supposed to be that.
MM: No, no, no, it's child's.
OM: The child, she's jerking the child's hand.
MM: Is jerking or jerked?
MV: But why then there is - bet veča tvēriens ir stingrs. It means that the...
OM: Read the next passage. It makes sense. Nu ko tu, Paulīt, tūliņ, vēl brītiņu,
MM: Es saprotu, ka tur tas vecis arī rauj to bērnu un tāpēc...
OM: [..] Yeah. That's it.
MM: So she is *jerking* or she *jerks the tiny hand*.
MV: Jerks.
OM: [..] It's supposed to be present tense, isn't it?
MM: Bet te tā kā Paulie cries out it's a one time action, sort of, but she while she's kind of doing that.
OM: Again, that's it. Feels to me that that's like two separate thoughts. Like Paulītis atkal *skanīgi* ieraudas, then it stops and then *Laimdota*...
MM: Then should I put a semicolon maybe?
OM: It definitely feels like it needs it there. [..]
MM: *But the grip of the old man.*
MV: *But the geezers grip, no?*
[..]
OM: *Come on, Paulie.*
MV: Just a lil...
OM: *Tūliņ vēl brītiņu*. How would we?
MM: *Just a tiny bit longer?* No. [..] *Just a little longer?*
MV: *Just a little moment and we'll be there.*
MM: *Just a tiny little moment.*
OM: I feel like that's a little bit too saturated.
MV: *Just a little bit, a little bit there?*
MM: Bet tur ir *tūliņ* un *vēl brītiņu*. [..] *Just a tiny little moment*. I don't know. Wouldn't you say that to a child? *Maybe a little longer, just a little longer* and we will...
OM: [..] *Just a little longer*. Let's go with that. That's a safe choice.
[..]
MM: *So Mommy will be there tomorrow as well.*
OM: *Will also be there - arī*. You shouldn't lose it.

	<p>[..]</p> <p>MV: There is the <i>will be there</i> repetition.</p> <p>MM: Varbūt to pirmo there var kaut kā - <i>just a little longer and we will be there</i>. We will be... <i>We will reach the end?</i> No.</p> <p>OM: [..]</p> <p>MV: How was the mommy sentence?</p> <p>MM: Tur to there vajag, jo tur ir arī Mommy will also be there tomorrow.</p> <p>OM: Jā, būšu klāt, there's no... I don't think there's really anything else you could use for that.</p> <p>MM: We will have arrived maybe? <i>Just a little longer and we will have arrived</i>.</p> <p>OM: You could use that, but it doesn't feel like something...</p> <p>MV: Maybe, maybe just a little....</p> <p>MM: [..] <i>and we will...</i></p> <p>OM: <i>Arrive?</i> [..] No, that doesn't sound something like you say to a child. Like a father would say to a child I don't know. [..]</p> <p>MM: But saying <i>will be there</i> also doesn't make any sense.</p> <p>MV: <i>And will be done?</i></p> <p>MM: No, <i>we will arrive</i>. I think it's fine.</p> <p>OM: Let's just go with that for now.</p> <p>[..]</p> <p>1:40:49</p>
--	--

3. fragments AT OZ3

MT R7 OZ3	<p>– Tomorrow, Christmas day... we will have everything, – he mumbles, drowning into deeper reflection, a memory that appeared from the scent of paper or maybe from the girl's warm eyes, mom's perplexing look, the smallest boy's poor unhappy face.</p>
DTAP MT R7 OZ3	<p>1:40:50</p> <p>MV: Dienīņa.</p> <p>OM: What do we do with that?</p> <p>MV: I think we have to leave it this day.</p> <p>OM: Yeah, I don't see anything working with that.</p> <p>MV: How we set the rītu?</p> <p>OM: It's supposed to be tomorrow.</p> <p>MV: Yeah, yeah, yeah. But do we put <i>is</i> or just <i>tomorrow Christmas Day</i>?</p> <p>OM: I don't know.</p> <p>MV: And būs - <i>will be everything? Tomorrow, Christmas Day</i>.</p> <p>OM: Yeah, <i>everything will. We will have everything</i>.</p> <p>MV: [..] He Mumbles.</p> <p>OM: Bubina. I think that's supposed to be a specific one. I don't think mumbles works for that. I mean it does, but I think there might be a different word for it. Bubina. [..]</p> <p>[..]</p> <p>OM: Letonika says to neigh, to murmur, to mumble.</p> <p>MM: Oh, to mumble.</p> <p>[..]</p> <p>MV: <i>Into deeper contemplation?</i></p> <p>OM: [..] We could use <i>reflection</i> if we want.</p> <p>[..]</p> <p>MM: A <i>memory?</i> Or <i>recollection</i>.</p> <p>MV: No, <i>memory</i>.</p> <p>MM: Kas uzvēdījusi. [..] What is it?</p> <p>MV: <i>That brought up, brought out?</i> [..] <i>A memory that appeared from the smell of paper</i>.</p> <p>MM: [..]</p> <p>OM: Uzvēdījusi no, jā.</p> <p>MM: Maybe scent? Scent from paper.</p>

	<p>[..] MM: So <i>smell</i> better? OM; No, I think we could use scent just fine. [..] MM: [..] the beginning of the sentence tomorrow, Christmas Day. We don't need any verb? OM: <i>Tomorrow, comma Christmas Day</i>. Because there is no way to keep it the exact same as it is in Latvian. At least I can't think of any way. [.. OM: Mulsinošs. MM: <i>Intimidating?</i> OM: I don't think it's supposed to be intimidating. That feels too strong. [..] Puzzling, mystifying, embarrassing, off putting, and confusing. MM: Maybe <i>puzzling?</i> OM: No, I don't think puzzling feels right. MM: But mulsinošs. Samulsis nav puzzled? OM: I mean it is you can use it. I'm just wondering if it's the right one to use in this situation. MM: Maybe <i>perplexed</i>. OM: If it's perplexed, then it's perplexing. MM: Would that work? OM: I guess. MM: [..] <i>Moms perplexing</i>. OM: <i>Moms perplexing look?</i> [.. MM: Mazākā puikas nelaimīgās <u>sejinas</u>. So <i>the smallest, the littlest? The youngest</i> maybe? OM: We used the smallest.[..] MM: <i>The smallest boys unhappy...</i> OM: <i>Unhappy face</i>. MM: Where's diminutive for face in English? OM: <i>Unhappy facey wacey</i>. [.. MV: I never thought that making diminutive forms in English is so hard. OM: OK, what about <i>the smallest boys poor, unhappy face</i>. [.. 1:50:53</p>
--	---

7. telpas dalībnieku atbildes uz pēctulkošanas aptaujas jautājumiem

Kā Jūs raksturotu Kārļa Skalbes pasakas “Bendes meitiņa” un Osvalda Zebra romāna “Gaiļu kalna ēnā” fragmentu tulkošanas procesu?

Interesants process, īsti nebiju aizdomājiesies, ka deminutīvu tulkošana varētu būt tik mezglains process Izaicinājumu pilns, zināmā mērā izglītojošs, sevišķi latviešu deminutīvu pārnēsē uz angļu valodu. It was hectic, but fun; having multiple people giving their opinions on how to handle everything made for a very energetic and kinetic process.

Jūsu tulkoto tekstu fragmentos ir lietoti vairāki deminutīvi. Kādas papildus nozīmes, attieksmes vai emociju nianšes, Jūsaprāt, ir izteiktas ar to palīdzību?

Deminutīvi, manuprāt, norāda vairāk pašu varoņu attieksmi un kā viņi redz aprakstītās lietas un nostāju pret tām

Pārsvarā ar deminutīvu palīdzību tika izteikta attieksme un piešķirtas kvalitātes nokrāsas.

While a lot of it comes down to style, the diminutives were often used to show emphasis or a specific character's perspective.

Vai tulkošanas procesā, meklējot tulkošanas risinājumus, avotteksta deminutīvu nozīmes nianšu atveide radīja Jums kādas grūtības vai aizķeršanos? (Lūgums sniegt izvērstu atbildi)

Pāris deminutīvi, kas atkārtojās, kā piemēram, "zālītes" radīja pāris sarežģījumus. Bija nē daudz grūtāk atrast sinonīmus, tā lai neatkārtotos viens un tas pats vārds.

Pavisam noteikti diminutīvu pārnese laikā nācās pazaudēt nokrāsas, kas bija klātesošas oriģinālā. Tāpat arī dzin, ja diminutīvu izdevās pārnest uz angļu valodu, bija jāsaprot vai tas neskanēs komiski, un tas savukārt varētu traucēt uztvert tekstu kā oriģinālā.

Of course. Latvian is a lot more loose with diminutives, so we had to think a lot on why they were used there, whether to keep them, and, if we kept them, how to adapt them to English.

Jūsu komentāri par "Ieteikumiem jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā". Īpaši tiks novērtēti Jūsu ieteikumi to pilnveidei!

Vēlētos pieteikt sadaļu, kas izskata sarežģītākus gadījumus, kā piemēram, deminutīvu veidošanu patstāvīgi (ieviešot jaunus, ja tā pieprasa konteksts), un sadaļu, kas izskata alternatīvas, kad deminutīvs mērķa valodā nav iespējams.

I think a more wider array of examples of different approaches to the translation of diminutives would only add more to the usefulness of the document.

Vai Jums vēl ir kas piebilstams par tulkošanas risinājumu meklēšanu un lēmumpieņemšanu tulkošanas procesā, kas netika pajautāts aptaujā?

No.

Aptaujas anketa tulkošanas jomas ekspertiem

Liels paldies, ka piekritāt piedalīties pētījumā!

“Ieteikumi jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā” (turpmāk anketā – IETEIKUMI) ir sagatavoti promocijas darba pētījuma ietvaros. Tie ir paredzēti kā kompakts palīg līdzeklis tulkotāju iedrošināšanai, tulkošanas procesā īsumā atgādinot, kādi tulkošanas risinājumi un izteiksmes līdzekļi ir viņu rīcībā, lai rosinātu idejas, vai un kā angļu valodā pārnest emocionālās attieksmes un nozīmju nianšes, kas latviešu prozas darbos izteiktas ar deminutīvu palīdzību.

IETEIKUMU uzmetums ir izmēģināts tulkošanas eksperimentā, kura laikā studenti pāros tulkoja vairākus latviešu prozas tekstu fragmentus, ierakstot skaļdomāšanas dialogprotokolos komentārus un pēctulkošanas anketā sniedzot savus priekšlikumus IETEIKUMU pilnveidei. Balstoties uz iegūtajiem datiem, IETEIKUMI tika papildināti.

IETEIKUMU izvērtējumam ļoti nepieciešams Jūsu kā tulkojumzinātnes jomas eksperta viedoklis. Pēc izvērtējuma saņemšanas IETEIKUMI tiks pārskatīti, pārdomājot to uzlabošanas iespējas, paturot prātā, ka iespēju uzskaitījums nav pilnīgs, lai neierobežotu tulkotāju radošumu.

Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni 30-45 minūtes Jūsu laika. Jūsu dalība pētījumā ir brīvprātīga un anonīma, un iegūtie rezultāti tiks izmantoti tikai pētījuma vajadzībām promocijas darba ietvaros.

Jau iepriekš pateicos par velītoto laiku un izteikto viedokli!

N.B. *Burtu apzīmējums rindkopām ievaddaļā un ieteikumu secīga numerācija ieviesta tikai šīs aptaujas anketas vajadzībām*

Ieteikumi jaunajiem tulkotājiem deminutīvu emocionālo nozīmes nianšu atveidei angļu valodā

(A) Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvu ir daudz mazāk, un tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā, tāpēc literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu domu, nepazaudējot daudzās emocionālās nozīmes nianšes, un atveidotu autoram raksturīgo stilu un noskaņu.

(B) Ja tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam, ir pārliecināts, ka avotteksta autors ir mērķtiecīgi lietojis deminutīvu, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīļumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma niansi, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumā, iespējams izmantot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam:

1. Lietot ar piedēkli darinātu deminutīvu, ja tāds angļu valodā eksistē un ietver sevī attiecīgo nozīmes niansi, iekļaujoties valodas plūdumā (*mommy, daddy, startlet*).
2. Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, atvasinājumus ar piedēkļiem *mini-*, *micro-* (*minicar, microelement*), vārda atkārtošanu jeb dublēšanu (*goody-goody*), strupināšanu (*Billy, Kitty*), atskaņas (*Waitie Katie*) vai vārdsavienojumus (*baby corn*).
3. Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai *little, small, tiny, petite*; mīļuma un sirsnības izteikšanai *sincere, dear, beloved*;

līdzjūtības un žēluma izteikšanai *pitiful, poor*; nepatikas un nicinājuma izteikšanai *cheeky, brassy* utt.

4. Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko un emocionāli izteiksmīgāko sinonīmu no lietvārdu, darbības vārdu, īpašības vārdu, apstākļu vārdu u. c. vārdu šķiru klāsta.
5. Pārformulēt vai pārstrukturēt teikumu (rindkopu) un, piemēram, lietvārda deminutīva formā ietverto emocionālo nozīmes niansi kompensēt citā teikuma vai rindkopas vietā, piemēram, darbības vārdam pievienojot apstākļa vārdu vai tml.
6. Nebaidīties atkāpties no burtiska tulkojuma, t.i., nevis censties kopēt avotvalodas vārdu un teikumu uzbūvi, bet gan izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā tulkojuma uzdevuma prasībām, pārformulējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, kompensējot zaudēto citās teksta vietās un tml.
7. Ja nepieciešams paskaidrot, izmantojot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu utt.

1. Ņemot vērā, ka IETEIKUMI paredzēti kā kompakts palīglīdzeklis tulkotāju iedrošināšanai un ideju atraisīšanai tulkošanas procesā, to garums (aptuveni 1 lapaspuse) ir:

optimāls

par īsu

par garu

Ja izvēlējāties atbildi PAR ĪSU vai PAR GARU – Jūsu komentārs par IETEIKUMU garumu

2. Ievaddaļas A rindkopa pietiekami ieskicē problēmjautājumu, kāpēc šie IETEIKUMI ir izstrādāti.

jā

nē

Ja izvēlējāties atbildi NĒ – Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam

3. Ievaddaļas B rindkopā vispārīgi, bet saprotami formulēts, ka nepieciešamība deminutīvu nozīmes niansi pārnest mērķtekstā ir atkarīga no konkrētā tulkojuma konteksta (t.i., gan no teksta specifikas/ autora stila vai avotteksta autora mērķtiecīga deminutīva lietojuma, gan no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u.c. faktoriem.

jā

nē

Ja izvēlējāties atbildi NĒ – Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam

4. Izlasot IETEIKUMUS kopumā, kuru daļu, Jūsprāt, nepieciešams papildināt, mainīt, pārformulēt? Atbildē lūgums norādīt ieteikuma numuru un sniegt savu komentāru..

Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam

5. Daži studentu tulkošanas eksperimenta dalībnieki iesaka iekļaut padomu, kā rīkoties, ja deminutīvs mērķvalodā nav iespējams vai pašiem jāveido jauns

<p>deminutīvs, ja to prasa konteksts. Vai, Jūsaprāt, nepieciešams pārformulēt ievaddaļas B rindkopu, lai skaidrāk pateiktu, ka:</p> <p>(1) ar šo IETEIKUMU palīdzību var atrast citus izteiksmes līdzekļus, lai mērķvalodā nebūt jālieto deminutīvs;</p> <p>(2) ja konkrētais konteksts pieļauj, deminutīvu tulkojumā var pazaudēt</p>
☐ Ievaddaļas B rindkopu nav nepieciešams pārformulēt
☐ Ievaddaļas B rindkopu nepieciešams pārformulēt
<p>Jūsu komentārs/ priekšlikums</p>
<p>6. Daži studentu tulkošanas eksperimenta dalībnieki rosina iekļaut vairāk konkrētu piemēru ar piedēkli darinātiem deminutīviem, maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus angļu valodā utt. Vai, Jūsaprāt, lielāks konkrētu piemēru skaits:</p>
☐ varētu rosināt tulkotāja iztēli, meklējot piemērotāko risinājumu konkrētajā kontekstā
☐ varētu ierobežot tulkotāja radošumu, ja piemēru vidū nevar atrast konkrētajai situācijai piemērotu risinājumu
<p>Cita atbilde – Jūsu komentārs/ priekšlikums</p>
<p>7. Pēc eksperimenta, raksturojot tulkošanas procesu kopumā, daži studenti norādīja, ka viņiem vietām bija grūti saprast un pieņemt lēmumu, vai deminutīva tulkošana ir vispār nepieciešama, kā arī ne vienmēr bija iespējams atrast latviešu deminutīva konotācijām precīzi atbilstošu, piem., īpašības vai apstākļa vārdu. Ņemot vērā, ka šo IETEIKUMU galvenā mērķauditorija ir jaunie tulkotāji, vai, Jūsaprāt, nepieciešams pievienot kādu iedrošinājumu vai atgādinājumu par teksta uztveres subjektivitāti?</p>
☐ Nē
☐ Jā
<p>Ja izvēlējāties atbildi JĀ – Jūsu komentārs/ priekšlikums</p>
<p>8. Kopumā IETEIKUMI iedrošina tulkotājus meklēt radošus risinājumus deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā, atstājot tulkotājam izvēles brīvību lēmumpieņemšanā konkrēta tulkošanas uzdevuma ietvaros.</p>
☐ Piekrītu
☐ Nepiekrītu
<p>Ja izvēlējāties atbildi NEPIEKRĪTU, lūgums norādīt, kā IETEIKUMOS pietrūkst</p>
<p>9. Vai Jums ir kāds ierosinājums vai komentārs par IETEIKUMIEM, kas netika pajautāts anketā?</p>
<p>Jūsu komentārs</p>

Ja Jums rodas kādi jautājumi, lūdzu, sazinieties ar mani pa epastu zveidenberga@gmail.com.

Liels paldies par atsaucību un ieguldīto laiku!
Jūsu viedoklis ir ļoti būtisks IETEIKUMU gala varianta izstrādei.

Tulkošanas jomas ekspertu aptaujas dati

Piezīme: Tulkotāju izglītotāju atbildes – melnā krāsā; *praktizējošu tulkotāju atbildes – sarkanā krāsā*

Ņemot vērā, ka IETEIKUMI paredzēti kā kompakts palīgīdzeklis tulkotāju iedrošināšanai un ideju atraišanai tulkošanas procesā, to garums (aptuveni 1 lapaspuse) ir:

- optimāls 5 2
- par īsu 1

Ja iepriekšējā jautājumā izvēlējāties atbildi PAR ĪSU vai PAR GARU - Jūsu komentārs par IETEIKUMU optimālo garumu

E3 Atkarīgs no mērķauditorijas. Jauno tulkotāju sagatavošanai - mana atbilde būtu kompakti, koncentrēti ieteikumi. Varbūt arī kaut kur jāpiemin žanrs, teksta tips, biežums žanros. Retu reizi pat terminoloģijā latviešu valodā parādās formāls deminutīvs bez skaidras deminutīva semantikas (winglet - aviācijā - latviski - ?)

T1 Iespējams, varētu sīkāk izstrādāt šos ieteikumus, ar dažādiem piemēriem. Latviski to deminutīvu ir tik daudz un dažādu, un angļu ekvivalentu tik maz.

T2 Pašreizējā formā ir pavisam optimāls, bet, kā minēju, varētu papildināt ar piemēriem. Arī citiem punktiem. Un tādā gadījumā tās jau būtu 2 lapas.

Ievaddaļas A rindkopa pietiekami ieskiec problēmjautājumu, kāpēc šie IETEIKUMI ir izstrādāti

- Jā 4 3
- Nē 1

Ja iepriekšējā jautājumā atbildējāt NĒ – Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam E1 Varbūt vajadzētu deminutīvu definīciju

T3 Atbildēju apstiprinoši, bet tik un tā ieteikums formulējumam – varbūt “literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus” aizvietot ar “literāru darbu tulkotājiem **bieži nākas** izmantot dažādus radošus risinājumus”. Citādi var rasties pārpratums, ka šādi risinājumi jāizmanto vienmēr (un attiecīgi – ka deminutīvi tulkojumā jāievieš visur, kur tie atrodami oriģināltekstā).

Ievaddaļas B rindkopā vispārīgi, bet saprotami formulēts, ka nepieciešamība deminutīvu nozīmes niansi pārnest mērķtekstā ir atkarīga no konkrētā tulkojuma konteksta (t.i., gan no teksta specifikas/ autora stila vai avotteksta autora mērķtiecīga deminutīva lietojuma, gan no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u.c. faktoriem)

- Jā 5 3

Ja iepriekšējā jautājumā atbildējāt NĒ – Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam ==

Izlasot IETEIKUMUS kopumā, kuru daļu, Jūsprāt, nepieciešams papildināt, mainīt, pārformulēt? Atbildē lūgums norādīt ieteikuma numuru un sniegt savu komentāru.

E1 Ir labi

E2 Ieteiktu mazliet papildināt/izvērst kompensēšanas/līdzsvarošanas sadaļu, jo it īpaši deminutīvu jomā, kur angļu valodas paņēmieni/līdzekļi ir krietni ierobežotāki, bieži var nākties ķerties pie citiem risinājumiem, nevis tikai mommy līmeņa risinājumiem.

E3 Sinonīmija, sintaktiskie līdzekļi, varbūt katrā sadaļā arī piemērs noderētu.

E4 Es mazliet pārstrukturētu (B) daļu, bet tas ir atkarīgs no jauno tulkotāju sagatavotības pakāpes. Tulkošanas programmas studentiem šis aspekts varētu būt saprotams no programmas studiju kursiem, bet

anglistikas programmas studentiem noteikti strukturētu piemērus konkrētāk. Es sniegtu piedēkļu klasifikāciju pēc deminutīvām pazīmēm ar kādu piemēru EN un arī LV valodā, piem. (1) izmēra samazināšanai (-kin, -ule, -ette, -ock), (2) lai izteiktu emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu (piemēram, piedēklis -ling tiek lietots pozitīvā nozīmē, bet var arī piešķirt vārdam nicinošu deminutīva izskaņu, arī -let, -ie, -y, -ey var lietot pozitīvā nozīmē, bet var piešķirt nicinošu nokrāsu, tātad, vajadzētu piemērus dažādās saziņas situācijās), (3) lai norādītu uz nepilnīgumu vai nepabeigtību - piedēklis -ish, utt. Es ieliktu šo visu tabulā ar paralēliem piemēriem angļu un latviešu valodā

E5 6. ieteikums - ļoti vispārīgs, to var izmantot jebkurā tulkošanas veidā/jomā, kā arī tulkošanas virzienā (L2-L1; L1-L2); 7. ieteikums - nav ieteicams literāru darbu tulkotājiem, jo parasti skaidrojumi paratekstā nekompensē estētiskā efekta trūkumu.

T1 2. un 3. - varētu vairāk piemēru.

T2 4. punktā noteikti varētu minēt piemērus, atklājot, ka vārds var skanēt pavisam citādi. (piem., kastīte, namiņš ne tikai kā little box un tiny house utt.); 5. un 6. punkts zināmā mērā pārklājas. Es uztveru niansi, taču faktiski abos ir runa par atkāpšanos no burtiska tulkojuma, teikumu pārstrukturēšanu, uzsvāru pārvietošanu.

T3 Vai nu pievienotu 6. ieteikumam, vai ieviestu atsevišķu ieteikumu (vai pievienotu ievaddaļā), kur uzsvērtu, ka reizēm deminutīvs nav nepieciešams/to nav iespējams izveidot tā, lai tas organiski iekļautos mērķtekstā, tāpēc, vērtējot teksta plūdumu un melodiju, iespējams arī atteikties no deminutīva.

Daži studentu tulkošanas eksperimenta dalībnieki iesaka iekļaut padomu, kā rīkoties, ja deminutīvs mērķvalodā nav iespējams vai pašiem jāveido jauns deminutīvs, ja to prasa konteksts. Vai, Jūsuprāt, nepieciešams pārformulēt ievaddaļas B rindkopu, lai skaidrāk pateiktu, ka:

(1) ar šo IETEIKUMU palīdzību var atrast citus izteiksmes līdzekļus, lai mērķvalodā nebūt jālieto deminutīvs;

(2) ja konkrētais konteksts pieļauj, deminutīvu tulkojumā var pazaudēt.

- Ievaddaļas B rindkopu nav nepieciešams pārformulēt 4 2
- Ievaddaļas B rindkopu nepieciešams pārformulēt 1 1

Ja iepriekšējā jautājumā atbildējāt, ka B rindkopu nepieciešams pārformulēt – Jūsu komentārs/ priekšlikums formulējumam

E3 Iepriekš minēju - deminutīvs daiļliteratūrā, deminutīvs (reti) - terminoloģijā. Varbūt jāšķir kādā ieteikumā arī deminutīvs kā nozīmes un runas, teksta, ritma līdzeklis. Ieteikumos, manuprāt, kāds uzskatāms piemērs noder. Dažos ir, dažos nav, vai piemēri ilustrē tulkošanas aspektu? Ja jau tulkotāji ieteikuši iekļaut padomu, tad ieteikumi jāveido tā, lai viņiem tie palīdzētu. Tātad var pārformulēt. Turklāt var salīdzināt eksperimentālo grupu ar kontrolgrupu (teiksim (amatieri, profesionāļi), kā atšķiras ieteikumu uztvere un īstenojamība praksē.

T3 Uzskatu, ka būtu ļoti vērtīgi pievienot šādu skaidrojumu, lai jaunajam tulkotājam nerastos iespaids, ka noteikti jāizvēlas kāda no ieteikumos minētajām metodēm.

Daži studentu tulkošanas eksperimenta dalībnieki rosina iekļaut vairāk konkrētu piemēru ar piedēkli darinātiem deminutīviem, maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus angļu valodā utt. Vai, Jūsuprāt, lielāks konkrētu piemēru skaits:

- varētu rosināt tulkotāja iztēli, meklējot piemērotāko risinājumu konkrētajā kontekstā 33
- varētu ierobežot tulkotāja radošumu, ja piemēru vidū nevar atrast konkrētajai situācijai piemērotu 2 risinājumu

Jūsu komentārs par konkrētiem piemēriem un to skaitu IETEIKUMOS

E1 2. ieteikumā šaubas rada piemērs baby corn, jo tā ir mazā kukurūzas vāļīte, bet deminutīvam kukurūzas vāļīte ir dažādi citi tulkojuma varianti - corn cob, kulinārijā corn on the cob u.c.

E2 Ar piemēriem pārspīlēt nevajag; ieteikumos nav jāsniedz pilns angļu valodas leksikas saraksts, bet varbūt vēl pāris piemērus iekļaut varētu.

E3 Pārblīvēt ar piemēriem nevajag. Var sniegt ieteikumu, atsevišķā rindkopā - Piemērs: XXXX (tulkošanas aspektā, žanra, teksta tipa aspektā).

E4 piedēkļu klāsts ar to funkcijām palīdzētu kad LV deminutīva izskaņa jāpārnes EN valodā, jo, ja studentiem nav pamatzināšanu par piedēkļu dem.funkcijām, viņi ir ļoti ierobežoti sava radošumā, bet nav vajadzības maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus angļu valodā

T1 Manuprāt, tieši rosina - ja variantu ir daudz, dažkārt uzreiz ieraugi pieņemamo, bet citkārt esošie piemēri rosina pārdomas un vislabākā rezultāta sasniegšanu.

T2 Nedomāju, ka vajadzētu maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus, taču piemēros atklāt to daudzveidību gan varētu.

Pēc eksperimenta, raksturojot tulkošanas procesu kopumā, daži studenti norādīja, ka viņiem vietām bija grūti saprast un pieņemt lēmumu, vai deminutīva tulkošana ir vispār nepieciešama, kā arī ne vienmēr bija iespējams atrast latviešu deminutīva konotācijām precīzi atbilstošu, piem., īpašības vai apstākļa vārdu. Ņemot vērā, ka šo IETEIKUMU galvenā mērķauditorija ir jaunie tulkotāji, vai, Jūsaprāt, nepieciešams pievienot kādu iedrošinājumu vai atgādinājumu par teksta uztveres subjektivitāti?

- Jā 32
- Nē 21

Jūsu komentārs/ priekšlikums par nepieciešamu pievienot iedrošinājumu vai atgādinājumu par teksta uztveres subjektivitāti

E2 Jā, pašā ievadā, iespējams, subjektivitāti kā nenovēršamu faktoru var pieminēt. Pretsvars radošajos risinājumos, kuros var rasties risks "aiziet" pārāk tālos brīvajos ūdeņos, ir konkrētā teksta rakstura izpratne, pieredze un valodas izjūta.

E3 Iedrošinājumā svarīgi norādīt autora nolūku (ja tāds ir konstatējams). Ja pieejami viena teksta piemēru divi, trīs tulkojumi, parādīt salīdzinājumā - viens tulkotājs rīkojies tā, otrs - citādi.

E5 Daiļliteratūras tulkojumi ir tulkotāju interpretācijas, tāpat subjektivitāte šajā jomā ir norma.

T1 Ir iespējams, ka tekstā esošie deminutīvi, pārcelti angļiski pat visai precīzi, negatīvi maina teksta (vai tā daļas) mērķvalodas reģistru. Noteikti ir situācijas, kad deminutīvu var mīkstināt vai pat izlaist, bet konkrētus ieteikumus ir grūti sniegt - tas ikreiz atkarīgs no situācijas

T2 Manuprāt, tas jau pietiekami uzsvērts B rindkopā (Ja tulkotājs... ir pārliecināts...)

T3 Ieteiktu pievienot kādu teikumu B rindkopas ievadā, uzsverot, ka rūpīgi jāizvērtē teksts un ka vietās, kur latviešu valodā lietots deminutīvs, tas ne vienmēr nepieciešams arī mērķtekstā. Citādi jaunais tulkotājs var apjukt, uzskatot, ja jāizvēlas kāds variants no turpmāk uzskaitītajiem, tāpēc, manuprāt, šāds iedrošinājums jau "izejas punktā" būtu noderīgs.

Kopumā IETEIKUMI iedrošina tulkotājus meklēt radošus risinājumus deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā, atstājot tulkotājam izvēles brīvību lēmumpieņemšanā konkrēta tulkošanas uzdevuma ietvaros.

- Piekrtū 52
- Nepiekrtū 1

Ja iepriekšējā jautājumā izvēlējāties atbildi NEPIEKRTU, lūgums norādīt, kā IETEIKUMOS pietrūkst

T3 Precīzāk būtu "vairāk nepiekrtū nekā piekrtū" – atsaucoties uz komentāru pie 8. jautājuma, uzskatu, ka prasītos mazliet vairāk uzsvāra uz to, ka katrs teksts un katra situācija jāvērtē individuāli un mērķtekstā nav obligāti jāizmanto deminutīvs tikai tāpēc, ka autors tādu izmantojis oriģinālā. Pieredzējis tulkotājs to jau zina, bet tiem, kuri tulkot sākuši nesen, ļoti noder atgādinājums, ka nav jātulko pēc vienas noteiktas shēmas.

Vai Jums ir kāds ierosinājums vai komentārs par IETEIKUMIEM, kas netika pajautāts anketā?

E2 Skat. iepriekšējos komentārus un komentārus tekstā

E3 Ieteikumi noteikti jāaprobē praksē ar jaunajiem tulkotājiem. Jāizvēlas atbilstošs teksta fragments, jādod tulkotājiem pārtulkot. Ideālā gadījumā eksperimenta laikā var izmantot TAP (think-aloud protocol), ka tiek

ierakstīts vai arī paralēli acu izsekošanas kustību rīks jāpieslēdz, lai redzētu, kā izmanto vārdnīcas, paralēlos tekstus. Ieteikumi nozīmē to, ka tie vienmēr ir pilnveidojami, papildināmi.

E5 Diemžēl, Latvijas augstskolās literatūras tulkošanas studiju programmas netiek piedāvātas, ņemot vērā šo faktu, ieteikumus varētu adaptēt arī citiem tulkojumu veidiem.

T2 Pieteikumā minētas “emocionālās nozīmes nianšes” – vai darba kontekstā ir svarīgi nošķirt kā veidot šādus deminutīvus un kā vienkārši pamazināmus vārdus fiziska pamazinājuma nozīmē, kas sev līdzi neņes specifisku emocionālu svaru?

T3 Labi, ka tiek veidots šāds materiāls – lieti noderēs gan jauniešiem, gan jau pieredzējušiem tulkotājiem, lai atsvaidzinātu zināšanas!

Papildu jautājumi praktizējošiem tulkotājiem pēc Ieteikumu izmēģināšanas, tulkojot atsevišķus latviešu prozas darbu fragmentus:

Īsa informācija par izglītību un profesionālo pieredzi tulkošanā

T1 Jau labu laiku darbojos Kantar kā štata tulkotājs/redaktors, mediju monitoringa lauciņā. Brīvajos brīžos tulkoju grāmatas izdevniecībai Prometejs - tādā sci-fi un radnieciskos žanros. (Profesionālā bakalaura grāds tulkošanā)

T2 Tulkoju 18 gadus. Esmu klasiskās filoloģijas maģistrs, t.i., klasiskās valodas - latīņu, sengrieķu -, taču tās šobrīd aktīvi netulkoju. Ceru kādreiz :)

Mans lauciņš ir radošie tulkojumi. Daiļliteratūra, dramaturģija/lugas, teksti teātrim, kino/TV.

T3 pēc izglītības esmu franču filoloģe (bakalaura grāds LU HZF romāņu valodu un kultūru studijās), tulkoju apmēram 12 gadus (kopš 2011. gada). Galvenokārt strādāju ar daiļliteratūru un lielākoties tulkoju grāmatas bērniem un jauniešiem, kā arī fantāzijas un fantastikas romānus, bet esmu strādājusi arī ar populārzinātniskām grāmatām un referātiem. Pārsvārā tulkoju no angļu valodas uz latviešu vai no latviešu valodas uz angļu.

Kā Jūs skalā no 1-10 (kur 1 – nav noderīgi, 10 – ļoti noderīgi) vērtējat IETEIKUMU jaunajiem tulkotājiem noderīgumu deminutīvu nozīmes nianšu atveidei tulkošanas procesā?

9 T1 Man patika šie ieteikumi. Patlaban ikdienā reti rodas vajadzība, bet - noteikti var noderēt.

8 Būtu vērtīgi redzēt vairāk reālu piemēru. Sevišķi ar piedēkli darinātiem deminutīviem. Mommy, daddy – šie piemēri pārklājas, ir līdzvērtīgi, varētu iztikt ar vienu no šiem un papildus vēl citiem.

7 Kā vispārīgi ieteikumi, manuprāt, der labi, piemēram, izmantošanai tulkošanas teorijā. Taču praksē (lai gan vispār tas ir pieminēts arī pašos ieteikumos) biežas ir situācijas, kad jāvadās pēc teksta prasībām un jāskatās, vai mērķvalodā konkrētā situācija vispār prasa deminutīvu (piemēram, ja otrajā tekstā vārdu “sievīņa” angļiski atveidotu kā “wifey”, tas izklausītos savādi un nevietā). Mazliet iztrūkst skaidrākas norādes, ka ne vienmēr mērķtekstā deminutīvs ir iespējams vai pat vēlams.

Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā: pilnveides process

IETEIKUMU 1. variants	<p>Komentāri <i>ST – studentu, eksperimenta dalībnieku, komentāri</i> <i>E – tulkošanas jomas ekspertu, tulkotāju izglītotoāju, komentāri</i> <i>T- tulkošanas jomas ekspertu, profesionālu tulkotāju, komentāri</i></p>	<p>Rediģētais IETEIKUMU variants Ar dzeltenu – mainītais</p>	<p>Papildinformācija, kas atradīsies 2.lapā kā beigu piezīmes Iekavās pelēkajā drukā norādītās atsauces uz avotiem Ieteikumu gala variantā nav iekļautas</p>
<p>Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvu ir daudz mazāk, un tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā, tāpēc literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu domu*, nepazaudējot daudzās emocionālās nozīmes nianšes, un atveidotu autoram raksturīgo stilu un noskaņu**.</p> <p>* E2 komentārs: lingvistikā - nozīme/jēga/ideja ** E2 komentārs: +intonāciju</p>	<p>E1 Varbūt vajadzētu deminutīvu definīciju E3Varbūt arī kaut kur jāpiemin žanrs, teksta tips, biežums žanros. Retu reizi pat terminoloģijā latviešu valodā parādās formāls deminutīvs bez skaidras deminutīva semantikas T3 varbūt “literāru darbu tulkotājiem ir nepieciešams izmantot dažādus radošus risinājumus” aizvietot ar “literāru darbu tulkotājiem bieži nākas izmantot dažādus radošus risinājumus”. Citādi var rasties pārpratums, ka šādi risinājumi jāizmanto vienmēr</p>	<p>Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvu (1) ir daudz mazāk, un dažādos žanros un teksta tipos tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā. Tulkotājiem bieži nākas izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu vēstījumu, nepazaudējot emocionālās nozīmes nianšes, un atveidotu autoram (un/ vai avotekstam) raksturīgo stilu, intonāciju un noskaņu (2), ja to prasa konkrētā teksta specifika un konteksts.</p>	<p>(1) Deminutīvs ir „atvasinājums, kas apzīmē kaut ko mazu vai mazāku salīdzinājumā ar motivētātvārda nosaukto reāliju. Latviešu valodā lietvārda deminutīvus parasti darina ar piedēkļiem -iņ-, -īt-, -el-, -ēn-, -uk-, piemēram, nams – namiņš, laime – laimīte, kāja – kājele, pīle – pīlēns, brālis – brāļuks. Deminutīvi var izteikt pozitīvu vai negatīvu emocionālo attieksmi, piemēram, meitiņa, dēliņš, un deputātiņš, priekšnieķelis”. (VPSV 2007: 82) (2) Nepieciešamība pārnest vai nepārnest deminutīva emocionālās nozīmes nianšes tulkojumā ir atkarīga no teksta žanra un tipa, autora stila, mērķtiecīga deminutīva lietojuma avotekstā, kā arī no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u. c. faktoriem.</p>

<p>Ja tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam, ir pārliecināts, ka avoteksta autors ir mērķtiecīgi lietojis deminutīvu, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīlumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma niansi, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumā, iespējams izmantot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam:</p>	<p>ST Iespējams varētu pievienot sekciju par to, vai pilnīgi vienmēr deminutīvu atveide kā tāda ir vajadzīga Būtu vēlams papildus informācija par gadījumiem, kad pieliekot samazinātības vārdus nav iespējams un ko darīt tādos gadījumos. Labprāt redzētu vairāk piemēru, kas atkarīgi no konteksta. Teiksim kāds paplašināts teikums. T3 praksē (lai gan vispār tas ir pieminēts arī pašos ieteikumos) biežas ir situācijas, kad jāvadās pēc teksta prasībām un jāskatās, vai mērķvalodā konkrētā situācija vispār prasa deminutīvu [...]Mazliet iztrūkst skaidrākas norādes, ka ne vienmēr mērķtekstā deminutīvs ir iespējams vai pat vēlams. T3 Uzskatu, ka būtu ļoti vērtīgi pievienot šādu skaidrojumu, lai jaunajam tulkotājam nerastos iespaids, ka noteikti jāizvēlas kāda no ieteikumos minētajām metodēm. E3 Iepriekš minēju - deminutīvs daiļliteratūrā, deminutīvs (reti) - terminoloģijā. Varbūt jāšķir kādā ieteikumā arī deminutīvs kā nozīmes un runas, teksta, ritma līdzeklis. E3 Pārblīvēt ar piemēriem nevajag. Var sniegt ieteikumu, atsevišķā rindkopā - Piemērs: XXXX (tulkošanas aspektā, žanra, teksta tipa aspektā). E2 Jā, pašā ievadā, iespējams, subjektivitāti kā nenovēršamu faktoru var pieminēt. Pretsvars radošajos risinājumos, kuros var rasties risks "aiziet" pārāk tālos brīvajos ūdeņos, ir konkrētā teksta rakstura izpratne, pieredze un valodas izjūta. E3 Iedrošinājumā svarīgi norādīt autora nolūku (ja tāds ir konstatējams). Ja pieejami viena teksta piemēru divi, trīs</p>	<p>Gadījumos, kad tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam un rūpīgi izvērtējot konkrēto tekstu, ir pārliecināts, ka avotekstā deminutīvs ir lietots mērķtiecīgi, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīlumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma niansi, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumā (3), iespējams izmantot un apvienot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam:</p>	<p>(3) Šie IETEIKUMI neattiecas uz gadījumiem, kad deminutīvs avotekstā lietots, piemēram, kā nozāres termins (<i>lodīte, tiltiņš, āboliņš, ceriņi</i> utt.), kā runas vai teksta ritma līdzeklis u. tml., t. i., bez pamazinājuma vai papildu nozīmes niansēm.</p>
---	---	---	--

	<p>tulkojumi, parādīt salīdzinājumā - viens tulkotājs rīkojies tā, otrs - citādi. E5 Daiļliteratūras tulkojumi ir tulkotāju interpretācijas, tātad subjektivitāte šajā jomā ir norma. E5 [...]ieteikumus varētu adaptēt arī citiem tulkojumu veidiem.</p> <p>T3 Ieteiktu pievienot kādu teikumu B rindkopas ievadā, uzsverot, ka rūpīgi jāizvērtē teksts un ka vietās, kur latviešu valodā lietots deminutīvs, tas ne vienmēr nepieciešams arī mērķtekstā. [...] uzskatu, ka prasītos mazliet vairāk uzsvēra uz to, ka katrs teksts un katra situācija jāvērtē individuāli un mērķtekstā nav obligāti jāizmanto deminutīvs tikai tāpēc, ka autors tādu izmantojis oriģinālā. Pieredzējis tulkotājs to jau zina, bet tiem, kuri tulkot sākuši nesen, ļoti noder atgādinājums, ka nav jātulko pēc vienas noteiktas shēmas.</p>		
<p>1. Lietot ar piedēkli darinātu deminutīvu, ja tāds angļu valodā eksistē un ietver sevī attiecīgo nozīmes niansi, iekļaujoties valodas plūdomā* (<i>mommy, daddy, starlet</i>).</p> <p>* E2 komentārs: nav lingvistisks apzīmējums</p>	<p>ST Vairāk pievienot vairāk piemērus priekš katram deminutīvu tulkošanas iespējām. Veiksmīgi izvēlēti piemēri, un tos droši var pievienot vēl vairāk, lai būtība būtu pilnīgi skaidra. Papildus pieminēt jau eksistējošos deminutīvus angļu valodā kā atsevišķu sadaļu, piemēram, "mommy, daddy, starlet" ievietot ne tikai sadaļā, kurā izteikta sufiksācija, bet arī "pieņemto angļu valodas deminutīvu" sadaļā. T2 vairāk reālu piemēru. Sevišķi ar piedēkli darinātiem deminutīviem. <i>Mommy, daddy – šie piemēri pārklājas</i> E4 piedēkļu klāsts ar to funkcijām palīdzētu, kad LV deminutīva izskaņa jāpārnes EN valodā, jo, ja studentiem nav pamatzināšanu par piedēkļu dem.funkcijām, viņi ir ļoti ierobežoti sava radošumā, bet nav vajadzības maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus angļu valodā</p>	<p>Lietot ar piedēkli atvasinātu deminutīvu (4), ja tāds angļu valodā eksistē un ietver sevī attiecīgo nozīmes niansi, iekļaujoties valodas plūdomā konkrētajā kontekstā (piem., sīrsnību, mīļumu - mommy, Moms, kiddo; negatīvu, nicinošu attieksmi – wifelet; novelette, lordling);</p>	<p>(4) Angļu valodā deminutīvpiedēkļus lieto: - maza izmēra apzīmēšanai, piem., <i>booklet, lambkin, kitchenette, hillock</i> utt.; - emocionālas attieksmes izteikšanai kontekstā, piem., <i>doggy, horsie, Paps, weirdo, princeling</i> utt. Angļu valodā deminutīvpiedēkļi ir daudzfunkcionāli, tāpēc, pirms konkrētais deminutīvs tiek izvēlēts, jāpārbauda tā nozīme. Piemēram, piedēklis <i>-let</i>: +lietas, nedzīva objekta nosaukums = maza izmēra objekts (<i>starlet, leaflet</i>); +dzīvnieka nosaukums = dzīvnieka mazulis (<i>piglet, skunklet</i>); +personas nosaukums = nicinājums, nievājums (<i>princelet</i>). (Schneider 2012:17–18)</p>

	T2 Nedomāju, ka vajadzētu maksimāli uzskaitīt esošos deminutīvus, taču piemēros atklāt to daudzveidību gan varētu.		
<p>2. Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, atvasinājumus ar priedēkļiem <i>mini-</i>, <i>micro*</i>- (<i>minicar</i>, <i>microelement</i>), vārda atkārtšanu jeb dublēšanu (<i>goody-goody</i>), strupināšanu (<i>Billy</i>, <i>Kitty</i>), atskaņas (<i>Waitie Katie</i>) vai vārdsavienojumus (<i>baby corn</i>).</p> <p>*E2 komentārs: EN-pilnīgi neitrāli; noteiktās situācijās</p>	E1 2. ieteikumā šaubas rada piemērs <i>baby corn</i> ,	Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, ironiskas vai nicinājuma attieksmes piešķiršanai kontekstā – atvasinājumus ar priedēkļiem <i>mini-</i> , <i>micro-</i> , (<i>minicar</i> , <i>microelement</i>), atskaņas (<i>Waitie Katie</i>), vārdsavienojumus (<i>baby tree</i> , <i>dwarf house</i>); pozitīvas nokrāsas piešķiršanai – vārda atkārtšanu (5) jeb dublēšanu (<i>goody-goody</i>), sirsnības un emocionālas pieķeršanās izteikšanai – strupināšanu+priedēkļus <i>-y/-ie</i> (<i>Billy</i> , <i>footie</i>);	(5) R. Blaumanis “Raudupiete” / “Raudup’s Widow” (tulk. T. Zālīte) AT: Mīļo <u>Kārlīt!</u> (Blaumanis 1955a [1889]: 76) MT: My <u>dear, dear</u> Kārlis! (Blaumanis 2003a: 78)
<p>3. Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai <i>little</i>, <i>small</i>, <i>tiny</i>, <i>petite</i>; mīļuma un sirsnības izteikšanai <i>sincere</i>, <i>dear</i>, <i>beloved</i>; līdzjūtības un žēluma izteikšanai <i>pitiful</i>, <i>poor</i>; nepatikas un nicinājuma izteikšanai <i>cheeky</i>, <i>brassy</i> utt.</p>		Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai <i>little</i> , <i>small</i> , <i>tiny</i> , <i>petite</i> ; mīļuma un sirsnības izteikšanai <i>sincere</i> , <i>dear</i> , <i>beloved</i> , <i>sweet</i> , <i>cute</i> ; līdzjūtības un žēluma izteikšanai <i>pitiful</i> , <i>poor</i> , <i>pathetic</i> , <i>miserable</i> ; nepatikas un nicinājuma izteikšanai <i>cheeky</i> , <i>brassy</i> , <i>despicable</i> , <i>disgusting</i> utt. (6);	(6) K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter” (tulc. I. Zauberga) AT: Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos <u>spilventiņus</u> . (Skalbe 1979a [1913]: 113) MT: But flowers offered her their fringed petal sheets and moss its <u>litle velvet cushions</u> . (Skalbe 2003a: 139)
<p>4. Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko un emocionāli izteiksmīgāko sinonīmu no lietvārdu, darbības vārdu, īpašības vārdu, apstākļu* vārdu u. c. vārdu šķiru ** klāsta.</p>	E3 Sinonīmija, sintaktiskie līdzekļi, varbūt katrā sadaļā arī piemērs noderētu. T2 4. punktā noteikti varētu minēt piemērus, atklājot, ka vārds var skanēt pavisam citādi. (piem., <i>kastīte</i> , <i>namiņš</i> ne tikai kā <i>little box</i> un <i>tiny house</i> utt.);	Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko, emocionāli izteiksmīgāko un konkrētājam kontekstam piemērotāko sinonīmu (7) no lietvārdu (piem., <i>vīriņš</i> – <i>honey</i> , <i>old man</i> , <i>better half</i>) darbības vārdu (piem., <i>murmur</i> ; <i>softsoap</i> ; <i>sneak</i>), īpašības vārdu (<i>soft</i> ; <i>dumb-ass</i> ;	(7) K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter” AT: Gar <u>kapsētiņu</u> tecēja melna <u>upīte</u> . (Skalbe 1979a [1913]: 111) MT (tulc. L. Lapa) A black <u>rill</u> ran by the graveyard. (Skalbe.e) MT (tulc. I. Zauberga)

<p>*E2 komentārs: apstākļa</p> <p>** E2 komentārs: vārdšķiru</p>		<p><i>cheeky</i>) apstākļa vārdu (<i>tenderly; affectionately, ironically; harshly</i>), partikulu (<i>only, yet, even</i>) u. c. vārdšķiru klāsta;</p>	<p>A <u>small black stream</u> ran by the cemetery. (Skalbe 2003: 137)</p>
<p>5. Pārformulēt* vai pārstrukturēt teikumu (rindkopu) un, piemēram, lietvārda deminutīva formā ietverto emocionālo nozīmes niansi kompensēt citā teikuma vai rindkopas vietā, piemēram, darbības vārdam pievienojot apstākļa vārdu vai tml.</p> <p><i>*Ieteikumu gala variantā NR 5 un 6 ir apvienoti</i></p>	<p>ST Ieteikumi izrādījās ļoti noderīgi, jo no tiem varēja smelties idejas sarežģītāku gadījumu tulkošanā, it sevišķi ieteikums par kompensēšanu un teikumu pārstrukturēšanu, jo deminutīvu tulkošana pārsvarā sastāv no šīm divām stratēģijām. E2 Ieteiktu mazliet papildināt/izvērst kompensēšanas/līdzsvarošanas sadaļu T2 5. un 6. punkts zināmā mērā pārklājas. Es uztveru niansi, taču faktiski abos ir runa par atkāpšanos no burtiska tulkojuma, teikumu pārstrukturēšanu, uzsvāru pārvietošanu. nepieciešams/to nav iespējams izveidot tā, lai tas organiski iekļautos mērķtekstā, tāpēc, vērtējot teksta plūdumu un melodiju, iespējams arī atteikties no deminutīva.</p>	<p>Nebaidīties atkāpties no burtiska tulkojuma un izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā teksta specifikai un tulkojuma uzdevuma prasībām, piem., pārformulējot vai pārstrukturējot teikumu (rindkopu) un deminutīvā ietverto emocionālo nozīmes niansi kompensējot ar citiem izteiksmes līdzekļiem citā teikuma vai rindkopas vietā, vispārinot vai konkretizējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, mērķtiecīgi lietojot darbības vārda laikus u. tml. (8)/(9);</p>	<p>(8) S. Kalniete “Ar balles kurpēm Sibīrijas sniegos” / “With Dance Shoes in Siberian Snows” (tulk. M. Gailītis) – 2 AT teikumi apvienoti 1 MT teikumā; darbības vārda pagātnes vietā – vienkāršā tagadne; pievienojusi piederības vietniekvārds <i>my</i>: AT: Ar ierastu kustību <u>mammīte</u> paņēma maizes šķēli. To pārlauza uz pusēm un otru daļu iedeva tēvam. (Kalniete 2001: 7) MT: With what now has become a customary action, <u>my mother</u> takes a slice of bread, breaks it in half and gives a half to my father. (Kalniete 2006: 17)</p>
<p>6. Nebaidīties atkāpties no burtiska tulkojuma, t. i., nevis censties kopēt avotvalodas vārdu un teikumu uzbūvi, bet gan izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā tulkojuma uzdevuma prasībām, pārformulējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, kompensējot zaudēto citās teksta vietās un tml.*</p> <p><i>*E2 komentārs: u.tml.</i></p>	<p>ST Vēlētos pieteikt sadaļu, kas izskata sarežģītākus gadījumus, kā piemēram, deminutīvu veidošanu patstāvīgi (ieviešot jaunus, ja tā pieprasa konteksts), un sadaļu, kas izskata alternatīvas, kad deminutīvs mērķa valodā nav iespējams. E5 6. ieteikums - ļoti vispārīgs, to var izmantot jebkurā tulkošanas veidā/jomā, kā arī tulkošanas virzienā (L2–L1; L1–L2); T3 Vai nu pievienotu 6. ieteikumam, vai ieviestu atsevišķu ieteikumu (vai pievienotu ievaddaļā), kur uzsvērtu, ka reizēm deminutīvs nav</p>		<p>(9) G. Repše “Stigma”/ “Stigmata” (tulk. B. Rubess) AT: [...] skaidrs, kas par <u>putniņu</u>. (Repše 1999 [1992]: 222) MT: [...] it’s obvious <u>what kind of bird we’ve got here</u>. (Repše 1998: 132). AT: <u>Profesorīte</u> atradusies. (Repše 1999 [1992]: 217) MT: <u>Aren’t we Little Miss Professor</u>. (Repše 1998: 127)</p>
<p>7. Ja nepieciešams* paskaidrot, izmantojot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu utt.</p> <p><i>*E2 komentārs: komats</i></p>	<p>E6 7.ieteikums - nav ieteicams literāru darbu tulkotājiem, jo parasti skaidrojumi paratekstā nekompensē estētiskā efekta trūkumu.</p>	<p>Ja nepieciešams, paskaidrot, izmantojot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu (10) utt.</p>	<p>(10) Jāizvērtē, vai šis risinājums ir atbilstošs konkrētajā kontekstā un mērķteksta lasītāji gūst avotteksta lasītājiem līdzvērtīgu lasīšanas pieredzi.</p>

**Palīgīdzekļi tulkošanas prasmju un tehniku apguvei un tulkošanas praksei:
izstrādes metodoloģijas shematisks attēlojums**

1. solis. Teorētiskā pamatojuma izstrāde	<ul style="list-style-type: none"> • sastatāmā analīze: attiecīgās lingvistiskās un/ vai kultūrspecifiskās parādības izteikšanas līdzekļi sastatāmajās valodās; • tulkojumzinātnes avotu analīze, izvēloties atbilstošus tulkošanas risinājumus
2. solis. 1. tulkošanas eksperiments	<ul style="list-style-type: none"> • eksperimenta un dalībnieku aptaujas sagatavošana un administrēšana; • eksperimenta un dalībnieku aptaujas rezultātu analīze (eksperimenta dalībnieki ir kontrolgrupa)
3. solis. Palīgīdzekļa sagatavošana	palīgīdzekļa izstrāde, balstoties uz sastatījuma rezultātiem, tulkojumzinātnes literatūras analīzes atzinumiem un valodas materiāla analīzes rezultātiem
4. solis. 2. tulkošanas eksperiments (izmēģinājums)	<ul style="list-style-type: none"> • palīgīdzekļa izmēģināšana, atkārtojot pirmo tulkošanas eksperimentu un izmantojot tos pašus avottekstus; • abu eksperimentu rezultātu un aptaujas datu salīdzināšana; • eksperimenta dalībnieku ieteikumu palīgmateriāla pilnveidei analīze
5. solis. Nozares ekspertu viedokļu noskaidrošana	nozares ekspertu iepazīstināšana ar sagatavoto palīgmateriālu, noskaidrojot viņu ieteikumus ar anketēšanas, intervēšanas, fokusgrupas diskusijas vai citu instrumentu palīdzību
6. solis. Gala varianta sagatavošana	gala varianta sagatavošana, balstoties uz eksperimenta datu analīzes rezultātiem, tā dalībnieku un nozares ekspertu viedokļiem un ieteikumiem

Ieteikumi tulkotājiem deminutīvu nozīmes nianšu atveidei angļu valodā

Angļu valodā ar piedēkļiem darinātu deminutīvuⁱ ir daudz mazāk, un dažādos žanros un teksta tipos tos lieto ievērojami retāk nekā latviešu valodā. Tulkotājiem bieži nākas izmantot dažādus radošus risinājumus, lai pārnestu vēstījumu, nepazaudējot nozīmes nianšes, un atveidotu autoram (un/ vai avottekstam) raksturīgo stilu, intonāciju un noskaņuⁱⁱ, ja to prasa konkrētā teksta specifika un konteksts.

Gadījumos, kad tulkotājs, strādājot atbilstoši tulkojuma uzdevumam un rūpīgi izvērtējot konkrēto tekstu, ir pārliecināts, ka avottekstā deminutīvs ir lietots mērķtiecīgi, lai izteiktu subjektīvu vērtējumu, emocionālu attieksmi vai nozīmes nokrāsu, piemēram, sirsnību, mīļumu, nicinājumu, žēlumu, ironiju vai citu vēstījuma niansi, kuru būtiski saglabāt un pārnest tulkojumāⁱⁱⁱ, iespējams izmantot un apvienot dažādus risinājumus atbilstoši konkrētajam kontekstam:

- Lietot ar piedēkli atvasinātu deminutīvu^{iv}, ja tāds angļu valodā eksistē un ietver sevī attiecīgo nozīmes niansi, iekļaujoties konkrētajā kontekstā (piem., sirsnību, mīļumu – *mommy, Moms, kiddo*; negatīvu, nicinošu attieksmi – *wifelet, novelette, lordling*);
- Izmantot dažādus vārddarināšanas paņēmienus un līdzekļus attiecīgo nozīmes nianšu pārnesei, piemēram, ironiskas vai nicinājuma attieksmes piešķiršanai kontekstā – atvasinājumus ar piedēkļiem *mini-, micro-, (minicar, microelement)*, atskaņas (*Waitie Katie*), vārdsavienojumus (*baby tree, dwarf house*); pozitīvas nokrāsas piešķiršanai – vārda atkārtotību^v jeb dublēšanu (*goody-goody*), sirsnības un emocionālas pieķeršanās izteikšanai – strupināšanu + piedēkļus *-y/-ie (Billy, footie)*;
- Pievienot stilistiski atbilstošus un izteiksmīgus īpašības vārdus, piemēram, maza izmēra vai apjoma izteikšanai *little, small, tiny, petite*; mīļuma un sirsnības izteikšanai *sincere, dear, beloved, sweet, cute*; līdzjūtības un žēluma izteikšanai *pitiful, poor, pathetic, miserable*; nepatikas un nicinājuma izteikšanai *cheeky, brassy, despicable, disgusting* utt.^{vi};
- Izvēlēties avotvalodas deminutīvā ietvertajai nozīmei tuvāko, emocionāli izteiksmīgāko un konkrētajam kontekstam piemērotāko sinonīmu^{vii} no lietvārdu (piem., vīriņš – *honey, old man, better half*) darbības vārdu (piem., *murmur, softsoap, sneak*), īpašības vārdu (*soft, dumb-ass, cheeky*) apstākļa vārdu (*tenderly, affectionately, ironically, harshly*), partikulu (*only, yet, even*) u. c. vārdšķiru klāsta;
- Nebaidīties atkāpties no burtiska tulkojuma un izmantot radošus tulkošanas risinājumus atbilstoši konkrētā teksta specifikai un tulkojuma uzdevuma prasībām, piem., pārformulējot vai pārstrukturējot teikumu (rindkopu) un deminutīvā ietvērto konotāciju kompensējot ar citiem izteiksmes līdzekļiem citā teikuma vai rindkopas vietā, vispārinot vai konkretizējot, variējot ar ietvertās informācijas blīvumu, mērķtiecīgi lietojot darbības vārda laikus u. tml.^{viii ix};
- Ja nepieciešams, paskaidrot, izmantojot zemsvītras piezīmi, priekšvārdu^x utt.

ⁱ Deminutīvs ir „atvasinājums, kas apzīmē kaut ko mazu vai mazāku salīdzinājumā ar motivētālvārda nosaukto reāliju. Latviešu valodā lietvārda deminutīvus parasti darina ar piedēkļiem -iņ-, -īt-, -el-, -ēn-, -uk-, piemēram, nams – namiņš, laime – laimīte, kāja – kājele, pīle – pīlēns, brālis – brāļuks. Deminutīvi var izteikt pozitīvu vai negatīvu emocionālo attieksmi, piemēram, meitiņa, dēliņš, un deputātiņš, priekšnieķelis”. (VPSV 2007:82)

ⁱⁱ Nepieciešamība pārnest vai nepārnest deminutīva emocionālās nozīmes nianses tulkojumā ir atkarīga no teksta žanra un tipa, autora stila, mērķtiecīga deminutīva lietojuma avottekstā, kā arī no tulkojuma mērķa, mērķauditorijas, pasūtītāja prasībām u.c. faktoriem.

ⁱⁱⁱ Šie IETEIKUMI neattiecas uz gadījumiem, kad deminutīvs avottekstā lietots, piemēram, kā nozares termins (*lodīte, tiltiņš, āboliņš, ceriņi* utt.), kā runas vai teksta ritma līdzeklis u. tml., t. i., bez pamazinājuma vai papildu nozīmes niansēm.

^{iv} Angļu valodā deminutīvpiedēkļus lieto:

- maza izmēra apzīmēšanai, piem., *booklet, lambkin, kitchenette, hillock* utt.;

- emocionālas attieksmes izteikšanai kontekstā, piem., *doggy, horsie, Paps, weirdo, princeling* utt.

Angļu valodā deminutīvpiedēkļi ir daudzfunkcionāli, tāpēc, pirms konkrētais deminutīvs tiek izvēlēts, jāpārbauda tā nozīme. Piemēram, piedēklis *-let*:

+ lietas, nedzīva objekta nosaukums = maza izmēra objekts (*starlet, leaflet*);

+ dzīvnieka nosaukums = dzīvnieka mazulis (*piglet, skunklet*);

+ personas nosaukums = nicinājums, nievājums (*princelet*).

^v R. Blaumanis “Raudupiete” / “Raudup’s Widow” (tulk. T. Zālīte). AT: *Mīļo Kārlīt!* MT: *My dear, dear Kārlis!*

^{vi} K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter” (tulk. I. Zauberga). AT: *Bet puķes tai sniedza savas bārkstainās villaines un sūnas savus brūnos spilventiņus.* MT: *But flowers offered her their fringed petal sheets and moss its little velvet cushions.*

^{vii} K. Skalbe “Bendes meitiņa” / “Hangman’s Daughter”. AT: *Gar kapsētiņu tecēja melna upīte.* MT (tulk. L. Lapa) *A black rill ran by the graveyard.* MT (tulk. I. Zauberga) *A small black stream ran by the cemetery.*

^{viii} S. Kalniete “Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos” / “With Dance Shoes in Siberian Snows” (tulk. M. Gailītis) – 2 AT teikumi apvienoti 1 MT teikumā; darbības vārda pagātnes vietā – vienkāršā tagadne; pievienojusi piederības vietniekvārds *my*: AT: *Ar ierastu kustību mammīte paņēma maizes šķēli. To pārļauza uz pusēm un otru daļu iedeva tēvam.* MT: *With what now has become a customary action, my mother takes a slice of bread, breaks it in half and gives a half to my father.*

^{ix} G. Repše “Stigma”/ “Stigmata” (tulk. B. Rubess). (1) AT: *[..] skaidrs, kas par putniņu.* MT: *[..] it’s obvious what kind of bird we’ve got here.* (2) AT: *Profesorīte atradusies.* MT: *Aren’t we Little Miss Professor.*

^x Jāizvērtē, vai šis risinājums ir atbilstošs konkrētajā kontekstā un mērķteksta lasītāji gūst avotteksta lasītājiem līdzvērtīgu lasīšanas pieredzi

Zane Veidenberga dzimusi 1968. gadā Rīgā. Latvijas Universitātes Svešvalodu fakultātē ieguvusi filologa kvalifikāciju (1992), Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē – profesionālā maģistra grādu izglītības vadībā (2011). 2016. gadā, pabeidzot toreizējās Liepājas Universitātes un Ventspils Augstskolas starpaugstskolu doktora studiju programmu “Valodniecība”, ieguvusi zinātniskā grāda pretendenta statusu kā Ventspils Augstskolas doktorante. Profesionālā darbība saistīta ar tulkošanas un augstākās izglītības sektoru, dalību dažādos starptautiskos projektos. Kopš 2008. gada strādā Ekonomikas un kultūras augstskolā, pašlaik ieņemot docentes amatu. 2014. gadā piedalījies Lēvenes Katoļu Universitātes (*KU Leuven*) Tulkojumzinātnes pētniecības centra *CETRA* doktorantūras vasaras skolā Beļģijā. Zinātniskās intereses saistītas ar tulkošanu, avotteksta un mērķteksta valodu un kultūru atšķirību radīto izaicinājumu risināšanu un starpkultūru komunikācijas aspektiem.